

**NİĞDE KINIK HÖYÜK
DEMİR ÇAĞI SERAMİKLERİ**

Hatice ERGÜNER

**Doktora Tezi
Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı
Prof. Dr. Mehmet IŞIKLI
2016
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLASİK ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI**

Hatice ERGÜNER

NİĞDE KINIK HÖYÜK DEMİR ÇAĞI SERAMİKLERİ

DOKTORA TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Mehmet IŞIKLI
Doç. Dr. Lorenzo D'el ALFONSO**

ERZURUM – 2016

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

06/06/2016

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "**Niğde Kınık Höyük Demir Çağı Seramiği**" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ ☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☒ ☒ Tezimin/Raporumun 5 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

06./06/2016
Hatice ERGÜRER

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Mehmet IŞIKLI ve Doç. Dr. Lorenzo D'el ALFONSO danışmanlığında, Hatice ERGÜRER tarafından hazırlanan bu çalışma 06/06/2016 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Arkeoloji Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Mehmet IŞIKLI

İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU

İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Süleyman ÇİĞDEM

İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Şevket DÖNMEZ

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Atila TÜRKER

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 06/ 06 /2016

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR	VII
HARİTALAR DİZİNİ	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
TABLOLAR DİZİNİ	XI
GRAFİKLER DİZİNİ	XII
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	XIV
ÖNSÖZ.....	XV

GİRİŞ

I. KAPSAM-AMAÇ.....	1
II. MATERYAL, YÖNTEM, ÇALIŞMA METOTLARI VE PROBLEMLER	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA TARİHÇESİ

1.1. ORTA ANADOLU BÖLGESİ DEMİR ÇAĞI ARAŞTIRMALARI.....	6
---	---

İKİNCİ BÖLÜM

DEMİR ÇAĞIN TARİHSEL ÇERÇEVESİ VE KRONOLOJİSİ

2.1. GEÇ TUNÇ ÇAĞ SONU ERKEN DEMİR ÇAĞI BAŞLARI	21
2.2. DEMİR ÇAĞINI KARAKTERİZE EDEN KÜLTÜRLER.....	28
2.3. ORTA ANADOLU BÖLGESİ DEMİR ÇAĞI KRONOLOJİSİ.....	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KINIK HÖYÜK

3.1. ARAŞTIRMA GEÇMİŞİ	61
3.2.1. Güney Kapadokya Bölgesi Prehistorik Dönem Araştırmaları	61
3.2.2. Kınık Höyük Araştırmaları.....	64
3.2. STRATİGRAFİ.....	67
3.2.1. Stratigrafi Teorisinin Ortaya Çıkışı ve Yapılan Erken Dönem Çalışmaları.....	67
3.2.2. Kınık Höyük Kazı Stratigrafisi	70

3.3. CARBON 14 (C 14) ANALİZ SONUÇLARI	99
---	-----------

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KINIK HÖYÜK DEMİR ÇAĞI SERAMİKLERİ

4.1. KINIKHÖYÜK DEMİR ÇAĞI SERAMİKLERİNİN SINIFLANDIRILMASI	
4.1.1. Mal Gruplarının Tespitinde Belirleyici Olan Faktörler.....	102
4.1.1.1. Kil	102
4.1.1.2. Katkı	102
4.1.1.3. Yapım (Şekillendirme).....	104
4.1.1.4. Yüzey Uygulaması.....	104
4.1.1.4.1. Düzgünleştirilmiş (Smoothed)	105
4.1.1.4.2. Astar	105
4.1.1.4.3. Perdah/Sert Açık	106
4.1.1.4.4. Parlak Perdah/Yumuşak Açık	106
4.1.1.5. Bezeme	107
4.1.1.6. Fırınlama.....	107
4.1.1.7. Sertlik.....	109
4.1.1.8. Renk.....	110
4.2. KINIK HÖYÜK DEMİR ÇAĞI MAL GRUPLARI	113
4.2.1. El Yapımı Mallar	113
4.2.1.1. Kaba Mallar (Grup 1)	113
4.2.1.2. Orta Mallar (Grup 2).....	115
4.2.1.3. İnce Mallar (Grup 3).....	117
4.2.2. Çark Yapımı Mallar.....	119
4.2.2.1. Kaba Mallar (Grup 4)	119
4.2.2.1. Orta Mallar (Grup 5).....	120
4.2.1.2. İnce Mallar (Grup 6).....	127
4.3. KINIK HÖYÜK DEMİR ÇAĞI FORM GRUPLARI	132
4.3.1. Açık Formlar	132
4.3.1.1. Derin Çanaklar (D.Ç.).....	132
4.3.1.2. Sığ Çanaklar (S.Ç.).....	140
4.3.1.3. Fincan/Bardak (F.).....	147

4.3.2. Kapalı Formlar	149
4.3.2.1. Çömlekler (Çö.)	149
4.3.2.1.1. Boyunsuz Çömlekler.....	150
4.3.2.1.2. Kısa Boyunlu Çömlekler.....	154
4.3.2.1.3. Geniş Ağızlı Çömlekler/Kraterler (Kr).....	156
4.3.2.2. Pitoslar /Depo Küpleri/ (P.)	159
4.3.2.3. Testiler (T.)	160
4.3.2.3.1. Boyunlu Testiler.....	161
4.3.2.3.2. Yonca Ağızlı Testiler	163
4.3.3. Diğer Formlar	164
4.3.3.1. Minyatür Kaplar.....	164
4.3.3.2. Zoomorfik Kaplar	164
4.3.3.3. İthal Kaplar	165
4.3.4. Kulplar (Klp)	166
4.3.5. Dipler/Kaideler (Dip/Kaide).....	170
4.4. BEZEME GRUPLARI	172
4.4.1. Boya Bezemeler (Tip 1)	172
4.4.1.1. Tek Renkli Boya Bezemeler (Tip1a)	174
4.4.1.1.1. Geometrik Motifler	174
4.4.1.1.2. Figüratif Motifler	179
4.4.1.1.3. Diğer.....	179
4.4.1.2. İki Renkli Boya Bezemeler (Tip 1b)	180
4.4.1.2.1. Geometrik Motifler	180
4.4.1.2.2. Bitkisel Motifler	181
4.4.1.3. Çok Renkli Boya Bezemeler (Tip 1c)	182
4.4.1.3.1. Geometrik Motifler	182
4.4.1.3.2. Figüratif ve Bitkisel Motifler	182
4.4.2. Baskı Bezemeler (Tip 2)	183
4.4.2.1. Geometrik Motifler (Tip 2a)	183
4.4.3.2. Bitkisel Motifler (Tip 2b)	184

BEŞİNCİ BÖLÜM
KINIK HÖYÜK DEMİR ÇAĞI SERAMİKLERİNİN TABAKALAR IŞIĞINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ

5.1. TABAKA V SERAMİKLERİ (EDÇ SONU-ODÇ BAŞLARI MÖ 11-9.

YÜZYIL)	185
5.1.1. Mal Özellikleri	186
5.1.2. Form Özellikleri	192
5.1.3. Bezeme Özellikleri	198
5.1.4. Karşılaştırma	203

5.2. TABAKA IV SERAMİKLERİ (ODÇ SONU-GDÇ BAŞLARI MÖ 8-6.

YÜZYIL).....	233
5.2.1. Mal Özellikleri	233
5.2.2. Form Özellikleri	238
5.2.3. Bezeme Özellikleri	245
5.2.4. Karşılaştırma	249

5.3. TABAKA III SERAMİKLERİ (AKAMENİD DÖNEM MÖ 6-4.

YÜZYIL)..268	
5.3.1. Mal Özellikleri	268
5.3.2. Form Özellikleri	273
5.3.3. Bezeme Özellikleri	280
5.3.4. Karşılaştırma	281

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	298
--	------------

KAYNAKÇA.....	311
----------------------	------------

HARİTALAR.....	357
-----------------------	------------

KATALOG VE LEVHALAR	362
----------------------------------	------------

ÖZGEÇMİŞ.....	605
----------------------	------------

ÖZET**DOKTORA TEZİ****NİĞDE KINIK HÖYÜK DEMİR ÇAĞI SERAMİKLERİ****Hatice ERGÜNER****Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet IŞIKLI****Ortak Danışman: Doç. Dr. Lorenzo D'el ALFONSO****2016, 605 Sayfa**

**Jüri: Prof. Dr. Mehmet IŞIKLI
Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU
Prof. Dr. Süleyman ÇİĞDEM
Prof. Dr. Şevket DÖNMEZ
Yrd. Doç. Atila TÜRKER**

Anadolu kültür tarihinde önemli bir yer teşkil eden Hitit İmparatorluğu'nun Geç Tunç Çağ'ın sonlarıyla birlikte tarih sahnesinden silinmesi yeni bir dönemin başlangıcını da kaçınılmaz kılmıştır. Arkeoloji literatüründe yaklaşık olarak MÖ 1190-330 yılları arasına tarihlenen bu 850 yıllık süreç Demir Çağı olarak tanımlanmaktadır. Oldukça geniş bir zaman dilimini kapsayan bu dönemin kronolojik çerçevesi, Anadolu'da gerçekleştirilen sistemli kazılar sonucu elde edilen bulgularla belirlenmektedir. Ancak bu kronolojik çerçeve içerisine oturtulan bulguların ait olduğu toplulukları kimliklendirme çabaları hala tartışmalıdır.

Bu çalışmada Orta Anadolu Bölgesi'ndeki Niğde ili sınırları içerisinde yer alan Kınık Höyük Demir Çağı seramikleri incelenmiştir. Asur kaynaklarında Tabal olarak belirtilen bölgede yer alan höyüğün üç farklı dönemi temsil eden her bir tabaka seramikleri, bölgenin güvenilir stratigrafik verilerine sahip yerleşimler ışığında değerlendirilmiştir. Söz konusu yerleşimler ile Kınık Höyük seramiklerinin form, mal ve bezeme grupları karşılaştırılmış, böylelikle bölgeler arası etkileşim ve ilişkiler anlaşılmasına çalışılmıştır. Ayrıca yapılan karşılaştırmalarla seramik geleneğinin bölgesel ve kronolojik farklılıkları yanında, yerleşimin Demir Çağı tabakalarının bölge kronolojisindeki yerinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kınık Höyük, Demir Çağ, Seramik, Orta Anadolu

ABSTRACT**Ph. D. DISSERTATION****IRON AGE CERAMICS IN NIĞDE KINIK HÖYÜK****Hatice ERGÜNER****Supervisor: Prof. Dr. Mehmet IŞIKLI****Co Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Lorenzo D'el ALFONSO****2016, 605 Pages****Jury: Prof. Dr. Mehmet IŞIKLI****Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU****Prof. Dr. Süleyman ÇİĞDEM****Prof. Dr. Şevket DÖNMEZ****Assist. Prof. Dr. Atila TÜRKER**

The fact that Hittite Empire which had an important place in the history of Anatolia started to disappear with the Late Bronze Age made it inevitable for the beginning of a new era. This period of 850 years which was dated between 1190 and 330 BC in archaeological literature is called the Iron Age. Chronological frame of this period which includes quite an extensive period of time has been determined thanks to the findings obtained as a result of systematic excavations in Anatolia. However efforts of identification of the communities to which the findings classified within that chronological frame belong are still controversial.

In this study, Iron Age ceramics of Kınık Höyük, which is located in the borders of Niğde in the Middle Anatolian Region, have been analysed. Each layer ceramic representing three different ears of the hill town located in a region called Tabal in Assyrian sources has been evaluated under the light of locations with reliable stratigraphic data of the region. The afore mentioned locations and Kınık Höyük ceramics have been compared in accordance with their forms, material and ornamentation groups, thus interactions and relations among the regions have been understood. Besides thanks to the comparisons, in addition to the regional and chronological differences of the ceramic tradition, it has been aimed to reveal the place of the Iron Age layers in the chronology of the region.

Key Words: Kınık Höyük, Iron Age, Pottery, Central Anatolia

KISALTMALAR

AA	: Archaologischer Anzeiger
AJA	: American Journal of Archaeology
Anat.St.	: Anatolian Studies
AAS	: Anatolian Archaeological Studies
ANES	: Ancient Near Eastern Studies
AST	: Araştırma Sonuçları Toplantısı
BASOR	: Bulletin of the American Schools of Oriental Research
Bkz.	: Bakınız
CAH	: Cambridge Ancient History
Çiz.	: Çizim
Dn.	: Dipnot
EDÇ	: Erken Demir Çağı
EPB	: Early Prygian Building
Fig.	: Figür
GDÇ	: Geç Demir Çağı
GTÇ	: Geç Tunç Çağı
ICAANE	: International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East
ISTMITT	: Istanbuler Mitteilungen
JHS	: The Journal of Hellenic Studies
JNES	: Journal of Near Eastern Studies
KST	: Kazı Sonuçları Toplantısı

LAR	: D.David Luckenbill, <i>Ancient Records of Assyria and Babylonia, Historical Records of Assyria.</i>
Lev.	: Levha
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
MDOG	: Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft
NWH	: North West Hang
ODÇ	: Orta Demir Çağı
OIP	: Oriental Institute Publications
Örn.	: Örnek
Pl.	: Plate
Res.	: Resim
Taf.	: Tafel
TAD	: Türk Arkeoloji Dergisi
TEBE	: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü
TTK	: Türk Tarih Kongresi
TÜBA-AR	: Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi

HARİTALAR DİZİNİ

- Harita 1.** Kınık Höyük Tabaka V (EDÇ sonu-ODÇ başları) seramikleri ile karşılaştırılan Orta Anadolu Bölgesi Demir Çağı yerleşimleri 358
- Harita 2.** Kınık Höyük Tabaka IV (ODÇ sonu-GDÇ başları) seramikleri ile karşılaştırılan Orta Anadolu Bölgesi Demir Çağı yerleşimleri 359
- Harita 3.** Kınık Höyük Tabaka III (Akamenid Dönem) seramikleri ile karşılaştırılan Orta Anadolu Bölgesi Demir Çağı yerleşimleri 360
- Harita 4.** Karşılaştırmada kullanılan tüm Demir Çağı yerleşimlerini gösteren harita . 361

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Kınık Höyük Jeofizik Görüntüsü.....	65
Şekil 3.2. Kınık Höyük Kazı Plankareleri ve Açmalar (Çizim L. Davighi)	72
Şekil 3.3. A1 Açması Tabaka III planı ve zoomorfik kapların ele geçtiği alan (Çizim L. Davighi).....	76
Şekil 3.4. A2 Açması III.Tabaka/Akamenid Dönem (MÖ 6- 4. yüzyıl) kalıntıları planı (Çizim L. Davighi)	77
Şekil 3.5. A2.3 Açması IV.Tabaka planı (MÖ 8- 6. yüzyıl) (Çizim L. Davighi).....	78
Şekil 3.6. A2.4a evre planı (Çizim L. Davighi).....	79
Şekil 3.7. A2.4b evre planı (Çizim L. Davighi).....	81
Şekil 3.8. A (wall) açması 3. seviye planı (Çizim L. Davighi).....	83
Şekil 3.9. A (wall) açması 4. seviye planı (Çizim L. Davighi).....	84
Şekil 3.10. A (wall) açması 5. seviye planı (Çizim L. Davighi).....	85
Şekil 3.11. A (wall) açması 6. seviye planı (Çizim L. Davighi).....	86
Şekil 3.12. A (wall) açması 7. seviye planı (Çizim L. Davighi).....	87
Şekil 3.13. B5 evre planı (Çizim L. Davighi)	90
Şekil 3.14. B6 evre planı (Çizim L. Davighi)	91
Şekil 3.15. B7 evre planı (Çizim L. Davighi)	92
Şekil 3.16. C açması VI. ve V. tabakaların planı. (Çizim L. Davighi)	94
Şekil 3.17. D.3a evre planı (Çizim L. Davighi)	96
Şekil 3.18. D.3b evre planı (Çizim L. Davighi)	98

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Orta Anadolu ve Kuzey Orta Anadolu Demir Çağı Relatif Kronolojisi Tablosu.....	60
Tablo 3.1. Kınık Höyük Stratigrafi Tablosu ve Seviyeleri (Lorenzo D’el Alfonso).....	73
Tablo 3.2. Kınık Höyük’ün kalibre edilmiş C 14 tarihleri	101
Tablo 4.1. Munsel renk kodları ve renk uyumları	112

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 4.1. Derin çanakların ana tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği.....	133
Grafik 4.2. Sığ çanakların ana tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği.....	141
Grafik 4.3. Fincan/Bardak formlarının ana tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği.....	147
Grafik 4.4. Çömleklerin gruplara göre genel yüzdelik dağılım grafiği	150
Grafik 4.5. Boyunsuz çömleklerin ana tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği.....	150
Grafik 4.6. Kısa boyunlu çömleklerin tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği.....	154
Grafik 4.7. Kraterler içerisinde kapak yuvalı ve yuvasızların yüzdelik dağılım grafiği.....	156
Grafik 4.8. Kapak yuvasız kraterlerin tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği.....	156
Grafik 4.9. Kapak yuvalı kraterlerin tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği	158
Grafik 4.10. Pitoların tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği.....	159
Grafik 4.11. Boyunlu ve yonca ağızlı testilerin yüzdelik dağılım grafiği.....	161
Grafik 4.12. Boyunlu testileri tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği	161
Grafik 4.13. Yonca ağızlı testilerin tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği.....	163
Grafik 4.14. Bezeme tiplerinin yüzdelik dağılım grafiği	173
Grafik 5.1. Tabaka V el yapımı seramiklerin mal gruplarına göre sayısal dağılım grafiği.....	187
Grafik 5.2. Tabak V çark yapımı kaba ve orta malların gruplara göre sayısal dağılımı	190
Grafik 5.3. Tabak V çark yapımı ince malların gruplara göre sayısal dağılım grafiği.....	191
Grafik 5.4. Tabak V formları sayısal dağılım grafiği	192
Grafik 5.5. Tabaka IV el yapımı kaba ve orta malların gruplara göre sayısal dağılım grafiği.....	235
Grafik 5.6. Tabak IV çark yapımı orta malların gruplara göre sayısal dağılımı.....	237

Grafik 5.7. Tabak IV ark yapımı ince malların gruplara göre sayısal dağılım grafiğı.....	238
Grafik 5.8. Tabak IV formları sayısal dağılım grafiğı	239
Grafik 5.9. Tabaka III el yapımı orta malların gruplara göre sayısal dağılım grafiğı.....	269
Grafik 5.10. Tabaka III ark yapımı kaba ve orta malların gruplara göre sayısal dağılımı	271
Grafik 5.11. Tabak III ark yapımı ince malların gruplara göre sayısal dağılım grafiğı.....	272
Grafik 5.12. Tabak III formları sayısal dağılım grafiğı	273

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Foto 3.1. Kınık Höyük Genel Görüntü (Fotoğraf Lorenzo D’elAlfonso)	70
Foto 3.2. A1 Açması Hellenistik Dönem (A1. 1) tabaka buluntuları (Fotoğraf Andrea Trameri)	74
Foto 3.3. A1 Açması Hellenistik Dönem sikkeleri (Fotoğraf Andrea Trameri).....	75
Foto 3.4. C Açması sondajlarının genel görüntüsü (Fotoğraf Lorenzo D’el Alfonso)...	93
Foto 5.1. A1 Açmasında zoomorfik kaplarla birlikte ele geçen buluntular (Fotoğraf Andrea Trameri)	279
Foto 5.2. Zoomorfik kapların ele geçtiği oda ve küllü alandan ayrıntı (Fotoğraf Andrea Trameri)	294

ÖNSÖZ

Geçmişe uzanan yolculukta medeniyetlerin kültürel yapısı, dini özellikleri ve sosyo-ekonomik yapısının anlaşılmasında en önemli basamaklardan biridir arkeoloji. Geçmişin izlerini ortaya koyduğu buluntularla yorumlayarak bilginin üretilmesini sağlayan bu bilim dalı için seramik vazgeçilemez ipucu kaynaklarından biridir. Bu nedenle bir kez pişirildikten sonra artık yok olması mümkün olmayan bu maddi kültür kalıntısı, arkeolojik araştırmalarda en yoğun ele geçen buluntu topluluğudur. Pek çok açıdan incelenerek değerlendirilmesi gereken bu buluntu topluluğu üzerine bir çalışma yapmak zahmetli fakat bir o kadar da heyecan vericidir.

Bana bu çalışma konusunu önererek seramiğin heyecan verici dünyasına adım atmamı sağlayan, lisansüstü eğitimimden itibaren her konuda yol gösterici, destekleyici tavırları ve bilgi birikimi ile benim bu aşamaya gelmemde çok büyük katkıları bulunan danışman hocam sayın Prof. Dr. Mehmet Işıklı'ya sonsuz teşekkür ederim.

2012 yılında danışman hocam sayesinde kazısına katılma fırsatı bulduğum ve birlikte ilk kazı çalışmamamız olmasına rağmen höyüğün söz konusu malzemesini veren, bilgilerini benimle paylaşarak tezin şekillenmesine katkı sağlayan, aynı zamanda ikinci danışmanım olmayı kabul eden Kınık Höyük Kazı başkanı Doç. Dr. Lorenzo D'el Alfonso'ya minnettar olduğumu belirtmek isterim.

Öğrencilik yıllarımdan itibaren bilgi birikimi ve tecrübelerinden çok şey öğrendiğim, tez jürimde yer alarak altı ayda bir gerçekleştirdiğimiz tez izleme komitelerinde olumlu eleştirileri ve yol gösterici fikirleriyle katkı sağlayan sayın Prof. Dr. Mehmet Karaosmanoğlu ve Prof. Dr. Süleyman Çiğdem'e, yoğun işleri arasında tezin jüri üyeliğini kabul ederek eleştirileriyle teze olumlu katkılar sağlayan Prof. Dr. Şevket Dönmez ve Yrd. Doç. Dr. Atila Türker'e, Gordion kazısı ve seramikleri üzerinde çalışma imkanı tanıyan, Gordion'la ilgili tüm bilgi ve belgelerini benimle paylaşan sayın Prof. Dr. Brain Rose'a ayrıca müze deposundaki Frig seramiklerini görme imkanı sağlayarak bu konudaki bilgilerini bizden esirgemeyen sayın Prof. Dr. Kenneth Sams'e, Kaman-Kalehöyük kazı deposunu açarak rahat bir çalışma ortamı yaratan ve Demir Çağ seramikleri hakkında verdiği bilgilerle bizi aydınlatan sayın Prof. Dr. Sachihito Omura ve Yrd. Doç. Dr. Kimiyoshi Matsumura'ya, Gazi Üniversitesi'ndeki laboratuvarlarının kapısını açarak, Ovaören Kazısı Demir Çağ

seramiklerini görme ve bigi edinme imkanı tanıyan sayın Prof. Dr. Yüzel Şenyurt, Dr. Atakan Akçay ve Yrd. Doç. Dr. Yalçın Kamış'a, kazı deposunu açarak Demir Çağ seramiklerini inceleme şansı veren Porsuk Zeyve Höyük kazı başkanı sayın Prof. Dr. Dominique Beyer ve Aksel Tibet'e, Samsun Vezirköprü/Oymaağaç kazısında beni misafir ederek, bölgenin Demir Çağı seramiklerini görme fırsatı tanıyan sayın Prof. Dr. Rainer M. Czichon ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali Yılmaz'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tezde yer alan profesyonel seramik çizimleri için Kınık Höyük kazı ekibinden Paola Ventuari'ye, kazı sektörlerinin planlarını çizen Leo Davighi'ye, stratigrafi bilgileri için Dr. Anna Lanora, Dr. Alvise Mattessi, doktora öğrencisi Andrea Trameri ve diğer kazı ekip üyelerine, seramiklerin fotoğraflanması ve katalogun düzenlenmesi gibi teknik işlerde destekçim olan Arş. Gör. İsmail Akkaş, yüksek lisans öğrencisi Mustafa Yıldızlı, lisans öğrencisi Muammer Eğin ve Merve Doğruer'e teşekkür ederim.

Tartışmasız üzerimdeki emekleri büyük olan Atatürk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü hocalarıma, asistanlık sürecimde bana arkadaştan öte yoldaş, kardeş olan Yrd. Doç. Dr. Fevziye Güneş, Yrd. Doç. Dr. Hasan Kasapoğlu, Arş. Gör. Berna Kavaz , Erzurum Müzesi çalışanlarından uzman arkeolog Gülşah Altunkaynak ve ablam Müge Türkyılmaz Işıklı'ya sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak bugünlere gelmemim en önemli mimarları başta annem Kezban Koçbaş ve babam Recep Koçbaş'a, sıkıntılı her anımda yanımda olan çalışma sürecimi kolaylaştırmak için elinden geleni yapan, öz annemden farksız kayınvalidem Nihar Ergürer ve kayınpederim Ahmet Hamdi Ergürer'e, bu zorlu süreçte sıkıntımı sıkıntısı mutluluğumu mutluluğu bilen, beni anlayan ve her türlü özveriden kaçınmayan hayat arkadaşım Ertuğ Ergürer'e, dünyanın en güzel duygusu olan anneliği ve evlat sevgisini yaşatan oğlum Ejder Batuğ Ergürer'e ne kadar teşekkür etsem az kalır.

GİRİŞ

I. KAPSAM-AMAÇ

Anadolu'nun en büyük siyasi gücü Hitit İmparatorluğu'nun MÖ 1200 dolaylarında yıkılması Demir Çağı'nın da başlangıcı olarak kabul edilmektedir. MÖ 330 yılında İskender'in Anadolu'yu fethiyle son bulduğu düşünülen bu 850 yıllık süreçte Anadolu toprakları birbirinden zengin çok sayıda kültüre ev sahipliği yapmıştır. Doğuda Urartu'dan batıda Frig ve Lidya'ya, güneydoğuda Geç Hitit Devletleri'nden Orta ve Yeni Asur Kralıkları'na kadar Anadolu'nun dört bir köşesine yayılmış bu kültürler, bıraktıkları kalıntılarla döneme damgalarını vurmuşlardır. Söz konusu bu kültürler dışında Tabal, Kaşka/Kaşku, Muşki, Nairi veya Uruadri gibi isimlerle anılan toplulukların bu dönemdeki varlığı Asur yazılı kaynaklarında bildirilmektedir. Kısaca, tüm bu kültürlerle harmanlanan Demir Çağı, MÖ 1190-330 yılları arasına tarihlendirilmekte ve çalışmamızın kronolojik sınırlarını oluşturmaktadır.

Çalışma konumuzu Orta Anadolu Bölgesi'nde yer alan Kınık Höyük Demir Çağı Seramikleri içermektedir. Bilindiği gibi geçmişten günümüze ulaşabilen en önemli arkeolojik kalıntıların başında kilden üretilmiş kap-kacaklar gelmektedir. Kilin kolay şekillendirilebilmesi ve hammaddesinin kolayca temini, kilden üretilmiş çanak-çömleklerin günümüze değin kesintisiz kullanım görmesini sağlamıştır. Bu nedenle pişirildikten sonra yok olması mümkün olmayan seramik kaplar, arkeolojik çalışmalarda en yoğun ele geçen buluntu grubunu oluşturmaktadır. Kullanıldıkları dönemin anlaşılmasında önemli ipucu kaynağı olan bu materyale ait kalıntılar Kınık Höyük'te de çok sayıda ele geçmiştir.

Bu çalışmada Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinin mal, form ve bezeme özelliği ışığında karakteristik yapısının ortaya konması amaçlanmıştır. Ayrıca çalışmanın coğrafi kapsamında yer alan Orta Anadolu ve çevresindeki güvenli stratigrafiye sahip çağdaş yerleşimlerle yapılan karşılaştırmalar, seramik geleneğinin coğrafi yayılımı, etkileşim alanı ve bölgeler arasındaki ticari ilişkilerinin anlaşılmasında yol gösterici olmuştur.

II. MATERYAL, YÖNTEM, ÇALIŞMA METODLARI VE PROBLEMLER

Çalışmanın ana materyalini 2011-2013 yılları arasında Kınık Höyük'te ele geçen Demir Çağı seramikleri oluşturmaktadır. Bu çalışma kapsamında 700 parça seramik

üzerinde inceleme yapılmıştır. Bunlar içerisinde 600 parça tabaka buluntusu olup, geriye kalan 100 parçayı yüzeyden ele geçen Demir Çağı seramikleri oluşturmaktadır. Yüzeyden ele geçen seramikler benzerleri yoluyla karşılaştırılarak ait oldukları tabakalar belirlenmiş ve daha sonra o tabaka altında değerlendirilmiştir.

Çalışma takviminde üç aşamalı bir yol izlenmiştir. İlk aşamada Demir Çağı özelliği gösteren her bir seramik önce elde (manuel) çizilmiş ardından Corel Draw Graphics Suite X5 çizim programında dijital ortama aktarılmıştır. Fotoğraf çekiminin belli saatlerde ve uygun ışık ortamında gerçekleştirilmesine dikkat edilmiştir. Seramiklerin kil ve yüzey renkleri hergün aynı saatte ve aynı doğal ışık altında Munsell renk kataloğu kullanılarak belirlenmiştir. Daha sonraki aşamada ölçekli bir büyüteç (lup) yardımıyla katkı türleri, boyutları ve hamurdaki dağılımı saptanmaya çalışılmıştır. Elde edilen tüm bu veriler seramik formlarına girilmiş ve kazının veritabanına aktarılmıştır.

Bilindiği gibi seramik çalışmalarında malzemeyi yerinde görmek ve tanımak çok önemlidir. Çünkü salt yayınlar üzerinden bir değerlendirme yapmak tam bir fikir edinilmesini zorlaştırdığı gibi yanıltıcıda olabilmektedir. Bu nedenle çalışmamızın ikinci aşaması Orta Anadolu ve Kuzey-Orta Anadolu Bölgesi'nde yer alan Demir Çağı merkezlerine ait seramiklerin incelenmesine ayrılmıştır. Bu bağlamda ilk olarak bölgenin anahtar yerleşimlerinden biri olan Gordion kenti ziyaret edilmiştir. Gordion'da kazı evi deposunda bulunan Demir Çağı seramikleri yanında, Gordion Müzesi ve deposundaki Frig seramikleri de incelenmiş ve Prof. Dr. Kenneth Sams'in bu konudaki bilgilerinden faydalanılmıştır. Bir sonraki yıl içinde yine bölgenin önemli Demir Çağı merkezlerinden biri olan Kaman-Kalehöyük'e gidilmiştir. Japon Anadolu Arkeoloji Enstitüsü'ndeki misafirliğimiz süresince hem kazı evi deposundaki seramikler incelenmiş hemde höyüğün Demir Çağı seramiklerini doktora tezi olarak çalışan Yrd. Doç. Dr. Kimiyoshi Matsumura'dan üretim teknikleri, fırınlama atmosferleri ve form özelliklerine dair önemli bilgiler edinilmiştir. İlk olarak 2012 yılında kazı ekibi ile birlikte gerçekleştirdiğimiz ziyaretimiz sırasında görme fırsatı edindiğim Ovaören Demir Çağı seramiklerinin etütlük parçaları 2014 yılında tekrar incelenmiştir. Kazı başkanı Prof. Dr. Yücel Şenyurt ile yapılan görüşmeler sonucunda Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi deposunda yer alan seramikler Dr. Atakan Akçay tarafından gösterilmiş ve önemli bilgiler edinilmiştir. Aynı yıl içerisinde seramik kültüründeki bölgesel farklılıkların anlaşılabilmesi için söz konusu Orta Anadolu yerleşimleri dışında Orta

Karadeniz Bölgesi'ndeki Vezirköprü/Oymaağaç kazısı da ziyaret edilmiştir. Kazı başkanı Prof. Dr. Rainer M. Czichon'dan alınan izin doğrultusunda, yerleşimin Demir Çağı seramiğini doktora tez çalışması olarak değerlendiren Araştırma Görevlisi Mehmet Ali Yılmaz eşliğinde kazı evi deposunda incelenme yapılmıştır. Yapılan incelemeler sonucu Orta Karadeniz Bölgesi Demir Çağı seramiğinin daha çok Kızılırmak'ın batısı ve doğusunu içine alan yerleşimlerle bağlantılı olduğu görülmüştür. Araştırma gezisinin son durağında Orta Anadolu Demir Çağı için oldukça önemli bir yerleşim olan Porsuk Zeyve Höyük ziyaret edilmiştir. Kazı başkanı Prof. Dr. Dominique Beyer ve Aksel Tibet eşliğinde depodan seçilmiş birkaç kasa Demir Çağı seramiğini incelenme imkânı edinilmiştir. Boğazköy ve Çadır Höyük araştırma gezi programı içerisine alınmış ancak ne yazık ki elde olmayan bazı nedenlerden ötürü kazı dönemi içinde ziyaret gerçekleştirilememiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son aşaması ise literatür taraması ve tez yazımına ayrılmıştır. Bu aşmada çalışma ile ilgili eksik yayınların giderilmesi için İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü Kütüphanesi (DAI), Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü (BIAA) ve Erzurum Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi'nden yararlanılmıştır.

Yayınlarla ilgili eksiklerin giderilmesinin ardından tezin içindekiler bölümü oluşturulmuştur. Bu süreçte yerli ve yabancı uzmanların seramikle ilgili yapılmış oldukları çalışmalar incelenmiş ve tezin ana hatları belirlenmiştir. Ardında seramikler mal, form ve bezeme özelliklerine göre gruplandırılıp katalog ve levhaları hazırlanmıştır. Levhalarda formların çizimleri erkenden geçe kronolojik olarak dizilmiştir. Pitos gibi iri boyutlu kaplar 1/5, diğerleri ise 1/3 oranında küçültülerek levhalara yerleştirilmiştir. Tüm bu işlerin tamamlanmasının ardından tezin yazımına başlanmıştır. İçindekiler bölümü ve yazım kriterleri Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu¹ dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Çalışmanın *Birinci Bölümü* 'nde Orta Anadolu Bölgesi'nin Demir Çağı araştırma tarihçesi ele alınmıştır. Bu doğrultuda *Bölüm 1.1.1.*'de bölgede gerçekleştirilen ilk araştırmalardan günümüze değin uzanan tüm çalışmalar ve elde edilen veriler kronolojik düzende anlatılmıştır.

¹ Cengiz Gündoğdu, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu*, Erzurum 2014.

İkinci Bölüm'ü içeren *Bölüm 2.1.*'de Geç Tunç Çağ'ın sonlanmasına neden olan siyasi olaylar, nedenleri ve sonuçlarına değinilmiştir. *Bölüm 2.2*'de Demir Çağı karakterize eden kültürler ve yaşanan siyasi olaylar anlatılmıştır. *Bölüm 2.3*'te Orta Anadolu Bölgesi Demir Çağı kronolojisinin oluşmasında kullanılan 'Mutlak Kronoloji' ve 'Relatif Kronoloji' ye yönelik çalışmalar ve ortaya konan sonuçlar bir bütün halinde değerlendirilmiştir. Bölgenin anahtar Demir Çağı yerleşimlerinden elde edilen veriler ışığında bir kronoloji tablosu oluşturulmuştur.

Üçüncü Bölüm, Kınık Höyük hakkındaki bilgileri içermektedir. *Bölüm 3.1.*'deki araştırma geçmişi genel başlığı altında *Bölüm 3.2.1*'de Güney Kapadokya Bölgesi'ndeki Prehistorik dönem araştırmaları, *Bölüm 3.2.2*'de ise Kınık Höyük'teki ilk araştırmalar ve son dönem yüzey araştırmaları anlatılmıştır. *Bölüm 3.2.*'nin alt bölümlerinde stratigrafinin ilk ortaya çıkışıyla ilgili kısa bir bilgi verildikten sonra Kınık Höyük Kazı stratigrafisi açmalara göre anlatılmıştır. *Bölüm 3.3*'te ise höyükte gerçekleştirilen radyo karbon analizleri (C 14) ve sonuçlarına değinilmiştir.

Dördüncü Bölüm, Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinin dönem ayrımı yapılmadan mal, form ve bezeme özelliklerine göre gruplandırıldığı bölümdür. *Bölüm 4.1.*'deki 'Kınık Höyük Demir Çağı Seramiklerinin Sınıflandırılması' genel başlığı altındaki *Bölüm 4.1.1.*'de, mal gruplarının tespitinde belirleyici olan faktörler, *Bölüm 4.2*'de söz konusu bu faktörler ışığında belirlenen mal grupları açıklanmıştır. Üretim tekniklerine göre gruplara ayrılan bu mallardan Grup 1-3 el yapımı, Grup 4-6 ise çark yapımı seramikleri oluşturmaktadır. Bu grupların devamında gelen küçük harfler fırınlama atmosferlerini, rakamlar renk farklılıklarını ve en son gelen büyük harfler ise yüzey uygulamalarını göstermektedir. *Bölüm 4.3.*'te seramiklerin ağız işlenişleri ve gövde yapılarına göre tipolojik ayrımına yer verilmiştir. *Bölüm 4.4*'te ise bezeme grupları belirlenmiştir. *Bölüm 4.4.1.*'de boya bezemeler tek renkli, iki renkli ve çok renkli oluşlarına göre ana tiplere, ana tiplerde motif türlerine göre alt tiplere ayrılmıştır. *Bölüm 4.4.2.*'de ise baskı bezemelere ait motifler belirlenmiştir.

Beşinci Bölüm, Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinin tabakalara göre değerlendirildiği bölümdür. Burada ilk olarak her bir tabakaya ait seramik mal, form ve bezeme korelasyonuna göre değerlendirilmiştir. Böylece Erken, Orta ve Geç olmak üzere üç evreye ayrılan Demir Çağı seramiklerinin üretim teknikleri, form tiplerinde izlenen

süreklilik ya da yenilikler, kullanım amaçları ve bezeme gelenekleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca yapılan karşılaştırmalarla seramiğin etki alanı ve yayılımı, diğer kültür bölgeleri ile olan ilişkileri üzerine yorumlar yapılmıştır.

Altıncı Bölüm tezin genel olarak değerlendirildiği ve sonucun yer aldığı son bölümü kapsamaktadır. Bu bölümde katalogun daha anlaşılır olması için tabloya dönüştürülmüş ve referans kaynaklar bu tablo içinde verilmiştir. Ancak alan darlığından dolayı kaynak kısa gösterilmiştir. Diğer yandan metin içerisinde kaynaklar açık olarak belirtilmiştir.

Çalışma sırasında karşılaşılan en büyük problem ise konuyla ilgili yayınların azlığı ve yapılan değerlendirmelerin yüzeysel kalıptır. Bilindiği gibi seramik çalışmalarında görsellik ön planda gelmektedir. Çünkü tipolojik karşılaştırma ve analogi kurma ancak bu yolla gerçekleşmektedir. Ancak devam etmekte olan ve yeni başlayan kazılarda ele geçen Demir Çağı seramikleri ile ilgili yayınların çoğunluğunun birkaç levha ve resimden ibaret oluşu çalışmayı zorlaştıran etkenlerin başında gelmektedir. Bununla birlikte bölgenin Demir Çağı seramiklerinin kapsamlı olarak değerlendirildiği temel referans yayınlarda yok değildir. Özellikle bunlar içerisinde Kimiyoshi Matsumura'nın "*Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*" başlıklı doktora tezi, Sylvestre Dupré'nin "*Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*" başlıklı çalışması, Hermann Genz'in "*Büyükkaya, I. Die Keramik der Eisenzeit, Funde Aus den Grabungs Kampagnen 1993 bis 1998*" başlıklı kitabı, Eva-Maria Bossert'in "*Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*" başlıklı kitabı ve son olarak Klaus Josef Powroznik'in Kuşaklı-Sarissa Höyük'teki Geç Demir Çağ tabakalarından gelen seramikleri değerlendirdiği "*Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*" başlıklı kitap gelmektedir. Dileğimiz bölgenin Demir Çağı seramiği üzerine yapılacak bu tür kapsamlı çalışmaların gelecekte artması ve böylelikle birçok bilinmeye sahip Orta Anadolu Demir Çağı'nın aydınlanmasıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA TARİHÇESİ

1.1. ORTA ANADOLU BÖLGESİ DEMİR ÇAĞI ARAŞTIRMALARI

Orta Anadolu Bölgesi'nde Demir Çağı araştırmaları uzun yıllar Frig araştırmalarına paralel ilerlemiştir. Bu nedenle Demir Çağı olarak adlandırılan dönem hep Frig olgusuyla açıklanmaya çalışılmıştır. Ancak bölgedeki son dönem araştırmalarının Karanlık Çağ ile ilgili sis perdesini yavaş yavaş aralaması, söz konusu dönemin Frig kavramı ile adlandırılmasının artık yeterli olamayacağını ortaya koymuştur. Bununla birlikte Frig Kültürü'nün Demir Çağı içerisindeki önemi göz ardı edilemez bir gerçektir. Haklarındaki ilk bilgileri antik Yunan kaynaklarından edindiğimiz Frigler², mimariden seramiğe, maden işçiliğinden dokumacılığa kadar birçok alanda ortaya koydukları özgün eserleri ile tanınmamaktadır. Bu yönüyle erken dönemlerden itibaren bilim dünyasının ilgisini üzerine çekmiş olan uygarlık, çok sayıda araştırmaya konu olmuştur. Frig kültürü üzerine ilk arkeolojik araştırma, 1800'lü yıllarda Leake'nin³ üzerinde Midas isminin yazılı olduğu anıtı keşfiyle başlamıştır. Daha çok Frig kaya anıtları ve mezarları üzerine yoğunlaşan erken dönem araştırmaları⁴, 1900'lerde Körte kardeşler tarafından Ankara'nın güneybatısındaki Gordion'da, diğer adıyla Yassıhöyük'te, gerçekleştirilen kazılarla daha sistemli araştırmalara yerini bırakmıştır⁵. Körte'ler yaptıkları araştırmalar sonucunda Gordion'un Frigler'in başkenti olduğunu ortaya koymuş ve Tümülüs III'ten ele geçen zengin eserler dönemin kültürünün anlaşılmasında yol gösterici olmuştur. Özellikle, buluntular arasında ele geçen bir fibula tipinin MÖ 8. veya 7. yüzyılda karşılaşılan türde olmasına dayanılarak, Tümülüs III MÖ 8. yüzyılın son çeyreğine

² Heradotos (VII. 73), Makedonyahılar'a göre Friglerin Avrupa'da oturdukları zaman "Bryg" adını taşıdıklarını, Anadolu'ya geldikten sonra yurtları ile birlikte adlarının da değiştiğini kaydeder. (Herodotos, Herodot Tarihi, VI. 45; VII. 73, 185; Strobon, *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV)*, XII. 4/C 564, 56-57

³ William Martin Leake, *Journal of a Tour in Asia Minor, with Comparative Remarks on the Ancient and Modern Geography of that Country*, London, 1824.

⁴ Leon De Laborde, *Voyage de l'Asie Mineure*, 1838, 27-28, Fig. 1 -2; Charles Texier, *Description de l'Asie Mineure, faite par ordre du gouvernement Français de 1833 a 1837*, 20-93, I (1839); Charles Fellows, *A Journal Written During an Excursion in Asia Minor*, 1838; William J. Hamilton, *Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia; with Some Account of Their Antiquities and Geology*, Vol. I, London 1842; Georges Perrot- Edmond Guillaume- Jules Delbet, *Exploration Archeologique de la Galatie et de la Bithynie, d'une partie de la Phrygie, de la Cappadoce et du Pont*, 1872; William Mitchell Ramsay, *The Rock Necropoleis of Phrygia*, Studie in Asia Minor, *The Journal of Hellenic Studies*, Vol. 3, 1882, 1-32; William Mitchell Ramsay, *On the Early Historical Relations Between Phrygia and Cappadocia*, *JRAS* 15, 1883, 120-135; William Mitchell Ramsay, *A Study of Phrygian Art (Part 1)*, *JHS*, Vol. IX, 1889, 350-382.

⁵ Gustav Körte-Alfred Körte, *Gordion Ergebnisse Der Ausgrabung um Jahre 1900*, Berlin 1904.

tariflendirilmiştir⁶. Ayrıca Körte kardeşler, Tümölüs III'te ele geçen ve sayıca boyalılara göre fazla olan, gri ya da siyah perdahlı, koyu yüzöl seramiklerin Frig üretimi olduklarını tespit etmişlerdir⁷.

1906 yılında Boğazköy'de ilk büyük ölçekli kazılar Makridy, Winckler ve Punchstein tarafından Alman Arkeoloji Enstitüsü'ne bağılı olarak başlatılmıştır⁸. Kazılar daha çok mimari ve kil tabletler üzerine yoğunlaşmış ve ele geçen bir kil tablet üzerinde Hitit Kralı ile Mısır Firavunu arasındaki yazışmaların tespiti, buranın Hititler'in başkenti Hattuşa olduğunu ortaya koymuştur⁹. Punchstein, çalışmalar sırasında ele geçen mat boyalı seramikler için Frig terimini kullanmış ancak tarihlendirmelerine yönelik veriler sunmamıştır¹⁰. Daha sonraki çalışmalar, Curtius¹¹, Genouillac¹² ve Frankfort'un¹³ Boğazköy seramikleri üzerine yaptıkları araştırmalarla devam etmiştir.

1927 yılına gelindiğinde ise Boğazköy'ün güneydoğusunda yer alan ve bölgenin bir diğer anahtar yerleşimi olan Alishar Höyük'teki kazı çalışmaları Osten ve Schmidt başkanlığında gerçekleştirilmiştir¹⁴. 1932 yılına kadar devam eden höyükteki kazı çalışmalarında, Geç Kalkolitik Dönem'den Osmanlı Dönemi'ne kadar kesintisiz sayılabilecek bir stratigrafi tespit edilmiştir¹⁵. Başlangıçta, yani 1927 yılı çalışmalarında ele geçen mat boyalı seramiklerin III. tabakaya ait olduğu düşünülmüş ancak daha sonra erken evrenin Erken Tunç Çağı, orta ve geç evrenin ise Demir Çağı seramiklerini içerdiği anlaşılmıştır¹⁶. Erken Tunç ve Demir Çağı boyalı seramiklerinin gerçek anlamda ayrımı ise 1928-1929 yılı çalışmalarında gerçekleştirilmiştir. Bu dönem kazılarında Erken Tunç

⁶ G. Körte-A. Körte, 97-98.

⁷ G. Körte-A. Körte, 89

⁸ Theodor Macridy, *Une Citadelle Archaique du Pont*, *Mitteilungen der Vorderasiatischen Gessellschaft* 4,1907, 167-175; Otto Puchstein, *Die Bauten von Boghaz-köy*, *MDOG* 35, 1907, 59-71

⁹ Jürgen Seeher, *Unutulmuş Bir Kültür Yeniden Canlanıyor*, 1950'ye Kadar Hitit Araştırmaları, *Die Hethiter und Ihr Reich Das Volk Der 1000 Götter*, 2002, 390-393.

¹⁰ Puchstein, 60

¹¹ Ludwig Curtius, *Kleine Funde aus Kleinasien*, in *Meine Vorderasienexpedition 1906 und 1907*, Bd. I," hrsg. von Grothe, H. 2 vols. Karl W. Hiersemann, Leipzig, 1911, 277-284.

¹² Henri de Genouillac, *Céramique cappadocienne* 2 vols, Paris 1926, 61.

¹³ Henri Frankfort, *Studies in Early Pottery of the Near East II: Asia, Europe and the Aegean, and their Earliest Interrelations*, *Royal Anthropological Institute Occasional Papers* 8, London 1927, 155.

¹⁴ Hans H. Von der Osten - Erich F. Schmidt, *The Alishar Hüyük Season of 1927 Part I, OIP Volume IV, Researches in Anatolia, Volume II*, Chicago 1930a.

¹⁵ Hans H. Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part 1, OIP Volume XXVIII, Researches in Anatolia, Volume VII*, Chicago 1937a.

¹⁶ H. H. Von der Osten - E. F. Schmidt, *The Alishar Hüyük Season of 1927 Part I*, 243-244

Çağ boyalı seramiklerinin III. tabakaya, Demir Çağı boyalı seramiklerinin ise IV. tabakaya ait olduğu tespit edilebilmiştir¹⁷.

1930-1932 yılında Alişar'ın Demir Çağı'na ait IV. tabakası ise Post-Hitit/Frig olarak adlandırılmıştır¹⁸. Bu tabaka IVcM (MÖ 11-9. yüzyıl) IVbM (MÖ 9- 8. yüzyıl) ve IVaM (MÖ 7- 6. yüzyıl) olmak üzere üç mimari evreye ayrılmıştır. Herbir evreye ait seramikler üzerinde inceleme yapan Osten, kaba nitelikteki malların daha çok erken evrede (IVcM) ince malların ise geç evrede (IVbM ve IVaM) yoğunlaştığını ifade etmiştir. Ayrıca Alişar IV'e özgü silüet teknikte yapılmış geyik figürlerinden oluşan boyama üslubunun IVcM evresinde yaygın olduğunu ancak IVbM evresinde azalarak devam ettiği belirtmiştir¹⁹. Alişar kazılarıyla elde edilen bulgular, hala Demir Çağı seramik çalışmalarının en önemli referans kaynağını teşkil etmektedir. Özellikle bölge ile özdeşleşen Alişar IV seramikleri, Demir Çağı tabakalarının ayrılmasında belirleyici bir kriter olarak görülmektedir.

1929 yılında E. F. Schmidt, kısa süreli bir kazı çalışması ile Kerkenes'i bilim dünyasına tanıtmıştır²⁰. Bu dönem Kerkenes'teki araştırmalar, daha çok Hitit İmparatorluk Dönemi mimari kalıntıların açığa çıkartılmasına yönelik gerçekleştirilmiştir. Ancak MÖ 6. yüzyıla tarihlendirilen ve Alişar V olarak bilinen boyalı seramiklerde gün yüzüne çıkartılmıştır. Seramikler Kerkenes'in Geç Demir Çağı'nda yerleşime sahne olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, kentin Medler ile Lidyalılar arasında beş yıl süren savaşlar sonunda kurulmuş bir Med şehri olduğu düşünülmektedir²¹.

1931 yılında Boğazköy kazıları yeniden başlamış, Bittel yerleşimin Roma, Hellenistik ve Frig tabakalarının varlığını ortaya koymuştur²². Boğazköy Büyükkale'de yerleşimin Demir Çağı tabakaları eski evre (Büyükkale II) ve geç evre (Büyükkale I) olmak üzere ikiye ayrılmış ve Bittel 1935 yılında "Boğazköy I" adlı yayımla bu evre

¹⁷ Erich F. Schmidt, *The Alişar Hüyük Seasons of 1928-1929 Part I*, OIP, 1932, 191, 238-239.

¹⁸ Hans H. Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, OIP Volume XXIX, *Researches in Anatolia, Volume VIII*, Chicago 1937b, 287.

¹⁹ H. H. Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, 350-352.

²⁰ Erich F. Schmidt, Test Excavations in The City on Kerkernes, *The American Journal of Semitic Languages and Literatures*, Vol. 45, No. 4, 1929, 221-174.

²¹ Françoise Summers-Geoffrey Summers, The Mountain Top City on Kerkenes Dağ (Yozgat) in Cappadocia, *Arkeoloji ve Sanat*, Sayı: 62-63, 1994, 15.

²² Von Kurt Bittel, "Die James Simon-Grabung in Boğazköy September 1931", *MDOG* 70, 1932, 14-15.

seramiklerini tanıtmıştır²³. Araştırmacı, Büyükkale II seramiklerinde, mat renkli geometrik motifler ve silüet (gölge görüntü) stilde hayvan figürlerinin karakteristik olduğunu belirtmiş ve bu tabakayı MÖ I. bin başlarıyla MÖ 7. yüzyıl başları arasına tarihlendirmiştir. Diğer yandan Büyükkale I seramiklerinde Büyükkale II'deki bazı geleneklerin devam ettiğini, ancak silüet stilde hayvan figürleri ve mat boyama ile karşılaşmadığını, geometrik motiflerin daha karmaşık bir hal aldığını dile getirmiştir. Bu nedenle tabakanın MÖ 7. yüzyıldan Hellenistik Dönem başlarına kadar olan sürece tarihlendirilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

1932 yılında, Hamit Zübeyr Koşay Ankara Gazi Orman Fidanlığı'nda bir sondaj yapmış ve yüzeyden 1.5 metre derinlikte bir tümülüs tespit etmiştir²⁴. Burada ele geçen bronz eserler Gordion Tümülüs III'tekilerle olan yakın benzerliklerinden dolayı MÖ 8. yüzyıla tarihlendirilmiştir²⁵.

1935'te R. O. Arık ile başlayan daha sonra H. Z. Koşay ve M. Akok ile devam eden Alaca Höyük kazıları start almıştır²⁶. 1937-1939 yılı kazı çalışmalarında yerleşime ait 4 mimari tabaka açığa çıkartılmış, I. tabaka Frig olarak belirlenmiştir²⁷. Frig tabakasından ele geçen seramikler Alişar, Boğazköy, Pazarlı ve Gordion ile olan benzerliklere dayanılarak Post Hitit, Frig ve Post Frig olarak sınıflandırılmış, ancak kronolojik bir çerçeve oluşturulmamıştır²⁸. Daha sonraki raporlarda, önceden tek evreli olduğu sanılan Frig tabakasının aslında iki evreli olduğu belirtilmiştir²⁹.

²³ Kurt Bittel-H.G. Güterbock, "Boğazköy I", Neue Untersuchungen in der hethitischen Hauptstadt, Abh Berlin 1935, 54.

²⁴ Hamit Zübeyr Koşay, Atatürk Gazi Orman Fidanlığında Bulunan Eserler, *Türk Tarih, Arkeologya ve Etnografya Dergisi*, Sayı: I, 5-21, 1933

²⁵ Koşay, Atatürk Gazi Orman Fidanlığında Bulunan Eserler, 10

²⁶ Hamit Zübeyr Koşay, *Die Ausgrabungen von Alaca Höyük*, Vorbericht 1936, Türk Tarih Kurumu Yayınları 5, 2a, 1, 1944.

²⁷ Hamit Zübeyr Koşay, *Alaca Höyük Kazısı 1937-1939 İlk Rapor/Les Fouilles d'Alaca Höyük Rapport Preliminaire 1937-1939*, Türk Tarih Kurumu Yayınları 5, 1951, 5.

²⁸ Hamit Zübeyr Koşay, *Alaca Höyük Kazısı 1937-1939 İlk Rapor/Les Fouilles d'Alaca Höyük Rapport Preliminaire 1937-1939*, 13.

²⁹ Hamit Zübeyr Koşay-Mahmut Akok, *Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor/Ausgrabungen von Alaca Höyük Vorbericht Über Die Forschungen und Entdeckungen von 1940-1948*, 1966, 6.

1936-1951 yılları arasında Fransız Arkeoloji Enstitüsü tarafından başlatılan Midas Kenti'ndeki araştırmalar Hapel³⁰ ve Gabriel³¹ tarafından yayınlanmıştır. Bu araştırmalarla Midas Kenti seramik buluntuları, mimarisi ve kaya anıtları bilim dünyasına tanıtılmıştır. Burada yapılan araştırmalar sırasında MÖ 6- 4. yüzyıla özgü Geç Frig seramikleri yanında ithal Grek seramikleri de ele geçmiş, Geç Frig seramiklerinin Boğazköy'ün I. tabakası ile çağdaş olduğu belirtilmiştir³².

1937-1938 yılları arasında Koşay Pazarlı Höyüğü'nde kısa süreli bir araştırma gerçekleştirmiş ve yerleşimin üç evreli bir mimari yansıtan Frig tabakasını açığa çıkartmıştır³³. Ayrıca Pazarlı kabartmaları üzerindeki asker tasvirleri ile Miken kapları üzerindikilerin benzerliğinden yol çıkarak Frig kültürü üzerinde Miken etkilerinin var olduğunu ileri sürmüştür³⁴.

1938-1941 yıllarında Türk Tarih Kurumu adına Ankara Çankırı Kapı Kazıları yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda yerleşim en eski tabasının Frig dönemine ait olduğu anlaşılmıştır³⁵.

1941 yılında Mahmut Akok tarafından Konya Alaattin Tepe'de bir kazı gerçekleştirilmiştir. Kazılar esnasında yerleşimin Frig tabakası ve mimari kalıntıları açığa çıkartılmış ve tepedeki ilk yerleşim MÖ 8. yüzyıla tarihlendirilmiştir³⁶. Görüldüğü gibi erken dönem araştırmalarında tespit edilen Demir Çağı tabakaları hep "Frig" olarak isimlendirilmiştir.

³⁰ C. H. Emilie Haspels, *Phrygie Exploration Archeologique La Cite de Midas Ceramique et Trouvailles Diverses*, Institut Français D'archeologie De Stamboul, Paris 1951; C. H. Emilie Haspels, *The Highlands of Phrygia Sites and Monuments*, Vol. II, New Jersey 1971.

³¹ Albert Gabriel, *Phrygie Exploration Archeologique, La Cite de Midas Topographie Le Site et Les Fouilles*, Tome II, Institut Français D'archeologie De Stamboul, 1952; Albert Gabriel, *Phrygie Exploration Archeologique, La Cite de Midas Architecture*, Tome IV, Institut Français D'archeologie De Stamboul, 1965.

³² Haspels, *The Highlands of Phrygia Sites and Monuments*, 24-28.

³³ Hamit Zübeyr Koşay, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Pazarlı Harfiyatı Raporu/ Les Fouilles De Pazarlı Entreprises Par La Societe D'Histoire Turque*, Ankara 1941, 3.

³⁴ Hamit Zübeyr Koşay, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Pazarlı Harfiyatı Raporu/ Les Fouilles De Pazarlı Entreprises Par La Societe D'Histoire Turque*, 9-10.

³⁵ Necati Dolunay, "Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Çankırı Kapı Hafriyatı", *Belleten Cilt: V*, 1941, 261-264.

³⁶ Mahmut Akok, "Türk Tarih Kurumu Adına Konya Alaeddin Tepesinde 1941 Yılında Yapılmış olan Arkeolojik Kazıda Elde Edilen Mimari Buluntular", *VII. TTK, Kongreye Sunulan Bildiriler I. Cilt*, Ankara 1972, 60-63.

1945 yılında T. Özgüç ve M. Akok, Anıtkabir alanındaki iki tümülüste kazıya başlamış ve Gordion Tümülüsleri ile bağlantılı çok sayıda bronz eser ortaya çıkartılmıştır³⁷.

1947 yılında Tahsin ve Nimet Özgüç çifti Elbistan Karahöyük'te kazı çalışmaları yapmış ve Post-Hitit olarak isimlendirdikleri Demir Çağı tabakalarının 4 evreli bir mimari yansıttığını tespit etmişlerdir³⁸. Ele geçen seramikler boyalı ve boyasız olarak iki gruba ayrılmış, boyalı çanak çömleğin Post-Hitit tabakasının ilk iki yapı katında yoğunlaştığı belirtilmiştir³⁹. Tek renkli seramikler boyalı kaplara oranla çok sayıda ele geçmiş, bunlar ince ve kaba olmak üzere iki gruba ayrılarak değerlendirilmiştir⁴⁰.

1955 yılında Akurgal, Frig sanatıyla ilgili tüm araştırmalara yol gösterici nitelikteki "Phrygische Kunst" adlı eserini yayınlamıştır⁴¹. Frig sanatının tüm değerlerinin ayrı ayrı ele alındığı bu yapıtta özellikle Frig seramikleri üzerine yoğunlaşmıştır. Akurgal boyalı seramikleri Alişar ve Gordion Tümülüs III örnekleri ışığında "Erken Frig Stili (Frühphrygischer Stil)", "Geçiş Stili (Übergansstil)", "Olgun Frig Stili (Reifphrygischer Stil)" ve "Geç Frig Stili (Spätphrygischer Stil)" olmak üzere dört grup altında değerlendirmiştir⁴². Erken Frig Stilini MÖ 775 civarına, Geçiş Stilini MÖ 8. yüzyılın 3. çeyreğine, Olgun Frig Stilini MÖ 8- 6. yüzyıl, Geç Frig Stilini ise MÖ 6. yüzyıldan Hellenistik Dönem başları arasına tarihlendirmiştir. Diğer yandan Frig seramiğinde karşılaşılan bazı unsurların, kökeninin Grekler'de aranması gerektiğini ileri sürmüştür⁴³.

Aynı yıl içerisinde Mellart, Orta Anadolu'nun güney kesiminde 1951-1952 yılları arasında gerçekleştirdiği yüzey araştırmasında tespit ettiği Demir Çağı seramiklerini yayınlamıştır⁴⁴. Mellart, özellikle kırmızı üzeri siyah boyalı (Black on Red) seramiklerin Güneybatı Anadolu'ya özgü bir seramik türü olduğunu ifade etmiş ve bu seramikleri iki gruba ayırmıştır. Kırmızı üzerine siyah I (Black on Red I) olarak isimlendirdiği ilk grubu

³⁷ Tahsin Özgüç-Mahmut Akok, "Die Ausgrabungen an Zwei Tumuli Auf Dem Mausoleumshügel Bei Ankara", *Belleten Cilt: XI, Sayı: 41*, 1947, 57-85.

³⁸ Tahsin Özgüç-Nimet Özgüç, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, Ankara 1949, 20.

³⁹ T. Özgüç-N. Özgüç, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, 25

⁴⁰ T. Özgüç-N. Özgüç, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, 30-31

⁴¹ Ekrem Akurgal, *Phrygische Kunst*, Ankara 1955.

⁴² Akurgal, *Phrygische Kunst*, 1-59

⁴³ Akurgal, *Phrygische Kunst*, 33-35

⁴⁴ James Mellaart, "Iron Age Pottery From Southern Anatolia", *Belleten Cilt: XIX, Sayı: 74*, 1955

MÖ 800'lere tarihlemiş ve bu seramiğin astarlı ya da astarsız olabilen açık kırmızı bir yüzey üzerine mat siyah boya ile boyandığını belirtmiştir. İkinci grubu oluşturan kırmızı üzerine siyah II (black on red II) seramiklerin ise genellikle astarsız yüzeyler üzerine soluk grimsi siyah ile boyandığını ve MÖ 6. yüzyılda görülmeye başladığını ifade etmiştir⁴⁵.

1950-1973 yılları arasında Gordion'ki kazılar Rodney S. Young başkanlığında yeniden başlamıştır⁴⁶. Young dönemi kazıları daha çok Gordion/Yassihöyük'ün MÖ 8. yüzyıl sitadeline yoğunlaşmış ve sitadelin bir yangınla son bulduğu anlaşılmıştır. Bu yıkımın nedeni ise MÖ 700 civarındaki Kimmer istilalarına bağlanmıştır⁴⁷. Ancak, son yıllarda yapılan araştırmalarla bu görüş geçerliliğini yitirmiş, yıkım tabakasının MÖ 827-803'e tarihlendiği C14 analiz sonuçlarıyla ortaya konmuştur⁴⁸. Young döneminde ayrıca Küçük Höyük'te de araştırmalar yapılmış ve 29 tümülüs tespit edilmiştir⁴⁹. Sams 1971'de Gordion Erken Frig seramiklerini doktora tezi çalışması olarak yayınlamıştır⁵⁰. Ayrıca 1950-1973 yıllarına ait Eken Frig seramiklerini 1994'te bilim dünyasına sunmuştur⁵¹.

1965 yılında R. Opificius Boğazköy Büyükkale'de 1963 kazı sezonunda ele geçmiş Alişar IV slüet stilindeki boyalı seramikleri yayınlamıştır. Opificius Alişar IV stili için MÖ 9. yüzyıl tarihini önermiş ve kökeninin Anadolu olduğunu ileri sürmüştür⁵².

⁴⁵ Mellart, *Iron Age Pottery From Southern Anatolia*, 119, 122-123

⁴⁶ Gordion kazı raporları için bkz: Rodney S. Young, "Gordion-1950", *University Museum Bulletin Vol. 16. No.1*, 1951, 3-20; Rodney S. Young, "Progress at Gordion, 1951-1952", *University Museum Bulletin Vol. 17. No.4*, 1953, 3-39; Rodney S. Young, "Gordion: Preliminary Report, 1953", *AJA 59, No. 1*, 1955, 1-18; Rodney S. Young, "The Campaign of 1955 at Gordion: Preliminary Report", *AJA 60, No. 3*, 1956, 249-266; Rodney S. Young, "Gordion 1956: Preliminary Report", *AJA 61. No. 4*, 1957, 319-331; Rodney S. Young, "Gordion Campaign of 1957: Preliminary Report", *AJA 62. No. 2*, 1958, 139-154; Rodney S. Young, "Gordion Campaign of 1958: Preliminary Report", *AJA 63, No. 3*, 1959, 263-268; Rodney S. Young, "Gordion Campaign of 1959: Preliminary Report", *AJA 64, No. 3*, 1960, 227-243; Rodney S. Young, "The 1961 Campaign at Gordion", *AJA 66, No. 2*, 1962, 153-168; Rodney S. Young, "1963 Campaign at Gordion", *AJA 68, No. 3*, 1964, 279-292; Rodney S. Young, "Gordion Campaign of 1965", *AJA 70, No.3*, 1966, 267-278; Rodney S. Young, "Gordion Campaign of 1967", *AJA 72, No.3*, 1968, 231-241.

⁴⁷ G. Roger Edwards, "Gordion Reports, 1958", TAD Sayı: IX-1, 1959, 12-13.

⁴⁸ Keith Devries-Peter Ian Kuniholm-G. G. Kenneth Sams-Mary M. Voigt, "New Dates for Iron Age Gordion", *Antiquity Vol. 77, No. 296*, 2003, 2-6.

⁴⁹ Ellen L. Kohler, *The Lesser Phrygian Tumuli Part 1, The Gordion Excavations, 1950-1973: Final Reports Volume II*, University Museum Monograph 88, 1995.

⁵⁰ G. Kenneth Sams, *The Phrygian Painted Pottery of Early Iron Age Gordion and Its Anatolian Setting*, a Dissertation in Classical Archaeology, 1971.

⁵¹ G. Kenneth Sams, *The Early Phrygian Pottery, The Gordion Excavations, 1950-1973: Final Reports Volume IV*, E. L. Kohler, Editor, 1994.

⁵² Ruth Opificius, "Altphrygische Keramik von Büyükkale (Boğazköy)", *Vorläufiger Bericht über Ergebnisse der Ausgrabungen in Boğazköy in den Jahren 1962 und 1963*, 87, Berlin 1965, 81-89.

1966 yılında H. Zübeyr Koşay, 1935 ve 1948 yılları arasında yapılmış Alaca Höyük kazılarının Frig çağ mimari ve seramik buluntularının bir özetini yayınlamıştır. Koşay Alacahöyük'teki Frig çağı yerleşmesinin iki tabakalı olduğunu dile getirmiş ve bu tabakalara ait seramiklerin tek ve çok renklilerden oluştuğunu belirtmiştir⁵³. Ele geçen boyalı seramiklerin ağırlıklı olarak Geç Demir Çağı karakteri yansıttığı anlaşılmıştır.

1967-1968 yılında Kemal Balkan ve Osman Sümer, Nevşehir Hacı Bektaş (Suluca Karahöyük) Höyüğü'nde kazı çalışması yapmış ve yerleşimin II. tabakası Frig olarak belirtilmiştir⁵⁴. Ancak ele geçen boyalı Frig seramikleri hakkında herhangi bir doyurucu bilgi verilmemiştir⁵⁵.

1968 yılında Eskiyaşar'da ilk sistemli kazı çalışmaları başlamış ve yerleşime ait altı kültür katı açığa çıkartılmıştır. Bunlardan üstten dördüncü kültür katı Demir Çağı tabakası olarak açıklanmıştır⁵⁶. Bu tabakanın Eski ve Geç olmak üzere iki evreli olduğu anlaşılmıştır. Eski evre seramiğinin Alişar IVcM ve IVbM, Kültepe'nin II. tabakasının ikinci evresi ve Elbistan Karahöyük'ün Post Hitit tabakaları (3 ve 4) ile çağdaş olduğu belirtilmiştir. Geç evre seramiği ise Alişar V, Alaca Höyük, Pazarlı ve Kültepe'nin son evre seramiği ile olan benzerliğe dayanılarak MÖ 7. yüzyılın ilk çeyreği ile başlatılmıştır⁵⁷.

1968-1969 yılları arasında Tezcan Göllüdağ kazılarını gerçekleştirmiş ve iki megoron tarzda yapı ortaya çıkartmıştır. Bu yapıların Friglere özgü olabileceği savına katılan Tezcan, buradan ele geçen Demir Çağı seramiklerinin Akurgal'ın Erken Frig Stili ve Geçiş Stili olarak tasnif ettiği gruba ait olduğunu ifade etmiştir⁵⁸.

1969 yılında Oliver Pelon tarafından Niğde ilindeki Porsuk Höyük'te (Zeyve Höyük) ilk kazı çalışmaları başlatılmıştır⁵⁹. Araştırmalar sırasında elde edilen bulgular

⁵³ Hamit Zübeyr Koşay, *Türk Tarik Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere ait İlk Rapor*, Ankara 1966, 19.

⁵⁴ Kemal Balkan-Osman Sümer, "1967 Yılı Hacıbektaş (Suluca Karahöyük) Kazısı Ön Raporu", TAD Sayı: XVI-II, Ankara 1968, 15-39; Kemal Balkan-Osman Sümer, "1968 Yılı Hacı Bektaş Höyüğü (Suluca Karahöyük) Ön Raporu", TAD Sayı: XVIII-I, Ankara 1970, 37-49.

⁵⁵ Suluca Karahöyük boyalı seramikleri yüksek lisans tezi olarak Mehmet Ali Özdemir tarafından çalışılmaktadır.

⁵⁶ İnci Bayburtluoğlu, "Eskiyaşar Phryg Çağı", VIII. TTK/I, Ankara 1979, 293-303, Levha 169-182,

⁵⁷ Bayburtluoğlu, 303

⁵⁸ Burhan Tezcan, "1968 Göllüdağ Kazısı", TAD Sayı: XVII/2, Ankara 1969, 211-235; Burhan Tezcan, "1969 Göllüdağ Kazısı", TAD Sayı: XXX, Ankara 1992, 1-29.

⁵⁹ Olivier Pelon, "Rapport Preliminaire Sur La Premiere Campagne De Fouilles A Porsuk- Ulukuşla (Turquie)", Syria, T. 47, Fasc. 3/4, 1970, 279-286.

yerleşimin Hitit İmparatorluk döneminden Roma Dönemi'ne kadar iskâna sahne olduğunu, 3. ve 4. tabakaların Demir Çağı temsil ettiğini ortaya koymuştur⁶⁰. Bölgenin Demir Çağı'nın anlaşılmasında anahtar bir yerleşim olan Porsuk'taki Demir Çağı seramikleri ise Dupré tarafından 1983'te yayınlanmıştır⁶¹.

1968-1974 yılları arasında L. Pollacco, Nevşehir ili sınırları içerisindeki Topaklı'da inceleme başlatmıştır⁶². Höyüğün özellikle doğu yamacında açılan basamaklı açmalarda tabana kadar ulaşılmış ve en erkeni Erken Bronz Çağ'a giden çok sayıda mimari tabaka tespit edilmiştir⁶³. Bunlardan T ile kodlanan tabaka, ele geçen Frig seramiklerinden dolayı MÖ 8. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁶⁴.

Kültepe'nin Demir Çağı ile ilgili ilk verilerinin 1953'te yayınlanmasın ardından⁶⁵, 1971 yılında Tahsin Özgüç "Demir Devrinde Kültepe ve Civarı" başlıklı eseri yayınlamıştır⁶⁶. Bu yayında Kültepe, Kululu ve Çalapverdi'de yapılan araştırmalar ve elde edilen sonuçlara değinilmiştir. Bölge seramiğinin anlaşılmasında oldukça önemli bir yere sahip bu yayında Kültepe yerleşimin Demir Çağa ait iki evresi tanımlanmıştır⁶⁷. Eski safhaya ait seramiklerde tek renkli geometrik motifler ve silüet hayvan figürleri, son safhada ise iki renkli boyamanın hakim olduğu belirtilmiştir. Demir Çağı'nın eski safhasına ait seramikler Alişar 4cM ve 4bM evreleriyle olan benzerliğinden dolayı MÖ 9. yüzyıl ortalarından MÖ 7. yüzyıl ortalarına tarihlendirilmiştir. Son yapı katı seramiği ise MÖ 7. yüzyıl sonu ile MÖ 6. yüzyılın ilk yarısına verilmiştir⁶⁸.

⁶⁰ Olivier Pelon, "The Site of Porsuk and The Beginning of The Iron Age in Southern Cappadocia", *Anatolian Iron Ages 3, Teh Proceedings of the Third Anatolian Iron Ages Colloquium held at Van, 6-12 August 1990*, Edited by A. Çilingiroğlu and D. H. French, Ankara 1994, 157-162.

⁶¹ Sylvestre Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Paris 1983.

⁶² Luigi Polacco, "Topaklı-The 1969 Campaign of Excavation", *TAD, Sayı: XXI-1*, Ankara 1974, 147-158; Luigi Polacco, "Topaklı-The 1967 Campaign of Excavation", *TAD, Sayı: XIX-I*, Ankara 1972, 187-200; Luigi Polacco, "Topaklı-1971 Field Expedition Dig Preliminary Reports", *TAD, Sayı: XX-I*, Ankara 1973, 169-183; Luigi Polacco, "Topaklı-1972 Field Expedition Dig Preliminary Reports", *TAD, Sayı: XXI-I*, Ankara 1974, 159-176; Luigi Polacco, "Topaklı-1973 Field Expedition Excavation", *TAD, Sayı: XXII-1*, Ankara 1975, 85-97; Luigi Polacco, "Topaklı-1974 Field Expedition Excavation", *TAD, Sayı: XXIII-2*, Ankara 1976, 67-76

⁶³ Olivier Pelon, *Rapport preliminaire sur la deuxieme et la troisieme campagne de fouilles a Porsuk-Ulukışla (Turquie) en 1970 et 1971*, *Syria, T. 49, Fasc. 3/4*, 1972, 303-317.

⁶⁴ Polacco, "Topaklı-1973 Field Expedition Excavation", 90-91

⁶⁵ Tahsin Özgüç, "Kültepe (Karahöyük) Hafriyatı 1950", *Belleten Cilt: XVII, Sayı: 65-68*, Ankara 1953, 251-267.

⁶⁶ Tahsin Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in The Iron Age*, Ankara 1971.

⁶⁷ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in The Iron Age*, 1

⁶⁸ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in The Iron Age*, 5

Kululu araştırmaları daha çok şehrin sitadelinde gerçekleştirilmiş, burada yerleşime ait üç tabaka tespit edilmiştir. İlk iki yapı katı Roma,  ve dördüncü yapı katları Hellenistik ve beşinci yapı katı ise Demir ağı olarak isimlendirilmiřtir⁶⁹. Ele geçen seramik parçaların ise eski ve geç safhaya ait olduğu belirtilmiřtir⁷⁰.

alapverdi'deki incelemelerde ise 6 metre kalınlığında bir kültür katının varlığı tespit edilmiş, yerleşimin Demir ağı, Hellenistik ve Roma Dönemleri'nde iskân gördüğü anlaşılmıştır. Özgüç, alapverdi'nin bir sınır şehri olarak Tabal'a bağlı kaldığını ancak bunun srekliplik gösterip göstermediği konusunda kesin bir şey söylemenin mümkün olamadığını ifade etmiřtir⁷¹.

1971-1972 yıllarında Kültepe'ye 30 km uzaklıktaki Sultanhanı Höyüğü'nde kazı çalışmaları yapılmıştır. Araştırmalar sırasında yerleşime ait üç tabaka tespit edilmiş, II. tabaka Demir ağ'a verilmiştir. Geç ve erken olmak üzere iki evreye ayrılan tabakanın seramikleri boyalı ve tek renkli olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Ancak seramikler evreler arasındaki farklılıklar gözetilmeden deęerlendirilmiřtir⁷².

Yine 1972 yılında Nimet zg başkanlığında, Niğde ilindeki Tepebağları'nda tek sezonluk bir kazı çalışması gerçekleştirilmiştir. alışmalar sırasında IV. yapı katının Demir ağ'a ait olduğu anlaşılmış ve seramiklerin erken ve geç evre olmak üzere ikiye ayrıldığı tespit edilmiřtir⁷³.

1973 yılında Tahsin zg tarafından başlatılan Maşat Höyük kazıları iki monografi halinde yayınlanmıřtır⁷⁴. 1978 yılında yayınlanan ilk monografide ağırlıklı olarak Hitit tabakalarına yer verilirken, ikinci monografide  yapı katı ile temsil edilen Maşat Höyük Demir ağı yerleşim ve buluntularından bahsedilmiştir.

1984 yılında Niğde ili sınırları içerisindeki Kaynarca Tümülüsü'nde M. Akkaya tarafında araştırma yapılmıştır. Tmlsten ele geçen bronz kaplar ve bir kemerin

⁶⁹ zg, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in The Iron Age*, 37-38

⁷⁰ zg, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in The Iron Age*, 39

⁷¹ zg, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in The Iron Age*, 66-67

⁷² Kutlu Emre, "Sultanhanı Höyüğünde 1971-1972 Yıllarında Yapılan Kazılar", *Anadolu (Anatolia) XV*, (1971), Ankara 1973, 87-105.

⁷³ Aykut ınaroğlu, "Tepebağları Kazısında Demir Devri", *VIII. TTK/I* Ankara: 11-15 Ekim 1976, Ankara 1979, 215-218, Levha 125-128,

⁷⁴ Tahsin zg, *Maşat Höyük Kazıları ve çevresindeki Araştırmalar/Excavations at Maşat Höyük and Investigations in Its Vicinity*, Ankara 1978; Tahsin zg, *Maşat Höyük II, Boğazköy'n Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi*, Ankara 1982, 19-22

Gordion Tümülüsleri'nde ele geçen eserlerle büyük benzerlik gösterdiği ve MÖ 725-705 yılları içerisine tarihlenmesi gerektiği belirtilmiştir⁷⁵

1986 yılından itibaren Orta Anadolu'nun en uzun soluklu kazısı, Sachihiro Omura başkanlığında Kaman-Kalehöyük'te başlatılmıştır⁷⁶. Yaklaşık 30 yıldır devam eden kazılarla yerleşimin Tunç Çağı'ndan Hellenistik döneme kadar uzanan tabakalanması ortaya konmuştur⁷⁷. Höyük'teki II. tabaka Demir Çağ'a ait olup, dönemin seramikleri Kimiyoshi Matsumura tarafından doktora tezi kapsamında değerlendirilmiştir⁷⁸. Oldukça detaylı bir çalışmanın ürünü olan yayın, Bölgenin Demir Çağı açısından önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Ayrıca 1986 yılı içerisinde, Orta Anadolu sınırları içerisindeki höyüklerin tespiti ve Kaman-Kalehöyük seramiklerinin yayılış sahasını belirlemek amacıyla, 2000'li yıllara kadar devam edecek kapsamlı yüzey araştırmaları, Japon araştırma ekibi tarafından start almıştır⁷⁹.

Ayrıca 1986 yılında A. Çınaroğlu Tiyana Kemerhisar-Ambartepe'de bir sondaj çalışması yapmıştır. Buradan ele geçen Demir Çağı'na ait boyalı seramiklerin Gordion'un tahrip tabakası ile çağdaş oldukları belirtilmiştir⁸⁰.

⁷⁵ Mustafa Akkaya, "Objects Phrygiens en Bronze du Tumulus de Kaynarca", *La Cappadoce Meridionale Jusqu'à La Fin De L'Epoque Romaine*, Edites par Brigitte Le Guen-Pollet et Olivier Pelon, 1991, 25-27.

⁷⁶ Kamankale Kazı raporları için bkz: Tsugio Mikami-Sachihiro Omura, "1986 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları", *IX. KST/ II*, Ankara 1920,1-20; Sachihiro Omura, "1987 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları", *X. KST/ I*, Ankara 1988, 353-368; Sachihiro Omura, "1989 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları", *XII. KST/I*, Ankara 1991, 427-442; Sachihiro Omura, "1990 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları", *XIII. KST/I*, Ankara 1992, 319-336.

⁷⁷ Sachihiro Omura, "1998 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları", *21. KST/ I*, Ankara 1999, 217-228.

⁷⁸ Kimiyoshi Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien, aufgrund der Grundlage der Ausgrabung von Kaman-Kalehöyük*, (Freie Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi), Berlin 2005.

⁷⁹ Sachihiro Omura, "1987 Kırşehir İli Sınırları İçinde Yapılan Yüzey Araştırmaları", *VI. AST*, 1989, 55-570; Masao Mori- Sachihiro Omura, "1988 Kırşehir, Yozgat ve Nevşehir İlleri Yüzey Araştırmaları", *VII. AST*, 1990, 295-310; Sachihiro Omura, "1989 Yılı Kırşehir, Yozgat, Nevşehir, Aksaray İlleri Sınırları İçinde Yürütülen Yüzey Araştırmaları", *VIII. AST*, 1991, 69-8; Sachihiro Omura, "1990 Yılı Orta Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları", *IX. AST*, 1992, 541-560; Sachihiro Omura, "1992 Yılında İç Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları", *XI. AST*, 1994, 311-336; Sachihiro Omura, "1993 Yılında İç Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları", *XII. AST*, 1995, 215-244; Sachihiro Omura, "1994 Yılı İç Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları", *XIII. AST/ II*, 1996, 243-272; Sachihiro Omura, "1995 Yılı İç Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları", *XIV. AST/ II*, 1997, 283-302; Sachihiro Omura, "1996 Yılı İç Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları", *XV. AST/ II*, 1998, 41-50; Sachihiro Omura, "1998 Yılı İç Anadolu Yüzey Araştırmaları", *17. AST/ 2*, 2000, 25-40; Sachihiro Omura, "1999 Yılı İç Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları", *18. AST/ 2*, 2001, 83-88; Sachihiro Omura, "2000 Yılı Orta Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları", *19. AST/ 2*, 2002, 303-307; Sachihiro Omura, "2001 Yılı İç Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları", *20. AST/ 2*, , 2003, 271-284; Sachihiro Omura, "2003-2006 Yıllarında İç Anadolu'da Yapılmış Olan Yüzey Araştırmaları", *25. AST/ 2*, 2008, 213-224.

⁸⁰ Aykut Çınaroğlu, "Kemerhisar-Ambartepe 1986 Kazısı", *IX. KST/ I*, Ankara 1987, 351-360

Young'ın 1974 yılında ani ölümü üzerine, 1988'de Gordion'daki yeni dönem kazıları M. Voigt ve G. K. Sams direktörlüğünde yeniden başlatılmıştır⁸¹. Bu yeni dönem kazılarıyla Gordion'un Orta Tunç Çağ'dan Hellenistik Dönem'e (YHSS 3) uzanan stratigrafisi belirlenmiştir⁸². Ancak daha sonraki yıllarda gerçekleştirilen kazılarla yerleşimin modern zamana kadar iskâna sahne olduğu kesinleşmiştir⁸³. Özellikle YHSS 4-7 arasındaki tabakaların Demir Çağ'a ait oldukları anlaşılmıştır⁸⁴. Ayrıca, Gordion'da son dönemlerde yapılan C14 analiz sonuçları, yıkım tabakasının MÖ 800'ler olarak yeniden tarihlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur⁸⁵.

1992 yılında V. Özkaya, Frig Boyalı seramikleri üzerinde kapsamlı bir araştırma yapmış, bu seramiklerin köken ve diğer kültürle olan olası ilişkilerine yorum getirmiştir. Özkaya Frig Uygarlığı'nın Yakın Doğu özellikle Kuzey Suriye'den alınmış çeşitli etkilerle şekillendiğini ileri sürmüştür⁸⁶.

1993'te Boğazköy Büyükkaya'da Erken Demir Çağı'n izleri Neve tarafından araştırılmış⁸⁷ ve 1994'te J. Seeher başkanlığında yürütülen kazılarla Büyükkaya'daki Erken Demir Çağı hakkında yeni bilgiler edinilmiştir⁸⁸. Erken Demir Çağı seramik geleneğinin Hitit'ten farklılık gösterdiği, çark yapımı seramiklerin yerini el yapımı olanların aldığı görülmüştür. Kaba el yapımı pişirme kaplarında yumru dekorasyonun (knop decoration) en yaygın motif türü olduğu, boyama dekorasyonun yalnızca tek renk kullanılarak yapıldığı anlaşılmıştır. Büyükkaya'da Silüet hayvan stili ile çok nadir

⁸¹ G. Kenneth Sams-Mary M. Voigt, "Work at Gordion in 1988," XI. KST/ II, 1990, 77-105.

⁸² Mary M. Voigt, "25. Excavations at Gordion 1988-89: The Yassihöyük Stratigraphic Sequence", *Anatolian Iron Ages 3, The Proceedings of the Third Anatolian Iron Ages Colloquium held at Van, 6-12 August 1990*, Edited by Altan Çilingiroğlu and D. H. French, 265-293, The British Enstitute of Archaeology at Ankara 1994.

⁸³ Mary M. Voigt-Keith DeVries-Robert C. Henrickson-Mark Lawall-Ben Marsh-Ayşe Gürsan-Salzman and Y. Cuyler Young, "Fieldwork at Gordion: 1993-1995", *Anatolica No. XXIII*, 1997, 4-33.

⁸⁴ Mary M. Voigt, "The Chronology of Phrygian Gordion", *Tree-Rings, Kings, and Old World Archaeology and Environment: Papers Presented in Honor of Peter Ian Kuniholm*, Edited by Sturt W. Manning and Mary Jaye Bruce, 2009, 221 Table. 1.

⁸⁵ Oscar White Muscarella, "The Date of the Destruction of The Early Phrygian Priod at Gordion", *Ancient West and East, Volume II, No. 2*, 2003, 225-252; Voigt, "The Chronology of Phrygian Gordion", 221-236.

⁸⁶ Vecihi Özkaya, *İÖ. Erken Birinci Binde Frig Boyalı Seramiği, Doğu-Batı Siyasal ve Kültürel İlişkileri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 1992, 71.

⁸⁷ Peter Neve, "Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1993", *AA, Heft 3*, 1994, 289-325.

⁸⁸ Jürgen Seeher, "Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1994", *AA,, Heft 4*, 1995, 597-625.

karşılaştığı, bununla birlikte seramiklerinin Alişar IV'ün Erken Demir Çağı seramikleri ile çok benzerlik taşıdığı belirtilmiştir⁸⁹.

Ayrıca 1993'te G. Summers tarafından Kerkenes kazıları yeniden başlatılmıştır⁹⁰. Summers, Kerkenes'teki MÖ 6. yüzyıla tarihlendirilen yerleşimin Herodotus'un antik kaynaklarda bahsettiği Pteria şehri olabileceğini ileri sürmüştür⁹¹.

1994 yılında Ronald L. Gorny, Çadır Höyük'te araştırma gerçekleştirmiş ve yüzey araştırmasından ele geçen verilerle yerleşimin Kalkolitik Dönem'den Geç Roma'ya değin bir iskâna sahne olduğunu ifade etmiştir⁹². Demir Çağı yerleşimleri höyüğün üst kısmında açığa çıkartılmış, Erken (IVb/MÖ 1200-1000), Orta (Va/MÖ 1000-500) ve Geç Demir (VI/MÖ 500-300) olmak üzere üç tabakanın varlığı tespit edilmiştir⁹³. Çadır Höyük'teki Erken Demir Çağı seramiklerinin daha çok Boğazköy Büyükkaya ile paralellik gösterdiği anlaşılmıştır. Diğer yandan Orta Demir Çağı seramiklerinin Boğazköy Büyükkale II ve Alişar IV'ten bilinen koyu renkte, mat boya kullanılarak yapılmış geometrik motif ve silüet stilde hayvan figürlerinden oluştuğu ifade edilmiştir. Orta Anadolu'da çok az bilinen Geç Demir Çağı seramiklerinin ise Alişar V ile çağdaş olduğu vurgulanmıştır.

Aynı yıl içerisinde Hasan Bahar ve ekibi Konya ve çevresinde sistemli bir yüzey araştırması başlatmıştır. Yüzey araştırmaları sırasında çok sayıda Demir Çağ'a ait yerleşim tespit edilmiştir. Bölge seramiğinin daha çok Alişar IV, Kaman-Kalehöyük, Porsuk ve Göllüdağ gibi merkezlerle yakın ilişkiler içerisinde olduğu ifade edilmiştir⁹⁴.

1995-1996 yılları arasında Ankara-Ulus kazıları Cevdet Bayburtluoğlu'nun bilimsel danışmanlığında gerçekleştirilmiştir. Kazılarda ele geçen seramikler arasında gri

⁸⁹ Jürgen Seeher, "The Early Iron Age Settlement on Büyükkaya, Boğazköy", *Thracians and Phrygians: Problems of Parallelism*, Edited Numan Tuna, Zeynep Aktüre and Maggie Lynch, Ankara 1998, 73.

⁹⁰ Françoise Summers-Geoffrey D. Summer, "Kapadokya'da Kerkenes Dağı (Yozgat) Üzerinde Bir Tepe", *Arkeoloji ve Sanat, Sayı:62-63*, İstanbul 1994, 3-20.

⁹¹ Geoffrey D. Summers, "The Identification of Iron Age City on Kerkenes Dağ in Central Anatolia", *JNES*, Vol. 56, No. 2, 1997, 94 (pp.81-94)

⁹² Ronald L. Gorny-Gregory MacMahon-Samuel Paley-Lisa Kealhofer, "The Alişar Regional Project 1994", *Anatolica No. XXI*, 1995, 71 (65-100 pp).

⁹³ Samuel Paley, "The Excavations at Çadır Höyük, 2004", 27. *KST/ 1*, Ankara 2006, 359 (351-366 pp); Hermann Genz, "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", *Anatolica No. XXVII*, 2001, 159-170.

⁹⁴ Hasan Bahar, *Demir Çağında Konya ve Çevresi*, Konya 1999, 49.

ve siyah malların boyalıları oranla fazla olduğu, bu yönüyle seramiklerin Batı Frigya geleneğine uygun oldukları açıklanmıştır⁹⁵.

2000 yılında Eva Maria Bossert Boğazköy'ün erken dönem kazılarında ele geçen Frig seramiklerini yayınlamıştır. Bossert, Büyükkaya evresinin başlangıcını MÖ 800'lere, Büyükkale IIB'yi ise 760'lara tarihlemiştir⁹⁶. Daha sonra, 2004 yılında Hermann Genz Büyükkaya'nın Demir Çağı seramiklerini yayınlamış ve Büyükkaya Erken Demir Çağı tabakası radyo karbon analizlerine göre MÖ 12. yüzyılın ilk yarısına, Orta Demir Çağı MÖ 9. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Büyükkale II evresi için yapılmış radyo karbon analizi bulunmasada MÖ 8. yüzyılın tarihlendirilmesinin mümkün olacağı belirtilmiştir⁹⁷.

2006-2009 yılları arasında İtalya'nın Pavia Üniversitesi'nden bir araştırma ekibi Güney Kapadokya bölgesinde kapsamlı bir yüzey araştırması gerçekleştirmiş ve Tiyana Kemerhisar'da da incelemelerde bulunmuştur⁹⁸. Yapılan incelemeler sonucunda Demir Çağ'a ait az sayıda seramik ele geçmiştir. Kemerhisar'da ilk yüzey araştırması 1994-1997 yılları arasında D. Berges ve J. Nolle tarafından yapılmış, ancak bu dönem araştırmaları daha çok yerleşimin Roma Dönemi mimari kalıntıları ve epigrafisi üzerine yoğunlaşmıştır⁹⁹.

2007 yılında, bölgedeki yeni dönem araştırmaları Nevşehir ili, Gürpınar ilçesindeki Ovaören'de Yüceş Şenyurt ve ekibi tarafından başlatılmıştır. 1997 yılında yapılan yüzey araştırmaları¹⁰⁰ ile tespit edilmiş höyük Yassihöyük ve Topakhöyük olarak adlandırılan iki yerleşim alanından oluşmaktadır. Her iki yerleşim yerinde sürdürülen çalışmalarda Yassihöyük'ün, Geç Demir, Orta Demir ve Geç Tunç Çağ tabakaları,

⁹⁵ Mustafa Metin-Mehmet Akalın, "Ankara Ulus Kazısı Frig Seramiği", *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1998 Yıllığı*, 141-161, Ankara 1999.

⁹⁶ Eva-Maria Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy, Funde aus den Grabungskampagne 1906, 1907, 1911, 1912, 1031-1939 und 1952-1960*, Berlin 2000, 156.

⁹⁷ Hermann Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 2004, 50.

⁹⁸ Lorenzo D'Alfonso-Clelio Mora-Bianca M. Tomassini, "Il passaggio dall'età del Tardo Bronzo all'età del Ferro in Cappadocia meridionale", in S. Mazzoni, F. Pecchioli Daddi, G. Torri e A. D'Agostino *Ricerche Italiane in Antolia. Risultati delle attività sul campo per le età del Bronzo e del Ferro*, Roma 2011, 69-103; Lorenzo D'Alfonso-Clelio Mora, "Il progetto Kınık Höyük, Missione Archeologica e Ricerche Storiche in Capadocia Meridionale (Tuchia), *Athenaeum I-II*, Pavia 2012, 533 (529-540 pp)

⁹⁹ Dietrich Berges-Johannes Nolle, *Tyana, Archäologisch-historische Untersuchungen zum südwestlichen Kappadokien, Band 55 I-II*, Bonn 2000.

¹⁰⁰ Yücel Şenyurt, "Nevşehir İli 1997 Yılı Yüzey Araştırması", 16. AST/ 1, 1999, 451-466.

Topakhöyük'ün ise Orta Tunç (Asur Ticaret Kolonileri Çağı) ve Erken Tunç III tabakaları belirlenmiştir¹⁰¹.

2009 yılında Kırşehir ilinde K. Matsumura tarafından Büklükale¹⁰² ve M. Omura tarafından Kırşehir-Yassıhöyük¹⁰³ kazıları start almıştır. Araştırmalar daha çok bölgenin MÖ II. Bin yerleşiminin anlaşılmasına yönelik başlatılmıştır. Bu araştırmaların, özellikle Orta Anadolu'nun MÖ II. Binyıla ait kronolojik boşluğunun doldurulmasında oldukça önemli bulgular ortaya koyacağı düşünülmektedir.

2011 yılında ise Niğde Kınık Höyük kazıları L. D'el Alfonso başkanlığında başlatılmıştır. Çalışma konumuzu oluşturan höyük hakkındaki araştırmalar **“Üçüncü Bölüm”** de ele alınacağı için burada değinilmeyecektir.

2012-2013 yılları arasında A. Türker tarafından Nevşehir Hacıbektaş ilçesinde bir yüzey araştırması projesi gerçekleştirilmiştir¹⁰⁴. Daha çok bölgenin Tunç Çağı'nın anlaşılmasına yönelik yapılan bu çalışma esnasında, az sayıda da olsa boyalı ve boyasız Demir Çağ seramikleri tespit edilebilmiştir.

Yukarıda Orta Anadolu Demir Çağı araştırmaları kronolojik çerçevede genel hatları ile verilmeye çalışılmıştır. Araştırmalara bakıldığında uzun yıllar Demir Çağı'n, Frig olarak isimlendirilen etnik bir kökenle açıklanmaya çalışıldığı görülecektir. Ancak son dönem araştırmalarıyla Karanlık Çağ olarak bilinen dönemin aslında çokta karanlık olmadığı, bu dönemde yaşayan toplulukların köklerinin Anadolu'ya dayandığı anlaşılmaktadır¹⁰⁵. Bu bağlamda, söz konusu kültürün Frig gibi etnik bir adla tanımlanması artık mümkün gözükmemekte, Seeher'inde ifade ettiği gibi tarafsız bir terim olan “Demir Çağı”nın bu dönem için daha uygun bir tanımlama olacağı görülmektedir¹⁰⁶.

¹⁰¹ Yücel Şenyurt-Yalçın Kamış-Atakan Akçay, “0vaören 2012 Yılı Kazıları”, 35. *KST/2*, 2014, 62-80.

¹⁰² Kimiyoshi Matsumura, “Büklükale Kazısı 2009”, 32. *KST/4*, 2011, 411-420.

¹⁰³ Masako Omura, “2009 Yılı Yassıhöyük Kazıları”, 32. *KST/4*, 2011, 360-368.

¹⁰⁴ Atilla Türker, “Tunç Çağı'nda Nevşehir Kültürlerinin Araştırılması 2012-2013 Yılı Çalışma Raporu: Hacıbektaş ve Çevresi”, 32. *KST/1*, Ankara 2014, 231-252.

¹⁰⁵ Jürgen Seeher, “Hattuşa/Boğazköy'ün Yerleşim Tarihine Yeni Katkılar: Büyükkaya Kazılarına Toplu Bir Bakış”, *TÜBA-AR III*, 2000, 15-34.

¹⁰⁶ Seeher “Hattuşa/Boğazköy'ün Yerleşim Tarihine Yeni Katkılar: Büyükkaya Kazılarına Toplu Bir Bakış”, 22.

İKİNCİ BÖLÜM

DEMİR ÇAĞIN TARİHSEL ÇERÇEVESİ VE KRONOLOJİSİ

2.1. GEÇ TUNÇ ÇAĞI SONU ERKEN DEMİR ÇAĞI BAŞLARI

MÖ 12. yüzyılda Doğu Akdeniz’de patlak veren ve birçok uygarlığın yok olmasına neden olan büyük bir yıkım gerçekleşmiştir. Bu yıkımda Kıta Yunanistan’daki Miken Sarayları yerle bir edilmiş¹⁰⁷, Batı Anadolu’da Troya ve Suriye’deki Ugarit yıkılmış, Mısır eski gücünü kaybederek birçok istilaya maruz kalmıştır. Geç Tunç Çağı’nı sona erdiren bu kaos ortamı, Anadolu’yu da çok büyük ölçüde etkilemiş, dönemin en büyük siyasi gücü olan Hititler yıkılmıştır¹⁰⁸. Bu süreçte ekonomi büyük bir sekteye uğramış ticaretin durması hatta son bulmasına neden olmuştur¹⁰⁹. Tüm düzenin, telafisi mümkün olmayan köklü değişikliklere uğradığı bu dönemde, neler yaşandığı uzun yıllar bilim adamlarının kafasını meşgul etmiş ve Tunç Çağı’nın sonlanmasına neden olabilecek birçok varsayım öne sürülmüştür. Bazı araştırmacılar Anadolu ve çevresinde yaşanan kargaşanın sebebini yaşanan iklimsel değişiklikler sonucu oluşan kuraklığa¹¹⁰, bazıları ise deprem gibi doğal afetlere bağlamaktadır¹¹¹. Ayrıca savaş teknolojisindeki gelişiminde Tunç Çağı’nın sonunu getirdiği görüşü bir diğer hipotezi oluşturmaktadır¹¹². Son yıllarda Kuniholm’un Gordion Kenti’nde, MÖ 1159 yılı ve sonraki 20 yıl boyunca kıtlığın yaşandığını tespit etmesi, Anadolu’da bu dönemin aydınlanmasında kayda değer

¹⁰⁷ Robert Drews, *The End of The Bronze Ages: Changes in Warfare and the Catastrophe ca. 1200*, Princeton University, 1993, 21-23.

¹⁰⁸ G. Kenneth Sams, “The End of The Late Bronze Age, Anatolia: The First Millenium, B. C. E. In Historical Context”, Chapter 27, *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, 2011, 604.

¹⁰⁹ Barış Gür, *Tunç Çağı’nı Sona Erdiren Halklar Deniz Kavimleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2012, 20.

¹¹⁰ Barry Weiss, “The decline of Late Bronze Civilization as a possible Response to Climatic Change”, *Climatic Change* 4, 1982, 172-198; John David Hawkins, “The End of The Bronze Age in Anatolia: New Light From Recent Discoveries”, *Anatolian Iron Ages* 3, 1994, 92 (91-94).

¹¹¹ Amos Nur-Eric H. Cline, “What triggered the collapse? Earthquake storm”, *Odyssey Magazine* 32, September/October 2001, 31-36; Trevor Bryce, *The Kingdom of The Hittites, New Edition*, Oxford University Press, New York 2005, 340.

¹¹² Drews, 179.

bir bulgudur¹¹³. Bunun dışında Tunç Çağları'nın sonlarında Anadolu topraklarında kıtlığın yaşandığı Hitit Belgeleri¹¹⁴ ve Ugarit vesikalarınınca¹¹⁵ da doğrulanmaktadır.

Diğer yandan bu kriz ortamını tetikleyen yukarıdaki yan faktörler dışında, asıl sorumluları ise “Deniz Kavimleri” olarak isimlendirilen halklarla ilişkilendirilmektedir¹¹⁶. Bu kavimler hakkındaki bilgilerimiz daha çok Mısır belgelerine dayanmaktadır¹¹⁷. Mısır firavunu Merneptah¹¹⁸ ve III. Ramses'in iktidar yıllarına ait yazıtlar ve Medinet Habu Tapınağı'ndaki kabartmalar o dönemde Mısır'ın deniz kavimlerinin saldırılarına maruz kaldığını bildirmektedir¹¹⁹. Kuzeybatı'dan başlayıp, Anadolu'dan ilerleyerek, Suriye ve Filistin üzerinden Mısır kapılarına dek dayananan bu göç dalgasında¹²⁰ Ege ve Anadolu'dan halklarında bulunduğu belirtilmektedir¹²¹. Bu dönemde başkent Hattuşa¹²² olmak üzere Alaca Höyük¹²³, Alishar¹²⁴, ve Maşat Höyük¹²⁵ gibi Anadolu'daki diğer Hitit yerleşimlerinin de Deniz Kavimleri tarafından bir yangınla son bulduğu düşünülmektedir. Ancak, aynı görüşü paylaşmayan Seeher, Hattuşa'nın yakılıp

¹¹³ Peter İan Kuniholm, *The archaeological record: evidence and non-evidence for climatic change*, in: Runcorn, S. K. & Pecker, J. C. *The Earth's Climate and Variability of the Sun Over Recent Millennia*. Philosophical Transactions of the Royal Society of London, 1990, 252.

¹¹⁴ Gary J. Beckman, *Hittite Diplomatic Texts*, Atlanta 1996, 127; Manuel Robbins, *Collapse of Bronze Age the story of Greece, Troy, İsrail, Egypt and the Peoples of the Sea*, 2001, 162.

¹¹⁵ Michael Astour, “New Evidence on the Last days of Ugarit”, *AJA* 69, 1965, 255; Robbins, 195.

¹¹⁶ Deniz Kavimleri terimi ilk kez Medinet Habu ve diğer Mısır belgelerindeki halkların denizle ilişkilendirilmesi nedeniyle Guston Maspero tarafından kullanılmıştır (Guston Maspero, *Notes sur quelques points de Grammaire et d'Histoire*, *Zeitschrift für agyptische Sprache und Alterthumskunde* 19, 1881, 116-131; Nancy K. Sanders, “Thracians, Phrygians and İron”, *Academia Litterarum Bulgarica Primus Congressus Studiorum Thracicorum, Thracia III*, 196 (195-202), 1974.

¹¹⁷ William F. Edgerjon-John A. Wilson, *Historical Recorded of Ramesses III*, 35-39, 1936; Kenneth A. Kitchen, *Ramesside Inscriptions IV*, 1968.

¹¹⁸ Raymond O. Faulkner, “Egypt: From the İnception of the Nineteenth Dynasty to the Death of Ramesses III”, *CAH, Volume II/2*, 1975, 232; William L. Moran, *Amarna Letters*, 1992, 7-26.

¹¹⁹ James Henry Breasted, *Earlier Historical Records of Ramses III*, 1930, Plate 30-32; Edgerjon-Wilson, 38.

¹²⁰ Drews, 3; Oğuz Tekin, *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, 2008, 53.

¹²¹ J. G. Macqueen, *Hititler ve Hitit Çağında Anadolu*, Ankara 2001, 55.

¹²² Kurt Bittel-Rudolf Naumann, *Architektur, Topographie, Landeskunde und Siedlungsgeschichte. Boğazköy-Hattuşa I*, Berlin 1952, 27; Richard David Barnett “Phrygia and The Peoples of Anatolia in The İron Age/ II. The Newcomers and The Clash With Assyria”, *CAH, Volume II/2*, 1975, 370; Kurt Bittel, *Das Ende des Hethiterreiches aufgrund archaologischer Zeugnisse*, *Jb. İnst. Vorgeschichte der University Frankfurt*, 1977, 36-56; Heinrich Otten, “Die letzte Phase des Hethitischen Großreiches nach den Texten,” in *Griechenland, die Ägäis und die Levante Während der «Dark Ages» vom 12. bis zum 9. Jh. v. Chr. Akten des Symposions von Stift Zwettl (NÖ) 11.-14. Okt. 1980*, hrsg. von Jalkotzy, D.S.: 1983, 13-21; Richard H. Beal, “Hittite Anatolia: A Political History”, (Ed. Sharon R. Steadman-Gregory McMahon), *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia, 10.000-323 B.C.E.* Oxford University Press, 2011, 595.

¹²³ Hamit Zübeyr Koşay- Mahmut Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alacahöyük Kazısı 1963-1967 Çalışmaları ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Ankara 1973, 3.

¹²⁴ Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, 289.

¹²⁵ Özgüç, *Maşat Höyük II*, 28.

yıkılmaktan ziyade terkedilmiş olduğunu varsaymaktadır¹²⁶. Bununla birlikte, A. Ünal, Hitit Devleti'nin asıl yıkılma nedeninin Deniz Kavimleri olmadığını, ağır vergi yükü ve askeri baskı altında tutulan Anadolu halkının çıkarttığı iç ayaklanmaların yıkılmada büyük bir paya sahip olduğunu ileri sürmektedir¹²⁷. Macqueen ise, bu kavimlerin ilk olarak kuzeybatı ticaretini kesmesi, ardından Kilikya ve Kıbrıs'ın istilalara yenik düşerek bakır kaynaklarını kaybetmesi ve son olarak Kuzey Suriye'nin talan edilmesinin Hitit ekonomisinde büyük kayıplara neden olduğunu ve bunun üzerine imparatorluğun zayıfladığını belirtmektedir. Ona göre, bu zayıflamayı fırsat bilen Kaşkalar ve Doğu'daki komşularının akınlarına dayanamayan Hititler, tarih sahnesinden silinmişlerdir¹²⁸.

MÖ 13. yüzyılın sonlarına doğru, batıda Arzawa-Mira, güneybatıda Tarhuntaşşa ve güneydoğudaki Kargamış'ta görülmeye başlayan siyasi oluşumlar Hattuşa'nın önemini kaybetmeye başladığının açık bir göstergesidir¹²⁹. Dolayısıyla, bu durum, Hitit'in Deniz Kavimleri saldırılarından önce yıkılma sürecine girdiğini ortaya koymaktadır.

Tunç Çağı'n sonlarında Hitit'in son dönemleri ve Deniz Kavimleri ile yapılan mücadeleler hakkındaki bilgileri II. Şuppiluliuma dönemine ait yazılı belgelerden öğrenmekteyiz. Özellikle MÖ 13. yüzyılın sonlarına ait bir belge, Hitit'in son dönemlerinde yaşadığı kıtlığın boyutunu gözler önüne sermektedir. Bu belgede Hatti'nin son büyük kralı, Kuzey Suriye'deki Ugarit kralı III. Hammurapi'den Hitit limanlarına acil gıda ve askeri yardım istemektedir¹³⁰. II. Şuppiluliuma dönemine ait Boğazköy'de bulunan bir başka tablette, kralın Deniz Kavimleri ile hem denizde hemde karada savaştığı, Alasiya (Kıbrıs) gemilerini yakıp yok ettiği bildirilmektedir¹³¹. Ancak yapılan bu mücadelelerin yetersiz kaldığı, Ugarit'ten ele geçmiş bir başka mektupta II. Şuppiluliuma'nın kendisi ve ailesinin Anadolu'dan ayrılmak için bir gemi talep

¹²⁶ Jürgen Seeher, "After The Empire: Observations on The Early Iron Age in Central Anatolia" (Ed. I. Singer) *Ipamati Kistamati Pari Tumatimis: Luwian and Hittite Studies Presented to J. David Hawkins, on the Occasion of His 70th Birthday*. Institute of Archaeology, Tel Aviv University, 2010, 220.

¹²⁷ Ahmet Ünal, *Hititler Devrinde Anadolu I*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2002, 84.

¹²⁸ Macqueen, 56

¹²⁹ Jak Yakar, "Anatolian Civilization Following The Disintegration of The Hittite Empire: An Archaeological Appraisal", *Tel Aviv*, Volume 20, 1993, 4 (3-28 pp)

¹³⁰ Astour, 255; Gustav A. Lehmann, "Der Untergang des hethitischen Großreiches und die neuen Texte aus Ugarit" *Ugarit-Forschungen* 2, 1970, 60; Jeames Mellaart, "Western Anatolia, Beycesultan and The Hittites", *Mansel'e Armağan*, Ankara 1974, 519.

¹³¹ Itamar Singer, "News Evidence on the End of the Hittite Empire", in E. D. Oren (ed.), *The Sea Peoples and their World: A Reassessment*, Philadelphia 2000, 21-33.

etmesinden anlaşılmaktadır¹³². Boğazköy’de 1988’de bulunan Südburg yazıtından ise II. Şuppiluliuma’nın güneybatı Anadolu’daki Lukka (Likya) kentlerine ve Tarhuntaş’a üzerine seferler düzenlediği, uzun yıllar Hititler’in dostu olan vasal Tarhuntaş’a’nın artık düşman olduğu bilinmektedir¹³³. Tüm bu bilgiler Hitit devleti’nin hem iç hemde dış tehditler karşısında gücünü iyice yitirdiğini ve sona yaklaştığını açıkça göstermektedir. Nitekim II. Şuppiluliuma döneminden sonra tüm yazılı belgeler susmuş ve Önasya’nın bu görkemli devleti MÖ 12. yüzyılın başlarında tamamen yıkılmıştır.

Hitit İmparatorluğu’nun yıkılması ile Anadolu coğrafyasında Tunç Çağı son ermiş ve Erken Demir Çağı başlamıştır¹³⁴. Hitit’in çöküşüyle doğan bu politik boşlukta Orta Anadolu’nun güneyi¹³⁵, Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye gibi bölgelerde Geç Hitit Devleti’nin temsilcileri ortaya çıkmıştır¹³⁶. Yazılı kaynakların bir süre sessiz kaldığı MÖ 1200-800 yılları arası, Arkeoloji literatüründe “Karanlık Çağlar” olarak isimlendirilmiştir¹³⁷. Ancak son dönemlerde Orta Anadolu’daki Gordion¹³⁸, Boğazköy

¹³² Mellaart, “Western Anatolia, Beycesultan and the Hittites”, 519 (493-526 pp).

¹³³ Peter Neve, Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1988, AA, 1989, 316-332; John David Hawkins, The new inscription from Südburg of Boğazköy-Hattuša, AA, 1990, 305-314; John David Hawkins, The End of The Bronze Age in Anatolia: New Light From Recent Discoveries, *Anatolian Iron Ages* 3, 1994, 92 (91-94).

¹³⁴ Hermann Genz, The Iron Age In Central Anatolia, *Colloquia Antiqua* 1, *The Black Sea, Greece, Anatolia and Europe in The First Millennium B. C.* Edited Gocha R. Tsetschladze, Paris 2011, 332 (331-368); Lisa Kealhofer-Peter Grave, “The Iron Age on The Central Anatolian Plateau” (Ed. Sharon R. Steadman-Gregory McMahon) *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia*, , Oxford University Press, 2011, 415

¹³⁵ Orta Anadolu Bölgesi’nde kurulmuş Geç Hitit Krallığı Tabal hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Selim Pullu, *Tabal Bölgesi Tarihi (MÖ I. Binyılın İlk Yarısında Tabal Krallığı’nın Siyasal ve Ekonomik Tarihi)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul 2006; Atakan Akçay, *Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında Tabal Ülkesi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2011.

¹³⁶ John David Hawkins, “The Neo-Hittite States in Syria and Anatolia”, *CAH, Volume II/1, Chapter 9*, 1982, 372-441; G. Kenneth Sams, “Anatolia: The First Millennium B.C.E In Historical Context”, (Ed. Sharon R. Steadman-Gregory McMahon) *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia*, , Oxford University Press, 2011, 606.

¹³⁷ Hermann Genz, “The Early Iron Age in Central Anatolia in Light of Recent Research”, *Near Eastern Archaeology*, Vol. 63, No. 2, *Ethnoarchaeology* II, 2000, 111.

¹³⁸ Robert C. Henrickson- Mary M. Voigt, “The Early Iron Age at Gordion: The Evidence From The Yassihöyük Stratigraphic Sequence” , *Thracians and Phrygians: Problems of Parallelism*, Edited by Numan Tuna, Zeynep Aktüre and Maggie Lynch, Ankara, 1998, 79-106; Peter Grave-Lisa Kealhofer-Ben Marsh-G. Kenneth Sams-Mary Voigt- Keith DeVries, “Ceramic production and provenience at Gordion, Central Anatolia”, *Journal of Archaeological Science* 36, 2009, 2162-2163.

Büyükkaya¹³⁹, Çadır Höyük (Yozgat)¹⁴⁰ ve Kaman-Kalehöyük¹⁴¹ gibi merkezlerde gerçekleştirilen kazılar bu dönemin sis perdesini yavaş yavaş aralamaktadır. Boğazköy Büyükkaya’da ele geçen bulgular şehrin terkedildikten bir süre sonra Erken Demir Çağı sakinlerince yerleşildiğini kanıtlamaktadır¹⁴². Ayrıca, başkentin yıkılışından sonra Kızılırmak kavisi içerisinde basit köy tipi küçük yerleşmelerin yaygınlaştığı bilinmektedir¹⁴³. Bu durum Tunç Çağ’dan Demir Çağ’a geçişte yerleşim birimlerinde küçülmenin yaşandığı ve nüfusun azaldığının açık göstergesidir. Şimdiye kadar gerçekleştirilen araştırmalar, Erken Demir Çağı mimarisinin daha çok yarı toprağa gömülü evsel mekânlardan oluştuğunu, bu dönemde kamu yapılarının varlığına dair herhangi bir kanıt olmadığını göstermektedir¹⁴⁴.Yalnızca Boğazköy Büyükkaya’daki bir yapıda özel işleve sahip tunç ve demir atölyesinin tespiti dikkat çekicidir¹⁴⁵. Yerleşimlerin etrafında, Kaman-Kalehöyük ve Porsuk dışında savunma duvarlarının izlerine rastlanmamıştır. Matsumura bu durumu bölgenin kuzeyinin bu dönemde oldukça sakin, Orta Anadolu’nun güneyinin ise saldırılara maruz kalmasıyla açıklamaktadır. Ancak bu savunma duvarlarının kime karşı yapılmış olabileceği sorusu hala belirsizliğini korumaktadır¹⁴⁶.

Bu dönemdeki kültürel değişimin izleri yalnızca mimaride değil ayrıca seramik üretim tekniği ve stilinde de kendini göstermiştir. Hitit’in yüksek standartlarla üretilen çark yapımı seramikleri yerini, Hitit’ten tamamen farklı bir seramik geleneğine bırakmıştır. Bu yeni geleneğin seramikleri, Orta Anadolu’da üç farklı kültür bölgesine

¹³⁹ Jürgen Seeher “Hattuşa/Boğazköy’ün Yerleşim Tarihine Yeni Katkılar: Büyükkaya Kazılarına Toplu Bir Bakış”, *TÜBA-AR* 3, 2000, 19-20; Hermann Genz, “Die Eisenzeit in Zentralanatolien im Lichte der keramischen Funde vom Büyükkaya in Bogazköy/Hattusa”, *TÜBA-AR* 3, 2000, 35-54; Hermann Genz, “Early Iron Age in Central Anatolia”, *Identifying Changes: The Transition from Bronze Age to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions, Proceedings of the International Workshop*, Ed. B. Fischer, H. Genz, E. Jean, K. Köroğlu, İstanbul, 2003, 179-181; Lisa Kealhofer-Peter Grave-Hermann Genz-Ben Marsh, “Post-Collapse: The Re-emergence of Polity in Iron Age Boğazköy, Central Anatolia”, *Oxford Journal of Archaeology* 28 (3), 2009, 275-276.

¹⁴⁰ Genz, Hermann “Iron Age Pottery from Çadır-Höyük”, *Anatolica* XXVII, 2001, 159

¹⁴¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 503; Kimiyoshi Matsumura, “The Iron Age in Kaman-Kalehöyük: The Search for its Roots” (Ed. D. Bonatz, R.M.Czichon and F. J. Kreppner)*Fundstellen Gesammelte Schriften zur Archäologie und Geschichte Alt Vorderasiens ad honorem Hartmut Kühne*, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag 2008, 41.

¹⁴² Jürgen Seeher, “Hattuşa/Boğazköy’ün Yerleşim Tarihine Yeni Katkılar: Büyükkaya Kazılarına Toplu Bir Bakış”, *TÜBA-AR* 3, 2000, 19.

¹⁴³ L.Kealhofer-P.Grave-H. Genz- B.Marsh, 280

¹⁴⁴ Hermann Genz, “The Iron Age in Central Anatolia”, *The Black Sea, Greece, Anatolia and Europe in The First Millennium BC, Colloquia Antiqua* 1, Ed. G. Tsetschladze, 2011, 336.

¹⁴⁵ Jürgen Seeher, “Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuşa 1996”, *AA*, 1997, 328 (317-341).

¹⁴⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 504-505.

ayrılmaktadır¹⁴⁷: Gordion kazılarında bildiğimiz batı bölgesi, el yapımı, düşük ısıda fırınlanmış, koyu yüzlü ve genellikle kazıma dekorasyonlu seramiklerle karakterize edilmiştir. Boğazköy'den Merzifon ve Amasya bölgelerine kadar uzanan kuzeydoğu bölgesi, kırmızı boya ile dekore edilmiş yine el yapımı seramikleri ile tanınmaktadır. Kaman-Kalehöyük'ten Porsuk vasıtasıyla Kilikya içlerine uzanan güneydoğu bölgesi ise çark yapımı tek ya da iki renkte boyanmış seramikleriyle bilinmektedir. Görüldüğü gibi bölgenin güneyi, hem sur duvarlarına sahip bir mimarının varlığı hemde Hitit'teki gibi çark yapımı seramiklerin üretilmeye devam etmesiyle diğer iki bölgeden tamamen farklılık göstermektedir. Arşatırmacılar, bu farklılıkların nedenleri konusunda birçok görüş ortaya atmıştır. Voigt ve Henricson, Gordion'daki Erken Demir Çağı metaryal kültüründe gözlenen değişimi yerleşime gelen yeni bir toplulukla açıklamaktadır¹⁴⁸. Bu toplulukların ise Balkanlar'dan Anadolu'ya göç ettikleri düşünülen Frigler olabileceği ileri sürülmektedir¹⁴⁹. Genz¹⁵⁰ ve Özsait¹⁵¹, bölgenin kuzeydoğusundaki Erken Demir Çağı seramiklerinin, Hitit kültürü etkisindeki yerel halklara yani Kaşkalar'a ait olabileceğini varsaymaktadır. Çünkü Genz'e göre, Boğazköy'deki Erken Demir Çağı seramiklerinde Hitit öncesine yani Erken ve Orta Tunç Çağı'na giden pek çok geleneğe rastlanmaktadır. Bu nedenle, en azından Boğazköy civarındaki Erken Demir Çağı toplulukları yerel Anadolu kökenli olmalıdır¹⁵². Diğer yandan Matsumura Kaman-Kalehöyük Erken Demir Çağı (IId1-3) ve Porsuk IV seramiklerinin, aynı seramik kültürünün ürünü olduklarını ve bu kültürün çıkış yerinin Kilikya Bölgesi olması gerektiğini ileri sürmüştür¹⁵³. İlk olarak Dupré¹⁵⁴ tarafından ortaya atılan bu görüş yeni çalışmalarla da desteklenmektedir. Bilgilerden de anlaşılabileceği gibi Erken Demir Çağı

¹⁴⁷ Herman Genz, "The Early Iron Age in Central Anatolia", *Identifying Changes: The Transition from Bronze Age to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions, Proceedings of the International Workshop*, Ed. B.Fischer-H. Genz-E. Jean-K.Köroğlu, İstanbul 2003, 185.

¹⁴⁸ Robert C. Henrickson-Mary M. Voigt, "The Early Iron Age at Gordion: The Evidence From The Yassihöyük Stratigraphic Sequence" *Thracians and Phrygians: Problems of Parallelism*, Ed. N.Tuna-Z. Aktüre-M.Lynch, Ankara 1998, 84.

¹⁴⁹ G. Kenneth Sams, "The Early Phrygian Period at Gordion: Toward a Cultural Identity", *Source Notes in the History of Art, Vol. VII Nos: 3/4*, 1988, 9 (9-15 pp); Genz, "The Iron Age in Central Anatolia", 360.

¹⁵⁰ Hermann Genz, "Die Eisenzeit in Zentralanatolien im Lichte der keramischen Funde vom Büyükkaya in Bogazköy/Hattusa", *TÜBA-AR 3*, 2000, 39-41

¹⁵¹ Mehmet Özsait- Nesrin Özsait, "Amasya Merzifon Araştırmaları", *Anadolu Araştırmaları 16*, 2002, 536 (527-552 pp)

¹⁵² Herman Genz, "The Early Iron Age in Central Anatolia", *Identifying Changes: The Transition from Bronze Age to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions, Proceedings of the International Workshop*, Ed. B.Fischer-H. Genz-E. Jean-K.Köroğlu, 2003, 187.

¹⁵³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 556-557.

¹⁵⁴ Dupré, *Porsuk I: La Céramique de L'Age du Bronze et de L'Age du Fer*, 57.

materyal kültürünü kimliklendirme çabaları hala belirsizliğini korumaktadır. Ancak bahsedilen bu üç kültür bölgesindeki değişimler bölgeye çokta yabancı olmayan toplulukların varlığına işaret etmektedir.

Uzun yıllardır çözülmeye çalışılan, Geç Tunç Çağ'dan Erken Demir Çağ'a geçişteki süreklilik, yukarıda belirttiğimiz yerleşimlerde gerçekleştirilen son dönem çalışmaları ile ortaya konmaya başlamıştır. Kazılar dışında, Konya ovasının güneyindeki Karadağ ve Kızıldağ'da ele geçmiş yazıtlar¹⁵⁵ ve Kara Höyük (Elbistan) steli, bu kültürel sürekliliğin varlığını desteklemektedir¹⁵⁶. Kısaca, Anadolu topraklarında yıllarca anlaşılmayı bekleyen Karanlık Çağ artık aydınlık yüzünü bilim dünyasına dönmektedir.

¹⁵⁵ Sedat Alp, Eine neue-glyphenhethitische Inschrift der Gruppe Kızıldağ-Karadağ aus der Nahe von Aksaray und die früher publizierten Inschriften derselben Gruppe. In Bittel, K., Houwink ten Cate, Ph. And Reiner, E. (eds), *Anatolian Studies presented to Hans Gustav Güterbock on the occasion of his 65 th birthday*, İstanbul 1974, 17-27.

¹⁵⁶ Hawkins, "The End of The Bronze Age in Anatolia: New Light From Recent Discoveries", 93.

2.2. DEMİR ÇAĞINI KARAKTERİZE EDEN KÜLTÜRLER

MÖ II. Binyılda Anadolu’da merkezi bir devlet kurarak dönemin en büyük siyasi gücünü oluşturan Hitit İmparatorluğu MÖ 1200’lerde yıkılmış ve Anadolu’da yeni bir dönemin sayfaları açılmıştır. Bu yıkımın yarattığı siyasi boşlukta, Orta Anadolu’dan başlayarak Malatya ve Suriye’ye kadar uzanan topraklarda, Hitit geleneklerinin şehir devletleri biçiminde devam ettiği “Yeni Hitit” ya da bir diğer adıyla “Geç Hitit Kent Devletleri” ortaya çıkmıştır¹⁵⁷. MÖ 1000-700 yılları arasında hüküm sürmüş bu bağımsız şehir devletleri, komşuları özellikle de Geç Asur kralları tarafından “Hatti” ve “Hititler” olarak tanımlanmaya devam etmiştir¹⁵⁸. Hitit’in doğal mirasçıları olarak görülen bu devletler bölgenin yerli halkı Luwiler’le kaynaşarak yaşayış ve geleneklerini yıkılışlarına kadar sürdürmüşlerdir¹⁵⁹.

Özellikle bu dönemde Orta Anadolu’nun güneyinde, ekonomik ve ticari açıdan bölgenin en önemli politik yapılarından biri olan Tabal Krallığı/Ülkesi ile karşılaşmaktadır. Antik Çağ’da Tabal olarak isimlendirilen topraklar¹⁶⁰, bugünkü Kayseri ve Nevşehir illeri ile daha güneyde Aksaray, Ereğli, Niğde ve Ulukışla’yı kapsayan bölgelerle sınırlandırılmaktadır¹⁶¹. Hitit İmparatorluğu’nun Aşağı Ülkesi’nin büyük bir bölümünü içeren bu bölge¹⁶², bu dönemde Anadolu’da yayılmacı bir politika izleyen Asur’un dikkatinden kaçmamıştır. Bu nedenle Tabal’ın tarihi daha çok Asur kaynaklarının tanıttığı ölçüde incelenabilmektedir¹⁶³. Asur yıllıklarında Tabal Krallıkları’ndan ilk bahseden III. Salmanasar’dır (MÖ 858-824). III. Salmanasar’ın hükümdarlık yıllarında gerçekleştirdiği seferlerinin anlatıldığı “Siyah Obeliks” bu konuda önemli bilgiler vermektedir¹⁶⁴. Kral, MÖ 837 yılında gerçekleştirdiği bir

¹⁵⁷Winfried Ortmann, “*Untersuchungen zur spathethitischen Kunst*”, Bonn 1971, 19; John David Hawkins, “The Neo-Hittites States in Syria and Anatolia”, 372-441; Gregory McMahon, “The History of the Hittites”, *The Biblical Archaeologist* Vol. 52, No. 2/3, 1989, 76, (62-77 pp)

¹⁵⁸John David Hawkins, “Cilicia, the Amuq, and Aleppo: New Light in a Dark Age”, *Near Eastern Archaeology* 72, 2009, 164 (164-173)

¹⁵⁹Hawkins, “The Neo-Hittites States in Syria and Anatolia”, 373; Macqueen, 171; Tekin, 56.

¹⁶⁰Olivier Casabonne, “The Formation of Cappadocia: Iranian Populations and Achaemenid Influence”, *The Achaemenid Impact on Local Populations and Cultures in Anatolia*, Edited by I. Delemen ş collaboration with O. Casabonne-Ş. Karagöz-O. Tekin, 2007, 104 (103-106 pp)

¹⁶¹Akçay, 14.

¹⁶²Richard David Barnett, “Phrygia and The Peoples of Anatolia in The Iron Age/ II. The Newcomers and The Clash With Assyria”, *CAH Volume II/2*, 1975, 422.

¹⁶³¹⁶³Turgut Yiğit, “Tabal”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 40, 3-4, 2000, 177 (177-189 pp)

¹⁶⁴Daniel D. Luckenbill, “*Ancient Recorded of Assyria and Babylonia*”, Volume 1, Chicago, 1926a, 200-210.

seferinde Fıratı geçtiği, Hatti ve Melid (Malatya) Ülkeleri'nden haraç aldığı, Timur dağına aşarak Tuatti'nin şehri Tabal Ülkesi'ne indiği ve 20 kralının kendisine boyun eğdiğinden söz etmektedir¹⁶⁵. Bir başka seferinde ise Tunni (Gümüş) ve Mulli (Alabaster) dağına vardığından, Tabal'ın 24 kralının kendisine hediyeler sunduğundan bahsedilmektedir¹⁶⁶. MÖ 9. yüzyıla ait tek referans kaynağımız olan bu bilgilerden Tabal'ın en az 20 küçük kallıktan oluşan bir konfederasyon olduğu düşünülmektedir¹⁶⁷. Söz konusu III. Salmanasar'ın bu seferi Porsuk Zeyve Höyük'ün tahrip tabakasının tarihlenmesi açısından da son derece önemlidir¹⁶⁸. Neredeyse yüzyıl boyunca ismini hiçbir Asur yazılı kaynağında görmediğimiz Tabal Krallığı, MÖ 8. yüzyılda III. Tiglatpileser (MÖ 744-727) dönemine ait yıllıklarda yeniden karşımıza çıkmaktadır¹⁶⁹. Bu durum Asur'un bu dönemde yayılma politikasını daha çok Güneydoğu Anadolu'ya yoğunlaştırması ile açıklanmaktadır¹⁷⁰. Yıllıklarında, III. Tiglatpileser haraca bağladığı şehirler ve onların krallarına değinmekte, bu krallar arasında Tabal Kralı Uassurme'nin adı da geçmektedir¹⁷¹. III. Tiglatpileser'in çağdaşı olan ve haraca bağladığı krallar listesinde yer alan Uassurme'nin, Topada, Sultanhan, Suvusa ve Kayseri hiyeroğlif yazıtlarından tanınan ve "Büyük Kral" ünvanını kullanan Wasusarma olduğu bilinmektedir¹⁷². Diğer yandan III. Tiglatpileser'in haraca bağladığı ve Asur kaynaklarında Tuhana/Tuwana kralı olarak geçen Urballa'nın ise İvriz kabartması, Bor, Andaval steli ve Bulgarmaden kaya yazıtlarında adı geçen Warpalawas olduğu bildirilmektedir¹⁷³. Her iki kral bu dönemde Tabal'ın en önemli siyasi güçleri olarak görülmektedir¹⁷⁴.

¹⁶⁵ Hawkins "The Neo-Hittites States in Syria and Anatolia", 394; John David Hawkins- J. Nicholas Postgate, "Tribute From Tabal", *State Archives of Assyria Bulletin Volume II*, 1988, 36 (31-40 pp)

¹⁶⁶ Luckenbill, 206

¹⁶⁷ Sams "Anatolia: The First Millennium B.C.E In Historical Context", 609.

¹⁶⁸ Dupré, *Porsuk I. La Ceramique de L'Age Dur Bronze et de L'Age du Fer*, 70.

¹⁶⁹ Marcus Wäfler, "Zu Status und Lage von Tabal", *Orientalia* 52: 1983, 181-193.

¹⁷⁰ Mehmet Işıklı, *Yeni Asur Dönemi'nde Asur Devleti'nin Kuzey Yayılımı ve Bu Yayılımın Siyasi ve Ekonomik Nedenleri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir 1998, 170; Akçay, 71.

¹⁷¹ John David Hawkins, "Some Historical Problems of the Hieroglyphic Luwian Inscriptions", *Anat. St.*, Vol. 29, 1979, 163 (153-167 pp); Mark Weeden, "Tuwati and Wasusarma: Imitating The Behaviour of Assyria", *Iraq Volume LXXXII, In Honour of The Seventieth Birthday of Professor David Hawkins*, 2010, 41 (39-61 pp)

¹⁷² Hawkins, "Some Historical Problems of the Hieroglyphic Luwian Inscriptions", 163; John David Hawkins, *Inscriptions of the Iron Age, Corpus of Hieroglyphic Luwian Inscriptions*, Volume I/2, 2000, 429.

¹⁷³ Hawkins "Some Historical Problems of the Hieroglyphic Luwian Inscriptions", 164; Belirtilen stel ve yazıtlar ile ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz: John David Hawkins, *Corpus of Hieroglyphic Luwian Inscriptions Volume I, Inscriptions of the Iron Age Part 2*, Berlin-Newyork 2000, 514, 516, 518, 521.

¹⁷⁴ Hawkins "Some Historical Problems of the Hieroglyphic Luwian Inscriptions", 163.

II. Sargon dönemine gelindiğinde ise bölgenin adının Tabal yanında Bit-Burutas olarak geçtiği belirtilmektedir¹⁷⁵. Bölgede Asur baskısının iyice arttığı bu dönemde Tabal Krallığı Asur karşıtı koalisyonlarda yer almış, Mezopotamya’dan gelen bu tehlike karşısında Frig ve Urartu ile ittifaka zorlanmıştır¹⁷⁶. Ancak yapılan ittifak sonuç vermemiş Urartu büyük bir yenilgiye uğratılmıştır¹⁷⁷. MÖ 705 yılında II. Sargon’un Tabal’a yaptığı bir sefer sırasında, Kimmerler tarafından öldürülmesiyle Asur’un bölgedeki otoritesinin de sonu gelmiştir¹⁷⁸. II. Sargon’un ölümünden sonra Tabal Asur metinlerinde çok seyrek geçmeye başlamış olasılıkla Tabal Asur’dan ayrılarak bağımsız olmuştur¹⁷⁹. Ancak, Asur bu süre zarfında Tabal üzerine gerçekleştirdiği birçok sefer sonucunda edindiği haraç ve vergilerle istediği politik etkinliği yeterince sağlamıştır¹⁸⁰.

Bu dönemde Orta Anadolu’nun batısında Tabal ile çağdaş bir diğer siyasi güç Frigler tarih sahnesine çıkmışlardır. Genellikle Anadolu’ya göçleri Troia Savaşları ile ilişkilendirilen¹⁸¹ Frigler, Antik Grek kaynaklarına göre Makedonya’dan Anadolu’ya gelmişlerdir¹⁸². Makedonya’da oturduklarında “Bryg” adını taşıdıkları, Anadolu’ya geldikten sonra yurtları ile birlikte adlarının da değiştiği belirtilmektedir¹⁸³. Kökenleri konusundaki tartışmalar hala netlik kazanmış değildir. Ancak Gordion’da son dönem araştırmalarıyla elde edilen arkeolojik bulgular ve lingustik veriler MÖ I. Binin başlarında Balkanlar’dan yapılmış olası bir göçün kanıtlarını ortaya koymaktadır¹⁸⁴. En parlak dönemlerini MÖ 8. yüzyılın ikinci yarısında Kral Midas döneminde yaşamışlardır. Midas hakkındaki ilk tarihsel bilgiler, Grek anonimlerinden edinilmekle birlikte¹⁸⁵, MÖ 718’den

¹⁷⁵ J. Nicholas Postgate, “Assyrian Texts and Fragments”, *IRAQ* 35, 1973, 30 (13-36).

¹⁷⁶ A. K. Grayson “Assyria: Tiglat-pileser III to Sargon II (744-705 B. C.), *CAH, Volume III/2*, 1991, 90 (71-102 pp).

¹⁷⁷ Grayson, 95.

¹⁷⁸ Pullu, 52.

¹⁷⁹ Jacques Freu, “Des Grands Rois de Tarhuntaşsa aux Grands Rois de Tabal”, *Res Antiquae*, 2, 2005, 414 (399-418).

¹⁸⁰ Mehmet Kurt, “Tabal Ülkesi’nin Politik ve İdari Yapısı/Political and Administrative Structure of Tabal Country”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 23, 2010, 134 (127-136)

¹⁸¹ Machteld J. Mellink, “Mita, Mushki and Phrygians”, *Anadolu Araştırmaları, Helmuth Theodor Bossert’in Hatırasına Armağan*, İstanbul 1965, 317 (317-325 pp)

¹⁸² Herodotos VII, 73; Strobon VII, 295.

¹⁸³ Herodotos VI, 45.

¹⁸⁴ Claude Brixhe, “Acheens et Phrygiens en Asie Mineure: approche comparative de quelques donnees lexicales”, *Sonderdruck aus: Novalis Indogermanica, Festschrift für Günter Neumann zum 80. Geburtstag*, Lekam Graz, 2002, 49 (49-73 pp); Lynn E. Roller, “Phrygian and The Phrygians”, *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, 2011, 561; Sams, “Anatolia: The First Millennium B.C.E In Historical Context”, 607.

¹⁸⁵ G. Kenneth Sams, “Midas of Phrygia”, *Friglerin Gizemli Uygarlığı/The Mysterious Civilization of the Phrygians*, 2007, 59.

itibaren II. Sargon (MÖ 721-705) yıllıklarında Muşkili Mita olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁸⁶. Bu yıllıklarda Muşki'nin kralı olarak tanımlanan Midas, Asur'un güçlü bir rakibi olarak görülmektedir¹⁸⁷. Bu dönemde Mita'nın Asur'a karşı Kargamış, Tabal ve Urartu ile koalisyon kurduğu bilinmektedir¹⁸⁸. Asur yıllıklarında Muşki'li Mita olarak ifade edilen kişi ile Yunan kaynaklarında görülen Midas'ın aynı kişi olup olmadıkları uzun yıllardır tartışılmaktadır¹⁸⁹. Bazı araştırmacılar Midas ile Mita'nın aynı kişi olduklarını savlarken¹⁹⁰, bazıları ise Muşki terimin Frig kontrolü altında Doğu Anadolu'da kurulmuş bir siyasi oluşuma işaret ettiğini, Kral Midas'ın hem Orta Anadolu'daki Frigler'in hemde Doğu Anadolu'daki Muşki'nin kralı olduğu belirtilmektedir¹⁹¹. Farklı bir yorum getiren Özkaya, MÖ 9-8. yüzyıl arasında Asur'un baskısıyla batıya doğru hareket eden Muşkiler'in Ege göçleri ile Anadolu'ya gelmiş halklarla birleşmiş olabileceğini, Orta Anadolu'da kalan Frigler'in bu bölgenin yerel kültürüyle şekillenirken, Muşkiler'in doğu kültür değerleri ile yoğurulduğunu düşünmektedir. Frig sanatında görülen bölgesel farklılıkların nedenini de bu olguya dayandırmaktadır¹⁹². Ancak son dönemlerde yapılan araştırmalarda Frig ile Muşkiler'in iki farklı kavim oldukları yönünde yeni fikirler ortaya atılmaktadır¹⁹³. Buna göre Muşkiler MÖ 12. yüzyılda doğu veya kuzeydoğudan gerçekleşen göç hareketleri sonucunda Fırat'ın doğusuna yani Elazığ civarına yerleşmiş farklı bir topluluğa işaret etmektedir¹⁹⁴. Çünkü Muşkiler'in maddi kültür kalıntıları özellikle de seramik geleneklerinin Orta Anadolu'daki Frigler ile herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır. Bu nedenle, Urartular'ın MÖ 9. yüzyılda batıya yayılma politikaları sonucu yurtlarından sürüldüğü

¹⁸⁶ Mellink, "Mita, Mushki and Phrygians", 318; Machteld J. Mellink, "The Native Kingdoms of Anatolia", *CAH, Volume III/2*, 1991, 622-642.

¹⁸⁷ Susanne Berndt-Ersöz, "The Chronology and Historical Context of Midas", *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, 2008, 17-21 (1-37 pp)

¹⁸⁸ Mellink "Mita, Mushki and Phrygians", 318; Barnett "Phrygia and The Peoples of Anatolia in The Iron Age/ II. The Newcomers and The Clash With Assyria", 422.

¹⁸⁹ Mellink, "Mita, Mushki and Phrygians", 317-325; Mellink, "The Native Kingdoms of Anatolia", 622-623; Anne-Marie Wittke, *Musker und Phryger, Ein Beitrag zur Geschichte Anatoliens vom 12. Bis zum 7. Jh. v. Chr.*, Wiesbaden 2004.

¹⁹⁰ Hugo Winckler, "Altorientalische Forschungen II, 1898-1900", 1901, 136; Barnett, "Phrygia and The Peoples of Anatolia in The Iron Age/ II. The Newcomers and The Clash With Assyria", 417; Oscar White Muscarella, "Bronze and Iron", *Ancient Near Eastern Artifacts in the Metropolitan Museum*, New York, 1988, 417-423; Sams, "Anatolia: The First Millennium B.C.E In Historical Context", 610.

¹⁹¹ Mellink, "Mita, Mushki and Phrygians", 318; Roller, "Phrygian and The Phrygians", 564.

¹⁹² Özkaya, 11.

¹⁹³ Wittke, *Musker und Phryger*, 293.

¹⁹⁴ Veli Sevin, "The Early Iron Age in the Elazığ Region and the Problem of the Mushkians" *Anat. St. Vol.41*: 1991: 96-97.

belirtilen Muşkiler'in, batıya doğru yöneldikleri ve Orta Frigya ile Geç Hitit bölgeleri arasındaki kuşakta, kendilerine yeni bir yurt edinmiş olabilecekleri düşünülmektedir¹⁹⁵.

Muşkiler Asur yazılı kaynaklarında ilk kez I. Tiglatpileser (MÖ 1115-1077) döneminde karşımıza çıkmaktadır¹⁹⁶. Yazıtlar, I. Tiglatpileser'in tahta geçtiği ilk yıllarda Yukarı Fırat Bölgesi'ndeki Muşki topraklarında, yirmi bin erkek ve onların beş kralı ile savaştığından söz etmektedir. Ayrıca, Muşkiler'in daha önce Asur'a vergi ödeyen Alzi ve Purukuzzi topraklarında 50 yıldır var oldukları bildirilmektedir¹⁹⁷. I. Tiglatpileser'in Muşkiler'i yenmesi üzerine uzun bir süre kendilerini toparlayamayan topluluk, daha sonra Asur'u yeniden tehdit etmeye başlamış, bunun üzerine II. Tukulti-Ninurta (MÖ 888-884) döneminde buraya bir sefer düzenlenmiştir. Ancak bu başkaldırı II. Asurnasirpal (MÖ 883-859) döneminde Kutmuhi ile birlikte Muşkiler'in Asur tarafından vergiye bağlanması ile son bulmuştur¹⁹⁸. Tüm bu bilgiler Muşkiler'in MÖ 12. yüzyılın başlarından MÖ 9. yüzyıl içlerine kadar Fırat vadisine yerleşmiş olduklarının açık kanıtlarını teşkil etmektedir.

Bununla birlikte Asur baskılarından dolayı batıya doğru ilerleyen Muşkiler'in MÖ 8. yüzyılda politik bir güç olarak palazlanmaya başladıkları görülmektedir. Nitekim Til Barsib'teki aslanlı kapı üzerinde yer alan Samsi-ilu yazıtında Muşkiler'in Urartu'nun düşmanı olarak tanımlanması¹⁹⁹ bu dönemde Muşki'nin hem Asur hemde Urartu açısından bir tehdit oluşturduğunun açık göstergesidir. Diğer yandan, II. Sargon (MÖ 721-705) döneminde Muşkiler'in Mita ismi ile birlikte anılmaya başladığı, eski düşmanların Mita önderliğinde birbirlerine yakınlaştığı, Urartu ve Tabal ile birleşerek Asur'a karşı bir koalisyon oluşturdukları görülmektedir²⁰⁰. Ancak bu koalisyon Mita'nın, MÖ 8. yüzyıl sonunda doğudan gelen Kimmer tehdidinden korunabilmek için II. Sargon'la bir anlaşma yapması sonucu süreklilik gösterememiştir²⁰¹. MÖ 705 yılında Sargon'un Kimmerler ile yaptığı bir savaşta ölmesi, Mita'nın Asur'un desteğini yitirmesine neden olmuştur. Bunun üzerine MÖ 7. yüzyıl başlarında Gordion'da patlak

¹⁹⁵ Wittke, *Musker und Phryger*, 293-294.

¹⁹⁶ Luckenbill, 74/221.

¹⁹⁷ Mellink, "Mita, Mushki and Phrygians", 318; Mellink, "The Native Kingdoms of Anatolia", 623.

¹⁹⁸ Mellink, "The Native Kingdoms of Anatolia", 623.

¹⁹⁹ Mellink, "Mita, Mushki and Phrygians", 319.

²⁰⁰ Barnett, "Phrygia and The Peoples of Anatolia in The Iron Age/ II. The Newcomers and The Clash With Assyria", 425-426.

²⁰¹ J. Nicholas Postgate, "Assyrian Text and Fragments", *Iraq*, Vol. 35, No. 1, 1973, 21 vd.

veren Kimmer saldırıları sonucunda Gordion yıkılmış, bu duruma dayanamayan Midas intihar etmiştir²⁰². Ancak, Gordion’da yapılan kazılarda Kimmer saldırılarının izlerine rastlanmamıştır, hatta önceden Kimmer saldırıları ile ilişkilendirilen Erken Frig Çağı yıkım tabakasının son dönem C14 analiz sonuçlarına göre MÖ 800’lere tarihlendirildiği ortaya çıkmıştır²⁰³. Frigler’in yıkılması ile bölge Lidya egemenliği altına girmiş²⁰⁴, ancak Frig kültürel yaşamı son bulmamıştır. Aksine, Kral Kroisos (Croesus) döneminde Midas ve Gordias isimlerini içeren bir Frig kraliyet evinin hala varlığını koruduğu bilinmektedir²⁰⁵. Ayrıca bu dönemde Frig yayılımının doğuya doğruya devam ettiğini gösteren Eskişehir ve Afyon arasındaki Frig kaya anıtları- ki bunların içerisinde en ünlüsü Midas Anıtıdır- ve seramikler MÖ 6. yüzyılda Frig kültürünün sürekliliğini gösteren arkeolojik kanıtları oluşturmaktadır²⁰⁶. Öte yandan Orta Anadolu’ya hakim olan bir Lidya hegemonyasının varlığı Gordion’da, Sardes üretimi altın ve gümüş alaşım (electrum) sikkelerin ele geçmesinden anlaşılmaktadır. Bu etki sadece ekonomide değil mimari ve seramikte de kendini göstermiş, oldukça nitelikli Lidya seramiklerinin ele geçtiği Gordion stadelinin güney kısmındaki (Küçük Höyük) kalenin, bir askeri garnizon olarak kullanıldığı ileri sürülmüştür²⁰⁷. MÖ 540’larda Pers Kralı Kyros (Cyrus) ve Lidya Kralı Kroisos’un arasında gerçekleştirilen savaş sonucunda Lidya Pers egemenliği altına girmiştir²⁰⁸.

MÖ I. Bin başlarında Doğu Anadolu coğrafyasına bakıldığında, Van Gölü merkezli, Tuşpa (Van) başkent olmak üzere Urartu Devleti’nin kurulduğu görülecektir²⁰⁹. Bu zorlu coğrafyada merkezi bir devlet kurmayı başaran Urartular’ın erken dönemleri ile ilgili ilk bilgiler Asur yazılı kaynaklarından gelmekte, bölge I. Salmanasar’a (MÖ 1274-

²⁰² Sams, “Anatolia: The First Millennium B.C.E In Histortical Context”, 612; Taciser Tüfekçi Sivas, “Frigler ve Frig Uygarlığı/Phrygians and The Phrygian Civilization”, *Friglerin Gizemli Uygarlığı/The Mysterious Civilization of The Phrygians*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2012,11.

²⁰³ Keith DeVries, “The Date of The Destruction Level at Gordion: Imports and The Local Sequence”, *Ancient Near Eastern Studies, Supplement 20, Anatolian Iron Ages 6*, Edited Altan Çilingiroğlu and Antonio Sagona, 2007, 80 (79-101 pp)

²⁰⁴ Jan G. De Boer, “The Kimmerian Invasions in Anatolia and the earliest Greek colonies in the Black Sea area”, *Eirene XLII*, 2006, 63 (62-74 pp).

²⁰⁵ Susanne Berndt-Ersöz, 2.

²⁰⁶ Sams, “Anatolia: The First Millennium B.C.E In Histortical Context”, 614.

²⁰⁷ Roller, 564.

²⁰⁸ Mario Liverani, "The collapse of the near eastern regional system at the end of the bronze age: the case of Syria", in *M.Rowlands, M. Larsen e K. Kristansen (edd.) Centre and periphery in the ancient world*, Cambridge 1987, 66-73.

²⁰⁹ Altan Çilingiroğlu, “*Urartu Krallığı Tarihi ve Sanatı*”, İzmir, 1997, 4.

1245) ait yıllıklarda “Uriadri Ülkesi”²¹⁰, oğlu Tukulti-Ninurta (MÖ 1244-1208) zamanında ise “Nairi”olarak tanımlanmaktadır²¹¹. Ancak II. Asurnasirpal (MÖ 883-859) dönemiyle birlikte artık Asur belgelerinde Uruatri sözcüğü, Nairi ile aynı anlamda kullanılmaya başlamıştır²¹². Bu durum Nairi ve Uruatri’nin örgütlenerek birleşik krallığı doğru gittiği şeklinde yorumlanmıştır²¹³. Nitekim Asur’un MÖ 9. yüzyılın ortalarında bölgedeki gücünü arttırması ve buradaki beyliklere saldırması, Asur’a karşı siyasal bir birlik oluşturmayı zorunlu kılmıştır. Oluşturulan beylikler konfederasyonu ile MÖ 9-6.yüzyıl arasında yaklaşık 300 yıl bölgeye hakim olacak Urartu Devleti kurulmuştur²¹⁴.

Krallık en parlak dönemini I. Argiştı (MÖ 786-764) zamanında yaşamış, bu dönemde krallığın sınırları Transkafkasya’ya kadar genişletilmiştir²¹⁵. Ayrıca bu kral dönemine ait ünlü Horhor yazıtında Tabal ükesinden “Tuatehi Boyunun Ülkesi” olarak bahsedildiği dikkati çekmektedir²¹⁶.

I. Ruşa (MÖ 735-714) döneminde krallık Kafkaslar üzerinden gelen Kimmer saldırılarıyla uğraşmıştır. Bu durumu fırsat bilen II. Sargon MÖ 714 yılında Urartu üzerine bir sefer düzenlemiş ve krallığı büyük bir bozguna uğratmıştır²¹⁷. Sargon’un bu ünlü 8. seferiyle krallığın Urmiye Gölü civarındaki doğu bölgeleri yakılıp yıkılarak kutsal Muşaşir (Ardini) kenti ele geçirilmiştir²¹⁸. Bu olayla Urartu Devleti hem ekonomik hemde güvenlik anlamında büyük bir darbe yemiştir. Çünkü Muşaşir’in alınması sonucunda güney sınırlarının güvenliği ortadan kalmış ve bölge bu yönden yapılacak her türlü işgallere açık hale gelmiştir²¹⁹.

II. Rusa’nın (MÖ 685-645) tahta çıkmasıyla krallık bir yandan Kimmer ve İskit, diğer yandan büyüyen Med tehlikesi karşısında düşmanı Asur ile yakınlaşmıştır. İki krallık

²¹⁰ Charles Burney-David M. Lang, *The Peoples of The Hill, Ancient Ararat and Caucasus*, 1971, 127; Mirjo Salvini, “Historical Introduction”, *Urartu A Metalworking Center in The First Millenium B. C. E.*, 1991, 4

²¹¹ Altan Çilingiroğlu, *Urartu ve Kuzey Suriye Siyasal ve Kültürel İlişkileri*, 1984, 9.

²¹² Van Loon, *Uartian Art*, 1966, 7; Boris B. Piotrovsky, *Urartu*, 1969, 45.

²¹³ Oktay Belli, “Nairi –Hubuşkia Ülkesi Araştırmaları”, *AST/ I*, (23-16 Mayıs 1983), 31-32

²¹⁴ Oktay Belli, “Van ve Urartular”, *I. Van Gölü Havzası Sempozyumu*, 2006, 19; Mirjo Salvini, *Urartu Tarihi ve Kültürü*, İstanbul, 2006, 35.

²¹⁵ Oktay Belli, *Urartu: Savaş ve Estetik*, İstanbul 2004, 62.

²¹⁶ Anna Margherita Jasink, *Gli Stati Neo-Ittiti, Analisi Delle Fonti Scritte E Sintesi Storica*, Studia Mediterranea 10, Pavia 1995, 129; Margaret R. Payne, *Urartu Çivi Yazılı Belgeler Katalogu*, İstanbul 2006, 151-159.

²¹⁷ Afif Erzen, *Doğu Anadolu ve Urartular*, 1992, 36.

²¹⁸ Guitty Azarpay, *Uartian Arts and Artifact*, London 1968, 35.

²¹⁹ Kurt, “Yeni Asur Devleti’nin Kuzey Yayılımı ve Doğu Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası”, 10.

arasında kurulan diplomatik ilişkiler sonucunda her iki devlet kendi çıkarlarını güvence altına almıştır²²⁰. II. Ruşa'dan sonra Urartu krallığının başına kimlerin geldiği ne kadar süre tahtta kaldıkları arkeolojik ve yazılı belgelerin eksikliğinden dolayı hala belirsizliğini korumaktadır. Ancak bilinen şu ki II. Ruşa Dönemiyle krallık yıkılma sürecine girmiş, MÖ 7. yüzyılın ilk yarısında iyice zayıflayan Asur Devleti, bu dönemde oluşan İskit-Med ittifakı sonucunda yıkılmıştır. Bu olaydan sonra İskitler yönünü Urartu'ya çevirmiş, Urartu'nun kale ve yerleşim merkezlerine saldırarak MÖ 6. yüzyıl başlarında krallığa son vermişlerdir²²¹.

Dönemin bir diğer önemli politik gücünü oluşturan Lidyalılar ise MÖ 7. yüzyılda Batı Anadolu topraklarında ortaya çıkmıştır. Bu bölge, Gediz Nehri (Hermus) ve Küçük Menderes (Cayster) vadisini kaplamakta olup, bölgenin güney ve kuzey sınırını Bakırçay (Caicus) ve Büyük Menderes (Maeander) nehirleri oluşturmaktadır²²². Haklarındaki ilk bilgileri Grek yazılı kaynaklarından edindiğimiz Lidya Devleti, Herodot'a göre²²³ Alyad ve Herakleid sülaleleri döneminde 500 yıldan daha fazla hüküm sürmüştür. Hitit metinlerinde Seha Nehri toprakları olarak tanımlanan bu bölgenin kralları MÖ 14-13. yüzyıllarda Hitit Krallığı'nın vasalı olarak görülmektedir²²⁴. Bölgeye ne zaman gelmiş olabilecekleri hala tartışmalıdır. Ancak hem başkent Sardes'te son dönemlerde yapılan kazılardan elde edilen bulgular²²⁵, hemde Herodot ve Hitit metinlerinin verdiği bilgiler, Lidya halkının bölgeye MÖ II. bin veya daha öncesinde gelmiş olabileceklerinin ipuçlarını vermektedir. Dilleri Hint Avrupalı kökenli olup, Anadolu'nun yerli halkı oldukları düşünülmektedir²²⁶.

Herodot'un bildiğine göre²²⁷ MÖ 680'lerde Herakleid'lerin egemenliği son bulmuş ve Mermnad'ların ilk kralı Gyges başa geçmiştir. Metinlerde kendisinden barbar

²²⁰ Altan Çilingiroğlu-Mirjo Salvini, "When was the castle of Ayanis built and what is the meaning of the Word "suri"?", *Anat. St. Vol. 49, I. Cilt*, 1999, 55

²²¹ Çilingiroğlu, *Urartu Krallığı Tarihi ve Sanatı*, 46-47.

²²² Crawford M. Greenewalt, "Croesus of Sardis and the Lydia Kingdom of Anatolia", *Civilization of the Ancient Near East*, 1995, 1175 (1173-1183 pp)

²²³ Herodotos 1, 7.

²²⁴ Richard H. Beal, "Hittite Anatolia: A Political History", *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, 2011, 579-603.

²²⁵ Crawford M. Greenewalt, "Sardis: A First Millenium B. C. E. Capital in Western Anatolia", *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, 2011, 1116

²²⁶ Crawford M. Greenewalt, "Sardis: A First Millenium B. C. E. Capital in Western Anatolia", 1114 (1112-1130 pp)

²²⁷ Herodotos 1, 14.

olarak söz edilen Gyges'in, Delpi Apollon tapınağına sunular gönderdiğinden bahsedilmektedir. Ayrıca Milet ve İzmir (Smyrna) kentlerine saldırdığı ve Kolophon Kenti'ni ele geçirdiği, Troya Bölgesi'nin²²⁸ de kralın egemenliği altında olduğu bildirilmektedir. Lidya sınırlarının Çanakkale Boğazı'na kadar ulaştığı bu dönemde Gyges, hem Asur hem de Mısır ile diplomatik ilişkilerde bulunmuş²²⁹, bunun yanı sıra İonya civarındaki Grek şehirlerini ele geçirmiştir²³⁰. MÖ 652 yılında kral Tugdamme komutasındaki Kimmerler Lidya başkenti Sardes'i yağmalamış ve Gyges bu mücadele sırasında öldürülmüştür²³¹. Gyges'in halefleri Ardys (MÖ 645-615?), Sadyattes (MÖ 615-610) ve Alyattes (MÖ 610-560) dönemlerinde Priene, Milet, Smyrna ve Kiozomenai gibi Grek şehirleri üzerine saldırılara devam edilmiştir²³². Özellikle Ardys döneminde Kimmerler Sardes'e kadar ulaşmış ve akropol hariç kenti ele geçirmişlerdir²³³. Kral Alyattes ise uzun yıllar Med'lerle savaşmış daha sonra Kilikya ve Babil Kralları tarafından gerçekleştirilen arabulucukla her iki taraf arasında bir barış sözleşmesi imzalanmıştır²³⁴. Alyattes döneminde ekonomiye yön verecek olan altın ve gümüş alaşım (electrum) ilk para icat edilmiştir. Ayrıca görkemli Lidya surlarında bu kral döneminde inşa edildiği düşünülmektedir²³⁵. Lidya'nın son Kralı Kroisos (MÖ 560-547) başta Efes olmak üzere Aeol ve İonya'nın Grek şehirlerini haraca bağlamış, Likya ve Kilikya dışında, Kızılırmak'ın batısında kalan tüm bölgeleri egemenlik altına almış, Babil ve Sparta ile ittifak kurmuştur²³⁶. MÖ 6. yüzyıl ortalarında yeni ve tehlikeli bir güç olan Persler'in Medleri bölgeden çıkartmaları, Lidyalılar için doğu sınırlarında yeni bir tehlikenin doğmasına neden olmuştur²³⁷. Bunun üzerine Kroisos ve Pers Kralı Kyros Pteira'da karşı karşıya gelerek savaşmış ancak her iki tarafta birbirbirlerine üstünlük sağlayamıştır. Pteira'nın lokalizasyonu konusunda birçok görüş önerilmiştir: Herodot

²²⁸ Strobos XIII.1.22.C591

²²⁹ Mellink, "The Native Kingdoms of Anatolia", 644-645; Greenewalt "Croesus of Sardis and the Lydia Kingdom of Anatolia", 1175; Selim F. Adalı, "Tugdamme and the Cimmerians: A Test of Piety in Assyrian Royal Inscriptions", *Time and History in the Ancient Near East, Proceedings of the 56th Rencontre Assyriologique Internationale at Barcelona 26-30 July 2010*, Edited by L. Feliu, J. Llop, A. Millet Alba and J. Sanmartin, Indiana, 2013, 588-589 (587-593 pp)

²³⁰ Sams, "Anatolia: The First Millennium B.C.E In Historical Context", 612.

²³¹ Jan G. De Boer, 64.

²³² Greenewalt "Croesus of Sardis and the Lydia Kingdom of Anatolia", 1176.

²³³ Herodotos 1, 15.

²³⁴ Herodotos 1, 74; Greenewalt, "Sardis: A First Millennium B. C. E. Capital in Western Anatolia", 1116.

²³⁵ Sams, "Anatolia: The First Millennium B.C.E In Historical Context", 613.

²³⁶ Mellink, "The Native Kingdoms of Anatolia", 651.

²³⁷ Nicholas Cahill, "Lidya, Altın Mucize", *Arkeoatlas, Son Tunç Çağı'ndan Hellenistik Döneme Anadolu'nun Arkeoloji Atlası*, 2012, 102.

Sinop ve çevresine lokalize ederken²³⁸, K. Bittel ve E. M. Bossert Boğazköy²³⁹, S. Przeworski ve G.D. Summers Kerkenes Dağı²⁴⁰, Olmstead Alaca Höyük civarı²⁴¹ ve Th. Macridy ve Dönmez ise Akalan'a²⁴² yerleştirmektedir. Kyros ordusunun zayıf düşmesi üzerine Sardes'e geri dönmeye karar vermiştir. Planı ordusunu ilkbahara kadar güçlendirip Perslere yeniden saldırmaktır. Ancak kent beklenmedik bir anda Persler tarafından kuşatılmış ve MÖ 546 yılında Kroisos esir düşerek Lidya Persler'in egemenliği altına girmiştir²⁴³. Böylelikle Demir Çağı Batı Anadolu'sunun en önemli politik gücü tarih sahnesinden silinmiştir.

Lidya'nın yıkılışı ile birlikte Anadolu'da, 200 yıl devam edecek olan Pers hâkimiyeti başlamıştır. Kral Kyros, bu dönemde Anadolu'yu beş satraplığa ayırmış ve herbirine satrap adı verilen valiler atamıştır²⁴⁴. Güneyde Toroslar'dan kuzeyde Karadeniz kıyılarına, doğuda Fırat'tan batıda Kızılırmak'a kadar Anadolu'nun orta bölümünü Kappadokia satraplığı oluşturmuştur²⁴⁵. Ayrıca, İonya ve Aiolya kentlerini Sardes ve Daskyleion'da kurduğu satraplıklara bağlamışlardır²⁴⁶. Kyros'un Orta Asya'da İskitler'e karşı yaptığı bir sefer sırasında ölmesi üzerine yerine oğlu Kambyses (MÖ 529-522) tahta geçmiş ve Mısır egemenlik altına alınmıştır²⁴⁷. Daha sonra Pers İmparatorluk tarihinin en başarılı krallarından biri olan Darius (Dareios) (MÖ 522-486) tahta çıkmıştır. Krallığı döneminde yönetimi altındaki satraplıkların çıkarttığı ayaklanmalar bastırılmış, Mısır ve İskit üzerine seferler düzenlemiştir²⁴⁸. İskit seferi ile Trakya ve Karadeniz'in batı kıyıları

²³⁸ Herodotos I, 76

²³⁹ Kurt Bittel, *Hattusha: The Capital of the Hittites*. Oxford 1970, 155-156; Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, 167

²⁴⁰ St. Przeworski, "Die Lage von Pteria", *Archiv Orientalni* 1, 1929, 312-315; Geoffrey D. Summers, "Aspect of Material Culture at the Iron Age Capital on the Kerkenes Dağ in Central Anatolia" *ANES* 43, 2006, 166.

²⁴¹ Albert T. Olmstead, *History of the Persian Empire*, University of Chicago Press, 1948, 39.

²⁴² Macridy, 174-175; Şevket Dönmez, "Akalan Hakkında Yeni Gözlemler", *An. Ar.* 17-1, İstanbul 2004, 67-91.

²⁴³ Herodotos 1, 77-86; Crawford M. Greenewalt, "When a Mighty Empire was Destroyed: The Common Man at the Fall of Sardis ca. 546 B. C.", 1992, 252 (242-272)

²⁴⁴ Machteld Mellink, "Anatolia", *CAH, Volume IV, Persia, Greece and the Western Mediterranean c. 525 to 479*, 1988, 211-216.

²⁴⁵ Şevket Dönmez, "Oluz Höyük: Kuzey-Orta Anadolu'nun Krali Pers Merkezi", *Güneş Karadeniz'den Doğar-Sümer Atasoy'a Armağan Yazılar*, Edited by. Şevket Dönmez, Ankara 2013, 104.

²⁴⁶ Roller, 564-565; Sams, "Anatolia: The First Millennium B.C.E In Historical Context", 615.

²⁴⁷ Tekin, 97.

²⁴⁸ Albert T. Olmstead, *History of The Persian Empire* The University of Chicago Press, London 1948, 107-195; Kenneth W. Harl, "The Greeks in Anatolia: From The Migrations to Alexander The Great", *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, 2011, 752-774.

Persler'in eline geçmiş, böylece Yunanistan ve Batı Anadolu kent devletlerinin ticareti büyük bir sekteye uğramıştır²⁴⁹. Ayrıca satraplıklar yeniden düzenlenerek geliştirilmiştir²⁵⁰. Persler, geliştirilen bu satraplıklarla Ege Denizi'nden Hindistan'a kadar uzanan toprakları yönetebilme imkânı bulmuştur²⁵¹. MÖ 490'larda Yunanistan'ı kontrolü altına almak isteyen, Darius buraya bir sefer düzenleyerek ünlü Maraton Savaşlarını başlatmıştır. Ancak bu savaşta Darius yenilmiş Atina büyük bir başarı elde etmiştir²⁵². Daha sonrasında Sparta ve Atina Pers tehlikesine karşı Delos Deniz Birliğini oluşturularak Trakya ve boğazlar Persler'den temizlenmiştir. Ancak Atina'nın İmparatorluğa dönüşme isteği Sparta ile aralarının açılmasına neden olmuş ve MÖ 431 yılında birlik sona ermiştir²⁵³. Bundan sonrasında Atina, Sparta ve Pers üçgeninde gelişen olaylar dizisi, Büyük İskender'in MÖ 334'te Anadolu'nun kuzeybatısındaki Granicus nehrinde Persleri yenmesine kadar devam etmiştir²⁵⁴. Bu olay sırasında Pers tahtında olan III. Darius yenilgiyi kabul etmiş ve büyük Pers İmparatorluğu son bulmuştur. Persler'in yıkılışı ile Anadolu'da Hellenistik dönem olarak isimlendirilecek yeni bir dönemin sayfaları açılmıştır.

²⁴⁹ Harl, 763; Tekin, 100.

²⁵⁰ Mellink, "Anatolia", 215.

²⁵¹ Engin Eroğlu, "Ege Göçleri ve I. Binde Anadolu", *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 1, Sayı 1*, 2014, 52 (43-55 pp)

²⁵² Harl, 763.

²⁵³ Tekin, 104.

²⁵⁴ Sams, "Anatolia: The First Millennium B.C.E In Historical Context", 617; Greenewalt, "Sardis: A First Millennium B. C. E. Capital in Western Anatolia", 1123; Harl, 770.

2.3. ORTA ANADOLU BÖLGESİ DEMİR ÇAĞI KRONOLOJİSİ

Anadolu’da Tunç Çağlar’ın sona ermesi ile yerleşimlerde gözlenen metaryal kültüründeki değişimler, Demir Çağı olarak isimlendirilecek yeni bir dönemin başladığına işaret edecektir. Sosyal ve politik bir reformun yaşandığı bu dönemin dinamiklerinin anlaşılabilmesini sağlayan yollardan biri ise bölgeler arasındaki kronolojik çerçevenin belirlenmesidir²⁵⁵. Demir Çağı’n kronolojik çerçevesinin oluşturulmasında radyokarbon (C 14) ve dendrokronolojik analizlere dayanan Mutlak Kronoloji (Absolute), seramik ve tarihsel olayların yorumlanmasını gerektiren Relative Kronoloji (Nispi) bir arada kullanılmaktadır. Ancak her iki yöntemle elde edilen veriler arasındaki uyum genellikle problemlidir²⁵⁶.

Orta Anadolu Demir Çağı için mutlak kronolojik veriler sınırlı olup çoğu kez tartışmalıdır. Çünkü her yerleşim yeri mutlak kronoloji oluşturmada kendi tarihleme ölçütlerini kullanmaktadır. Bununla birlikte Gordion/Yassihöyük, Kaman-Kalehöyük, Boğazköy ve son zamanlarda Çadır Höyük mutlak kronoloji konusunda güvenilir veriler ortaya koymaktadır²⁵⁷. Erken Tunç Çağı’ndan günümüze neredeyse kesintisiz devam eden tabakalanmasıyla Gordion’da²⁵⁸, mutlak kronolojiye yönelik ilk çalışmalar 1961 yılında başlamış ve sonrasında yıkım tabakasının (destruction level) üzerine odaklanılarak devam ettirilmiştir. Voigt’un sistemli çalışmaları sonucu ortaya konmuş Gordion stratigrafik dizininde YHSS 7A-7B olarak belirtilen Erken Demir Çağı tabakaları MÖ 1100-900 yılları arasına tarihlendirilmiştir²⁵⁹. Ancak bu tabakadan alınan örneklerle gerçekleştirilmiş bir takım radyokarbon ve dendrokronolojik analiz sonuçlar YHSS 7A-7B’yi MÖ 1200-890 yılları arasına vermektedir²⁶⁰. Diğer yandan uzun

²⁵⁵ L. Kealhofer-P. Grave, “The Iron Age on The Central Anatolian Plateau”, 415.

²⁵⁶ Geoffrey D. Summers, “Periodisation and Terminology in the Central Anatolian Iron Ages: Archaeology, History and Audiences”, *ANES, A Re-Assessment of Iron Ages Chronology in Anatolia and Neighbouring Regions, Proceedings of a Symposium held at Ege University, İzmir, Turkey (25-27 Mayıs 2005)*, Volume XLV, 2008, 201-217

²⁵⁷ Summers, “Periodisation and Terminology in the Central Anatolian Iron Ages: Archaeology, History and Audiences”, 203.

²⁵⁸ Mary M. Voight, “The Chronology of Phrygian Gordion” *Tree-Rings, Kings, and Old World Archaeology and Environment, Papers Presented in Honor of Peter Ian Kuniholm*, Ed. S.W. Manning-M.J. Bruce, Oxford 2009, 221, Table 1.

²⁵⁹ Mary M. Voigt “Gordion: The Changing Political and Economic Roles of A first Millennium B.C.E. City” *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia, Edited by Sharon R. Steadman-Gregory McMahon*, Oxford University Press, 2011, 1074, Table 50.1

²⁶⁰ Sturt W. Manning-Bernd Kromer “Radiocarbon Dating Iron Age Gordion, and the Early Phrygian Destruction in Particular” (Ed. C.B. Rose-G.Darbyshire) *The New Chronology of Iron Age Gordion, Gordion Special Studies VI*, Philedelphia 2011, 123-154.

yıllardır Erken Frig yıkım tabakasının (YHSS 6A) MÖ 700'lerdeki Kimmer akınlarıyla sonlandığı fikri artık geçerliliğini yitirmiştir. 2001 yılında gerçekleştirilen analizler yıkım tabakasının MÖ 827-803'e tarihlendiğini ortaya koymaktadır²⁶¹. Gordion'un YHSS 5 olarak belirtilen Orta Frig tabakalarının başlangıcının ise MM Tümülsü ile çağdaş olduğu düşünülmektedir²⁶². Kral Midas'ın mezarı olarak bilinen MM Tümülsü'nden alınan örneklerle gerçekleştirilen dendrokronolojik analizler MÖ 740'ları vermektedir²⁶³. Analiz sonuçları Orta Frig tabakasının tarihlendirilmesi yanında mezarın aslında Kral Midas'a değil babası Gordias'a ait olabileceğini de açığa çıkartmıştır²⁶⁴. Diğer yandan YHSS 5'in MÖ 547'de Akamenid istilaları sonucu sonlandığı ve devamında gelen YHSS 4 ile Gordion'da Akamenid Dönem'in başladığı belirtilmektedir²⁶⁵.

Yaklaşık 30 yıldır Kaman-Kalehöyük'te gerçekleştirilen sistemli kazılar ve açığa çıkartılan stratigrafik katmanlar Orta Anadolu Demir Çağı kronolojisinin belirlenmesinde önemli katkılar sunmaktadır. Erken Tunç Çağlar'dan Orta Çağ'a değin uzanan kültür katları içerisinde tabaka II Demir Çağı karakterize etmektedir. Buradan ele geçen seramikler ve diğer metaryal kanıtlar doğrultusunda Demir Çağı'n IId1-3, IId2-3, IId6-IId1 ve IId3-5 olmak üzere dört evreye ayrıldığı tespit edilmiştir²⁶⁶. Bunlar içerisinde IId1 tabakası yanmış mimarisi ile dikkati çekmekte ve Erken Demir Çağ olarak tanımlanmaktadır. Ancak Gordion'daki yıkım tabakasının yeniden tarihlendirilmesi

²⁶¹ Keith DeVries-Peter İan Kuniholm-G. Kenneth Sams-Mary M. Voigt, "New date for Iron Age Gordion", *Antiquity* Vol. 77, 2003, 2; Keith DeVries-G. Kenneth Sams-Mary M. Voigt "Gordion re-dating" (Ed. A.Çilingiroğlu-G. Darbyshire) *Anatolian Iron Ages 5, The proceedings of the Fifth Anatolian Iron Ages Colloquim held at Van, 6-10 August 2001, The British Institute of Archaeology at Ankara* 2005, 45-46.

²⁶² Sturt W. Manning-Bernd Kromer, "Radiocarbon Dating Iron Age Gordion, and the Early Phrygian Destruction in Particular" *The New Chronology of Iron Age Gordion, Gordion Special Studies VI*, Ed. C.B. Rose-G.Darbyshire, Philadelphia 2011, 142-143.

²⁶³ Sturt W. Manning-Bernd Kromer, Peter İan Kuniholm, Maryanne W. Newton, "Anatolian Tree Rings and a New Chronology for the East Mediterranean Bronze-İronAges", *Science* 294, 2001, 2532-2535; Keith DeVries, "Greek Pottery and Gordion Chronology", *Archaeology of Midas and The Phrygians Recent Work at Gordion*, Ed.by Lisa Kealhofer, 2005, 43 (36-55).

²⁶⁴ Voigt, "The Chronology of Phrygian Gordion", 235; Jak Yakar, "Anatolian Chronology and Terminology ", *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia, Edited by Sharon R. Steadman-Gregory McMahon, Oxford University Press*, 2011, 83 (56-93 pp)

²⁶⁵ Mary M. Voigt, "Excavations at Gordion 1988-89: The Yassihöyük Stratigraphic Sequence", *Anatolian Iron Ages 3, The proceedings of the Third Anatolian Iron Ages Colloquim held at Van, 6-12 August 1990, The British Institute of Archaeology at Ankara*, in Altan Çilingiroğlu and Frence, Ankara 1994, 275-276 (265-293 pp)

²⁶⁶ Kimiyoshi Matsumura-Takayuki Omori, "The Iron Age Chronology in Anatolia Reconsidered: The Results of The Excavations at Kaman-Kalehöyük", *Proceedings of the 6th İnternational Congress on the Archaeology of the Ancient Near East, May 5-10 2008, Sapienza-Universita di Roma*, Vol. 1, Edited by Paolo Matthiae, Frances Pinnock, Lorenzo Nigro and Nicolo Marchetti, Wiesbaden 2010, 444 (443-455 pp)

Kaman-Kalehöyük stratigrafik dizininde bazı problemleri beraberinde getirmiştir. Çünkü IId1'in yanık tabakasından alınan dendrokronolojik analiz sonuçları²⁶⁷ Gordion yıkım tabakasının mimarisi ile Kaman-Kalehöyük IId1'in mimarisinin neredeyse aynı zamanda yapıldığını göstermektedir. Ancak bu sonuçlar Kaman-Kalehöyük seramik araştırmalarına dayanan verilerle uyuşmamaktadır. Matsumura'ya göre en büyük uyumsuzluk Alishar IV boyalı seramiklerin dağılımında gözlenmektedir²⁶⁸. Çünkü Kaman-Kalehöyük'te Alishar IV seramikleri ilk kez IIc tabakasında kendini gösterirken, Gordion'un yıkım tabakasında *insitu* durumda ele geçmiştir. Bu seramik dizinine göre Gordion'un yıkım tabakası Kaman-Kalehöyük IIc2-3 ile çağdaş olmalıdır. Ancak dendrokronolojik tarihleme, tam tersi Gordion yıkım tabakasının Kaman-Kalehöyük IId ile çağdaş olduğunu göstermektedir²⁶⁹. Dolayısı ile mutlak kronoloji ve relative kronoloji arasında bir uyum problemi göze çarpmaktadır. Bu problemin aydınlatılmasına yönelik Kaman-Kalehöyük'te Gordion'dan bağımsız, stratigrafik analiz ve AMS sistemli C14 metoduna dayalı yeni bir kronoloji oluşturulmaya çalışılmaktadır²⁷⁰. Daha çok kuzey sektördeki tohum ve kemiklerden alınan örneklerden edinilmiş radyo karbon sonuçları IId1 için MÖ 1200-800 arası bir tarihe işaret etmektedir²⁷¹. Diğer yandan analizler, IId1-3'ün sonları (Erken Demir Çağ sonu) ile IIc2-3'ün başlangıcı (Orta Demir Çağ) arasındaki sınırın MÖ 900-850 arasına tarihlenmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca IIc2-3 ile IIa6-IIc1 arasındaki sınır ise MÖ 825-800 olarak belirlenmiştir²⁷². Bu bilgiler Erken ve Orta Demir Çağ tabakalarının MÖ 9. yüzyılda çakıştıklarını ve MÖ 800-400 arasındaki tarihlemenin hala problemli olduğunu ortaya koymaktadır²⁷³. Çok iyi kalibre edilmediği belirtilen IIa tabakasının sonları için MÖ 5-4. yüzyıl aralığı önerilmektedir²⁷⁴.

Mutlak Kronoloji'ye yönelik yapılmış bir diğer önemli çalışma Boğazköy Büyükkaya'dan gelmektedir. Büyükkaya'da gerçekleştirilen kazı çalışmalarında Hitit

²⁶⁷ Manning- Kromer-Kuniholm-Newton, 2535.

²⁶⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 398.

²⁶⁹ Kimiyoshi Matsumura, "A Note on Anatolian Iron Age Ceramic Chronology: Black Lustrous Ware with Diamond Faceting", *AAS, Vol. XVII*, 2008, 175, dip not: 2; Kimiyoshi Matsumura-Takayuki Omori, "The Iron Age Chronology In Anatolia Reconsidered: The Results of The Excavations at Kaman-Kalehöyük" *Proceedings of the 6th International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East, May, 5th-10th 2008*, Sapienza Universita di Roma 2010: 444-445.

²⁷⁰ Matsumura-Omori, 445.

²⁷¹ Takayuki Omori-Toshio Nakamura, "Radiocarbon Dating of Archaeological Materials Excavated at Kaman-Kalehöyük: Initial Report", *AAS, Vol. XV*, 2006, 267 (263-268 pp)

²⁷² Matsumura-Omori, 446.

²⁷³ L. Kealhofer-P. Grave, "The Iron Age on The Central Anatolian Plateau", 433.

²⁷⁴ Omori-Nakamura, 267.

İmparatorluk döneminin geç safhasına ait iki silo çukurunun oluşturduğu çöküntü üzerinde, üç evreli Erken Demir Çağı tabakaları tespit edilmiştir²⁷⁵. Bu tabakalar yapı katları ve alınan radyo karbon sonuçları doğrultusunda tarihlendirilmiştir. Buna göre, Erken Evre 1180-1125, Orta Evre MÖ 1125-1065 ve Geç Evre ise MÖ 1050-900 arasına yerleştirilmiştir²⁷⁶. Belirtilen bu tarih aralıkları bölgenin Erken Demir Çağı açısından en güvenilir veriler olarak kabul edilmektedir²⁷⁷. Bununla birlikte Boğazköy’de Erken Demir Çağ’dan Orta Demir Çağ’a geçişteki tabakalanma belirgin olmayıp, iki dönem arasında bir boşluğun (hiatus) olabileceği düşünülmektedir. Yerleşimde Orta Demir Çağı Büyükkaya ve Büyükkale II olmak üzere iki evreye ayrılmaktadır²⁷⁸. Bu evreler içerisinde Büyükkaya radyo karbon destekli verilere sahip olup, buradan alınan 6 örneğin MÖ 9. yüzyıla tarihlendirildiği ifade edilmektedir. Diğer yandan Büyükkale II için kesin tarihllemeye yönelik bir analiz olmadığı ancak MÖ 8. yüzyıla tarihlendirilmesinin olası olduğu düşünülmektedir²⁷⁹. Boğazköy’ün kuzeybatı yamacındaki Büyükkale I’de Geç Demir Çağı tabakaları açığa çıkartılmış ancak radyokarbon ya da dendrokronolojik tarihlendirmeye yönelik herhangi bir organik materyale ulaşamamıştır. Fakat bölgeler arası dönem seramiğinin karşılaştırılması yoluyla MÖ 7. yüzyıldan 5. yüzyıl içlerine kadar devam eden bir kronolojik çerçeve önerilmektedir²⁸⁰.

Erken Demir Çağ’ında önemli bir bölgesel merkez olabileceği düşünülen Çadır Höyük, Tunç Çağ’dan Erken Demir Çağ’a geçişin radyo karbon verileri ile desteklendiği nadir yerleşimden biridir. Höyük’ün sitadel ve güney yamacında gerçekleştirilen çalışmalarda insitu durumda ele geçmiş bir ocak ve çukurun içinden alınan radyo karbon örneklerinin analiz sonuçları MÖ 1270-910 ile MÖ 1190-840 arasında değişen tarih

²⁷⁵ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 49.

²⁷⁶ Jürgen Seeher, “Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1999”, AA., Heft 3, 2000, 372-374; Genz *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 15; Ulf-Dietrich Schoop-Jürgen Seeher, “Absolute Chronologie in Boğazköy-Hattuša: Das Potential Der Radiokarbonaten” (Ed. D.P.Mielke-U.D.Schoop-J.Seeher) *Strukturierung und Datierung in der hethitischen Archäologie. BYZAS 4*, 2006, 58.

²⁷⁷ L. Kealhofer-P. Grave, “The Iron Age on The Central Anatolian Plateau”, 424.

²⁷⁸ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 49-50.

²⁷⁹ Jürgen Seeher, “Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1999”, AA., Heft 3, 2000: 372-373; Genz *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 48.

²⁸⁰ Hermann Genz, “Late Iron Age Occupation on The Northwest Slope at Boğazköy”, *Anatolian Iron Ages 6, The Proceedings of the Sixth Anatolian Iron Ages Colloquium held at Eskişehir, 16-20 August 2004*, Edited by Altın Çilingiroğlu and Antonio Sagón, Peeters 2007, 149 (135-151 pp)

aralıklarını vermektedir²⁸¹. Yerleşimin Orta ve Geç Demir Çağı tabakalarında şimdilik kesin tarihlendirmeye yönelik bir analiz çalışması bulunmamaktadır. Ancak mimari özellikleri ve seramik buluntuların diğer yerleşimlerdeki materyallerle karşılaştırılması sonucunda Orta Demir Çağı'nı MÖ 1000-500, Geç Demir Çağı'nı ise MÖ 500-300 yılları arasına tarihlendirildiği görülmektedir²⁸²

Tüm bu mutlak kronolojiye yönelik gerçekleştirilen çalışmalar Orta Anadolu Demir Çağı kronolojik şemasının iskeletini oluştursa da tek başına yeterli değildir. Çünkü bu verilerin arkeolojik yerleşimlerden elde edilen bulgular ve tarihsel olaylarla da desteklenmesi gerekmektedir. İşte bu noktada devreye Relative Kronoloji (Nispi) girmektedir. Bilinenden yola çıkarak bilinmeyenin anlaşılmasını sağlayan Relative Kronoloji'de, Demir Çağı boyunca gelişen tarihsel olaylar ve seramik buluntular yol gösterici niteliktedir. Özellikle seramiklerin form ve stil özelliklerinin Demir Çağı'nın diğer önemli merkezleri ile karşılaştırılması hem tabakaların tarihlenmesini hemde kültürün yayılım alanı ve bölgeler arası ilişkilerin belirlenmesini sağlamaktadır. Demir Çağı boyunca gelişen tarihsel olaylar *Bölüm 2. 2'de* ayrıntılı olarak ele alındığı için burada tekrar edilmeyecektir. Ancak şu unutulmamalıdır ki bu tarihsel metinler özellikle MÖ 8. yüzyıldaki politik yapı ve Anadolu'nun durumunun anlaşılmasını sağlamakla birlikte yanıltıcıda olabilmektedir ²⁸³ . Nitekim Gordion yıkım tabakasının yeniden tarihlendirilmesi bunun en somut göstergesidir.

Relative kronoloji oluşturmada metaryal kültüründe karşılaşılan seramik, metal obje, mühür ve ele geçen diğer sanat eserleri önemli veriler sağlamaktadır. Ancak bunlar içerisinde seramikler ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü kazılar sırasında en yoğun ele geçen buluntu topluluğunu seramikler oluşturmakta ve seramikler yoluyla dönemler arasındaki form, dekorasyon ve yapım tekniğindeki değişimler rahatlıkla izlenebilmektedir. Dolayısıyla relative kronoloji en iyi seramikler yardımıyla oluşturulabilmektedir. Orta Anadolu'da Demir Çağı seramiklerinin form ve stil özellikleri açısından güvenilir bir

²⁸¹ Ronald L. Gorny-Gregory McMahon-Samuel Paley-Sharon Steadman-Bruce Verhaaren, "The 2000 and 2001 seasons at Çadır Höyük in Central Turkey: A Preliminary Report", *Anatolica XXVII*, 2002, 119.

²⁸² Hermann Genz, "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", *Anatolica XXVII*, 2001, 159-170; Ronald L. Gorny, "Çadır Höyük", *The Oriental Institute 2006-2007 Annual Reports*, 2007, 28 (18-33 pp); Jennifer Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", *Anatolica XXXVI*, 2010, 67-87; Samuel M. Paley, "The Excavations at Çadır Höyük, 2004", 27. *KST/ I*, Ankara 2006, 359.

²⁸³ Summers, "Periodisation and Terminology in the Central Anatolian Iron Ages: Archaeology, History and Audiences", 202-217.

şekilde karşılaştırılabileceği anahtar yerleşimlerin başında Gordion²⁸⁴, Boğazköy²⁸⁵, Çadır Höyük²⁸⁶ ve Kaman-Kalehöyük²⁸⁷ gelmektedir. Çünkü bu dört yerleşim hem çok iyi kazılmış ve açığa çıkartılmış Demir Çağı mimarisi hemde seramik yayınlarıyla tarihlemeye yol gösterici niteliktedir. Diğer yandan Alişar Höyük²⁸⁸ ve Porsuk Zeyve Höyük²⁸⁹ kazılarının da seramik tarihlemedeki katkıları göz ardı edilmemelidir.

Bizler Erken Demir Çağı'nda Orta Anadolu'nun seramik üretim tekniği ve stil özelliklerine göre sınırlarını Gordion, Boğazköy ve Kaman-Kalehöyük'ün belirlediği üç farklı kültür bölgesine ayrıldığını bilmekteyiz²⁹⁰. Ancak Matsumura, Orta Anadolu'daki Erken Demir Çağı'na özgü bu üç seramik kuşağı dışında Doğu Anadolu'da el yapımı yivli seramikleri ile karakterize olan bir başka Erken Demir Çağı kültür bölgesinin varlığını önermektedir²⁹¹. Söz konusu bu kültür bölgesine ait yivli seramiklerin özellikle Korucutepe, Tepecik, Norşuntepe, Değirmentepe gibi Malatya-Elazığ Bölgesi'nden Karagündüz, Dilkaya, Ernis-Evditepe ve Yoncatepe gibi yerleşimleri içeren Van Bölgesi'ne değin geniş bir bölgeye yayıldığı görülmektedir²⁹².

Orta Anadolu'da Erken Demir Çağı'na ait ilk kültür bölgesini Gordion ve çevresini kapsayan batı bölümü oluşturmaktadır. Gordion stratigrafisine göre MÖ 1100-900 yılları arasında tarihlendirilen Erken Demir Çağı tabakaları YHSS 7B ve 7A olmak üzere iki evreye ayrılmaktadır. Erken evreyi içeren YHSS 7B yarı toprağa gömülü, taş temel üzerine kerpiç duvarlı evleri ve el yapımı seramikleri ile tanınmaktadır²⁹³. Koyu

²⁸⁴ G. Kenneth Sams, "The Early Phrygian Pottery, The Gordion Excavations, 1950-1973: Final Reports Volume IV", Pennsylvania University Museum, 1994.

²⁸⁵ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*; Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*; Lisa Kealhofer-Peter Grave-Hermann Genz- Ben Marsh, "Post-Collapse: The Re-emergence of Polity in Iron Age Boğazköy, Central Anatolia", *Oxford Journal of Archaeology* 28 (3), 2009, 275-276.

²⁸⁶ Hermann Genz "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", *Anatolica* XXVII, 2001, 159; Jennifer Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", *Anatolica* XXXVI, 2010, 67-87

²⁸⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 2005

²⁸⁸ Von der Osten-Erich F. Schmidt, *The Alişar Hüyük Season of 1927 Part I*; Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part I*; Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*.

²⁸⁹ Dupré, *Porsuk I: La Céramique De L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*.

²⁹⁰ Hermann Genz, "The Early Iron Age in Central Anatolia", 2003, 185.

²⁹¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 507.

²⁹² Aylin Erdem, *Doğu Anadolu'da Demir Çağı Yivli Keramik Geleneği*, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2009; Lori Khatchadourian, "The Iron Age in Eastern Anatolia", *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, 2011, 464-491.

²⁹³ Mary M. Voigt-Robert C. Henrickson, "Formation of the Phrygian State: The Early Iron Age at Gordion", *Anat. St.*, Vol. 50, 2000, 42 (37-54 pp); Mary M. Voigt-Robert C. Henrickson, "The Early Iron Age at Gordion: The Evidence from the Yassihöyük Stratigraphic Sequence", *The Sea Peoples and Their*

yüzlü, iyi perdahlı ve kazıma bezekli bu el yapımı seramikler Troia VIIb seramikleri ile ilişkilendirilmekte ve YHSS 7B evresinde ortaya çıkan değişimler bölgeye Güneydoğu Avrupa yani Balkanlar'dan yapılmış bir göç hareketi ile açıklanmaktadır²⁹⁴. Ancak Henricson, Gordion ve Balkan seramikleri arasındaki benzerliğin yalnızca form ve süslemeye dayandırıldığını bu nedenle karşılaştırma kriterlerinin yetersiz kaldığını düşünmektedir²⁹⁵. Ayrıca, araştırmacılara göre YHSS 7B'deki bu mimari ve seramik buluntular küçük ve isole bir topluluğa işaret etmektedir²⁹⁶. Diğer yandan tek odalı, kerpiç duvarları saz destekli yanmış bir mimari (Burnt Reed House) ile karakterize edilen YHSS 7A, farklı mimarisi ve el yapımı yeni seramik tipi (buff ware) ile dikkati çekmektedir. YHSS 7A'da karşılaşılan bu değişim ise sınırlı arkeolojik verilere dayandırılarak YHSS 7B ile bölgeye yeni gelen toplulukların asimilasyonu ile açıklanmaya çalışılmaktadır²⁹⁷.

Bölgenin kuzeydoğusundaki Boğazköy ve civarındaki yerleşimleri kapsayan ikinci bölgede ise Hitit sonrası Erken Demir Çağı yerleşim izlerine Büyükkaya'da rastlanılmaktadır²⁹⁸. Büyükkaya'nın stratigrafik verileri ve seramik buluntuları ışığında bu dönemin erken, orta ve geç olmak üzere üç evreye ayrıldığı tespit edilmiştir. Erken evre mimarisi direk deliklerinden oluşan bir mekânla, orta evre ise 8x5 metre ebatlarında dikdörtgen biçimli içinde ahşap izlerine rastlanan çukurlarla temsil edilmektedir²⁹⁹. Yerleşimde Erken Demir Çağı'na ait çok sayıda tahıl siloları açığa çıkartılmış, bu siloların Erken İmparatorluk Dönemi silo geleneğinin devamı niteliğinde olduğu belirtilmiştir³⁰⁰.

World: A Reassessment, edited by Eliezer D. Oren, University of Pennsylvania Philadelphia 2000, 333 (327-360 pp)

²⁹⁴ Sams, *Early Phrygian Pottery*, 21; Mary M. Voigt-Robert C. Henrickson, "Formation of the Phrygian State: The Early Iron Age at Gordion", *Anat. St.*, Vol. 50, 2000, 43 (37-54 pp)

²⁹⁵ Robert C. Henrickson, "Politics, Economics and Ceramic Continuity at Gordion in The Late Second and First Millennia B.C.", *Social and Cultural Contexts of New Ceramic Technologies*, Edited by W. D. Kingery, Ceramics and Civilization VI, Ohio 1993, 117 (89-176 pp)

²⁹⁶ Robert C. Henrickson-Mary M. Voigt, "The Early Iron Age at Gordion: The Evidence From The Yassihöyük Stratigraphic Sequence" *Thracians and Phrygians: Problems of Parallelism*, Ed. N.Tuna-Z. Aktüre-M.Lynch, Ankara 1998, 85.

²⁹⁷ Robert C. Henrickson-Mary M. Voigt, "The Early Iron Age at Gordion: The Evidence From The Yassihöyük Stratigraphic Sequence" *Thracians and Phrygians: Problems of Parallelism*, Ed. N.Tuna-Z. Aktüre-M.Lynch, Ankara 1998, 87.

²⁹⁸ Jürgen Seeher, "The Early Iron Age Settlement on Büyükkaya, Boğazköy: First Impressions", *Thracians and Phrygians: Problems of Parallelism*, Ed. N.Tuna-Z. Aktüre-M.Lynch, Ankara 1998, 71 (71-78 pp); Jürgen Seeher "Hattuşa/Boğazköy'ün Yerleşim Tarihine Yeni Katkılar: Büyükkaya Kazılarına Toplu Bir Bakış", *TÜBA-AR* 3, 2000, 19.

²⁹⁹ Jürgen Seeher, "Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuşa 1997", *AA, Heft 2*, Walter De Gruyter, Berlin, New York 1998, 235-236; Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 7.

³⁰⁰ Jürgen Seeher, "Boğazköy-Hattuşa 1998 Yılı Çalışmaları", 21. *KST/ I*, Ankara 2000, 301 (299-308 pp)

Yerleşimin erken evresinde (MÖ 1180-1125) seramiklerin büyük çoğunluğu el yapımı olmasına rağmen çark yapımı üretiminde devam ettiği görülmektedir. Bu durum Hitit seramik geleneğindeki sürekliliğe işaret etmekte, ancak Erken Demir Çağ'ın erken evre seramiğinde gözlenen perdah uygulaması Hitit İmparatorluk seramiklerinden farklılık göstermektedir³⁰¹. Orta (1125-1065) ve geç evrede (1070-990) ise el yapımı ve iyi perdahlı yalın seramikler dışında içi noktalı üçgen ve ağız üzeri façetalı seramikler kırmızı boya bezeme geleneğinde ortaya çıkmaktadır³⁰². Bu tür kırmızı boyalı seramikler Kızılırmak havzasındaki Alaca Höyük³⁰³, Eskişehir³⁰⁴, Çadır Höyük³⁰⁵, Oymaağaç/Vezirköprü³⁰⁶ gibi yerleşimler ve bölge civarında gerçekleştirilen yüzey araştırmalarından³⁰⁷ bilinmektedir. Ancak bu seramik geleneğinin kökeni konusu hala tartışmalı olup genel görüş Kaşkalar'a ait olabileceği yönündedir³⁰⁸. Çünkü Genz'e göre Boğazköy Erken Demir Çağ seramiklerinde Erken ve Orta Tunç Çağı'na giden pek çok geleneğin izine rastlanmakta ve bu, bölgeye yabancı olmayan toplulukların varlığına işaret etmektedir³⁰⁹. Nitekim Kaşka savına katılan Ş. Dönmez, Erken Demir Çağı'nda bu bölgedeki boya bezeme geleneğinde gözlenen bütünlüğün kuzeyden güneye doğru gerçekleşmiş bir halk hareketiyle açıklanabileceğini ifade etmektedir. Araştırmacıya göre, kuzeyden güneye ilerleyen Kaşka halkı Hitit'in yıkılmasında etkin bir rol oynayarak

³⁰¹ Hermann Genz, "Early Iron Age in Central Anatolia", *Identifying Changes: The Transition from Bronze to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions, Proceedings of the International Workshop*, Edited by Bettina Fischer, Hermann Genz, Eric Jean, Kemalettin Köroğlu, İstanbul, 2003, 181.

³⁰² Hermann Genz, "Erste Ansätze zu einer Chronologie der frühen Eisenzeit in Zentralanatolien", *Die Außenwirkung des späthethitischen Kulturraumes*, Herausgegeben von Mirko Novak, Friedhelm Prayon, Anne-Marie Wittke, Ugarit-Verlag Münster, 2004, 222-223 (219-236 pp); Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 27.

³⁰³ Hamit Zübeyr Koşay, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Hafriyatı-1936'daki Çalışmalara ve Keşiflere ait ilk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1938, L.VI /3,4,6,7

³⁰⁴ İnci Bayburtluoğlu "Eskişehir Phryg Çağı" VIII. TTK/1, Ankara 1979, 173-174, Res. 1-7

³⁰⁵ Hermann Genz, "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", *Anatolica XXVII*, 2001, 167, Fig. 1

³⁰⁶ Mehmet Ali Yılmaz "Contributions to the Early Iron Age Problem in The Central Black Sea Region in Light of Vezirköprü/Oymaağaç Höyük Ceramics" *TÜBA-15*, 2014, 69-78.

³⁰⁷ Mehmet Özşait, "Les Céramiques du Fer Ancien dans le Régions d'Amasya et de Samsun", *Identifying Changes: The Transition from Bronze to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions, Proceedings of the International Workshop*, Edited by Bettina Fischer, Hermann Genz, Eric Jean, Kemalettin Köroğlu, İstanbul, 2003, 206-211(199-212 pp); Mehmet Özşait, "2001 Yılı Samsun ve Amasya Yüzey Araştırmaları", 20. AST/2, Ankara 2003, 127-140

³⁰⁸ Jürgen Seher, "Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1997", *AA*, 1997, 239 (215-241pp); Hermann Genz, "Die Eisenzeit in Zentralanatolien im Lichte der keramischen Funde vom Büyükkaya in Bogazköy/Hattuša", *TÜBA-AR 3*, 2000, 39-41; Mehmet Özşait-Nesrin Özşait, "Amasya Merzifon Araştırmaları", *Anadolu Araştırmaları 16*, 2002, 536 (527-552 pp)

³⁰⁹ Hermann Genz, "Thoughts on the origin of the Iron Age pottery traditions in central Anatolia", *Anatolian Iron Ages 5*, Proceedings of the Fifth Anatolian Iron Ages colloquium held at Van, 6-10 August 2001, Edited by A. Çilingiroğlu and G. Darbyshire, Ankara 2005, 82 (75-84 pp).

Demir Çağ'ında bölgeyi iskân etmiştir³¹⁰. Asur yazılı belgelerinde *Kaşku* ya da *Kaşki* olarak geçen bu topluluklar hakkında şuana kadar yapılan çalışmalarda herhangi bir materyal kültürün izine rastlanmamıştır. Bu nedenle bu konu hakkında kesin yargıya varmak mümkün olmasada bölgedeki Erken Demir Çağı seramik geleneğinin, Anadolu'nun yerli halkına özgü olduğu ve Hitit etkisi altındaki topluluklarca üretilmiş olabileceği mümkün gözükmektedir.

Erken Demir Çağ'da kuzeydoğu seramik bölgesi içerisinde yer alan bir diğer önemli yerleşim Çadır Höyük'tür³¹¹. Yerleşimin Geç Tunç Çağ'dan Erken Demir Çağ'a geçiş evresine ait mimari özellikleri Gordion YHHS 7B ile seramik buluntuları ise Büyükkaya Erken Demir Çağ orta ve geç evresiyle paralellik göstermektedir³¹². Çadır Höyük Demir Çağı seramikleri üzerine yapılan son dönem analiz çalışmaları, yerleşimin Erken ve Orta Demir Çağı'nda önemli bir bölgesel merkez olabileceğinin kanıtlarını ortaya koymaktadır³¹³.

Yine aynı seramik bölgesinin sınırları içerisinde bulunan Amasya Oluz Höyük Demir Çağı tabakalarının bölge kronolojisine katkıları yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle 6. mimari tabakada 2009 yılında gerçekleştirilen derinleşme çalışmaları, burada ele geçen boyalı seramiklerin, Kilisetepe'deki paralleri ışığında Erken Demir Çağı sonu Orta Demir Çağı başlarına tarihlendirilmesini mümkün kılmaktadır³¹⁴.

Orta Anadolu'nun Erken Demir Çağı için önerilen üçüncü kültür bölgesi ise Kaman-Kalehöyük'ten başlayıp güneyde Porsuk ve Kınık Höyük'ü kapsayan ve Kilikya Bölgesi'ne değin uzanan bölümde kendini göstermektedir. Kınık Höyük'ünde içinde yer aldığı bu kültür bölgesi diğer bölgelerden çark yapımı ve iki renkli seramikleri ile ayrılmaktadır³¹⁵. Kaman-Kalehöyük'ün Erken Demir Çağ'a verilen IId1-3 tabakaları

³¹⁰ Şevket Dönmez, "Yeni Arkeolojik Gelişmeler Işığında Orta Karadeniz Bölgesi Demir Çağ Kültürüne Genel Bakış", *Anadolu Araştırmaları XIX/1-2006*, İstanbul 2010, 146.

³¹¹ Çadır Höyük'ün Hitit metinlerinde geçen Zappalanda kenti olduğu düşünülmektedir. Ronald L. Gorny, "The 2002-2005 Excavation Seasons at Çadır Höyük The Second Millennium Settlements", *Anatolica XXXII*, 2006, 43 (29-54 pp).

³¹² Hermann Genz, "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", *Anatolica XXVII*, 2001, 159; Jennifer Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", *Anatolica XXXVI*, 2010, 68-71.

³¹³ Lisa Kealhofer-Peter Grave, "The Iron Age on The Central Anatolian Plateau" (Ed. Sharon R. Steadman-Gregory McMahon) *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia*, Oxford University Press, 2011, 428.

³¹⁴ Şevket Dönmez, "Oluz Höyük Kazısı Üçüncü Dönem (2009) Çalışmaları Değerlendirmeler ve Sonuçlar" *Colloquium Anatolicum/Anadolu Sohbetleri IX*, İstanbul 2010, 292, Res. 42-43 (275-306 pp)

³¹⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 506.

Matsumura tarafından yapılan detaylı seramik incelemesi sonucunda MÖ 12-9. yüzyıl arasına tarihlendirilmektedir³¹⁶. Eldeki veriler IId1-3 tabakasında önceki evrelerle bağlantılı bir seramik gelişiminin söz konusu olmadığını aksine değişimin birden bire ortaya çıktığını göstermektedir. Ayrıca IId4-6 ve IId1-3 tabakalarındaki açık ve kapalı kapların birbirlerine olan oran farklılıkları, IId1-3'e geçişte yemek kültüründe yaşanan bir değişimle açıklanmakta ve gözlenen bu değişim bölgeye yeni bir topluluğun geliştiği olarak yorumlanmaktadır³¹⁷. Id1-3 tabakasında karşılaşılan bir diğer farklılık ise sur duvarları ile çevrili olmasıdır. Erken Demir Çağı'nın diğer kültür bölgelerinden bilinmeyen bu savunma duvarları yerleşimin küçük bir köyden ziyade gelişkin bir topluluğa işaret ettiğini göstermektedir. Bununla birlikte surda tespit edilen peş peşe üç yangın izi yerleşimin birçok kez istilaya maruz kalmış olmasıyla açıklanmaktadır³¹⁸. Ancak istilayı gerçekleştirenlerin kimler olduğu, sur duvarlarının kime karşı yapıldığı sorusu hala belirsizliğini korumaktadır. Benzer bir sur duvarı Kaman-Kalehöyük'ün IId1-3 tabakası ile çağdaş Porsuk IV'te de tespit edilmiştir. Hemen Hitit İmparatorluk tabakasının üzerine inşa edilen bu sur duvarları, Geç Tunç Çağ'dan Erken Demir Çağ'a geçişte bir kesintinin olmadığını göstermesi açısından son derece önemlidir³¹⁹. Nitekim Kınık Höyük'te de tespit edilen EDC surlarının, Porsuk'ta olduğu gibi GTÇ surlarının hemen üzerine inşa edildiği anlaşılmaktadır³²⁰. Dupré, Porsuk IV tabakasının başlangıcını Hitit İmparatorluğu'nun sonlarına yani MÖ 13. yüzyıl civarına verirken, sona ermesini Asur Kralı III. Salmanasar'ın MÖ 837'de yaptığı sefere bağlamaktadır³²¹. Son yıllarda bu tabakanın tarihlendirilmesine yönelik yeni görüşler ileri sürülmüştür. A. S. Crespin'e göre Porsuk IV MÖ 9. yüzyıl sonu 8. yüzyıl başlarına yani Orta Demir Çağ'a verilmelidir³²². Ancak Porsuk IV ile güçlü benzerlik taşıyan Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasının yapılan radyo karbon ve dendrokronolojik analiz sonuçlarının tabakanın sonlarını MÖ

³¹⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 464.

³¹⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 504.

³¹⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 504.

³¹⁹ Olivier Pelon, "The Site of Porsuk and The Beginning of The Iron Age in Southern Cappadocia", *Anatolian Iron Ages 3, The Proceeding of the Third Anatolian Iron Ages Colloquium held at Van, 6-12 August 1990*, Edited by A. Çilingiroğlu and D. H. French, Ankara, 1994, 158 (157-162 pp).

³²⁰ Lorenzo d'Alfonso- Clelia Mora-M. E. Gorrini, "The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015)", *Athenaeum* 104/2, Pavia 2016, 592

³²¹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, 69-70.

³²² Anne-Sophie Crespin, "Between Phrygia and Cilicia: The Porsuk Area at the Beginning of the Iron Age", *Anatolian Iron Age 4. Proceedings of the Fourth Anatolian Iron Ages Colloquium Held at Mersin, 19-23 May 1997*, Ankara 1999, 62 (61-71 pp).

884 +4/-7 olarak belirlemesi Dupré'nin tarihlemesini doğrular niteliktedir³²³. Kaman-Kalehöyük IId1-3 ve Porsuk IV'te görülen ayrıca Kınık Höyük tabaka V'ten de bilinen iki renkli seramiklerin kökeninin, MÖ II. Binyıl Kilikya bölgesi seramik geleneğini ile bağlantılı olduğu ileri sürülmektedir³²⁴.

Üçüncü bölgenin sınırları içerisinde yer alan bir diğer yerleşim Ovaören-Yassıhöyük'tür. Yerleşimde 2007 yılından beri sürdürülen çalışmalar bölgenin Demir Çağı açısından önemli bulgular ortaya koymaktadır. 5 metre yükseklikte ve 1250 metre uzunlukta bir sur ile çevrelenmiş Ovaören-Yassıhöyük'te Erken Demir Çağı tabakaları 2013 yılında JF185 olarak isimlendirilen açmanın kuzeybatı köşesinde, 2 evreli zayıf mimari ile kendini göstermiştir. Bu mimari üst üste yerleştirilmiş 4-5 sıra taş dizininin oluşturduğu hafif yuvarlak planlı bir duvar ve iki ocaktan ibarettir. Buradan ele geçen seramiklerin Boğazköy, Çadır Höyük, Kaman-Kalehöyük ve Kilisetepe'den bilinen Erken Demir Çağı seramikleri ile benzer oldukları belirtilmektedir³²⁵.

Yukarıdaki bilgilerden anlaşılacağı üzere Orta Anadolu'daki Erken Demir Çağı yerleşimleri, güney kesim hairicinde (Kaman-Kale, Porsuk, Ovören, Kınık Höyük), küçük ölçekli, ev içi üretimin olduğu köy tipi bir yapılanma sergilemektedir. Ancak Orta Demir Çağı ile birlikte hem metaryal kültüründe hem de yerleşim sayısı ve boyutlarında hızlı bir değişim göze çarpmaktadır³²⁶. Artık Erken Demir Çağı'n küçük yerleşim şeması yerini Orta Demir Çağı'n bölgesel merkezlerine bırakmaktadır. Bu bölgesel merkezler içerisinde en önemlisi etkileyici sur duvarları ile şüphesiz Gordion'dur. Gordion'da ilk YHSS 6B Erken Frig (MÖ 950-800) tabakasında görülen bu erken surlar, yerleşimin bu tarihten itibaren Orta Anadolu'da önemli bir politik güç durumuna geldiğini göstermektedir³²⁷. Diğer yandan yerleşimdeki asıl büyüme YHSS 5 Orta Frig (MÖ 700-550) tabakalarında gerçekleşmiş Gordion bu dönemde 25 hektarlık bir alana

³²³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 506.

³²⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 565-566.

³²⁵ Yücel Şenyurt-Atakan Akçay-Yalçın Kamış, "Ovaören 2013 Yılı Kazıları" 36. KST/ 2, Ankara 2014, 104.

³²⁶ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 10-14; Hermann Genz, "The Iron Age in Central Anatolia", *Colloquia Antiqua I, The Black Sea, Greece, Anatolia and Europe In The First Millenium B. C.*, Edited by, Goche R. Tsetschladze, 2011, 336.

³²⁷ Robert C. Henrickson-Mary M. Voigt, "The Early Iron Age at Gordion: The Evidence From The Yassıhöyük Stratigraphic Sequence", *Thracians and Phrygians: Problems of Parallelism*, Edited by Numan Tuna, Zeynep Aktüre and Maggie Lynch, Ankara 1998, 89.

yayılmıştır³²⁸. Bu dönemde Gordion dışında Boğazköy'ün yerleşim boyutlarında da bir değişim söz konusudur. Başlangıçta Büyükkaya evresi bir tepe yerleşiminden ibaretken Büyükkale II evresiyle Boğazköy yerleşimlerinde hızlı bir büyüme dikkati çekmektedir³²⁹. Ancak Boğazköy Gordion'a göre daha küçük bir bölgesel merkezdir.

Orta Demir Çağ'da yerleşim karakterinde izlenen değişim kendini metaryal kültüründe de göstermiş el yapımı seramikler (Kaman-Kalehöyük, Porsuk ve Kınık Höyük dışında) yerini çark üretimine bırakmıştır. Özellikle Orta Anadolu'da bu dönem için iki farklı kültür bölgesi önerilmiştir³³⁰. Batı bölümünü oluşturan Gordion gri seramikleri ile tanınırken³³¹, Kızılırmak havzası içerisinde kalan doğu bölümü devetüyü üzerine koyu kahve renkte boyanmış geometrik motifler ve Alişar IV silüet stilde geyik figürleri ile karakterize edilmektedir³³². Ancak her iki bölge tamamen birbirinden izole edilmiş değildir. Çünkü doğuya özgü Alişar IV silüet geyik motifi Gordion'da³³³, batıya özgü gri seramikler ise Kızılırmak kavisi içerisindeki yerleşimlerde görülebilmektedir³³⁴. Kaman-Kalehöyük'te üç evreli bir gelişim gösteren gri malların özellikle IIa6-IIc1'den IIa1-2 tabakalarına kadar çok sayıda ele geçtiği belirtilmektedir³³⁵.

Orta Anadolu'da oldukça geniş bir yayılım alanına sahip Alişar IV boyalıları başta Alişar olmak üzere³³⁶, Boğazköy³³⁷, Maşat³³⁸, Kültepe³³⁹, Sultanhanı³⁴⁰, Eskişehir³⁴¹,

³²⁸ Mary M. Voigt, "Gordion: The Rise and Fall of an Iron Age Capital", *Across the Anatolian Plateau Readings in the Archaeology of Ancient Turkey*, Edited by David C. Hopkins, Boston 2002, 194.

³²⁹ Hermann Genz, "The Iron Age in Central Anatolia", *Colloquia Antiqua I, The Black Sea, Greece, Anatolia and Europe In The First Millenium B. C.*, Edited by, Goche R. Tsetschladze, 2011, 336.

³³⁰ Hermann Genz, "The Iron Age in Central Anatolia", *Colloquia Antiqua I, The Black Sea, Greece, Anatolia and Europe In The First Millenium B. C.*, Edited by, Goche R. Tsetschladze, 2011, 346.

³³¹ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, 34; Geoffrey D. Summers "Grey Ware and The Eastern Limits of Phrygia" *Anatolian Iron Ages 3, The Proceedings of the Third Anatolian Iron Ages Colloquium held at Van, 6-12 August 1990*, Edited by A. Çilingiroğlu-D.H. French, Ankara 1994, 241-252.

³³² L. Kealhofer-P. Grave, "The Iron Age on The Central Anatolian Plateau", 420.

³³³ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, 163-164, Color Plate III, Res. 186.

³³⁴ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 35.

³³⁵ Kimiyoshi Matsumura "On the Manufacturing Techniques of Iron Age Ceramics from Kaman-Kalehöyük (II): The Cultural Influence of Phrygia at Kaman-Kalehöyük", *AAS, Vol. X, Kaman-Kalehöyük 10*, Tokyo 2001, 108; Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 530.

³³⁶ Von Der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, 372-372, Fig. 421-424.

³³⁷ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 9-10.

³³⁸ Özgüç, *Maşat Höyük II*, Pl. 69 Res. 4, Pl. 70 Res. 1-11, Pl. 71 Res. 1-7, Pl. 79 Res. 1a-c, 2

³³⁹ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, Res. 61

³⁴⁰ Kutlu Emre, "Sultanhanı Höyüğü'nde 1971-1972 Yıllarında Yapılan Kazılar", *Anadolu (Anatolia) XV*, (1971), Ankara 1973, 103, Res. 32.

³⁴¹ İnci Bayburtluoğlu, "Eskişehir Phryg Çağı", *VIII. TTK/I*, 1979, 175, Res. 9.

Çadır Höyük³⁴², Göllüdağ³⁴³, Kaman-Kalehöyük³⁴⁴, Porsuk³⁴⁵, Kınık Höyük, Ovaören-Yassıhöyük³⁴⁶, Bolus-Aktepe³⁴⁷, Tokat ve Sivas ili yüzey araştırmaları³⁴⁸, Suluca Karahöyük (Hacıbektaş)³⁴⁹, Camihöyük³⁵⁰, Topaklı³⁵¹, Elbistan Karahöyük³⁵² ve Konya-Alaattintepe’de³⁵³ bulunmuştur. Ayrıca bu seramiklerin doğuda Değirmetepe’den³⁵⁴, Suriye sınırındaki Kargamış³⁵⁵ ve Tell Halaf’a³⁵⁶ kadar ithal edildiği bilinmektedir.

Bu seramiğin kökeni konusunda birçok farklı görüş ortaya atılmıştır. Akurgal, Alişar IV’ün silüet biçimli hayvan tasvirleri, tek merkezli daireleri ve şua (ışın) motifini, Doğu Frig sanatçılarının bir buluşu olarak kabul etmekte ancak öncülerinin Grek Geometrik Dönem seramiğinde aranması gerektiğini ifade etmektedir³⁵⁷. Buna karşın Sams³⁵⁸, Kargamış’taki Yunus Nekropolü³⁵⁹ ve Hama’da³⁶⁰ ele geçen silüet hayvan figürlerinin Alişar IV’ün prototipi olduğunu ve stilin kökeninin Kuzey Suriye’de aranması gerektiğini düşünmektedir³⁶¹. Bossert³⁶² ise farklı bir yaklaşımla, bu stilin

³⁴² Hermann Genz, “Iron Age Pottery From Çadır-Höyük”, *Anatolica XXVII*, 2001, 169, Fig. 3/8-10.

³⁴³ Burhan Tezcan, “1969 Göllüdağ Kazısı”, *TAD, Sayı: XXX*, 1992, 15-16, Resim 1-3.

³⁴⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf.134 KL88-1023, Taf.137 KL89-P65, Taf. 177/KL88-1021.

³⁴⁵ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, Pl. 92/ 258, 259, Pl. 97/258-260

³⁴⁶ Akçay, Lev. 85 Res. 1-2.

³⁴⁷ Tahsin Özgüç, *Maşat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1978, 37, Pl. 73.

³⁴⁸ Gail E. S. Durbin, “İron Age Pottery from the Provinces of Tokat and Sivas”, *Anat. St., Vol. 21*, 1971, 104, Fig. 3/7, 8, 25, Fig. 6/36

³⁴⁹ Kemal Balkan-Osman Sümer, “ 1967 Yılı Hacıbektaş (Suluca Karahöyük) Kazısı Ön Raporu”, *TAD Sayı: XVI-II*, Ankara 1968, 28.

³⁵⁰ Akçay, Lev. 84-85.

³⁵¹ G. Kenneth Sams, “Schools of Geometric Painting in Early Iron Age Anatolia” *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology, Ankara-İzmir 23-30/IX/1973*, Vol. 1, 1978, 232, Dip. Not 19

³⁵² Tahsin Özgüç-Nimet Özgüç, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, Türk Tarih Kurumu Yayını, No. 7, Ankara 1949, Lev. XXXII/3.

³⁵³ Hasan Bahar, *Demir Çağında Konya ve Çevresi*, Konya, 1999, Levha 1/1.

³⁵⁴ Tuba Ökse, *Mitteleisenzeitliche Keramik Zentral-Ostanatoliens*, Mit dem Schwerpunkt Karakaya Stauseegebiet am Euphrat, Berlin 1988, Abb. 639.

³⁵⁵ Leonard Woolley, “The İron-Age Graves of Carchemish”, *Liverpool Annals of Archaeology and Anthropology* 26, 1939, Taf. XII/b (11-37 pp).

³⁵⁶ Barthel Hrouda, *Tell Halaf, Berlin 1962*, Taf. 62 Çiz. 197

³⁵⁷ Akurgal, *Phrygische Kunst*, 33-35.

³⁵⁸ G. Kenneth Sams, *The Phrygian Painted Pottery of Early İron Age Gordion and İts Anatolian Setting*, A Dissertation in Classical Archaeology (Phd), Pennsylvania University, 1971, 331.

³⁵⁹ Leonard Woolley, “The İron-Age Graves of Carchemish”, *Liverpool Annals of Archaeology and Anthropology* 26, 1939, Taf. XII/b.

³⁶⁰ Poul Jorgen Riis, *Hama: Fouilles et Recherches 1931-1938*, Vol. II/3, *Les Cimetieres a Cremation*, Kopenhagen, 1948, 50, Fig. 28.

³⁶¹ MÖ 8.yy’da Al-Mina (Taylor, 91, Pl. XX a5) ve MÖ 9-8. yy’da Tell Halaf (Hrouda, Taf. 62, Çiz. 197) gibi Kuzey Suriye kentlerinde ithal Alişar IV stiline seramikler görülmektedir.

³⁶² Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, 51.

Suriye’den göç etmiş ve Boğazköy’e yerleşmiş, geleneği bilen topluluklar tarafından yapılmış olabileceğini öne sürmektedir. Bununla birlikte Sams³⁶³, bu geleneğin, Nuzi Dönemi seramiklerinin bir devamı niteliğinde olduğunu düşünmekte ve onunla aynı görüşü paylaşan Özkaya³⁶⁴ ise daha sonra Muşkiler tarafından Anadolu içlerine aktarıldığını belirtmektedir. Genz³⁶⁵, Kuzey Suriye ve Orta Anadolu’daki boyama stilinin benzer özellikler taşısa da kap biçimlerinin çok farklı olduğunu bu nedenle silüet stilin kökeninin Kuzey Suriye’de değil de Anadolu’da aranması gerektiğini ifade etmektedir. Matsumura³⁶⁶ ise silüet geyik motifinin Anadolu’nun kuzeyi ya da doğusundan yayılmış olabileceği görüşündedir. Çünkü ona göre, IId1-3 tabakası güneyde yer alan Porsuk IV ile ilişkilidir ve her iki tabakada silüet geyik motifine rastlanılmamaktadır. Bundan dolayı bu stilin çıkış noktası güneyde aranmamalıdır. Bununla birlikte Matsumura³⁶⁷ Alışar IV ile doğudaki seramik kültürü arasında bir bağlantının olabileceğini düşünmektedir. Buna dayanak olarak, çoğunlukla Doğu Anadolu’da Kargamış (Yunus Nekropolü)³⁶⁸, Köşkerbaba³⁶⁹ ve Değirmentepe’deki³⁷⁰ kaplarda karşılaşılan ilmek biçimli ayakları göstermektedir. Orta Anadolu’da Kaman-Kalehöyük’te iki³⁷¹ ve Gordion’da bir³⁷² olmak üzere sadece üç örneği bulunan bu ayak tipinin, Doğu ile olan bir bağlantının işareti olabileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte Doğu Anadolu’da Urartu kültürü ile bir bağlantı kurmaya çalışan Barnett³⁷³, Van Kalecik’te bulunmuş boyalı seramikten yola çıkarak Urartu ve Frig boyalıları arasında bir benzerlik olabileceğini ifade etmiş, ancak Urartu boyalılarının yeterince bilinmemesi, bu görüşü varsayımdan öteye geçirememiştir. Özkaya³⁷⁴, II. Bin Doğu Anadolu boyalıları üzerinde görülen stilize ağaç ve gölge

³⁶³ Sams, *The Phrygian Painted Pottery of Early Iron Age Gordion and Its Anatolian Setting*, 331-332.

³⁶⁴ Vecihi Özkaya, *İÖ. Erken Birinci Binde Frig Boyalı Seramiği Doğu-Batı Siyasal ve Kültürel İlişkileri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1992, 62.

³⁶⁵ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 38-39.

³⁶⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 521.

³⁶⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 522.

³⁶⁸ Leonard Woolley, “The Iron-Age Graves of Carchemish”, *Liverpool Annals of Archaeology and Anthropology* 26, 1939, Pl. IX 2-3; Pl. X 3-4; Pl. XV 1-8; Pl. XVI d.

³⁶⁹ Ökse, *Mitteleisenzeitliche Keramik Zentral-Ost Anatoliens*, Abb. 126.

³⁷⁰ Tuba Ökse, *Mitteleisenzeitliche Keramik Zentral-Ost Anatoliens*, Abb. 127-8.

³⁷¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 69 KL93-2025; Taf. 119, KL89-M106.

³⁷² Sams, *The Early Phrygian Pottery*, Pl. 24 Res. 484.

³⁷³ Richard D. Barnett, “The Excavations of the British Museum at Toprak Kale, near Van”, *Iraq* XII, 1-43, 1950, 34

³⁷⁴ Özkaya, *İÖ. Erken Birinci Binde Frig Boyalı Seramiği Doğu-Batı Siyasal ve Kültürel İlişkileri*, 147

görüntülü hayvan figürlerinin³⁷⁵ (geyik, su kuşları ve dağ keçisi) Frig örneklerini anımsattığını ancak II. Bin’de Asur’un Nuzi seramikleriyle bağlantılı Doğu Anadolu’ya özgü yerel örnekler olduğunu düşünmektedir.

Kısaca, yukarıdaki bilgilerden de anlaşılabilirceği gibi bugüne kadar bu stilin kökeni üzerine yapılan araştırmalar ne yazık ki yeterli değildir. Bu nedenle silüet stilin Anadolu mu yoksa Kuzey Suriye kökenli mi olduğunu söylemek şuan ki bilgilerimizle mümkün gözükmemektedir. İlerleyen yıllarda bu stil üzerine yapılacak detaylı bir çalışma, köken konusunun netlik kazanmasında önemli rol oynayacaktır.

Kökeni konusunda olduğu gibi bu stilin tarihlendirilmesinde de farkı görüşler bulunmaktadır. Yapılan erken dönem çalışmalarında Alishar IV’ün en erken evresi olan Alishar IV cM başlangıçta MÖ 11-9. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir³⁷⁶. Daha sonra buradaki boyalı kaplardan yola çıkan Akurgal³⁷⁷, evreyi MÖ 775’lerde başlatmıştır. Opificius³⁷⁸ ise Büyükkale II’nin 8. ve 7. evrelerinde karşılaşılan iki renkli boyamadan yola çıkarak bir tarihleme yapmıştır. Ona göre, iki renkli boyama Alishar IV bM evresine kadar IV cM’de bilinmemektedir. Bu nedenle Alishar IV bM ve Büyükkale II’nin 8. ve 7. evrelerinin çağdaş olması gerektiğini düşünmüş ve MÖ 785-725 arasına tarihlendirmiştir. Araştırmacı, IV cM’nin tek renkli ve kaba seramiklerinin Boğazköy’ün erken evrelerinden daha önceye ait olması gerektiğini belirtmektedir³⁷⁹. Bu nedenle Alishar IV stilinin başlangıcı kabul edilen IV cM’yi Kargamışta’taki Yunus Nekropolü buluntularına dayanarak MÖ 9. yüzyıl sonu 8.yy başlarına tarihlemektedir³⁸⁰. Wooley, bu mezarlığı MÖ 12. yüzyıldan MÖ 7. yüzyıl başlarına kadar inen uzun bir zaman aralığına tarihlemekle beraber genel görüşü MÖ 9. yüzyıl sonlarına ait olduğu yönündedir³⁸¹. Mellart³⁸² ise Alishar IV seramiğinin başlangıcı için MÖ 800’leri önermektedir. Nitekim son yıllarda Gordion’un yıkım tabakasının yeniden tarihlendirilmesi Mellart ve Opificius’un görüşünü destekler niteliktedir. Başlangıçta Gordion yıkım tabakası için

³⁷⁵ Serap Yaylalı, *İÖ. 2. Bin Doğu Anadolu Boyalı Seramiği*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 1993, Lev. 89 Çiz. a-c; Lev. 91-92; Lev. 95-96

³⁷⁶ Von Der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, 339.

³⁷⁷ Akurgal, *Phrygische Kunst*, 33, 111

³⁷⁸ Ruth Opificius “Altphrygische Keramik von Büyükkale (Boğazköy)”, *MDOG/95*, 1965, 85-87

³⁷⁹ Opificius, 84-87.

³⁸⁰ Opificius, 87.

³⁸¹ Woolley, “The Iron-Age Graves of Carchemish”, 11-19.

³⁸² Mellaart, “Iron Age Pottery From Southern Anatolia”, 124.

yaklaşık MÖ 700 civarı önerilmekteydi³⁸³. Ancak, 1988-89 yılları arasında Gordion teras yapısı 2A'daki çalışmalar sırasında, taban üzerinde, *insitu* durumdaki bir çömlekten alınan tohum örneklerinin 2001 yılında yapılan C14 analiz sonuçları, yıkım tabakasının tarihini değiştirmiştir. Yapılan analizler yıkım tabakasının MÖ 827-803'e tarihlendiğini ortaya koymuştur³⁸⁴. Sams Gordion'daki yeni kronolojik verilerle stilin başlangıcının MÖ 9. yüzyıl sonları olduğunu kabul etmektedir³⁸⁵. Gordion yıkım tabakasından ele geçen tama yakın bir kraterin başlangıçta yerel frig imitasyonu olduğu düşünülmüş ancak daha sonra ithal olduğu anlaşılmıştır³⁸⁶. Aynı şekilde Porsuk III tabakasında yalnızca üç kırık parça halinde ele geçen Alişar IV silüet malların ithal olduğu belirtilmiştir³⁸⁷.

Diğer yandan Özgüç, Kültepe'de ilk (eski) yapı katının erken evrelerinde bulunmuş Alişar IV'ün silüet biçimli kaplarını MÖ 9-7. yüzyıl ortalarına tarihlemiştir³⁸⁸. Bu stilin görüldüğü bir diğer yerleşim olan Boğazköy'e baktığımızda, ilk Büyükkaya'da³⁸⁹ tek tük örneklerle temsil edilen Alişar IV silüet geyik motiflerinin, Büyükkale IIB³⁹⁰ evresinde yoğunluk kazandığı dikkati çekmektedir. Bossert, Büyükkaya evresinin başlangıcını MÖ 800'lere, Büyükkale IIB'yi ise MÖ 760'lara tarihlemiştir³⁹¹. Yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere genel görüş Alişar IV silüet stilin başlangıcının MÖ 9. yüzyıl olduğu yönündedir. Nitekim Kınık Höyük'te ele geçen Alişar IV seramiklerinin C 14 destekli bir tabakadan gelmesi ve MÖ 10-9. yüzyıl aralığına tarihlendirilmesi, stilin başlangıcının MÖ 9. yüzyıldan daha geç bir evreye gidemeyeceğini destekler niteliktedir³⁹².

³⁸³ G. Kenneth Sams, "The Early Phrygian Period at Gordion: Toward a Cultural Identity" *Source-Notes in the History of Art*, Vol.VII, Nos.3/4, 1988, 9; Muscarella, "The Date of the Destruction of The Early Phrygian Priod at Gordion", 227.

³⁸⁴ Keith DeVries, "New Dates for Iron Age Gordion", *Antiquity* Vol. 77 No. 296, 2003, 2.

³⁸⁵ G. Kenneth Sams, "Artifacts", *The New Chronology of Iron Age Gordion, Gordion Special Studies VI*, 2011, 73.

³⁸⁶ G. Kenneth Sams, "Schools of Geometric Painting in Early Iron Age Anatolia", *Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology*, 1978, 232, Pl. 58, Fig.4.

³⁸⁷ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, 109.

³⁸⁸ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, 24.

³⁸⁹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 10 Çiz. 111-114.

³⁹⁰ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 9 Çiz. 67-69,81-82,84, 86-89; Taf. 10 Çiz. 90-95,97-101,104-110, 112, 113, 115, 116.

³⁹¹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, 156.

³⁹² D'Alfonso, Lorenzo -Maria Elena Gorrini-Clelia Mora, "The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015), *Athenaeum* 104/2, Pavia 2016, 593.

Güçlü sur duvarlarının çevrelediği yerleşim dokusuyla Orta Demir Çağı'nda Tabal Bölgesi'nin önemli kentlerinden biri olduğu düşünülen Ovaören-Yassihöyük'te Orta Demir Çağı tabakaları (YH-II) JF185 açmasında açığa çıkartılmıştır³⁹³. Oldukça zayıf bir mimari ile kendini gösteren bu tabakanın geç evresinde (YH-IIa) düzensiz bir duvar kalıntısı ve iki çöp çukuru tespit edilmiştir. Buranın kısmen korunmuş tabanı üzerinde tek renkte boyanmış seramikler ele geçmiştir. Alishar IV geleneğinde yapılmış seramiklerin Orta Demir Çağı'nın geç evresine ait bir silo çukuru içerinden geldiği ve MÖ 9.-8. yüzyıla tarihlendikleri rapor edilmiştir³⁹⁴.

Özellikle Kızılırmak yayı içerisindeki yerleşimlerde yoğunluk gösteren Alishar IV'ün silüt stildeki boyalılarına Orta Karadeniz'in kıyıya yakın bölümlerinde rastlanmaması oldukça ilginçtir. Bu dönemde Orta Karadeniz bölgesinde daha çok gri ve koyu kahve malların ağırlıkta olduğu boya bezekli örneklerin ise tek renkli geometrik motiflerden oluştuğu belirtilmektedir³⁹⁵. Ancak Oluz Höyük'te MÖ 9-7. yüzyıl aralığına tarihlendirilen Orta Demir Çağı tabakaları (6. ve 5. tabaka) Alishar IV'ün seramik geleneğini yansıtan örnekler sunmaktadır³⁹⁶. Yerleşimde şuna kadar yapılan kazı çalışmaları ve jeofizik araştırmalarında herhangi bir sur duvarı veya savunma sisteminin izine rastlanmamıştır³⁹⁷.

Orta Demir Çağı'nın sonlarında Yakın Doğu'nun yazılı kaynaklarınca Avrasya bozkırlarından Anadolu'ya geldikleri bildirilen, Kimmerler veya İskitlere ait herhangi bir yerleşim izi Orta Anadolu'da saptanamamıştır³⁹⁸. Kimlikleri ve kronolojileri hala tartışmalı olan bu göçebe kavimler Ş. Dönmez tarafından "Avrasyalı Savaşçı-Atlı Göçebeler" olarak tanımlanmaktadır³⁹⁹. Orta Anadolu'da bu göçebe kavimlere ait

³⁹³ Yücel Şenyurt-Yalçın Kamış-Atakan Akçay, "Ovaören 1012 Yılı Kazıları", 35. KST/ 2, Ankara 2013, 64.

³⁹⁴ Yücel Şenyurt-Yalçın Kamış-Atakan Akçay, "Ovaören 1012 Yılı Kazıları", 36. KST/2, Ankara 2014, 103-104.

³⁹⁵ Şevket Dönmez, "Yeni Arkeolojik Gelişmeler Işığında Orta Karadeniz Bölgesi Demir Çağ Kültürüne Genel Bakış", *Anadolu Araştırmaları XIX/1-2006*, İstanbul 2010, 147.

³⁹⁶ Şevket Dönmez, "Oluz Höyük 2007 ve 2008 Dönemi Çalışmaları: Değerlendirme ve Sonuçları" (Ed. Şevket Dönmez) *Kaşku Ülkesi'nin Önemli Kenti, Amasya-Oluz Höyük. 2007-2008 Dönemi Çalışmaları Genel Değerlendirmeler ve Ön Sonuçlar*, Ankara 2010, 69, Res. 109.

³⁹⁷ Şevket Dönmez, "Oluz Höyük Kazısı Altıncı Dönem (2012) Çalışmaları: Değerlendirmeler ve Sonuçlar" *Colloquium Anatolicum/Anadolu Sohbetleri XII*, İstanbul 2013, 177.

³⁹⁸ Anja Hellmuth, "The Chronological Setting of the so-called Cimmerian and Early Scythian Material from Anatolia", *ANES* 45, 2008, 103.

³⁹⁹ Şevket Dönmez, "Avrasyalı Savaşçı-Atlı Göçebeler'in Karadeniz Bölgesi'ndeki Varlıklarına Ait Yeni Kanıtlar", *Karadeniz'den Fırat'a Bilgi Üretimleri, Önder Bilgi'ye Armağan Yazılar*, Edited by Aliye Öztan, Şevket Dönmez, Bilgi Kültür Sanat Yayınları, Ankara 2011, 25.

buntular daha çok MÖ 7. yüzyıl başlarına verilen İskit tipi ok uçları ile tanınmakta ve bu tip ok uçları Gordion⁴⁰⁰, Boğazköy⁴⁰¹, Maşat Höyük⁴⁰², Pazarlı⁴⁰³, Oluz Höyük⁴⁰⁴ ve Kınık Höyük gibi birçok yerleşimden bilinmektedir. Ancak Amasya ili sınırları içerisindeki İmirler Kurganı buluntuları savaşçı göçebe kavimlerin Orta Karadeniz’de MÖ 9. yüzyıl sonu 8. yüzyıl başlarından⁴⁰⁵ itibaren var olduklarını göstermesi açısından son derece önemlidir⁴⁰⁶.

Orta Demir Çağı’nın bitişiyle başlayan Geç Demir Çağı ile birlikte Orta Anadolu’nun yerleşim mimarisi ve materyal kültüründe önemli değişimler izlenir. Bu dönemde Gordion (YHSS 4 MÖ 540-333) eski politik gücünü kaybederek Pers egemenliği altına girmiştir. Fakat MÖ 400’lere kadar önemli bir ekonomik merkez olarak kalmaya devam ettiği düşünülmektedir⁴⁰⁷. Diğer yandan Boğazköy’de, Büyükkale I evresinde, tepenin bir sur ile çevrelendiği ve büyük, çok odalı, avlulu yapıların inşa edildiği göze çarpmaktadır⁴⁰⁸. Kaman-Kalehöyük’te Geç Demir Çağa tarihlenen Ila tabakasında da bir sur duvarı tespit edilmiş ve sütunlu, megoron planlı büyük bir yapı açığa çıkartılmıştır. Bu yapının güney kısmında ele geçmiş üzerinde bir kral ve iki arslanın tasvir edildiği Akamenid Dönemi’ne ait bir mühür bu yapının idari faaliyetlerin

⁴⁰⁰ Oscar White Muscarella, “Again Gordion’s Early Phrygian Destruction Date: ca. 700 +/-B. C.”, *Aykut Çınaroğlu’na Armağan*, Editors Elif Genç-Duygu Çelik, Ankara 2008, 187, Fig. 2.

⁴⁰¹ Hermann Genz, “Late Iron Age Occupation on the Northwest Slope at Boğazköy”, *Anatolian Iron Ages 6, Proceedings of the Sixth Anatolian Iron Ages Colloquium held at Eskişehir, 16-20 August 2004*, Edited by Altan Çilingiroğlu and Antonio Sagona, Paris 2007, 145, Fig. 8/1-2

⁴⁰² Özgüç, *Maşat Höyük II*, 65, Pl. 62 Res. 10-11.

⁴⁰³ Hamit Zübeyr Koşay, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Pazarlı Hafriyatı Raporu/Les Fouilles de Pazarlı Entreprises par la Société d’Histoire Turque*, Ankara, 1941, Pl. XX/408

⁴⁰⁴ Şevket Dönmez, “Avrasyalı Savaşçı-Atlı Göçebeler’in Karadeniz Bölgesi’ndeki Varlıklarına Ait Yeni Kanıtlar”, *Karadeniz’den Fırat’a Bilgi Üretimleri, Önder Bilgi’ye Armağan Yazılar*, Edited by Aliye Öztan, Şevket Dönmez, Bilgi Kültür Sanat Yayınları, Ankara, 2011, 143-144, Fig. 7a-b, Fig. 8a-b, Fig. 9a-b

⁴⁰⁵ Anja Hellmuth, “The Chronological Setting of the so-called Cimmerian and Early Scythian Material from Anatolia”, *ANES* 45, 2008, 107

⁴⁰⁶ Vuslat Ünal “Zwei Graber Eurasischer Reiternomaden im nördlichen Zentralanatolien” *Beiträge zur Allgemeinen und Vergleichenden Archäologie* 4, 1982, Abb.1/2-3; Şevket Dönmez, “Avrasyalı Savaşçı-Atlı Göçebeler’in Karadeniz Bölgesi’ndeki Varlıklarına Ait Yeni Kanıtlar”, *Karadeniz’den Fırat’a Bilgi Üretimleri, Önder Bilgi’ye Armağan Yazılar*, Edited by Aliye Öztan, Şevket Dönmez, Bilgi Kültür Sanat Yayınları, Ankara, 2011, 134

⁴⁰⁷ Mary M. Voigt, “Gordion: The Changing Political and Economic Roles of a First Millennium B. C. E. City”, *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, 2011, 1086 (1069-1094 pp).

⁴⁰⁸ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, 164; Hermann Genz, “Late Iron Age Occupation on The Northwest Slope at Boğazköy” *Anatolian Iron Ages 6, The Proceedings of the Sixth Anatolian Iron Ages Colloquium held at Eskişehir, 16-20 August 2004*, Edited by A. Çilingiroğlu-A.Sagona, Peeters 2007, 149

yürütüldüğü önemli bir merkez olarak yorumlanmasını gerektirmiştir⁴⁰⁹. Orta Anadolu Bölgesi'nde Geç Demir Çağı yerleşim karakterinin izlenebildiği bir diğer önemli merkez ise Kerkenes'tir. Kerkenes, etrafını tamamen surların çevrelediği Orta Anadolu'daki en büyük Demir Çağı yerleşimi olarak bilinmektedir⁴¹⁰. MÖ 7. yüzyıl sonlarında kurulan ancak kısa süreli bir yerleşime sahne olan kent, büyük çok odalı ve megoran tipi yapıları ile dikkati çekmektedir⁴¹¹. Bu dönemde yine sur ile çevrili mimari yapısı ile Pazarlı yerleşimi, gün yüzüne çıkartılan figürlü mimari kaplamaları ile oldukça ilgi çekicidir⁴¹². Bu şekilde pişmiş toprak mimari levhalar Gordion⁴¹³, Midas Kenti⁴¹⁴, Akalan⁴¹⁵ ve Lâdik yakınlarındaki Köyiçi Tepesi'nden⁴¹⁶ bilinmektedir. Bununla birlikte Maşat Höyük, Orta Anadolu Bölgesi'ndeki diğer Geç Demir Çağı yerleşimlerinden farklı bir tablo çizmektedir. Bu dönemde yerleşimi çevreleyen herhangi bir sur bulunmamakta, yapılar küçük dikdörtgen biçimli odalardan oluşmaktadır. T. Özgüç, Maşat'ta bir sur sistemi ile karşılaşılmasını yerleşimin Demir Çağı'nda önemini kaybetmiş olmasıyla açıklamaktadır⁴¹⁷.

Bu dönemin seramik kültürü Orta Demir Çağ'dan oldukça farklı bir karakter yansıtmaktadır. Çark üretimi devam etmekte ancak Orta Demir Çağı'nın mat boyalı seramiklerinin, yerini daha parlak, genellikle beyaz panel üzerine iki ya da üç rengin kullanıldığı boya bezeme geleneğine bıraktığı gözlenmektedir⁴¹⁸. Genellikle figüratif motiflerin ağırlıklı olduğu değişik hayvan betimleri, mitolojik yaratıklar, insan figürleri ve bitkisel motifler en çok tercih edilen süsleme öğeleridir. Geç Demir Çağı için karakteristik olan bu boyama geleneğinin ürünleri, Boğazköy/Büyükale I⁴¹⁹, Çadır

⁴⁰⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 563.

⁴¹⁰ Geoffrey D. Summers-Françoise Summers, "A Preliminary Interpretation of Remote Sensing and Selective Excavation at The Palatial Complex, Kerkenes", *Anatolia Antiqua* XVI, 2008, 53 (53-76 pp).

⁴¹¹ Geoffrey D. Summers-Françoise Summers-Scott Branting "Megarons and Associated Structure at Kerkenes Dağ: An Interim Report" *Anatolia Antiqua* XII, 2004, 7-41.

⁴¹² Koşay, *Pazarlı Hafriyat Raporu*, 1941, 3-7.

⁴¹³ Åke Åkerström, *Die architektonischen Terrakotten Kleinasien*. Lund 1966, 136, Taf. 69-86

⁴¹⁴ Åkerström, 133, Taf. 68.

⁴¹⁵ Şevket Dönmez, "Yeni Arkeolojik Gelişmeler Işığında Orta Karadeniz Bölgesi Demir Çağ Kültürüne Genel Bakış", *Anadolu Araştırmaları XIX/1-2006*, İstanbul 2010, 177, Res. 4-5

⁴¹⁶ Şevket Dönmez, "Orta Karadeniz Bölgesi'nde Önemli Bir Demir Çağı Yerleşmesi: Lâdik-Köyiçi Tepesi/Ikizarı", *Anadolu Araştırmaları 18-1*, İstanbul 2005, 65-109, Lev. 5-9

⁴¹⁷ Özgüç, *Maşat Höyük II*, 19-22.

⁴¹⁸ Hermann Genz, "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", *Anatolica* XXVII, 2001, 161; L. Kealhofer-P. Grave, "The Iron Age on The Central Anatolian Plateau", 421; Genz, "The Iron Age in Central Anatolia", 349.

⁴¹⁹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 102, Res. 30, Taf. 106 Res. 164, 171.

Höyük⁴²⁰, Alişar⁴²¹, Maşat Höyük (I. ve II. tabaka)⁴²², Kültepe⁴²³, Pazarlı⁴²⁴, Eskiyaşar⁴²⁵, Kuşaklı⁴²⁶, Oluz Höyük⁴²⁷, Oymaağaç⁴²⁸, Kaman-Kalehöyük⁴²⁹, Ovaören-Yassıhöyük⁴³⁰, Zank Höyük⁴³¹, Kınık Höyük (Lev. 62, Kat. No. 587) ve Elbistan Karahöyük⁴³² gibi çok sayıdaki yerleşimde ele geçmiştir. Söz konusu tüm bu örnekler Orta Anadolu'nun bu dönemde Kızılırmak yayı içerisindeki seramik kültürüyle etkileşim içerisinde olduğunu göstermesi açısından son derece önemlidir. Bu dönemde bölgenin batısında ise MÖ 8. yüzyıl sonlarıyla tanınmaya başlayan Grek ve Doğu Grek etkili seramikler yaygınlaşmıştır⁴³³. Ayrıca MÖ 6. yüzyıl ortalarıyla Anadolu'da başlayan Pers hâkimiyeti ve bunun doğurduğu kültürel etki Akamenid türü kâselerin üretilmeye başlamasıyla kendini göstermektedir. Gordion'un Geç Frig tabakalarından (YHSS 4) ele geçen Akamenid tipi kâseler yerel Frig grileri olarak üretilmişlerdir⁴³⁴. Oluz Höyük 2B tabakasından bulunmuş bir başka örnek ise dudak üzerinin bitkisel bezemeli oluşu ile dikkati çekmektedir. Dönmez, bu kabın Anadolu'da Geç Frig bezeme geleneğinin Akamenid çanaklar üzerine uygulandığı tek örnek olduğunu düşünmektedir⁴³⁵. Oluz Höyük kazıları Orta Karadeniz Bölgesi'nde Akamenid Dönem mimarisinin en iyi şekilde açığa çıkartıldığı ender yerleşimlerden biridir. Akamenid türü kâselerin boyasız örnekleri Oymaağaç-Vezirköprü kazısından da bilinmektedir⁴³⁶. Ovaören-Yassıhöyük'ün Geç

⁴²⁰ Genz, "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", 170, Fig. 4/8.

⁴²¹ Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part III*, Fig. 41/c 36, Fig. 42/c 89, Fig. 43/d 2357

⁴²² Özgüç, *Maşat Höyük II*, Lev. 66 Res. 6, Lev. 74 Res. 6, Lev. 76-77

⁴²³ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, Lev. XVII Res. 3 a-b; Lev. XVIII Res. 2, Lev. XIX Res. 2; Pl. XXVI Res. 7

⁴²⁴ Koşay, *Pazarlı Hafriyat Raporu*, Lev. XLIX, Lev. LII, Lev. LIII.

⁴²⁵ Bayburtluoğlu, "Eskiyaşar Phryg Çağı", 177, Res. 19, 178, Res. 23-24.

⁴²⁶ Klaus Josef Powroznik, *Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Rahden/Westf 2010, Taf. 70/9.

⁴²⁷ Dönmez, "Oluz Höyük: Kuzey-Orta Anadolu'nun Krâli Pers Merkezi", 131, Res. 45a-b, Res. 46.

⁴²⁸ Mehmet Ali Yılmaz, *Vezirköprü/Oymaağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2015, Lev. 119-122.

⁴²⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 222 KL86-150 (IIa3-5)

⁴³⁰ Akçay, 430, Lev. 91.

⁴³¹ Atilla Türker, "Avanos Arkeolojisi Üzerine Bir Değerlendirme", Avanos Sempozyumu Bildirileri 23-25 Ekim 2014. Ed. Adem Öger, 2014, 117, Res. 8

⁴³² T. Özgüç- N. Özgüç, *Karahöyük Hafriyatı Raporu*, Lev. XV/6, Lev. XXII/1.

⁴³³ Keith DeVries, "The Attic Pottery from Gordion", *Athenian Potters and Painters, The Conference Proceedings*, Edited by John H. Oakley, William D. E. Coulson, Olga Palagia, Oxbow Monography 67, 1997, 447-455; L. Kealhofer-P.Grave, 421.

⁴³⁴ Robert C. Henrickson, "Continuity and Discontinuity in the Ceramic Tradition of Gordion During The Iron Age", *Anatolian Iron Age 3, The Proceedings of the Third Anatolian Iron Ages Colloquium held at Van, 6-12 August 1990*, Edited by A. Çilingiroğlu and D. H. French, Ankara 1994, 113, Fig. 10.9/b.

⁴³⁵ Dönmez, "Oluz Höyük: Kuzey-Orta Anadolu'nun Krâli Pers Merkezi", 108, Res. 37a-b.

⁴³⁶ Yılmaz, *Vezirköprü/Oymaağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, Lev. 33/ 4-7.

Demir Çağ'a ait son iki evresinde (YH-1a, 1b) Akamenid tipi çanakların yoğunlaştığı bildirilmektedir⁴³⁷. Kınık Höyük'te şuana kadar gerçekleştirilen çalışmalarda Akamenid türü kâselere rastlanmamıştır.

Gerek mutlak gerekse relative kronolojiye yönelik gerçekleştirilen tüm bu çalışmalar Orta Anadolu Demir Çağı kronolojisinin gelişimine büyük katkılar sağlamaktadır. Ancak bölgeler arasında Demir Çağı kronolojik uyumu hala problemlidir. Demir Çağı'n Erken, Orta ve Geç evrelerinin başlangıç ve bitiş tarihleri bölgeden bölgeye farklılık göstermekte hatta Boğazköy'de Erken, Orta ve Geç Demir Çağı'nı içeren evrelerin Gordion Demir Çağı evreleri ile örtüşmediği gözlenmektedir⁴³⁸. Aslında bu durum her yerleşimin Demir Çağı evrelerini kendi metaryal buluntuları ve yıkım tabakaları ışığında değerlendirmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bölgelerin Demir Çağı kronolojilerinde tam bir uyumun yakalanması şimdilik mümkün gözükmemektedir.

⁴³⁷ Yücel Şenyurt-Yalçın Kamış-Atakan Akçay, "Ovaören 1012 Yılı Kazıları", 35. KS/2, Ankara 2013, 64

⁴³⁸ L. Kealhofer-P. Grave, 422.

Tarih	Kaman-Kale	Gordion	Boğazköy	Porsuk	Kınık Höyük	Çadır Höyük	Alışar	Maşat	Kuşaklı	Oluz Höyük
MÖ 1200	III*12-13 IIId4-6	YHSS 9-8	Yukarı Şehir 3 Yukarı Şehir 2	Porsuk V	KH VI	IVa			Evre I-IV	8. Mimari Tabaka
MÖ 900	IIId1-3	YHSS 7B YHSS 7A	Büyükkaya Erken Demir Çağı (Erken, Orta, Geç Evre)	Porsuk IV	KH V	Vb				7B Mimari Tabaka 7A Mimari Tabaka
MÖ 800	IIId2-3	YHSS 6B YHSS 6A Yıkım Tabakası	BK IIb	Porsuk III		Va	4cM-4bM		Evre V	6B Mimari Tabaka
MÖ 700	IIId6-IIId1	YHSS 5	BK IIa		KH IV		4aM	III. Yapı Katı		6A Mimari Tabaka
MÖ 600		YHSS 4	BK I					II. Yapı Katı	Evre VI	5B Mimari Tabaka 5A Mimari Tabaka
MÖ 500	IIId3-5				KH III	VI	2-3M	I. Yapı Katı	Evre VII	4B Mimari Tabaka 4A Mimari Tabaka 3. Mimari Tabaka
MÖ 330										2B Mimari Tabaka 2A Mimari Tabaka

Tablo 2.1: Orta Anadolu ve Kuzey Orta-Anadolu Demir Çağı Relative Kronoloji Tablosu

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KINIK HÖYÜK

3.1. ARAŞTIRMA GEÇMİŞ

3.1.1. Güney Kapadokya Bölgesi Prehistorik Dönem Araştırmaları

Güney Kapadokya olarak tanımlanan bölge, günümüzde Niğde ili ve kısmen Konya ovasının bir bölümünü kapsayan, Orta Anadolu'nun güney kesimindeki geniş bir bölümü içermektedir. Bölge alüvyol Bor-Ereğli ovasında yer almakta olup, güneyde Toros ve Ulukışla Dağları, doğuda Niğde Metamorfik Masifi, kuzey ve kuzeybatıdaki volkanik oluşumlu dağlar Melendiz, Hasan ve Karadağ ile çevrelenmiştir⁴³⁹. Toros dağları vasıtasıyla Göksu vadisi ve Kilikya Kapıları tarafından kontrol edilen, kuzey ve Orta Anadolu'yu Akdeniz ve Orta Doğu'ya bağlayan önemli yollarının kavşak noktasında yer almaktadır⁴⁴⁰. Bu elverişli coğrafi pozisyonu ve zengin obsidiyen yatakları nedeniyle bölge, prehistorik dönemden Orta Çağ'a değin birçok kültüre ev sahipliği yapmıştır.

Bölgedeki ilk prehistorik dönem araştırmaları 1964-1966 yılları arasında I. Todd tarafından gerçekleştirilmiştir⁴⁴¹. Todd, yüzey araştırması sırasında Aşıklı Höyük'ün önemli bir prehistorik dönem yerleşimi olduğunu farketmiş ve buradan topladığı radyo karbon örneklerinin analiz sonuçları onun haklılığını ortaya koymuştur. Sonuçlar Aşıklı Höyük'ün Çatalhöyük'ten yaklaşık 1000 yıl kadar daha eski olduğunu göstermiştir. Todd her iki höyüğün mimari ve yerleşim düzeninde saptanan benzerliklerden dolayı Aşıklı'nın Çatalhöyük'ün öncüsü olabileceğini ileri sürmüştür⁴⁴².

1972 yılında N. Özgüç başkanlığında Niğde-Tepebağları'nda⁴⁴³, 1981 yılında ise U. Silistreli tarafından Pınarbaşı-Bor ve Köşk Höyük'te kısa dönem kazılar

⁴³⁹ Silvia Ballatti-Maria Elena Balza, "Kınık-Höyük and Southern Cappadocia (Türkey): Geo-Archaeological Activities, Landscapes and Social Spaces", *Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie Band 207*, Bonn 2012, 93

⁴⁴⁰ D. Berges-J. Nolle, "Tyana", *Archäologische historische Untersuchungen zum südwestlichen Kappadokien, Teil I-II*, Bonn 2000, 14-18.

⁴⁴¹ İan Todd, "The Prehistory of Central Anatolia I. Neolithic Period", *Studies in Mediterranean Archaeology 60. Göteborg: P. Aström Forlag*, 1980, 9-12.

⁴⁴² İan Todd, "The Prehistory of Central Anatolia I. Neolithic Period", *Studies in Mediterranean Archaeology 60. Göteborg: P. Aström Forlag*, 1980, 39; Mihriban Özbaşaran, "The Neolithic on The Plateau", *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, 2011, 103 (99-124 pp).

⁴⁴³ Nimet Özgüç, "Niğde Tepe Bağları Höyüğü Kazısı", *Belleten 38*, 1973, 442-443.

gerçekleştirilmiştir⁴⁴⁴. Kazılarda Neolitik ve Kalkolitik döneme ait çok sayıda obsidiyen alet ve seramik buluntu ele geçmiştir. Köşk Höyük kazıları 1983 yılından 1991 yılına kadar U. Silistireli tarafından devam ettirilmiştir⁴⁴⁵.

1989 yılında U. Esin tarafından Aşıklı Höyük'te kurtarma kazıları başlatılmış ve yerleşimin dört kültür katı açığa çıkartılmıştır⁴⁴⁶. Bu kültür katları içerisinde on evreli 2. tabakanın radyo karbon analizlerine göre MÖ 8500-7400 yılları arasına tarihlendirildiği anlaşılmıştır⁴⁴⁷. Kazılar 2004 yılına kadar devam ettirilmiştir.

1996 yılında M. Özbaşaran başkanlığında Aşıklı Höyük'e bağlı bir uydu yerleşmesi olduğu düşünülen Musular'da sekiz sezon yürütülecek kazılar gerçekleştirilmiştir⁴⁴⁸. Yapılan kazılarda yerleşimin MÖ 7500'lerde iskâna sahne olduğu ve özel bir amaca hizmet etmek için kullanıldığı anlaşılmıştır⁴⁴⁹.

Aynı yıl içerisinde Türkiye-Fransa işbirliği ile N. Balkan Atlı, D. Binder ve M. C. Cauvin'den oluşan bir araştırma ekibi obsidiyen kaynakları projesi başlatmıştır⁴⁵⁰. Halen devam etmekte olan bu proje kapsamında bölgenin iki ana obsidiyen kaynağı Göllüdağ ve Nenezi araştırılmıştır. Ardından 1997-2001 yılları arasında bir Neolitik Dönem obsidiyen işliğı olan Göllüdağ'ın kuzey eteğindeki Kömürcü- Kaletepe kazılmıştır⁴⁵¹. Kazılarda atölyenin uzmanlaşmış topluluklar tarafından işletildiği ve ürünlerin Çanak

⁴⁴⁴ Uğur Silistireli, "Pınarbaşı ve Köşk Höyükleri", V. KST, Ankara 1984, 81-85.

⁴⁴⁵ Uğur Silistireli, "Köşk Höyüğü", VI. KST, Ankara 1985, 31-36; Uğur Silistireli, "1984 Köşk Höyüğü", VII. KST, Ankara 1986, 129-141; Uğur Silistireli, "1987 Köşk Höyüğü", X. KST/ I, Ankara 1989, 61-65; Uğur Silistireli, "1988 Köşk Höyük Kazısı", XI. KST/ I, Ankara 1990, 91-97; Uğur Silistireli, "1989 Köşk Höyük Kazısı", XII. KST/ I, Ankara 1991, 95-104.

⁴⁴⁶ Ufuk Esin-Savaş Harmanakaya, "Aşıklı Höyük", Özdoğan, M. ve N. Başgelen (Editörler), *Anadolu'da Uygarlığın Doğuşu ve Avrupaya Yayılımı, Türkiye'de Neolitik Dönem Yeni Kazılar, Yeni Bulgular*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2007, 256 (255-272 pp)

⁴⁴⁷ Jak Yakar, "Anatolian Chronology and Terminology", *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia*, Edited by Sharon R. Steadman-Gregory McMahon, Oxford University Press, 2011, 61; Mihriban Özbaşaran, "The Neolithic on The Plateau", *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, 2011, 107.

⁴⁴⁸ Mihriban Özbaşaran, "Musular A general assesment on a new Neolithic site in Central Anatolia", in M. Özdoğan and N. Başgelen (eds), *Neolithic of Turkey*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1999, 147-155; Mihriban Özbaşaran, "The Neolithic site of Musular, Central Anatolia", *Anatolica* 26, 2000, 129-151.

⁴⁴⁹ Mihriban Özbaşaran, "Musular", *Vor der 12.000 Jahren in Anatolien Die ältesten Monumente der Menschheit*, Germany, 2007, 461.

⁴⁵⁰ Nur Balkan Atlı-Didier Binder-Maria Claire Cauvin, "The Aceramic Neolithic of Cenral Anatolia: Resent Finds in the Chipped Stone Industry ", *In Light on Top of the Black Hill: Studies Presented to Halet Çambel*, ed. Güven Arsebük, Wulf Schirmer and Machteld Mellink, İstanbul, 1998, 81-94.

⁴⁵¹ Nur Balkan Atlı-Didier Binder-Maria Claire Cauvin, "Obsidian Sources, Workshops and Trade in Central Anatolia", in M.Özdoğan & N. Başgelen (eds.), *Neolithic in Turkey*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1999, 133-145; Nur Balkan Atlı-Didier Binder, "Les ateliers de taille d'obsidienne. Fouilles de Kömürcü-Kaletepe", *Anatolia Antiqua IX*, 2001, 193-205

Çömleksiz Neolitik Dönem’de Kuzey Suriye’ye kadar ulaştıkları anlaşılmıştır⁴⁵². Bu durum bölgenin bu dönemde uzak mesafelerle yaptığı ticaretin somut kanıtlarını oluşturmaktadır.

Yine 1996 yılı içerisinde bölgede gerçekleştirilen bir takım yüzey araştırmaları yanında⁴⁵³, günümüze kadar devam edecek olan Köşk Höyük kazılarında A. Öztan direktörlüğünde yeniden başlatılmıştır⁴⁵⁴. Kazılarda yerleşime ait 5 kültür katı açığa çıkartılmış, II. ve V. tabakaların Çanak Çömlekli Neolitik döneme, I. tabakanın ise Erken Kalkolitik döneme ait oldukları anlaşılmıştır⁴⁵⁵.

1996 yılında ayrıca S. Gülçur tarafından Güvercinkayası kazıları başlatılmıştır. Halen gümüzde devam etmekte olan kazılar yerleşimin Orta ve Geç Kalkolitik dönemde iskân gördüğünü ve yapılan radyo karbon analizleri sonucu Orta Kalkolitik dönemin MÖ 5200-4750 yılları arasına tarihlendirildiğini ortaya koymuştur⁴⁵⁶.

2000 yılında E. Bıçakçı Tepecik-Çiftlik Höyük’te bir kurtarma kazısı başlatmış ve şuana kadar yerleşimin beş tabakası açığa çıkartılmıştır. Tabaka 5 Çanak Çömlekli Neolitik döneme, tabaka 4 ise Neolitik’ten Kalkolitiğe geçiş dönemine verilmiştir⁴⁵⁷. Yerleşimin Göllüdağ obsidiyen yataklarının yakınında kurulmuş olması, ayrıca Anadolu ve Yakındoğu’dan bilinen birçok obsidiyen ok ve mızrak ucu tipinin burada bulunmasına dayanılarak bir üretim ve ticaret merkezi olabileceği ileri sürülmüştür⁴⁵⁸.

⁴⁵² Nur Balkan Atlı- Didier Binder-Maria Claire Cauvin-E. Faydalı, “1998 Kömürcü/Kaletepe Obsidiyen Atölyesi Kazısı”, *XXI. KST/ I*, Ankara 2000, 41-50.

⁴⁵³ Ufuk Esin-Sevil Gülçur-Hikmet Kurar, “Aksaray, Nevşehir, Niğde İlleri 1996 Orak Yüzey Araştırması”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı 15/2*, Ankara, 1998, 233-246

⁴⁵⁴ Aliye Öztan “Köşk Höyük Anadolu Arkeolojisine Yeni Katkılar”, Türkiye Bilimler Akademisi-Arkeoloji Dergisi 5 TÜBA-AR, 2002, 55-69

⁴⁵⁵ Aliye Öztan “Köşk Höyük Anadolu Arkeolojisine Yeni Katkılar”, Türkiye Bilimler Akademisi-Arkeoloji Dergisi 5 TÜBA-AR, 2002, 56; Mihriban Özbaşaran, “The Neolithic on The Plateau”, *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, 2011, 116.

⁴⁵⁶ Sevil Gülçur, “The Chalcolithic Period in Central Anatolia Aksaray-Niğde Region”, *Origini XXIV, Nuova Serie V*, 2012: X-XX, 218 (213-227 pp)

⁴⁵⁷ Erhan Bıçakçı, “Tepecik-Çiftlik Höyüğü (Niğde) Kazısı Işığında Orta Anadolu Tarihöncesi Kültürleri ile İlgili Yeni bir Değerlendirme”, *TÜBA-AR IV*, 2001, 25-41; Mihriban Özbaşaran, “The Neolithic on The Plateau”, *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, 2011, 115.

⁴⁵⁸ Erhan Bıçakçı, “Tepecik-Çiftlik”, *Vor der 12.000 Jahren in Anatolien Die ältesten Monumente der Menschheit*, Germany 2007, 470.

3.1.2. Kınık Höyük Araştırmaları

Güney Kapadokya Bölgesi’deki Niğde ili sınırları içerisinde yer alan Kınık Höyük ilk kez 1960’lı yıllarda Merrigi tarafından tespit edilmiştir⁴⁵⁹. Merrigi’nin Niğde bölgesinde gerçekleştirdiği yüzey araştırmaları sırasında keşfettiği höyük, Bor yakınlarındaki Bayat yerleşkesine lokalize edilmiştir. Oldukça büyük ölçülere sahip olduğunu belirttiği höyüğün, kaleye girişi sağlayan bir kapısının bulunduğu ifade edilmiş, ayrıca Hitit metinlerinde geçen Uda kentinin Kınık Höyük olabileceği ileri sürülmüştür⁴⁶⁰.

Merrigi’den yaklaşık 40 yıl sonra 2006-2009 yılları arasında İtalya’nın Pavia Üniversitesi’nden Clelia Mora ve Lorenzo D’el Alfonso başkanlığındaki bir ekip bölgede ilk sistemli yüzey araştırması projesi başlatmıştır⁴⁶¹. Projenin amacı, hem bölgedeki arkeolojik yerleşimlerin haritalanması ve tarihlenmesi, hemde MÖ II. ve I. bin kültürlerinin anlaşılmasını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda yaklaşık 800 km karelik bir alan taranmış ve 37 yerleşim birimi tespit edilmiştir⁴⁶². Çoğunluğu 2 hektardan küçük olan bu yerleşim birimleri içerisinde Kınık Höyük 24 hektarlık bir alanı kaplayan büyüklüğü ile dikkat çekmiştir⁴⁶³. 20 metre yüksekliğe ve 300 metre çapa sahip olduğu anlaşılan höyük etrafından toplanan seramiklerden Erken Tunç Çağı’ndan Orta Çağ’a uzanan bir yerleşim gördüğü ancak asıl iskânın ise Demir Çağı’nda yaşandığı

⁴⁵⁹ P. Merrigi, “*Alcuni monticoli di Kataonia*”, in OA I/2, 1962, 265-281; P. Merrigi, “*Terzo viaggio anatolico*”, in OA II/2, 1963, 275-299

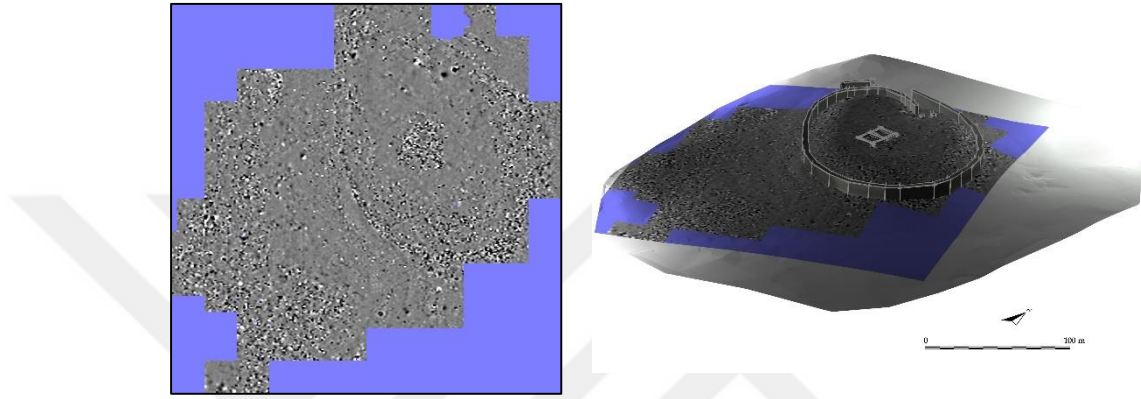
⁴⁶⁰ P. Merrigi, “*Alcuni monticoli di Kataonia*” 1962, 272-273

⁴⁶¹ Lorenzo D’Alfonso-Clelia L. Mora, “Viaggi anatolici, dell’Università di Pavia, Rapporto preliminare della prima campagna di ricognizione archeologica nella Tyanide settentrionale”, in *Athenaeum* XCV, 2007, 819-836; Lorenzo D’el Alfonso-Clelia L. Mora, “Viaggi anatolici, dell’Università di Pavia, Rapporto preliminare della prima campagna di ricognizione archeologica nella Tyanide settentrionale” in *Athenaeum* XCVI, 2008, 825-840; Lorenzo D’el Alfonso-Clelia L. Mora, “Viaggi anatolici, dell’Università di Pavia, Rapporto preliminare della prima campagna di ricognizione archeologica nella Tyanide settentrionale” in *Athenaeum* XCVII, 2009, 645-655; Lorenzo D’el Alfonso-Clelia L. Mora, “Viaggi anatolici, dell’Università di Pavia, Rapporto preliminare della prima campagna di ricognizione archeologica nella Tyanide settentrionale” in *Athenaeum* XCVIII, 2010, 569-581

⁴⁶² Lorenzo D’Alfonso-Clelia Mora, Bianca Tomassini Pieri, “Il passaggio dall’età del Tardo Bronzo all’età del Ferro in Cappadocia meridionale”, in S. Mazzoni, F. Pecchioli Daddi, G. Torri e A. D’Agostino *Ricerche italiane in Anatolia, Risultati delle attività sul campo per la età del Bronzo e del Ferro*, Roma, 2011, 75 (69-109); Bianca Maria Tomassini Pieri, “*L’Anatolia Centro-Meridionale in Eta’Ittita, Gli insediamenti e le vie di comunicazione nel Paese Basso, con particolare attenzione alla regione di Tuwanuwa e alla via attraverso le Porte Cilicie*”, Università’ Degli Studi Di Pavia, 2011, 40-42

⁴⁶³ Lorenzo D’Alfonso-Clelia Mora, Bianca Tomassini Pieri, “Il passaggio dall’età del Tardo Bronzo all’età del Ferro in Cappadocia meridionale”, in S. Mazzoni, F. Pecchioli Daddi, G. Torri e A. D’Agostino *Ricerche italiane in Anatolia, Risultati delle attività sul campo per la età del Bronzo e del Ferro*, Roma, 2011, 75; Balatti- Balza, 95.

anlaşılmıştır⁴⁶⁴. Bunun üzerine 2010 yılında höyük üzerinde bir jeofizik araştırması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen anomoliler höyüğü çevreleyen eliptik biçimli sur duvarları ve bu sur duvarlarının merkez kısmında yer alan taş bir mimari yapının varlığını ortaya çıkartmıştır⁴⁶⁵. Akropolün tepe kısmında yer alan bu yapı henüz açığa çıkartılamamıştır. Ancak yerleşimin çok önemli bir yapısı olduğu düşünülmektedir.

Şekil 3.1. Kınık Höyük Jeofizik Görüntüsü ve surların 3D modellemesi

2011 yılında bu jeofizik verileri ışığında höyükte ilk kazı çalışmaları L. D'Alfonso başkanlığında gerçekleştirilmiştir⁴⁶⁶. Kazının stratejisi jeofizik sonuçlarına göre belirlenmiş, anıtsal yapıların varlığına işaret eden akropolün tepe kısmı ve yamaçtaki sur duvarlarının bulunduğu alanda açılan üç küçük test açması ile kazı başlatılmıştır⁴⁶⁷. Kınık Höyük kazıları New York ve Pavia Üniversitesi'nin sponsorluğunda devam etmektedir. Ayrıca kazı ile eş zamanlı olarak bölgedeki geçmiş dönemlerin iklim (paleoclimate) ve jeomorfolojik yapısının anlaşılmasına yönelik çalışmalar Niğde Üniversitesi'nden Ali Gürel ve Fransa CNRS'den (Centre National de Recherche Scientifique) Catherine Kuzucuoğlu'nun direktörlüğünde yürütülmektedir. Bununun yanı sıra yerleşimin

⁴⁶⁴ Lorenzo D'Alfonso, "Archaeological Survey in Northern Tiyanitis Preliminary Report of First Campaing (2006), of the University of Pavia", 25. AST/ 3, Ankara 2008, 1-12; Silvia- Balza, 97.

⁴⁶⁵ Lorenzo D'Alfonso-Clelio Mora, "Missione archeologica in Cappadocia meridionale: campagna 2010", *Athenaeum* 99, 2011, 549-564.

⁴⁶⁶ Lorenzo D'Alfonso-Hatice Ergürer, "Archaeological Excavations at Kınık Höyük/Kınık Höyük 2011-2012 Yılı Kazıları", 35. KST/ 3, 2013, 36-52.

⁴⁶⁷ Kazının stratigrafisine yönelik tüm bilgiler Bölüm 3.2.2'de ayrıntılı olarak anlatılacaktır.

paleobotanik buluntuları N. F. Miller ve P. Strosahal, zooarkeolojisi ise P. Crabtree ve D. Campana tarafından değerlendirilmektedir⁴⁶⁸.

⁴⁶⁸ Nancy Highcock- Pam Crabtree- Douglas V. Campana-Marco Capardoni-Anna Lanaro- Alvis Matessi-Naomi F. Miller-Philip Strosahal-Andrea Trameri and Lorenzo D'Alfonso, "Kınık Höyük, Niğde: A new Archaeological Project in Southern Cappadocia", *The Archaeology of Anatolia: Recent Discoveries (2011-2014) Volume 1*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, Cambridge 2015, 98-126 pp).

3.2. STRATİGRAFI

3.2.1. Stratigrafi Teorisinin Ortaya Çıkışı ve Yapılan Erken Dönem Çalışmaları

Bilindiği gibi geçmişten günümüze birbirinin yıkıntısı üzerine kurulan her bir kültür katı höyüğün stratigrafisini oluşturmaktadır. Bu nedenle kazı çalışmaları esnasında dikkatli bir gözleme dayanarak, açma kesitinde ya da açma içinde karşılaşılabilecek her renk, doku veya sertlik farklılıkları hayati önem taşımaktadır. Bu alanlardan ele geçen her bir materyalin sistemli olarak birbirine karıştırılmadan toplanması, dönemlere göre stratigrafinin hatasız oluşturulmasına olanak sağlayacaktır⁴⁶⁹. Çünkü her bir tabaka kendi karakteristik buluntusunu verecek ve bu buluntular aracılığıyla güvenilir bir tarihleme yapılabilecektir. Bu bölümde Kınık Höyük kazı stratigrafisinin anlatımına geçmeden önce, arkeolojik çalışmalarda stratigrafi teorisinin ortaya çıkışına kısaca değinilecektir.

Stratigrafi ile ilgili ilk teoriler 19. yy. da ortaya çıkmıştır. Bu dönemki arkeolojik çalışmalarda daha çok jeolojik stratigrafi yöntemi kullanılmış ve tespit edilecek jeolojik tabakalanmalar yoluyla yerleşimler anlaşılmaya çalışılmıştır⁴⁷⁰. Ancak, Matsumura jeolojik stratigrafi ile arkeolojik stratigrafi arasında önemli farklılıkların olduğunu, jeolojik stratigrafilerin çoğunlukla tortul depozitlerden, arkeolojik stratigrafilerin ise insan kaynaklı oluşumlardan meydana geldiğini belirtmiştir⁴⁷¹. Nitekim jeolojide karşılaşılan stratigrafi terimi daha çok yerkabuğunu oluşturan kayaçların kronolojik dizilişi ve coğrafi dağılımının incelenmesi olarak açıklanmaktadır⁴⁷². Bu nedenle insan kullanımına dair izlerin olduğu tabakalar jeolojik tabakalar gibi her zaman yatay olarak sıralanmazlar. Bazen üsteki geç dönem faaliyetleri sırasında toprağa açılacak bir çukur, geç döneme ait buluntuların erken dönem tabakalarına kadar inmesine neden olabilmektedir⁴⁷³. Bu açıdan arkeolojik çalışmaların doğrudan jeolojik stratigrafiye göre tabakalanması doğru değildir. Mutlaka jeolojik stratigrafi arkeolojik stratigrafinin gelişmesine etki etmiştir, ancak bu yöntem tek başına yeterli değildir.

⁴⁶⁹ Tuba Ökse, *Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2002, 23

⁴⁷⁰ Edward C. Harris , “*Priciples of Archaeological Stratigraphy*”, London 1989, 9.

⁴⁷¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 29.

⁴⁷² Yücel Salih, *Stratigrafik Kat ve Tortul Dönem Kavramları Üzerine Görüşler*, Jeoloji Mühendisliği, 1992, 41.

⁴⁷³ Ökse, *Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri*, 22.

1870'lerde Troya kazılarında her bir yapı evresi tabaka olarak kabul edilmiş, yalnızca mimari kalıntılar değil aynı zamanda seramik buluntularda stratigrafide kriter oluşturmuştur⁴⁷⁴. 20. yüzyıl başlarına gelindiğinde ise stratigrafi oluşturmada yaşanan eksiklikler Sir Flinders Petrie'sin "Methods and Aims in Archaeology" adlı eseriyle giderilmeye çalışılmış, ancak bu eser referans eksikliğinden dolayı yetersiz kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı yıllarda yani 1915'te J. P. Droop tarafından "Archaeological Excavation" başlıklı bir eser yayınlanmış ve bu eserle ilk kez tabakalanmalar örnek çizimlerle gösterilmiştir. Bu çizimler tabakalar arasındaki farklılıkların önemini ve tabakaya dağılmış objelerin ve duvarların dönemlerini de açıklamaktadır⁴⁷⁵. 1920 yılında Mortimer Wheeler tarafından her bir tabakanın numaralandırılmasıyla toprak kesitinin çizimi yapılmış ve buluntular geliş yerlerine göre sistematik olarak kaydedilmiştir. Bu metod daha sonra o ve onun öğrenci Kathleen Kenyon'dan dolayı "Wheeler-Kenyon" metodu olarak isimlendirilmiştir⁴⁷⁶. Kenyon bir yerleşimin yapım, kullanım ve yıkım evrelerinden oluştuğunu ve toprak renginde ve dokusunda gözlenecek her bir değişimin yeni bir tabakaya işaret ettiğini belirtmektedir⁴⁷⁷.

Yine aynı yıl içerisinde Fischer ve Albright locus ve tabakalanma metodunu ortaya çıkarmış, locus bir yapı dönemi içindeki en küçük unsurlar, tabakalanma ise aynı zamanda var olan yapı toplulukları olarak açıklanmıştır⁴⁷⁸. 1932-1938 yılları arasında Troya'da çalışan Blegen bir yerleşim stratigrafisi oluşturarak, yapım aşamaları ve mimari evreleri stratigrafide tanımlamıştır⁴⁷⁹. Daha sonraki yıllarda Gasche'nin⁴⁸⁰ jeolojik stratigrafi Echt'in⁴⁸¹ ise yapı tabakalarına dayanan stratigrafi teorileri ortaya çıkmıştır. Gasche çalışmasında litolojik, chronostratigrafik ve etnostratigrafik unsurlar arasındaki ilişkileri ortaya koyarak sistemli bir stratigrafi oluşturmaya çalışmıştır⁴⁸². Ancak bu çalışmada arkeolojik stratigrafi için yetersiz kalmıştır. Echt'in mimari buluntular ile gelen

⁴⁷⁴Rudolf Echt, *Kamid el-Löz, 5: DieStratigraphie*, Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde 34, Bonn 1984, 25.

⁴⁷⁵Harris, *Principles of Archaeological Stratigraphy*, 9.

⁴⁷⁶Harris, *Principles of Archaeological Stratigraphy*, 11.

⁴⁷⁷Kathleen Kenyon, *Beginning in Archaeology*, 2nd ed.London 1953, 71, 76.

⁴⁷⁸Echt, *Kamid el-Löz, 5: DieStratigraphie*, 27

⁴⁷⁹Blegen, *Troy I. General Introduction. The First and Second Settlements*, Princeton 1950, 22.

⁴⁸⁰Hermann Gasche-Önhan Tunca, "Guide to Archaeostratigraphic Classification and Terminology: Definitions and Principles", *Journal of Field Archaeology*, Vol. 10, No. 3, 1983, 326

⁴⁸¹Echt, *Kamid el-Löz, 5: DieStratigraphie*.

⁴⁸²Litoloji, Chronostratigrafi ve Etnostratigrafi tanımlarını için bkn: Hermann Gasche-Önhan Tunca, "Guide to Archaeostratigraphic Classification and Terminology: Definitions and Principles", *Journal of Field Archaeology*, Vol. 10, No. 3, 1983, 329-330.

diğer materyallerin birlikte değerdendirilmesini öneren stratigrafi teorisi, zaman içerisinde gelişerek Kamid el-Röz⁴⁸³ ve Uruk –Warka⁴⁸⁴ kazılarında uygulanmıştır.

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere, birçok bilim dalında olduğu gibi arkeolojide de uygulanacak bir yöntem, ortaya atılan bir teorinin zaman içerisinde geliştirilerek son şeklini alması ile oluşmuş ve böylece günümüz stratigrafi uygulamalarının temelleri atılmıştır.

⁴⁸³ Rolf Hachmann, *Vademecum der Grabung Kamid-el-Lz*, Saarbrücker Beitrge zur Altertumskunde 6. Rudolf Haberlt Verlag, Bonn 1969.

1969; R. Echt , “*Kamid el-Lz, 5: Die Stratigraphie*”, 1984

⁴⁸⁴ Ricardo Eichmann, *Uruk. Die Stratigraphie. Ausgrabungen in Uruk-Warka End bericht 3*, Berlin 1989,1-9.

3.2.2. Kınık Höyük Kazı Stratigrafisi

Bu bölümde, 2011-2013 yılları arasındaki tez kapsamında değerlendirilen Demir Çağı seramiklerinin ele geçtiği açmalar ve bu açmalardaki gerek mimari gerekse seramik gibi, buluntu durumlarına ilişkin bilgiler verilerek, tarihlendirilmelerine yönelik kanıtları ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda her açma ayrı bir birim olarak değerlendirilmiş ve tespit edilen Demir Çağı tabakaları planları ile gösterilmeye çalışılmıştır.

Kınık Höyük, Niğde ili Altunhisar ilçesinde yer almaktadır. 20 m. yüksekliğe ve 180 m. çapa sahip höyük, 300x300 m. ebatlarındadır. Höyük etrafında yapılan yüzey araştırmaları sırasında toplanan bol miktarda seramik parçalar, höyük ve terasa eklenmiş büyük bir aşağı şehrin olduğunu ve höyüğün 24 hektarlık bir alana yayıldığını göstermiştir.

Foto 3.1. Kınık Höyük Genel Görüntü (Fotoğraf Lorenzo D’el Alfonso).

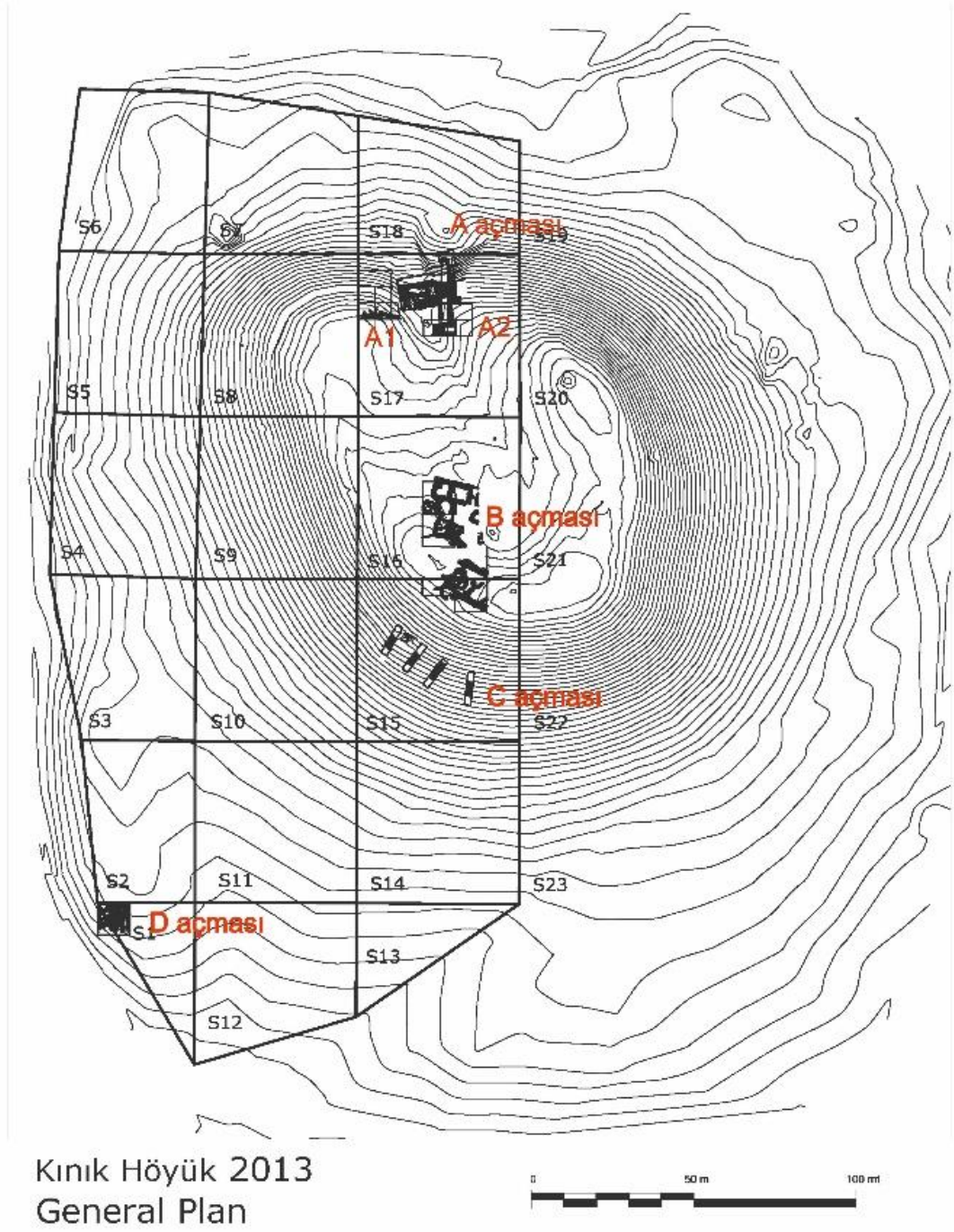
2010 yılında yapılan jeofizik araştırmaları höyükte anıtsal yapıların var olduğunu ortaya koymuş ve ilk kez 2011 yılında başlanan kazı çalışmaları bu jeofizik çalışmaları ışığında belirlenmiştir. Buna göre çalışmalar höyüğün kuzey yamacında yer alan “A”, tepe noktasındaki “B” ve güney yamaçtaki “C” alanı olmak üzere 3 farklı sektörde gerçekleştirilmiştir⁴⁸⁵. Höyüğün sur duvarlarının anlaşılmasına yönelik açılan C açmasındaki çalışmalar yalnızca 2011 yılıyla sınırlandırılmıştır. 2012 yılında ise kuzey yamaçta yer alan A açması, batıya (A1), doğuya (A2) ve höyük surları dışında açılan

⁴⁸⁵Lorenzo D’Alfonso, “Excavations at Kınık Höyük: A Preliminary Report on The First Campaign (Aug.-Oct. 2011)”, 34. KST/ 1, 2012, 387-398.

derinlik sondajının 2 m. batıya olmak üzere (A duvar) 3 farklı kesiminde genişletilmiştir. 2013-2014 sezonunda ise önceki yıllarda çalışmaya başlanan A ve B açmalarının yanı sıra D açması olarak belirlenen ve höyüğün terasında yer alan yeni bir alanda çalışılmaya başlanmıştır⁴⁸⁶. Açmaların her biri yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı gibi A (A1, A2 ve A duvar) B, C ve D olarak isimlendirilmiş ve tabakaları veren seviyeler 1, 2, 3...gibi rakamlarla numaralandırılmıştır. Örneğin; A1 açmasının Hellenistik Dönem’e (MÖ 4.-1.yy) gelen seviyesi A1.1 olarak verilirken bir sonraki dönem A1.2 olarak ifade edilmiştir. Ancak aynı dönemi temsil eden birkaç farklı seviyenin olabileceği unutulmamalıdır. Bu durumda numaralandırma sistemi kaldığı yerden devam etmektedir.

⁴⁸⁶ Lorenzo D’Alfonso-Nancy Highcock, Anna Lanaro, Alvise Matessi, B. Tomassini Pieri-Murat Tektaş, Andrea Trameri, “Kınık Höyük (Niğde), 2013 Yılı Kazısı”, 36. KST/2, Ankara 2014, 489-516.

Şekil 3.2. Kınık Höyük Kazı Plankareleri ve Açmalar (Çizim L. Davighi)

Operation A1	Operation A2	Operation A-walls	Operation B	Operation C	Operation D	Periodisazion
		Level A.1	Level B.1 Level B.2			KH-Period I Middle Ages
Level A1.0.7					Level D.1	
Level A1.1	Level A2.1	Level A.2	Level B.3 Level B.4		Level D.2	KH-Period II Hellenistic (4 th BC - 1 st AD)
			Level B.5 Level B.6 Level B.7		Level D.3	KH-Period III Achaemenid (6 th - 4 th BC)
Level A1.2	Level A2.2	Level A.3			Level D.4	
	Level A2.3	Level A.4		Level C.1		KH-Period IV Middle & Late Iron Age (8 th - 6 th BC)
	Level A2.4			Level C.2		
	Level A2.5	Level A.5		Level C.3		KH-Period V Early & Middle Iron Age (11 th - 9 th BC)
		Level A.6		Level C.3		KH-Period VI Late Bronze Age II - Early Iron Age I (15 th -12 th BC)
		Level A.7				
		Level A.8				KH-Period VII ???

Tablo 3.1. Kınık Höyük Stratigrafi Tablosu ve Seviyeleri (Lorenzo D'el Alfonso)

A1 Açması (S 17. 3, 17. 4, 17. 8)

Höyüğün kuzey kısmında yer alan A1 açmasındaki çalışmalar, ilk kez 2013 yılında S17.3, 17.4 ve 17.8 karolajındaki 12x5 m.lik bir alanın kazılmasıyla başlamıştır. Yapılan çalışmalar sırasında höyüğün Hellenistik Dönem tabakaları 17.3 karalojındaki **A1.1** seviyesinde tespit edilmiştir. A1.1 seviyesi kuzeyde kavisli bir yapı gösteren kerpiç duvar (A104) ve doğudaki taş duvarla (A126) belirlenmiş bir teras/seki platformundan oluşmaktadır⁴⁸⁷. Bu alanda, biri oldukça iyi korunmuş, toprağa gömülü vaziyette beş büyük pitos açığa çıkartılmıştır. Açığa çıkartılan bu pitoslar terasın olasılıkla depolama amaçlı kullanıldığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte buradan ele geçen siyah ve kırmızı astarlı seramik parçalar ve gövde kısmı çıplak giyinik bir kadına ait, MÖ 2. yüzyıla ait tanrıça Afrodite'yi simgelediği belirtilen pişmiş topraktan yapılmış figürin parçası alanın Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmesini mümkün kılmaktadır⁴⁸⁸.

Foto 3.2. A1 Açması Hellenistik Dönem (A1.1) Tabaka Buluntuları (Fotoğraf Andrea Trameri)

A126 kodlu taş duvarın doğusunda, platformdan daha düşük seviyede, korunma durumu oldukça iyi bir taban (A1534) bulunmuştur. İlerleyen çalışmalar sırasında A126 kodlu duvarın açmanın güneyine doğru devam ettiği anlaşılmıştır. Ayrıca bu duvarın (A126) doğu-batı yönünde çok az bir kısmı korunmuş taş duvar kalıntıları ve A126 duvarının kuzey kısmıyla bir köşe oluşturan bir başka taş duvar daha tespit edilmiştir. Bu kuzeydeki duvarın A1534 kodlu kil tabanla bağlantılı olduğu anlaşılmıştır. Burada çok sayıda direk çukurları ve orta kısımda yanık bir alan tespit edilmiştir. Bu durum buranın

⁴⁸⁷Lorenzo D'Alfonso-Maria Elena Gorrini-Clelia Mora, "Archaeological Excavations at Kınık Höyük-Niğde, Preliminary Report of The Fourth Campaign (2014)", *Athenaeum* 103/2, Pavia, 2015, 620.

⁴⁸⁸ Nancy Highcock-Pam Crabtree-Douglas V. Campana-Marco Capardoni-Anna Lanaro-Alvise Matessi-Naomi F. Miller-Philip Strosahal-Andrea Trameri and Lorenzo D'Alfonso, "Kınık Höyük, Niğde: A new Archaeological Project in Southern Cappadocia", *The Archaeology of Anatolia: Recent Discoveries (2011-2014) Volume 1*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, Cambridge, 2015, 98-127.

tamamen olmasa da kısmen kapatılmış olabileceğini düşündürmektedir⁴⁸⁹. A1534 kodlu kil tabanın yukarısında A126 kodlu duvaradan yaklaşık 30 cm uzaklıkta A126 duvarına paralel uzanan bir taş sırası ile karşılaşmıştır. Bir döşeme ait olduğu anlaşılan bu taş dizisi A126 duvarına yaslanmış bir oturma sırası olarak yorumlanmıştır. Bu döşemin dolgusu içinde, taban altında ve A126 kodlu duvar boyunca istiflenmiş şekilde 189 adet bronzdan yapılmış sikke bulunmuştur⁴⁹⁰. Bu sikkelerin istiflenmiş halde bulunmaları, onların bilinçli olarak bu şekilde konulduklarını ve bulundukları yapının işleviyle bağlantılı olabileceğini düşündürmektedir⁴⁹¹. Sikkelerin bir kısmı üzerinde yapılan incelemelerde bazı sikkelerin Tarsus, Eusebia (Kayseri) ve Aigai'de (Yumurtalık) basılmış oldukları anlaşılmış ve M.Ö 40-M.S 40 arasına tarihlendirilmiştir⁴⁹².

Foto 3.3. A1 Açması Hellenistik Dönem Sikkeleri (Fotoğraf Andrea Trameri)

S17.3 karalojında A1534 kodlu kil tabanın altında ulaşılan **A1. 2** seviyesi, bir takım çukurlarla kesintiye uğrayarak büyük ölçüde tahrip olmuş başka bir kil tabanla (A1555) kendini göstermiştir (**Şekil 3.3**). A126 kodlu taş duvara bitişik olan batı kısımdaki tabanın korunmuş olan bölümleri alçıtaşı/jips ile sıvalıdır. Doğudaki A126 kodlu duvarla birleşen taban ve A134 kodlu duvar, kuzeydeki A107 kodlu taş duvarın altında 2013 yılında kazılmıştır. Burada ortaya çıkartılan oda olasılıkla A134 kodlu duvarın kuzeyinde yer alan A1548 kodlu tabana sahip ikinci oda ile çağdaştır. Bu A1548 kodlu tabana sahip ikinci oda içerisindeki kül tabakası içinde, çok sayıda servis ve mutfak kaplarının yanı sıra, pişmiş topraktan yapılmış figürün kaidesi ve hayvan kemikleri

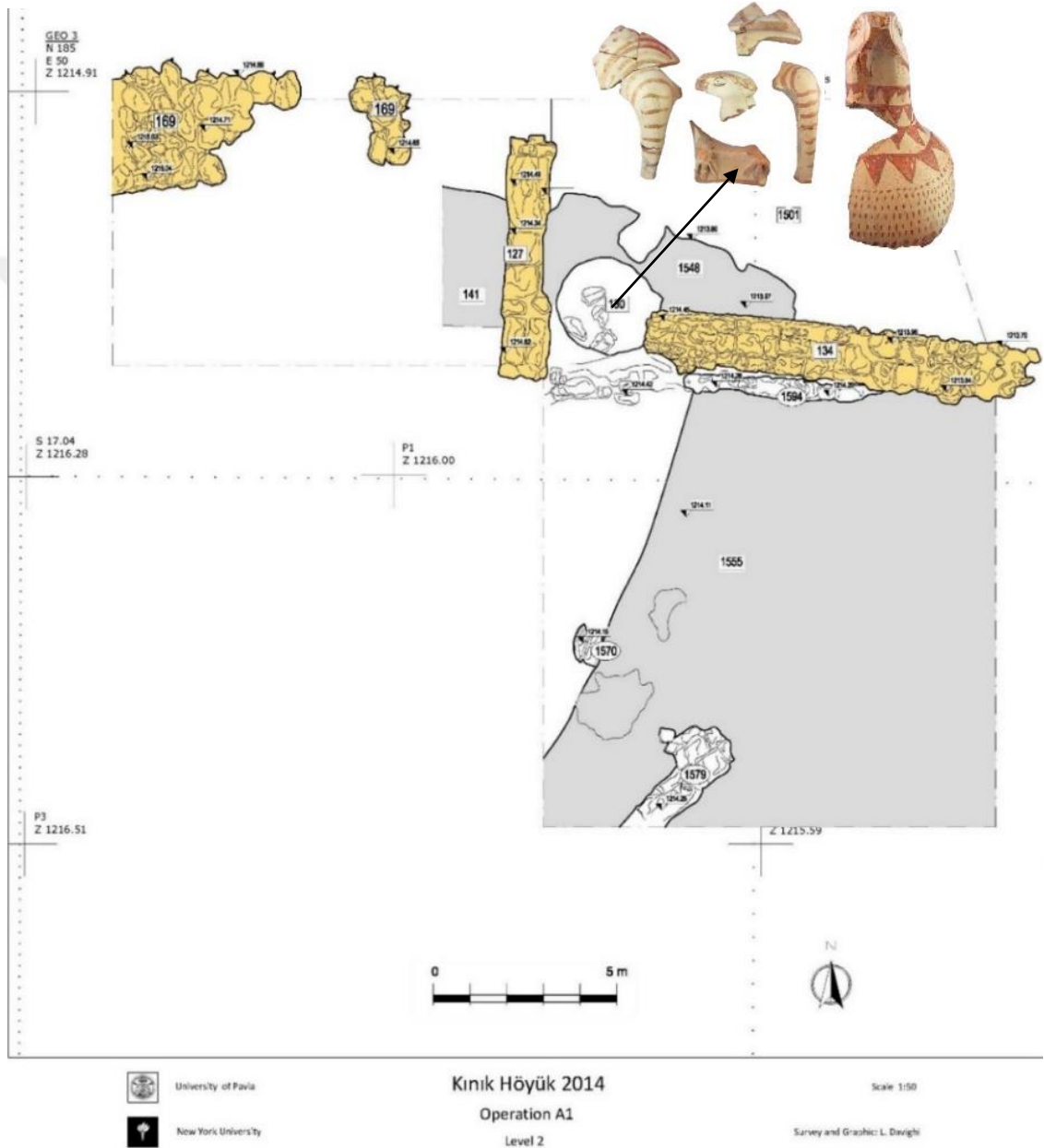
⁴⁸⁹ Lorenzo D'Alfonso-Maria Elena Gorrini-Clelia Mora, "Archaeological Excavations at Kınık Höyük-Niğde, Preliminary Report of The Fourth Campaign (2014)", *Athenaeum* 103/2, Pavia 2015, 620.

⁴⁹⁰ Anna Lanaro-Andrea Trameri-Lorenzo D'Alfonso, "Kınık Höyük ve Çevresinde Tapınma Etkinlikleri Konusunda Ortaya Çıkanlar", *Arkeo ve Sanat*, 2015, 63-74.

⁴⁹¹ Lanaro-Trameri-D'Alfonso, 63-74.

⁴⁹² D'Alfonso-Highcock-Lanaro-Matessi-Tomassini Pieri-Tektaş-Trameri, "Kınık Höyük (Niğde), 2013 Yılı Kazısı", 489-516.

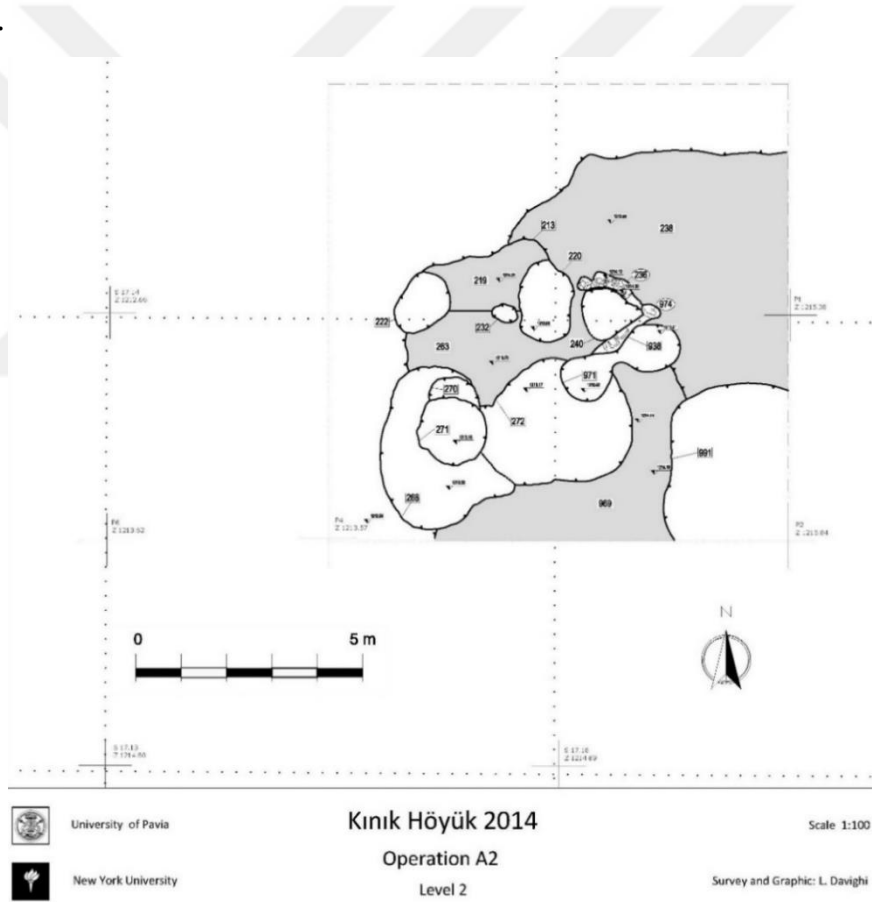
(çoğunluğu kuşlara ait) bulunmuştur. Yine 2013 yılı çalışmalarında üretim tekniği, hamur ve süsleme özellikleri aynı tip olan zoomorfik kaba ait iki kuş başı ve figürün parçaları ortaya çıkartılmıştır. Yırtıcı bir kuş ve keklik olabileceği düşünülen parçalar krem üzerine kırmızı boyalı Orta Anadolu Demir Çağı'nın karakteristik özelliğini yansıtır biçimde boyanmışlardır.

Şekil 3.3. A1 Açması Tabaka III planı ve zoomorfik kapların ele geçtiği alan (Çizim L. Davighi)

A2 Açması (S17. 18 ve 17. 19)

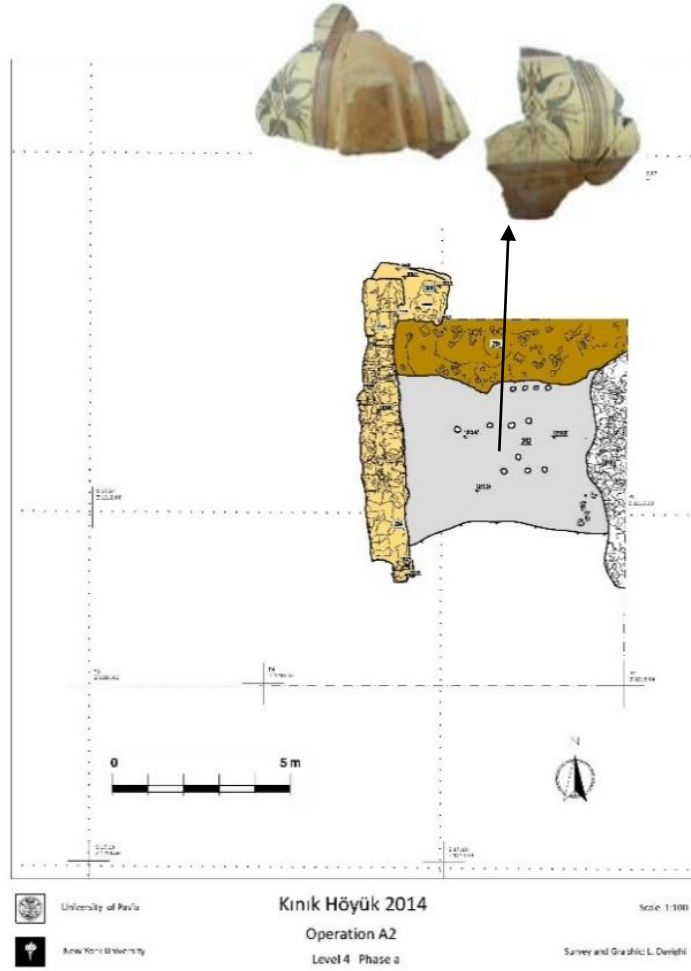
A2 açmasında 2012-2014 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmalar sırasında höyüğün Hellenistik Dönemi'nden Orta Demir'e değin inen 4 tabakası açığa çıkartılmıştır. **A2. 1** ile tanımlanan Hellenistik Dönem seviyesi 937 kodlu tabanla bağlantılı kuzeye doğru devam eden 925 kodlu taş bir duvar ve bu duvarın güney doğrusunda ilerleryen 930 kodlu başka bir taş duvarla bir köşe oluşturan yapı ile temsil edilmektedir. Oldukça zayıf bir mimari ile karşılaşılan Hellenistik dönem seviyesinin hemen altında ise ocak ve çöp çukurlarından oluşan ve Akamenid Dönemi'ne tarihlendirilmiş **A2. 2 seviyesine** ulaşılmıştır (17.19 karalojı). Burada tespit edilen kül tabakası ve cürufklar üretimle ilişkili bir alan olabileceğini düşündürmektedir (**Şekil 3.4**)⁴⁹³.

Şekil 3.4. A2 Açması III.Tabaka/Akamenid Dönem (MÖ 6- 4. yüzyıl) kalıntıları planı (Çizim L. Davighi)

⁴⁹³ D'Alfonso-Ergürer, "Archaeological Excavations at Kınık Höyük/Kınık Höyük 2011-2012 Yılı Kazıları", 44.

timi ile oldukça benzerlik göstermektedir⁴⁹⁵. Aynı şekilde Maşat Höyük⁴⁹⁶, Alişar⁴⁹⁷, Kültepe⁴⁹⁸ ve Boğazköy⁴⁹⁹ gibi yerleşimlerde beyaz bir metop içerisinde iki ya da üç renk kullanılarak boyanması Geç Demir Çağı Orta Anadolu’da MÖ 7-6. yüzyıllarda oldukça yaygın bir gelenek olarak göze çarpmaktadır. Bu veriler ışığında elde edilen bulgular A2. 3 seviyesinin IV. tabakaya yani Orta Demir Çağı sonu Geç Demir Çağı başlarına (MÖ 8-6. yüzyıl) tarihlendirilmesini mümkün kılmaktadır.

Şekil 3.6. A2.4a evre planı (Çizim L. Davighi)

⁴⁹⁵ Von Hans Walter, *Frühe Samische Gefasse Chronologie und Lands chafts stile Ostgriechischer Gefasse*, Bonn 1968, Tafel 123, Res. 608, 609, Tafel 131, 630; Kaan İren, *Aiolische Orientalisierende Keramik*, İstanbul, 2003, Tafel 11, Res. 30; Tafel 21, Res. 85.

⁴⁹⁶ Özgüç, *Maşat Höyük II*, 121.

⁴⁹⁷ Schmidt, *Alişar Hüyük Seasons of 1928 and 1929 Part II*, 42-44, Fig. 43-46.

⁴⁹⁸ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, 18, Lev. XVIII Res. 3.

⁴⁹⁹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Res. 125, 266, 272.

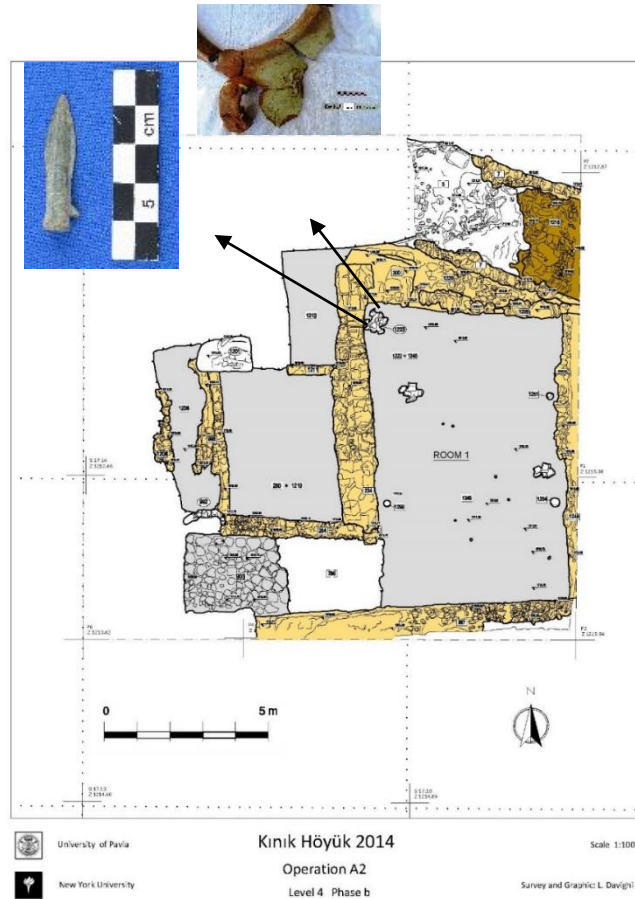
A2.3 seviyesinde ele geçen buluntularla benzerlik göstermesi nedeniyle **A2.4** ve **A2.5** evresi de IV. tabakaya (MÖ 8-6. yüzyıl) tarihlendirilmiştir. A2.4 seviyesi iki evreden oluşmaktadır. Güneye doğru kazıların genişletilmesi ile **A2.4a** olarak isimlendirilen ilk evre buluntuları ortaya çıkmıştır. Bu evrede batıda A234, kuzeyde ise A300 kodlu duvarlar ile çevrelenmiş A282 kodlu kil tabanın daha geniş kısımlarına ulaşılmıştır (**Şekil 3.6**). Ancak taban 17.19 karalojındaki çöplük alanının geç dönem çukurları nedeniyle oldukça zarar görmüştür. A1215 ve kuzeydeki tahrip edilmiş alan temizlenmiş ve A300 kodlu duvarın doğuya doğru devam eden kısmı açığa çıkartılmıştır (A1226). İlerleyen çalışmalar sırasında bu duvarın kuzeydeki A254 kodlu kerpiç döküntü ve doğudaki A244 kodlu taş döküntü ile dolu büyük bir odayı sınırladığı anlaşılmıştır. A234 ve A300 duvarlarının oluşturduğu köşedeki kerpiç döküntülerin kaldırılması ile **A2.4b** evresine ait A1222=A1245 kodlu taban gün yüzüne çıkartılmıştır (**Şekil 3.7**). Kerpiçlerin yarattığı yıkımın etkisi ile taban üzerinde parçalanmış büyük bir pitosun (A1233) kalıntılarına ulaşılmıştır. Üç kulplu pitosun omuz kısmı, kolları saat yönünde döndürülmüş swastika şeklinde bir aplik ile süslenmiştir. Oldukça ilginç olan bu aplikin bir benzerine şuan için bölgedeki diğer Demir Çağı merkezlerinde rastlanmamıştır.

Bununla birlikte, bu taban üzerinde ele geçmiş bir ok ucu (KIN 14A.1245.F5) Anadolu'da MÖ 7. yüzyıl'dan önce görülmemektedir (**Şekil 3.7**)⁵⁰⁰. Nitekim, Gordion J Tümülesi⁵⁰¹'nde ele geçen aynı tip ok uçlarının MÖ 620-600'lere tarihlendirilmesi bu görüşü destekler niteliktedir. Dolayısıyla, ok ucu A2.4b evresinin IV. tabakaya tarihlendirilmesinin yerinde olduğunu göstermektedir. 2014 yılında kazılmaya devam edilen bu alanda tüm yıkıntıların temizlenmesi ile yaklaşık 60 metre karelik bir alanı kaplayan dört tarafı duvarlarla çevrili "Oda 1(Room 1)" olarak isimlendirilen mekan tamamen açığa çıkartılmıştır. Mekanın duvarları taş temel üzerine kerpiçten yapılmıştır. Bu mekana giriş, odanın güneybatı köşesindeki 3x5 m. ölçülerinde taş döşeli dikdörtgen bir kolidorla sağlanmaktadır (A903). Kolidora ait tabanın doğuya doğru devam eden bölümü, buraya açılmış büyük çukurlar tarafından tahrip edilmiştir. Odanın kuzey duvarı sur duvarının hemen iç yüzüne inşaa edilmiştir. Bu duvar oldukça ilginçtir. Duvarın batı

⁵⁰⁰Hermann Genz, "Late Iron Age Occupation on The Northwest Slope at Boğazköy", *Anatolian Iron Ages 6, The Proceedings of Sixth Anatolian Iron Ages Colloquium Held at Eskişehir, 16-20 August 2004*, Edited by Altan Çilingiroğlu and Antonio Sagona Supplement 20, Paris, 2007, 142, 145, Çiz. 1-2

⁵⁰¹Ellen L. Kohler, *The Lesser Phrygian Tumuli Part 1 The İnhumation, The Gordion Excavations (1950-1973) Final Reports Volume II*, Edit. G.K. Sams, University Museum, Pennsylvania, 1995, 59, Plate 35 6-10.

kısmı (A300) iki sıra kerpiçten , doğu kısmı (A1226) ise büyük işlenmemiş taşlardan oluşmaktadır. Duvar üzerinde 2-3 cm kalınlığında kırmızı ve beyaz renkte sıva kalıntıları tespit edilmiştir. Aynı şekilde, batı kısımdaki A234 kodlu duvarda da beyaz sıvanın var olduğu anlaşılmıştır. Bu veriler tüm odanın benzer şekilde sıvanmış olabileceğini düşündürmektedir. Oda'nın doğu duvarı A1244, kuzey-güney doğrultuda uzanmakta ve kuzeydeki A1226 duvarı gibi büyük işlenmemiş taşlardan oluşmaktadır. Bu duvar A1226 duvarı ile birleşerek oda'nın kuzeydoğu köşesini meydana getirmektedir. Ancak güneydeki A997 kodlu duvar ile birleştiği nokta hünüz bulunamamıştır. Bunların gelecek sezonlarda yapılacak çalışmalarla açığa çıkartılması hedeflenmektedir. Doğu duvarı boyunca (A1244) iki adet yuvarlak biçimli delik göze çarpmaktadır (A1251, A1254). Bu deliklerin ya çatıyı taşımak yada batıya doğru 15 derece eğilen bu duvarı sabitlemek için kullanılmış olabileceği düşünülmektedir.

Şekil 3.7. A2.4b evre planı (Çizim L. Davighi)

A Açması (Duvar)⁵⁰²

Höyüğün kuzey yamacında yer alan A açmasındaki çalışmalar 17.9,17.10, 17.14 ve 17.15 karalojlarında gerçekleştirilmiştir. Buradaki çalışmalar sur duvarları dışındaki höyüğün erken dönem stratigrafisinin anlaşılmasına yönelik yapılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucu sur duvarlarının dışında Orta Çağ'dan Geç Tunç Çağ'a giden yedi seviye açığa çıkartılmıştır.

2011 yılında çalışmalara başlanan bu alanda Orta Çağ'a ait **A.1 seviyesi**, yüzey toprağının alınması ile kendini göstermiştir. Yüzey toprağının alınması ile birlikte, kerpiçten oluşan bir döküntü ile karşılaşmıştır. Sarımsı renkteki erimiş kerpiç kalıntıları ve küçük taşlardan oluşan üst kısmın hemen altında daha iyi korunmuş yine kerpiçten yapılmış duvarlar (SU 3) ortaya çıkartılmıştır. Ancak bu seviye modern taş ocağı çukuru tarafından olasılıkla bir buldozer ile kesintiye uğramıştır.

A.1 seviyesine ait birikinti toprağının kaldırılması ile **A.2 seviyesine** ulaşılmıştır. Burada bir yüzeyle karşılaşmıştır. Yaklaşık 1211.5 m. yükseklikte duvarın kuzeyindeki SU1804 kodundaki yüzey kuzeye ve batıya doğru eğim yapmaktadır. Bu yüzeyin 1209.60 m. yükseklikteki batı kısmı küçük ve orta boyutlu taşlarla kaplanmıştır. Bu taş döşemenin olasılıkla sokak (SU 1805) olarak kullanılmış olabileceği düşünülmektedir⁵⁰³. A.2 seviyesinde doğu-batı yönünde uzanan basit bir mezar ortaya çıkartılmıştır. Mezarda seramik bir kap içerisinde, ölünün hemen yanına konulmuş farklı renk, boyut ve şekillerde cam boncuklardan yapılmış kolye bulunmuştur⁵⁰⁴. Bu seviyeden ele geçen seramikler ve kolye Hellenistik döneme tarihlendirilmiştir.

A.3 seviyesinde ise sur duvarlarının dış yüzeyi boyunca devam eden yaklaşık 30 cm büyüklüğünde bir kanal (A1808) tespit edilmiştir (**Şekil 3.8**). Bu kanalın sur duvarlarındaki yağmur sularını toplayan bir sistemle ilişkili olabileceği düşünülmüştür⁵⁰⁵. Kanalin dış tarafı 30° lik bir eğimle kuzeye doğru inmektedir. Bu durum en geç döneme

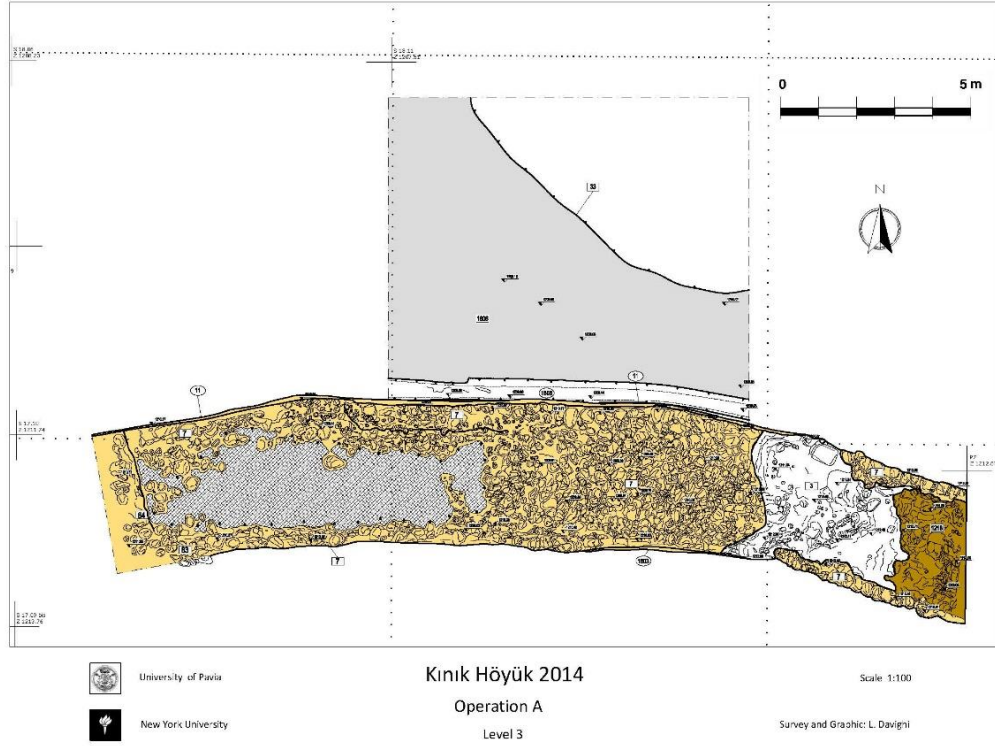
⁵⁰² Highcock-Crabtree-Campana-Capardoni-Lanaro-Matessi-Miller-Strosahal-Trameri-D'Alfonso, "Kınık Höyük, Niğde: A new Archaeological Project in Southern Cappadocia", 102-106.

⁵⁰³ D'Alfonso-Maria Elena Gorrini-Clelia Mora, "Archaeological Excavations at Kınık Höyük-Niğde, Preliminary Report of The Fourth Campaign (2014)", *Athenaeum* 103/2, Pavia, 2015, 626

⁵⁰⁴ Kolye Tiyana/Kemerhisar kazı ekip üyesi Michela Zanon tarafından çalışılmaktadır. Zanon bu tür boncukların benzerlerinin Orta Demir Çağ'dan MÖ 1.yy kadar görülebileceğini belirtmiştir Lorenzo D'Alfonso, "Excavations at Kınık Höyük: A Preliminary Report on The First Campaign (Aug.-Oct. 2011), 34. *KST/1*, 2012, 390.

⁵⁰⁵ Lorenzo D'Alfonso-Maria Elena Gorrini-Clelia Mora, "Archaeological Excavations at Kınık Höyük-Niğde, Preliminary Report of The Fourth Campaign (2014)", *Athenaeum* 103/2, Pavia, 2015, 626-627

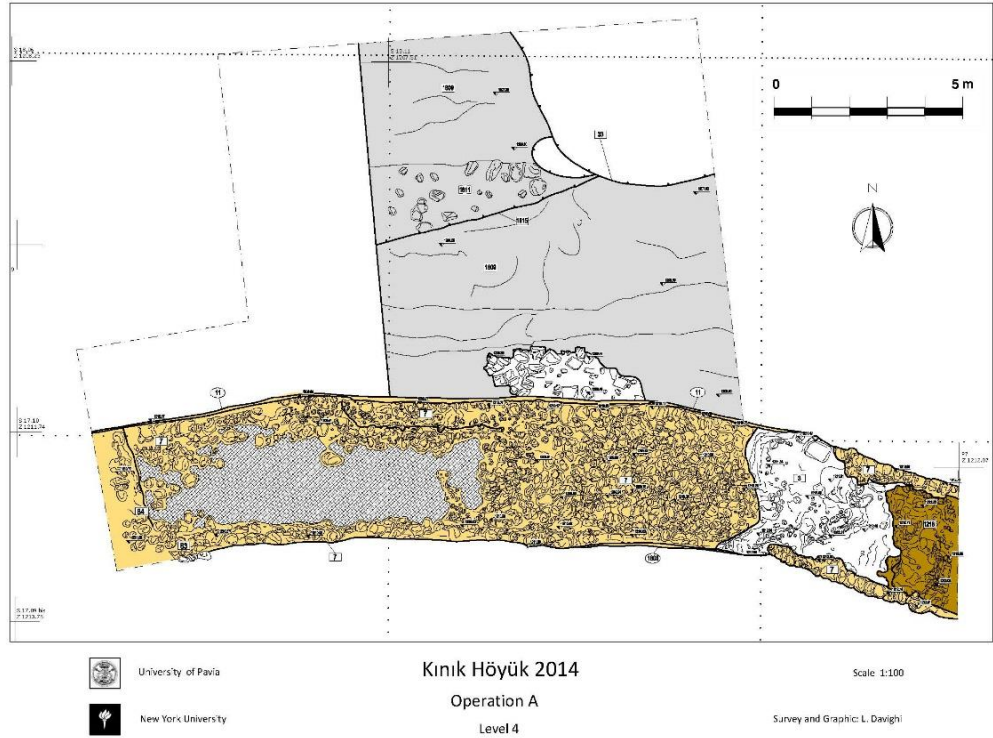
ait sur duvarlarının son yapı evresi ile bağlantılı olabileceğini düşündürmektedir. Sur duvarının 1806 kodlu dış yüzeyini kaplayan A152’de bulunan seramikler yerleşimdeki Akamenid iskanına işaret etmektedir⁵⁰⁶.

Şekil 3.8. A (wall) Açması 3. seviye planı (Çizim L. Davighi)

A.4 seviyesinin güney kısmı, bazısı çökmüş durumdaki kerpiçleri içeren yatay bir yüzeyden (SU 1809, yaklaşık 1209.10 m. yükseklikte) oluşmuş duvarlara dayanmaktadır (**Şekil 3.9**). Duvardan itibaren yaklaşık 1 m. kadar düz devam eden yüzey, kuzeye doğru eğim yapmaktadır. Duvarın dış yüzünden 3.5 m. uzaklıkta, bu yüzeyin altına bir basamak kazılıp içi büyük şekilsiz taşlar ve sarı renkli toprakla doldurularak bir drenaj sistemi oluşturulmuştur (A1811). Bu sistemdeki büyük taşlar , sur üzerindeki toprak birikintisinin sabitlenmesini sağlamak için konulmuş olmalıdır.

⁵⁰⁶Lorenzo D’Alfonso, Maria Elena Gorrini, Clelia Mora, “Archaeological Excavations at Kınık Höyük-Niğde, Preliminary Report of The Fourth Campaign (2014)”, *Athenaeum* 103/2, Pavia 2015, 626-627.

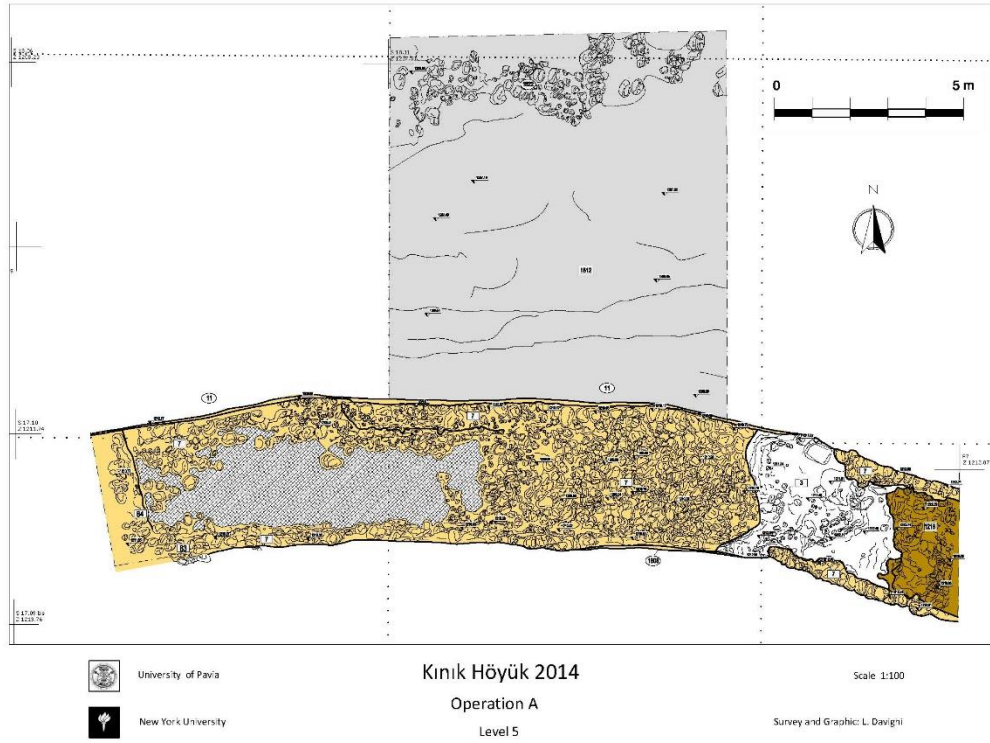

Şekil 3.9. A (wall) açması 4. seviye planı (Çizim L. Davighi)

A.5 seviyesi A.4 seviyesi ile aynı biçimde yapılmıştır (**Şekil 3.10**). A.5 seviyesine ait yüzey (A1812) yaklaşık 1208.50 m. yükseklikteki duvarlara yaslanmakta ve yavaşça eğim yaparak A1809'un 20 cm. altına girmektedir. Açmanın kazılan en kuzey kısmında yükseklik 1207 m.'dir. Surun bu kuzey kısmında herhangi bir kesinti yoktur. Bunun nedeni A.6 seviyesinin (A1820) çok daha fazla eğim yaparak açmanın kuzey kısmında 1205.70 m. yüksekliğe kadar inmesidir. Burada, duvardan yaklaşık 8 m. uzaklıkta orta boy taşların düzensizce sıralanması ile oluşturulmuş 1 m. genişliğinde bir taş yapı ve bu yapıyı kaplayan 1,5 m. genişliğinde içinde kömür, kemik, seramik parçaları ve taşlarla dolu yerel kırmızı çamur birikintisi bulunmuştur (SU 1819). Bu birikintide tabaka IV ait Orta ve Geç Demir Çağa tarihlenen seramikler ele geçmiştir. Ancak bu durum, açmanın kuzey kesiminde karşılaşılan çok sayıda çukur ve buldozerlerin yapmış olduğu tahribatla açıklanabilmektedir⁵⁰⁷. Ayrıca 1819'un altından iki adet pişmiş topraktan

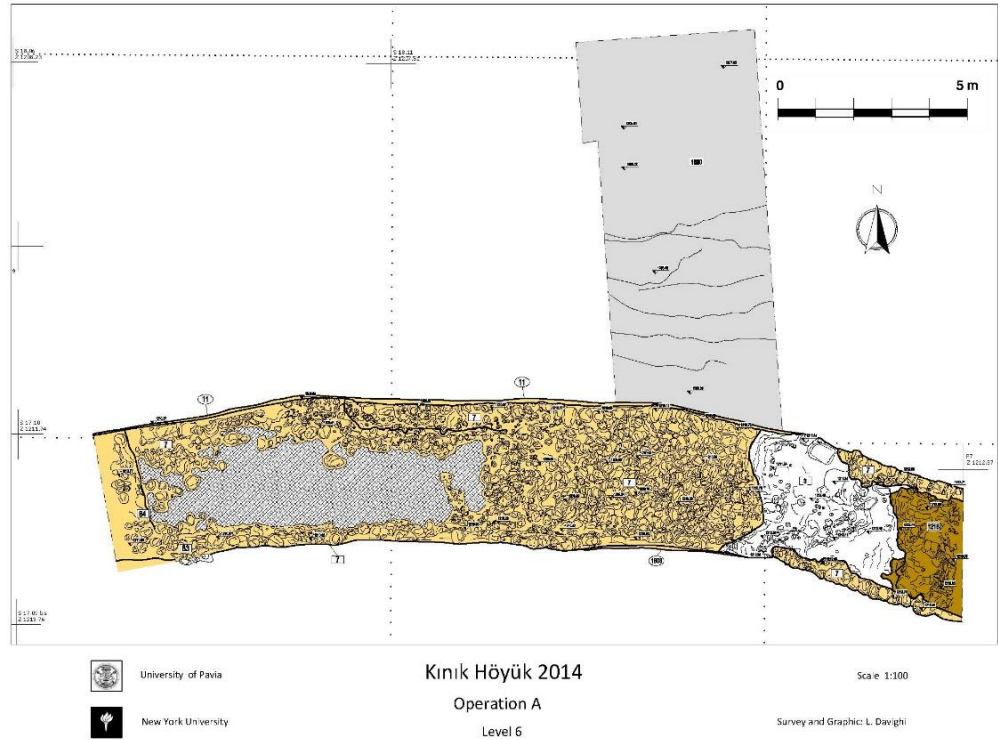
⁵⁰⁷Lorenzo D'Alfonso, Maria Elena Gorrini, Clelia Mora, "Archaeological Excavations at Kınık Höyük-Niğde, Preliminary Report of The Fourth Campaign (2014)", *Athenaeum* 103/2, Pavia 2015, 627.

yapılmış olasılıkla bir kedi ve bir ata ait hayvan başlarıda oldukça ilgi çekici buluntular arasındadır.

Şekil 3.10. A (wall) açması 5. seviye planı (Çizim L. Davighi)

A.6 seviyesinin altında yukarıda belirttiğimiz A1820 kodlu, eğimli yüzey bulunmuştur (**Şekil 3.11**). Bu yüzeyin güneydeki üst kısmı, A1812 ile benzerdir. Çünkü sonraki iki set (rampart) kuzey kısma toprak birikintisinin eklenmesi ve bu sayede daha yüksek ve daha az eğimli bir yüzeyin oluşturulması ile gerçekleşmiştir. Ancak A.6 seviyesindeki savunma duvarının yüzeyi bir iki metreden sonra yaklaşık 45 derece lik bir eğim yapmıştır. Bu yüzeydeki birikintide bulunan seramik parçalar Orta Demir Çağ ve öncesine özellikle de Geç Tunç ve Erken Demir Çağ'a tarihlendirilmektedir. Bir çok kemik ve karbonlaşmış kalıntılar setin (rampart) stadel duvarından atılan çöplerin birikmesi ile oluştuğunu düşündürsede, sıvanın korunma durumunun oldukça iyi olması aslında çöplerin daha sonra seti yükseltmek, aşağıdaki taş temeli düşman saldırılarından korumak ve temelin alt iki metresine sağlamlık kazandırmak için bilinçli olarak konulmuş olabileceğini göstermektedir.

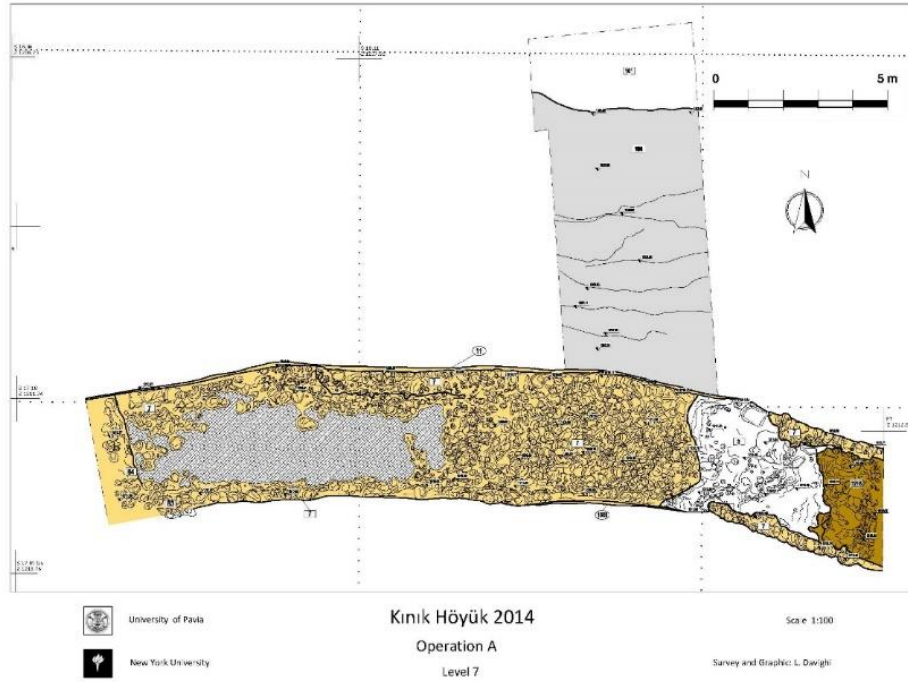

Şekil 3.11. A (wall) açması 6. seviye planı (Çizim L. Davighi)

A.7 seviyesi, duvarların en son yapı evresi ile bağlantılı en erken yüzeyi (SU A16=SU A 15) içermektedir (**Şekil 3.12**). Bu seviyenin tarihlendirilmesinde ele geçen seramiklerin yanı sıra C14 metodu da kullanılmıştır. Sur duvarına ait taş temelin dış kısmında kullanılmış ahşap kalıntılardan alınan örnekler ile gerçekleştirilen C14 (karbon 14) metodu bizlerin seviyeyi yaklaşık MÖ 1400+/-50'lere tarihlendirmesini mümkün kılmıştır⁵⁰⁸. Aynı şekilde A161'in üstündeki birikintiden ele geçen seramik parçaların Geç Tunç-Erken Demir'e tarihlendiriliyor olması C14 ile elde edilen verinin doğruluğunu destekler niteliktedir. Buna göre A.7 seviyesinin yaklaşık MÖ 2. Bin ortalarında inşa edilip yaklaşık bin yıl kadar kullanımda kaldığı varsayılmaktadır. A164, sur duvarının temel sıvasıyla yaklaşık 1207.60 m. yükseklikte birleşmektedir. Yaklaşık 1 m.'den sonra aşağıya doğru bir eğim yapmakta ve duvarın yüzeyinden 1205.5 m. yüksekliğe kadar yaklaşık 56 m. boyunca kuzeye doğru izlenebilmektedir. 17.15

⁵⁰⁸ Nancy Highcock, Pam Crabtree, Douglas V. Campana, Marco Capardoni, Anna Lanaro, Alvis Matessi, Naomi F. Miller, Philip Strosahl, Andrea Trameri and Lorenzo D'Alfonso, "Kınık Höyük, Niğde: A new Archaeological Project in Southern Cappadocia", *The Archaeology of Anatolia: Recent Discoveries (2011-2014) Volume 1*, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, Cambridge, 2015, 106 (98-126 pp)

karalojının güney kısmında A164 kaldırılmış ve altından duvarlara ışık tutan en erken yapı evresinin kalıntıları açığa çıkartılmıştır (A.8 seviyesi). Bunlar duvarlara ait, çevresi A.7 seviyesine göre daha geniş olan taş bir temel (SU A34) ve temelden kuzeye doğru bir çıkıntı yapan, üzerinde kırmızı renkte kerpiç kalıntıları bulunan dikdörtgen bir taş yapıdan oluşmaktadır. Bu yapının (SU A165) bir bastion (burç) ya da bir kule olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, yapının 50 cm kadar duvardan bir çıkıntı yapması ve bu çıkıntının bir burç için fazla olması, setin (rampart) henüz kazılmamış olan batı tarafında erken stadel duvarlarına ait bir kapının bulunup bulunamayacağı fikrini ortaya çıkarmıştır. Bu seviyenin tarihlendirilmesi henüz netlik kazanmamıştır. Ancak kulenin yanındaki A164'ün yüzeyi altında dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarına sahip boyalı Erken Demir Çağ'a ait bir çömlek parçası (KIN 11A.12.10) bulunmuştur (Levha 46/452). Bu çömleklerin birebir benzerleri Porsuk⁵⁰⁹, Kamankale⁵¹⁰ gibi yerleşimlerin Erken Demir Çağı tabakalarında oldukça yaygındır. Ancak şuan için elimizdeki veriler A.8 seviyesinin tarihlendirilmesinde yetersiz kalmaktadır.

Şekil 3.12. A (wall) açması 7. seviye planı (Çizim L. Davighi)

⁵⁰⁹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 54-56.

⁵¹⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 82, 83, 84, 90.

B Açması (S15. 15, 15. 20, 16. 16)

Höyüğün tepe kısmında yer alan 10x30 m. ölçülerindeki açmada, 2011-2014 yılları arasında yapılan çalışmalar sırasında höyüğün Orta Çağ, Helenistik ve Akamenid Dönemi'nden oluşan 3 tabakası açığa çıkartılmıştır. Bununla birlikte bu alanda Roma ve Bizans Dönemi'nde yerleşimin olduğunu gösteren tabakalar bulunamamıştır. Bu durum höyük üzerinde Orta Çağ ile Hellenistik Dönem arasında bir hiatusun (boşluk) olduğunu göstermektedir.

Höyüğün en son kullanımına işaret eden I. tabakaya ait Orta Çağ tabakaları **B1** ve **B2** olarak kodlanan seviyelerde ele geçmiştir. B1 seviyesinde kazı alanının batı köşesinde yuvarlak taş duvarlara sahip küçük ve düzensiz bir yapı açığa çıkartılmıştır. Bu yapıların hayvan barınağı ya da mevsimlik kullanılan konutlar olabileceği düşünülmektedir⁵¹¹. Bununla birlikte Orta Çağ'da önceki Helenistik Dönem taş mimari kalıntılarının yeniden kullanıldığını gösteren küçük boyutlu köysel yapıların varlığını destekleyen pek çok unsur olmasına karşın şimdiye kadar herhangi bir kamu yapısının izlerine rastlanılmamıştır. Selçuklu Dönemi'ne tarihlendirilen B2 seviyesinde ise S. 16.16 karalojında, evsel bir mimari ve büyük açık bir mekân tespit edilmiştir. Yapı 70-90 cm. kalınlığa ve yaklaşık 50 cm yüksekliğe kadar korunmuş iki sıra oldukça düzensiz ve şekilsiz taşlardan oluşmaktadır. Kuzeyde iki odalı bir yapının varlığına işaret eden taş duvarlar rahatlıkla görülebilmektedir. Doğu taraftaki oda yüzeyden 9,5 m. ye kadar kazılmış ve buranın taş duvarın döküntüleriyle dolu olduğu anlaşılmıştır. Ancak bu taş döküntülerin altında sert bir kil zemin bulunmuştur. Doğu duvarının kuzey kısmında yapıyı diğer yapılarda ayıran kuzey-güney yönlü bir kapı açıklığı tespit edilmiştir. Bu kapı açıklığının sol tarafında yapı ile bağlantılı bir tandır bulunmuştur. Yine ikinci bir açıklık odanın güneydoğu köşesinde görülebilmektedir. Ancak bu durum duvarın sonradan tahrip olmasıyla alakalı olabilir. Bu evsel yapının güneyindeki yarı dairesel alanın, kırmızı ve grimsi renkte kül kalıntılarının olduğu sert bir kil toprakla kaplı olduğu görülmüştür. Kül içinden ele geçen çeşitli cüruflar küçük ölçekte bir üretimin olduğunu kanıtlar niteliktedir⁵¹². Ayrıca B2 seviyesinde farklı boyut ve işleve sahip çok sayıda çukur bulunmuştur. Helenistik tabakanın çoğu bu çukurlarla bozulmuş ve yalnızca taş

⁵¹¹ D'Alfonso-Ergürer , 38

⁵¹²Lorenzo D'Alfonso , "Excavations at Kınık Höyük: A Preliminary Report on The First Campaign (Aug.- Oct. 2011), 34. *KST/ 1*, 2012,390.

temele ait bölümler korunmuştur. Bu seviyede bulunan seramikler Selçuklu Dönemi'nin sırlı seramiklerinden oluşmakta ve Tişana Kemerhisar kazısının Orta Çağ'a ait Level 1 seramikleriyle benzerlik göstermektedir⁵¹³. Yapılan çalışmalarda elde edilen bulgular höyükte Orta Çağ yerleşiminin güçlü olmadığını göstermiştir.

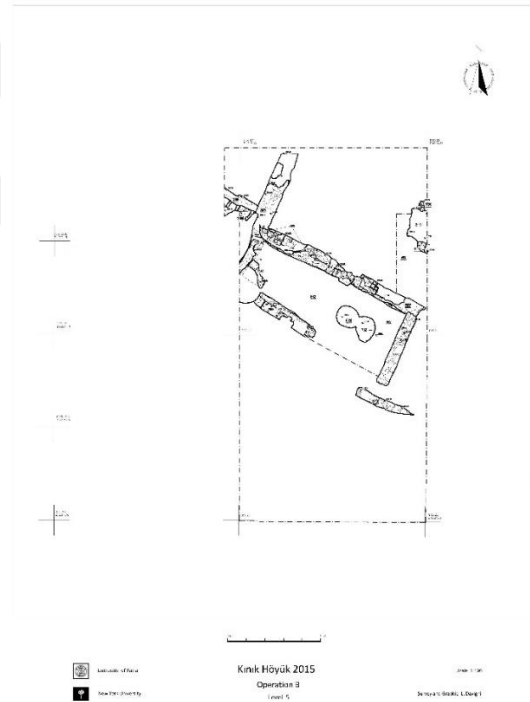
Açmanın II. tabakayı içeren Hellenistik Dönemi (MÖ 4-1.yy) **B3** ve **B4** olarak kodlanan seviyelerde açığa çıkartılmıştır. B3 seviyesi Hellenistik tabakanın geç evresini, B4 ise erken evresini oluşturmaktadır. Bununla birlikte her iki seviye de kendi içinde *a* ve *b* evresi olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Hellenistik Dönem seviyelerinin Orta Çağ çukurları tarafından büyük ölçüde tahrip edildiğini daha önce ifade etmiştik. 2013-2014 yılı çalışmalarında S.15.20 ve 16.16 karolajında ve B3 seviyesinde Hellenistik Çağ'dan kalma düzensiz bir odanın güney taş duvarları açığa çıkartılmıştır. Ancak buradaki duvar kalıntıları olasılıkla daha sonraki iskânlar sırasında kesintiye uğramış ve yeniden kullanılmıştır. Burada ele geçen Hellenistik döneme ait bir çöp çukuru, duvarın bu tarihten sonraya ait olamayacağını (terminus ante quem) anlaşılması açısından önem arz etmektedir⁵¹⁴. B Açmasının B4 seviyesi yine S 15.20 ve 16.16 karolajlarında araştırılmış ve bu alanlarda çok az korunmuş duvar kalıntıları ile karşılaşmıştır. Bu oldukça zayıf, daha sonraki iskânlar sırasında sökülmiş ya da kesintiye uğramış duvar kalıntıları 15.20 karolajının güney yarısında bulunmuştur. Bu duvarlardan biri olan B2024 kodlu kerpiç duvar, ince beyaz sıvalıdır. Yalnızca 5 cm. yüksekliği ve 80 cm uzunluğu korunabilmiş bu duvar, onun hemen yukarısındaki B505 kodlu duvar tarafından kesintiye uğramıştır. Ayrıca B4 seviyesinde çok sayıda çukur ve S845 kodunda bir ocak bulunmuştur. Ocak yaklaşık dikdörtgen biçimli plakalarla kapatılmış ve her iki kenarına şekilsiz taşlar sıralanmış, büyük bir pitos ve havalandırma kanalından oluşan ateşleme bölümüyle ele geçmiştir. Bu seviyenin *a* (B836) ve *b* (B2018) evresi olarak tanımlanan iki tabanının bu ocakla bağlantılı olduğu anlaşılmıştır. Höyük üzerindeki Hellenistik tabakanın sınırlı bir bölümü kazılmasına rağmen buradan çok sayıda siyah ve kırmızı astarlı kaliteli Hellenistik seramikler yerel Geç Demir Çağı tek renkli seramikleri ile bir arada bulunmuştur. Geç dönemde oldukça yoğun üretilen kalıp yapımı kabartmalı Hellenistik

⁵¹³ Lorenzo D'el Alfonso-Clelia L. Mora, "Viaggi anatolici, dell'Universita di Pavia, Rapporto preliminare della prima campagna di ricognizione archeologica nella Tyanide settentrionale" in *Athenaeum* XCIII, 2010, 574 (569-581)

⁵¹⁴ D'Alfonso-Ergürer, 38.

kâselerin ⁵¹⁵ sayıca az olmasına rağmen iki odalı yapının kuzey batı köşesindeki yarı dairesel biçimli tuhaf mimarinin Gordion'daki ⁵¹⁶ Erken Hellenistik depolama mekânları ile benzerliği Erken Hellenistik tabakanın varlığına işaret etmektedir. Buna ilaveten yapılan çalışmalar sırasında elde edilen veriler en geç konteksin ve höyüğün işgalinin bu döneme tarihlendiğini açık bir şekilde göstermektedir ⁵¹⁷.

B açmasındaki erken dönem tabakaları, ilk kez 2013 yılında açmasının kuzeydoğu köşesinde küçük bir alanda yapılan derinleşme çalışması sırasında, yaklaşık 2 m. yüksekliğe ve 1 m. genişliğe sahip, çok iyi korunmuş durumda, bazı yerlerinde renkli sıvaların görüldüğü kerpiç bir duvar kalıntısı ile ortaya çıkartılmıştır. Ancak daha sonraki 2014 yılı çalışmalarında Akamenid Dönemi'nin kerpiç yapıları tam anlamıyla tespit edilebilmiştir. Höyüğün III. tabakasını yansıtan Akamenid Dönemi'nin (MÖ 6.-4.yüzyıl) en geç seviyesi **B5**, Erken Hellenistik tabakanın hemen devamında gelmiştir (**Şekil 3.13**).

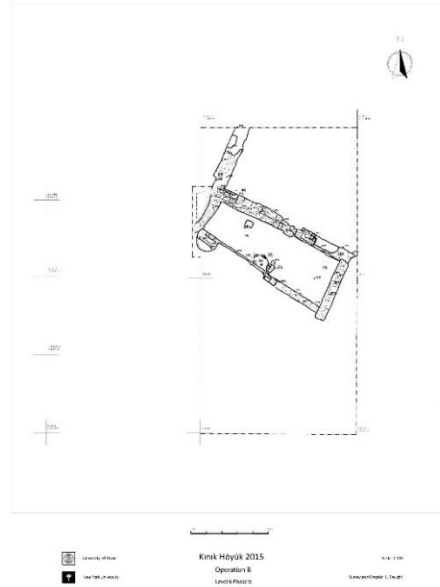
Şekil 3.13. B5 evre planı (Çizim L. Davighi)

⁵¹⁵Susan I. Rotroff-Andrew Oliver, *The Hellenistik Pottery from Sardis: Finds Through 1994*, Cambridge Mass. 2003, 92

⁵¹⁶Martin Gregory Wells, *A Cosmopolitan Village: The Hellenistic Settlement at Gordion*, Unpublished PhD Thesis, University of Minnesota, 2012, 236

⁵¹⁷D'Alfonso-Ergürer, 44.

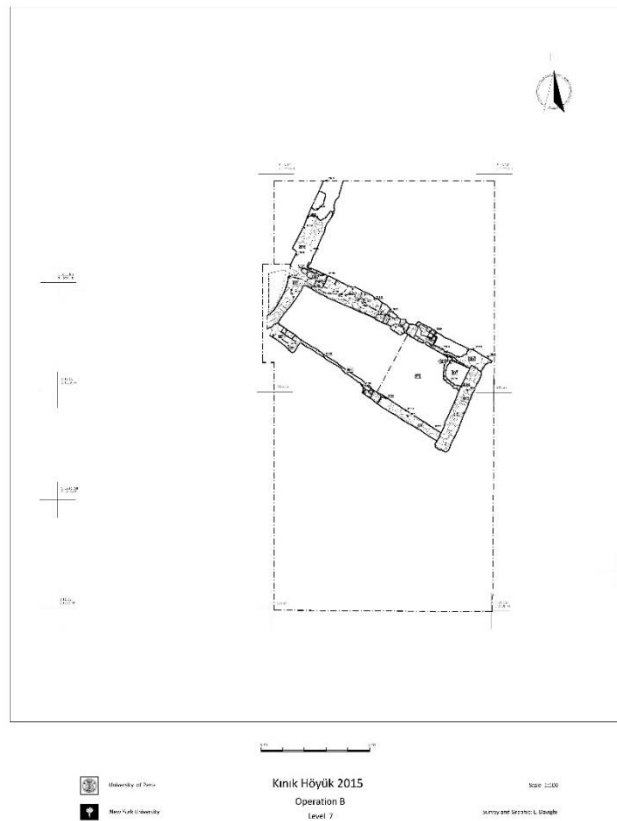
Bu seviye, B397 ve B673 kodlu kerpiç duvarlar arasında 2013 yılında açılan küçük bir alanın batısına doğru genişleyen 16.16 karolajında açığa çıkartılmıştır. Bununla birlikte yaklaşık 10 m. yüksekliğe 3-4 m. genişliğe sahip yamuk biçimli bir odanın 4 kerpiç duvarı da bulunmuştur. Güneybatı duvarı (B2038=892), S815, S397 ve S673 kodlu erken duvarlarla bağlantılı ve taş temel üzerine kerpiçten yapılmıştır. B2038 ve B815 arasındaki köşe B829 ve B2041 kodundaki çukurlar tarafından oldukça tahrip edilmiştir. Ancak B2038 ile bağlantılı, doğrudan kerpiç döküntü tabakasının devamında gelen bir taban (B852) ve birkaç tane çukur (S890 ve 782) tespit edilebilmiştir. İlerleyen çalışmalar sırasında kaldırılan bu tabanın (B852) devamında **B6** seviyesinin mimari özelliklerini yansıtan 897 kodunda bir duvar gün yüzüne çıkmıştır (**Şekil 3.14**). Kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan duvar yine taş temel üzerine kerpiçten yapılmıştır. Duvarın tüm yüzeyi kalın bir sıva ile kaplanmıştır. Bu duvarlardan yaklaşık 1 m. aşağıda ocak olabileceği düşünülen kerpiç ve taştan yapılmış bir köşe bulunmuştur. Köşe, bir Orta Çağ çukurunun tabanı tarafından bozulmuş olsa da yine de korunmuş durumdadır. Bu alanı dolduran kül birikintisi içinde Akamenid Dönem’de oldukça yaygın olan içe döndürülmüş ağız kenarına sahip “Grey Ware” olarak isimlendirilen çanaklar ele geçmiştir. Bu tip çanaklar Gordion’un Akamenid tabakalarında da bulunmuştur⁵¹⁸.

Şekil 3.14. B6 evre planı (Çizim L. Davighi)

⁵¹⁸Galya Dechkova Toteva *Local Cultures of Akamenid Anatolia*, Unpublish PhD Thesis, University of Minnesota, 2007, 169, Plate 2 14,17.

B açmasının Akamenid Dönemi'ni yansıtan en erken seviyesi ise **B7'de** görülmüştür (**Şekil 3.15**). B7 seviyesi 815, 297, 673 ve 897 kodlu duvarların doğu yarısında tespit edilmiştir. Bu seviye boyunca 897 kodlu duvarın 806 kodlu dairesel yapı ile birlikte hala kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu dairesel yapıda ele geçen bitkisel kalıntılar üzerindeki arkeobotanik çalışmalar, buranın bir çöp çukuru olarak işlev gördüğünü anlamamıza olanak sağlamıştır. 2013 yılı çalışmalarında ulaşılamayan B7 seviyesi ile bağlantılı zemine 2014 yılı çalışmalarıyla ulaşılmıştır. S876 kodlu kil taban sanki sıvalıymış gibi oldukça beyazdır. Bu tabanın üzerinde ne oldukları anlaşılamayan birkaç materyalin yanı sıra göz biçiminde süslemeye sahip cam bir boncuk ele geçmiştir. 2014 kazı sezonun sonlarına doğru 397 kodlu kerpiç duvarın kuzey kenarı temizlenmiştir. Bu çalışmalar sırasında Akamenid döneminin kerpiç yapılarının kuzeye doğru devam ettiği anlaşılmıştır.

Şekil 3.15. B7 evre planı (Çizim L. Davighi)

C Açması

2011 yılında yerleşimi çevreleyen sur duvarlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla höyüğün güney yamacındaki C açmasında çalışmalar başlatılmıştır. C açması 6 m. aralıklarla açılmış 2x10 m. ölçülerinde 4 sondaj alanından oluşmaktadır (Foto 3.4).

Foto 3.4. C Açması sondajlarının genel görüntüsü (Fotoğraf Lorenzo D’el Alfonso)

Her bir sondaj alanında yapılan çalışmalarda iç kaleye ait taş duvarlarla höyüğün V. ve IV. tabakaları tespit edilebilmiştir (**Şekil 3.16**)⁵¹⁹. 1, 2 ve 4 numaralı sondajlarda yapılan çalışmalarda bu üç sondaja ait zeminlerin kerpiç ya da taş mimari kalıntılarla bağlantılı olduğu anlaşılmıştır. Buralardan ele geçen seramikler oldukça homojen bir yapı sergilemektedir. Seramik parçaların büyük bir çoğunluğu zikzak dizisi, üçgenler, dalga ve paralel kesik çizgiler gibi geometrik motifli black-on-white (beyaz üzeri siyah) ve black-on-red (kırmızı üzeri siyah) seramiklerden oluşmaktadır. Özellikle 4 numaralı sondajdan ele geçen üzerinde aplike bir geyik motifi bulunan bir sığ çanak parçası oldukça güzel bir örneği yansıtmaktadır. Farklı bir teknikte yapılan seramik, olasılıkla figür kalıpta şekillendirildikten sonra kaba aplike edilmiş ve daha sonra boyanmıştır. Silüet stilde yapıldığı açık olan geyik motifi Alishar IV⁵²⁰ üretimi olan malları hatırlatmaktadır. Bu stilde yapılmış pek çok örnek Alishar dışında Boğazköy⁵²¹, Porsuk⁵²², Kamankale⁵²³ gibi Orta Anadolu’nun pek çok yerleşimlerinden bilinmektedir.

⁵¹⁹Lorenzo D’Alfonso-Mehmet Işıklı, “Kınık Höyük, Kapadokya’da Yeni Bir Kazı”, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, Sayı 139, 2012, ,24

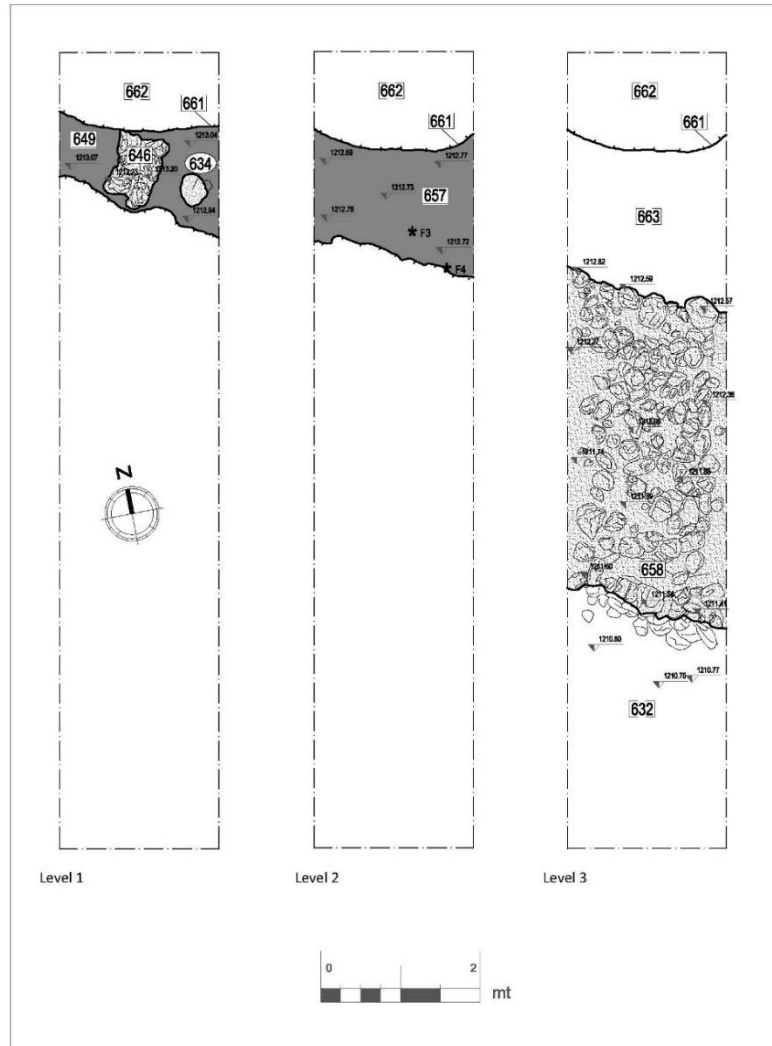
⁵²⁰Von der Osten, “*The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*,” 1937b, 374

⁵²¹Hermann Genz , “*Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungs kampagnen 1993 bis 1998*”, Boğazköy-Hattuşa Ergebnisse Der Aus grabungen, 2004, Taf. 66 çiz.10,Taf. 68 çiz.7

⁵²²Sylvestre Dupré1983: Pl. 97, Res. 258, 259, 260

⁵²³Kimiyoshi Matsumura 2005: 216

3 numaralı sondajda yapılan çalışmalarda stadel duvarının üst kısmını kaplayan çöküntü durumunda kalın bir kerpiç yıkıntı ile karşılaşmıştır. Daha sonra bu kerpiç yıkıntılarının üst yapıyı oluşturan duvarlara ait olduğu anlaşılmıştır. Bu kerpiç yıkıntıları *insitu* durumundaki Geç Demir Çağı seramiklerinin bulunduğu üç toprak katmanı ile kapandığı için duvarların tarihlendirilmesinde Orta Demir Çağ'dan önce Geç Demir Çağın varlığı açıkça görülmüştür. A açmasındaki duvarların tarihlendirilmesi hala tartışmalı olmasına rağmen C Açmasında ulaşılan sonuçlarla bir uyumluluk yansıttığı açıktır. C açmasındaki çalışmalar sadece 2011 yılı ile sınırlı kalmış, höyük üzerindeki araştırmalara daha çok A, B ve D açmalarında yoğunluk kazandırılmıştır.

Şekil 3.16. C açması VI. ve V. tabakaların planı. (Çizim L. Davighi)

D Açması

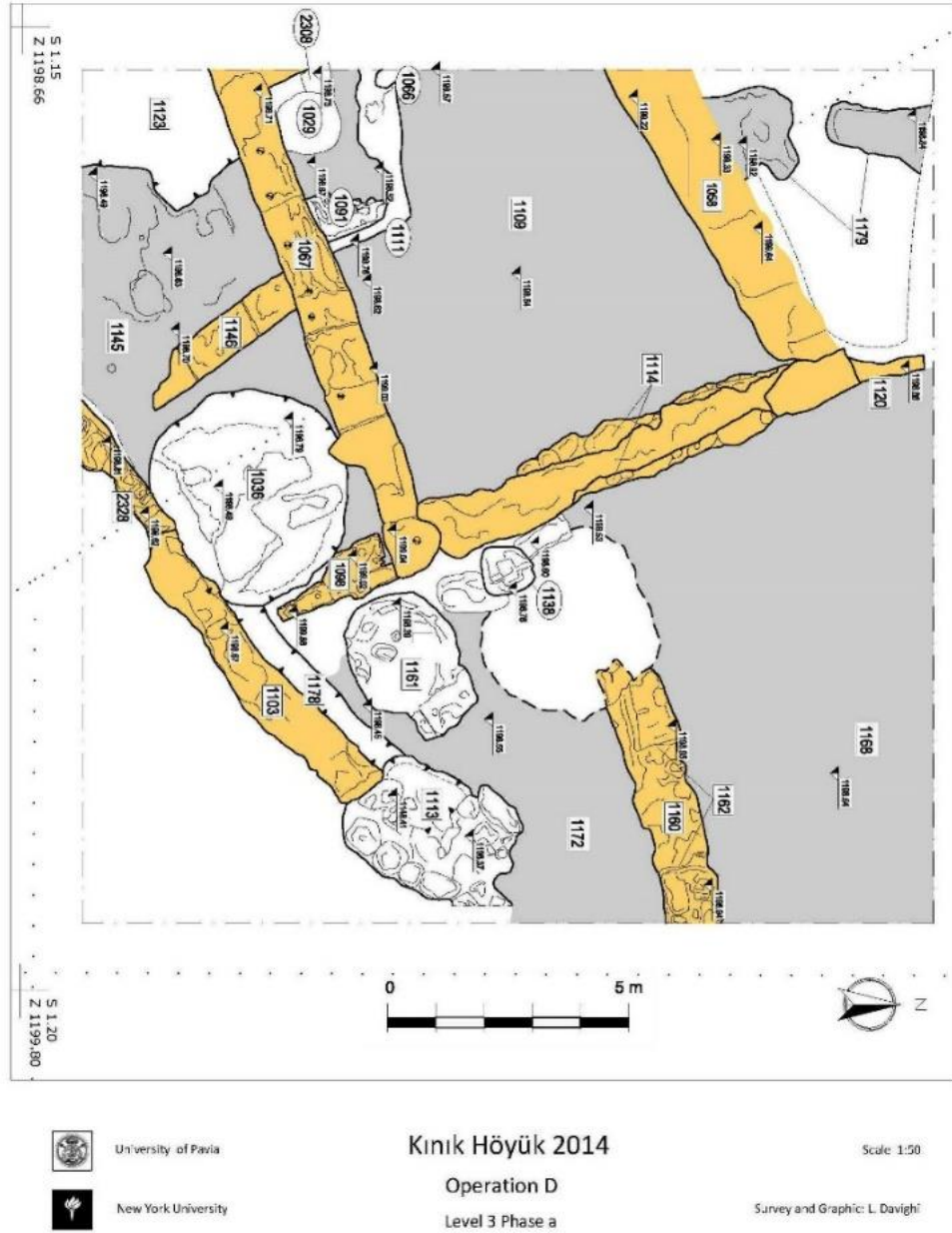
İlk kez 2013 yılında kazılmaya başlayan D açması Kınık Höyük terasının batı kısmında (S1.15) bir yamaç üzerinde yer almakta ve 10x10 m.'lik bir alandan oluşmaktadır. Bu alanda yapılan ilk yıl çalışmalarında Orta Çağ'a ait olduğu düşünülen D1 seviyesi açığa çıkartılmış ancak bu seviyenin anlaşılmasını zorlaştıracak ölçüde tahrip olduğu görülmüştür. Bununla birlikte D açmasındaki Orta Çağ seviyesinin B Açmasından oldukça farklı bir karakter yansıttığı ve olasılıkla Bizans Dönemi'ne ait olabileceği düşünülmektedir. Şuan için yalnızca bir hipotezden öteye geçemeyen bu görüş eğer ilerleyen yıllarda elde edilecek verilerle desteklenirse, höyük üzerindeki Bizans yerleşimlerinin yalnızca aşağı şehirle sınırlandığını göstermesi açısından oldukça önemli olacaktır.

D.1 seviyesinin hemen altında, açmanın kuzey-doğu köşesinde **D.2** seviyesini oluşturan Hellenistik Dönem'e ait taş duvarlı odanın bir bölümü açığa çıkartılmıştır. Bu oda içerisinde dikdörtgen biçimli bir çöp silosu bulunmuştur. Çöp silosu özellikle Gordion'un Hellenistik tabakasından gelenler ile oldukça benzerdir⁵²⁴. Oda'nın güney ve batısındaki dış yüzeyde yaklaşık 1,5 metre karelik bir alanda delikler gün ışığına çıkartılmıştır. Bu delikler yaklaşık 5 cm çapa sahiptir. Başlangıçta işlevleri anlaşılamayan ancak 30 kadar ağırşagın bulunmasıyla dokuma tezgâhları için kullanılmış olabileceği düşünülen alan, tekstil endüstrisinin özellikle bu alanda önemli olduğu izlenimi ortaya koymaktadır. Bu seviyeden ele geçen seramikler D2 seviyesinin Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmesini mümkün kılmıştır.

Hellenistik tabakanın altında, açmanın batısında ortaya çıkartılan **D.3** seviyesi a ve b olmak üzere iki evredlidir. **D.3a**, kuzeye (S 1058), doğuya (S1114) ve güneye (S1067) yönelmiş duvarlara sahip bir yapıyla kendini göstermiştir (**Şekil 3.17**). Oda'nın güneybatı köşesinde 2013 yılı çalışmalarında dışı pitos parçaları ile sıkıştırılmış dairesel bir ocak (1029), bu ocağın doğusunda daha küçük olan bir başka ocak (1091), taş işçilikli yüzey (2308) ve kırık kap parçası döküntülerinin bulunduğu kil bir yüzey (1066) açığa çıkartılmıştır. Bu tek odalı yapının bir mutfak alanı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu alandan metal bir kalıbın da bulunması maden üretimiyle ilgili bir mekânın olabileceği fikrinin ortaya atılmasını da sağlamıştır. Bu seviyede kırmızı bandlı çanak çömlek parçaları ile bir lekitos parçası ele geçmiştir. Kırmızı bandlı çanaklar Gordion'da YHSS

⁵²⁴ Wells, 238.

4'te bulunanlar ile⁵²⁵, lekitos parçası ise özellikle MÖ 5.yüzyıl lekitoslarıyla büyük bir benzerlik göstermektedir⁵²⁶. Gerek YHSS4 gerekse MÖ 5. yüzyıl lekitosları ile olan benzerlikler D3 seviyesinin III. tabakaya (MÖ 6-4. yüzyıl) verilmesini mümkün kılmaktadır.

Şekil 3.17. D.3a evre planı (Çizim L. Davighi)

⁵²⁵ Galya DechkovaToteva 2007: 169 Pl 2. Çiz. 23, 24, 25

⁵²⁶ D. C. Kurtz , "Athenian White Lekythoi Pattern sand Painters", Oxford, 1975, 58-59

2014 yılında gerçekleşen çalışmalarda 2013 yılında açığa çıkartılan dairesel ocağın (1029) orijinal yapısının seramikten oluştuğu ve iç kısmında kerpiçten yapılmış raf benzeri bir bölümün bulunduğu anlaşılmıştır. İlerleyen çalışmalar sırasında 1067 kodlu duvarın doğusunda biri yanık durumda olan iki taban bulunmuştur. Bununla birlikte bu iki tabanla bağlantılı, yanmış kerpiç duvarlı ve üst kısmı çökmüş büyük yuvarlak bir ocak (1161) tespit edilmiştir. Ocağın içinin yanmış durumdaki hayvan kemikleri ve büyük boyutlu yine yanmış durumda pişirme kabı parçaları ile dolu olduğu görülmüştür. Ayrıca ocağın tam kuzeyinde yer alan bir öğütme taşı buranın bir yiyecek üretimi ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir⁵²⁷. Ocağın güney tarafında bazı taş duvar kalıntıları ortaya çıkartılmış ancak onların işlevi ve D3 seviyesinin mimarisi ile olan bağlantısı henüz anlaşılamamıştır. İlerleyen zamanda yapılacak çalışmalar bu kalıntıların anlaşılmasına olanak sağlayacaktır. Bu seviye ile bağlantı 1145 ve 1179 kodlu iki taban daha tespit edilmiştir. Alanın kuzeybatında yer alan tabanda (1179) Geç Demir Çağ II yani Akamenid Dönemi'ne ait çok zengin seramik buluntular ortaya çıkartılmıştır. Bu zemin oldukça aşınmış ve çok az bir kısmı korunabilmiştir. En erken evreye (D3 b) ait olduğu düşünülen açmanın kuzeybatı köşesindeki alanın ise farklı bir amaca hizmet ettiği sanılmaktadır (**Şekil 3.18**). Bu evreye ait bir tabanın (1196), 1058 ve 1114 duvarları ile bağlantı en erken dönem tabanı olduğu sanılmaktadır. 2014 kazı sezonun sonlarına doğru 1197.60 m. yükseklikte, 1067 duvarının kuzey kısmı 50 cm kazılmış ve burada yeni bir tabana ulaşmaksızın hayvan kalıntıları açığa çıkartılmıştır. Bununla birlikte güneybatı köşede D3 a evresini oluşturan mutfak gibi benzer pozisyonda yanmış bir alan kısmen de olsa açığa çıkartılmıştır.

⁵²⁷ D'Alfonso-Highcock-Lanaro-Matessi-Tomassini Pieri-Tektaş-Trameri, "Kınık Höyük (Niğde), 2013 Yılı Kazısı", 501-502

3.3.CARBON 14 (C 14) ANALİZ SONUÇLARI

Arkeoloji çalışmalarında, tespit edilen stratigrafik dizinlerin güvenilir bir şekilde tarihlendirilmesinde C 14 analiz çalışmaları büyük bir önem taşımaktadır. Orta Anadolu Bölgesi Demir Çağı merkezleri arasında Gordion, Boğazköy, Kaman-Kalehöyük ve Çadır Höyük gibi yerleşimler C 14 destekli tabakalara sahiptir⁵²⁸. Son dönemde Kınık Höyük'te gerçekleştirilen C 14 analizleri ile bu yerleşimlere bir yenisi daha eklenmiştir. Kınık Höyük'te C 14'e yönelik ilk analiz çalışmaları 2013 yılında *Laboratoire de Mesure du Carbone 14, Gif-sur- Yvette (FRA)* tarafından gerçekleştirilmiştir. 2014-2015 yıllarında höyüğün farklı tabakalarından alınan toplam 16 yeni örnek ise *Queen Universty Belfast CHRONO 14* merkezi tarafından analiz edilmiştir⁵²⁹.

Höyüğün Hellenistik Dönem tabakalarını temsil eden KH-P II, A1 açmasından alınan iki örnek (**KN15A.1539.S77, KIN15A.1649.S60**) üzerinde yapılan incelemeler sonucu tarihlendirilmiştir. Elde edilen veriler höyüğün söz konusu tabakanın (KH-P II) MÖ 2 veya 1. yüzyıl aralığına kadar indiğini göstermektedir (**Tablo 3.2**)⁵³⁰.

Yerleşimin A1(**KIN15A.1684.S117, KIN15A.1691.S128**), B (**KIN15B.700.S12**) ve D (**KIN15D.2358.S89, KIN15D.2394.S162**) açmalarından alınan toplam 5 örnek, KH-P III ile tanımlanan Akamenid Dönem tabakalarının MÖ 4-3. yüzyıl aralığına tarihlendiğini ortaya koymuştur. Ancak B Açmasından edinilen bir başka örnek (**KIN15B.693.S13**) höyükteki Akamenid iskânın MÖ 5. yüzyılda da devam ettiğini göstermiştir. Kalibre edilmiş bu tarihler KH-P III'ün Akamenid Dönem'e tarihlendirilmesinin yerinde olduğunu⁵³¹ ve iskânın Erken Hellenistik Dönem'e değin sürdüğünü göstermesi açısından son derece önemlidir.

Kınık Höyük'ün erken dönem tabakaları (KH-P IV-VII) yalnızca höyüğün kuzey ve güney yamaçlarında araştırılmıştır. Bunlardan ODC sonu-GDÇ başlarına verilen KH-P IV'e ait ilk izler, 2012-2013 yılı kazı sezonunda A2 açmasında tespit edilmiştir⁵³². 2015

⁵²⁸ Bkz. Bölüm 2.3.

⁵²⁹ D'Alfonso, Lorenzo -Maria Elena Gorrini-Clelia Mora, "The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015), *Athenaeum* 104/2, Pavia 2016, 590

⁵³⁰ D'Alfonso-Gorrini-Mora, "The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015)", 590.

⁵³¹ D'Alfonso, Lorenzo -Maria Elena Gorrini-Clelia Mora, "Archaeological Excations at Kınık Höyük Preliminary Report of the Third Campaign (2013), *Athenaeum* 102, Pavia 2014, 573-574.

⁵³² D'Alfonso, Lorenzo -Maria Elena Gorrini-Clelia Mora, "Archaeological Excations at Kınık Höyük Preliminary Report of the Third Campaign (2013), *Athenaeum* 102, Pavia 2014, 565-566.

yılında C açmasında gerçekleştirilen derinlik sondajından (bu sondaj C-3 olarak adlandırılmıştır) alınan iki örneğin (**KIN 15C.2508.S4, KIN 15C.642.S21**) C 14 sonuçları söz konusu tabaka için *terminus ante quem*⁵³³ oluşturmakta ve bu dönem iskânının sadece sitadelin güney kısmında var olduğunu kanıtlamaktadır⁵³⁴.

Höyüğün stratigrafik dizininde EDÇ sonu-ODÇ başlarına ait tabakaları tanımlayan KH-P V, A açmasındaki sitadelin dış kısmında rampalı alandan alınan iki örnek (**KIN 14A.153.S18, KIN 14A.161.S17a**) yoluyla analiz edilmiştir. Bu tabaka için yapılan C 14 analiz sonuçları MÖ 10-9. yüzyıl (yak. 2 sigma) aralığına işaret etmektedir. Bununla birlikte rampanın depozitleri altında A164'ten alınan bir örnek (**KIN 14A.164.S16**) ise biraz daha erken MÖ 1110-907 (yak. 2. sigma) tarih aralığı vermektedir. Bu tarih, sitadelin ikinci sur duvarlarının yapıldığı bir dönem olan, KH-P VI (GTÇ II-EDÇ I) için *terminus ante quem* oluşturmaktadır. Diğer yandan C açmasında C-3 olarak adlandırılan derinlik sondajındaki, sitadel duvarlarına bitişik bir tabandan alınan bir örnekte (**KIN 15C.2526.S19**) benzer bir tarihe işaret etmektedir. Sitadel duvarları ile bağlantı en erken iç yüzeyi tanımlayan SU 1526'dan gelen bu örnek, MÖ 1206-928 (yak. 2 sigma) tarih aralığını vermektedir⁵³⁵. 2015 yılında C-3 derinlik sondajındaki çalışmalarda elde edilen en önemli sonuçlardan biri ise sitadel duvarlarının erken yapım evresinin saptanması olmuştur. Tespit edilen erken evre surlarının iç yüzünün geç evre suruna nazaran 30 cm daha dışa çıkıntı yaptığı anlaşılmıştır. KH-P VI'daki (GTÇ II-EDÇ I) SU 659 kodlu duvarların altındaki yanık bir tabakadan alınan C 14 analiz örneği (**KIN 15C.2543.S24**) MÖ 1213-996 (yak. 2 sigma) arasında bir tarih aralığı ortaya koymaktadır. Alfonso, bu zaman diliminin C-3 derinlik sondajındaki KH-P VI duvarları için *terminus post quem*⁵³⁶ oluşturduğunu düşünmektedir.⁵³⁷ Diğer yandan A açmasındaki sitadel duvarlarından alınan yanmış bir ahşap parçasına ait örneğin (**KIN 13.11.S76**) 2014 yılı başlarında gerçekleştirilen analiz sonuçları ise MÖ 1529-1290 (yak. 2 sigma) tarih aralığı sağlamıştır. Alfonso, bu ahşap kalıntının yeniden kullanılmış olabileceği göz önüne alındığında A.7 sitadel duvarının Geç Tunç Çağ'a

⁵³³ Teminus ante quem, tabakanın belirlenen tarihten daha önceye ait olmadığını anlamına gelmektedir.

⁵³⁴ D'Alfonso-Gorrini-Mora, "The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015)", 590.

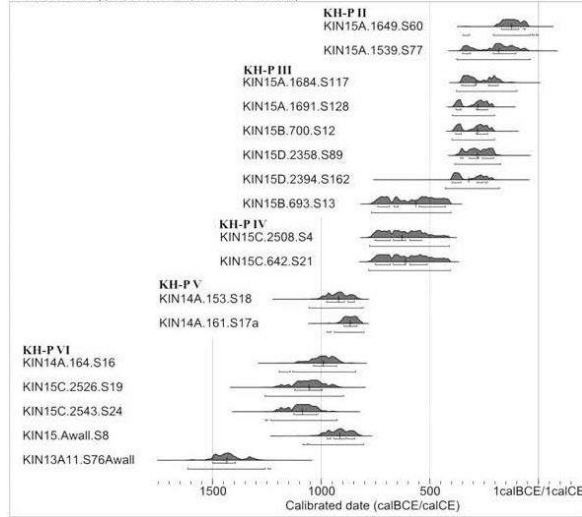
⁵³⁵ D'Alfonso-Gorrini-Mora, "The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015)", 591.

⁵³⁶ Teminus ante quem, tabakanın belirlenen tarihten daha sonraya ait olmadığını anlamına gelmektedir.

⁵³⁷ D'Alfonso-Gorrini-Mora, "The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015)", 591.

tariflendirilebileceğini ileri sürmektedir⁵³⁸. Ancak tarihlemdirmenin kesin temellere oturtulabilmesi için daha çok örnek üzerinde analiz yapılması gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda 2015 yılında sitadel duvarlarının dış tarafında (Awall) gerçekleştirilen kazı çalışmalarında ele geçen küçük bir ahşap parçanın (**KIN 15Awall.S8**) C 14 analizi yapılmıştır. Güvenilir bir konteksten gelmediği belirtilen örneğin C 14 analiz sonuçları MÖ 1008-827 (yak. 2 sigma) arasında değişen bir tarih ortaya koymuştur. Alfonso, pek çok açıdan problemli olduğunu ifade ettiği bu tarihin, eğer C-3 derinlik sondajındaki sonuçlarla bağlantılı ise buradaki KH-P VI sitadel duvarlarının yapım tarihinin GTÇ'den EDÇ'ye kadar indiğini düşünmektedir⁵³⁹.

Höyüğün KH-P VII ile tanımlanacak tabakaları henüz açığa çıkartılmamıştır. Ancak KH-P VI'daki sitadel duvarlarının aşağısında farklı bir yapım tekniği yansıtan sitadel duvarlarının izlerine rastlanmıştır. Bu sitadel duvarlarının dış yüzeyleri iri boyutlu taşlar kullanılarak çevrelenmiş orta kısımları ise daha küçük taşlarla doldurulmuştur. Belirtilen yapım tekniği Orta Anadolu Bölgesi'nde Boğazköy gibi yerleşimlerden bilinen II. Bin sur davarlarını hatırlatmaktadır⁵⁴⁰. Bu şaşırtıcı bir durum değildir. Çünkü Kınık Höyük'te gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında toplanan seramikler yerleşimde ETÇ'ye kadar inen iskânın kanıtlarını ortaya koymuştur.

Tablo 3.2. Kınık Höyük'ün kalibre edilmiş C 14 tarihleri (Reimer vd. 2013)

⁵³⁸ Highcock, Nancy- Crabtree, Pam- Campana, Douglas V.- Capardoni, Marco- Lanaro, Anna- Matessi, Alvize- Miller, Naomi F.- Strosahal, Philip-Trameri, Andrea- D'Alfonso, Lorenza, "Kınık Höyük, Niğde: A new Archaeological Project in Sounthern Cappadocia", (Ed. S. R. Steadman abd G. McMahon), *The Archaeology of Anatolia: Recent Discoveries (2011-2014) Volume 1*, Cambridge 2015, 106.

⁵³⁹ D'Alfonso-Gorrini-Mora, "The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaing (2015)", 591.

⁵⁴⁰ Rudolf Naumann, *Architektur Kleinasien*, Tübingen 1971, 66-67.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KINIK HÖYÜK DEMİR ÇAĞI SERAMİKLERİ

4.1. KINIK HÖYÜK DEMİR ÇAĞ SERAMİKLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

4.1.1. Mal Gruplarının Tespitinde Belirleyici Olan Faktörler

Seramik çalışmalarında, mal gruplarının tespiti ve sınıflandırılması oldukça önem taşımaktadır. Bu nedenle bir gruplandırma yapılırken, seramiğin farklı özellikleri yerine birden fazla özelliği bir arada bulundurması, doğru grupların oluşmasına imkân sağlayacaktır. Bir seramiğin kili, katkı boyutu ve miktarı, yapım tekniği, yüzey işlenişi, pişme durumu gibi teknik özellikleri bu açıdan son derece önemli verilerdir. Bu verilerin doğru bir şekilde değerlendirilmesi bir kabın yapım aşaması sürecinde onu üreten ve kullanan toplumun ulaştığı teknik düzeyi, gereksinimleri, üretim biçimleri ve sosyo-ekonomik yapısı gibi unsurların da anlaşılması kolaylaştıracaktır. Mal gruplarını belirleyen faktörlerden ilkinin kil oluşturmaktadır.

4.1.1.1. Kil: Doğada iki tür kil ile karşılaşmaktadır. Bunlardan biri *kaolin*⁵⁴¹ olarak isimlendirilen saf haldeki kil, diğeri ise akarsu ya da rüzgârlar tarafından aşındırılmış kayaçların içeriğini taşıyan killerdir⁵⁴². Bu nedenle killer, bitki gibi organik katkıların yanı sıra demir oksit, feldspat, kuvars, kireç ve mika gibi inorganik oluşumları da bünyesinde bulundurmaktadır⁵⁴³. Seramiklerden ve yerleşim civarındaki kil yataklarından alınacak kil örnekleri ile yapılacak analiz çalışmaları üretimin yerel olup olmadığının anlaşılması açısından oldukça önemlidir. Ancak oldukça pahalı bir uygulama olması yapımına her zaman imkân vermemektedir.

4.1.1.2. Katkı: Kil içerisine eklenen her bir materyal katkı olarak isimlendirilmektedir. Ancak, kile sonradan mı eklendiği yoksa doğal olarak mı kil içerisinde bulunduğunu söylemek her zaman mümkün olmamaktadır⁵⁴⁴. Bu durum katkı

⁵⁴¹Kaolin teriminin ilk kez 1867 yılında kullanılmaya başlandığı ve bu ismi Çince *kaoyadakauling* “Yüksek Tepe (High Hill) anlamındaki Jiangxi (Kiangsi) yerleşiminden aldığı belirtilmektedir. Prudence M. Rice, *Pottery Analysis a Sourcebook*, The University of Chicago and London, 1987, 45.

⁵⁴²Owen S. Rye, *Pottery Technology Principles and Reconstruction*, Washington 1981, 29; Ökse, “Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler”, 17.

⁵⁴³Birgitta Hulthén, *On Documentation of Pottery*, Lund, 1974, 30; Anna O. Shepard, *Ceramics for The Archaeologist*, Carnegie Institution of Washington 1976, 26; Rice, *Pottery Analysis a Sourcebook*, 33; Tarık Artel, *Keramik ve Refrakter Malzeme*, Yapı Malzemesi, İstanbul, 1969, 139.

⁵⁴⁴Ian C. Freestone, “Ceramic Petrography”, *AJA*, Vol.99 No.1, 1995, 111.

termininin kullanımında bazı tartışmaları da beraberinde getirmektedir⁵⁴⁵. Rice, bu terminoloji problemi konuda kapsamlı bir çalışma yapmış ve katkının bilinçli eklenip eklenmemesinin kilin fırınlanma ve yapımını etkilediğini belirtmiştir. Ona göre bazı killer herhangi bir katkıya ihtiyaç duymadan yapım amacına hizmet ederken, bazı killer ise kolay şekillendirilebilme ve fırınlanma aşamasında çatlamayı önlemek amacıyla katkıya ihtiyaç duymaktadır⁵⁴⁶. Bilindiği gibi seramik kurutma ve pişirme aşamasında nem kaybettiği için küçülmekte ve bu nem kaybı kabın tamamında aynı anda olmadığı için kapta çatlamalar olmaktadır⁵⁴⁷. Bu nedenle kabın içerisine katılacak olan taşçık, kuvars, kalsit gibi inorganik maddeler ısıyı tutacağı ve ısıнын kap yüzeyine eşi olarak dağılmasını sağlayacağından kabın çatlamasını önleyecektir⁵⁴⁸. Bazı araştırmacılar kil içerisindeki katkıların yuvarlak ya da köşeli bir yapı sergilemesinin, doğal ya da bilinçli bir katkı olduğu konusunda bilgi verebileceğini ve köşeli yapıdaki katkıların bilinçli olarak seramiğe katılmış olabileceğinin düşünülmesi gerektiğini ifade etmektedir⁵⁴⁹. Horejs, katkının yuvarlak ya da köşeli oluşunun hamurun niteliği ve yoğunluğu ile orantılı olduğunu, kaliteli seramiklerde genellikle yuvarlatılmış, orta ve kaba seramiklerde ise köşeli katkı kullanıldığını belirtmektedir⁵⁵⁰. Bununla birlikte hamur bileşimde yüksek oranda bulunan kireçtaşı, kalsit ve midye kabuğu gibi Kalsiyum Karbonatların pişirilme sırasında seramiğe zarar verdiği düşünülmektedir. Ortak bir görüş olmamasına rağmen Kalsiyum Karbonatların 600-900 C derecede değişime uğrayarak patladıkları belirtilmektedir⁵⁵¹. London, Kalsiyum Karbonatlarda oluşan bozulmanın fırın ısısının düşürülmesi ya da plastikliğinin azaltılması ile engellenebileceğini ifade etmektedir. Ona göre, kalsit ve kireçtaşı kil içerisine ufalanarak eklenirse, yüksek ısıya dayanıklılığı büyük ve köşeli yapıdaki katılardan daha fazla olacaktır⁵⁵². Çünkü kilin kendi doğal yapısında bulunan Kalsiyum Karbonatlar fırınlama zamanını ve ısını sınırlandırmakta ve bu

⁵⁴⁵ Heather Margaret-Louise Miller, *Archaeological Approaches to Technology*, University of Toronto, 2007, 111.

⁵⁴⁶ Rice, 408-409.

⁵⁴⁷ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 19

⁵⁴⁸ Tuba Ökse, *Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemi*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2002, 77.

⁵⁴⁹ Hulthén, 13; Rye, 37.

⁵⁵⁰ Barbara, Horejs, *Analysing Pottery Processing-Classification-Publication*, edited by Barbara Horejs, Reinhard Jung, Peter Pavuk, Bratislava 2010, 22.

⁵⁵¹ Rice, 98; Rye, 33; R. E. Jones, *Greek and Cypriot Pottery: a review of scientific studies*, Athens 1986, 754.

⁵⁵² Gloria A. London-R. D Shuster-L. Jacobs, "Ceramic Technology of Selected Hellenistic and Iron Age Pottery Based on Re-firing Experiments", *Leiden Journal of Pottery Studies*, Volume 23, 2007, 85.

durum kapların tam oksidasyonunu tamamlayamamasına neden olmaktadır. Bu nedenle 700 derecenin altındaki bir fırın ısısı Kalsiyum Karbonatların patlamasını engelleyebilmekte ancak yüzeyde alacalanma ve çekirdekte siyah renk oluşmaktadır.

Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinde gözle görülebilen katkılar ölçekli bir büyüteç yardımıyla değerlendirilmiş, katkı boyutları ve miktarına göre aşağıdaki gibi ayrılmıştır;

- Kaba (Coarse): 2-3 mm
- Orta (Midium): 1mm
- Kaliteli (Fine) : 0.5 mm

4.1.1.3. Yapım (Şekillendirme): İnsanlığın yerleşik düzene geçişiyle birlikte ilkel yöntemlerle yapılmış kap biçimlendirme teknikleri ortaya çıkmıştır. Bu kap biçimlendirme tekniklerinin en eskisi elde yapılan ürettir. Herhangi bir teknik bilgi gerektirmeyen bu üretim, yalnızca el becerisine dayanmaktadır⁵⁵³. Elde biçimlendirmede; serbest teknik, elle şekillendirme (pinching), şerit tekniği, kalıp tekniği ve dövme tekniği gibi uygulamalar yapılmaktadır⁵⁵⁴. Zaman içerisinde teknik bilgi düzeyinin artışıyla çarkta üretim başlamıştır. Bu üretim tekniğiyle, daha önce elde üretilen kapların yüzeyinde karşılaşılan dalgalanma ortadan kalkmış ve daha düzgün kap formları yapılmaya başlanmıştır. Çark üretimi kapta eğer bilinçli olarak yok edilmediyse, özellikle kabın iç kısmında, düzenli çark izleri gözlenebilmektedir. Ancak bazı kaplarda perdah gibi yüzey uygulamalarından kaynaklı çark izlerini görmek mümkün olmamaktadır. Dahası, bazen iki teknik bir arada uygulanmakta, kabın bir bölümü elde yapılırken diğer kısımları çarkta yapılabilmektedir⁵⁵⁵. Bu açıdan bakıldığında yalnızca üretim tekniğine dayalı bir mal gruplandırılmasının yapılması, çalışmadan hatalı sonuçlar çıkmasına neden olabilir. Buna karşın, üretim tekniği toplumun ulaştığı teknik düzeyi ve sosyo-ekonomik yapısının anlaşılması açısından, mal gruplandırılmasında göz önünde bulundurulması gereken kriterlerden biridir.

4.1.1.4. Yüzey Uygulamaları: Mal gruplarının belirlenmesinde etkili olan bir diğer unsur ise seramik yüzeyine uygulanan düzeltme işlemidir. Bu işlem, seramiğe son

⁵⁵³ Ökse, *Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri*, 133.

⁵⁵⁴ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 30-31; Rice, 124

⁵⁵⁵ Hulthén, 14.

şeklin verilmesinden sonra kurutma ve pişirmenin farklı aşamalarında uygulanmaktadır⁵⁵⁶. Amacı, pişmeden kaynaklı kap yüzeyinde oluşan gözeneklerin kapatılması, su geçirgenliğinin engellenmesi ya da estetik açıdan görünümü güzelleştirmektir⁵⁵⁷. Bu nedenle seramik kapların yüzey uygulamalarında birden çok teknikle karşılaşılmaktadır. Bunlar düzgünleştirilmiş (smoothed), astar, perdah, ıslak sıvazlama veya kendinden astar gibi isimlerle anılmaktadır⁵⁵⁸.

4.1.1.4.1. Düzgünleştirilmiş (Smoothed): Çömlek ustasının seramik yüzeyinde oluşan pürüzleri gidermek amacıyla, kap hala nemli iken yüzeyini ıslak elle hızlı bir şekilde düzgünleştirmesidir⁵⁵⁹. Bu yüzey uygulamalarında karşılaşılan en basit yöntemdir.

4.1.1.4.2. Astar: Kabin üzerinin fırınlanmadan önce sulandırılmış bir kilden oluşan bir madde ile kaplanması işlemidir⁵⁶⁰. Kil, astar için kullanılmadan önce suda çözülerek ağır ve büyük kil parçalarının çökmesi sağlanmakta daha sonra üste çıkan ince ve hafif kil ile seramik yüzeyi kaplanmaktadır⁵⁶¹. Astar yüzeye fırça ile sürme, daldırma veya akıtma gibi yöntemlerle uygulanmaktadır⁵⁶². Shepard'a göre, bir astarda olması gereken en temel özellik gövde ile bağının sıkı olması yani çatlayıp dökülmemesidir. Bu dökülmenin oluşmaması gövde ile astar arasında genleşmeden kaynaklı ısı farkının olmamasına bağlıdır. Ayrıca kalın ve tek kat sürülecek bir astarında bozulup çatlayacağını belirterek uygulamanın ince ve tek kat olması gerektiğini ifade etmektedir⁵⁶³.

Ökse yayınında astarı; kendinden astar, gerçek astar, sınırlı astar, boya astar gibi farklı tiplere ayırmış ve kendinden astarı kabin yapıldığı kilden elde edilmiş astar olarak tanımlamıştır⁵⁶⁴. Ancak bazı yayınlarda kendinden astar bir astar türü olarak kabul edilmemektedir. Matsumura, çömlekçinin üretim izlerini sulu kil sürerek kapattığını

⁵⁵⁶ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 39; M. A. Courty, "Identification of Wheel Throwing on the basis of Ceramic Surface Feature and Microfabrics", *Journal of Archaeological Science*, 1995, 23

⁵⁵⁷ Tuba Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1999, 25; Ökse, *Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri*, 135.

⁵⁵⁸ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 55.

⁵⁵⁹ Hulthén, 26.

⁵⁶⁰ H. Margaret-L. Miller, 119.

⁵⁶¹ Hulthén, 26.

⁵⁶² Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 56.

⁵⁶³ Shepard, 67-68

⁵⁶⁴ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 55-56.

belirtirerek bu tür yüzey uygulamalarını astardan ayırmanın zor olduğunu ifade etmiştir⁵⁶⁵. Bazı yayınlarda ise kap yüzeyinin nemli bir el veya sert bir aletle düzeltilmesi sonucu kil zerreciklerinin birikerek ince bir kil tabakası oluşturduğu “ıslak sıvazlama” yöntemi ile kendinden astar aynı yöntem olarak tanımlanmıştır⁵⁶⁶. Ancak ıslak sıvazlamada elin veya yüzeye sürmek için kullanılan aletin yüzeyde pürüzlü bir görünüm bıraktığı belirtilmektedir⁵⁶⁷.

Tez konumuzu oluşturan seramiklerin büyük çoğunluğunu amorf haldeki, profil veren küçük parçalar oluşturduğu için bazı seramikler üzerinde astar yada ıslak sıvazlama izlerini belirlemek oldukça zor olmuştur. Çünkü iyi perdahlanmış bir seramiğin dış yüzünde perdahlamadan kaynaklı renk farklılıkları oluşmaktadır. Bu da astar olup olmadığı konusunda yanılgıya düşmemize neden olabilmektedir.

4.1.1.4.3. Perdah/Sert Açık: Arkeolojik yayınlarda *açık* olarak geçen perdah deri sertliğindeki yüzeyin düzgün bir taş, kemik, mısır koçanı veya tahta bir aletle sürterek düzleştirme işlemine verilen isimdir. Kullanılan aletin yüzeyde bıraktığı izler seramiğin nemlilik ve kuruluk oranına göre değişmektedir⁵⁶⁸. Bu yöntem kap yüzeyindeki kil zerreciklerinin sıkışarak daha düzgün ve gözeneksiz bir görünüme ulaşmasını sağlamaktadır. Ancak yüzeyde düzensiz izler kalır ve parlaklık oluşmaz⁵⁶⁹. Çömlek ustasının tercihi göre kaba ince bir astar sürüldükten sonrada perdah uygulanabilmektedir.⁵⁷⁰

4.1.1.4.4. Parlak Perdah/Yumuşak Açık: Sert açıkda olduğu gibi ilk etapta yüzey sert bir alet yardımı ile düzleştirilerek parlak perdah uygulanmasına zemin hazırlanmaktadır. Daha sonra perdah aletinin bıraktığı izler deri gibi yumuşak bir malzeme kullanılarak kaybedilene kadar parlatılmaktadır⁵⁷¹. Gösterilecek itina kap yüzeyinin o denli belirgin bir parlaklık kazanmasını sağlayacaktır⁵⁷². Ancak şunu da unutmamak gerekir ki kap yüzeyinin parlak olması yalnızca yüzeye sert bir aletin

⁵⁶⁵Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 127

⁵⁶⁶Pinhas Delougaz, *Pottery from Diyala Region*. The University of Chicago, OIP, Volume LXIII, Chicago 1952, 33; Ökse, *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 341.

⁵⁶⁷ Ökse, *Önasya Arkeolojisi Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 55.

⁵⁶⁸ Rice, 140; Rye, 90

⁵⁶⁹ Ökse, *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 27; Huot, 106.

⁵⁷⁰Gloria A. London-R. D Shuster-L. Jacobs, 81.

⁵⁷¹Shepard, 67.

⁵⁷² Ökse, *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 27.

uygulanmasına bağlı değildir. Kilin kalitesi, kabın perdahlanma sırasındaki nem oranı ve fırınlandığı ısı derecesi perdahın kalitesini etkileyen unsurlardır. Bu nedenle yüksek ısı derecesinde yüzey daha çok matlaşacağı için, parlak mallar düşük ısı derecesinde fırınlanmaktadır⁵⁷³.

4.1.1.5. Bezeme: Seramiğin değerlendirilme aşamasında göz önünde bulundurulması gereken bir diğer faktörde bezemedir. Üretimin en son aşaması olan bezeme yoluyla, örneğin fırça ya da pergel kullanımı gibi uygulanan tekniklerin yanı sıra, farklı seramik geleneklerinin birbirine etkileri, çömlekçinin farklı renk veren killeri bilip bilmediği ya da kapların mutfak kabı mı yoksa sofraya kapları mı oldukları anlaşılabilmektedir⁵⁷⁴. Bunların yanı sıra bezemelerin farklı kültür bölgeleri ile karşılaştırılması sayesinde kronolojik dizini tespit edilebilmektedir.

Kıvrık Höyük Demir Çağı seramikleri üzerinde iki tip bezeme ile karşılaşılmaktadır. Bunlar;

-Boya Bezeme

-Baskı Bezeme

Boya Bezeme ana tipi oluşurken, tek ya da çok renkli oluşları ve üzerindeki motif türleri (geometrik ya da bitkisel gibi...) alt grupları oluşturmaktadır. Bezeme, çalışmamızda mal gruplarını doğrudan etkileyen bir faktör olmadığı için, mal gruplarının tespitinde bir kriter oluşturmamıştır.

4.1.1.6. Fırınlama: Kilin plastikliğini kaybederek bir seramiğe dönüşümünü sağlayan iki tür pişirme yöntemi vardır: Bunlar açık ateşte ve fırında pişirmedir.

Bilinen en eski pişirme yöntemi açık ateşte pişirmedir. Bu yöntemde toprak üzerine bir çukur açılmakta ve ardından açılan bu çukura odun ya da benzeri yanıcı maddeler yerleştirilmektedir. Daha sonra kaplar ağız kenarı aşağıya gelecek şekilde bu yanıcı maddeler üzerine oturtulmakta ve üzerleri tekrar başka yanıcı maddeler ile kapatılarak pişmeye hazır hale getirilmektedir. Bu teknikle fırınlanma oldukça yavaş ve düşük ısıda gerçekleşmektedir⁵⁷⁵. Dolayısıyla pişirilen kaplara oksijenin dağılımı eşit

⁵⁷³ Yasemin Polat, *Daskyleion'da M.Ö 8.-5. Yüzyıllar arasında Gri Seramik*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2002, 18

⁵⁷⁴ Ökse, *Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri*, 120,136

⁵⁷⁵ Rice, 153.

miktarda olmadığı için yüzeyleri alacalı bir görünüme sahip olmaktadır⁵⁷⁶. Açık ateşte pişirmenin en karakteristik özelliği sıcaklığın çok hızlı bir şekilde maksimum seviyeye ulaşmasıdır. Ulaşılan maksimum sıcaklık 600-850 C dereceyi geçmemektedir⁵⁷⁷.

Bir diğer yöntem ise fırında pişirmedir. Kapların daha düzenli ısı ve oksijene maruz kalarak, tam pişmesini sağlayan bu yöntem, üzeri tuğla ya da benzeri bir materyal ile kapalı, hava akımını sağlayan delikleri ve bacası bulunan, ateşleme bölümü ve kapların yerleştirildiği kısmın bir ızgara ile ayrıldığı fırınlarda uygulanmaktadır. Fırına düzenli hava girişi ateşin yanışını etkileyerek ısı artışı sağlamaktadır. Dolayısıyla bu durum pişen kabın renk ve sertliğini etkilemektedir⁵⁷⁸. Shepard fırınlamayı kurutma (Dehydration), atmosfer (Oksidasyon veya redüksiyon) ve sertleşme (Vertification) olmak üzere üç farklı aşamada değerlendirmiştir⁵⁷⁹. Kabin yaklaşık 120-130 derece sıcaklıkta bekletilmesi ile içerisindeki %3'lük nem oranı tamamen yok olmakta böylelikle hamurdaki nem oranı havadaki nem oranı ile eşitlenmektedir. Fırınlanma öncesi kurutulan böyle kaplar “çiğ mal” olarak adlandırılmaktadır⁵⁸⁰. Eğer atmosferdeki hava akımı iyi ise gereken ısıнын oluşmasını sağlayarak kil içerisindeki karbon minerallerinin tümüyle yok olmasına olanak tanımakta ve böylece pişen kap üzerinde düzenli renklenme görülmektedir. Bu teknik “oksidasyon (Yükseltme)” olarak bilinmektedir⁵⁸¹. Tam tersi durumda yani eğer yeterli oksijen yoksa kildeki karbon mineralleri tümüyle yanmadan kalmakta ve oksijen hamurun iç kısımlarına kadar ulaşamayarak seramiğin rengini kırmızı yerine gri veya siyaha dönüştürmektedir. Bu işlem ise “redüksiyon (indirgeme)” olarak isimlendirilmektedir⁵⁸². Etrüsk Bucchero'larındaki gri rengin nasıl elde edilmiş olabileceği üzerine bir deney yapan Wadsworth, fırın ısısının yavaş yavaş yükseltilmesiyle oluşacak yoğun redüksiyonlu atmosferde karbon ve demir oksitlerin reaksiyona geçerek Bucchero'lardaki griliği oluşturduğunu belirtmiştir⁵⁸³. P. G. Manning ise seramikte karşılaşılan gri ya da siyah rengin redüksiyonlu bir ortamda pişirilmesi ve

⁵⁷⁶ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 41.

⁵⁷⁷ Rice, 156.

⁵⁷⁸ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 15.

⁵⁷⁹ Shepard, 81

⁵⁸⁰ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 14.

⁵⁸¹ Rye, 25; Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 42

⁵⁸² Shepard, 216.

⁵⁸³ Margaret Wadsworth “A Potter's Experience With The Method Of Firing Bucchero”, *Opuscula Romana* XIV, Boston 1983, 68.

kil içerisindeki demir iyonlarına bağlamaktadır⁵⁸⁴. Bu bilgilerden de anlaşılacağı gibi seramik yüzeyinde karşılaşılan düzensiz renklenme fırınlanma atmosferindeki değişikliklerden kaynaklanmaktadır. Seramiklerin renk ve kalitesinden kabın hangi şartlarda pişirilmiş olabileceğine dair fikir edinebilirken kesin yargılara varmak mümkün olmamaktadır.

4.1.1.7. Sertlik: Seramiğin fırınlandığı ortamın ısı, fırın içerisindeki konumu, pişirilme süresi ve hatta yüzey uygulamaları sertliğini dolayısı ile sağlamlığını etkileyen unsurlardır⁵⁸⁵. Seramiğin iyi ya da kötü pişmiş olması fırın sıcaklığının ulaştığı dereceye bağlıdır. Eğer bir seramik fırın sıcaklığı 700 derecede pişirilmişse “yumuşak yani az pişmiş”, 700-900 derece arasında “orta pişmiş/orta sert), 900-1100 derece arasında “iyi pişmiş/sert” ve 1100-1350 arasında “çok iyi pişmiş/çok sert” olarak değerlendirilmektedir⁵⁸⁶. Ayrıca Rice, fırın atmosferinin de seramiğin sertliği üzerinde etkili olabileceğini belirtmekte ve bunu da indirgenmiş yani redüksiyonlu atmosferde demir içindeki bileşenlerin silisle harekete geçerek düşük sıcaklıkta sertleşmesine bağlamaktadır⁵⁸⁷.

Malzememizin sertlik ölçümü ismini Avusturyalı mineralog Friedric Mohs’ tan alan Mohs⁵⁸⁸ değerleri göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Oldukça hızlı ve pratik bir çözüm sunan bu teste dayanarak Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinin sertlik derecesi aşağıdaki şekilde test edilmiş ve Mohs sertlik derecelerinin verilmesine gerek duyulmamıştır:

- Yumuşak (Tırnakla Çizilebilen)
- Sert (Tırnakla Çizilemeyen)
- Çok Sert (Cam ya da Metalle Çizilebilen)

Çalışmamda gözenekliliğe ayrı bir başlık altında değil de burada değinmeye uygun gördüm. Çünkü hamurun kötü ya da iyi pişmiş oluşu seramiğin sertliği ve gözenekliliği ile doğru orantılıdır. Yani kötü pişmiş bir seramik gevşek dokulu olacağı

⁵⁸⁴P. G. Manning “On The Origin of Grey and Black Colours of Ancient Pottery: Role of Fe and Ti+İons”, *Archaeometry Vol. 17, Part 2*, 233-235, Printed in Great Britain 1975, 233.

⁵⁸⁵ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisiinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 44; Rice, 355; Rye, 121.

⁵⁸⁶ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 17-18.

⁵⁸⁷ Rice, 354.

⁵⁸⁸ Shepard,115

için gözeneklilik fazla buna karşın iyi pişmiş seramik sıkı dokulu olduğundan gözeneklilik çok az olacaktır. Bununla birlikte seramik kesitinde ya da yüzeyinde karşılaşılan gözenekler, içerisine katılan organik ya da inorganik maddelerin miktarını ve boyutunu anlamamızı da kolaylaştırmaktadır⁵⁸⁹. Eğer hamura fazla bitki katkısı katılmışsa, bitki katkısının boyutuna göre hamurda yoğun ince ya da iri uzun çizgilerle karşılaşılacak ve gözeneklilik fazla olacaktır. Bu nedenle malzememdeki gözenekliliğin değerlendirilmesi yukarıda anlatılan durumlar dikkate alınarak çıplak gözle ve herhangi bir ölçüm aleti kullanılmadan yapılmıştır.

4.1.1.8. Renk: Mal gruplandırılmasına etki eden en önemli faktörlerden biri renktir. Bir seramikte rengin oluşması birçok değişkene bağlıdır. Ancak, bu değişkenlerden ikisi oldukça önemlidir. Bunlardan ilki ham kil içerisinde bulunan demir ve organik maddelerin miktarı, boyutu ve yayılımı, diğeri ise fırınlama atmosferi, pişirme ısı ve süresidir⁵⁹⁰. Her kilin ihtiyaç duyduğu oksijen ve ısı miktarı değişiklik göstereceği için, farklı kiler aynı ısı ve atmosferde farklı renklerin oluşmasını sağlayacaktır⁵⁹¹. İçeriğindeki maden oksitler bulundukları miktara göre kili gri, koyu kahve veya siyaha dönüştürürken demir oksitli kil kırmızı, kahverengi veya sarı rengi almasını sağlamaktadır⁵⁹². Aşağıda Shepard tarafından oluşturulan tabloda ham haldeki kil ile pişmiş kil arasındaki renk ilişkisi açık bir şekilde izlenebilmektedir⁵⁹³.

Ham Kil	Fırınlanmış Kil
Beyaz, Gri ve Siyah	Beyaz
Krem, Sarı, Gri, Siyah, Kahve, Gri-Kahve	Açık Kahve (Buff)
Sarı, Kırmızı, Kahve, Gri, Siyah	Kırmızı, Kahverengi
Tüm renkler	Koyu Gri, Siyah

Redüksiyonlu ortamda pişirme veya ham kil içerisindeki organik maddeler seramiğin kesitinde de renk farklılıklarının görülmesine neden olmaktadır. Kesitte renk değişimleri varsa bu çekirdek olarak isimlendirilmektedir⁵⁹⁴. Rice kesitte karşılaşılan renk farklılıklarının nedenlerini şu şekilde belirtmiştir. Kesit tek renk ise seramiğin tamamen

⁵⁸⁹ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 25.

⁵⁹⁰ Wadsworth, 68; Rye, 40; Jones, 751-752.

⁵⁹¹ Rice, 333; Shepard, 103.

⁵⁹² Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, 17; Rice, 333.

⁵⁹³ Shepard 1976, 17.

⁵⁹⁴ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 16.

oksidasyonlu bir ortamda pişirildiği ve kil içerisinde herhangi bir organik madde bulunmadığını göstermektedir. Kesitin yüzeye yakın yerleri açık orta kısım koyu renk ise bu durumda ham kilin organik maddede içerdiği ve fırınlama sırasında bu organik maddenin tümüyle yanmadığı anlaşılmaktadır. Eğer tam tersi yani orta kısım açık yüzeye yakın yerler koyu ise bu seramik yüzeyinin talaş veya gübre gibi kalın bir organik madde ile sıvanıp kaplara oksijen ulaşımını engellediği ve karbonun yüzeyde birikmesine neden olduğunu ifade etmektedir⁵⁹⁵. Bunların dışında bazı seramiklerin çekirdek kısmı kırmızı yüzeyi ise siyah ya da gri olabilmektedir. Kamankale'nin bazı Demir Çağı seramiklerinde karşılaşılan bu durumu Matsumura, seramiklerin önce oksidasyonlu ortamda pişirilmesi daha sonra fırın kapaklarının kapatılarak redüksiyonlu ortam sağlanması olarak açıklamaktadır. Griliğin yalnızca yüzeyde oluşmasını ise redüksiyonun yüzeyi grileştirecek uzunlukta tutulmuş olmasına bağlamaktadır⁵⁹⁶. Matsunaga'da Matsumura ile aynı görüşü paylaşarak grileşmenin redüksiyonun uygulanma süresiyle bağlantılı olduğunu ifade etmektedir⁵⁹⁷.

Seramik renklerinin doğru olarak tanımlanması oldukça önem taşımaktadır. Çünkü birine göre kırmızı olarak tanımlanan renk bir başkasına göre kırmızımsı kahve olabilir. Bu nedenle bir seramiğin rengi belirlenirken ortak bir terminolojide buluşmak gerekir. Gerek mineralog gerekse arkeologlar tarafından renk tanımlanmalarında pek çok farklı katalog kullanılmaktadır. Ancak Sherpard ve Rice, arkeologlar tarafından kullanılan üç çeşit standart renk katalogu olduğunu belirtmektedir. Bunlar Robert Ridgway'in "*Color standard sand Color Nomenclature*", A Maerz ve M.ReaPaul'ün "*A Dictionary of Color*" ve Albert H. Munsell'in "*Munsell Soil Color Charts*"⁵⁹⁸. Bu üç renk katalogu içerisinde arkeologlar bir seramiğin rengini değerlendirirken daha çok Munsell Renk Katalogu⁵⁹⁹ kullanılmaktadır. Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinin değerlendirilmesinde de bu renk katalogu kullanılmıştır. Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinin Munsell renk kataloğuna göre basit renk uyumları aşağıda belirtildiği gibidir (**Tablo 4.1**).

⁵⁹⁵ Rice, 354-355

⁵⁹⁶Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 121

⁵⁹⁷Masaya Matsunaga-İzumi Nakai, "Study On The Origin Of The Silver Luster On Gray Iron Age Pottery", *AAS Vol. IX*, Japanese Institute of Anatolian Archaeology, 2000, 207-210.

⁵⁹⁸Shepard, 107; Rice, 339

⁵⁹⁹Munsell, *Soil Color Charts*, Revised Washable Edition, 2000

	Siyah	Gley 1 2.5/N, 5YR 2.5/1, 7.5 YR 2.5/1, 10YR 2/1, 5 Y 2.5/1, 2.5Y 2.5/1
	Koyu Gri	Gley 1 4/N, Gley 1 3/N, 2.5YR 3/1, 2.5YR 4/1, 5YR 3/1, 5YR 4/1, 7.5YR 4/1, 7.5 YR 3/1, 10YR 4/1, 10YR 3/1, 5Y 3/1, 2.5Y 3/1, 2.5Y 4/1
	Gri	Gley 1 6/N, Gley 1 5/N, 2.5YR 5/1, 5YR 6/1, 5YR 5/1, 7.5 YR 6/1, 7.5YR 5/1, 10YR 6/1, 10YR 5/1, 5Y 6/1, 5Y 5/1, 2.5Y 5/1
	Açık Gri	Gley 1 7/N, 10R 7/1, 5YR 7/1, 7.5YR 7/1, 10YR 7/2, 5Y 7/2, 2.5Y 7/2
	Grimsi Kave	10YR 6/2, 10YR 5/2, 10 YR 4/2, 10YR 3/2, 2.5Y 6/2, 2.5Y 5/2, 2.5Y 4/2, 2.5Y 3/2
	Koyu Kahve	2.5YR 4/3, 2.5YR 3/3, 5YR 4/3, 5YR 4/4, 5YR 3/3, 7.5YR 2.5/2, 7.5YR 2.5/3, 7.5YR 3/2, 7.5YR 3/3, 7.5YR 3/4, 10YR 3/3
	Kahve	2.5YR 4/3, 2.5YR 4/4, 5YR 5/3, 5YR 5/4, 7.5YR 5/3, 7.5YR 5/4, 7.5YR 5/6, 7.5YR 5/8, 7.5YR 4/2, 7.5YR 4/3, 7.5YR 4/4, 7.5YR 4/6, 10YR 4/3, 10YR 4/4, 10YR 4/6, 10YR 5/3
	Açık Kahve	5YR 6/3, 5YR 6/4, 7.5YR 6/3, 7.5YR 6/4, 10YR 6/3, 10YR 6/4, 2.5Y 6/3, 2.5Y 6/4
	Kırmızımsı Kahve	2.5YR 4/3, 2.5YR 4/4, 2.5YR 5/3, 2.5YR 5/4, 5YR 4/3, 5YR 4/4, 5YR 5/3, 5YR 5/4, 5YR 6/6, 5YR 6/8, 7.5YR 6/6, 7.5YR 6/8
	Kırmızı	10R 5/6, 10R 5/8, 10R 6/6, 10R 6/8, 10R 7/6, 10R 7/8, 2.5YR 5/8, 2.5YR 6/6, 2.5YR 4/6, 2.5YR 4/8, 2.5YR 4/2, 2.5YR 5/2
	Bej/Devetüyyü	5YR 7/6, 5YR 7/8, 5YR 6/6, 7.5 8/4, 7.5YR 7/6, 7.5YR 7/4, 7.5YR 7/3, 7.5 YR 6/6, 10YR 8/3, 10YR 7/6, 10YR 7/4, 10YR 7/3
	Krem	7.5YR 8/2, 7.5YR 8/3, 10YR 8/2, 10YR 8/3, 2.5Y 8/2, 2.5Y 8/3

Tablo 4.1. Munsel renk kodları ve renk uyumları

4.2. KINIK HÖYÜK DEMİR ÇAĞI MAL GRUPLARI

Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinde mal grupları oluşturulurken bir grupta tek bir özelliğin ön plana çıkartılmasından ziyade, yukarıda belirtilen tüm faktörlerin ortak olmasına özen gösterilmiştir. Bu amaçla, öncelikli olarak gruplama, üretim tekniği, fırınlama durumu ve hamur niteliği dikkate alınarak yapılmıştır. İkincil derecede önem taşıyan yüzey işlenişi ve renk farklılıkları ise alt grupların oluşturulmasında göz önünde bulundurulmuştur. Seramiklerin üretim tekniği ve fırınlama özelliklerine göre yapılan sınıflandırma sonucunda 6 farklı ana grup tespit edilmiştir. Bu ana grupların fırınlama durumları küçük harflerle, yüzey uygulamaları büyük harfle, hamur renklerindeki farklılıklar ise rakamlar kullanılarak verilmeye çalışılmıştır. 2006-2009 yılları arasında Hasan ve Melendiz dağlarının güney yamacında gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında, içinde Kınık Höyük'ün de yer aldığı yaklaşık bin parça seramiğin hamur grupları üzerine E. Basso tarafından petrografik analiz çalışması yapılmıştır. E. Basso⁶⁰⁰, Geç Tunç Çağ'dan Klasik Çağ'a kadar tarihlendirilen (MÖ 1600-MS 500) seramiklerin kil yatağının, yerleşimin yaklaşık 30 km doğusunda yer alan Niğde Masifi'nden çıkarıldığını tespit etmiştir.

4.2.1. El yapımı mallar

İncelenen Demir Çağı seramikleri içerisinde el yapımı mallar % 7'lik bir bölümü oluşturmaktadır. Yalnızca el becerisine dayanan bu üretim tekniği, büyük bir teknik gelişim gerektirmesede, bu yolla çanak çömlek üreten toplumların belli bir teknolojik seviye ve gelişmişliğe ulaştığının açık bir göstergesidir. Bu üretim tekniği sadece döneminin şartlarına özgü olabileceği gibi, çarkın kullanıldığı dönemlerde toplumların gereksinimlerine görede üretilmeye devam etmiştir. Özellikle çarkta biçimlendirilmesinin zor olacağı iri boyutlu küpler ve basit pişirme kapları elde üretilmiş olmaları ile karakterize edilmektedir. Kınık Höyük Demir Çağı seramikleri içerisinde el yapımı mallar katkı boyutlarından kaynaklanan hamur yapılarına göre kaba mallar (Grup 1), orta mallar (Grup 2) ve ince mallar (Grup 3) olmak üzere üç ana grupta incelenecektir.

⁶⁰⁰ Elena Basso, "The Pottery of Southern Cappadocia: Preliminary Petrographic Analyses of Sherds from Northern Tyanistis", *Studia Mediterranea* 22, *Geo-Archaeological Activities in Southern Cappadocia-Turkey*, (ed. Lorenzo D'el Alfonso, Maria Elena Balza and Clelia Mora), Pavia, 2010, 76.

4.2.1.1. Kaba Mallar (Grup 1)

El yapımı kaba nitelikteki mallar, iri boyutlu (2-3 mm) katkı türlerine sahiptir. Bünyesindeki orta yoğunlukta bitki katkısından dolayı hamuru gözeneklidir. Gevşek hamur dokusuna sahip bu gruba ait mallar, olasılıkla az ya da orta dereceli bir ısıda fırınlanmıştır. Genellikle düzgünleştirilmiş yüzeyli olan kaba malların az sayıda da olsa sert açık/perdah uygulandığı örnekleri bulunmaktadır. Grup 1'e ait mallar, fırınlama durumlarına göre küçük "a ve b" olmak üzere iki tipe ayrılmaktadır

Grup 1a

Grup 1a el yapımı kaba malları, pişme sırasında fırına yeterli oksijenin girdiği ve hamurdaki organik maddelerin tamamen yanması sonucu seramik kırığında düzenli bir renklenmenin görüldüğü oksidasyon/yükseltgeme atmosferinde fırınlanmış seramikleri içermektedir. Orta yoğunlukta bitki, seyrek iri taşçık, kuvaris ve kireç katkılıdır. Bu gruba ait mallar az sayıda olup, astarlı ve sert perdahlıdır. Yumuşak sertlikte ve hamuru gözeneklidir. Genellikle 7,5 YR 6/3 devetüyü/bej dış yüzey ve hamur rengine sahiptir. Astar ve sert perdah dışında farklı yüzey teknikleri ile karşılaşmadığı için alt grup oluşturmaya gerek görülmemiştir.

Grup 1b

Grup 1b seramikleri, tamamlanmamış oksidasyonlu⁶⁰¹ ortamda fırınlanmış, bu nedenle yüzeyi berrak renkte olan, seramik kırığının kesitinde ise açıktan koyu griye değişen bir özün yer aldığı seramikleri kapsamaktadır. Bu öz oluşumu pişmemiş kil içerisinde organik bir madde olduğunun ve fırınlama sırasında tümüyle çıkmadığının bir göstergesidir⁶⁰². Bu gruptaki mallar, düzgünleştirilmiş (smoothing) yüzeyli olup yüzeyde sert açık/perdah gibi uygulamalar gözükmemektedir. Devetüyü/bej (7.5 YR 6/3, 10 YR 8/3) ya da kırmızımsı kahverengi (5 YR 5/4) yüzey ve hamur renkli, orta yoğunlukta bitki, seyrek iri taşçık, kuvaris ve kireç katkılıdır. Yumuşak sertlikte ve orta yoğunlukta bitki katkısından dolayı hamuru gözeneklidir. Tek tip yüzey uygulamasının görüldüğü bu grupta alt tipler bulunmamaktadır. Bu grup içerisinde yer alan toplam 3 seramik ip ve urgan baskı bezekli olmalı ile dikkati çekmektedir

⁶⁰¹ Rice, 345.

⁶⁰² Polat, 16.

4.2.1.2. Orta Mallar (Grup 2)

El yapımı orta mallar genellikle orta büyüklükte (1 mm) katkı boyutu ve yoğunluğuna sahiptirler. Ancak bazı gruplarda yoğun katkı kullanımının var olduğu anlaşılmaktadır. Hamurlarında, az miktarda ince bitki katkısından dolayı gözenekler dikkati çeker. Hamur dokusu orta sıkılıkta olup, tırnakla çizilemediği için serttir. Grup 2 malları fırınlama durumlarına göre 5 alt tipe (a-b-c-d-e) ayrılmaktadır.

Grup 2a

Bu grubun malları oksidasyon/yükseltgeme atmosferinde fırınlanmıştır. Kuvarts, kireç, taşçık, az miktarda ince bitki ve seyrek şamot katlıdır. Astarlı ve sert açkı/perdahlıdır. Perdah kapların hem iç hemde dış yüzeylerine uygulanmıştır. Bu grup mallar yüzey renklerindeki farklılıktan dolayı 2 alt tipe ayrılmaktadır.

Grup 2a1

Grup 2a1 malları, 2.5YR 6/8 ya da 2.5 YR 5/6 gibi açık kırmızı-kırmızı tonlarda yüzey ve hamur rengine sahiptir. Bu grup seramikler yukarıda Grup 2a içinde anlatılan tüm teknik özellikleri taşımaktadır.

Grup 2a2

Grup 2a mallarındaki gibi aynı atmosfer şartlarında fırınlanan, aynı katkı türü ve yüzey uygulamasına sahip olan, ancak 7.5YR 6/4, 10 YR 7/4 ve 5 YR 7/6 gibi devetüyü/bej tonlarında hamur ve yüzey rengine sahip olmaları ile farklılık gösteren bir gruptur.

Grup 2b

Grup 2b seramikleri, tamamlanmamış oksidasyonlu ortamda fırınlanmış bu nedenle hamurunda gri ya da koyu gri renkte öz bulunan seramikleri içermektedir. Yüzey uygulamaları ve hamur renklerine göre birçok alt tipe ayrılmaktadır.

Grup 2b1

Bu grupta 2.5YR 6/8 ya da 2.5 YR 5/6 gibi açık kırmızı-kırmızı tonlarında yüzey renklerine sahip seramikler incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda yüzey uygulamalarında karşılaşılan farklılıklara göre 2 alt tipi (A-B) tespit edilmiştir

Grup 2 b1A

Grup 2b1A seramikleri, Grup 2b1’de belirtilen renk aralıklarına sahiptir. Kuvarts, kireç, taşçık, az miktarda ince bitki ve seyrek şamot katlıdır. Astarlı ve sert açk/perdahlıdır. Sert açk/perdah bu gruba ait kapların hem iç hemde dış yüzeyine uygulanmıştır

Grup 2b1B

Grup 2b1A ile aynı katkı türü, fırınlama atmosferi ve renk aralığına sahip Grup 2b1B, düzgünleştirilmiş yüzeyli olmasından dolayı farklı bir alt gruba alınmıştır.

Grup 2b2

Bu grup mallar, 10YR 7/4 ve 7.5YR 6/4 gibi devetüyü/bej yüzey rengindeki malları içermektedir. Grubun yüzey özelliklerine göre tespit edilen iki alt tipi bulunmaktadır.

Grup 2b2A

Grup 2b2A malları kuvarts, kireç, taşçık, seyrek bitki ve şamot katlıdır. Düzgünleştirilmiş bir yüzeye sahip bu mallarda yüzeyde herhangi bir perdah ya da astar bulunmamaktadır.

Grup 2b2B

Grup 2b2A’da olduğu gibi aynı katkı ve renk aralığına sahip bu grup mallar düzgünleştirilmiş yüzey üzerine uygulanmış sert açk/perdahtan dolayı el yapımı orta malların bir başka alt grubunu oluşturmuştur.

Grup 2c

Grup 2c seramikleri, el yapımı, tamamen redüksiyon/indirgenmiş atmosferde fırınlanmış, bu nedenle iç ve dış yüzeyi koyu gri (10 YR 3/1) veya siyah (10 YR 2/1, Gley 1 2.5/N) renkli seramikleri kapsamaktadır. Tümü düzgünleştirilmiş yüzeyli olup sert açk/perdahlıdır. Kuvarts, kireç, taşçık, ince bitki ve seyrek şomot katlıdır.

Grup 2d

Grup 2d, pişme sırasında oksijenin kap yüzeyine eşit olarak yayılamaması⁶⁰³ veya kullanım amaçlarından dolayı alacalı bir renklenmeye sahip, fırınlama ortamı tam olarak anlaşılabilen seramikleri kapsamaktadır. El yapımı bu gruba ait seramiklerin yüzeyinde kırmızı (10 YR 4/6) ve siyah (7.5 YR 2.5/1) renkte alacalanma görülür. Hamur renkleri de homojen olmayıp, alacalanmaya bağlı olarak sarımsı kırmızı (5 YR 5/6) ve siyah (7.5 YR 2.5/1) tonlarında renk almıştır. Çok az sayıda örnekle temsil edilen bu grup seramikleri, astarlı ve sert açkı/perdahlıdır. Yoğun katkı, hamurunda kuvars, kireç, taşçık ve seyrek ince bitkiden oluşan katkı türleri bulunmaktadır.

Grup 2e

Grup 2e malları, “*reoksidasyon*” olarak isimlendirilen, yeteri kadar sürdürülmüş redüksiyondan sonra oksidasyon yapılmış ve hamurun içte redüksiyon dışta oksidasyon rengi gösterdiği seramikleri içermektedir⁶⁰⁴. Hamur rengi kesitte tamamen koyu gri (Gley 1 4/n, 10 YR 4/1) , dış yüzeyde ise kahverengi (7.5 YR 5/2), bej (7.5 YR 7/4) ve açık kırmızının (2.5 YR 6/6) tonlarındadır. Bu gruba ait seramiklerde hamur orta katkı yoğunluğuna, kuvars, kireç, taşçık ve ince bitkiden oluşan katkı türlerine sahiptir. Tümünde yüzey düzgünleştirilmiş ve sert açkı/perdahlıdır. Sert açkı/perdah uygulaması bu grup malların hem iç hemde dış yüzeyinde görülebilmektedir.

4.2.1.3. İnce Mallar (Grup 3)

El yapımı, ince mallar 0.5 mm katkı boyutuna sahip, yüksek ısıda fırınlanmış, çok sert ve sıkı dokulu, seramikleri içermektedir. Az sayıda örneği bulunan bu mallar, arındırılmış kil içerisinde seyrek kireç, kum, şamot ve ince bitki katkılıdır. Fırınlama atmosferine göre sadece 1 alt grupta değerlendirilmiştir. Bu gruptaki malların hepsi hamurun renginde astarlı ve sert açkı/perdahlı olduğu için Grup 3a yüzey özelliklerine göre alt gruplara ayrılmamıştır.

Grup 3a

Grup 3a, tamamen oksijen alan atmosferde fırınlanmış, kil içerisindeki katkının çok ince ve seyrek olduğu seramiklerle karakterize olur. El yapımı bu grup içerisinde

⁶⁰³ Ökse, *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 13.

⁶⁰⁴ Ateş Arcasoy, *Seramik Teknolojisi*, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Anabilimdalı Yayınları No:2, İstanbul 1983, 101.

sadece bir kulp parçası bulunmaktadır. Grup 3'te açıklanan katkı türleri ve yüzey uygulamasına sahiptir. Yüzey ve hamur rengi devetüyü/bejin (2.5 Y 8/2, 10 YR 7/4 ve 5 YR 7/6) tonlarındadır.

4.2.2. Çark Yapımı Mallar

Kınık Höyük Demir Çağı seramikleri içerisinde % 93'lük oranla en yoğun üretime sahip çark yapımı mallar, katkı boyutlarına göre; kaba mallar (Grup 4), orta mallar (Grup 5) ve ince mallar (Grup 6) olmak üzere 3 ana grup altında değerlendirilecektir. Bu üç ana grubun alt grupları ise fırınlama atmosferi, renk farklılıkları, katkı türleri ve yüzey uygulamalarına göre oluşturulmuştur.

4.2.2.1. Kaba Mallar (Grup 4)

Çark yapımı Grup 4'e ait mallar 2-3 mm'lik iri katkı boyutuna sahiptir. İri boyutlu ve yoğun katkıdan dolayı hamuru gevşek dokulu olan bu grubun malları olasılıkla az ya da orta dereceli bir ısıda fırınlanmıştır. Katkı türleri arasında kuvars, taşçık ve kireç yoğunluktadır. Redüksiyon ortamda fırınlanmış seramiklerin hiç görülmediği bu grupta, ağırlıklı olarak tam oksidasyonlu az sayıda da tamamlanmamış oksidasyonlu mallar bulunmaktadır. Fırınlama atmosferine göre 3 alt gruba ayrılmaktadır.

Grup 4a

Grup 4a, fırına yeterli ve düzenli hava akımının girmesi ile oluşmuş oksidasyonlu seramikleri içermektedir. Bu nedenle seramikler açık ve berrak renktedir. Az sayıda örnekle karakterize edilen Grup 4.a mallarının tümü düzgünleştirilmiş yüzeylidir. Yüzeylerine herhangi bir işlem uygulanmamıştır. İri boyutlarda taşçık, kuvars, kireç, ve bitki katkıdır. Katkılar yüzey üzerinde rahatlıkla görülebilmektedir. Yüzey ve hamur renkleri devetüyü/bejin (5YR 7/6, 7.5 YR 6/6, 7.5 YR 7/6) tonlarındadır. Bu grupta düzgünleştirilmiş yüzey dışında farklı yüzey uygulamaları görülmemekte ve bu nedenle alt grubu bulunmamaktadır.

Grup 4b

Bu grup mallar, tamamlanmamış oksidasyonlu ortamda fırınlanmıştır. Bu nedenle pişmemiş kilin içinde yer alan organik maddeler fırınlama sırasında tamamen yanmadığından seramiklerin hamurları özlü kalmıştır. Tümü düzgünleştirilmiş yüzeye sahip bu grubun malları devetüyü/bej (5YR 7/6, 7.5 YR 6/6, 7.5 YR 7/6) renkte yüzey ve hamur rengine sahip seramikleri içermektedir. İri boyutlarda taşçık, kuvars, kireç ve bitki katkıdır. İri bitki katkıları hamurun kesitinde ince uzun gözenekler halinde görülebilmektedir.

Grup 4c

Grup 4c malları fırınlama ortamı belli olmayan bu nedenle yüzeyinde alacalanma görülen seramikleri kapsamaktadır. Bu grupla temsil edilen tek bir seramik bulunmaktadır. Yüzeyi düzgünleştirilmiş olup, devetüyü/bej (7.5 YR 6/4) ve koyu gri (10 YR 4/1) alacalıdır. Kuvarts, kireç, taşçık ve bitki katkıdır.

4.2.2.2. Orta Mallar (Grup 5)

Çark yapımı orta mallar orta boyutlu (1mm) katkı içerdiği için bu grup altında incelenmiştir. Kınık Höyük mal grupları içerisinde en yoğun grubu Grup 5 malları oluşturmaktadır. Bu grup içerisinde 6 farklı fırınlama tekniği ile karşılaşılmaktadır. Bunlar, oksidasyon (a), tamamlanmamış oksidasyon (b), redüksiyon (c), kısa sürdürülen redüksiyon (d), düzensiz/kontrolsüz fırınlama (e) ve reoksidasyondur (f). Grubun, alt tipleri ise fırınlamadan kaynaklı renk, yüzey uygulamaları ve katkı türlerine göre ayrılmıştır.

Grup 5a

Bu grup mallar tamamen oksijen almış ortamda fırınlanmıştır. Kil içeriklerindeki farklılıklar, fırın ısısı veya yüzeye uygulanan astar ve perdahtan dolayı bu grup seramiklerde renk çeşitliliği fazladır. Bu nedenle yüzey renkleri ve uygulamalarında karşılaşılan farklılıklardan dolayı Grup 5a, birçok alt tipe ayrılmaktadır.

Grup 5a1

Grup 5a1 malları, yüzey rengi açık kırmızı-kırmızı (2.5YR 5/6, 2.5YR 5/8, 2.5YR 6/6, 2.5 YR 7/6, 10R 5/4, 10 R 6/6), hamur rengi ise kırmızımsı sarı (5YR 6/6, 5 YR 6/8, 7.5 YR 6/6, 7.5YR 7/6) tonlarındaki seramikleri içermektedir. Bu gruptaki malların yüzey özelliklerine göre iki alt tipi bulunmaktadır.

Grup 5a1A

Grubun seramikleri, çark yapımı, tamamen oksijen almış bir ortamda fırınlanmıştır. Kuvarts, kireç, taşçık, seyrek şamot ve ince bitki katkıdır. Orta yoğunlukta katkıya sahip bu mallarda, yüzey astarlı ve sert açık/perdahlıdır. İçerisinde yer alan ince bitki katkısından dolayı hamuru gözeneklidir.

Grup 5a1B

Grup 5a1B, Grup 5a1A'da olduğu gibi kuvars, kireç, taşçık, seyrek şamot ve ince bitki katkıdır. Düzgünleştirilmiş yüzeye sahip olması nedeniyle Grup 5a1 mallarından ayrılmaktadır. Bu grupta da yüzey rengi açık kırmızı-kırmızı (2.5 YR 6/6, 2.5 YR 7/6, 2.5 YR 5/6, 10 R 5/6) hamur rengi ise açık kırmızıdan (2.5YR 6/6, 2.5 YR 6/8) kırmızımsı sarıya (5 YR 6/6, 5 YR 6/8) değişmektedir.

Grup 5a2

Oksidasyon ortamda fırınlannış bir diğer grubu, Grup 5a2 malları oluşturmaktadır. Bu grubun malları, devetüyü/bej (5 YR 6/6, 5 YR 7/3, 7.5 YR 6/4, 7.5 YR 6/6, 7.5 YR 7/6, 10 YR 6/3, 10 YR 7/4, 10 YR 8/3) tonlarda yüzey ve hamur rengi ile karakterize olmaktadır. Bu renk aralığı gösteren grubun malları yüzey uygulamalarına göre üç alt tipe ayrılmaktadır.

Grup 5a2A

Yukarıda açıklanan renk aralığına sahip bu grup mallar, kuvars, kireç, taşçık ve seyrek ince bitki katkıdır. Yüzeyi astarlı ve sert açkı/perdahlıdır.

Grup 5a2B

Grup 5a2b malları, Grup 5a2 hamur renklerine sahip olmasına rağmen, kuvars, kireç, taşçık, ince bitki yanında şamot katkısının da bünyesinde bulundurmaktadır. Bu grup mallarda özellikle kireç katkısının yoğunluğu göze çarpmaktadır. Hem katkı türleri hemde düzgünleştirilmiş yüzeye sahip olmaları ile Grup 5a2A mallarından ayrılmaktadır.

Grup 5a2C

Yine devetüyü/ bejin tonlarında yüzey ve hamur rengine sahip bu grup mallar, kuvars, kireç, taşçık, ince bitki ve şamot katkıdır. Diğer devetüyü/bej renklere sahip mallardan düzgünleştirilmiş yüzey üzerine sert açkı/perdahlı uygulamasının yapılmış olması ile ayrılmaktadır. Sert perdah açkı izleri yüzeyden daha koyu renklerde, yatay bazende dikey olarak görülebilmektedir.

Grup 5a3

Grup 5a3 seramikleri, Grup 5 içerisindeki diğer mallardan yüzeyinde izlenen kalın krem astar (2.5 Y 7/3, 2.5 Y 8/2, 2.5 Y 8/3, 7.5 YR 8/4, 10 YR 7/3, 10 YR 7/4, 10 YR

8/2) ile rahatlıkla ayrılabilir. Bu belirleyici özelliğinden dolayı “*krem astarlı mallar*” olarakta isimlendirebileceğimiz bu seramiklerin, hemen hemen tümü boya bezekli olmaları ile dikkat çekicidir. Astarın, çömlek ya da testi gibi kapalı kaplarda sadece dış yüzeye, çanaklarda ise hem dış hem de iç yüzeye uygulandığı anlaşılmaktadır. Kuvarts, kireç, taşçık, ince bitki ve seyrek şamot katkılıdır. Bu yönüyle Grup 5’in diğer mallarından çok farklı değildir. Hamur rengi kırmızımsı sarının (5YR 6/6, 5YR 6/8, 7.5YR 6/6) tonlarındadır.

Grup 5a4

Grup 5a4’i oluşturan seramikler az sayıdadır. . Kuvarts, kireç, taşçık ve bitki katkılıdır. Ancak yüzey ve hamur rengi kırmızımsı kahve (5 YR 5/4), kahve (7.5 YR 5/2, 7.5 YR 5/4) ve grimsi kahve (10 YR 5/2) arasında değişen tonlarda, düzgünleştirilmiş yüzey üzerine sert açık/ perdahlıdır.

Grup 5b

Bu grubu oluşturan seramikler tamamlanmamış oksidasyon ortamında fırınlanmış, bu nedenle hamurunda farklı renklenmenin görüldüğü tüm özlü malları içermektedir. Yüzey uygulamaları ve bundan kaynaklı renk farklılıklarına göre birçok alt tipi bulunmaktadır.

Grup 5b1

Grup 5b1 mallar, açık kırmızı (2.5 YR 6/2, 2.5 YR 6/6, 2.5 YR 7/6, 2.5 YR 7/8, 10 R 6/8) renkte yüzey, açık kırmızı (2.5 YR 6/8, 10 R 6/8) ve kırmızımsı sarı (7.5 YR 6/6) tonlarında hamur rengine sahiptir. Yüzey işlemlerine göre 3 alt tipi bulunmaktadır.

Grup 5b1A

Kuvarts, kireç, taşçık ve ince bitki katkılıdır. Bitki katkısından dolayı hamuru gözeneklidir. Düzgünleştirilmiş yüzeyli olup olup yüzeylerine uygulanmış başka herhangi bir işlem bulunmamaktadır.

Grup 5b1B

Grup 5b1B seramikleri, katkı türleri, yüzey ve hamur renkleri ile Grup 5b1A’nın özelliklerini taşımaktadır. Ancak bu grup mallar, düzgünleştirilmiş yüzey üzerine sert açık/perdahlı olmalarıyla Grup 5b1A’dan ayrılmaktadır.

Grup 5b1C

Bu mal grubuna giren seramikler ağırlıklı olarak kırmızının tonlarında (2.5 YR 5/6, 2.5 YR 6/6, 10 R 4/4) yüzey renklerine sahip, astarlı ve oldukça iyi perdahlı malları kapsamaktadır. Katkı türleri içerisinde Grup 5b1A ve Grup 5b1B'den farklı olarak şamot bulunmaktadır. Hamurları gözeneklidir. Bu grup seramiklerde kırmızı bant motifin (red banded) ağırlıklı olduğu gözlenmiştir.

Grup 5b2

Grup 5b2 malları, devetüyü-bej (5 YR 6/6, 5 YR 7/6, 7.5 YR 6/3, 7.5 YR 6/4, 7.5 YR 7/6) tonlarında yüzey ve hamur rengi gösteren seramikleri kapsamaktadır. Bu grupta yüzey uygulamalarındaki farklılıklara göre 3 alt tipe ayrılmaktadır.

Grup 5b2A

Kuvarts, kireç, taşçık, ince bitki ve seyrek şamot gözlenen katkı türleri arasındadır. Bitki katkısından dolayı hamurları gözeneklidir. Yüzeyleri astarlı olup sert açık/ perdahlıdır.

Grup 5b2B

Grup 5b2A ile aynı katkı, yüzey ve hamur rengine sahip Grup 5b2A seramikleri, sadece düzgünleştirilmiş yüzeye sahip olmaları ile Grup 5b2A'dan ayrılmaktadır. Bu grup mallarda, yüzeyde düzgünleştirme işlemi dışında farklı bir uygulama ile karşılaşmamaktadır.

Grup 5b2C

Bu grup mallar, Grup 5b2A ve Grup 5b2B ile hem katkı hemde yüzey ve hamur renkleri bakımından ortak özellik taşımalarına rağmen, düzgünleştirilmiş yüzey üzerinde düzensiz sert açık/perdah uygulanmış olmasıyla tamamen farklılık göstermektedir.

Grup 5b3

Grup 5b3, tamamlanmamış oksidasyonlu ortamda fırınlanmış kalın krem astarlı seramikleri kapsamaktadır. Tam oksidasyonlu mal grupları içerisinde de yer alan, Grup 5a3'den de bildiğimiz bu grup mallar, kuvarts, kireç, taşçık, ince bitki ve seyrek şamot katkılıdır. Gerek katkı türleri ve hamur rengi, gerekse kalın krem astar uygulaması ile Grup 5a3'den farklı değildir. Ancak kil içerisindeki organik maddenin fırınlama

esnasında tamamen çıkmaması sonucu oluşmuş, seramik çekirdeğindeki özlü yapısından dolayı bu grup altında değerlendirilmiştir.

Grup 5b4

Tamamlanmamış oksidasyon ortamında fırınlanan son mal grubunu Grup 5b4 oluşturmaktadır. Bu grupta mallar kahverengi (7.5 YR 4/3, 7.5 YR 5/3, 7.5 YR 5/4) tonlarda yüzey ve hamur rengi sergilemektedir. Katkı türlerini Grup 5.b seramiklerinin tümünde görülen, kuvars, kireç, taşçık, ince bitki ve seyrek şamot oluşturmaktadır. Yüzeyleri astarlı olup sert açık/perdahlıdır.

Grup 5c

Grup 5c tamamen redüksiyon ortamda fırınlanmış seramiklerin genelini içine almaktadır. Bu grup içerisinde yüzey renklerine göre iki farklı mal bulunmaktadır. Bunlardan ilki gri veya açık gri tonlarda hamur ve yüzey rengine sahip, *gri seramik* (grey ware) olarak adlandırılan mallar, diğeri ise *siyah mallardır*. Bu nedenle gri mallar Grup 5c1 altında, siyah mallar ise Grup 5c2 altında anlatılacaktır. Ayrıca yüzey uygulamalarındaki farklılıklara göre alt tiplere küçük A-B-C gibi kodlar verilecektir⁶⁰⁵.

Grup 5c1

Grup 5c1, 2.5 Y 7/1, 10 YR 5/1, 10 YR 6/1 gibi gri ya da açık gri tonlarda renk aralığına sahip mallardan oluşmaktadır. Orta mallar içerisindeki gri seramikler orta yoğunlukta kuvars, taşçık, kireç, ince bitki ve çok az miktarda şamot içermektedir. Bu grup mallar yüzey uygulamalarındaki farklılıktan dolayı 3 alt tipe (a-b-c) ayrılmaktadır

Grup 5c1A

Gri malların alt tipini oluşturan Grup 5c1A, Grup 5c1'de açıklaması yapılan özelliklere sahip olup düzgünleştirilmiş yüzeylidir. Çark üretimi bu mallarda, çark izleri seramik yüzeyinde rahatlıkla görülebilmektedir.

⁶⁰⁵Kaman Kalehöyük'te az sayıda örneği ele geçen gri mallar, formlarının Kaman'da yaygın olmamasına dayandırılarak ithal olabileceği ileri sürülmektedir Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 105-138.

Grup 5c1B

Grup 5c1B ise düzgün yüzeyli ve sert açkı/perdahlı olması ile Grup 5c1A'dan ayrılmaktadır. Seramiklerin yüzeylerine yatay ekseninde uygulanmış sert açkı/perdah darbeleri yüzeyde parlama yapmaktadır.

Grup 5c1C

Gri malların son grubunu oluşturmaktadır. Bu gruptaki seramikler çark yapım orta mallar içindeki tüm gri mallarda olduğu gibi kuvarı, taşık, kireç, ince bitki ve seyrek şamot katkıdır. Bu grubu diğeri gri mallardan ayıran özelliğı ise iç ve dış yüzeyinde yer alan ince kremsi (2.5 Y 8/3) renkte bir astardır.

Grup 5c2

Redüksiyon ortamda fırınlanmış bir diğeri seramik grubunu siyah mallar oluşturmaktadır. Bu mallar hem yüzey hemde hamur renklerinin siyah (7.5 YR 2.5/1, 10 YR 2/1) olmasıyla rahatlıkla tanınabilmektedir. Hamur rengindeki siyahlık, katkı türlerinin anlaşılmasını zorlaştırsa da kuvarı, taşık, kireç, ince bitki ve seyrek şamot katkıları olduğu gözlenebilmektedir. Tamamı düzgünleştirilmiş yüzeyli ve sert açkı/perdahlıdır. Orta yoğunlukta katkıları, ince bitkiden dolayı hamuru gözeneklidir. Bu grup mallarda tek bir yüzey uygulaması ile karşılaşıldığı için alt grup yapılmamıştır.

Grup 5d

Grup 5d malları kısa sürdürülen redüksiyon ortamda fırınlanmış bu nedenle dış yüzeyi gri (7.5 YR 6/1, 10 YR 4/1) veya siyah (7.5 YR 2.5/1), hamur rengi ise kırmızımsı kahve (5 YR 5/4) ve sarımsı kırmızı (5YR 4/6) tonlarda olan malları içine almaktadır. Yüzey uygulamalarına göre iki alt tipe ayrılmaktadır.

Grup 5d1

Bu grup mallar düzgünleştirilmiş yüzeyli olup, kuvarı, kireç, taşık, ince bitki ve az miktarda şamot katkıdır. Bitki katkısından dolayı hamurları gözeneklidir. Yüzey renkleri daha çok grinin (7.5 YR 6/1, 10 YR 4/1) tonlardadır.

Grup 5d2

Grup 5d1 ile aynı hamur özellikleri ve katkı türleri gösteren Grup 5d2, kapların dış ve iç yüzeyinin düzgünleştirilmiş ve sert/açkı perdahlı olmaları ile farklılık

göstermektedir. Yüzey renkleri perdah uygulamasından dolayı koyu gri ya da siyah (7.5 YR 2.5/1) yakın renklindedir.

Grup 5e

Grup 5e malları fırınlama ortama belli olmayan bu nedenle yüzeyinde alacalanma görülen, düzensiz/kontrolsüz atmosfer ortamında pişirilmiş çark yapımı orta malların tümünü içermektedir. Kap yüzeylerinde karşılaşılan alacalanma olasılıkla fırın ısısının 750-800 santigrat derece üzerine çıkamaması ve kabın her yanının aynı oranda oksijen alamamasında kaynaklanmaktadır⁶⁰⁶. Ancak kabın kullanım amacına bağlı olarakta kap yüzeylerinde alacalanma görüldüğü unutulmamalıdır. Daha çok pişirme kaplarının hakim olduğu bu grup mallarda az sayıda çanak türü kapların varlığında gözlenmiştir. Yoğun katkılı bu grup malların birçoğunda kap yüzeyinde altın renginde (golden) iri mika tanecikleri göze çarpmaktadır. Bu gruptaki seramikler yüzey işlemlerine göre 2 alt tipe ayrılmaktadır.

Grup 5e1

Çark yapımı alacalı malların ilk grubunu Grup 5e1 oluşturmaktadır. Bu grup alacalı malların yüzey renkleri açık kahve (7.5 YR 6/3, 7.5 YR 6/4, 10 YR 6/3, 10 YR 7/3), kahverengi (7.5YR 5/3, 10 YR 5/3) ve kırmızıdan (10 R 4/4, 10 R 5/6) siyaha (7.5 YR 2.5/1, 7.5 YR 4/1, 7.5 YR 4/2, 10 YR 3/1, 10 YR 4/1) çeşitlilik göstermektedir. Kuvarts, taşçık, kireç ve ince bitki katkılı gözlenen katkı türleri arasındadır. Yüzeyleri astarlı ve sert açkı/perdahlıdır. Bu gruba ait seramiklerin hemen hemen tümünü çanak tipi kaplar oluşturmaktadır.

Grup 5e2

Grup 5e2 seramiklerinin alacalı yüzey renkleri açık kahve (7.5 YR 6/3, 7.5 YR 6/4, 10 YR 6/2) ve kahverengiden (10 YR 5/3), siyaha (7.5 YR 2.5/1, 7.5 YR 4/1, 7.5 YR 4/2, 10 YR 3/1, 10 YR 4/1) değişmektedir. Katkı türleri Grup 5d1 ile benzer olup, yüzeyinin düzgünleştirilmiş ve sert açkı/perdahlı olmaları ile Grup 5e1'den ayrılmaktadır. Bu grup malların büyük bir çoğunluğunu pişirme kapları oluşturmaktadır. Sert açkı/perdah özellikle pişirme kaplarında gövde ve ağız içine uygulanmıştır. Sadece ağız profili veren ancak gövdesini bilemediğimiz bazı pişirme kapları, ağız içinde görülen belli

⁶⁰⁶ Ökse, *Önasya Arkeolojisinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler*, 42

belirsiz ve düzensiz perdah izlerinden dolayı bu gruba alınmıştır. Bazı pişirme kaplarının yüzeyinde altın renkli mika (golden) dikkati çekmektedir.

Grup 5f

Çark yapımı orta mallar içerisinde görülen bir diğer fırınlanma yöntemi reoksidasyondur. Bu yöntemde yeteri kadar sürüdürülen redüksiyondan sonra oksijen girişi sağlanarak kapların dış yüzeylerinin açık, hamur renginin gri olması sağlanmaktadır. Bu gruptaki mallar açık kahve (2.5 YR 6/3, 7.5 YR 6/4, 10 YR 6/4), kahverengi (5 YR 5/4, 7.5 YR 5/2) ve kırmızı (2.5 Y 5/6) yüzey renklerine sahiptir. Yüzeyi astarlı ve sert açık/perdahlıdır. Orta yoğunlukta katkıya sahip bu mallarda, kuvars, kireç, taşçık, ve ince bitki gözlenen katkı türleridir. Hamur rengi grinin (2.5 YR 4/1, 2.5 Y 5/1, 2.5 Y 4/1, 5 YR 3/1, 7.5 YR 5/1, 10 YR 4/1) tonlarındadır.

4.2.2.3. İnce Mallar (Grup 6)

Çark yapımı ince mallar en fazla 0.5 mm katkı boyutuna sahip, çok sert ve sıkı dokulu seramiklerin tümünü içermektedir. Yüksek ısıda pişirildikleri anlaşılan bu malların, kili arındırılmış olup, ince kireç, kum, bitki ve şamot katkılıdır. Katkı yoğunluğu seyrektiler. İçerisinde yer alan ince bitki katkısı seyrek dağılım gösteren gözenekler oluşturmuştur. Bu grup mallar Kınık Höyük Demir Çağ seramikleri içerisindeki en kaliteli mallardır. Kaliteli mallar içerisinde yer alan lekitos türü iki kap ithal olduklarını düşündüğümüz için bir gruba dahil edilmemiştir. Grup 6 fırınlama tekniklerine göre oksidasyon (a), tamamlanmamış oksidasyon (b), redüksiyon (c) ve kısa süreli redüksiyon (d) olmak üzere 4 ana grupta değerlendirilmiştir.

Grup 6a

İnce mallar içerisinde, tam oksidasyonlu ortamda fırınlanmış tüm seramikler Grup 6.a içerisinde ele alınmıştır. Bu grup seramiklerinde yüzey uygulamaları ve renk farklılıklarına göre ayrılmış birçok alt tipi bulunmaktadır.

Grup 6a1

Çark yapımı malların ilk grubunu oluşturan Grup 6a1, açık kırmızı (2.5 YR 6/8, 2.5 YR 7/6, 10 R 6/6) tonlarda yüzey ve kırmızımsı sarı (5 YR 6/6, 5 YR 6/8, 5 YR 7/8) hamur rengine sahip mallardan oluşmaktadır. Yüzey uygulamalarına göre iki alt tipi bulunmaktadır.

Grup 6a1A

Grup 6a1A, hamurun renginde astarlı ve yüzeyi sert perdahlı malları içermektedir. Hamurları Grup 6'da belirttiğimiz gibi kireç, kum, ince bitki ve seyrek şamot katkılıdır. Bu gruptaki 6 örnekten 5'i geometrik boya bezeklidir.

Grup 6a1B

Grup 6a1B malları, Grup 6a1A ile aynı katkı ve hamur rengine sahip olmalarına rağmen, seramiklerin yüzeyine kırmızı (10 R 5/4) renkte ince mat bir astar uygulanmış olmaları ile farklılık göstermektedir. Bu astar üzerinde hiçbir perdah izine rastlanmamaktadır.

Grup 6a2

Bu gruba giren mallar daha çok devetüyü/bej (5 YR 6/8, 7.5 YR 6/4, 7.5 YR 7/4, 10 YR 7/4, 10 YR 8/3, 10 YR 8/4) tonlarında yüzey, devetüyü/bej ve kırmızımsı sarı (5 YR 6/6, 5 YR 6/8, 7.5 YR 6/4, 7.5 YR 7/6) hamur renklerine sahiptir. Yüzey uygulamalarındaki farklılıklara göre 3 alt tipi bulunmaktadır.

Grup 6a2A

Diğer 6a grup malları gibi kireç, kum, ince bitki ve seyrek şamot katkılıdır. Devetüyü/bej renkli bu grubun malları astarlı ve perdahlıdır.

Grup 6a2B

Grup 6a2 ile aynı katkı, yüzey ve hamur rengi özelliği göstermekte olup, bu grup mallar düzgünleştirilmiş yüzeye sahip olmaları ile ayrılmaktadır.

Grup 6a2C

Grup 6a2'nin son alt tipini oluşturmaktadır. Diğer Grup 6a2 mallarıyla ortak özelliklere sahiptir. Ancak düzgünleştirilmiş yüzey üzerine sert açkı/perdah yapılmış olması ile farklılık göstermektedir.

Grup 6a3

Bu grup seramikler kalın krem astarlı (2.5 Y 7/3, 2.5 Y 8/2, 2.5 Y 8/3, 7.5 YR 8/4, 10 YR 7/3, 10 YR 7/4, 10 YR 8/2) tam oksidasyon ortamda fırınlanmış ince malların tümünü kapsamaktadır. Katkı türlerini seyrek dağılımlı kireç, kum, ince bitki ve şamot

oluşturmaktadır. Hamur renkleri kırmızımsı sarı (5YR 6/6, 5YR 6/8, 7.5YR 6/6) tonlarındadır.

Grup 6b

Kaliteli mallar üzerinde yapılan incelemeler sırasında bazı seramiklerin kesitlerinde hamurdan farklı renkte bir öz olduğu gözlenmiştir. Ancak bu özün bazı örneklerde gri (10 YR 5/1), bazılarında ise sarımsı kahve (10 YR 5/4, 10 YR 6/4, 10 YR 6/6) renkte olduğu anlaşılmıştır. Grup 6 içerisinde ele alınacak seramikler tam oksidasyonlu mallardan bu yönüyle ayrıldığı için, kesitteki öz oluşumuna bağlı olarak, tamamlanmamış oksidasyonlu mallar altında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

Grup 6b1

Grup 6b1'e ait ince malları açık kırmızı (2.5 YR 6/8, 2.5 YR 7/6, 10 R 6/6) tonlarda yüzey ve hamur rengine sahip mallardan oluşmaktadır. Yüzey uygulamaları açısından iki alt tipi ile karşılaşılmaktadır.

Grup 6b1A

Tamamlanmamış oksidasyon ortamında fırınlanmış çark yapımı bu mallar, diğer ince mal gruplarında olduğu gibi kireç, kum, ince bitki ve seyrek şamot katkılıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi kırmızının tonlarında yüzey rengine sahip bu gruptaki seramikler, astarlı ve sert açkı/perdahlıdır. Bu grup seramiklerde geometrik motif ağırlıklı tek ve iki renkli boya bezemenin var olduğu dikkati çekmektedir.

Grup 6b1B

Grup 6b1B, gerek yüzey ve hamur rengi gerekse katkı türüyle Grup 6b1A'la nerdeyse aynı özellikleri taşımalarına rağmen, düzgün yüzeyli yapılmış olmasıyla Grup 6b1A'dan ayrılmaktadır.

Grup 6b2

Bu gruba giren mallar daha çok devetüyü/bej (5 YR 6/8, 7.5 YR 6/4, 7.5 YR 7/4, 10 YR 7/4, 10 YR 8/3, 10 YR 8/4) tonlarında yüzey, devetüyü/bej ve kırmızımsı sarı (5 YR 6/6, 5 YR 6/8, 7.5 YR 6/4, 7.5 YR 7/6) hamur renklerine sahiptir. Yüzey uygulamalarındaki farklılıklara göre 2 alt tipi bulunmaktadır.

Grup 6b2A

Kireç, kum, ince bitki, şamot katkılıdır. İnce bitki katkısından dolayı hamur azda olsa gözeneklidir. Bu grubun malları astarlı ve perdahlıdır.

Grup 6b2B

Grup 6b2 ve Grup 6b2A genel özelliklerini taşımakta olup yalnızca düzgün yüzeli olmasıyla bu gruba ayrılmıştır.

Grup 6b3

Krem astarlı seramiklerin tamamlanmamış oksidasyon ortamında fırınlanmış mallarını içermektedir. Bu grupta tek bir seramik belirtilen atmosferde pişirilmiş olup seyrek kireç, kum, ince bitki ve şamot gözlenen katkı türleri arasındadır. Grubun seramiği boya bezekli olup birbirine paralel yatay şeritlerle dekore edilmiştir.

Grup 6c

Grup 6c, redüksiyon/indirgenmiş atmosfer ortamında fırınlanmış ince malların tümünü içine almaktadır. Bu grup malların tamamı gri seramiklerden oluşmaktadır. Yüzey özelliklerine göre 3 tipe ayrılmaktadır.

Grup 6c1

Kaliteli gri malların ilk grubunu oluşturan Grup 6c1, kireç, kum ve ince bitki katkılıdır. Yüzeyi astarlı olup parlak perdahlıdır.

Grup 6c2

Grup 6c2 malları Grup 6c1 aynı katkı özelliklerini taşımakta, ancak yüzeyinde ince krem renkte (10 YR 8/2) bir astar bulundurmasıyla Grup 6c1'den farklılık göstermektedir.

Grup 6c3

Gri ince malların son tipini Grup 6c3 oluşturmaktadır. Grup 6c ve alt tiplerinin genel özelliklerini taşımaktadır. Ancak yüzeylerinin sert perdahlı oluşlarıyla bu grupta değerlendirilmiştir.

Grup 6d

Grup 6d kısa süreli redüksiyon atmosferi altında fırınlanmış ince seramikleri içermektedir. Bu gruba giren sadece bir örnek bulunmaktadır. Yüzeyi koyu gri (10 YR 4/1), hamuru ise kahverengidir (2.5 YR 4/2). Kireç, kum ve ince bitki katkılıdır. Benzer çekirdeğe sahip gri mallar Kaman-Kalehöyük'te de tespit edilmiş, Matsumura kırmızı çekirdekli olanların önce oksidasyonlu ortamda pişirildiklerini ve fırınlama sonunda fırın kapaklarının kapatılarak redüksiyonlu ortam sağlandığını belirtir. Yüzeyin gri kalmasını ise redüksiyonun kısalığına bağlar⁶⁰⁷.

⁶⁰⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 121.

4.3. KINIK HÖYÜK DEMİR ÇAĞI FORM GRUPLARI

Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinde, form gruplarının tespiti 700 parça seramik üzerinde yapılan inceleme sonucu gerçekleştirilmiştir. Bu seramikler içerisinde yalnızca 4 adet sağlam kap mevcut olup, gerisi profil veren ağız, kaide/dip ve kulp gibi parçalarından oluşmaktadır. Tiplerin belirlenmesinde kullanım amaçları yerine form özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu nedenle formların tipolojik dizilimi ağız parçalarının olanak verdiği ölçüde oluşturulmaya çalışılmıştır. Öncelikli olarak kaplar “açık” ve “kapalı” olmak üzere iki ana gruba ayrılmıştır. Ağız parçalarının çapları, duruş açıları, gövde profilleri ve cidar kalınlıkları göz önünde bulundurularak kap türleri belirlenmiştir. Ardından belirlenen kaplar ağız işlenişleri ve gövde biçimlerine göre tiplere ayrılmıştır. Açık kaplar içerisinde yer alan çanaklar ağız çapları ve yükseklikleri göz önünde bulundurularak derin çanaklar ve sığ çanaklar olmak üzere iki grupta değerlendirilmiştir. Buna göre derin çanaklar, sığ çanaklar ve fincanlar açık form gruplarını, çömlekler, kraterler, pitos ve testiler ise kapalı form gruplarını oluşturmaktadır. Form isimlerinin birbirine karışmasını önlemek amacıyla kısaltma yapılmıştır (Örn. Derin Çanaklar ‘D.Ç’, Sığ Çanaklar ‘S.Ç’ gibi).

4.3.1. Açık Formlar

Genellikle ağız çapı gövde çapından büyük ve ağız kenarı dışa açık, geniş ağızlı yayvan kaplar açık kaplar veya açık formlar olarak tanımlanmaktadır⁶⁰⁸. Günlük kullanım amacıyla üretilen bu tür kaplara katı veya sıvı gıdalar konulmakta veya saklanmaktadır. Seramiklerimiz içinde yer alan derin çanaklar, sığ çanaklar ve fincanlar açık formlar içerisinde değerlendirilen kap türleridir.

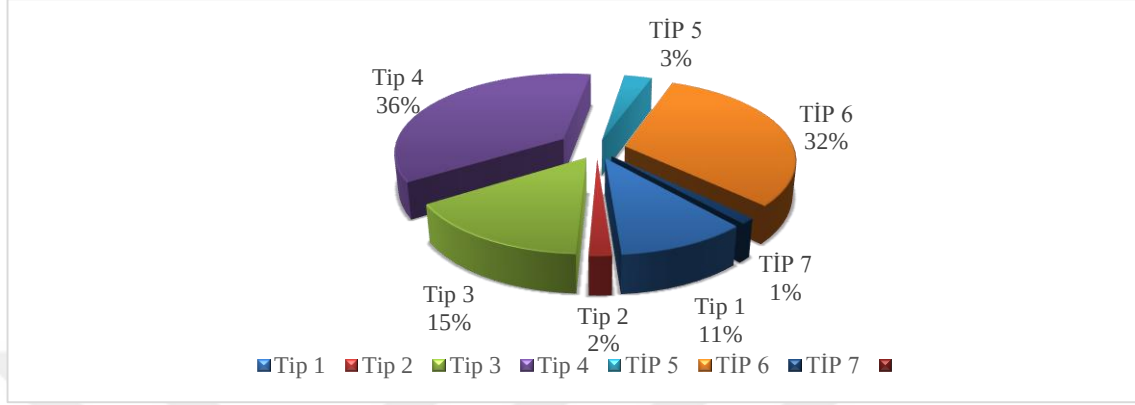
4.3.1.1. Derin Çanaklar (D.Ç)

Arkeoloji literatüründe ağız çapının yüksekliğe olan oranına göre farklı tanımlamaları bulunan⁶⁰⁹ çanaklar, çapı yüksekliğinin iki katından fazla olan kaplar için kullanılmaktadır. Bu nedenle çalışmamızda açık formlar içerisindeki, ağız genişliği kap derinliğinin iki katından az veya eşit olan kaplar, “derin çanaklar” olarak adlandırılmıştır. Açık kaplar içerisindeki ilk tipimizi oluşturan derin çanaklar incelenen tüm seramikler

⁶⁰⁸ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 53

⁶⁰⁹ Ökse, çapı yüksekliğinin iki katından az olanlara “derin çanak” ya da “kase” olarak tanımlamaktadır. Ökse, *Önasya Arkeolojisinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler*, 88 .

içerisinde % 23'lük bir oranı oluşturmaktadır. Bu kapların ağız biçimlerine göre 7 ana tipi bulunmaktadır. Ana tipler kendi içinde ağız ve gövde özelliklerinde karşılaşılan farklılıklara göre alt tiplere ayrılmaktadır. Derin çanaklar içerisindeki ana tiplerin %'lik dağılımı aşağıdaki şekildedir.

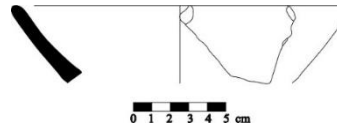

Grafik 4.1. Derin çanakların ana tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği

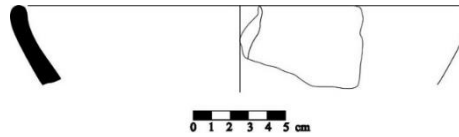
Tip 1 Basit Ağız Kenarlılar

Tip 1 içerisinde yer alan derin çanaklar basit ağız kenarlı olmaları ile dikkati çekmektedir. Ağız çapları yaklaşık 15 ile 25 cm arasındadır. Çanaklarda karşılaşılan tüm ana tipler içerisinde % 11'lik dilimi bu tip oluşturmaktadır. Ağız ve gövde biçimlerinde karşılaşılan farklılıklara göre 3 alt tipi bulunmaktadır: Tip 1.1 Düz gövdeli yuvarlak basit ağız kenarlı, Tip 1.2 yarı küresel gövdeli, hafif içe döndürülmüş basit ağız kenarlı, Tip 1.3 ise huni gövdeli, dışa çapraz kesik ağız kenarlı ve tutamaklıdır.

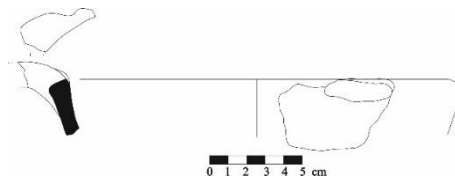
Tip 1.1

Tip 1.2

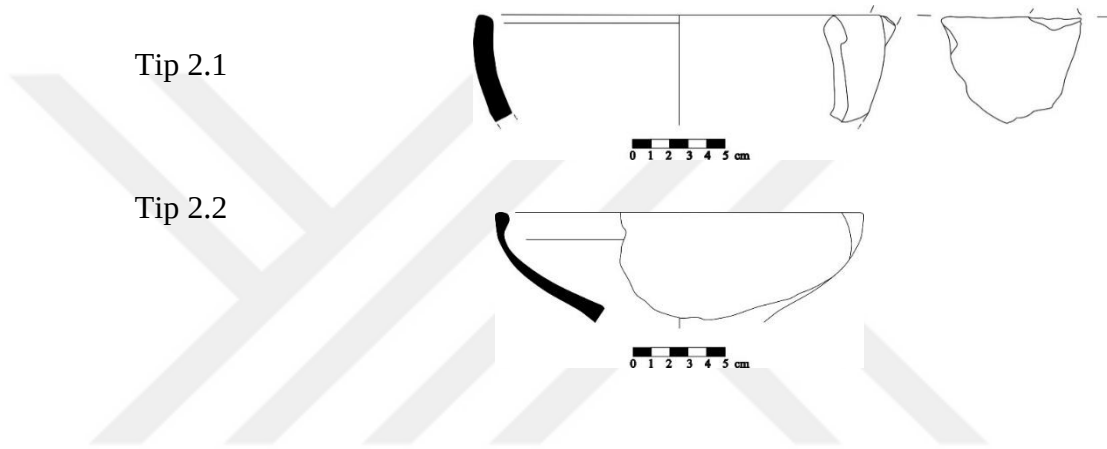

Tip 1.3

Tip 2 Dik Ağız Kenarlılar

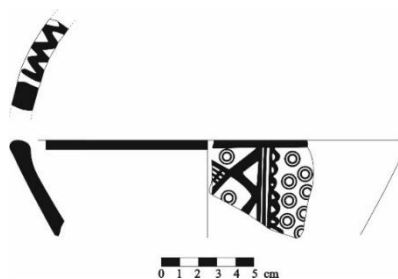
Tip 2 'yi içeren kaplar yarı küresel gövdeli ve dik ağız kenarlı olmaları ile derin çanakların bir başka tipini oluşturmaktadır. Ağız çapları 17 ile 22 cm arasında değişmektedir. Bu tipte giren sadece 3 parça seramik olup, çanaklar içerisinde % 2'lik düşük orana sahiptir. Ağız işlenişlerindeki farklılıklarına göre iki alt tipi bulunmaktadır: Tip 2.1 basit ağız kenarlı olup bu tipin seramiklerinde gövde veya ağız kısımlarında, kırık haldeki kulp ya da tutamağa ait çıkıntıların varlığı göze çarpmaktadır. Tip 2.2 ise yuvarlatılarak içe kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

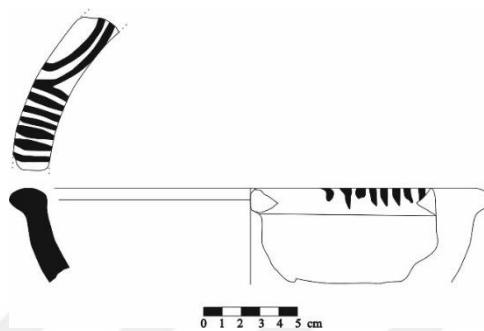
Tip 3 Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlılar

Derin çanaklar içerisinde % 15 orana sahip bu tip, kalınlaştırılmış ağız kenarına sahip tüm seramikleri kapsamaktadır. Kapların ağız çapları 14 ile 40 cm arasında değişmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda gövde ve ağız işlenişlerindeki farklılıklara göre 8 alt tipi tespit edilmiştir: Tip 3.1 huni veya yarı küresel gövdeli içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.2 yarı küresel gövdeli dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.3 yarı küresel gövdeli yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.4 yarı küresel gövdeli içe kalınlaştırılmış yatay ağız kenarlı, Tip 3.5 yarı küresel veya huni gövdeli dışa eğik çift kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.6 yarı küresel gövdeli “t” biçimli, yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.7 huni gövdeli “t” biçimli kalınlaştırılmış, düz ağız kenarlı ve Tip 3.8 ise küresel gövdeli dışa döndürülerek kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

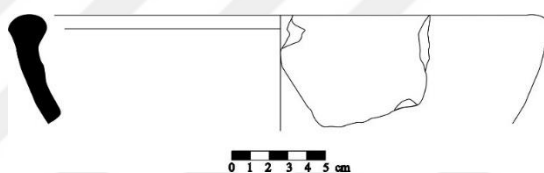
Tip 3.1

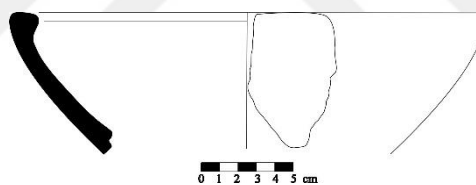
Tip 3.2

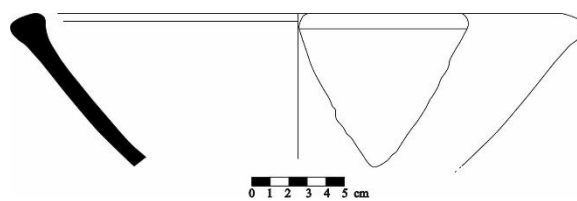
Tip 3.3

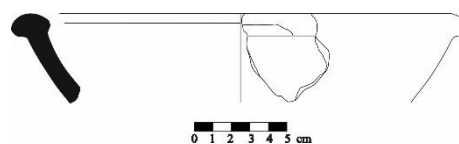
Tip 3.4

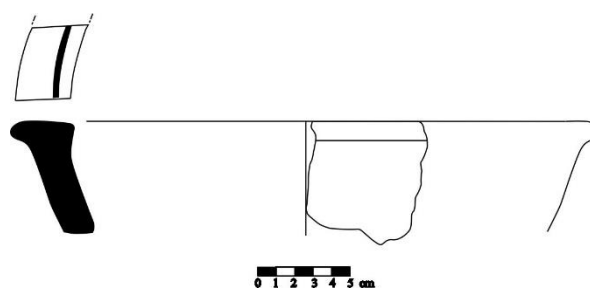
Tip 3.5

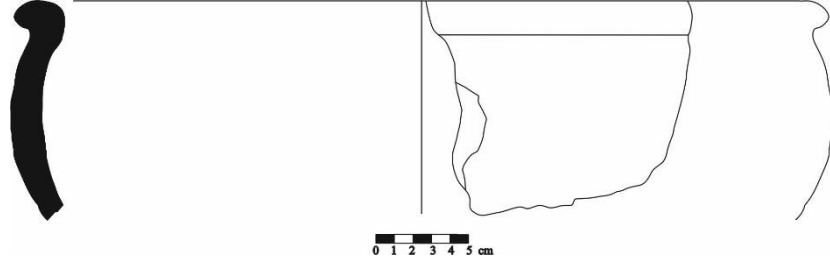
Tip 3.6

Tip 3.7

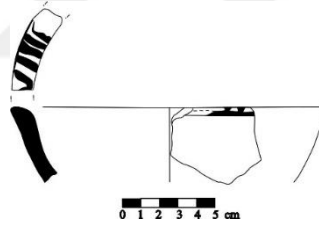
Tip 3.8

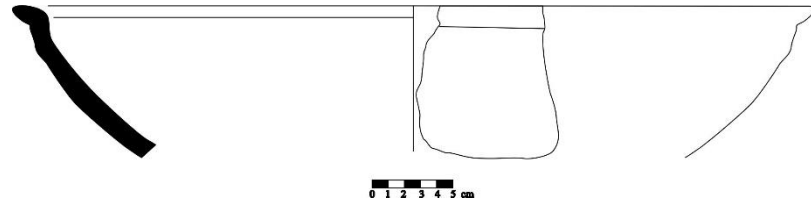
Tip 4 Dışa Çekik Ağız Kenarlılar

Derin çanaklar içerisinde % 36'lık oranıyla en yoğun karşılaşılan grubu dışa çekik ağız kenarlılar oluşturmaktadır. Bu gruptaki tüm kapların ağız çapları genellikle 16 ile 32 cm arasında değişmektedir. Kapların neredeyse tamamına yakınında dudak üzerlerinin geometrik motiflerle süslendiği görülmektedir. Bu grubun altı alt tipi bulunmaktadır: Tip 4.1 yarı küresel ya da küresel gövdeli olup hafif dışa çekik ağız kenarı içe eğimli kalınlaştırılmıştır. Tip 4.2 üçgen biçimli kalınlaştırılmış, Tip 4.3 yarı küresel gövdeli, dışa ve içe çapraz çekilerek kalınlaştırılmış, Tip 4.4 Dışa çekilerek döndürülmüş ağız kenarlı, Tip 4.5 yarı küresel gövdeli "S" profilli, Tip 4.6 küresel gövdeli kısa çekik ağız kenarlı ve "S"profil, Tip 4. 7 yarı küresel gövdeli dışa çapraz çekik ağız kenarlıdır.

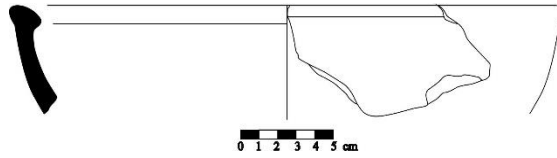
Tip 4.1

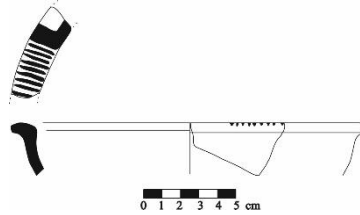
Tip 4.2

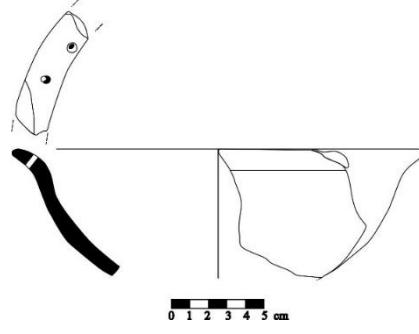
Tip 4.3

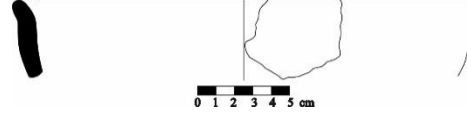
Tip 4.4

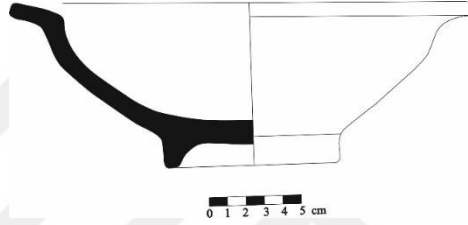
Tip 4.5

Tip 4.6

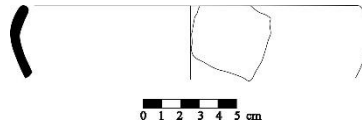
Tip 4.7

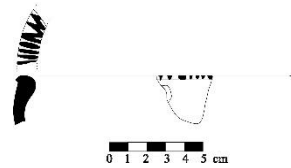
Tip 5 İe ekik Ağız Kenarlılar

anakların bir diğer grubunu ie çekik ağız yapıları ile karakterize olan Tip 5 oluşturmaktadır. Bu grubun kapları genellikle 14 ile 18 cm arasında değişen ağız çapındadır. Az sayıda rneği bulunan bu kaplar, tipler içerisinde % 3'lk bir orana sahiptir. Tümü küresel gövdeli olup ağız işlenişlerine göre iki ait tipe ayrılmaktadır: Tip 5.1 basit yuvarlak ağızlı, Tip 5.2 ise yuvarlatılarak ie kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır. Bu tipde ağız kenarının elle dışa çok hafif döndürüldüğü göze çarpmaktadır.

Tip 5.1

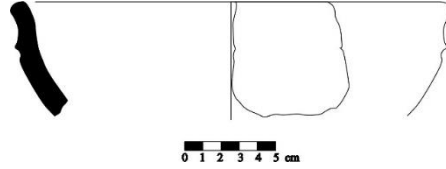
Tip 5.2

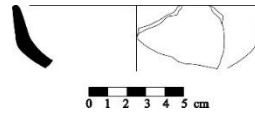
Tip 6 Omurgalı Çanaklar (Carinated)

Bu tipi kapsayan seramikler, ağızdan gövdeye geçiş kısmınlarında göze çarpan keskin profilleri nedeniyle omurgalı çanaklar adı altında gruplandırılmışlardır. Grup içerisindeki çanakların ağız çapları ortalama 12 ile 28 cm arasında değişmektedir. Ancak daha yayvan ağızlı bazı alt tiplerde çap 35 ile 45 cm'e kadar çıkabilmektedir. Çanak içerisindeki tiplerin dağılımına bakıldığında % 32 oranıyla en yoğun karşılaşılan ikinci grubu oluşturmaktadır. Ağız işlenişlerine göre on iki farklı alt tipi görülmektedir: Tip 6.1 yuvarlak basit ağız kenarlı ve "S" profillidir. Bu tip tek bir örnekle temsil edilmekte olup omurgası üzerine yapılan bir yivle seramiğin keskin profili yumuşatılmıştır. Tip 6.2 dik basit yuvarlak ağız kenarlı, Tip 6.3 yine dik ağız kenarlı ancak ağız kenarı içe eğim yaparak kalınlaştırılmış, Tip 6.4 kalınlaştırılmış basit dik ağız kenarlı, Tip 6.5 dışa hafif çekilerek içe eğimli kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 6.6 "T" biçimli yuvarlatılarak kalınlaştırılmış dik ağız kenarlı, Tip 6.7 dışa eğimli kalınlaştırılmış dik yuvarlatılmış ağız kenarlı, Tip 6.8 dışa kıvrık ağız kenarlı, Tip 6.9 dışa çapraz çekik ağız kenarlıdır. Tip 6.10 dışa çekik yayvan ağız kenarlı ve "S" profillidir. Tip 6.11 içe çekik basit ağızlı, Tip 6.12 ise içe çekik üçgen biçimli kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır. Bu tipin büyük çoğunluğunda urgan baskı bezek⁶¹⁰ göze çarpmaktadır.

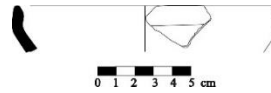
Tip 6.1

Tip 6.2

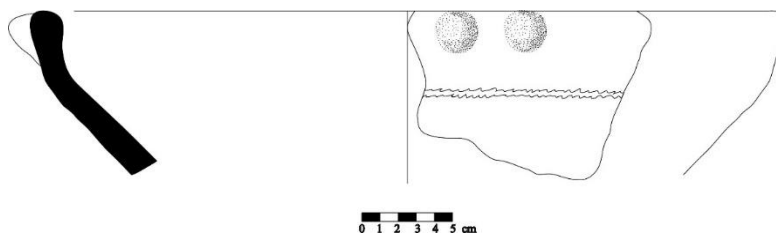

Tip 6.3

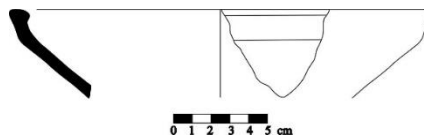

⁶¹⁰ Ökse, Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler, Levha 22.

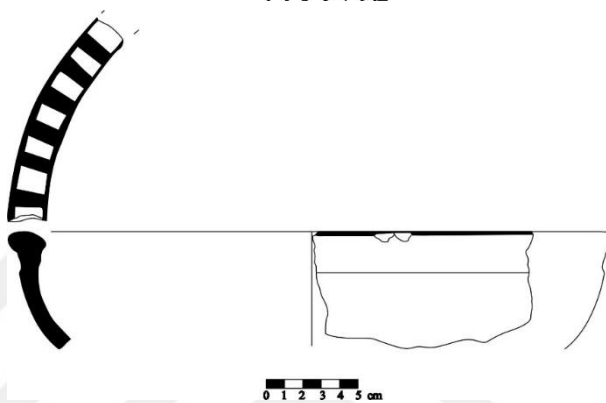
Tip 6.4

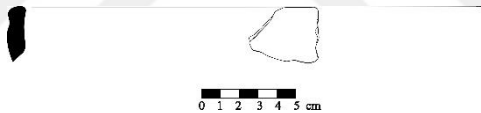
Tip 6.5

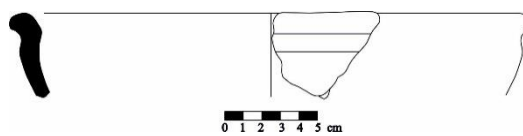
Tip 6.6

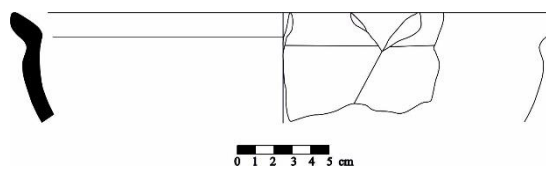
Tip 6.7

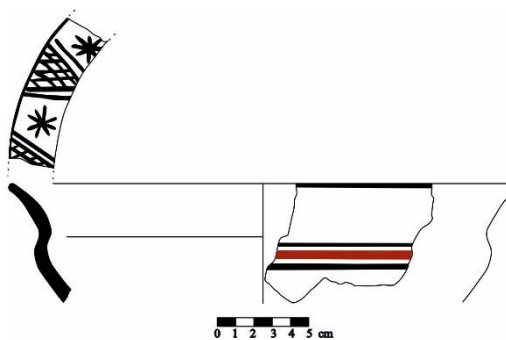
Tip 6.8

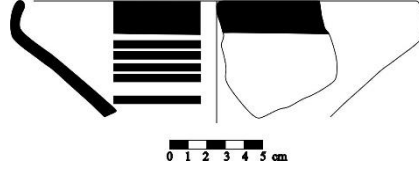
Tip 6.9

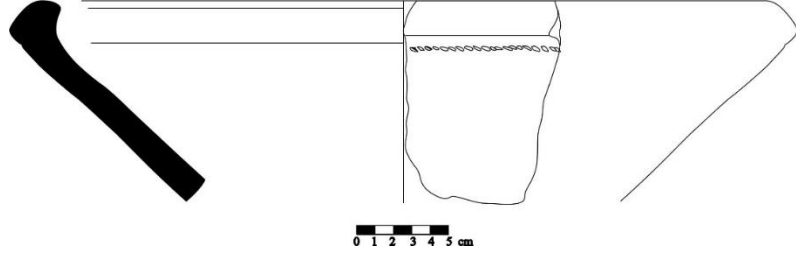
Tip 6.10

Tip 6.11

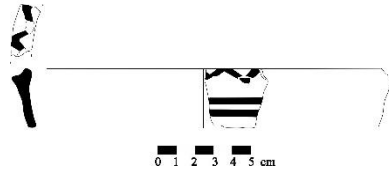

Tip 6.12

Tip 7 Kapak Yuvalılar

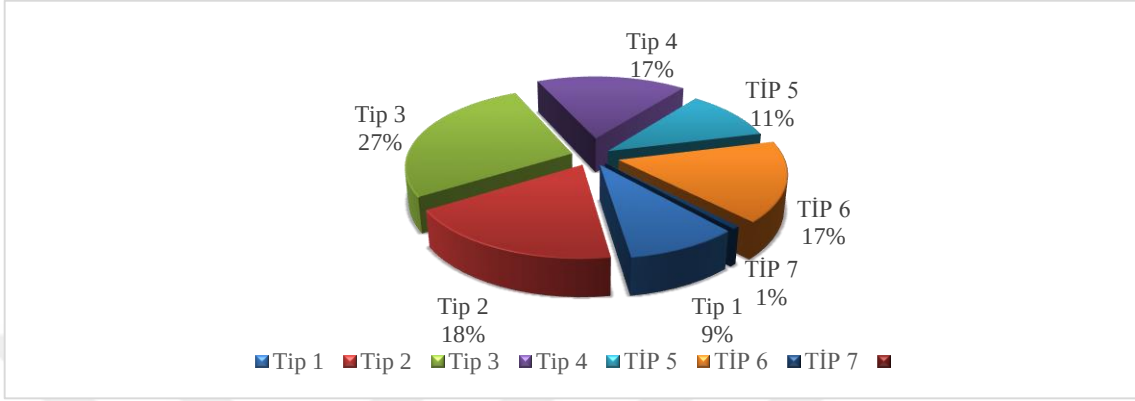
Derin çanaklar içerisinde görülen son tipi kapak yuvalılar (Tip 7) oluşturmaktadır. Ağız kısımları etrafında kapak oturtulması için açılan oyuk nedeniyle bu isim altında gruplandırılmışlardır. Bu tip birkaç parça seramikte temsil edilmekte olup % 1'lik oranla, en az sayıda örneği bulunan gruptur. Oldukça kaliteli oldukları gözlenen seramiklerin ağız çapları 12 ile 18 cm değişiklik göstermektedir. Tip 7 içerisindeki seramiklerin tümünde yarı küresel gövde ve basit içe çekik, aynı tip ağız işlenişinin bulunması nedeniyle başka alt tiplerin yapılmasına gerek görülmemiştir.

4.3.1.2. Sığ Çanaklar (S.Ç)

Açıkağızlı kaplar içerisinde incelenen ikinci tipi, ağız çapı kap derinliğinin yaklaşık üç katı veya daha fazla olan sığ çanaklar oluşturmaktadır. Daha çok günlük yaşamda yeme içme amaçlı kullanıldığını bildiğimiz bu kaplar, geniş ağızlı sığ servis kaplarını içermektedir. Ancak yukarıda belirtilen orana uymayan biraz daha derin kaplarda biçimsel özelliklerinden kaynaklı benzerliklerine dayanarak bu tip içerisinde değerlendirilmişlerdir. Kaplar, işlevsel açıdan aynı amaca, yani yeme içmeye yönelik kullanıldıkları için, tabak ya da çukur tabak gibi bir ayırım ve tanımlamaya gidilmemiştir. Bu nedenle terminolojik olarak tabak ya da çukur tabak olabilecek kapların tümü sığ

Çanaklar adı altında değerlendirilmişlerdir. İncelenen tüm seramikler içerisinde sığ çanaklar % 21’lik bir orana sahiptir. Ağız işlenişlerine göre 7 ana gruba ayrılmaktadır. Bu ana grupların ise ağız işlenişlerindeki farklılıklara göre alt tipleri bulunmaktadır. Sığ çanaklar içerisindeki ana tiplerin %’lik dağılımı aşağıdaki şekildedir.

Grafik 4.2. Sığ çanakların ana tiplere göre yüzde (%) dağılım grafiği

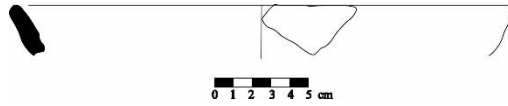
Tip 1 Basit Ağız Kenarlılar

Ağız kenarının basit yöntemlerle şekillendirildiği bu tipteki sığ çanakların ağız çapları genellikle 18 ile 26 cm arasındadır. Tipler içerisinde % 9’luk dağılım oranına sahiptir. Gövde biçimleri genellikle yayvan olup bazı tiplerde dibe doğru hafif yuvarlatılabilmektedir. Ağız işlenişlerine göre dört alt tipe ayrılır: Tip 1.1 yuvarlatılmış ağız kenarlı, Tip 1.2 yuvarlatılmış ağız ve gövdeli, Tip 1.3 hafif ie çekilmiş basit ağız kenarlı ve Tip 1.4 ise dışa kesik ağız kenarlıdır.

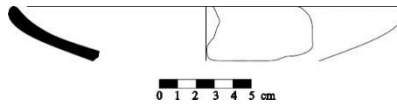
Tip 1.1

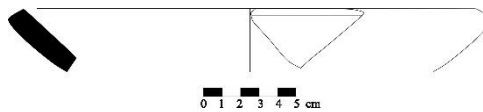
Tip 1.2

Tip 1.3

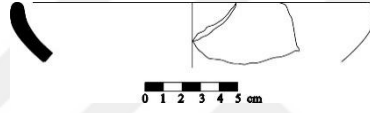
Tip 1.4

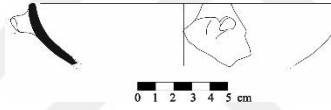
Tip 2 Dik Ağız Kenarlılar

“Bakışık” olarakta isimlendirilen bu tip ağız kenarları, duruş açıları ortalama 90 derecelik olan parçalar için kullanılmıştır⁶¹¹. Ağız çapları 17 ile 40 cm arasında değişmektedir. Sığ çanaklar içerisindeki tüm tipler içerisinde % 18’lik bir dağılım göstermektedir. Bu tip ağız işlenişlerine göre yedi alt tipe ayrılmaktadır: Tip 2.1 Basit yuvarlatılmış ağızlı, Tip 2.2 Basi yuvarlatılmış ağız kenarlı ve eklentili, Tip 2.3 Uca doğru hafif sivriltilmiş ağız kenarlı, Tip 2.4 düz kare ağız kenarlı, Tip 2.5 yuvarlatılarak topuz biçimli kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 2.6 üçgen biçimli kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip. 2.7 üçgen ağız kenarı dışa eğik kalınlaştırılmış ve Tip 2.8 ise yatay “T” biçimli kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

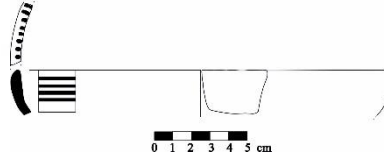
Tip 2.1

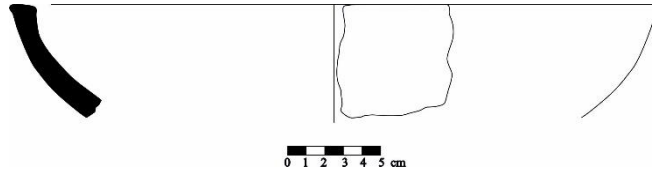
Tip 2.2

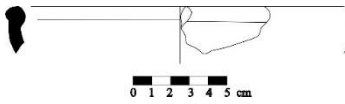
Tip 2.3

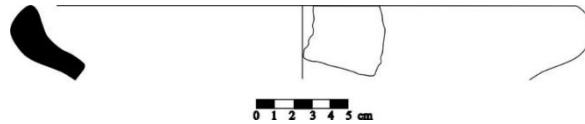
Tip 2.4

Tip 2.5

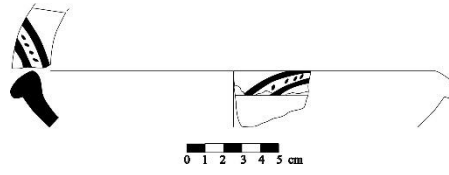

Tip 2.6

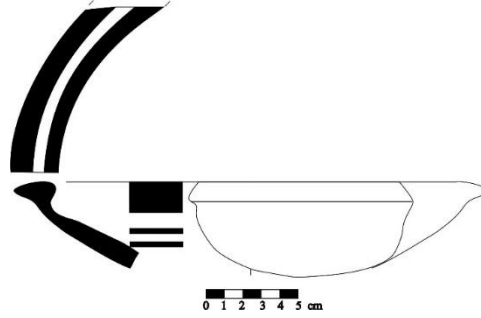

⁶¹¹ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 72.

Tip 2.7

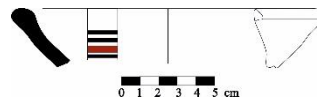
Tip 2.8

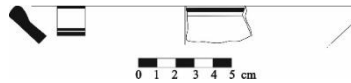
Tip 3 Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlılar

Sığ çanakların kalınlaştırılmış ağız kenarına sahip tüm kapları, bu grup altında ele alınmıştır. Bu tipin kapları ağırlıklı olarak yayvan nadiren de yuvarlatılmış gövdelidir. Genellikle 15 ile 40 cm arasında değişen ağız açına sahiptir. % 27'lik oranla sığ çanaklarda karşılaşılan en yoğun tiptir. Ağız işlenişlerinde görülen farklılıklara göre yedi alt tipi bulunmaktadır: Tip 3.1 yuvarlatılarak hafif içe kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı, Tip 3.2 dışa eğik kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.3 içe yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.4 topuz biçimli kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.5 yuvarlatılarak çift kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.6 içe çekilerek kalınlaştırılmış yatay düz ağız kenarlı ve Tip 3.7 ise dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

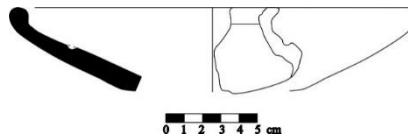
Tip 3.1

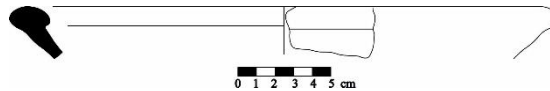
Tip 3.2

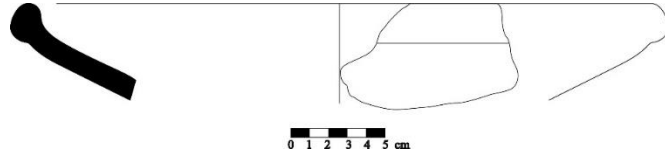
Tip 3.3

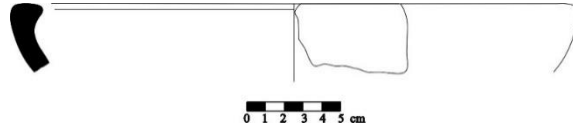
Tip 3.4

Tip 3.5

Tip 3.6

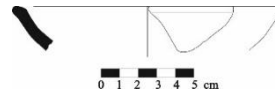
Tip 3.7

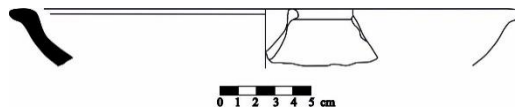
Tip 4 Dışa Çekik Ağız Kenarlılar

Bu gruba ait seramiklerde 15 ile 35 cm arasında değişen ağız çapları görülmektedir. Gövde biçimleri yayvan veya yarı küreseldir. Sığ çanaklar içerisinde % 17'lik dağılım oranı sergilemektedir. Yapılan incelemeler sonucu bu tipe giren yedi alt tip tespit edilmiştir: Tip 4.1 hafif dışa çekilmiş basit ağız kenarlı, Tip 4.2 dışa yatay çekilmiş üçgen ağızlı, Tip 4.3 hafif dışa çekik ağız kenarı içe eğimli, Tip 4.4 dışa çekik içe eğik kalınlaştırmış ağız kenarlı, Tip 4.5 dik, hafif dışa açılan ağız kenarlı, Tip 4.6 dışa çekik "S" profilli ve Tip 4.7 ise yatay düz dışa çekik ağız kenarlıdır.

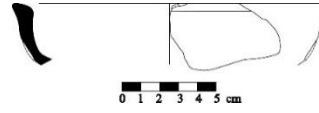
Tip 4.1

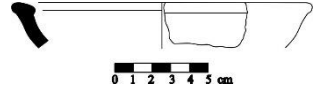
Tip 4.2

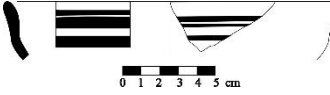
Tip 4.3

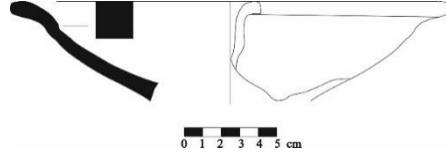
Tip 4.4

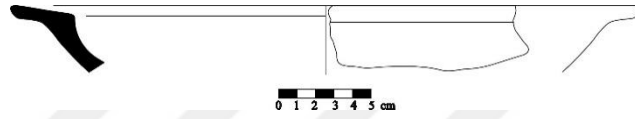
Tip 4.5

Tip 4.6

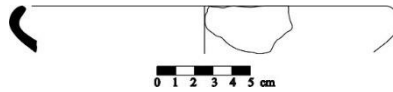
Tip 4.7

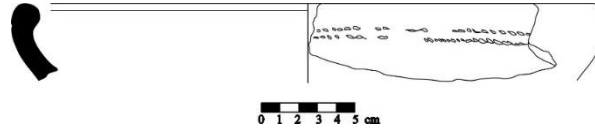
Tip 5 İçe Çekik Ağız Kenarlılar

Tip 5 içerisinde değerlendirilen kaplar içe çekik ağız yapıları ile karakterize edilen sığ çanakları kapsamaktadır. Ağız çapları 14 ile 28 cm arasında değişebilmektedir. Sığ çanaklar içerisinde % 11'lik dağılım oranı gösteren bu tipte kapların tamamı yarı küresel gövdelidir Ağız işlenişlerindeki farklılıklarına göre iki alt tipe ayrılmaktadır: Tip 5.1 Basit ağız kenarlı ve Tip 5.2 ise yuvarlatılarak içe kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

Tip 5.1

Tip 5.2

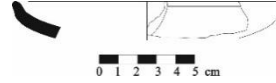

Tip 6 Omurgalı Sığ Çanaklar

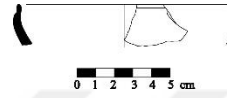
Ağızdan gövdeye geçiş yerlerinde karşılaşılan keskin ya da yuvarlak hatlı yapıları nedeniyle sığ çanaklar altında oluşturulan bir diğer grup omurgalı olanlardır. Bu gruba ait kapların ağız çapları en küçüğü 10 en büyüğü ise 30 cm'e kadar çıkabilmektedir. Tipler içerisinde % 17'lik dağılım oranına sahiptir. Bu grubun seramikleri ağız işlenişlerine göre

9 farklı alt tipe ayrılmaktadır: Tip 6.1 kısa dik basit ağız kenarlı, Tip 6.2 inceltilmiş ağız kenarlı, Tip 6.3 dışa çekik inceltilmiş ağız kenarlı, Tip 6.4 dışa yuvarlatılarak çekilmiş ağız kenarlı, Tip 6.5 dışa çapraz çekik ağız kenarlı, Tip 6.6 İçe çekik ağız kenarı dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış, “S” profilli, Tip 6.7 düz dik basit ağız kenarlı, Tip 6.8 dik ağız kenarı içe kalınlaştırılmış ve Tip 6.9 ise kısa dik kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

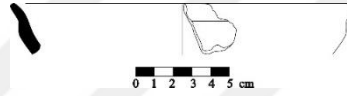
Tip 6.1

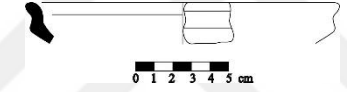
Tip 6.2

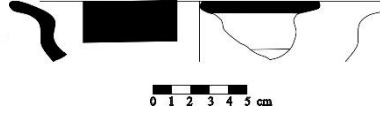
Tip 6.3

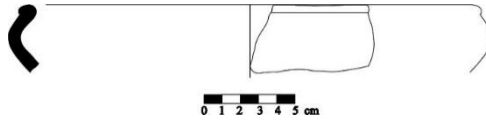
Tip 6.4

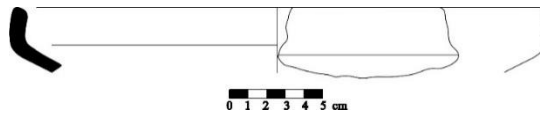
Tip 6.5

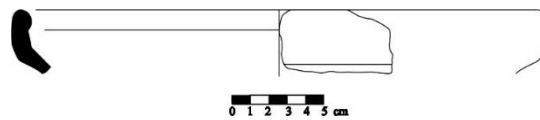
Tip 6.6

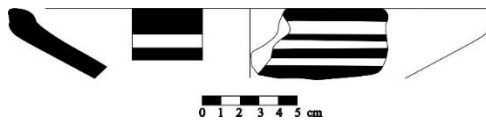
Tip 6.7

Tip 6.8

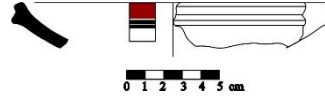

Tip 6.9

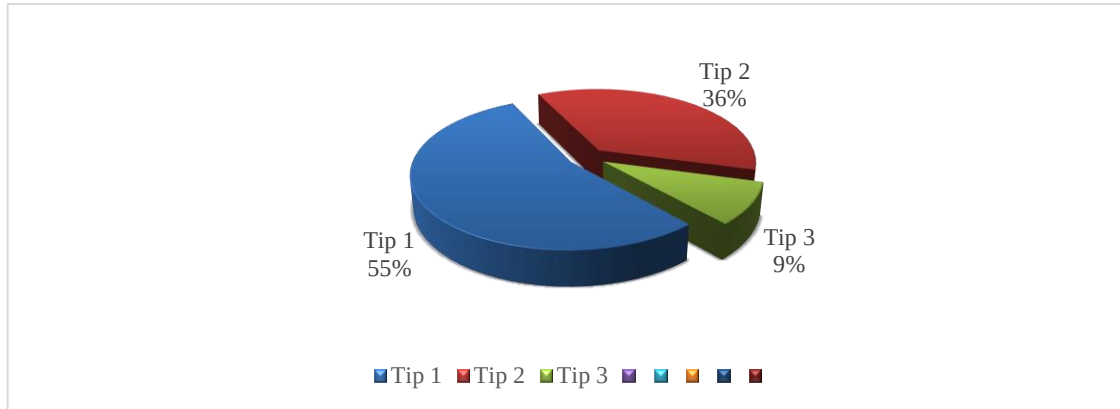
Tip 7 Kapak Yuvalılar

Derin çanaklardan da varlığını bildiğimiz kapak yuvalı kaplar, sığ çanaklar içerisinde % 1’lik bir oranla en az sayıda örneği bulunan form tipini oluşturmaktadır. Bu tipi temsil eden tek bir seramik olup yayvan bir gövdeye ve dışa kesik düz bir ağıza sahiptir. Ağız çapı 15 cm’dir. Başka bir örneği bulunmadığı için alt tipleri bulunmamaktadır.

4.3.1.3. Fincan/Bardak (F)

Açık formlar içerisinde değerlendirilen son grubu, fincan ya da bardak olabileceği düşünülen kaplar oluşturmaktadır. Genellikle çay ya da benzeri sıvı içecekleri tüketmek için kullanıldığını bildiğimiz bu tür kaplarda, ağız genellikle dışa açık ve ağız çapı 15 cm’yi geçmemektedir⁶¹². İncelenen tüm kap formları içerisinde % 3’lük bir orana sahiptir. Bu gruba giren kaplar ağız biçimlerine göre üç ana tipe ayrılmaktadır. Birinci tipin alt tipi bulunmamaktadır. Ancak ikinci tipin boyunlu örnekleri ve farklı ağız işlenişleri bulunduğu için üç alt tipe ayrılmıştır. Bu kap türüne ait ana tiplerin %’lik dağılımı aşağıdaki şekildedir.

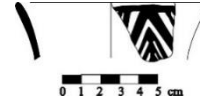

Grafik 4.3. Fincan/Bardak formlarının ana tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği

⁶¹² Ökse 1999, 57

Tip 1 Dışa Açılan Ağız Kenarlılar

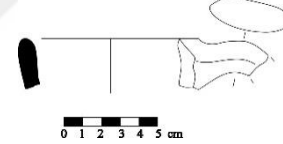
Bu tipe ait fincanlar genellikle dışa açılan basit bir ağız kenarına sahip olup ağız çapları 10 ile 14 cm arasında değişmektedir. Oldukça kaliteli oldukları gözlenen Tip 1'e ait kapların büyük bir çoğunluğunda boya bezemenin varlığı dikkati çekmektedir. Yukarıdaki tablodan da anlaşılabileceği gibi fincanlar içerisindeki iki ana tip arasında % 55'lik bir oranla en yoğun olanıdır.

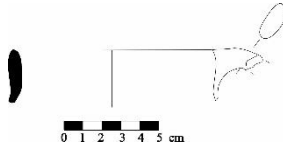
Tip 2 Dik Ağız Kenarlılar

Dikey duruşlu bir profil sergileyen bu tipin kapları genellikle 10 cm geçmeyen ağız çapına sahiptir. Grubun diğer tipleri içerisinde % 36'lık dağılım oranı göstermektedir. Genellikle tek kulpludur. Ağız işlenişleri ve boyunlu oluşlarına göre üç alt tipe ayrılmaktadır: Tip 2.1 dik yuvarlak basit ağız kenarlı, Tip 2.2 boyunlu dik yuvarlak basit ağız kenarlı ve Tip 2.3 boyunlu dışa kesik ağız kenarlıdır.

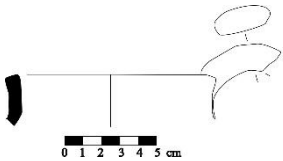
Tip 2.1

Tip 2.2

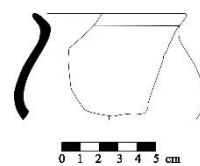

Tip 2.3

Tip 3 Dışa Çekik Ağız Kenarlılar

Bu tipe ait fincanların ağız çapları 10 cm'dir. Tamamı dışa çekik basit ağızlıdır.

4.3.2. Kapalı Formlar

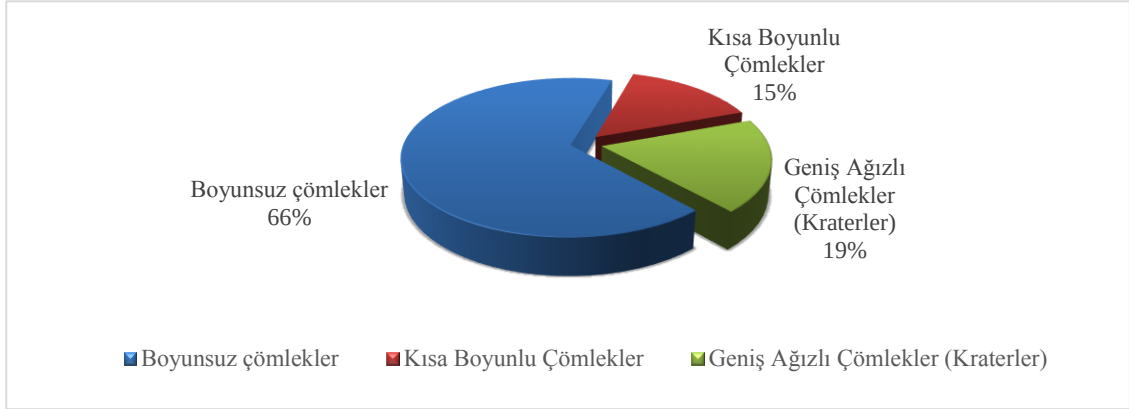
Genellikle gövdenin ağıza doğru daraldığı ve ağız çapının gövdeye oranla daha dar olduğu kaplar, literatürde kapalı formlar olarak bilinmektedir. Çömleçilikte, yayvan ya da basık görünüşlü olmayıp yüksek oluşları yani dik duruşları nedeniyle bu tür kaplar “dik mallar” olarakta adlandırılmaktadır⁶¹³. Bu tür kaplar genellikle gıdaların pişirilmesi, muhafaza edilmesi veya bir yerden bir yere taşınmasında kullanılmaktadır. Kınık Höyük Demir Çağı seramikleri içerisindeki çömlek, pitos ve testilerden oluşan kap türleri kapalı formlar içerisinde değerlendirilmiştir. Çömleklerin tipolojik ayrımında ilk olarak boyunsuz, kısa boyunlu ve geniş ağızlı (krater) olmaları göz önünde bulundurulmuş daha sonra ağız işlenişlerinde görülen farklılıklara göre ana tipler ve alt tipleri oluşturulmuştur. Bununla birlikte tipolojik oluşumda kapların kullanım amaçlarından ziyade form biçimleri kriter alındığı için ateş üzerine konulmaları ya da bir şekilde ateşe maruz kalmış olmaları nedeniyle isli bir görünüme sahip pişirme kapları da çömlekler altında ele alınmıştır. Çünkü terim olarak çömlek, hem pişirmeye yarayan hem de içine gıdaların konulması sağlayan tüm işlevleri yerine getirdiği için, pişirme kapları olarak bir ayrım yapmaya gerek görülmemiştir. Yine aynı şekilde testi türü kaplarda kendi içerisinde boyunlu ve yonca ağızlı oluşlarına göre iki gruba ayrılmış ve ağız biçimlerine göre ana tipler ve bunların alt tiplerine ayrılmıştır.

4.3.2.1. Çömlekler (Çö.)

Seramiklerin değerlendirilmesine yönelik hazırlanmış arkeolojik yayınlarda ağız çapı gövde çapından küçük ve gövde genişlikleri ile gövde yükseklikleri birbirine eşit, boyunlu veya boyunsuz kaplar çömlek olarak isimlendirilmiştir⁶¹⁴. Tüm seramikler içerisinde görülme oranı %20’dir. Çömlekler boyunsuz, kısa boyunlu ve geniş ağızlı (krater) olmak üzere üç grupta değerlendirilmiştir. Bu üç grubun %’lik dağılımı aşağıdaki şekildedir.

⁶¹³ Ökse, *Önasya Arkeolojisinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler*, 94

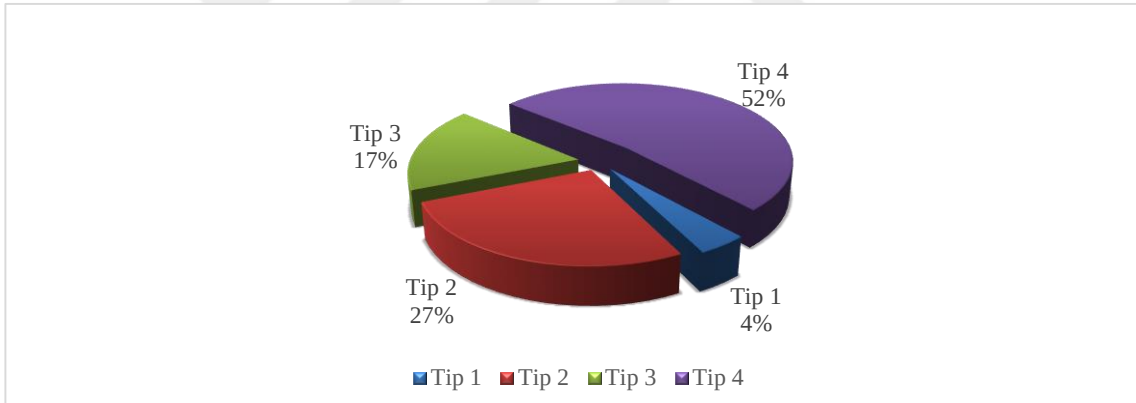
⁶¹⁴ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 75.

Grafik 4.4. Çömleklerin gruplara göre genel yüzdelik dağılım grafiği

4.3.2.1.1. Boyunsuz Çömlekler

Çömlekler içerisinde % 66 oranla en fazla karşılaşılan fomdur. Bu gruba ait çömlekler ağız işlenişlerine göre dört ana tip ve bunların alt tiplerine ayrılmıştır. Boyunsuz çömleklerde görülen tiplerin %'lik dağılımı aşağıdaki grafikte görüldüğü gibidir.

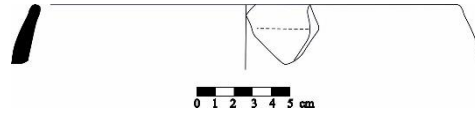

Grafik 4.5. Boyunsuz çömleklerin ana tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği

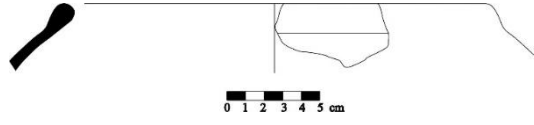
Tip 1 Basit Ağız Kenarlılar

Boyunsuz çömleklerin birinci tipini oluşturan basit ağız kenarlıların tümü içe eğik gövdeli olup, ağız çapları 16 ile 30 cm arasında değişmektedir. % 4'lük oranla boyunsuz çömlekler içerisinde en az sayıda karşılaşılan tipi oluşturmaktadır. Bu tip ağız biçimlerindeki farklılıklar nedeniyle kendi içerisinde dört alt tipe ayrılmaktadır: Tip 1.1 inceltilmiş ağız kenarlı, Tip 1.2 yuvarlatılarak kalınlatılmış ağız kenarlı, Tip 1.3 yuvarlak içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı ve Tip 1.4 ise içe hafif çekilerek kalınlaştırılmış basit ağız kenarlıdır.

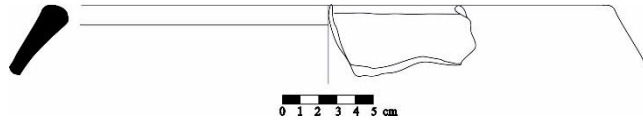
Tip 1.1

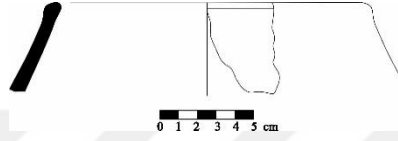
Tip 1.2

Tip 1.3

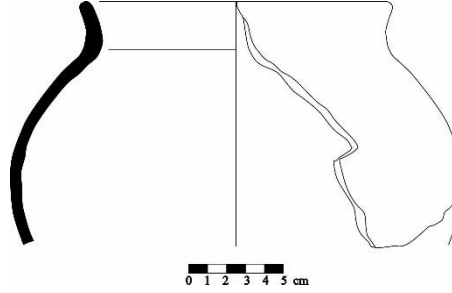
Tip 1.4

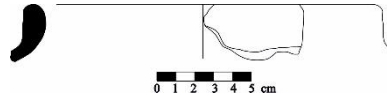
Tip 2 Dik Ağız Kenarlılar

Bu tipe ait boyunsuz çömlekler dik ağız yapıları ile karakterize olmaktadır. Ağız çapları genellikle 10 ile 20 cm arasında değişmektedir. Tipler içerisinde % 27'lik orana sahip olup iki alt tipi bulunmaktadır: Tip 2.1 basit dik ağız kenarlı, Tip 2.1 ise içe kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

Tip 2.1

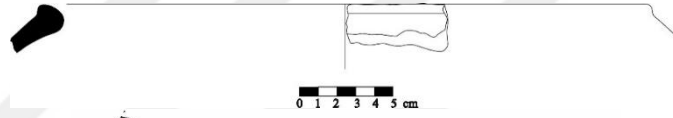
Tip 2.2

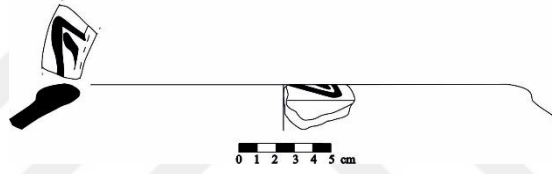
Tip 3 Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlılar

Bu tipe ait boyunsuz çömleklerin genellikle 10 ile 35 cm arasında değişen ağız çapları bulunmaktadır. Genellikle içe eğik gövdeli olup bir örnekte düz bir gövde yapısı göze çarpmaktadır. % 17 'lik görülme oranına sahip bu tip kendi içinde 6 alt tipe ayrılmaktadır: Tip 3.1 hafif dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.2 yuvarlatılarak dışa eğik kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.3 dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.4 Köşeli kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 3.5 dışa sivriltiyle kalınlaştırılmış ağız kenarlı ve Tip 3.6 İse dik gövdeli dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

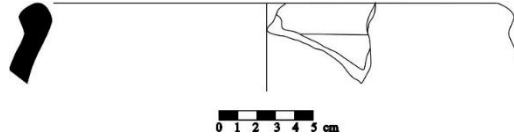
Tip 3.1

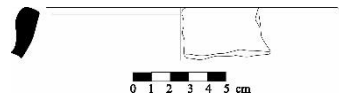
Tip 3.2

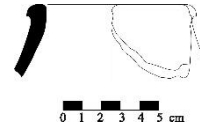
Tip 3.3

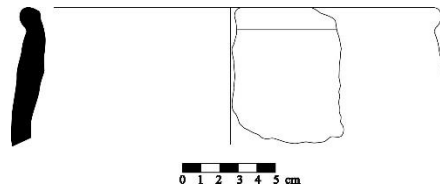
Tip 3.4

Tip 3.5

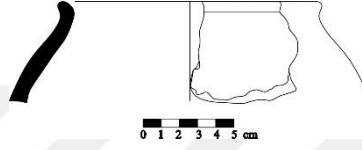
Tip 3.6

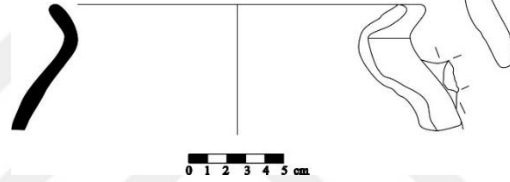
Tip 4 Dışa Çekik Ağız Kenarlılar

Boyunsuz çömlekler içerisinde % 52'lik oranla en çok görülen ağız tipidir. Ağız çapları ortalama 10 ile 30 cm arasında değişmektedir. Sekiz alt tipi bulunmaktadır: Tip 4.1 dışa kısa çekik, Tip 4.2 dışa çapraz çekik, Tip 4.3 dışa çekik ve kıvrık, Tip 4.4 dışa çekik kare ağız kenarlı, Tip 4.5 dışa çekik sivriltilmiş üçgen ağız kenarlı, Tip 4.6 dışa çekik içe eğik kalınlaştırılmış, Tip 4.7 dışa yatay çekik üçgen ağız kenarlı ve Tip 4.8 dışa çekilerek döndürülmüş ve kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

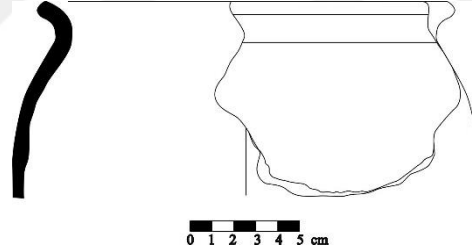
Tip 4.1

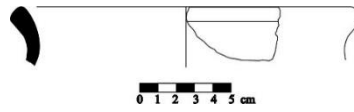
Tip 4.2

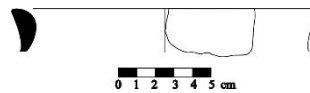
Tip 4.3

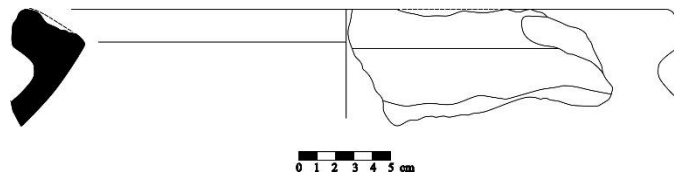
Tip 4.4

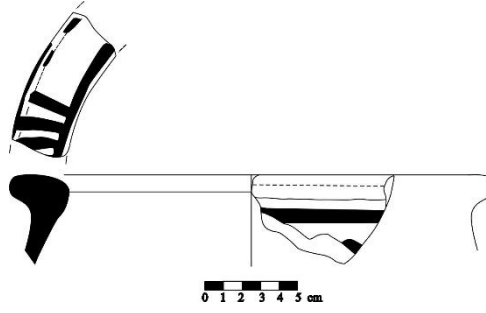
Tip 4.5

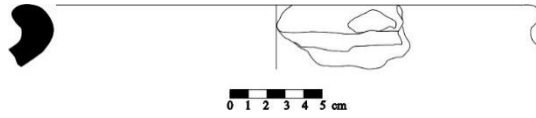
Tip 4.6

Tip 4.7

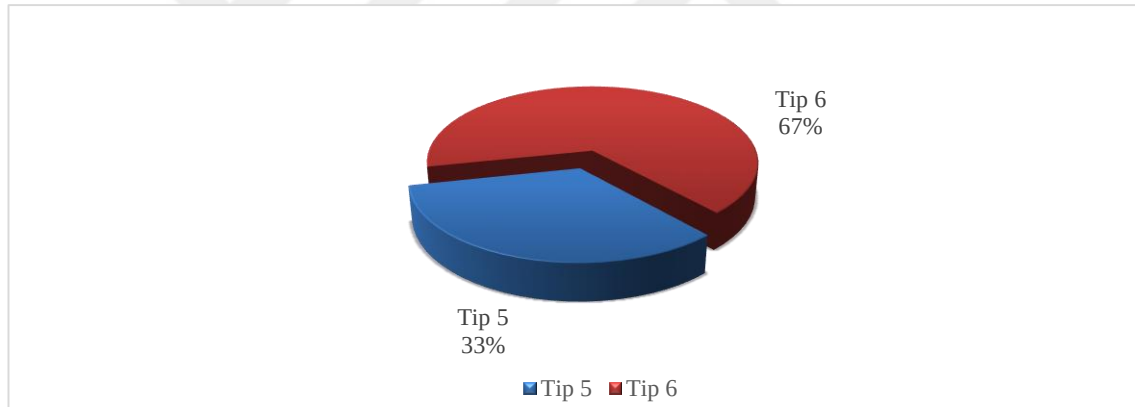

Tip 4.8

4.3.2.1.2. Kısa Boyunlu Çömlekler

Çömlekler içerisinde %15'lik oran yansıtan bu gruba ait çömleklerde ağız işlenişlerine göre iki ana tip ve bunların alt tipleri görülmektedir. Kısa boyunlu çömleklerde görülen tiplerin %'lik dağılımı aşağıdaki grafikte görüldüğü gibidir.

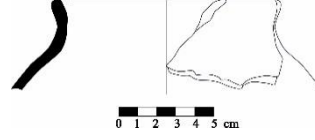

Grafik 4.6. Kısa boyunlu çömleklerin tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği

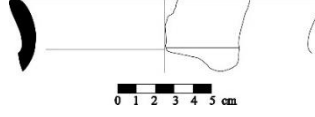
Tip 5 Dik Ağız Kenarlı

Kısa boyunlu çömleklerin bu tipe ait kapları genellikle 10 ile 20 cm arasında değişen ağız çapına sahiptir. Tip 5, bu grup çömlekler içerisinde % 33'lük bir oran göstermektedir. Ağız işlenişlerine göre iki alt tipe ayrılmaktadır: Tip 5.1 Basit dik ağız kenarlı, Tip 5.2 ise içe kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

Tip 5.1

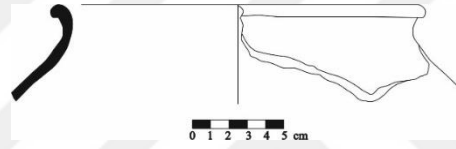
Tip 5.2

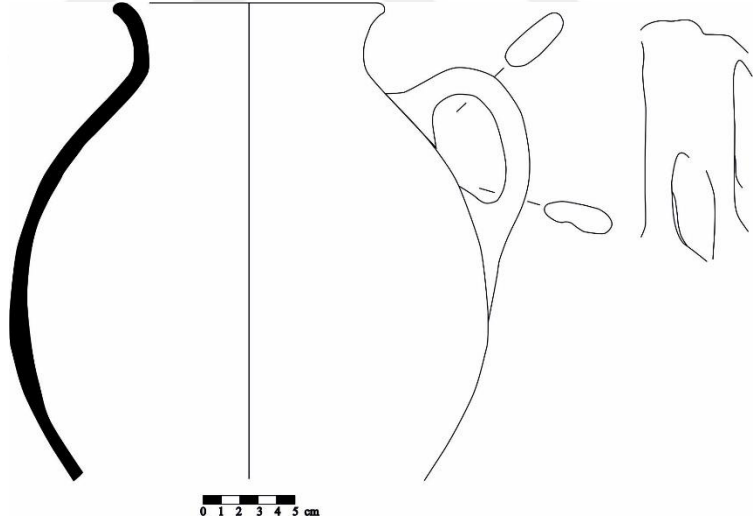
Tip 6 Dışa Çekik Ağız Kenarlılar

Bu gruba ait kaplar ortalama 14 ile 20 cm arasında ağız çepi ve % 67'lik görülme oranına sahiptir. İki alt tipi bulunmaktadır: Tip 6.1 dışa kıvrık kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 6.2 dışa çekik basit ağız kenarlıdır.

Tip 6.1

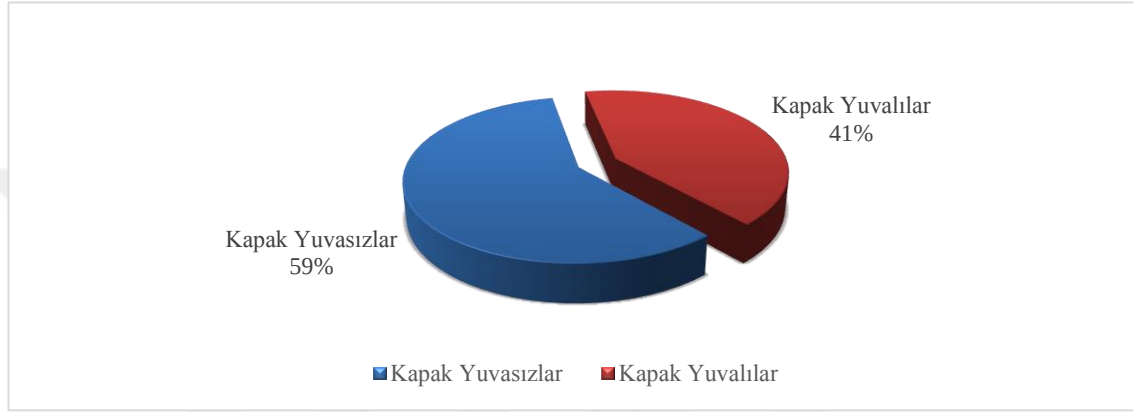

Tip 6.2

4.3.2.1.3. Geniş Ağızlı Çömlekler /Kraterler (Kr.)

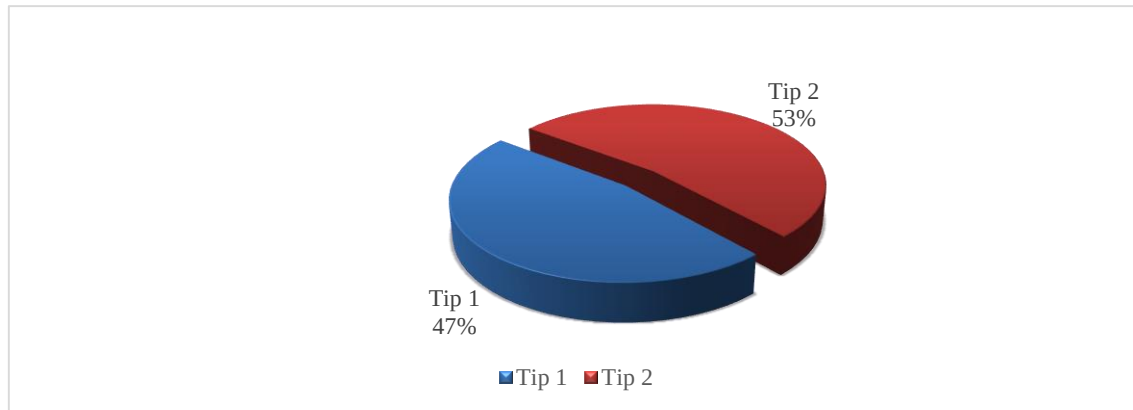
Ağız çapı gövde çapının dörtte üçünden fazla olan derin ve büyük boy kaplara geniş ağızlı çömlek ya da krater adı verilmektedir⁶¹⁵. Krater sözcüğü Yunanca'dan gelmekte olup içerisinde suyla şarabı karıştırmak için kullanılan bir kap türüdür⁶¹⁶. Çömlek türleri içerisinde % 19, tüm seramik formları içerisinde %4 orandadır. Geniş ağızlı çömlekler (krater) kapak yuvasız ve kapak yuvalılar olarak iki ana gruba ayrılarak değerlendirilmiştir.

Grafik 4.7. Kraterler içerisinde kapak yuvalı ve yuvasızların yüzdelik dağılım grafiği

4.3.2.1.3.1. Kapak Yuvasızlar

Ağız etrafında kapağın oturtulmasına yarayan herhangi bir oluğu bulunmayan bu geniş ağızlı çömlek türü, %59'luk orana sahip olup iki farklı ağız biçimi ile karşımıza çıkmaktadır. Tip 1 kalınlaştırılmış, Tip 2 ise dışa çekik ağız kenarlılarıdır. Bu tiplerin %'lik dağılımı grafikte görüldüğü gibidir.

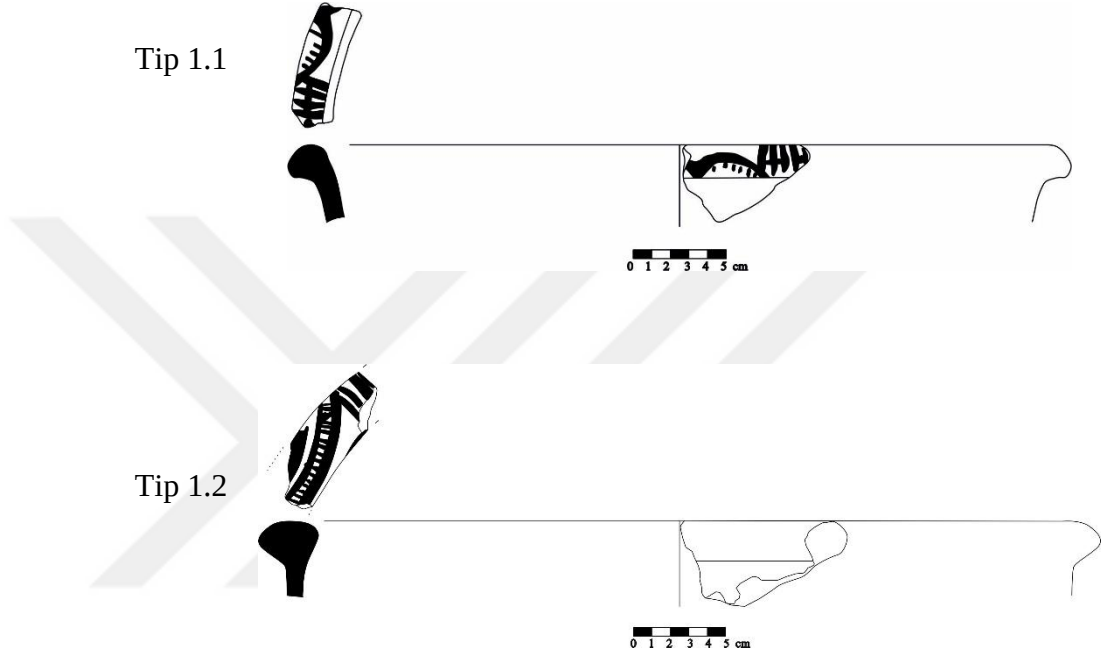
⁶¹⁵ Ökse, *Önasya Arkeolojisinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler*, 96.

⁶¹⁶ İnci Delemen-Sedef Çokay-Kepçe, "Yunan ve Roma Kap Formları Sözlüğü", 2009, 14.

Grafik 4.8. Kapak yuvasız kraterlerin tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği.

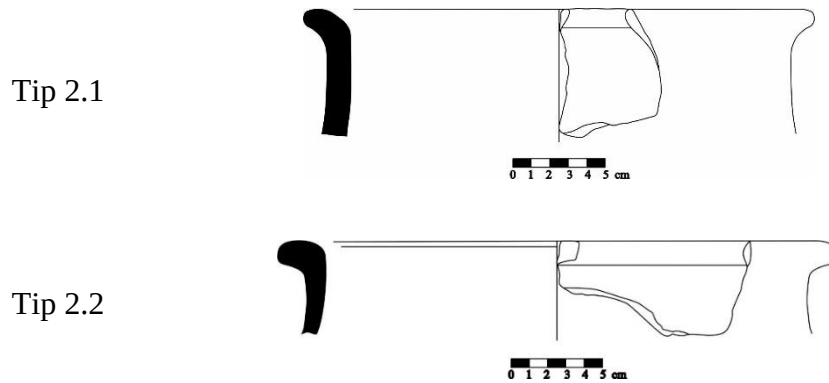
Tip 1 Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlılar

Bu tipe giren iki kraterlerimiz olup ağız çapları 40 ile 48 cm arasındadır. Ağız işlenişlerine göre iki alt tipe ayrılır: Tip 1.1 dışa açık ağızlı ve dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 1.2 ise dışa yatay kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

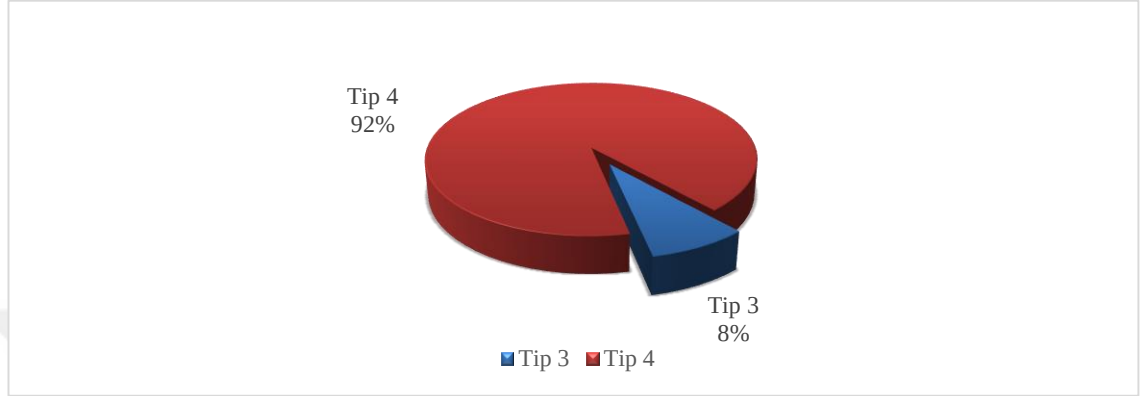
Tip 2 Dışa Çekik Ağız Kenarlılar

Kraterlerin bu tipinde 25 ile 50 cm arasında değişen ağız çapı ile karşılaşılmaktadır. Ağız biçimlerine göre iki alt tipe ayrılır: Tip 2.1 Dışa çekik basit ağız kenarlı, Tip 2.2 İse dışa yatay çekilerek kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

4.3.2.1.3.2. Kapak Yuvalılar

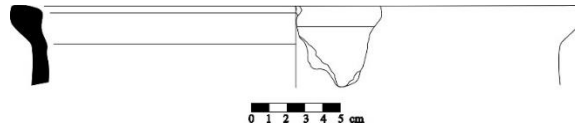
Kraterlerin bu grubuna ait kaplar kapak yuvalı olup bu grup içerisinde %41' lik orana sahiptir. Ağız işlenişlerine göre iki tip altında ele alınmıştır. Kapak yuvalı kraterler içerisinde görülen tiplere ait %'lik oran grafikteki gibidir.

Grafik 4.9. Kapak yuvalı kraterlerin tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği

Tip 3 Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlılar

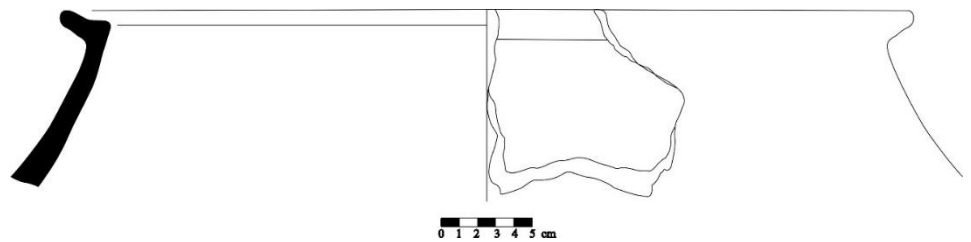
Kapak yuvarlı kalınlaştırılmış ağız kenarlı kraterlerin tek bir örneği olup 30 cm ağız çapına sahiptir. Ağız köşeli yapıda olup dışa kalınlaştırılmıştır.

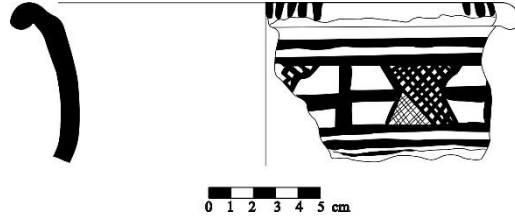
Tip 4: Dışa Çekik Ağız Kenarlılar

Bu tipe ait kraterler 25 ile 45 cm arasında değişen ağız çapına sahiptir. Ağız biçimlerine göre dört alt tipi vardır. Tip 4.1 dışa çapraz çekik ağız kenarlı, Tip 4.2 dışa kıvrık yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 4.3 içe yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı ve Tip 4.4 yuvarlak kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

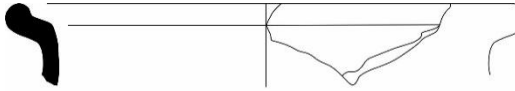
Tip 4.1

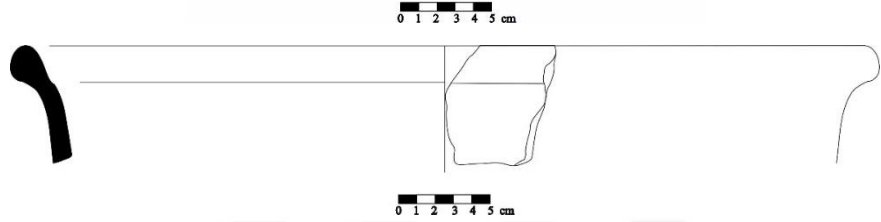
Tip 4.2

Tip 4.3

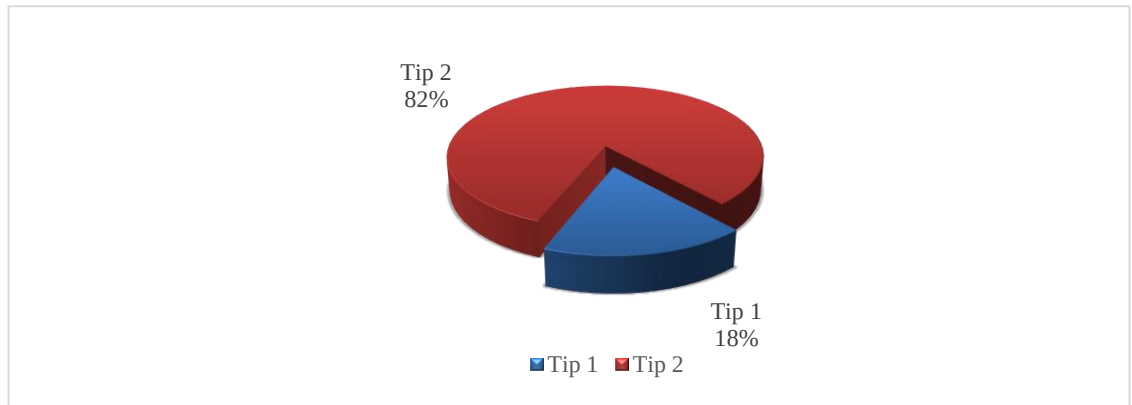

Tip 4.4

4.3.2.2. Pitoslar/Depo Küpleri (P.)

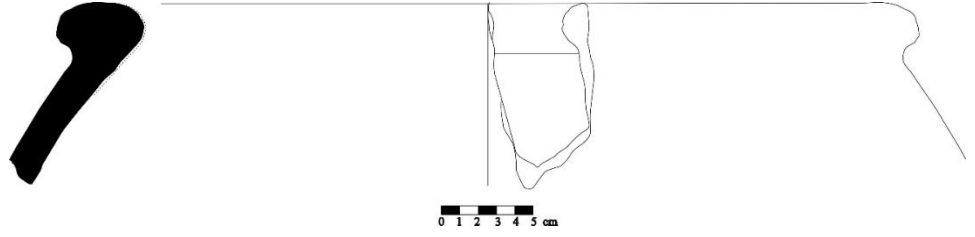
Çoğunlukla sıvı ya da katı gıdaların saklandığı, iri boyutlu ve kalın cidarlı, depolama amaçlı üretilen kaplardır. İncelenen tüm seramikler içerisinde %3 orandadır. Ağız biçimlerine göre iki tipe ayrılmaktadır. Pitoslar içerisindeki tiplerin %'lik oranı aşağıdaki grafikte görüldüğü gibidir.

Grafik 4.10. Pitosların tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği

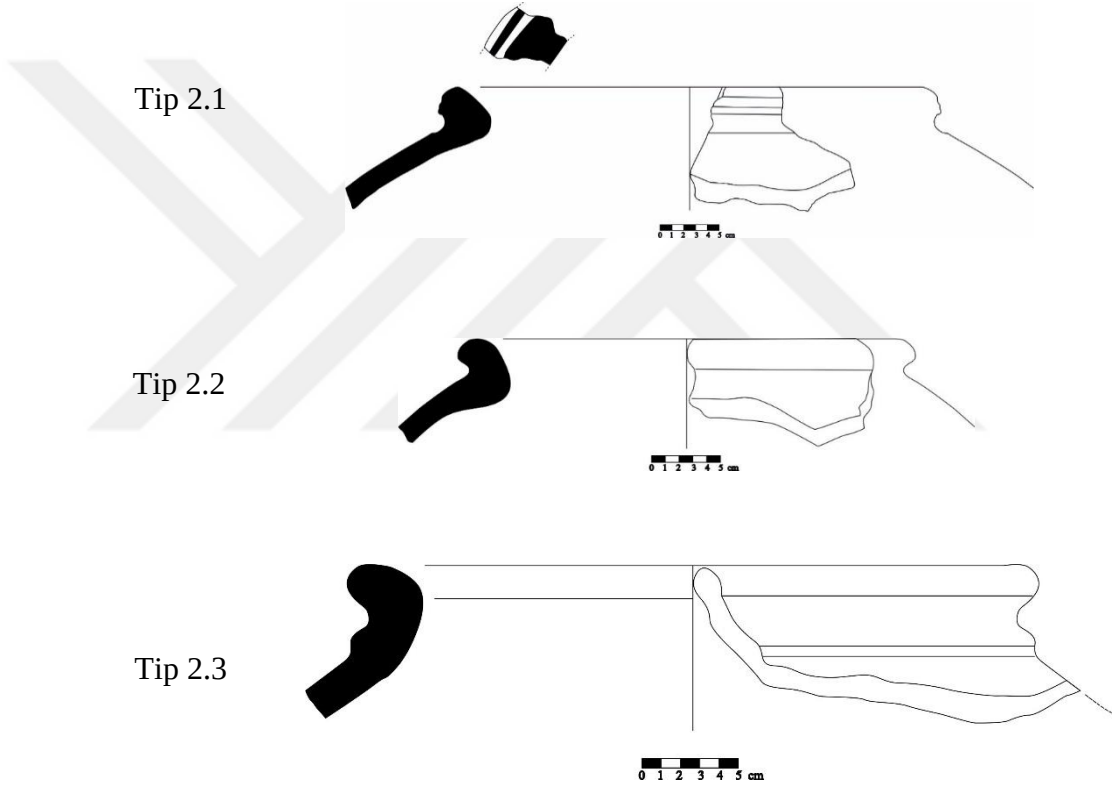
Tip 1 Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlılar

Pitosların bu tipe ait örneklerinde 40 ile 50 cm ölçülerinde ağız çapı görülmektedir. Tümü dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı olup, bu tipe ait başka alt tipler bulunmamaktadır. Bu kaplara ait tipler içerisinde %18 orandadır.

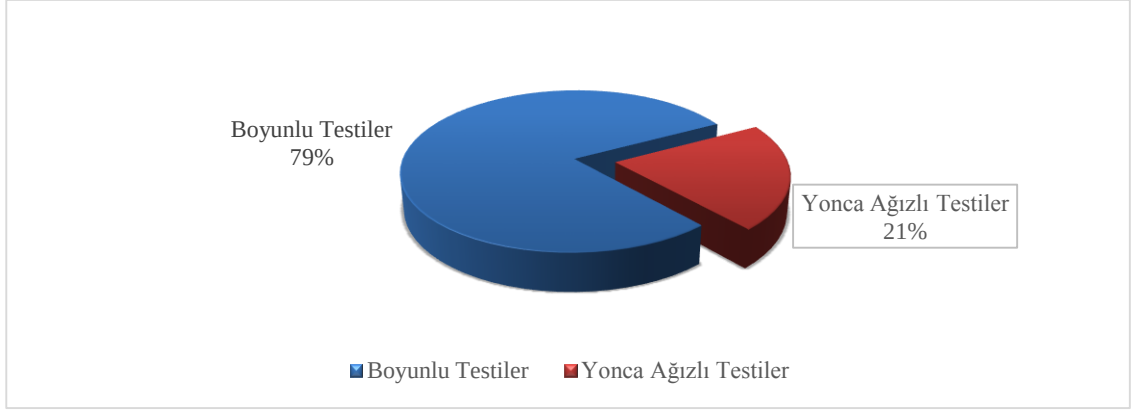
Tip 2 Dışa Çekik Ağız Kenarlılar

Bu tipin örnekleride yine 40 ile 50 cm arası değişen ağız çapına ve % 82'lik orana sahiptir. Ağız biçimlerine göre üç alt tipe ayrılmaktadır: Tip 2.1 dışa çapraz çekilerek kalınlaştırılmış ağız kenarlı, Tip 2.2 dışa kıvrık ağız kenarlıdır, Tip 2. 3 dışa kıvrık ve boyun kısmı kabartmalı.

4.3.2.3. Testiler (T.)

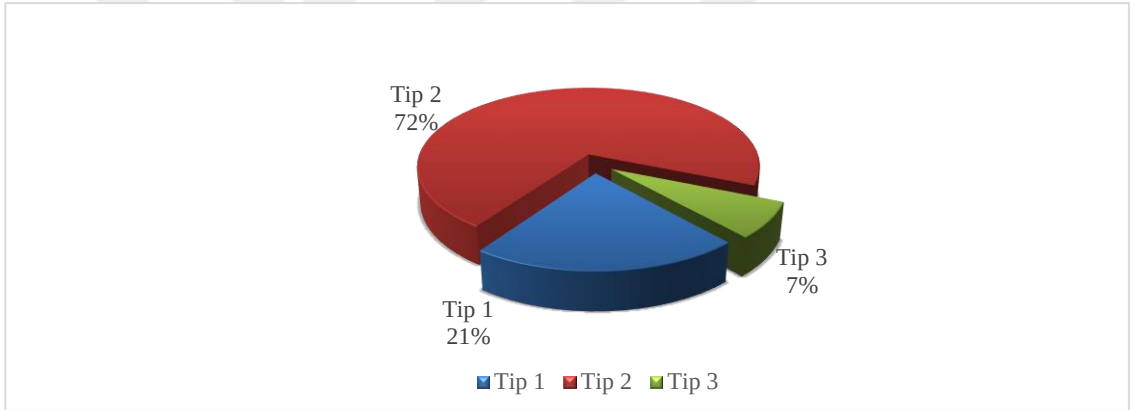
İncelenen seramikler içerisinde ağız çapı 10 ile 15 cm arasında değişen dar ağızlı ve boyunlu kaplar testiler adı altında değerlendirilmiştir. Tüm formlar içerisinde % 8 oranındadır. Testi türü kaplar boyunlu ve yonca ağızlı oluşlarına göre iki grup altında ele alınmışlardır. Boyunlu ve yonca ağızlı testilerin %'lik dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 4.11: Boyunlu ve yonca ağızlı testilerin yüzdelik dağılım grafiği

4.3.2.3.1. Boyunlu Testiler

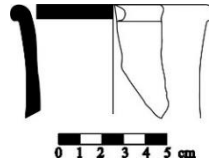
Boyunlu testiler ağız türlerine göre üç tipe ayrılmaktadır. Bu tiplerin %'likleri aşağıdaki gibidir.

Grafik 4.12. Boyunlu testileri tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği

Tip 1 Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlılar

% 21 orana sahip bu tipin görüldüğü testilerde yalnızca dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarı ile karşılaşmaktadır. Bu nedenle bu tipin alt tipleri bulunmamaktadır.

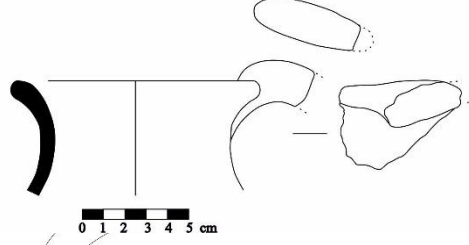

Tip 2 Dışa Çekik Ağız Kenarlılar

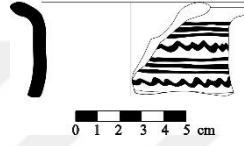
Boyunlu testiler içerisinde % 72 oranla en yoğun görülen tiptir. Dışa çekik ağız yapısına sahip testiler ağız işlenişlerinde görülen farklılıklara göre 4 alt tipe ayrılmaktadır.

Tip 2.1 dışa çekik basit ağız kenarlılar, Tip 2.2 dışa çapraz çekik ağız kenarlılar, Tip 2.3 dışa çapraz çekik ve boyun kısmı kabartma şeritli, Tip 2. 4 dışa yatay çekik ağız kenarlılar, Tip 2.5 ise dışa eğimli kalınlaştırılmış ağız kenarlılar ve Tip 2.6 dışa eğimli ağız kenarlı ve boyun kısmı kabartma şeritli.

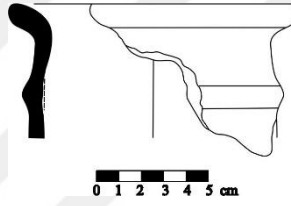
Tip 2.1

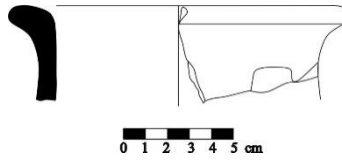
Tip 2.2

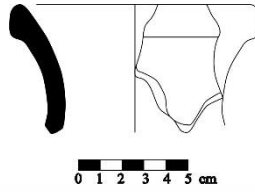
Tip 2.3

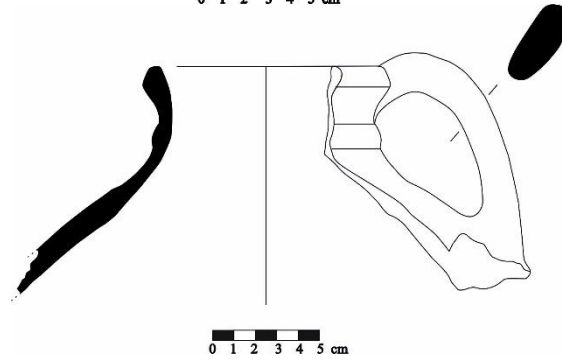
Tip 2.4

Tip 2.5

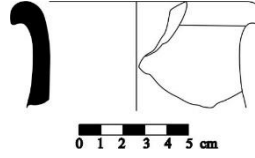

Tip 2.6

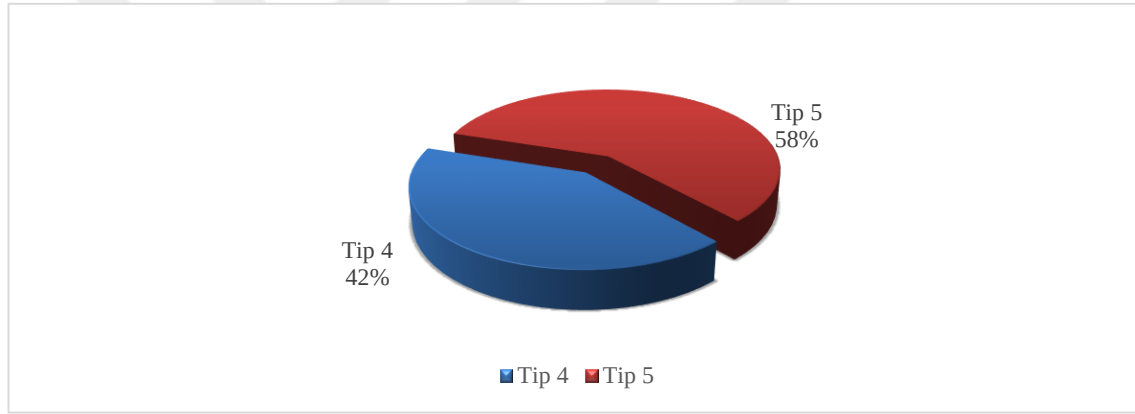
Tip 3 Dışa Kıvrık Ağız Kenarlılar

% 3'lük oranda karşılaşılan, ağız kenarının dışa kıvrılarak şekillendirildiği bu tip testillerde, tek tip ağız işlenişinden dolayı alt tipleri bulunmamaktadır.

4.3.2.3.2. Yonca Ağızlı Testiler

Testilerin bu türü % 20 oranda görülmektedir. Bu gruba ait testilerde iki farklı tip ağız işlenişi görülmektedir. İlki dik, diğeri ise dışa çekilmiş ağız kenarlıdır. Bu iki tipin yonca ağızlı testiler içerisindeki dağılım oranı aşağıdaki gibidir.

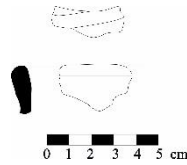

Grafik 4.13. Yonca ağızlı testilerin tiplere göre yüzdelik dağılım grafiği

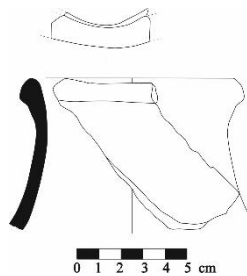
Tip 4 Dik Ağız Kenarlılar

Bu tip % 42 orandadır. Tip 4'e ait seramikler ağız işlenişlerindeki farklılıklara göre iki alt tipe ayrılmaktadır: Tip 4.1 kalınlaştırılmış basit yuvarlak ağız kenarlı, Tip 4.2 dışa eğik kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır.

Tip 4.1

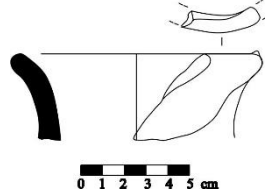

Tip 4.2

Tip 5 Dışa Çekik Ağız Kenarlılar

Bu tipe ait yonca ağızlı testilerin tümü dışa çekilmiş basit ağız kenarlıdır. Yonca ağızlılar içerisindeki tiplerin dağılımına göre % 58 orandadır. Bunun dışında farklı ağız işlenişleri ile karşılaşılmadığından alt tipleri bulunmamaktadır.

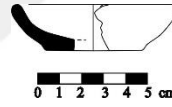

4.3.3. Diğer Formlar

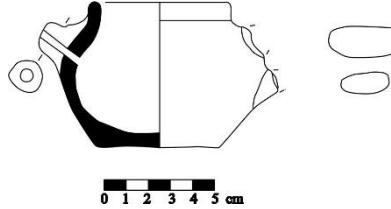
4.3.3.1. Minyatür Kaplar

İncelenen seramikler içerisinde ağız çapları 6 cm ya da daha küçük olan tam ya da tama yakın kaplar minyatür kaplar altında ele alınmıştır. Kınık Höyük Demir Çağ seramikleri içerisinde toplam 4 adet minyatür kap tespit edilmiştir. Bunlardan ikisi farklı formlara ait kaplarken diğer ikisi aynı formdadır. Tip 1 sıg bir çanak, Tip 2 çaydanlık ya da emzikli bir kap, Tip 3 ise çömlekçik biçimli kaplara aittir.

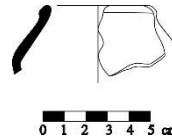
Tip 1

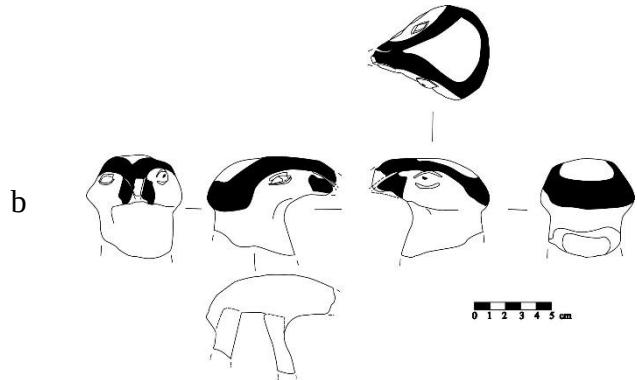
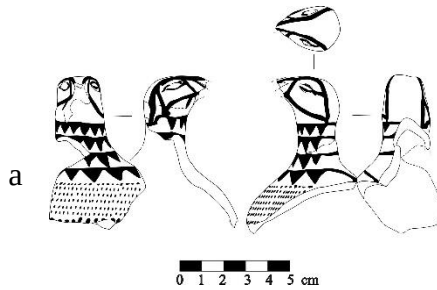
Tip 2

Tip 3

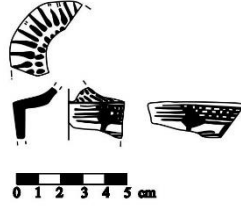
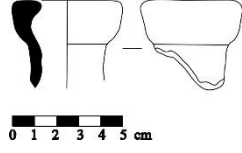

4.3.3.3. Zoomorfik Kaplar

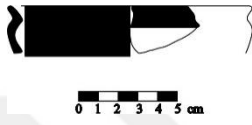

4.3.3.4. İthal Kaplar

a) Lekitoslar

b) İonia Kâsesi

4.3.4. Kulplar (Klp.)

Genellikle ait olduğu kabın kolayca taşınmasını sağlayan eklentilerdir. Kınık Höyük Demir Çağı seramikleri içerisinde kulp tipolojisi dikey kulplar, yatay kulplar ve tutamaklar olmak üzere üç grup altında ele alınmıştır.

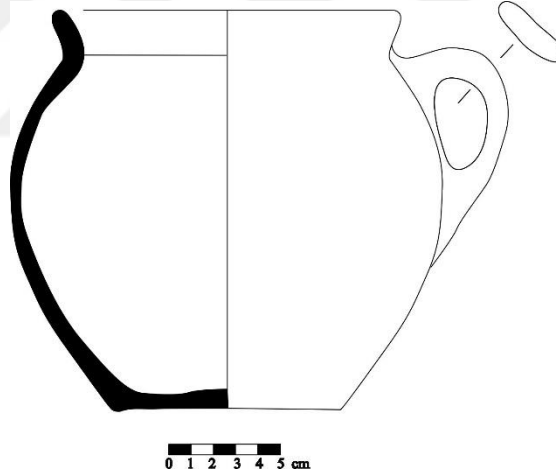
4.3.4.1. Dikey Kulplar

Ağız kenarına dik açı ile yerleştirilmiş bu tür kulplar kaplar üzerinde üç farklı tipte karşımıza çıkmaktadır:

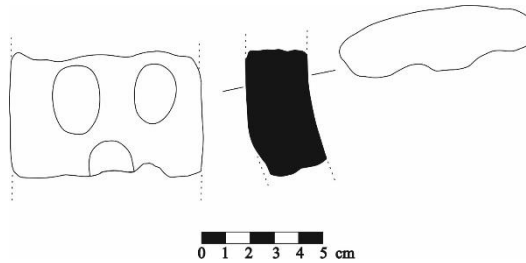
Tip 1 Oval Kesitli, Şerit Kulplar

Bu tipe ait kulpların kesitleri oval biçimli olup işlenişlerine göre yedi farklı alt tipi bulunmaktadır: Tip 1.1 basit şerit kulplar, Tip 1.2 üzeri parmak baskılı kulplar, Tip 1.3 tepe kısmı yumrulu/düğmeli kulplar ve Tip 1.4 üzeri baskı bezekli kulplardır. Belirtilen her bir tip aşağıdaki çizimlerde görüldüğü gibidir.

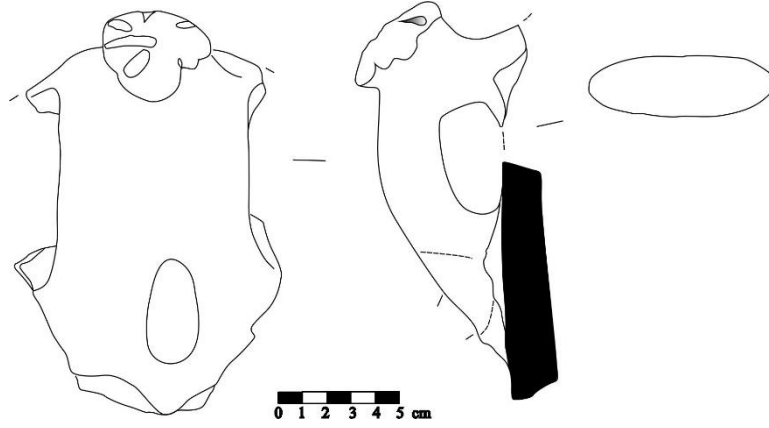
Tip 1.1

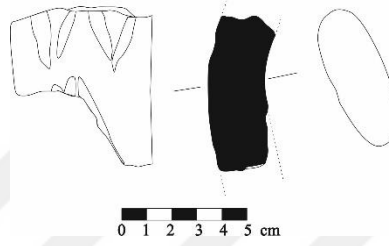
Tip 1.2

Tip 1.3

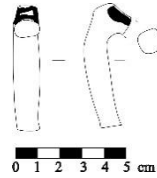
Tip 1.4

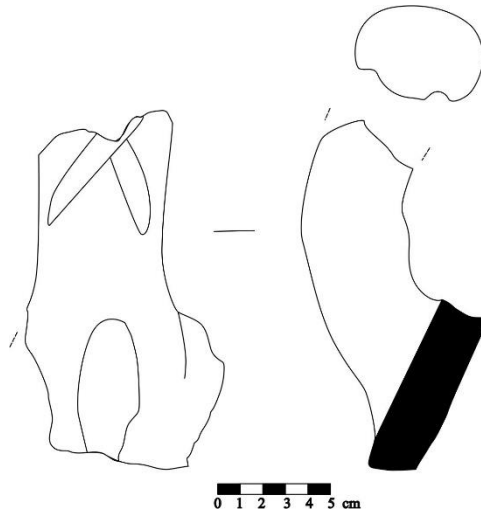
Tip 2 Yuvarlak Kesitli, Şerit Kulplar

Bu tipe giren yalnızca iki örneğimiz bulunmaktadır. Tip 2.1 bir fincana ait ince ve tepe kısmı yumrulu kulp parçası, Tip 2.2 ise gövdeye birleştiği yerden parmak baskılı ve üzeri çapraz baskılı basit yuvarlak kesitli şerit kulptur.

Tip 2.1

Tip 2.2

Tip 3 Çekiç Kulplar

Dikey kulpların bir başka tipini çekiç kulplar oluşturmaktadır. Üzerinde çekiçi andıran çıkıntıdan dolayı bu isimle anılan bu kulp türü, incelenen seramikler arasında sayıca az olup tipe ait örnek çizim aşağıdaki gibidir.

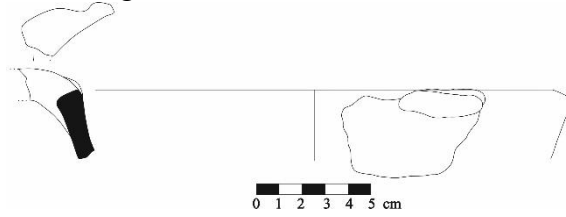
4.3.4.2. Tutamaklar

Bir kabı taşımak amacıyla, kabın ağız veya gövde kısmına yapılan çıkıntılı kısım tutamak olarak tanımlanmaktadır⁶¹⁷. Birçok farklı tipte olabilen tutamaklar incelenen seramiklerde bağlantı konumlarına göre, ağız kenarından ve gövdeden olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır.

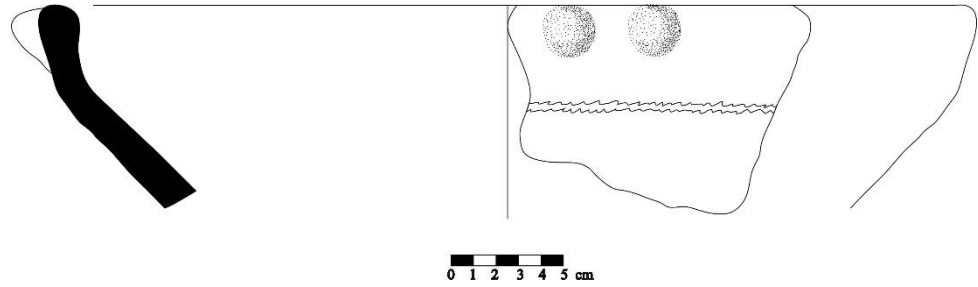
Tip 1 Ağız Kenarından Tutamaklar

Çalışılan malzeme içerisinde ağız kenarında bir tutamağa sahip olduğu kesin ancak kırık olmaları nedeniyle biçimsel özellikleri tespit edilemeyen birçok kap bulunmaktadır. Bunlar içerisinde sadece iki örneğin tutamak kısmı sağlam ele geçmiş ve tipleri tespit edilebilmiştir. Tip 1.1'e ait ilk örnek yarım daire biçimli, Tip 1.2 ise yuvarlak düğme ya da yumru biçimli tutamağa aittir.

Tip 1.1

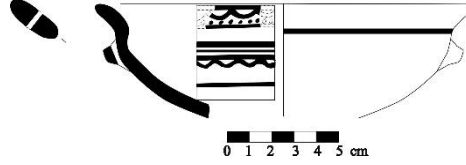
Tip 1.2

⁶¹⁷ Ökse, *Önasya Arkeolojisiinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler*, 131.

Tip 2 Gövdeden Tutamaklar

Bu tipe ait tek bir örneğimiz olup, bir tutamağa içinden ip geçecek şekilde bir deliğin açılması ile yapılan ip delikli tutamaktır. Bu tür tutamakların ya kabı asmak ya da kap ile kapağın birbirine tam oturtulmasını sağlamak amacıyla yapıldıkları düşünülmektedir⁶¹⁸.

⁶¹⁸ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisiinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler*, 131.

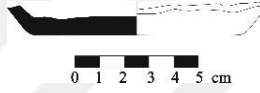
4.3.5. Dipler/ Kaideler

İncelenen seramikler arasında dip ve kaideleri içeren dört farklı tip görülmektedir. Bunlar düz dipler, alçak kaideler, halka ve yüksek kaidelerdir.

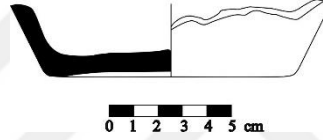
Tip 1. Düz Dipler

Seramiğin çarkta biçimlendirildikten sonra ip ile kesilerek alınması veya serit tekniği ile yapılması sonucu oluşan bu tür dipler⁶¹⁹ daha sonra biçimlendirilme durumlarına göre dört tipe ayrıldığı görülmektedir: Tip 1.1 keskin düz dip, Tip 1.2 içe çekilmiş düz dipler Tip 1.3 yuvarlatılmış düz dip ve Tip 1.4 ise kenarlı düz diptir.

Tip 1.1

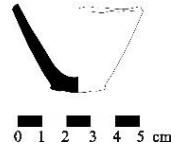
Tip 1.2

Tip 1.3

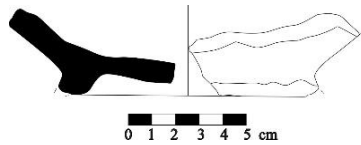

Tip 1.4

Tip 2 Halka Kaideler

Düz bir dibe sahip kaba sonradan bir parça ekleyerek veya yontularak halka biçiminin verilmesi ile oluşturulan kaide biçimidir⁶²⁰.

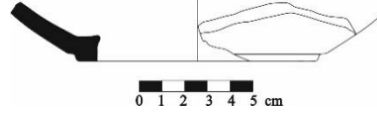

⁶¹⁹ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Seramik Terimleri*, 88

⁶²⁰ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler*, 126.

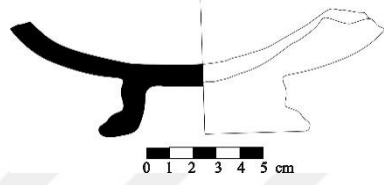
Tip 3 Alçak Kaideler

Kap dibinin belli bir oranda içi dolu olarak yükseltildiği bir kaide türüdür.

Tip 4 Yüksek Kaideler

Bu tipe ait tek bir örneğimiz olup yüksek halka biçime sahiptir. Çan ayak olarakta isimlendirilebilmektedir⁶²¹

⁶²¹ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 91, Şekil 26/1051.

4.4. BEZEME GRUPLARI

Bezeme gruplarında uygulanan teknikler ve motif türleri seramiklerin dönemsel ayrımında kolaylık sağladığı gibi farklı seramik gelenekleri arasındaki kültürel ilişkilerin anlaşılmasında da belirleyici olmaktadır. Bu nedenle seramik çalışmalarında bezeme gruplarının oluşturulması oldukça önemlidir. Çalışmamızın bu bölümünde amaç dönemsel ayırım yapmadan tüm teknikleri gruplamak ve bu tekniklerde uygulanan motifleri belirlemektir. Yapılan incelemeler sonucunda Kınık Höyük Demir Çağı seramikleri üzerinde iki farklı bezeme tipi tespit edilmiştir. Bunlar boya bezemeliler ve baskı bezemelilerdir.

4.4.1. Boya Bezemeliler (Tip 1)

Boya bezeme, içeriğindeki değişik minerallerden ötürü farklı renk veren, astara benzer kıvamda kil karışımının fırça veya benzeri bir alet yardımı ile kabın yalın veya astarlı yüzeyi üzerine uygulanması işlemidir⁶²². Bu işlem kap pişmeden önce ya da sonra uygulanabilmektedir. Rye⁶²³, boyanın kap yüzeyine iyi tutunabilmesi için kabın tamamen kurutulmuş olmasının önemli olduğunu ifade etmektedir. Çünkü nemli kalmış bir kabın yüzeyine boya işlemi uygulandığında, kap kuruduğu zaman boya çatlayacak ve pul pul dökülecektir. Diğer yandan eğer yüzey deri sertliğinde ise bu kez boya kabın kenar kısımlarında birikecek ya da kalınca bir boya sürüldüğündeyse damlayacaktır. Bu nedenle boya bezeme uygulama işlemlerinde kabın çok iyi kurutulmuş veya pişirilmiş olması oldukça önemlidir. Seramikler üzerindeki mat boya oluşumu ise sürülen boyanın kuruduktan sonra perdahlanma işlemi yapılmadan fırınlanması veya fırınlanmış ancak henüz soğumamış kap üzerine uygulanmasının sonucu oluşmaktadır. Pişmiş kaplar üzerindeki boya ise ikici bir fırınlamaya tabi tutularak sabitleştirilmesi sağlanmaktadır⁶²⁴. Çömlekçi ustasının farklı kil yataklarından elde edilmiş karışımları kap yüzeyine uygulanması sonucunda iki veya çok renkli boyama yapılabilmektedir.

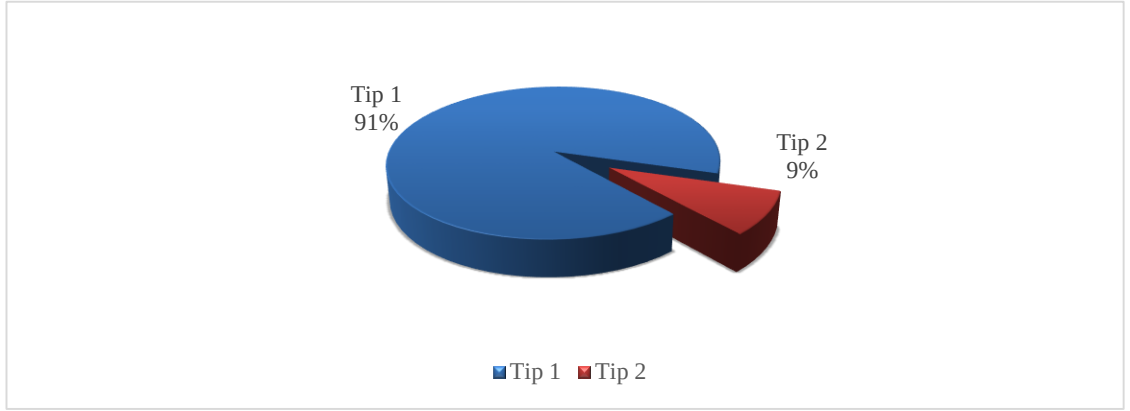
Çalışma kapsamında incelenen tüm seramikler içerisinde 217 parçayı boyalı kaplar oluşturmaktadır. Bunlar tek renkli (monokrom), iki renkli (bikrom) ve çok renkli (polikrom) oluşlarına göre üç gruba ayrılmaktadır. Bezemelerin dönemsel ayırma gidilmeden bir bütün olarak değerlendirildiği bu bölümde, belirtilen üç gruptaki, motifler

⁶²² Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 35.

⁶²³ Rye, 41.

⁶²⁴ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler*, 66.

geometrik, figüratif ve bitkisel oluşlarına göre sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Daha sonra bezeme türleri ve eğer varsa değişik versiyonları, çizimleri ile birlikte gösterilmiştir.

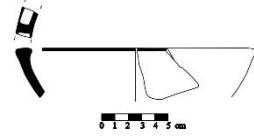
Grafik 4.14. Bezeme tiplerinin yüzdelik dağılım grafiği

4.4.1.1. Tek Renkliler (Tip 1a)

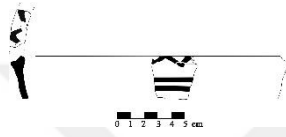
4.4.1.1.1. Geometrik Motifler(Tip 1a1)

1) Şeritler

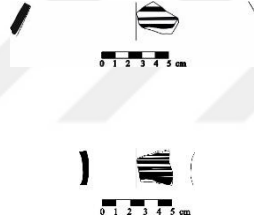
a. Tekli Şerit

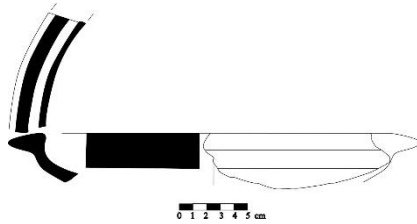
b. İkili Şerit

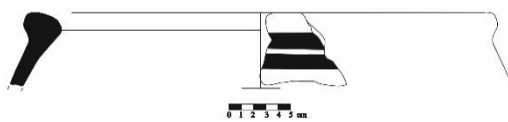
c. Üçlü veya Çoklu Paralel Şerit

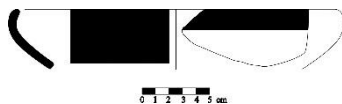
e. Kalın Şerit

f. İkili Kalın Şerit

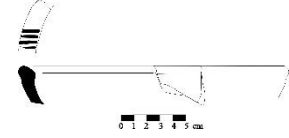

g. Astar boyalı kalın şerit

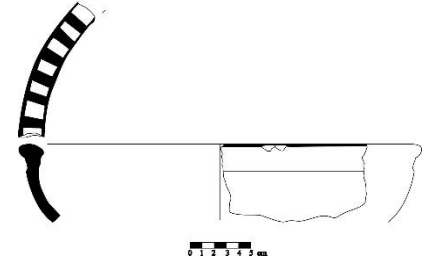

2) Facetalar

a. İnce

b. Blok

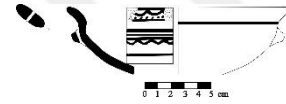

3) Yay Dizileri (Fisto)

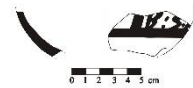
a. Kapalı Yay Dizisi

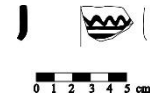
b. Kapalı Yay ve Nokta Dizileri

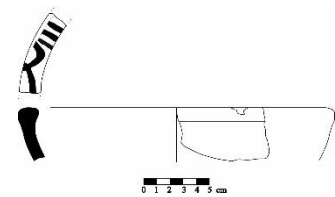
c. Dikey Kapalı Yay Dizisi

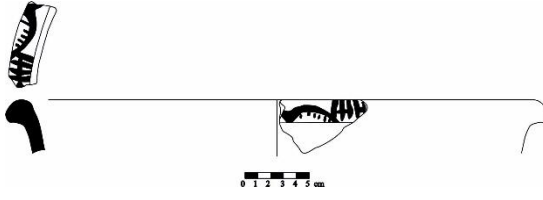
d. Ters Asılı Kapalı Yay Dizisi

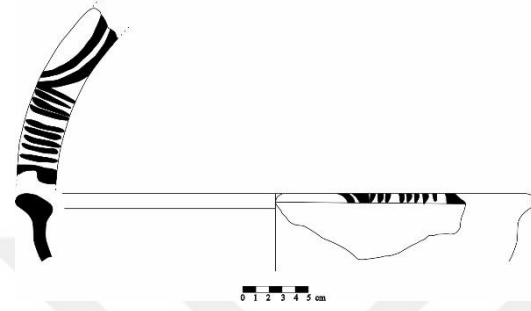
e. Tekli Açık Yay Dizisi

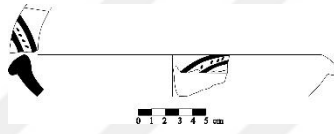
f. İçi Kısa Çizgili, Tekli Açık Yay Dizisi

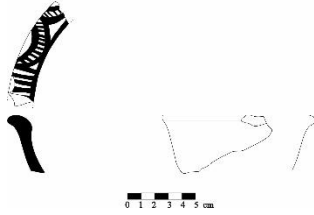
g. İkili Yay Dizisi

ğ. İçi Nokta Sıralı, İkili Yay Dizisi

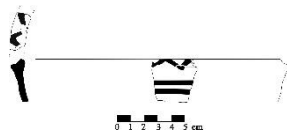

h. İçi Dik Çizgi Taralı, İkili Yay Dizisi

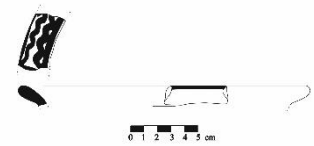

4) Dalga

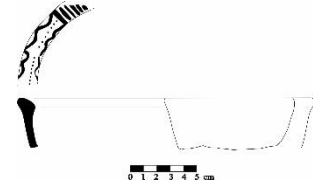
a. Tekli Dalga

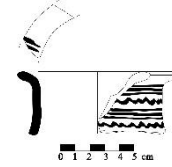
b. Birbirine Paralel Uzanan Dalga

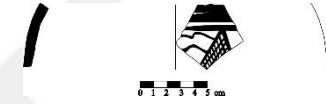
c. Paralel Dalgalar Arası Nokta Dizisi

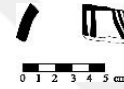
d. Paralel Çizgiler Arasında Dalga

e. Üçgenlere Bağlı Paralel Dalga

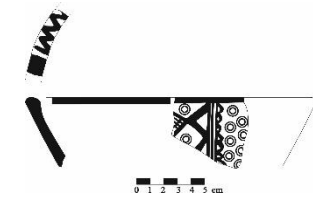

5) İç İçe Yarım Daire

6) İç İçe Daire (Konsantrik)

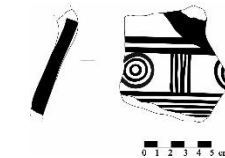
a. İkili İç İçe Daire

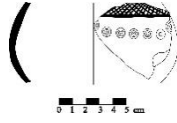
b. İkili Ortası Merkez Noktalı

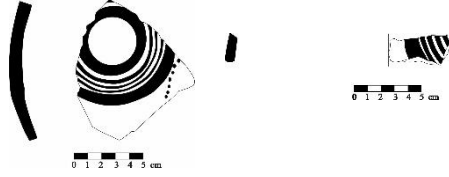
c. Üçlü İç İçe Daire

d. Üçlü Ortası Merkez Noktalı

e. Beşli İç İçe Daire (En Dış ve İç Daire Kalın)

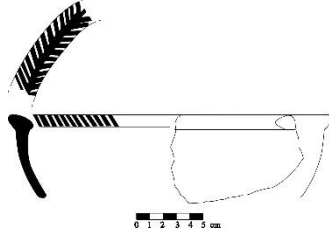

7) Daire

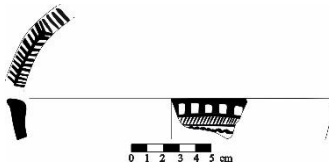

8) Balık Kılçığı

a. Tekli

b. Façetalı

9) İç İçe Açı

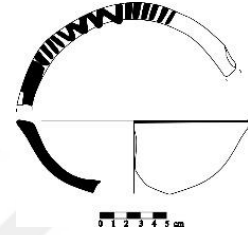

10) Zikzak

a. Kalın Zikzak Hat

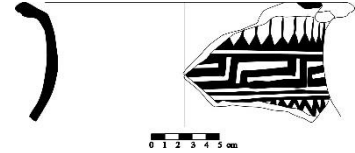
b. Zikzak Hat ve Facetalar

c. İç Merdiven Şeklinde Taralı

11) Şua / Işın

12) Meander

a. Çengel Menader

Bir önceki çizimde görülen meander türüdür.

b. “Z” Dizisi Biçimli Meander⁶²⁵

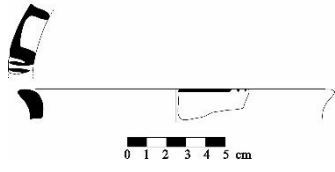

c. Dış Dizisi, Mazgal Meander

⁶²⁵ Bossert bu meander türünü “S” Meander olarak isimlendirmektedir Bossert, 43.

d. Facetalar ve Diz Dizisi Mazgal

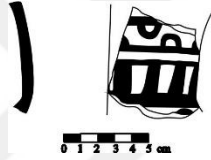

e. Diş Dizisi, Mazgal Meander (Ara boşluklar dik çizgili)

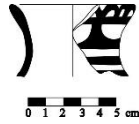

13) Yarım Daire Dizisi

a. Paralel Ters-Düz Yarım Daire Dizileri

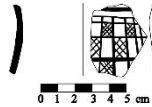

b. Büyük Yarım Daire Dizisi

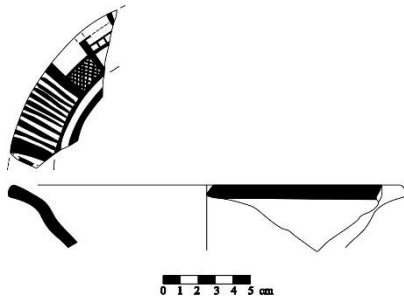

14) Dama Tahtası

a. Ağ Taralı

b. Ağ Taralı ve Kafes Panelli

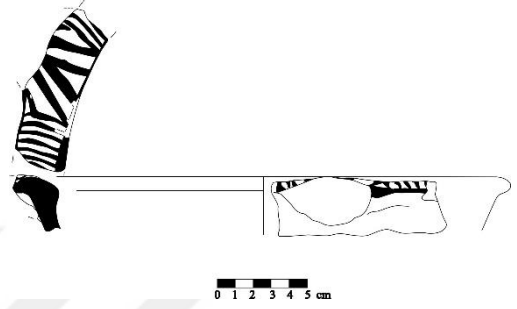

15) Üçgen Motif

a. İç içe üçgen

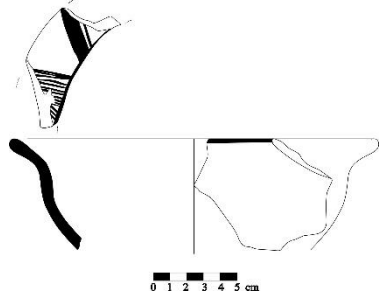
b. Facetalar ve İç İçe Üçgeller

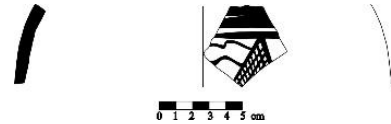
c. Merkez noktaları Eşkenar Dörtgenlerle Bağlı İç İçe Üçgen

d. Çoklu ve ikili iç içe üçgen dizisi

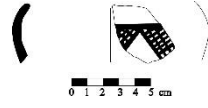
e. İçi Ağ Taralı Üçgen

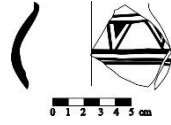
f) Etrafı Sınırlanmış İçi Ağ Taralı Üçgen

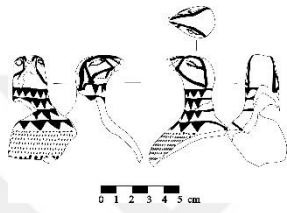
g. İçi Ağ Taralı Ters Üçgen Dizisi

ğ. Merkezi Dolu Ters Üçgen Dizisi

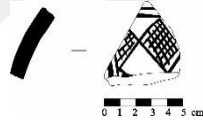

h. İçi Dolu Ters Üçgen Dizisi

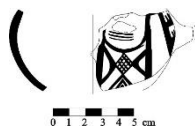

16) Eşkenar Dörtgen (Baklava) Motif

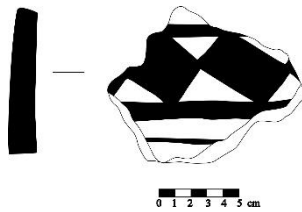
a. İçi Ağ Taralı

b. Metop İçerisinde İçi Ağ Taralı

c. İçi Dolu Eşkenar Dörtgen Dizisi

d. İçi Nokta Dolgulu, İç İçe Eşkenar

Dörtgen

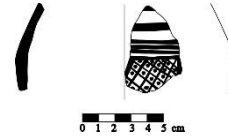

17) Ağ Tarama Motif

a. Basit Ağ Tarama

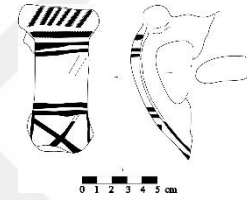

b. İç Nokta Dolgulu Ağ Tarama

18) Çarpı “X” Motifi

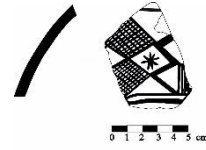
a. Basit Çarpı

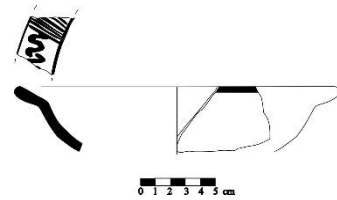
b. Kalın Şerit Çarpı

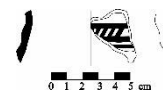
19) Yıldız Motifi

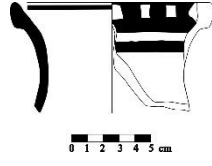
20) “S” Motifi

21) Paralel Şeritler Arasında Çapraz Tarama

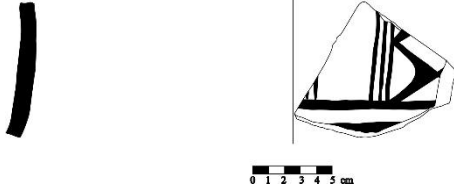

22) Bir Dolu Bir Boş Kare Dizisi

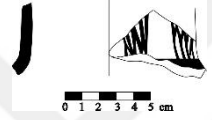

23) Triflig

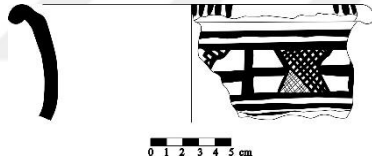
a. Dikey Çizgili

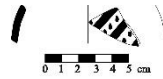
b. Düzensiz Çizgili?

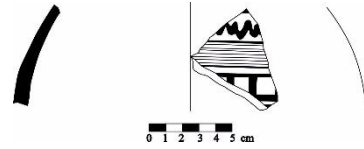
24) İçi Ağ Taralı Kum Saati ve Artı Dizisi

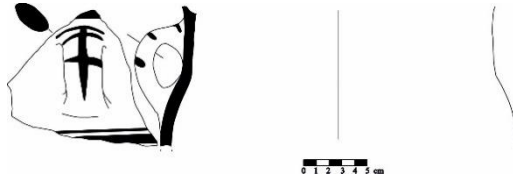
25) Nokta Dizileri

26) Hücre Motifi?

27) Dikey Çizgi Üzerinde Yatay Çizgiler

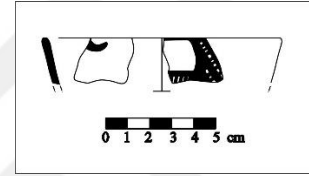

4. 4. 1. 1. 2. Figüratif Motifler (Tip 1a2)

a. Hayvan Figürü (Geyik)

4.4.1.1.3. Diğer (Tip 1a3)

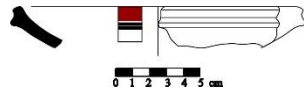
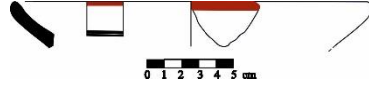

4.4.1.2. İki Renkliler (Bikrom) (Tip1b)

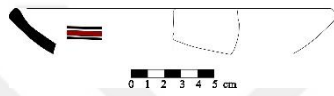
4.4.1.2.1. Geometrik Motifler (Tip 1b1)

1) Şeritler

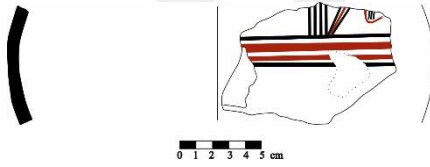
a. İkili İnce Şerit

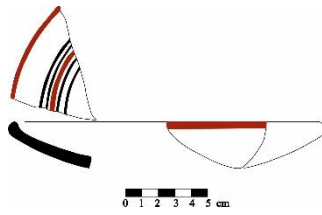
b. Üçlü İnce Şerit

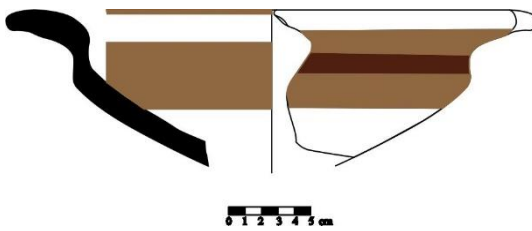
c. Dörtlü İnce Şerit

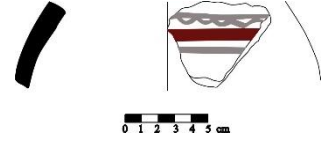
d. Beşli İnce Şerit

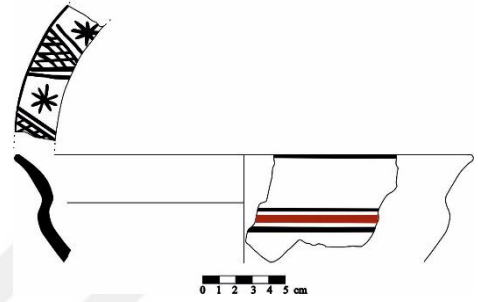
e) Kalın Şeritler

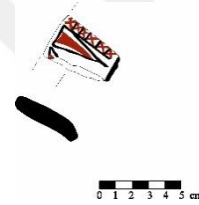
2) Kapalı Yaylar (Fisto)

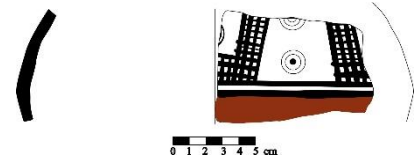
3) Ağ Taralı Ters Üçgen ve Yıldız Dizisi

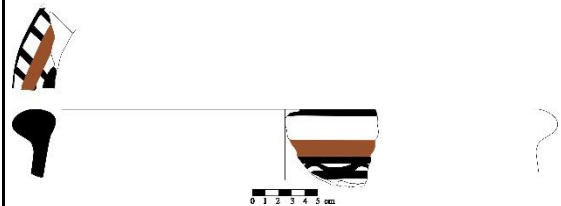
4) Ters Üçgen ve İçleri Çarpılar İle Doldurulmuş Kafes Panel

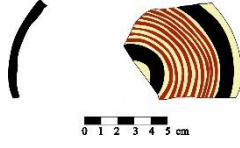
5) Kafes Panelli Meander ve Merkez Noktalı Konsantrik Daireler

6) Paralel Çizgiler Arasında Dalga Motifi

7) İç İçe Daire (Konsantrik)

4.4.1.2.2. Bitkisel Motifler (Tip 1b2)

1) Açık Renkli Zemin Üzerinde Dört Yapraklı Çiçek Rozet ve Ağ Tarama

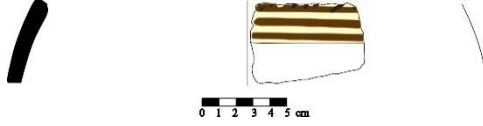

4.4.1.3. Çok Renkliler (Polikrom) (Tip 1c)

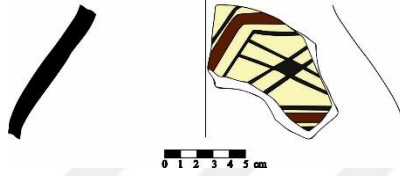
4.4.1.3.1. Geometrik Motifler (Tip 1c1)

a) Beyaz Panel Üzerine

1) Paralel Şeritler

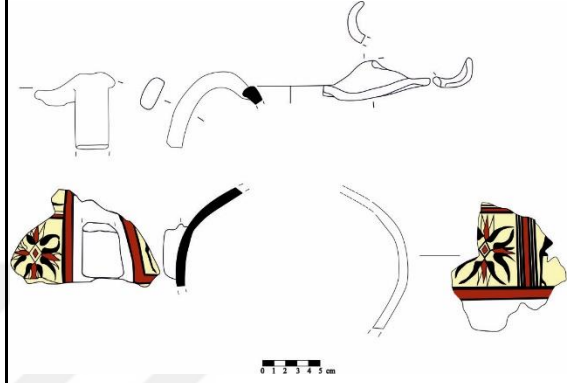
2) Panel Düzenleme İçerisinde “X (Çarpı)” Motifi

4.4.1.3.2. Figüratif ve Bitkisel Motifler (Tip 1c2)

a) Beyaz Panel Üzerine

1) Metolar İçerisinde Lotus Çiçeği ve Geyik Figürü

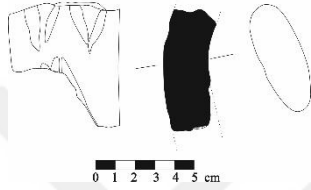

4.4.2. Baskı Bezemeler (Tip 2)

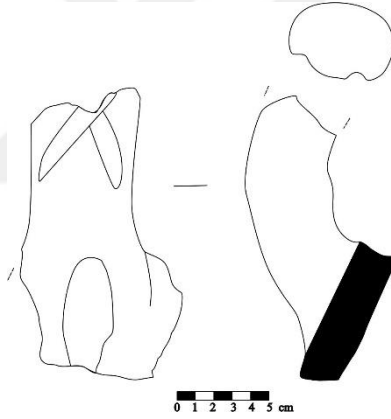
Adındanda anlaşılabilceği gibi bir baskı aleti yardımıyla nemli ya da yarı kurutulmuş kap yüzeyine uygulanan bir süslenme tekniğidir. Bu teknik kullanılan baskı aletinin cinsine göre farklı isimler almaktadırlar⁶²⁶. Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinde çok nadir gördüğümüz bu bezeme tekniği Geometrik (Tip 2a) ve bitkisel (Tip 2b) olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır

4.4.2.1. Geometrik Bezemeler (Tip 2a)

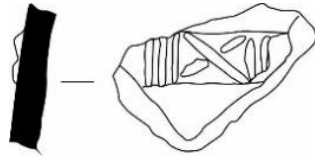
1) “V” Şeklinde

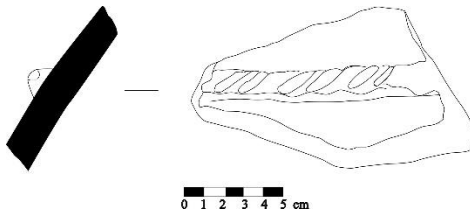
2) “X (Çarpı)” Bezek

3) Metoplar İçide “X” Motifli

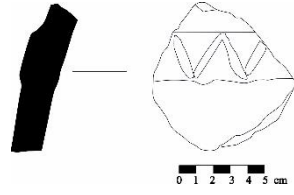

4) Kertik/Çentik Biçimli

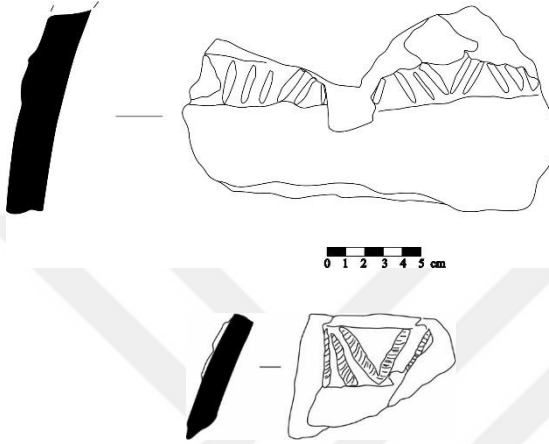

⁶²⁶ Ökse, *Önasya Arkeolojisiinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler*, 65.

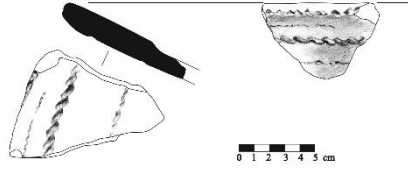
5) Zikzak

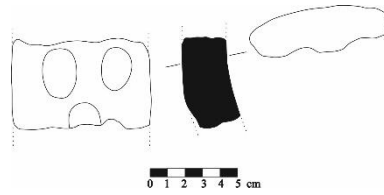
6) İç içe Üçgen (Chevron)

7) Urgan Baskı Bezek

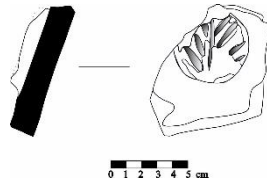

8) Parmak Baskı Bezek

4.4.2.2. Bitkisel Bezemeler (Tip 2b)

1) Yaprak Biçimli Baskı Bezek

BEŞİNCİ BÖLÜM

KINIK HÖYÜK DEMİR ÇAĞI SERAMİKLERİNİN TABAKALARA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Kınık Höyük'te 2011 yılından beri sürdürülen sistemli kazı çalışmalarıyla yerleşimin Demir Çağı'na ait 3 tabakası (V, IV, III) açığa çıkartılmıştır. Herbiri Demir Çağı'n farklı evresine işaret eden bu üç tabakadan ele geçmiş toplam 700 parça seramik çalışma kapsamında incelenmiştir. *Bölüm 4*'de bu seramikler dönem ayırımına gidilmeden mal, form ve bezeme özelliklerine göre gruplandırılmıştır. Bu bölümde ise tabakalarına göre sınıflandırılmış herbir seramik mal, form ve bezeme korelosyonuna göre değerlendirilecek ve benzer örnekler yoluyla karşılaştırılacaktır. Böylece dönemler arasındaki teknolojik farklılıklar, form ve bezemedeki gelişim anlaşılabileceği gibi yapılacak karşılaştırmalar diğer bölgelerle olan kültürel ilişkileri ortaya koyacaktır. İncelenen tüm seramiklerin form dizilimi tabakasına göre sıralı halde katalog ve levhalara yerleştirilmiştir. Ayrıca katalogda her parçanın karşılaştırıldığı referans kaynaklar verilmiştir. Bununla birlikte yüzeyden ele geçen ve Demir Çağı karakteri taşıyan 100 parça seramik malzemeye dahil edilerek değerlendirilmeye alınmıştır. Bu parçalar benzer örneklerle karşılaştırılarak ait oldukları tabakalar belirlenmiş ve formların kronolojik dizinine uygun şekilde levhalara yerleştirilmiştir.

5.1. TABAKA V SERAMİKLERİ (EDÇ SONU-ODÇ BAŞLARI MÖ 11-9. YÜZYIL)

Kınık Höyük'te tabaka V'ten ele geçen seramikler mimarisi ve materyal buluntuları ışığında EDÇ sonu-ODÇ başlarına tarihlendirilmiştir. Tabaka'nın mutlak kronolojisine yönelik yapılan radyo karbon analiz sonuçları tabakanın MÖ 11-9. yüzyıl aralığına tarihlendiğini ortaya koymuştur⁶²⁷. Bu tabaka seramiği Orta Anadolu'nun Erken Demir Çağı için önerilen, Kaman-Kalehöyük ve Porsuk yerleşimini içine alan, güney bölgedeki seramik kültürü ile büyük benzerlik taşımaktadır. Bu benzerlik hem kapların üretim tekniğinde, hemde form ve bezeme geleneğinde kendini göstermektedir. Ancak bu

⁶²⁷ Nancy Highcock-Pam Crabtree, Douglas V. Campana, Marco Capardoni, Anna Lanaro, Alvis Matessi, Naomi F. Miller, Philip Strosahal, Andrea Trameri and Lorenzo D'Alfonso, "Kınık Höyük, Niğde: A new Archaeological Project in Sounthern Cappadocia", The Archaeology of Anatolia: Recent Discoveries (2011-2014) Volume 1, Edited by Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, Cambridge 2015, 105 Dip Not. 1.

tabakadan ele geçen zengin boya bezekli seramikler özellikle Kızılırmak yayı içerisindeki Alişar IV seramikleri ile de benzerlik taşımaktadır. Bu bölümde tabakaya ait toplam 283 parça seramiğin önce mal özelliklerine değinilecektir. Ardından, görülen form tipleri mal özellikleri ile birlikte değerlendirilecektir. Sonraki bölümde ise söz konusu seramikler üzerinde karşılaşılan bezeme tipleri açıklanarak hem mal hemde form ve bezeme korelasyonu yapılacaktır. En son aşamda ise seramikler Orta Anadolu ve çevresindeki diğer çağdaş merkezlerle karşılaştırılacaktır (**Harita 1**).

5.1.1. Mal Özellikleri

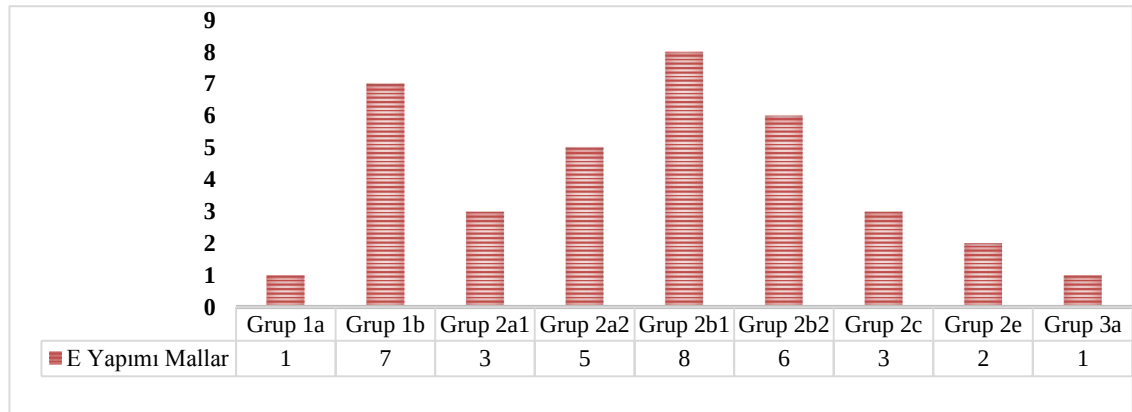
Kınık Höyük'te bu döneme ait el yapımı seramikler oldukça az sayıda olup toplam 36 parça ile temsil edilmektedir. Seramiklerde karşılaşılan en yaygın mal grubu orta mallardır (Grup 2). Çok az sayıda kaba (Grup 1) ve ince mallarda (Grup 3) görülmektedir. El yapımı kaba nitelikteki Grup 1 malları iri boyutlu (2-3 mm) ve orta yoğunlukta katkı türlerine sahiptir. Özellikle iri bitki ve taşçık katkısı bu grup mallar için karakteristik olup seramiklerin hamur ve yüzeyinde rahatlıkla gözlenebilmektedir. Neredeyse tamamı düzgünleştirilmiş (smoothed) yüzeylidir. Sert perdahın uygulandığı sadece bir örnek bulunmaktadır. İki farklı fırınlama tekniğinin görüldüğü bu grup seramiklerde Grup 1a oksidasyon/yükseltgeme, Grup 1b ise tamamlanmamış oksidasyonlu ortamda fırınlanmış seramikleri içermektedir. Mal özellikleri ve özensiz işleniş biçimleri kapların günlük kullanım amacıyla ihtiyaç dahilinde üretildiklerini göstermektedir.

Bu dönemin el yapımı seramikleri içerisinde en yoğun olanı daha öncede ifade ettiğimiz gibi orta mallar (Grup 2)'dir. Toplamda 27 adet seramiğin yer aldığı bu grup mallar orta büyüklükte (1mm) katkı boyutu ve yoğunlağa sahiptir. Katkı türlerini kvars, kireç, taşçık, ince bitki ve seyrek dağılımlı şamot oluşturmaktadır. Sert perdah uygulaması bu grubun malları için karakteristik olup fırınlama durumlarına göre 5 alt tipe ayrılmaktadır⁶²⁸. Grup 2a düzenli renklenmenin görüldüğü seramikleri içermektedir. Bu grubun Grup 2a1 ve Grup 2a2 olmak üzere iki alt tipi bulunmaktadır. Her iki tip Grup 2a'nın tüm genel özelliklerini taşımakla birlikte Grup 2a1 açık kırmızı (2.5YR 6/8, 2.5 YR 5/6), Grup 2a2 ise devetüyü/bej tonlarındaki (7.5YR 6/4, 10 YR 7/4) yüzey rengi ile farklılık göstermektedir. Grup 2b fırınlamadan dolayı hamurunda gri ya da siyah özün bulunduğu seramikleri kapsamaktadır. Bu fırınlama tekniği ile üretilmiş seramikler sayıca

⁶²⁸ Bkz. Bölüm 4.2.1.2.

çoğunluğu oluşturmaktadır. Hamur renklerinde karşılaşılan farklılıklara göre Grup 2b1 ve Grup 2b2 olmak üzere iki alt tipi bulunmaktadır. El yapımı orta mallar içerisinde Grup 2.c seramikleri redüksiyonlu ortamda fırınlanmıştır. Bu nedenle kapların iç ve dış yüzeyi koyu gri ya da siyahın tonlarındadır. Sayıca oldukça az olan redüksiyon mallar 3 parça seramikte temsil edilmektedir. Yüzeylerinde sert perdah uygulaması dikkati çekmektedir. Bu tabakanın el yapımı seramikleri içerisinde düzensiz fırınlama ya da kullanım amacından kaynaklanan ve Grup 2d ile tanımlanan alacalı mallara rastlanmamıştır. Bununla birlik *reoksidasyon* yani fırınlamanın, oksijenin yetersiz olduğu ortamda başlayıp daha sonra fırına oksijen girişinin sağlanarak hamur renginin gri dış yüzeyin ise açık tonları aldığı Grup 2e ile tanımlanan mallar az sayıda da olsa görülmektedir.

El yapımı Grup 3 ile tanımlanan ince mallar 0.5 mm katkı boyutuna sahiptir. Bu grup mallar sadece bir örnekle temsil edilmektedir (**Levha 66, 98/ 610**). Katkı türlerini seyrek dağılımlı kireç, kum, ince bitki ve şamot içermektedir. Yeterli oksijen alan ortamda fırınladıkları için hamur ve yüzeylerinde düzenli renklenme görülmektedir (Grup 3a). İncelenen el yapımı seramiklerde gözlenen fırınlama ve yüzey uygulamalarındaki çeşitlilik standart bir atölye üretiminden ziyade küçük çaplı ev tipi bir üretimin ürünü olduklarına işaret etmektedir.

Grafik 5.1. Tabaka V el yapımı seramiklerin mal gruplarına göre sayısal dağılım grafiği

İncelenen bu dönem seramikleri içerisinde el yapımı mallar azınlıktayken çark yapımı mallar 248 parça ile büyük yoğunluğu oluşturmaktadır. Erken Demir Çağ'ında Orta Anadolu'nun güney kesimi için karakteristik olan bu durum Kınık Höyük tabaka V seramiklerinde de izlenmektedir. Çark yapımı mallar katkı boyutlarına göre kaba (Grup 4), orta (Grup 5) ve ince (Grup 6) olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Bunlar içerisinde kaba olarak nitelendirilebilen sadece bir parça seramik bulunmaktadır (**Levha 48, 465**).

Bu seramik İri boyutlu (2-3 mm), yoğun taşçık, kuvarz ve kireç katkılıdır. Ayrıca az miktarda bitki katkısıda içeriğinde gözlenmektedir. Yüzeyi düzgünleştirilerek bırakılmış ve düzenli oksijen alan ortamda fırınlanmıştır.

Grup 5 ile tanımladığımız orta mallar 177 parça ile en yoğun mal grubunu oluşturmaktadır. Kuvars, kireç, taşçık ve ince bitki gözlenen katkı türleri arasındadır. Bu grup içerisinde 6 farklı fırınlama tekniği ile karşılaşılmaktadır⁶²⁹. Düzenli renklenmenin görüldüğü Grup 5a'nın yüzey renkleri ve uygulamalarındaki farklılıklara göre birçok alt tipi tespit edilmiştir. Grup 5a1A ve Grup 5a1B açık kırmızı (2.5YR 5/6, 2.5YR 5/8, 2.5YR 6/6, 2.5 YR 7/6, 10R 5/4, 10 R 6/6) yüzey rengine sahiptir. Ancak Grup 5a1A astarlı ve sert perdahlı, Grup 5a1B ise düzgünleştirilmiş yüzeyli olmaları ile birbirinden ayrılmaktadır. Bununla birlikte devetüyü/bej tonlarında yüzey rengi (5 YR 6/6, 5 YR 7/3, 7.5 YR 6/4, 7.5 YR 6/6, 7.5 YR 7/6, 10 YR 6/3) ile Grup 5a1'den ayrılan Grup 5a2'nin, astarlı ve sert perdahlı (Grup 5a2A), düzgünleştirilmiş yüzeyli (Grup 5a2B) ve düzgünleştirilmiş yüzey üzeri sert perdahlı olmak üzere (Grup 5a2C) üç farklı alt tipi bulunmaktadır. Grup 5 içerisindeki tüm mallardan üzerinde yer alan kalın krem astarı ile ayrılan seramikler Grup 5a3 ile tanımlanmaktadır. Bu grup mallarda krem astar üzerinde sert perdah uygulaması dikkat çekicidir. Kaman-Kalehöyük'te Erken Demir Çağ tabakasından (IId1-3) itibaren yavaş yavaş ortaya çıkan krem astarlı malların Orta Demir Çağ başlarına (IIc2-3) özgü olduğu belirtilmektedir⁶³⁰ Sayıca az bir oranı yansıtan Grup 5a4 malları genellikle kahve (7.5 YR 5/2, 7.5 YR 5/4) ve grimsi kahvenin (10 YR 5/2) tonlarında değişen yüzey ve hamur rengine sahiptir. Bu mallarda düzgünleştirilmiş yüzey üzerine sert perdah uygulaması hakimdir.

Kınık Höyük Grup 5 seramikleri içerisinde en yaygın görülen alt tipi Grup 5b malları oluşturmaktadır. Hamurunda gri bir özün bulunduğu bu gruba giren seramikler kuvarz, kireç, taşçık ve ince bitki katkılıdır. Grubun seramiklerinde iki farklı yüzey rengi hakimdir. Bu nedenle açık kırmızı renk mallar Grup 5b1 ile devetüyü/bej renkliler ise Grup 5b2 ile tanınmaktadır. Her iki grup yüzey uygulamalarındaki çeşitliliğe göre kendi içinde üç alt tipe ayrılmaktadır⁶³¹. Bu alt tipler içerisinde özellikle Grup 5b2B en fazla seramiği kapsayan mal grubunu oluşturmaktadır. Hamurunda düzensiz renklenmenin

⁶²⁹ Bkz. Bölüm 4.2.2.2.

⁶³⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 226.

⁶³¹ Bkz Bölüm 4.2.2.2.

görüldüğü krem astarlı mallar ise Grup 5b3'ü kapsamaktadır. Bu gruba giren seramikler Grup 5a3'ün tüm özelliklerini taşımakta ve Grup 5b2B'den sonra sayıca ikinci yoğun grubu oluşturmaktadır. Kahverengi tonlarda hamur ve yüzey rengi ile ayrılan Grup 5b4'e ait tek parça seramik bulunmaktadır. Yüzeyi astarlı ve sert perdahlıdır.

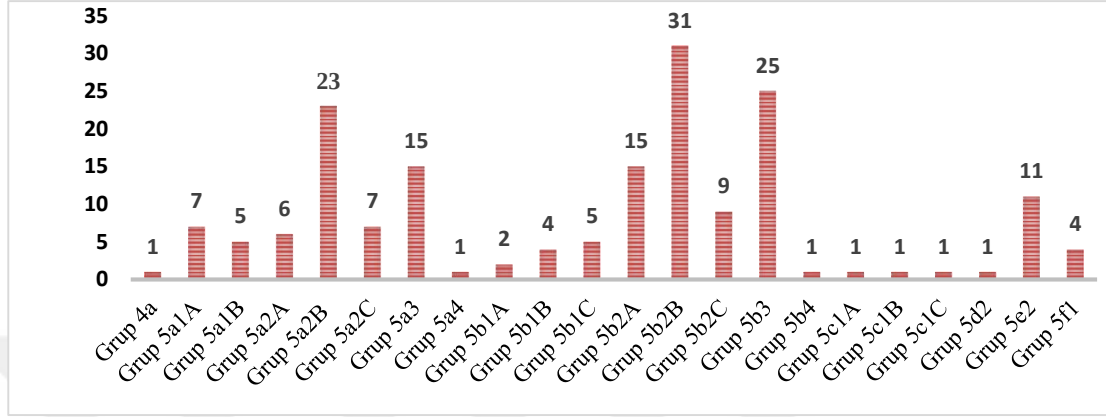
Grup 5 malları içerisinde tam redüksiyon ortamlı fırınlarda pişirilen seramikler Grup 5c altında gri (Grup 5c1) ve siyah (Grup 5c2) olmak üzere iki alt tipte değerlendirilmiştir. Ancak Tabaka V mal özelliği gösteren seramiklerin yalnızca Grup 5c1'i kapsadığı anlaşılmıştır. Bu dönemin el yapımı seramikleri içerisinde de yer aldığını gördüğümüz redüksiyonlu malların, Anadolu'da MÖ II. Binyıldan itibaren üretildiği bilinmektedir⁶³². Grup 5c yüzey farklılıklarına göre üç alt tipte karşımıza çıkmaktadır. Grup 5c1A düzgünleştirilmiş yüzeyli oluşuyla, Grup 5c1B sert perdah uygulaması, Grup 5c1C ise yüzeyde izlenen ince kremsi renkte bir astar ile karakterize olmaktadır. Tabaka V seramikleri içerisinde belirtilen bu yüzey özellikleri yalnızca üç parça seramikte görülmektedir.

Grup 5d malları kısa sürdürülen redüksiyon atmosferde fırınlanmış, bu yönüyle Grup 5c'nin tam redüksiyonlu mallarından ayrı değerlendirilmiştir. Bu mal grubuna giren seramiklerde yüzey gri veya siyahken hamur rengi kırmızımsı kahveden sarımsı kırmızıya denk değişmektedir. Yüzey uygulamalarında karşılaşılan çeşitliliğe göre Grup 5d1 ve Grup 5d2 olarak iki alt tipe ayrılan bu mallardan, Grup 5d2'nin özelliğini yansıtan seramiklerin bu dönemde baskın olduğu anlaşılmaktadır.

Çark yapımı orta mallarda, fırınlama atmosferi belli olmayan bu nedenle yüzeyinde alacalanmalar gözlenen seramikler Grup 5e altında değerlendirilmiştir. Yüzeyde izlenen renk dalgalanmaları kullanım amacına göre de değişen ve ilk kez çark yapımı mallarda karşımıza çıkan bu tür seramikler kuvarts, kireç, taşçık ve ince bitki katkıdır. Yüzey işlenişlerindeki farklılıklar göre Grup 5e1 ve Grup 5e2 olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bunlar içerisinde Grup 5e2 malları bu dönemin özelliğini yansıtmaktadır. Tümünde yüzey düzgünleştirilmiş olup genellikle kapların ağız içi veya gövde kısımlarına sert perdahın uygulandığı farkedilmektedir. Bu grup malların pişirme kabı veya benzer amaçlar için kullanıldığı açıktır.

⁶³² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 224.

Grup 5 içerisinde Tabaka V’’e ait son mal grubunu Grup 5f oluşturmaktadır. Reoksidasyon ortamda fırınlanmış bu mal grubuna giren toplamda 4 parça seramik bulunmaktadır. Yüzeyleri astarlı ve sert perdahlı, kuvar, kireç, taşçık ve ince bitki katkılıdır. Hamur kesiti grinin tonlarındadır.

Grafik 5.2. Tabak V çark yapımı kaba ve orta malların gruplara göre sayısal dağılımı

Bu dönemin Grup 6 içerisinde değerlendirilen, toplam 70 parça çark yapımı ince mallar en fazla 0.5 mm katkı boyutuna sahiptir. İnce kireç, kum, bitki ve az miktarda şamottan oluşan katkı türleri seyrek dağılımlıdır. Oldukça sıkı olan hamur dokusu, bu malların yüksek ısıda pişirildiklerini göstermektedir. Grup 6 malları dört farklı fırınlama tekniğinde üretilmişlerdir⁶³³. Bunlardan Grup 6a düzenli renklenmenin görüldüğü tüm seramikleri içermektedir. Bu seramikler hamur ve yüzey renklerindeki çeşitliliğe göre, Grup 6a1 ve Grup 6a2 olarak iki alt tipte ele alınmıştır. Açık kırmızı rengin yaygın olduğu Grup 6a1 seramiklerinde iki farklı yüzey uygulaması dikkati çekmektedir. Grup 6a1A hamurun renginde astarlı ve sert perdahlı iken Grup 6a1B yüzeyde izlenen ince mat renkte kırmızı astarı ile ayrılmaktadır. Bununla birlikte ince mallar içerisinde en yoğun seramikler Grup 6a2’de gözlenmiştir. Bu grubun seramikleri devetüyü/bej renklidir. Özellikle astalı ve perdahlı seramikleri kapsayan Grup 6.a2A 26 parça seramik ile sayıca en yoğun olanıdır. Düzgünleştirilmiş yüzeyi ile Grup 6a2B ve düzgünleştirilmiş yüzey üzeri sert perdahlı Grup 6a2C toplamda 7 parça ile temsil edilmektedir.

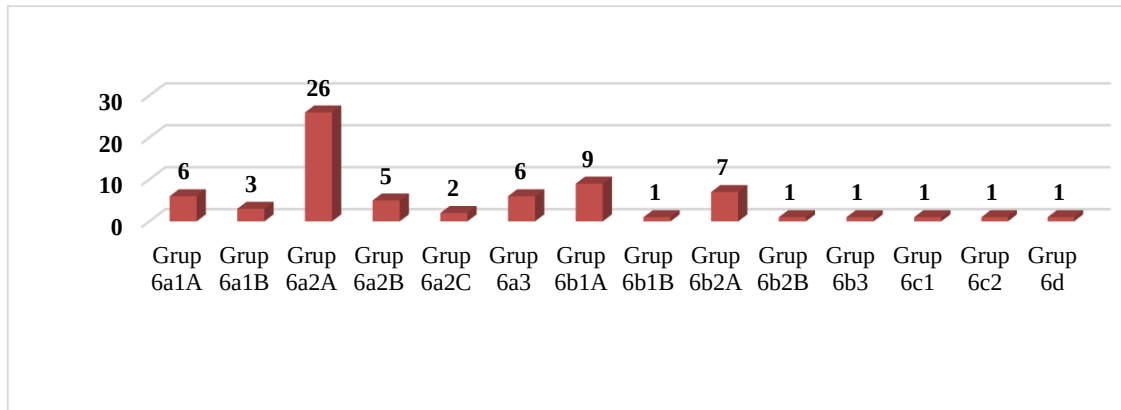
İnce mallar içerisinde oksidasyonlu ortamda fırınlanmış krem astalı seramikler Grup 6a3 ile tanımlanmıştır. Tamamlanmamış oksidasyonlu ortamda fırınlanan bu nedenle hamurun çekirdeğinde gri öz oluşumu gözlenen ince mallar Grup 6b’de

⁶³³ Bkz Bölüm 4.2.2.2.

incelenmiştir. Yine bu mallarda Grup 6a'daki gibi açık kırmızı ve devetüyü/bejden oluşan iki renk hakimdir. Bu nedenle açık kırmızı mallar Grup 6b1, devetüyü /bej olanlar ise Grup 6b2'de ele alınmıştır. Her iki gruptaki seramiklerin yüzey işlenişindeki değişimlere göre A ve B olarak kodlanan alt tipleri bulunmaktadır⁶³⁴. Krem astarlı düzensiz renklenmenin olduğu ince mallar ise Grup 6b3'ü oluşturmakta ve 6 parça örnekle temsil edilmektedir.

Söz konusu Grup 6 mallarında yalnızca 2 parça seramik redüksiyon ortamda fırınlanmış ve Grup 6c'de ele alınmıştır. Yüzey işlenişlerine göre üç alt tipi belirlenen bu grup mallarda Grup 6c1 ve Grup 6c2 bu döneme ait seramikleri içermektedir. Bu grubun mallarında kireç, kum ve ince bitki gözlenebilen katkı türleridir. Grup 6c1 parlak perdah uygulaması, Grup 6c2 ise yüzeydeki ince krem astarlı yapısı ile birbirinden ayrılmaktadır.

Kısa süreli redüksiyon ortamda fırınlanmış ince seramikleri karakterize eden Grup 6d'ye ait tek bir örnek bulunmaktadır. Bu seramik parlak siyah perdahlı ve kahverengi çekirdeklidir. Benzer fırınlamaya sahip seramikler Kaman-Kalehöyük'ten bilinmektedir⁶³⁵. Tüm mal özellikleri bu gruptaki seramiklerin mutfak kaplarından ziyade besin maddelerinin tüketiminde kullanılan özenli sofrta takımları veya servis kapları olarak kullanıldıklarına işaret etmektedir.

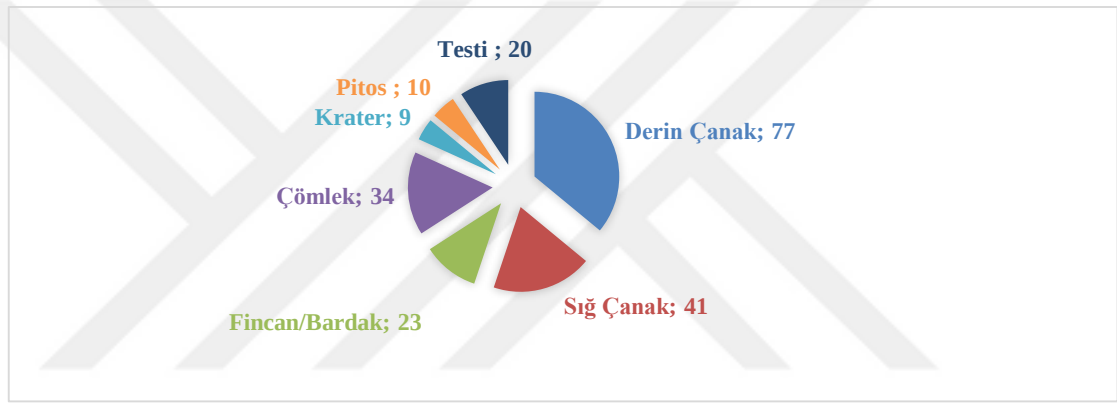
Grafik 5.3. Tabak V çark yapımı ince malların gruplara göre sayısal dağılım grafiği

⁶³⁴ Yüzey işlenişlerindeki ayırım için Bknz Bölüm 4.2.1.2.

⁶³⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 121.

5.1.2. Form Özellikleri

Kınık Höyük'te Erken Demir Çağ sonları Orta Demir Çağ başlarına tarihlenen toplam 285 parça seramik tabaka V altında değerlendirilmiştir. Bu tabaka'nın %13'ünü el yapımı %87'sini ise çark yapımı seramikler oluşturmaktadır. Bunlardan % 51'i açık formlu, %26'sı ise kapalı formludur. Geriye kalan %23'ü ise minyatür kap, kulp, dip/kaide, boyun ve gövde gibi diğer parçalara ait seramikleri içermektedir. Açık formlu seramiklerin büyük çoğunluğunu derin ve sığ çanaklar oluşturmaktadır. Bu formlar dışında azımsanamayacak sayıda fincan/bardak türü kaplarda mevcuttur. Kapalı forma sahip seramiklerde ise çömlekler yoğunluktadır. Çömleklerin yanı sıra krater, pitos ve testi görülen diğer formlar arasındadır.

Grafik 5.4. Tabak V formları sayısal dağılım grafiği

Bu dönemin sayıca en yoğun karşılaşılan kap formlarından ilkinin derin çanaklar (D.Ç) oluşturmaktadır. Gövde ve ağız işlenişlerine göre birçok alt tipe ayrılan bu formdan D.Ç Tip 1 basit ağız kenarlı tüm derin çanakları içermektedir. Düz gövdeli yuvarlatılmış basit ağız kenarlı D.Ç Tip 1.1 bu dönem seramikleri arasında sayıca azdır (**Levha 1/1-3**). Bunlardan Levha 1/1-2 çark yapımı, Levha 1/3 ise el yapımı orta niteliklidir. Dış bükey gövde yapısı ve çok hafif içe döndürülmüş ağız işlenişi ile D.Ç Tip 1.1'den ayrılan D.Ç Tip 1.2 ortalama 15-20 cm arasında değişen ağız çapına sahiptir (**Levha 1/6-10, Levha 77/8-9**). Tamamı çark yapımıdır. Gerek mal gerekse form özellikleri D.Ç Tip 1.1 ve Tip 1.2'nin sofraya da servis kabı olarak kullanılmış olabileceğini göstermektedir. Derin çanaklarda karşılaşılan bir diğer form tipi kalınlaştırılmış ağız kenarlılardır (D.Ç Tip 3). Bu tip çanaklar ağız kenarlarına göre bir çok alt tipe ayrılmaktadır (**D.Ç Tip 3.1 Levha 3, 77/20-23; Tip 3.2 Levha 3/24; Tip 3.3 Levha 4/27-29; Tip 3.4 Levha 4, 77/30-31; Tip 3.5 Levha 5/35-36; Tip 3.6 Levha 5, 78/38-41**). Özellikle bunlar içerisinde krem

astarlı ince mal yapısıyla dikkati çeken D.Ç Tip 3.6'nın bazı seramikleri (**Levha. 5, 78/38-40**) gerek mal gerekse form özellikleriyle standart bir üretime işaret etmektedir. Bu dönemin derin çanakları arasındaki en yaygın form dışa çekik ağız kenarlılardır (D.Ç Tip 4). Yine ağız işlenişlerine göre birçok alt tipe ayrılan (**D.Ç Tip 4.1 Levha 6-7, 78/46-55; Tip 4.2 Levha 8/63; Tip 4.3 Levha 8-10, 80/64-76; Tip 4.4 Levha 11, 81/81-84; Tip 4.5 Levha 12, 82/89-97; Tip 4.7 Levha 13/104-105**) bu grup içerisinde, bu dönemde görülen en yaygın alt tipi ise Tip 4.1 ve Tip 4.5 oluşturmaktadır. Hafif sivriltilerek dışa çekilmiş ve içe eğimli kalınlaştırılmış ağız kenarı ile tanımlanan Tip 4.1 kapları 16 ile 23 cm arasında değişen ağız çapına sahiptir. Bu kaplar ağız üzerinde boya bezemenin yaygınlığı ile dikkati çekmektedir. "S" profil yapıları ile Tip 4.5 seramiklerinin yalnızca gövde kısmına, ancak hem iç hemde dış yüzeyine boya bezemenin uygulandığı görülmektedir. Her iki tipte, yalnızca orta ve ince mal özelliği gösteren seramikler üretilmiş olup kaba mallarla karşılaşmamıştır. Buradan her iki tipe ait formların özenli sofrakapları olarak işlev gördükleri anlaşılmaktadır. Ancak Tip 4.5'in **Levha 12/89**'daki el yapımı formu dudak üzerine açılmış delik dizisi ile farklı bir amaca hizmet etmek için kullanılmış olmalıdır. Derin çanakların içe çekik ağız kenarlı formlarında bu dönemde görülmektedir (D.Ç Tip 5). Tip 5.1 ve Tip 5.2 olarak iki alt tipe ayrılan bu formlardan sadece Tip 5.1 bu tabakaya özgüdür. Küresel gövde yapısı ve basit içe çekilmiş ağız işlenişi ile bu tipin seramiği çarkta (**Levha 14/108-109**) ve elde (**Levha 14/110**) üretilmiş orta mal özelliği göstermektedir. Bu dönemde karşılaşılan form tiplerinden bir diğeri omurgalı çanaklardır (D.Ç Tip 6). Ağız kenarlarına göre bir çok alt tipi görülen bu formların, bu dönemde yoğunlaşan bir tipi görülmemekte, her alt tip bir ya da iki parça seramikte temsil edilmektedir (**D.Ç Tip 6.1 Levha 14/113; Tip 6.2 Levha 14/114; Tip 6.3 Levha 14/115; Tip 6.5 Levha 15/118; Tip 6.6 Levha 15/122; Tip 6.7 Levha 15/123; Tip 6.8 Levha 15/125; Tip 6.9 Levha 16/126-128; Tip 6.10 Levha 17/139; Tip 6.12 Levha 18/148**). Tabaka V dönem seramiğinde Tip 7 ile tanımlanan kapak yuvalı formlar tek bir parçadan ibarettir (**Levha 20/164**). 18 cm ağız çapına sahip bu parça, basit yuvarlatılmış ve hafif içe döndürülmüş ağız kenarlı ve yarı küresel gövdelidir. Çarkta biçimlendirilmiş ince mal özelliği göstermektedir.

Bu dönemin açık formları içerisinde ikinci yaygın türü sığ çanaklar (S.Ç) oluşturmaktadır. Ağız işlenişi ve gövde biçimlerindeki farklılık dikkate alınarak 7 ana gruba ayrılan sığ çanakların ilk tipi basit ağız kenarlılardır (S.Ç Tip 1). Bir kaç alt tipi

bulunan bu çanakların yayvan gövdeli ve yuvarlatılmış ağız kenarlı Tip 1.1 formları **(Levha 21/166-170)** en yaygın olanıdır. Ortalama 18-26 cm arasında değişen ağız çapına sahiptir. Ancak daha geniş ağızlı bir örneği de bulunmaktadır **(Levha 21/170)**. Bu seramiklerden üçü çark yapımı orta mal **(Levha 21/166-168)** diğer ikisi ise el yapımı kaba mal özelliği yansıtmaktadır **(Levha 21/169-170)**. Tip 1.1 ile benzer ağız işlenişine sahip ancak hafif yuvarlatılmış bir gövde yapısı ile ayrılan Tip 1.2 tek bir örnekle temsil edilmektedir **(Levha 21/174)**. Yine bu dönem içinde çok baskın olmayan diğer bir tip dışa kesik ağız kenarlı sığ çanaklardır **(Tip 1.4 Levha 21/179)**. Bu tipe ait tek parça seramik 24 cm ağız çapı ile redüksiyon ortamda fırınlanmış ince nitelikte gri mal özelliği sergilemektedir. Tabaka V seramikleri içerisinde sığ çanakların Tip 1.3 türü formlarına rastlanmamıştır. Bununla birlikte dik ağız kenarlı formları tanımlayan S.Ç Tip 2'ye ait az sayıda seramik bulunmaktadır. Bu seramikler ağız işleniş biçimlerine göre ayrılmış Tip 2.4 **(Levha 23, 85/191)**, Tip 2.5 **(Levha 23/194)** ve Tip 2.6 **(Levha 23/195)**'i içeren alt tiplerde birer örnekle kendini göstermektedir. Kalınlaştırılmış ağız kenarlı formlarda baskın değildir (S.Ç Tip 3). Yuvarlatılarak hafif içe kalınlaştırılmış basit ağız yapısı ve yayvan gövde biçimiyle Tip 3.1 tek bir örnekle temsil edilmektedir **(Levha 25, 89/209)**. 15 cm ağız ölçüsündeki kap çark üretimi krem astarlı ince mal grubundandır. Bu tipin diğer alt gruplarına ait seramikler bir ya da iki örnekle sınırlı sayıdadır **(S.Ç Tip 3.2 Levha 25/214; Tip 3.5 Levha 27/233-234; Tip 3.6 Levha 27/239-241)**. Ancak dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış Tip 3.7 formu, üzerindeki applike geyik figürü ile en dikkat çekici ve özel olanıdır **(Levha 28, 87/249)**. Kap çarkta yapıldıktan sonra kalıpta şekillendirilen geyik figürü kabın üzerine applike edilmiştir. Ardından devetüyü/bej tonlarda bir astar ve üzerine perdah uygulanarak koyu kahverengi boya ile geyik figürünün detayları işlenmiştir. Alişar IV silüet stilini yansıtan kabın bu tarzda üretilmiş bir örneğine Anadolu'da şuana kadar rastlanmamıştır. Bu yönüyle de ünik olan kap bölgedeki yerel bir atölyenin taklit ürünü olmalıdır. Grup 5b4 mal özelliklerine sahip bu kabın bezemesinden dolayı özel bir kullanım amacıyla üretildiği açıktır. Bu dönemde sığ çanakların dışa çekik ağız kenarlı (S.Ç Tip 4) formları bir çok alt tip içerisinde az sayıda örnekle görülmektedir **(S.Ç Tip 4.2 Levha 29, 87/252-253; Tip 4.3 Levha 29/257-258; Tip 4.4 Levha 29, 87/ 260-261; Tip 4.5 Levha 30, 88/267-270; Tip 4.6 Levha 30, 88/271-272)**. Özellikle bunlardan Tip 4.5 içerisindeki **Levha 30/268-270**'daki kapların biçim ve simetrilerinde gözlenen özen bir seri üretim atölyesinde üretilmiş

olabileceklerini düşündürmektedir. Ancak çalışma kapsamında değerlendirilen seramikler arasında çok az sayıda örneğinin bulunması ve bölgede bu formun çok bilinmemesi seri üretim yapan başka bir yerden ithal edilmiş olabileceğini göstermektedir. Tümü 16-18 cm arasında ağız çapında ve çark yapımı olup Grup 6a2A ince mal özelliği göstermektedir. Derin çanaklarda olduğu gibi sığ çanaklar da da içe çekik basit ağız kenar kaplar (S.Ç Tip 5.1) sadece 4 parça örnekle temsil edilmektedir (**Levha 31/277-280**). Bunlardan **Levha 31/277, 279 ve 280** çark üretimi, **Levha 31/278** ise el yapımıdır. Omurgalı sığ çanaklarda inceltilmiş ağız kenarlıları tanımlayan S.Ç Tip 6.2 (**Levha 32/294**), 10 cm'lik ağız çapıyla farklı bir kullanıma hizmet etmiş olmalıdır. Ağız kenarlarına göre bir çok alt tipe ayrılan ancak birer örnekle temsil edilen bu formun (**S.Ç Tip 6.2 Levha 32/294; Tip 6.3 Levha 32/295; Tip 6.4 Levha 32/296; Tip 6.6 Levha 33/302-305**) en yaygın tipi Tip 6.6'dır. Dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış 14 ile 24 cm arasında değişen ağız çapıyla bu formun sadece bu döneme özgü olduğu, sonraki dönemlerde hiç görülmediği anlaşılmaktadır.

Tabaka V açık formları arasında karşılaştığımız diğer bir kap türü fincan/bardaktır (F.). Ağız işleniş biçimlerine göre 3 ana tipi bulunan bu formlardan F. Tip 1 dışa açılan basit ağız kenarlı fincaları içermektedir (**Levha 34, 90/315-321**). Ağız çapları 6-15 cm arasında değişen bu formlardan **Levha 34/315** el yapımı ve perdahlı olup redüksiyonlu orta mal grubundandır (Grup 2c). Diğerleri ise çark yapımı oldukça kaliteli ince mallardır. Bu ince mallar içerisinde **Levha 34/318** astarlı ve perdahlı gri mal özelliği göstermektedir (Grup 6c1). Genellikle boya bezekli oldukları dikkati çeken bu kaplar özenli sofrta takımları olarak kullanılmış olmalıdır. Fincanların Tip 2 ile tanımlanan dik ağız kenarlı örnekleri yalnızca 3 parça seramikten ibarettir (**F. Tip 2.1, Levha 35/326; Tip 2.2 Levha 35/327-339; Tip 2.3 Levha 35/333**). Bunların bazı örnekleri ağızdan gövdeye inen dikey kulplara sahiptir. Tümü Grup 5a2B orta mal özelliği sergilemektedir. Fincan/bardak türü kaplara ait 10 adet boya bezemeli gövde parçaları bu dönemde mevcuttur (**Levha 35-36, 91-92/336-345**).

Kınık Höyük'te kapalı forma sahip tabaka V seramikleri ağırlıklı olarak çömlek formundadır. Çömlekler diğer form gruplarında olduğu gibi ağız ve gövde tiplerine göre alt gruplara ayrılmıştır. Bu dönem çömlek formları arasında içe yatık gövdeli (dış bükey) basit ağız kenarlı boyunsuz çömlekler oldukça az sayıdadır (Çö. Tip 1). Ağız kenarlarına göre dört alt tipi tespit edilen bu çömleklerden Çö. Tip 1.1 tek bir parça ile temsil

edilmektedir (**Levha 37, 353**). Üzerinde krem rengi bir astar bulunan bu kap pişirmeden ziyade saklama amaçlı kullanılmış olmalıdır. Diğer yandan yine sadece bir örneği bulunan Tip 1.2 (**Levha 37/355**) ve Tip 1.4 (**Levha 37/357**)'ün mal özellikleri pişirme kabı olarak işlev gördüklerine işaret etmektedir. Kınık Höyük'te boyunsuz, dik ağız kenarlı ve iç bükey gövdeli çömlekler en yaygın olanıdır (Çö. Tip 2). Bir çok alt tipi bulunan bu formun Tip 2.1'e ait sadece 3 parça seramiği bu tabakaya aittir (**Levha 37/358-360**). Tümü çark yapımı ve orta mal özelliği taşıyan bu çömleklerin pişirme amaçlı kullanıldıkları yüzeyde izlenen alacalanma ile anlaşılmaktadır. Çö. Tip 3 ile tanımlanan kalınlaştırılmış ağız kenarlı boyunsuz çömlekler Tip 3.1 (**Levha 40/388-389**), Tip 3.2 (**Levha 40/391**), Tip 3.3 (**Levha 41/396-399**) ve Tip 3.4 (**Levha 42/405**) form özelliği göstermekte olup dış bükey gövdelidir. Sadece bir örnekte dikey kulp göze çarpmaktadır (**Levha 41/399**). Dışa çekik ağız kenarlı çömlekler en yaygın form grubudur (Çö. Tip 4). Ağız kenarlarının işleniş biçimlerine göre birçok farklı alt tipi bulunmaktadır. Bunlar içerisinde Tip 4.1 formları kısa, dışa çok hafif çekik ağız kenarlıdır. Tabaka V'e ait 2 örneği bulunan bu formlardan **Levha 43/409** kaba el yapımı mal özelliği göstermektedir (Grup 1b). Diğer yandan **Levha 43/410** ise çark yapımı ve orta mal özelliklerine sahiptir (Grup 5f). Dışa çapraz çekik ağız yapısı ile Tip 4.2 (**Levha 43/415-418**) ve dışa çekilerek kıvrılmış ağız kenarı ile Tip 4.3 (**Levha 45/431**)'ün genel mal özellikleri dikkate alındığında pişirme kabı olarak üretildikleri anlaşılmaktadır. Bu tabakada çömleklerin Tip 4.4 ve Tip 4.5 formları görülmemektedir. Bununla birlikte 24-35 cm arasında değişen ağız çapları ile Tip 4.6 seramiklerinin pişirme amaçlı kullanılmadıkları daha çok saklama amacıyla üretildikleri açıktır (**Levha 46, 93/448-449**). Aynı şekilde mal ve form özelliklerinden hareketle Tip 4.7 (**Levha 46-47/ 452-456, Levha 93/452, 455**) ve Tip 4.8 (**Levha 48/464-466**) seramiklerinin de benzer amaçlı günlük kullanım kapları oldukları ifade edilebilir. Boyunsuz çömleklerin dışa çekilerek döndürülmüş ve kalınlaştırılmış ağız kenarlı Tip 4.8 seramikleri ortalama 20 ile 35 cm arasında değişen ağız çapına sahiptir (**Levha 48/464-466**). Bunlardan **Levha 48/ 464 ve 466** çark yapımı orta mal (Grup 5), **Levha 48/465** ise yine çark yapımı ancak kaba mal özelliği yansıtmaktadır (Grup 4). Çö. Tip 5 ve Tip 6'daki seramikler kısa boyunlu tüm çömlekleri kapsamaktadır. Tip 5 seramikleri dik ağız kenarlı, Tip 6 ise dışa çekik ağız kenarlılardır. Her ikisinde ağız biçimlerindeki farklılıklara göre alt tiplere ayrılmaktadır. Ancak bu iki tip içerisinde sadece Tip 6.1'deki formlar tabaka V dönem özelliği

göstermektedir (**Levha 50/476-477**). Dışa çekilerek hafif kıvrılmış ve kalınlaştırılmış ağız kenarlı bu tip formlar 16 ile 26 cm arasında değişen ağız çapına sahiptir. Bunlardan **Levha 50/476** çark yapımı orta mal **Levha 50/477** ise el yapımı kaba mal özelliği yansıtmaktadır. Her ikisinde gözlenen mal özellikleri bu tip kapların pişirme amaçlı kullanıldıklarını göstermektedir.

Tabaka V seramikleri içerisinde sadece 7 adet geniş ağızlı çömlek ya da krater olarak tanımlanan kaplar bulunmaktadır. Kapak yuvalı ve yuvasız oluşlarına göre iki ana grubu ayrılan bu kaplardan Tip 1 ve 2 kapak yuvasızları, Tip 3 ve 4 kapak yuvalıları kapsamaktadır. Kapak yuvasız olanlar mal özelliklerinden dolayı, hazırlık amaçlı kullanılmış mutfak kapları olmalıdır (**Kr. Tip 1.2 Levha 52, 94/499**); **Tip 2.1 Levha 53/501**; **Tip 2.2 Levha 53, 94/504-505**). Çünkü bu kapların pişirme işlevi görmediği açıktır. Kapak yuvalı olanlar ise olasılıkla katı veya sıvı besinleri saklama amaçlı üretilmiştir (**Kr. Tip 4.2 Levha 54, 94/512-514**). Ayrıca krater formuna ait bir boyun ve gövde parçası da bu tabakadan ele geçmiştir (**Levha 55, 94/521, 524**)

Kınık Höyük tabaka V seramikleri arasında büyük boyutlu ve kalın cidarlı sadece depolama amaçlı kullanılmış pitos türü kaplarda görülmektedir. Kalınlaştırılmış (P. Tip 1) ve dışa çekilmiş (P. Tip 2) olmak üzere iki farklı ağız tipi ve bunların alt tiplerinden oluşan pitoslar 10 adettir. Bunlardan ikisi Tip 1 (**Levha 56/527-529**), diğer beş tanesi Tip 2.1 (**Levha 56/530-531, Levha 57/537-539**), geriye kalan diğer dört tanesi Tip 2.2 (**Levha 57/541-543**) ve Tip 2.3 (**Levha 57/544**) form özelliği göstermektedir. Bunlardan dışa çekilerek kıvrılmış ağız kenarlı P. Tip 2.2 seramiklerinin sadece bu tabakaya özgü olduğu diğer tabakalarda üretiminin devam etmediği anlaşılmıştır.

Pitoslar dışında testiler de bu tabakada kullanım görmüştür (T.). Boyunlu ve yonca ağızlı olmak üzere iki tipi bulunan testilerden T. Tip 1, Tip 2 ve Tip 3 boyunlu testileri, T. Tip 4 ve Tip 5 ise yonca ağızlı testileri kapsamaktadır. Söz konusu testiler ağız kenarlarına göre birçok alt tipe ayrılmaktadır (**T. Tip 1 Levha 58/545**; **Tip 2.1 Levha 58/552-555**; **Tip 2.2 Levha 59, 96/562-564**; **Tip 2.4 Levha 60/568**; **Tip 2.5 Levha 60/570-577, Tip 2.6 Levha 61/581**) Özellikle bunlardan dışa eğik kalınlaştırılmış ağız kenarı ile tanınan Tip 2.5 tabaka V içerisinde en yaygın olanıdır. Diğer yandan yonca ağızlı testilerin Tip 4'ü bu dönemde görülmemekte ancak Tip 5 az sayıda örnekle temsil edilmektedir (**T. Levha 63/587-588**).

Diğer formlar başlığı altında değerlendirilen minyatür kaplardan sığ bir çanak (**Tip 1 Levha 64/595**), çaydanlık türü emzikli bir kap (**Tip 2, Levha 64/596**) ve bir çömlekçik (**Tip 3 Levha 597**) bu döneme verilmektedir. Çapları 6 cm veya daha küçüktür. Günlük kullanıma elverişli boyutlardan çok küçük olan bu tür kaplar özel bir amaç için üretilmiş olmalıdır.

İncelenen dönem seramiği arasında az sayıda kulp görülmektedir. Bunlar arasında dikey oval kesitli ve tepe kısmı yumrulu şerit bir kulp (**Klp. Tip 1.3 Levha 65/606**), üzeri baskı bezekli şerit kulp (**Klp. Tip 1.4 Levha 65/607**), yuvarlak kesitli tepe kısmı yumrulu kulp (**Klp. Tip 2.1 Levha 66, 98/608**) ve çekiç biçimli kulplar (**Klp. Tip 3 Levha 66, 98/610-611**) yer almaktadır. Oldukça iri boyutlu Klp. Tip 1.3 bir pitosa ve Klp. Tip 1.4 ise çömlek türü bir kaba ait olmalıdır. Bununla birlikte Klp. Tip 2.1 (Levha 66, 98/608) ve Klp. Tip 3 (**Levha 66, 98/610**)’te karşılaşılan çekiç biçimli kulpların biri fincan türü, diğeri **Levha 66, 98/611**’in ise krater türü bir kaba ait olduğu anlaşılmaktadır. Gövdeden tutamaklar ise sadece “S” pofilli derin bir çanakta ip delikli biçimi ile görülmektedir (**DÇ. Levha 12, 82/92**).

Kınık Höyük tabaka V seramikleri içerisinde düz dipler (**Tip 1.1 Levha 67/612**), yuvarlatılmış düz dipler (**Tip 1.3 Levha 68/626-627**), kenarlı düz dipler yanında (**Tip 1.4 Levha 68/629**) halka kaide (**Tip 2 Levha 68/630-636**) ve yüksek kaide de (**Tip 4 Levha 69/643**) görülmektedir. Düz dipler genellikle çömlek türü kaplarda karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte yuvarlatılmış düz diplerden **Levha 68/626** çömlek, **Levha 68/627** ise oldukça kaliteli mal özelliği ile fincan kaidesi olmalıdır. Diğer yandan Levha 68/629 bir şişe dibidir. Halka kaide ve yüksek kaide örneklerinin ise çanak türü kaplara ait olduğu eldeki tam örnekler ışığında söylenebilir (**D.Ç Tip 1.2 Levha 2/14; D.Ç Tip 4/7 Levha 13/107**)

5.1.3. Bezeme Özellikleri

Erken Demir Çağı sonları Orta Demir Çağı başlarına ait tabaka V’in zengin boya bezemeli örnekleri, Kınık Höyük’te bu dönem görülen bezeme anlayışı konusunda bilgiler vermektedir. İncelenen dönem seramiklerinde boya bezeme (Tip 1) ve baskı bezeme (Tip 2) görülen bezeme türleridir. Boya bezeme kendi içinde tek renkliler (Tip 1a), iki renkliler (Tip 1b) ve çok renkliler (Tip 1c) olarak ayrılrsa da bu dönem seramikleri Tip 1a ve Tip 1b özellikleri göstermektedir. Tek renkli boya bezemelerde (Tip 1a) mat,

koyu veya açık kahverenginin tonları ve siyah renk hakimdir. Az sayıda örneği bulunan iki renkliler de (Tip 1b) ise mat koyu kahve, siyah ve kırmızı kullanılan renkler arasındadır. Motif türlerine göre birçok alt tipe ayrılan boyalı seramiklerin bu döneme özgü tek renklileri (Tip 1a) geometrik (Grup 1a1) ve figüratif (Tip 1a2) , iki renklileri ise (Tip 1b) yalnızca geometrik motiflerden (Grup 1b1) ibarettir.

Bu dönemin tek renklileri (Tip 1a) içerisinde geometrik motifler en yaygın olanıdır (Tip 1a1). Oldukça çeşitlik gösteren bu motiflerden tekli şeritler (Tip 1a11a) az sayıda örnekte karşımıza çıkmaktadır. Daha çok derin (**Levha 1, 77/8-9; Levha 4, 77/30; Levha 6, 68/46**) ya da sığ çanakların (**Levha 30, 88/271**) dış, bazende iç yüzeydeki ağız kısımlarına ince bir hat halinde yerleştirildikleri görülmektedir. Ancak “S” profilli bir çanağın dış yüzeyinde ağızdan gövdeye geçiş kısmına uygulandığı da dikkati çekmektedir (**Levha 12, 82/92**). Belirtilen örnekler dışında testi türü kapların ağız içi ya da boyun kısımlarında motifin sevilerek kullanıldığı görülmektedir (**Levha 58, 96/554-555; Levha 60, 96/573**) İkili şeritlerin (Tip 1a11b) “S” profilli (**Levha 12, 82/94**), kapak yuvalı iki derin çanak ile (**Levha 20, 84/164**) sığ bir çanağın (**Levha 25, 86/209**) dış yüzeyinde ana motif olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Üçlü ya da çoklu paralel şeritler en yoğun görülen motif türleri arasındadır (Tip 1a11c). Genellikle birbirine paralel uzanan peşi sıra yerleştirilmiş çizgi dizilerinden oluşan bu motif, derin çanaklar (**Levha 1, 77/9; Levha 12, 88/93-94**) sığ çanaklar (**Levha 25, 86/209; Levha 30, 88/268-270**), testi türü kaplar (**Levha 59, 96/563-564**) ve boyun parçalarında (**Levha 70, 98/646**) yoğunlaşmaktadır. Ayrıca boyalı bir gövde parçası üzerinde de motif görülmektedir (**Levha 74, 102/685**). Tümü devetüyü bej tonlarda yüzey üzerine kahverenginin tonlarında yapılmışlardır. Söz konusu formların tümünde motif ana bezeme unsurudur. Ancak gövde parçaları üzerinde çoğunlukla alan sınırlayıcı, yardımcı bezeme unsuru olarak kullanıldıkları anlaşılmaktadır (**Levha 71, 99/656, Levha 72, 100/667**). Bu dönem seramiklerinde görülen bir diğer motif türü kalın şeritlerdir. Ancak sınırlı sayıda kap üzerine tekli (Tip 1a11d) (**Levha 16, 83/126**) ya da ikili haliyle uygulandıkları gözlenmiştir (Tip 1a11e) (**Levha 46, 93/448**). Kaplar üzerinde en sık karşılaşılan motif türlerini ağız üzerine yapılan façetalar (**Tip 1a12a Levha 5, 78/38-40; Levha 6, 79/50 ; Levha 9, 80/71; Levha 14, 83/110; Tip 1a12b Levha 15, 83/122; Levha 23, 85/191; Levha 27, 86/240; Levha 29, 87/261; Levha 46, 93/452; Levha 54, 94/514**) ve façetaların ikili açık yay dizileri (**Tip 1a13e Levha 10, 81/74; Tip 1a13g Levha 11, 81/84**), zikzaklar (**Tip 1a110b**

Levha 5, 78/41; Levha 6, 78 /46-47; Levha 11, 81/81; Levha 28, 87/249), balık kılıcı (Tip 1a18b Levha 7, 79/52-53), mazgal meander⁶³⁶ (Tip 1a112d Levha 6, 78/48; Levha 12, 82/94), iç içe üçgen (Tip 1a115b Levha 11, 81/83) ve “S” motifi ile birlikte yapıldıkları kombinasyonlar oluşturmaktadır (Tip 1a120 Levha 30, 88/271). Bununla birlikte açık paralel yay dizilerinin bir kraterin ağız üzerinde facetasız kullanıldığı görülmektedir (Levha 53, 94/505). Kapalı yay motifleri dikey ya da yatay pozisyonda, genellikle açık ağızlı kapların iç ya da dış yüzeyinin (Tip 1a13c Levha 3, 77/20; Tip 1a13b Levha 12, 82/92; Tip 1a13d Levha 34/319; Tip 1a13c Levha 36/345) kapalı kapların ise sadece dış yüzeyinin süslenmesinde tercih edilmiştir (Tip 1a13a Levha 70, 98/647, Tip 1a13d Levha 70, 99/648). Bu dönemin sevilerek yapılan motif türlerinden bir diğeri iç içe (konsantrik) dairelerdir (Tip 1a16). Kaplar üzerinde birçok farklı tipi ile karşılaştığımız motifin ikili biçimi daha çok merkez noktalı olup (Tip 1b15 Levha 71, 100/662; Tip 1a16b Levha 72, 100/666) tek bir örnekte merkez noktasız hali ile karşımıza çıkmaktadır (Tip 1a16a Levha 3, 77/20). Motif, derin bir çanağın dış yüzeyinde, dikey pozisyonlu kapalı yay dizilerinin sınırladığı bir metop içerisinde, doldurma motif olarak kullanılmıştır. Orta Anadolu Demir Çağ seramiklerinde çanakları bu şekilde bezeme geleneği yaygın değildir. Kızılırmak yayı içerisindeki yerleşimler ve güneyine baktığımızda bu tür kapların yalnızca dudak üzerinin bezendiği görülmektedir. Bununla birlikte örneğimiz üzerindeki iç içe dairelerin yapılış biçimleri ve bu kadar yoğun kullanılması Alişar IV seramiklerini hatırlatmakta ve bu bezeme geleneğinin bir ürünü olduğunu düşündürmektedir. Üçlü iç içe daireler (Tip 1a16c Levha 35, 91/337; Levha 36, 91/342; Levha 55, 95/525; Levha 71, 99/653; Levha 74, 102/688) ve bunların merkez noktalı biçimleri (Tip 1a16d Levha 35, 91/339; Levha 70, 98/647) daha çok fincan türü kapların gövde kısımlarında, boyun ve gövde parçalarında yoğunlaşmaktadır. Genellikle kaplar üzerine yatay düzende uygulandığını gördüğümüz bu motifin bir örnekte triglif ve metoplara bölünmüş alanlara yerleştirildiği dikkat çekicidir (Levha 55/525). Çünkü böyle bir düzenleme Orta Anadolu Demir Çağ boyama geleneğinde görülmemektedir. Benzer bir durum tek renkli beşli iç içe daire (Tip 1a6e Levha 73, 101/676; Levha 73, 101 /674) ve iki renkli onbirli iç içe daire içinde geçerlidir (Tip 1c17 Levha 71, 100/661). İki gövde parçası üzerinde oldukça büyük boyutlarda işlenen içi içe dairelerin en dış ve iç kısmındaki daireleri kalın, diğerleri ise ince yapılmıştır. Gerek

⁶³⁶ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, 39/528.

büyük boyutlu oluşları gerekse yapılış biçimleri Orta Anadolu Demir Çağ bezeme geleneğine yabancı olup, kapların ithal olduklarını göstermektedir. İç içe yarım daire motifi çok az sayıda olup tek bir parça seramik üzerinde görülmektedir (**Tip 1a15 Levha 74, 102/683**). Zikzak, bu dönemde en sık kullanılan motif türüdür (**Tip 1a110**). Motif daha çok zikzak bantlar şeklinde yapılmış olup tek bir örnekte içi taralı işlenmiştir (**Tip 1a110c Levha 73, 101/673**). Burada zikzak motifin etrafına ikili iç içe daireler yerleştirilmiştir. Çoğunlukla derin çanakların dudak üstü süslemesinde (**Levha 3, 77/20; Levha 6, 78-79/46-47, 49; Levha 8, 80/64; Levha 9, 80/67-68**) nadiren sığ çanaklarda (**Levha 28, 87/249**) gördüğümüz bu motif, çömlek ya da bir testiye ait olabilecek boyun (**Levha 70, 98/644**) ve gövde parçaları üzerinde de görülebilmektedir (**Levha 72, 100/663-664**). Bahsi geçen örneklerde yer alan çanaklar üzerinde ya tek başlarına ya da façetalarla birlikte kullanılmışlardır. Dönemin diğer bir sevilen motifi dalga bezemedir. Tabaka V boyalı seramiklerinde tekli dalga ve birbirine paralel uzanan dalga olmak üzere iki tipi bulunmaktadır (Tip 1a14a-Tip 1a14b). Bu dönemde hem tek (**Tip 1a14a Levha 20, 84/164; Tip 1a14b Levha 7, 79/54; Levha 30, 88/272; Levha 36, 91/340; Levha 59, 96/562; Levha 71, 99/655; Levha 72, 100/667; Levha 74, 102/684**) hemde iki renkli seramikler üzerinde (**Tip 1b16 Levha 47, 93/455**) birçok farklı kompozisyonda işlenmişlerdir. Motif ağırlıklı olarak açık ağızlı kapların dudak üstü süslemesinde tercih edilmiştir. Bununla birlikte testi ve çömlek türü kapalı kaplarda ise boyun veya gövdeye uygulandıkları anlaşılmıştır. Balıkkılçığı motifi çok az sayıda seramik üzerinde yer almaktadır (Tip 1a18). Derin bir çanağın dudak üstünde ana bezeme unsuru olarak karşımıza çıkan motifin (**Tip 1a18a Levha 9, 80/66**) diğer iki örnekte façetalarla birlikte kullanımı söz konusudur (**Tip 1a18b Levha 7, 79/52-53**). Kınık Höyük tabaka V seramikleri içerisinde nadir görülen diğer bir motif ağ taramadır. Sınırlandırılmış belli bir alanın iç kısmının verev çizgilerle taranması ile oluşturulmuş bu motif iki derin çanağın dudak üstünde (**Tip 1a117a Levha 7, 79/55; Levha 10, 80/73**), bir fincan gövdesi (**Tip 1a117a Levha 35, 91/339**) ve formu anlaşılamayan bir gövde parçası üzerinde görülmektedir (**Levha 71, 99/656**). Üçgenler bu dönem seramiklerinde çok yoğun olmamakla birlikte çeşitli biçimlerde işlenmişlerdir (Tip 1a115). Bunlardan iç içe geçmiş üçgenler derin bir çanağın dudak üstünde (**Tip 1a115b Levha 11, 81/83**) ve bir gövde parçasında (**Tip 1a115a Levha 72, 100/668**) görülmektedir. Çoklu hatların iç içe geçmesi ve orta kısmında oluşan eşkenar dörtgenlere bağlanması ile oluşturulmuş bir başka tip, bu

kez fincan türü kabın dış yüzeyini süslemiştir (**Tip 1a115c Levha 34, 90/316**). Basit içi ağ taralı üçgeler yalnızca iki örnekle temsil edilmiştir (**Tip 1a115e Levha 72, 101/672; Levha 74, 102/684**). Bununla birlikte etrafı kalın ya da çapraz taralı bir hatla sınırlandırılmış içi ağ taralı üçgenler sınırlı sayıda örnekte görülmüştür (**Tip 1a115f Levha 35, 91/336; Levha 36, 92/344; Levha 73, 101/675**). İçi ağ taralı ters üçgenler ise tek bir fincan gövdesinde işlenmiştir (**Tip 1a115g Levha 36, 91/341**). Tabaka V'in tek renkli seramiklerinde eşkenar dörtgen motifler (baklava) üç farklı biçimiyle kendini göstermiştir. Bunlar köşelerden üçgenlerle bağlanmış içi ağ taralı eşkenar dörtgenler (**Tip 1a116a Levha 74, 102/689, Levha 29/253**), içi dolu eşkenar dörtgen dizileri (**Tip 1a16c Levha 74, 102/686**) ve iç içe eşkenar dörtgenlerdir (**Tip 1a116d Levha 55, 94/524**). Şua motifi tek bir örnekle temsil edilmekte olup bir kraterin dudaktan boyna geçiş kısmında karşımıza çıkmaktadır (**Tip 1a111 Levha 54, 94/513**). Meander motif bu dönemde az sayıda örnekte dört farklı şekilde işlenmiştir: Birinci tipi, şua motifli kraterin boyun kısmında yer alan Bossert'in⁶³⁷ çengel meander olarak isimlendirdiği meander türünü oluştururken (**Tip 1a112a Levha 54, 94/513**), ikinci tip yine çengel biçiminde ağza sahip birbirini peşi sıra gelen "Z" dizilerinden oluşmaktadır (**Tip 1a112b Levha 35, 91/337**). Bossert bu meander türünü "S" meander olarak isimlendirmiştir⁶³⁸. Üçüncü tip, dış dizisi, mazgal ve menderes⁶³⁹ gibi isimlerle de anılan basit biçimli, kalın çizgili meander türüdür (**Tip 1a112d Levha 6, 78/48; Levha 72, 101/671**). Bu meanderin içi kafes panellerle taranmış biçimi iki renkli boyanmış bir gövde parçası üzerinde işlenmiştir (**Tip 1b15 Levha 71/662**). Söz konusu tüm bu örnekler dışında çarpı (**Tip 1a118a Levha 66, 98/611; Levha 66, 98/610; Tip 1a118b Levha 36, 91/343**), "S" dizisi (**Tip 1a120 Levha 30, 88/271; Levha 36, 91 /342**), yarım daire dizileri (**Tip 1a113a Levha 70, 99/650; Tip 1a113a 34, 90/320; Levha 72, 100/666**) paralel şeritler arasında nokta dizileri (**Tip 1a125 Levha 7, 79/55**), kumsaati ve artı motifi (**Tip 1a124 Levha 54, 94/514**), triglif motif (**Tip 1a123a Levha 55, 94/521; Tip 1a123b Levha 70, 98/645**), bir dolu bir boş kare (**Tip 1a122 Levha 60, 96/573**), paralel şeritler arası çapraz taramalar (**Tip 1a121 Levha 70, 99/651**), dama tahtası (**Tip 1a114a Levha 70, 99/649**), iç içe aç (Tip 1a19 Levha 35, 91/338; Levha 72, 100/669), hücre dizisi (**Tip 1a126 Levha 72, 100/667; Levha 72, 101/670**) ve bazı tanımlanamayan motif türleri (**Tip 1a128 Levha 71, 99/654; Levha 72,**

⁶³⁷ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, 43.

⁶³⁸ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, 43.

⁶³⁹ Ökse, *Önasya Arkeolojisiinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler*, 84.

100/665) bu dönem geometrik motifler içerisindeki nadir görülen bezeme türlerini oluşturmaktadır.

Kınık Höyük'te geometrik motiflerde görülen zenginlik figüratif motiflerde bulunmamaktadır (Tip 1a2). Bu grup içerisinde sadece bir geyik figürü yer almaktadır (**Tip 1a2 Levha 28, 87/249**). S.Ç Tip 3.7 formu üzerinde yer alan geyik figürü, sarımsı devetüyü üzerine koyu kahverengi kullanılarak boyanmıştır. Figür kalıpta şekillendirildikten sonra kesip çıkartılmış ve çanağın dış yüzüne aplike edilmiştir⁶⁴⁰. Boyama tüm bu işlemlerin tamamlanmasının ardından gerçekleştirilmiştir. Kap parçası üzerinde figürün gövdesi, arka bacakları ve ön bacağının biri rahatlıkla görülebilmektedir. Baş kısmını bilemediğimiz geyiğin gövde kısmı dikine inen kesik çizgiler ve kelebek motifi ile süslenmiştir.

Baskı bezek bu dönemde yaygın değildir (Tip 2). Sınırlı örnek üzerinde, kertik/çentik, zikzak, “V”, “X” ve iç içe üçgenlerden oluşan geometrik motifler görülmektedir (Klp. Tip 1.3, Levha 65/606, Klp. Tip 1.4 **Levha 65/607, Levha 75-76/693-697, 699**). Bu motifler daha çok pitos olabilecek gövde parçaları ve kulplar üzerinde yaygındır. Bununla birlikte sığ bir çanak üzerinde de urgan bezemenin varlığı göze çarpmaktadır (**Tip 2a7 Levha 21/170**).

5.1.4. Karşılaştırma

Seramik çalışmalarında form ve bezeme aynı zamanda mal korelasyonu üzerinden yapılacak incelemeler bölgesel etkileşimleri ortaya koyacağı gibi yerel özelliklerin anlaşılmasında sağlamaktadır. Bu nedenle bu dönem seramiğinin karşılaştırılmasında mümkün olduğunca bu üç özelliğe dikkat edilerek değerlendirme yapılacaktır.

Kınık Höyük Tabaka V seramikleri içerisinde açık formlu düz gövdeli derin çanakların (D.Ç) çark üretimi benzerlerini (**D.Ç Tip 1.1 Levha 1/1-2**) hem form hemde mal özellikleri bakımından Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasında⁶⁴¹, el yapımı olanlar

⁶⁴⁰ Alvisse Matessi, Marco Capardoni, Anna Lanaro, “Excavations at Kınık Höyük (Aug.-Oct. 2011): A Preliminary Report on the First Season”, *Proceedings of the 8th International Congress on the Archaeology of Ancient Near East, Warsaw 30 April-4 May 2012, Wiesbaden*, in press, 327

⁶⁴¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf 76 KL92-M80, KL93-M53; Taf 77 KL88-1294.

(D.Ç Levha 1/3) ise Boğazköy Büyükkaya⁶⁴², Çadır Höyük⁶⁴³ ve Gordion YHSS 7A (MÖ 1100-900)⁶⁴⁴ EDÇ tabakalarında görülmektedir. Bununla birlikte açık dış bükey gövdeli ve tamamı çark yapımı olan D.Ç Tip 1.2 formlarının hem boyalı hemde boyasız benzerleri (Levha 1/6-10) Kaman-Kalehöyük IId1-3⁶⁴⁵ ve Porsuk IV⁶⁴⁶ tabakalarından bilinmektedir. Ancak D.Ç Levha 1/8 ve 9'da yer alan boyalı seramiklerin özellikle Porsuk III⁶⁴⁷ ve Konya çevresi araştırmalarında Orta Demir Çağ'a verilen benzerleri de görülmektedir⁶⁴⁸. Bu durum formun EDÇ'de üretilmeye başladığını ve ODÇ içlerine değin yapımının devam ettiğini göstermektedir. Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakaları radyokarbon analizlerine göre MÖ 1200-800 arasında tarihlendirilmektedir⁶⁴⁹. Porsuk IV ise Dupré tarafından yaklaşık olarak MÖ 1100-850 yılları arasına verilmektedir⁶⁵⁰. Hafif içe kalınlaştırılmış ağız yapısı ile D.Ç Tip 3.1 formunun (Levha 3/20-22) benzerleri Kaman-Kalehöyük IId1-3⁶⁵¹ tabakasında görülmekte ancak formun üretiminin IIc2-3 tabakasında da devam ettiği anlaşılmaktadır⁶⁵². Porsuk IV⁶⁵³ ve Boğazköy Büyükkaya⁶⁵⁴ benzer formların görüldüğü diğer yerleşimlerdir. Ancak Boğazköy Büyükkaya'da Erken Demir Çağ'ın geç evresinde (MÖ 1070-990) görülen formlar el yapımı ve perdeli mal özelliği ile ayrılmaktadır. Bununla birlikte Levha 3/21'deki derin çanağın benzer form ve boya bezekli bir örneğine rastlanmamıştır. Yalnızca Maşat Höyük III. yapı katında basit ağız kenarlı bir çanağın dış yüzeyinde dikey yerleştirilmiş iç içe konsatrik daireler

⁶⁴² Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf 1/1, Taf. 5/1, 13, 26, Taf. 9/12.

⁶⁴³ Jennifer Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", *Anatolica XXXVI*, 2010, 81, Fig. 5a/a.

⁶⁴⁴ Robert C. Henrickson-Mary M. Voigt, "The Early Iron Age at Gordion: The Evidence From The Yassihöyük Stratigraphic Sequence" (Ed. N.Tuna-Z. Aktüre-M.Lynch), *Thracians and Phrygians: Problems of Parallelism*, Ankara 1998, 100, Fig. 14/2-3.

⁶⁴⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf 72/KL90-M34, KL89-M248, KL92-M14, KL92-P4, KL92-P9.

⁶⁴⁶ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, 183, PL. 44/1-3, Pl. 46/15, 10, 11.

⁶⁴⁷ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, 183, PL.60/2-5.

⁶⁴⁸ Hasan Bahar-Özdemir Koçak, "Eskiçağ Konya Araştırmaları 2 (Neolitik Çağ'dan Roma Dönemi Sonuna Kadar)", Konya 2004, Çizim 50/3-4, Çizim 51/4-5, Çizim 52/1-4, 6.

⁶⁴⁹ Takayuki Omori, Toshio Nakamura, "Radiocarbon Dating of Archaeological Materials Excavated at Kaman-Kalehöyük: Initial Report", *Anatolian Archaeological Studies Vol. XV*, 2006, 267 (263-268 pp).

⁶⁵⁰ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, 69-70.

⁶⁵¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf 71/KL90-M42, KL90-M351, Taf 72/KL92-M19

⁶⁵² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf 109/KL89/P500, KL88-P165, KL89-M413.

⁶⁵³ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 49/39, 34.

⁶⁵⁴ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf 21/6.

görülmektedir⁶⁵⁵. Maşat Höyük'te MÖ750-650/600'lere verilen bu kap Orta Demir Çağ'ın geç evresine aittir⁶⁵⁶. Diğer yandan bu denli yoğun konsatrik daireler özellikle Alişar IV'ün silüet stilde yapılmış seramiklerinde yaygın görülmektedir⁶⁵⁷. Aynı seramik geleneğinin bir ürünü olduğu açık olan örneğimizin daha önce *Bölüm 2.3*'de değinilen Alişar IV kronolojik verileri ışığında Kınık Höyük tabaka V'in, MÖ 9 yüzyıl sonlarına ait olduğu düşünülmektedir. Çok az sayıda örneği bulunan D.Ç Tip 3.3'ün (**Levha 4/27-28**) gerek form gerekse mal özelliği ile en yakın benzeri yalnızca Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasında bulunmaktadır⁶⁵⁸. Yarı küresel gövdeli D.Ç Tip 3.4 (**Levha 4/30-31**) seramiklerinin çark yapımı benzerlerine Kaman-Kalehöyük IId1-3⁶⁵⁹ ve Porsuk IV⁶⁶⁰ tabakalarında el yapımı olanlarına ise Boğazköy Büyükkaya EDÇ orta evresinde (MÖ 1125-1065) rastlamaktayız⁶⁶¹. Dışa eğik çift kalınlaştırılmış ağız kenarlı D.Ç Tip 3.5 (**Levha 5/35-36**) formu Kınık Höyük'ün bu dönem seramikleri içerisinde çok yaygın değildir. Sadece iki parça seramikte temsil edilen bu formun çark yapımı benzerlerini Kaman-Kalehöyük IId1-3⁶⁶² ve el yapımı olanlarını ise Boğazköy Büyükkaya'nın MÖ 1125-1065 arasına tarihlendirilen Erken Demir Çağ orta evresinde görmek mümkündür⁶⁶³. D.Ç Tip 3.5 formu çark yapımı ve orta mal özelliği ile daha çok Kaman-Kalehöyük örnekleriyle paralellik göstermektedir. Bununla birlikte Kaman-Kalehöyük örnekleri dudak üzerinin boya bezemeli oluşu ile farklılık yansıtmaktadır. Tabaka V'in sonlarına ait olduğunu düşündüğümüz çark yapımı ince mal özelliği gösteren D.Ç Tip 3.6 (**Levha 5/38-41**) formu Kaman-Kalehöyük IId1-3⁶⁶⁴ ve Porsuk IV⁶⁶⁵ tabakalarından bilinmekte ancak bunlar orta mal özelliği göstermektedir. Diğer yandan bu formun üretiminin hem Kaman-Kalehöyük IId2-3 (MÖ 900-700)⁶⁶⁶ hemde Porsuk III'te (MÖ 8.

⁶⁵⁵ Özgüç, *Maşat Höyük II*, Pl. 63/3a.

⁶⁵⁶ Özgüç, *Maşat Höyük II*, 21-22.

⁶⁵⁷ Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, 403-404, Fig 458/2, 7, 11, Fig 460/10, 14, 15.

⁶⁵⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 72 KL90-P105.

⁶⁵⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 72/KL92-M75.

⁶⁶⁰ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, 186, Pl. 47.

⁶⁶¹ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf.7/4

⁶⁶² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 72/KL90-P107, KL90-P110, KL90-P114, KL90-M7.

⁶⁶³ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 9/3-5, 8.

⁶⁶⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 73/ KL90-M29.

⁶⁶⁵ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 48/21, 27, 23, 24.

⁶⁶⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 112/KL89-M220, Taf 113/KL89-M219.

yüzyıl)⁶⁶⁷ devam ettiği anlaşılmaktadır. Tabaka V seramikleri içerisinde en yaygın form grubunu oluşturan D.Ç Tip 4.1 (**Levha 6-7/46-55**)’in çok sayıda boyalı ve boyasız benzeri hem Kaman-Kalehöyük IId1-3⁶⁶⁸ hem de Porsuk IV⁶⁶⁹ tabaka seramiklerinden bilinmektedir. Ayrıca Kaman-Kalehöyük IId2-3⁶⁷⁰, Boğazköy Büyükkaya⁶⁷¹ ve Çadır Höyük’te⁶⁷² MÖ 9. yüzyıla verilen ODC başlarında bu formun sevilerek kullanımının devam ettiği görülmektedir. Yarı küresel gövdeli, çark yapımı ve tek bir parça seramikten ibaret D.Ç Tip 4.2 (**Levha 8/63**)’nin form ve mal özellikleri açısından yakın benzerine yalnızca Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasında rastlanmaktadır⁶⁷³. Bununla birlikte el yapımı, düzgünleştirilmiş yüzeyli, orta-ince mal özelliği gösteren form benzerleri Boğazköy Büyükkaya’da görülmektedir⁶⁷⁴. Kınık Höyük tabaka V seramikleri içerisinde karşılaşılan en yaygın form gruplarından bir diğeri D.Ç Tip 4.3 (**Levha 8-10/64-76**)’tür. Genellikle dudak üzerinde boya bezemenin yaygın olduğu bu formun benzerleri ilk Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasında ortaya çıkmaktadır⁶⁷⁵. Ancak IId2-3 tabakalarında da bu form görülmektedir⁶⁷⁶. Yapılan radyokarbon analizleri IId1-3’ün sonları (EDÇ sonu) ile IId2-3’ün başlangıcı (ODÇ başı) arasındaki sınırın MÖ 900-850 arasına tarihlenmesi gerektiğini yönündedir. Diğer yandan IId2-3 ile IId6-IId1 arasındaki sınır ise MÖ 825-800 olarak belirlenmiştir⁶⁷⁷. Bu bilgiler doğrultusunda tabaka V seramiklerinin hem Kaman-Kalehöyük IId1-3 hemde IId2-3’ün başlarını kapsadığı söylenebilir. Alishar’da da benzer ağız işlenişine sahip çanaklar görülmektedir⁶⁷⁸. D.Ç Tip 4.4 (**Levha 11/81-84**)’ün tarihlemesi problemlidir. Çünkü bu form tipi Kaman-Kalehöyük⁶⁷⁹ ve

⁶⁶⁷ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, Pl. 63/27, 42, 33, Pl. 64/44.

⁶⁶⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf 71/KL90-M42, KL90-M97, KL90-M100, KL90-P106, KL90-P109, KL90-P120.

⁶⁶⁹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, Paris, 1983, Pl. 49/39, 35, 40, 36.

⁶⁷⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 109/KL88-1351, KL88-P165, KL89-M1, KL89-M61, KL89-M410.

⁶⁷¹ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 2004, Taf. 41/11.

⁶⁷² Genz, “Iron Age Pottery From Çadır-Höyük”, 168, Fig 2/1-3.

⁶⁷³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 72/KL92-M36.

⁶⁷⁴ Genz, “Iron Age Pottery From Çadır-Höyük”, Taf. 7/6, 10.

⁶⁷⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 73/KL-P20, KL89-M137.

⁶⁷⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 112/KL89-M46, KL89-M220, KL89-M265.

⁶⁷⁷ Kimiyoshi Matsumura-Takuyaki Omori, “The Iron Age Chronology in Anatolia Reconsidered: The Results of The Excavations at Kman-Kalehöyük”, *Proceedings of 6 th International Congress of the Archaeology of the Ancient Near East Volume 1 (ICAANE 6)*, Wiesbaden 2010, 446 (443-453 pp).

⁶⁷⁸ Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, 383, 432/2, 4.

⁶⁷⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 73/KL89-370.

Porsuk'ta⁶⁸⁰ Erken Demir Çağ tabakalarında ilk görülmesine rağmen seramiklerimizdeki gibi dudak üstü bezenmiş benzer örnekler daha çok Porsuk III⁶⁸¹, Alişar⁶⁸², Maşat⁶⁸³, Kültepe⁶⁸⁴, Çadır Höyük⁶⁸⁵ ve Mellart'ın bölgeninin güney kesiminde yaptığı yüzey araştırmalarında⁶⁸⁶ MÖ 9-8. yüzyıl arasına verilen Orta Demir Çağ'da da görülmektedir. Bu bilgiler dahilinde bizim örneklerimizin tabaka V'in MÖ 9. yüzyıl sonlarına yani Orta Demir Çağ başlarına giren erken örnekler olduğu düşünülmelidir. Orta Anadolu'da Demir Çağ'ın nerdeyse her evresinde popüler olan "S" profilli D.Ç Tip 4.5'in (**Levha 12/89-97**) gerek form gerekse mal özelliği ile yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük IId1-3 (MÖ 1200-800) tabakasında görülmektedir⁶⁸⁷. Ayrıca el yapımı benzer formlar Boğazköy Büyükkaya'nın EDÇ tabakalarından bilinmektedir⁶⁸⁸. Bununla birlikte Levha 12/92 ve 94'teki seramikler kırmızı üzerine siyah boyalı olmaları ile dikkati çekmektedir. Bu boyama geleneğinin tarihlenmesine yönelik bazı görüşler bulunmaktadır. Mellart, Kilikya ve Kıbrıs kaplarından bildiğimiz "black on red" olarak isimlendirilen kırmızı üzerine siyah boyama tekniğinin yerel Anadolu üretimi olduğunu ve ilk kez MÖ 800'lerde görüldüğünü ifade etmektedir⁶⁸⁹. Greenewalt ise Anadolu'da üretilen black on red seramiklerin tarihleri ve üretim yerleri konusunda kesin bir saptama yapmanın zor olduğunu, ancak Burdur'un batısında bir yerde üretilmiş olabileceklerini belirtmektedir. Ayrıca, bu seramiklerin MÖ 8. yüzyıla kadar indiği görüşündedir⁶⁹⁰. Darga ise Karatepe seramikleri içerisinde ele geçen black on red'leri Kıbrıs Geometrik III ve Tarsus Orta Demir Çağ malzemesine dayanarak MÖ 850-750 yılları arasına vermektedir⁶⁹¹. Anadolu Demir Çağı'nda MÖ 8-6. yüzyıl arasında yaygın bir boyama geleneği olduğunu belirten

⁶⁸⁰ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl 48/32.

⁶⁸¹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 65/56, 57, Pl. 66/48.

⁶⁸² Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, 383, Fig. 432/13, 15, 20.

⁶⁸³ Özgüç, *Maşat Höyük II*, Şek.-Fig. I/9.

⁶⁸⁴ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, 14, Fig. 8-32 (En soldan ikinci parça)

⁶⁸⁵ Genz, "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", 168, Fig. 2/3.

⁶⁸⁶ Mellaart, "Iron Age Pottery From Southern Anatolia", Pl. 1/1, 3, 8.

⁶⁸⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 75/KL90-M2, KL90-P9, KL90-P14, KL90-P15, KL93-M75.

⁶⁸⁸ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 32/10, 11, 12.

⁶⁸⁹ Mellaart, "Iron Age Pottery From Southern Anatolia", 123; Postgate black on red seramikleri Kilise Tepe'den gelen tabakaya göre MÖ 700-600'e tarihlemektedir J. Nicolas Postgate 2008, "The Chronology of the Iron Age see from Kilise Tepe" *A Re-Assessment of Iron Ages Chronology in Anatolia and Neighbouring Regions*, ANES 45, 2008, 167.

⁶⁹⁰ Crawford H. Greenewalt, "Ephesian Ware", *California Studies in Classical Antiquity* Vol. 6, 1973, 114.

⁶⁹¹ A. Muhibbe Darga "Karatepe-Azatiwattaya Kalesinin Çanak Çömlek Buluntuları", *An. Ar., Prof. Dr. U. Bahadır Alkım Hatıra Sayısı X*, 1986, 398.

Gürtekin, “*Lidya Black on Red*” seramikleri üzerinde yaptığı çalışmada bu boyalıları süsleme unsurlarına göre erken ve geç olmak üzere ikiye ayırarak tarihlenmiştir. Ona göre geometrik motif ağırlıklı erken örnekler MÖ 8-7. yüzyıl, linear stilde yapılmış ve daha çok şerit/bantlar ve meander motiflerden oluşan geç örnekler ise MÖ 7-6. yüzyıl arasına tarihlenmektedir⁶⁹². Bossert⁶⁹³, Büyükkale’deki *black on red* seramikleri MÖ 7.yüzyıla verirken Dupré de ithal *black on red*’lerin MÖ 7. yüzyıl sonlarına ait olabileceğini belirtmektedir⁶⁹⁴. Sams⁶⁹⁵ ise Gordion’dan ele geçmiş *black on red* seramikleri MÖ 6. yüzyıla tarihlenmiştir. Bu seramiğin kökeni konusunda farklı görüşler olmasına karşın, son yıllarda Schreiber tarafından yapılan araştırmalar Kıbrıs kökenli olabileceğini yönündedir⁶⁹⁶. Verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere kırmızı üzerine siyah boyalı seramiklerin kronolojisi konusunda bir uyum gözükmemektedir. Ancak bizim örneklerimizin geldiği tabaka düşünüldüğünde Mellart’ın ifade ettiği gibi MÖ 9. yüzyıl sonları bu boya geleneğinin ortaya çıktığı zaman dilimi olarak düşünülmelidir. Bununla birlikte Kilikya ve Kıbrıs⁶⁹⁷ örneklerine bakıldığında Levha 12/92 ve 94’te görülen form tipi ve bezeme özelliklerinin görülmediği örneklerimizin bölgesel bezeme geleneğinde yapıldıkları, bu nede ile ithal olmadıkları ancak Kilikya etkili yerel ürünler olabileceği düşünülmektedir.

D.Ç Tip 4.7 (**Levha 13/104-105**) dışa çapraz çekik ağız kenarı ile bu tabaka içerisinde iki parça seramik ile temsil edilmektedir. Her ikisinde çark yapımı ve düzgünleştirilmiş yüzeyli olup form ve mal özellikleri açısından benzerleri Kaman-Kalehöyük IId1-3’te görülmektedir⁶⁹⁸. İçe çekik ağız yapısı ve küresel gövdesiyle D.Ç Tip 5.1 (**Levha 14/108-109**)’in çark yapımı en yakın benzerlerine Kaman-Kalehöyük IId1-3⁶⁹⁹ ve Gordion NCT IVb tabakasında rastlanmaktadır⁷⁰⁰. Gordion NCT IVb

⁶⁹² Gül Gürtekin-Demir, “An Eastern Mediterranean Painting Convention in Western Anatolia: Lydian Black-on-Red”, *Orientalia Lovaniensia Analecta* 202, *Intercultural Contacts in The Ancient Mediterranean*, 2011, 368-371.

⁶⁹³ Eva-Maria Bossert “IV. Die Importierte Keramik aus den Phrygischen Schichten von Büyükkale (Boğazköy)”, *MDOG/94*, 1963, 63.

⁶⁹⁴ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, 112.

⁶⁹⁵ G. Kenneth Sams “Imports at Gordion Lydian and Persian Periods”, *Expedition Vol. 21, Num. 4*, 1979, 13, Fig. 10.

⁶⁹⁶ Schreiber, *The Cypro-Phoenician Pottery of The Iron Age*, 307-312.

⁶⁹⁷ Schreiber, *The Cypro-Phoenician Pottery of The Iron Age*, Fig. 4.

⁶⁹⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 70/KL90-M36, Taf. 75 KL90-P14.

⁶⁹⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 69/KL89-M138, Taf. 70/KL92-M39, KL93-M1.

⁷⁰⁰ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, Fig 17/221.

tabakası Frig çark yapımı seramiklerinden oluşmakta ve MÖ 1000-900 arasına tarihlendirilmektedir⁷⁰¹. Bununla birlikte el yapımı benzer formlar Boğazköy Büyükkaya'nın EDÇ'ye ait geç evresinde de görülebilmektedir⁷⁰². Yapılan incelemeler sonucu D.Ç Tip 6.1 (**Levha 14/113**)'nın benzer bir örneğine Midas Kenti'nde rastlanılmıştır⁷⁰³. Dik ağız kenarlı ve omurgalı D.Ç Tip 6.2 (**Levha 14/114**) el yapımı, D.Ç Tip 6.3 (**Levha 14/115**) ise çark yapımıdır. Bu iki formun çark üretimi benzerleri Kaman-Kalehöyük IId1-3⁷⁰⁴ tabakasında el yapımı olanları ile Boğazköy Büyükkaya'da⁷⁰⁵ görülmektedir. Her iki formun birer örnekle temsil edildiği ve Kınık Höyük'te sonraki tabakalarda bu form tipiyle karşılaşmadığı anlaşılmaktadır. D.Ç Tip 6.5 (**Levha 15/118**) formunun en yakın benzerleri Porsuk IV⁷⁰⁶ ve Kaman-Kalehöyük IId1-3⁷⁰⁷ tabakalarından bilinmektedir. Yuvarlatılmış "t" biçimli ağız yapısı ile D.Ç Tip 6.6 (**Levha 15/122**)'nin hem form hemde mal özelliği açısından yine en yakın benzeri Porsuk IV⁷⁰⁸ ve Kaman-Kalehöyük IId1-3⁷⁰⁹ tabakalarında görülebilmektedir. Bununla birlikte Fırat Havzası'nda yer alan Lidar Höyük'te MÖ 800-725 arasına tarihlenen 6b2 tabakasında benzer bir formun varlığı dikkat çekicidir⁷¹⁰. El yapımı orta mal özelliği gösteren D.Ç Tip 6.7 (**Levha 15/123**) bu dönemde çok yaygın olmayan bir form tipi olup el yapımı benzeri Boğazköy-Büyükkaya'nın EDÇ'ye ait orta evresinde (MÖ 1125-1065) görülmektedir⁷¹¹. Diğer yandan Kaman-Kalehöyük IId1-3 (MÖ 1200-800)⁷¹², Porsuk IV (MÖ 1100-850)⁷¹³ ve Gordion'un MÖ 800'lere tarihlendirilen yıkım tabakasında çark yapımı benzer formların varlığı bilinmektedir⁷¹⁴. Tek bir örneği bulunan D.Ç Tip 6.8 (**Levha 15/125**) formunun en yakın benzeri Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasında

⁷⁰¹ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, 196, Table 2.

⁷⁰² Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 21/5.

⁷⁰³ Haspel, *Phrygie Exploration Archeologique La Cite de Midas Ceramique et Trouvailles Diverses*, Pl. 29/4

⁷⁰⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 74/ KL94-M21, KL94-M190, Taf. 75/ KL92-M46.

⁷⁰⁵ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 28/10.

⁷⁰⁶ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 44/7, 6.

⁷⁰⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 69/ KL90-M353.

⁷⁰⁸ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 47/26, 30, 31.

⁷⁰⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 73/ KL89-M137.

⁷¹⁰ Uwe Müller, *Die eisenzeitliche Keramik des Lidar Höyük*, 1999, 427/AB 23.

⁷¹¹ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 8/5

⁷¹² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 74/ KL93-M146.

⁷¹³ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 44/6.

⁷¹⁴ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, Fig. 15/481.

bulunmaktadır⁷¹⁵. Kınık Höyük D.Ç Tip 6.9 (**Levha 16/126-128**) form tipi EDC’de Kaman-Kalehöyük IId1-3⁷¹⁶ tabakalarında görülmekle birlikte, formun üretiminin ODÇ başlarında Kaman-Kalehöyük IIc2-3 (MÖ 900-700)⁷¹⁷ ve Porsuk III (MÖ 8-7)⁷¹⁸ tabakalarında artış gösterdiği anlaşılmaktadır. D.Ç Tip 6.10 (**Levha 17/139**) form tipinin tabaka V seramikleri içerisinde tek bir örneği bulunup çark yapımı en yakın benzeri Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasında görülmektedir⁷¹⁹. Bununla birlikte Gordion/Yassıhöyük Erken Frig yıkım tabakasına (MÖ 800) ait bazı omurgalı formlar D.Ç Tip 6.10 ile benzemektedir⁷²⁰. D.Ç Tip 6.12 formunun (**Levha 18/146-148**) hem mal hem de form özellikleri açısından benzerleri sadece Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasında görülmektedir⁷²¹. Kınık Höyük’te MÖ 11-9. yüzyıl aralığına verilen tabaka V seramikleri içerisinde kapak yuvalı D.Ç Tip 7’nin (**Levha 20/164**) Erken Demir Çağ’a ait bir benzerine ulaşılamamıştır. Ancak Porsuk’ta MÖ 8 yüzyıla tarihlendirilen III. tabakada benzer form tipi ile karşılaşılmaktadır⁷²²

Kınık Höyük tabaka V’de yer alan açık formulu kaplardan bir diğeri sığ çanaklardır (S.Ç). Yayvan gövdeli ve basit ağız işlenişine sahip S.Ç Tip 1.1 formunda hem çark yapımı hemde el yapımı seramikler üretilmiştir. Çark yapımı olanların (**S.Ç Levha 21/166-168**) gerek form gerekse mal özellikleri açısından benzerleri Kaman-Kalehöyük IId1-3⁷²³ tabakasında görülmektedir. Bununla birlikte el yapımı ve perdahlı mal özelliği ile **S.Ç Levha 21/169**’un benzer formlarına Boğazköy Büyükkaya’nın EDC’ye ait orta evresinde (MÖ 1125-1065) rastlanmaktadır⁷²⁴. Diğer yandan urgan (rope) baskı bezekli örneğimizin (**S.Ç Levha 21/170**) form ve bezeme açısından yakın bir benzeri ise Çadır Höyük EDC tabakalarında (MÖ 1200-1000) görülmektedir⁷²⁵. S.Ç Tip 1.2 (**Levha 21/174**) yaygın bir form türü olmayıp benzeri sadece Kaman-Kalehöyük IId1-3

⁷¹⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 79/KL92-M82.

⁷¹⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 75/KL90-P15, KL90-P10.

⁷¹⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 117/KL89-P441, KL89-M221, KL89-P142, KL89-P489.

⁷¹⁸ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, Pl. 70/74, 78, 79.

⁷¹⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 75/KL92-M45, KL92-M66.

⁷²⁰ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, Fig. 12/442.

⁷²¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 76/KL92-M68, KL92-M85, KL93-M149, KL92-M92

⁷²² Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, Pl. 75/110, Pl. 76/108-109.

⁷²³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 76/KL92-M89, KL92-M80, KL93-M87.

⁷²⁴ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 5/1, 5.

⁷²⁵ Ross, “Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009”, 81, Fig. 5a/f.

tabakasında bulunmaktadır⁷²⁶. Ayrıca Gordion/Yassıhöyük EPB IIa (MÖ 900) Erken Frig el yapımı seramikleri içerisinde de benzer bir form görülmektedir⁷²⁷. S.Ç Tip 1.4 (**Levha 21/179**) tek bir örnek ile temsil edilmekte olup hem form hemde gri mal özelliği ile en yakın benzerine Kaman-Kalehöyük EDC tabakasında (IId1-3) rastlanmaktadır⁷²⁸. S.Ç Tip 2.4 (**Levha 23/191**) formunun bu tabakaya ait tek bir örneğini bulunup benzerleri Porsuk IV⁷²⁹ ve Kaman-Kalehöyük IId1-3⁷³⁰ tabakalarından bilinmektedir. Ancak her iki yerleşimin ODC'ye ait tabakalarında bu formun süreklilik gösterdiği anlaşılmaktadır. Kınık Höyük Tabaka V'te ele geçen ve nadir görülen bir form tipi olan S.Ç Tip 2.5 (**Levha 23/194**)'ün form açısından benzeri yalnızca Gordion/Yassıhöyük'te MÖ 800'lere tarihlenen yıkım tabakasında görülmektedir⁷³¹. Çark yapımı S.Ç Tip 2.6 (**Levha 23/195**)'in form açısından benzerlerine ise Kaman-Kalehöyük IId1-3⁷³² ve Porsuk IV'e⁷³³ ait EDC tabakalarında rastlanmaktadır. Hafif içe kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı S.Ç Tip 3.1 (**Levha 25/209**) formunun bu şekilde boyalı ve boyasız benzerleri Porsuk IV⁷³⁴ ve Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakalarında görülmektedir⁷³⁵. Daha öncede belirttiğimiz gibi çanak türü kapların dış veya iç yüzeyinin paralel şeritlerle boyanması özellikle Orta Demir Çağ'la birlikte artış göstermektedir. S.Ç Tip 3.2 (**Levha 25/214**) formunun çark yapımı en yakın benzeri sadece Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakalarında görülmektedir⁷³⁶. Bununla birlikte el yapımı benzer formları Boğazköy Büyükkaya'nın MÖ 1125-1065 arasına tarihlenen EDC orta evresinde görmek mümkündür⁷³⁷. Dışa eğik çift kalınlaştırılmış ağız kenarlı ve yayvan gövdeli S.Ç Tip 3.5 (**Levha 27/233-234**)'in çark yapımı form açısından benzerleri Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasında görülmektedir⁷³⁸. S.Ç Tip 3.6 (**Levha 27/239-241**) form tipinin en yakın benzeri Porsuk

⁷²⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 69/KL94-M59.

⁷²⁷ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, Fig. 1/5.

⁷²⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 76/KL93-M27.

⁷²⁹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 48/27.

⁷³⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 71/KL90-P109, KL90-P120, KL90-P122, KL90-P13.

⁷³¹ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, Fig. 21/518.

⁷³² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 76/KL92-M92.

⁷³³ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl.45/12, 9.

⁷³⁴ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl.46/15, 10, 11.

⁷³⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 72/KL92-M14, KL92-P4, KL92-P9.

⁷³⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 71/KL93-M152.

⁷³⁷ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 5/6.

⁷³⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 77/KL94-M30.

IV tabakasında karşımıza çıkmaktadır⁷³⁹. Burada kabın dudak üzerinin iki renkte ve yatay şerhiler halinde boyandığı dikkati çekmektedir. Dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı ve üzerinde applike edilmiş geyik figürü ile S.Ç Tip 3.7 (**Levha 28/249**) oldukça özel ve ünik bir çanaktır. Figür Alişar IV üretimi olan ve Orta Anadolu'da Alişar'dan⁷⁴⁰ Boğazköy'e⁷⁴¹, Kaman-Kale'den⁷⁴² Porsuk'a⁷⁴³ kadar birçok yerleşimden bildiğimiz silüet stilde yapılmış geyik figürlerini anımsatmaktadır. Ancak applike tarzda bir süsleme tekniğinin kullanılması ile farklılık göstermektedir. Orta Anadolu'da applike tarzda süsleme geleneğinin varlığı Gordion Tümülüs J⁷⁴⁴ ve Boğazköy⁷⁴⁵ gibi az sayıdaki yerleşimden bilinmektedir. Gordion Tümülüs J örneği iki renkli boyanmış bir dinosun kulp kısmına yapılmış aslan figürlü bir aplikten oluşmakta ve MÖ 620-600 arasına tarihlendirilmektedir⁷⁴⁶. Boğazköy'deki örneklerden dinos üzerinde yeralan aslan figürü Büyükkale Ila'da, kapak üzerindeki aslan ya da panter benzeri applike figür ise Kuzeybatı (NWH 3) kısımda ele geçmiştir. Bossert her iki buluntuyu MÖ 700 civarına tarihlemektedir⁷⁴⁷. Söz konusu örnekler iki renkli boyama üslubuyla geç dönem ürünü olup bizim örneğimiz daha erken dönem özelliği yansıtmaktadır. Bununla birlikte Kınık örneğinde olduğu gibi silüet stilde applike geyik figürünün bir benzeri bulunamamıştır. Ancak Orta Anadolu'nun Alişar IV boyama geleneğinde üretildiği açık olan kabın köken bölgesindekilerden tamamen farklı bir kap formu üzerine yine farklı bir üslupla uygulanışı, yerel bir çömlekçi tarafından yapılmış Alişar IV taklidi bir ürün olduğunu düşündürmektedir. Yinede elimizdeki sınırlı verilerle kesin yargılara varmak zordur. Bu stilin Gordion'da ilk MÖ 800'lere ait yıkım tabakasında⁷⁴⁸, Kaman-Kalehöyük'te ise sadece MÖ IIc2-3 tabakasında⁷⁴⁹ görülüyor olması stilinin başlangıcı için MÖ 9 yüzyıl sonları yani EDC sonları ODÇ başları olası görülmektedir. S.Ç Tip 4. 2 (**Levha 29/252-253**)'nin hem form hemde mal özellikleri bakımından benzerleri Kaman-Kalehöyük IId1-

⁷³⁹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl.47/31.

⁷⁴⁰ Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, 372-373; 404, Fig. 460-461.

⁷⁴¹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 9; Taf. 104 Res. 76.

⁷⁴² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 382-383.

⁷⁴³ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, 238, Pl. 97 Res. 260, 259, 258.

⁷⁴⁴ Kohler, *The Lesser Phrygian Tümülü Part I*, Fig. 27 Res. D.

⁷⁴⁵ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 33, Res. 302; Taf. 100 Çiz. 1174; Taf. 111 Res. 302.

⁷⁴⁶ Kohler, *The Lesser Phrygian Tümülü Part I*, 59.

⁷⁴⁷ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, 162.

⁷⁴⁸ Sams, "Schools of Geometric Painting in Early Iron Age Anatolia", 232, Pl. 58, Fig. 4.

⁷⁴⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf.137/KL89-P65.

3 tabakasından bilinmektedir⁷⁵⁰. Dışa hafif sivriltilerek içe eğimli kalınlaştırılmış ağız kenarı ve yarı küresel gövde biçimi ile S.Ç Tip 4.3 (**Levha 29/257-258**) formunun benzerleri özellikle Porsuk IV tabakasinda oldukça yaygındır⁷⁵¹. Ayrıca Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasinda da görülen benzer formların⁷⁵² devamında gelen Ilc2-3 (MÖ 900-700) tabakasinda da süreklilik gösterdiği anlaşılmaktadır⁷⁵³. S.Ç Tip 4.4 (**Levha 29/260-261**) formun benzerlerine ise yine Porsuk IV (MÖ 1100-850)⁷⁵⁴ ve Kaman-Kalehöyük IId1-3 (MÖ 1200-800) tabakalarında rastlanmaktadır⁷⁵⁵. Bölgede çok yaygın olmayan S.Ç Tip 4.5 (**Levha 30/267-270**)’e ait form türü Orta Anadolu’da Geç Tunç Çağ form repertuarı içerisinde görülmektedir⁷⁵⁶. Ancak Demir Çağ’a ait çark yapımı boyasız benzerleri hem mal hem form özellikleri açısından Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasından bilinmektedir⁷⁵⁷. Diğer yandan el yapımı benzerlerini Boğazköy Büyükkaya’nın EDC’ye ait erken ve orta evresinde görmek mümkündür⁷⁵⁸. Bu form tipi içerisinde Levha 30/268-270’in birebir benzeri Kınık Höyük’te gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında tek bir parça halinde ele geçmiştir⁷⁵⁹. Alfonso bu seramiğin mal özelliğinin Kınık Höyük’te çok yaygın olmadığını ve sadece tek bir parçanın bulunmasından dolayı ithal olduğunu düşünmekte ve özellikle formun bu bölgenin Demir Çağı için tipik olmadığını ileri sürmektedir⁷⁶⁰. Nitekim bu tabaka içerisinde de sadece üç

⁷⁵⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf.72/KL92-M78.

⁷⁵¹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, Pl. 48/38, Pl. 49/33, 34, 35, 36.

⁷⁵² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 71/KL90-P103, KL90-P106, KL90-P119.

⁷⁵³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 109/KL88-P165, KL89-M1, KL89-M410, Taf. 110/KL89-P198, KL89-P501.

⁷⁵⁴ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, Pl. 48/32.

⁷⁵⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 72/KL92-M36, Taf 73/KL-P20, KL89-P370.

⁷⁵⁶ Andreas Müller-Karpe, *Hethitische Töpferei Der Oberstadt Von Hattuša, Ein Beitrag zur Kenntnis spät-großreichszeitlicher Keramik und Töpferbetriebe unter Zugrundelegung der Grabungsergebnisse von 1978-82 in Boğazköy, Marburger Studien zur Vor-Und Frühgeschichte Band 10*, 1988, Taf. 38 S 10a/3; Kimiyoshi Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, III 12-13 Taf. 10/KL92-M132, KL92-M135

⁷⁵⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 75/KL93-M142

⁷⁵⁸ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 2/8 (Erken evre), Taf. 8/16-18 (Orta Evre).

⁷⁵⁹ Lorenzo D’el Alfonso, “Early and Middle Iron Age Pottery “....., 44, Cat. 57 kn06f1.10

⁷⁶⁰ Lorenzo D’el Alfonso, “Early and Middle Iron Age Pottery “....., 45.

parça ile temsil edilen formun özellikle Kilikya Bölgesi⁷⁶¹, Tell Afis⁷⁶² (Suriye) ve Tell Tayinat⁷⁶³ gibi yerleşimlerde bulunan Miken IIIC (MÖ 12-11) sığ çanakları ile olan benzerlikleri olası bir bağlantıya işaret edebilir.

S.Ç Tip 4.6 (**Levha 30/271-272**) Orta Anadolu Demir Çağ form repertuarı içerisinde en sık görülenidir. Bu formu Demir Çağ'ın herhangi bir evresiyle sınırlandırmanın mümkün olmadığı bölgede Erken Demir Çağ'dan Geç Demir Çağ'a kadar üretiminin devam ettiği anlaşılmaktadır. Tamamı çark yapımı olan Tip 4.6 formunun tabakaya göre en yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük IId1-3'te (MÖ 1200-800) görülmektedir⁷⁶⁴. Ancak Porsuk'ta ilk, ODC'ye verilen III. tabakada (MÖ 8-7) karşımıza çıkan form⁷⁶⁵, Alişar⁷⁶⁶, Boğazköy Büyükkaya⁷⁶⁷ ve Büyükkale II⁷⁶⁸, Çadır Höyük⁷⁶⁹ ve Kültepe⁷⁷⁰ gibi yerleşimlerde genellikle MÖ 9-8. yüzyıl aralığına tarihlenmektedir. Ayrıca Kaman-Kalehöyük IId2-3 tabakalarında (MÖ 900-700) formun dudak üzeri boya bezemeli biçimiyle görülmeye devam ettiği anlaşılmaktadır⁷⁷¹. İç çekik basit ağız kenarlı S.Ç Tip 5.1 (**Levha 31/277-280**), form ve mal özelliği ile sadece Kaman-Kalehöyük IId1-3 (MÖ 1200-800)⁷⁷² ve IId2-3 (MÖ 900-700) tabakalarında⁷⁷³ görülmektedir. Omurgalı sığ çanaklardan Tip 6.2'nin (**Levha 32/294**) tek bir örneği bulunup çark yapımı, devetüyü bej tonlarında düzgünleştirilmiş yüzeyli ve orta mal özelliğine sahiptir. Bu formun yavaş dönen tornada yapılmış ve örneğimizle benzer mal özelliğini sahip paralelleri Boğazköy

⁷⁶¹ Elizabeth French, "A Reassessment of the Mycenaean Pottery at Tarsus", *Anatolian Studies*, Vol 25, 1975, Fig. 16 (53-75 pp).

⁷⁶² Fabrizio Venturi, "The Transition From The Late Bronze Age to The Early Iron Age at Tell Afis, Syria (Phases VII-III)", *Ancient Near Eastern Studies, Supplement 42*, Edited by K. Aslıhan Yener, Paris 2013, 258, Fig. 15/3.

⁷⁶³ Brian Janeway, *Cultural Transition in the Northern Levant during the Early Iron Age as Reflected in the Aegean-Style Pottery at Tell Tayinat*, Doctor of Philosophy Department of Near and Middle Eastern Civilizations University of Toronto 2013, 370, Pl.4/3.

⁷⁶⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf.75/KL90-M2, KL90-P14, KL90-P15, KL89-P414

⁷⁶⁵ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 74/105, 107.

⁷⁶⁶ Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, 384, Fig. 434/11, 12, 17, 38.

⁷⁶⁷ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 43/5, 7, Taf. 45/11.

⁷⁶⁸ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 79/938, 940, 943.

⁷⁶⁹ Genz, "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", 169, Fig 3/1-2.

⁷⁷⁰ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, 14, Fig. 8-31 (17-20).

⁷⁷¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 116/KL88-P181, KL89-P318, Taf. 117/KL89-P142, KL89-P441 vd.

⁷⁷² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 70/KL90-M333, KL89-M181, KL92-M39.

⁷⁷³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 107/KL89-M133, Taf. 120/KL87-3870, KL89-M55.

Büyükkaya’da EDÇ’nin erken evresinde (MÖ 1180-1125) görülmektedir⁷⁷⁴. Ayrıca geç evre (MÖ 1050-900) seramikleri içerisinde de el yapımı benzer formları görmek mümkündür⁷⁷⁵. S.Ç Tip 6.2 formunun Kınık Höyük tabaka V seramikleri içerisinde tek bir parçadan oluşması ve seramiğin daha çok Boğazköy Büyükkaya EDÇ karakterini yansıtması, bu dönemde Boğazköy ile olan bir takım ilişkilere işaret etmekte ve örneğimizin oradan ithal edilmiş olabileceği düşüncesini güçlendirmektedir. Diğer yandan form açısından paralelleri Kaman-Kalehöyük IId1-3 (MÖ 1200-800)⁷⁷⁶ ve Malatya Aslantepe’de EDÇ sonlarına verilen tabaka III (MÖ 11-9)’te görülebilmektedir⁷⁷⁷. Yine tek bir parça seramiğin oluşturduğu omurgalı sıg çanaklardan Tip 6.3 (**Levha 32/295**) el yapımı olup gerek üretim tekniği, gerekse form ve mal özelliği bakımından bire bir benzeri Boğazköy Büyükkaya’nın EDÇ’ye ait orta evresinde (MÖ 1125-1065) görülmektedir⁷⁷⁸. S.Ç Tip 6.4 (**Levha 32/296**) çark yapımı olup benzerleri Kaman-Kalehöyük IId1-3⁷⁷⁹ ve Porsuk IV⁷⁸⁰ tabakasında bulunmaktadır. Kınık Höyük’te yalnızca tabaka V içerisinde görülen S.Ç Tip 6.6 (**Levha 33/302-305**) Kaman-Kalehöyük III12-13⁷⁸¹ ve Porsuk V⁷⁸² tabakalarından bildiğimiz Geç Tunç Çağ form özelliği yansıtmaktadır. Ancak Geç Tunç’ta bu forma sahip kaplarda genellikle ağız içi ve dış yüzeyde kırmızının tonlarında bir boyanın varlığı dikkati çekmektedir. Ayrıca yüzey ya perdahlı ya da düzgünleştirilmiştir. Diğer yandan S.Ç Tip 6.6’nın çark üretimi olması ve Geç Tunç form özelliği göstermesi Kınık Höyük’te Geç Tunç Çağ’dan Erken Demir Çağ’a geçişte bir sürekliliğin varlığına işaret etmesi açısından önemlidir. Bu form tipinin

⁷⁷⁴ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 2/11-12.

⁷⁷⁵ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 22/6.

⁷⁷⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 75/KL93-M75.

⁷⁷⁷ Federico Manuelli, “Foreign Influences and Local Tradition in The Iron Age Pottery Production from Arslantepe. Evidence From The New Excavations of The Neo-Hittite Levels”, *Mezopotamia XLV*, Torino 2010, 74, Fig. 4/9 (71-84 pp)

⁷⁷⁸ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 8/14

⁷⁷⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 75/KL88-1230, KL88-1232.

⁷⁸⁰ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, Paris, 1983, Pl. 44/4.

⁷⁸¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 6/KL92-M165, Taf. 8/KL96-M14, KL96-M23, KL96-M35.

⁷⁸² Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, Pl. 14/86, Pl. 16/97, Pl. 19/114.

Erken Demir Çağ'a ait benzerleri Kaman-Kalehöyük IId1-3⁷⁸³ ve Posuk IV⁷⁸⁴'ten bilinmektedir.

Kınık Höyük açık formlar içerisinde yer alan ve fincan/bardak (F.) olarak tanımlanan formlardan, dışa açık basit ağız kenarlı F. Tip 1 (**Levha 34/315-321**)'in orta ve ince mal özelliği gösteren, hem boyalı hemde boyasız benzerleri ilk Kaman-Kalehöyük⁷⁸⁵ ve Porsuk'un⁷⁸⁶ EDC tabakalarında görülmektedir. Matsumura bu formun ilk IId1-3 tabakasında ortaya çıktığını, III12-13 ve IId4-6 tabakalarında buna benzer bir bardak biçimi ile karşılaşılmadığını belirtmekte ve bunu halk topluluklarındaki olası bir değişimle açıklamaktadır⁷⁸⁷. Bu bardakların kullanım amaçları üzerine bir inceleme yapan Sams ise bira tüketimi ile ilişkili olabileceklerini ileri sürmektedir. Dolayısıyla bu durum yiyecek ve içecek kültüründe yaşanan bir değişimin işareti olarak yorumlanmıştır⁷⁸⁸. Özellikle ODÇ ile (MÖ 9-8) birlikte zengin geometrik motiflerin süslediği bu form, batıda Gordion'dan⁷⁸⁹ kuzeyde Boğazköy⁷⁹⁰, Maşat⁷⁹¹ ve Alişar'a⁷⁹², doğuda Kültepe'den⁷⁹³ güneyde Porsuk (III)⁷⁹⁴ ve Kaman-Kalehöyük'e (IId2-3)⁷⁹⁵ kadar Orta Anadolu'nun geniş bir bölümünde görülmektedir. F. Tip 2.1 (**Levha 35/326**) kulplu ve tek bir örnekler temsil edilmekte olup form açısından en yakın benzeri Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasında görülmektedir⁷⁹⁶ F. Tip 2.2'nin (**Levha 35/327-328**) gerek mal gerek form açısından benzerlerini ise Porsuk IV tabakasında görmek mümkündür⁷⁹⁷. Bununla birlikte F. Tip 2.3 (**Levha 35/333**) formunun ne yazık ki bir benzeri bulunamamıştır. İnce mal özelliği ve 8 cm'lik ağız çapı ile fincan/bardak olarak değerlendirdiğimiz F. Tip 3 (**Levha 35/334**)'ün benzer formlu örneklerine Kaman-

⁷⁸³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 74/KL94-M96, KL92-M70.

⁷⁸⁴ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 44/6.

⁷⁸⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 102 (IId1-3).

⁷⁸⁶ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 51.

⁷⁸⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 504.

⁷⁸⁸ G. Kenneth Sams, "Beer in the City of Midas", *Archaeology* 30, 1977, 108-115.

⁷⁸⁹ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, 52-57, Fig. 22/21, 41, 111, Fig. 23/617, Fig. 24/632, 638, 640, Fig. 25/644.

⁷⁹⁰ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 45/439, 443 (Büyükkaya MÖ 9. yüzyıl), 447, 461, 470, 476, 477 (Büyükkale II MÖ 8. yüzyıl).

⁷⁹¹ Özgüç, *Maşat Höyük II*, 32, Pl. 63/8-9 (MÖ 8. yüzyıl sonları).

⁷⁹² Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, 358-360.

⁷⁹³ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, 16, Fig. 32-55 (M.Ö 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başları).

⁷⁹⁴ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 81-82.

⁷⁹⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 114-146

⁷⁹⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 102/KL94-M193

⁷⁹⁷ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 51/51, 44, 46.

Kalehöyük IId1-3⁷⁹⁸ ve Boğazköy Büyükkaya'nın MÖ 9. yüzyıla tarihlendirilen ODÇ tabakasında rastlanmaktadır⁷⁹⁹.

Kınık Höyük kapalı formlu tabaka V seramikleri arasında en yaygın formu çömlekler (Çö.) oluşturmaktadır. Boyunsuz çömleklerden içe yatık gövdeli ve basit ağız kenarlı Çö. Tip 1.1 (**Levha 37/353-354**) formu Geç Tunç Çağ'da Kaman-Kalehöyük III12-13⁸⁰⁰ ve Porsuk V⁸⁰¹ tabakalarında görülmektedir. Ancak Geç Tunç Çağ'da bu form çark üretimi olup genellikle kaba mal özellikli, ıslak sıvazlamalı ya da yalın yüzeylidir. Perdah bu formlar üzerinde görülmemektedir. Bununla birlikte bizim **Levha 37/353** ve **354** el yapımı ve perdahlı mal özelliği ile Geç Tunç formlarından ayrılmakta ve benzer formlar Boğazköy Büyükkaya'nın EDÇ'ye ait orta evresinde (MÖ 1125-1065) görülmektedir⁸⁰². Bununla birlikte **Levha 37/354**'in el yapımı ve siyah mal özelliği ile özellikle Gordion YHSS 7B (MÖ 1100-900) seramikleri ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır⁸⁰³. Çö. Tip 1.2 (**Levha 37/355**) çark üretimi olup form açısından en yakın benzerine sadece Kaman-Kalehöyük IId1-3⁸⁰⁴ ve Tarsus Gözlü Kule'nin EDÇ tabakasında rastlanmıştır⁸⁰⁵. Diğer yandan yine tek bir örnekle temsil edilen Çö. Tip 1.4 (**Levha 37/357**)'ün gerek form gerekse mal özellikleri açısından benzerini Porsuk IV'te (MÖ 1100-850) görmek mümkündür⁸⁰⁶. Basit dik ağız kenarlı ve pişirme kabı olarak kullanılan Çö. Tip 2.1 (**37/358-360**) Kınık Höyük'te en yaygın form grubunu oluşturmaktadır. Tamamı çark yapımı olan formların benzerleri Kaman-Kalehöyük'te ilk EDÇ tabakasında (IId1-3)⁸⁰⁷ kendini gösterirken devamında gelen IIc2-3 (MÖ 900-700)⁸⁰⁸ tabakasından da bilinmektedir. Diğer yandan bu form Porsuk'ta sadece MÖ 8.

⁷⁹⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 102/KL94-M63.

⁷⁹⁹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 45/438.

⁸⁰⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 21

⁸⁰¹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 34 .

⁸⁰² Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 10/1.

⁸⁰³ Gordion kazı ve müze deposunda yaptığım incelemelerde gerek form gerekse mal özellikleri açısından bu formun benzerleri ile karşılaşılmıştır.

⁸⁰⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 80/KL90-M37, KL90/M84.

⁸⁰⁵ Hetty Hanfmann, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, Volume III/ The Iron Age*, Princeton University Press, 1963, 118/217.

⁸⁰⁶ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 52/55.

⁸⁰⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 88/KL90-M30, KL90-M77, KL90-M84.

⁸⁰⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 128/KL89-M186, KL89-M294, KL89-M358, KL90-M72.

yüzyıl'a tarihlenen ODÇ tabakasında (Porsuk III) görülmektedir⁸⁰⁹. El yapımı benzer formlara ise Boğazköy Büyükkaya'nın EDÇ'ye ait orta evresinde (MÖ 1125-1065) rastlamak mümkündür⁸¹⁰. Dışa çok hafif kalınlaştırılmış ağız kenarına sahip Çö. Tip 3.1 (**Levha 40/388-389**)'ün gerek form gerekse mal özelliği açısından benzerleri sadece Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasında görülürken⁸¹¹, el yapımı benzer formlar Boğazköy Büyükkaya'nın EDÇ orta evre seramikleri içerisinde bulunmaktadır⁸¹². İçe yatık gövde yapısı ve dışa eğik kalınlaştırılmış ağız kenarı ile Çö. Tip 3.2 (**Levha 40/391**) çark üretimi olup benzer mal ve form özelliği ile Kaman-Kalehöyük IId1-3 (MÖ 1200-800)⁸¹³ ve IId2-3 (MÖ 900-700)⁸¹⁴ tabakalarında karşılaşılmaktadır. Ayrıca form açısından hem el hemde çark yapımı benzerlerini Boğazköy Büyükkaya (Geç evre MÖ 1050-900)⁸¹⁵ ve Tarsus Gözlü Kule (MÖ 850-700)⁸¹⁶ seramikleri içerisinde görmek mümkündür. Dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı ÇÖ. Tip 3.3 (**Levha 41/396-399**) genellikle orta mal özelliğine sahip olup benzer formlar Kaman-Kalehöyük'ün Erken⁸¹⁷ ve Orta Demir Çağ⁸¹⁸ tabakalarından bilinmektedir. Ayrıca el yapımı benzer formlar Boğazköy Büyükkaya'nın EDÇ tabakalarında görülmektedir⁸¹⁹. Kınık Höyük tabaka V seramikleri içerisinde yaygın olmayan Çö. Tip 3.4 (**Levha 42/405**)'ün form açısından benzerleriyle Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakası⁸²⁰ ve Boğazköy Büyükkaya'nın EDÇ'ye ait orta evre (MÖ 1125-1065) seramiklerinde karşılaşılmaktadır⁸²¹. Çömlekler içerisinde Tip 4.1 bu tabakada iki parça seramikle temsil edilmekte olup her ikisinde el yapımıdır (**Levha**

⁸⁰⁹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 86/204-208, 213, 215, 217, 219.

⁸¹⁰ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 11/11, 13, 16.

⁸¹¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 80/KL92/M72.

⁸¹² Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 10/14, Taf. 11/5.

⁸¹³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 85/KL90-M365, Taf. 88/KL92-M97.

⁸¹⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 122/KL88-1282, Taf. 124/KL89-M126.

⁸¹⁵ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 2004, Taf. 27/4, Taf. 35/5.

⁸¹⁶ Hetty Hanfmann, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, Volume III/ The Iron Age*, Princeton University Press, 1963, 132/912.

⁸¹⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 80/KL89-M246, Taf. 88/KL93-M50.

⁸¹⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 128/KL88-1223, KL88-1349, KL89-M72.

⁸¹⁹ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 3/6, 7, 9 (Erken evre MÖ 1180-1125), Taf. 11/10, 13/4 (Orta evre MÖ 1125-1065), Taf. 23/ 2 (Geç eve MÖ 1050-900).

⁸²⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 88/KL92-M97, KL87-3760.

⁸²¹ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 2004, Taf. 11/8, 10.

43/409-410). El yapımı benzer formlar EDC’de özellikle Boğazköy Büyükkaya’da yaygındır⁸²². Diğer yandan Kaman-Kalehöyük EDC tabakasındaki (IId1-3) örnekleri çark yapımı benzerleridir⁸²³. Kınık Höyük Demir Çağ seramikleri içerisinde dışa çekik ağız kenarlı ve genellikle pişirme kabı olarak kullanılan çömlekler en sık karşılaşılan form tipidir (**Çö. Tip 4.2 Levha 34/415-418**). Orta Anadolu’da Demir Çağ’ın her evresinde görülebilen bu formların çark üretimi benzerlerini başta Kaman-Kalehöyük IId1-3 (MÖ 1200-800)⁸²⁴ ve IId2-3 (MÖ 900-700)⁸²⁵, Porsuk III (MÖ 8. yüzyıl)⁸²⁶ ve Boğazköy Büyükkaya (MÖ 9. yüzyıl)’da görmek mümkündür⁸²⁷. Çömlekler içerisinde Tip 4.6 (**Levha 46/448-449**) ve Tip 4.7 (**Levha 46/452-456**) Orta Anadolu EDC üretimi form ve mal özelliği yansıtmaktadır. Genellik düzgünleştirilmiş (smoothed) yüzey ve orta mal özelliğine sahip bu formlarda, hem tek renkli hem de iki renkli boyanmış şerit motif karakteristiktir (**Levha 46-47/448, 452, 455**). Her iki form tipinin gerek boyalı gerekse boyasız örnekleri özellikle Porsuk IV⁸²⁸ ve Kaman-Kalehöyük IId1-3⁸²⁹ tabakasından bilinmektedir. Tüm bu bilgiler Kınık Höyük EDC seramik kültürünün Kaman-Kalehöyük ve Porsuk ile olan sıkı bağlantısını açıkça göstermektedir. Dışa çekilerek kalınlaştırılmış ağız kenarlı Çö. Tip 4.8 (**Levha 48/464-466**)’in form ve mal özellikleri açısından benzerleriyle Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasından karşılaşılmaktadır⁸³⁰. Kısa boyunlu çömlekler (**Tip 6.1 Levha 50/476-477**) bu tabakada nadir görülen bir form tipi olup benzer örneklerini yine Kaman-Kalehöyük IId1-3 ve IId2-3 tabakalarında görmekteyiz⁸³¹.

⁸²² Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 11/ 12, Taf. 12/1, 12, 14 (Orta evre MÖ 1125-1065), Taf. 23/4, 11, 13 (Geç evre MÖ 1050-900).

⁸²³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 87/KL90-M48, KL94-M191.

⁸²⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 87/KL90-M339, KL90-M359, KL93-M83, KL92-M18.

⁸²⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 127/KL87-3620, KL88-1234, KL89-M76, KL89-M109, KL89-M272.

⁸²⁶ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 87/220-222.

⁸²⁷ Hermann Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, 2004, Taf. 52-53

⁸²⁸ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 56/87, 82 (seri a), Pl. 57/85, Pl. 58/89.

⁸²⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 82/KL89-M233, KL90-M340, KL90-P182, Taf. 83/KL92-M32, KL92-M58, KL92-P8, Taf. 85/KL93-P17.

⁸³⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 85/KL89-M66, KL90-M27, KL90-M75, Taf. 86/KL92-M81.

⁸³¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 88/KL90-M83 (IId1-3), Taf. 129/KL89-M251 (IId2-3).

Ayrıca Karahöyük (Elbistan)'ün Post Hitit olarak tanımlanan ve MÖ 1200-700 arasında tarihlenen tabakalarında da benzer bir formla karşılaşılmaktadır⁸³².

Geniş boyunlu çömlekler olarakta tanımlanan kraterlerin (Kr.) kapak yuvasız Tip 1.2 (**Levha 52/499**)'yi oluşturan form benzerleri özellikle Kaman-Kalehöyük IId1-3⁸³³ ve Porsuk IV tabakalarında⁸³⁴ yaygındır. Porsuk'ta silindirik boyunlu çömlekler adı altı değerlendirilen bu formlar, çoğunlukla düzgünleştirilmiş yüzey üzerine iki ya da tek renkli şerit motiflerle süslenmiştir. Form açısından benzer ancak yüzey işlenişi ve bezeme özellikleri açısından farklılık gösteren örneğimizin daha çok ODC başlarına yani 9. yüzyıl sonlarına ait olduğunu düşünmekteyim. Nitekim örneğimiz üzerinde görülen bezeme kombinasyonunun birebir benzerine sadece Alişar IV'te "S" profilli bir çanağın dudak üzerinde rastlanması bu görüşü bir nebze olsa destekler niteliktedir⁸³⁵. Kapak yuvasız kraterlerin bir diğer tipi dışa çekik basit ağız kenarı ile karakterize olmaktadır (**Kr. Tip 2.1 Levha 53/501**). Tabaka V seramikleri içerisinde tek bir örneği bulunan formun yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük IId1-3 ve IId2-3 tabakalarında⁸³⁶, ayrıca boya bezemeli örnekleri ise Maşat Höyük III. yapı katı (MÖ 750-650/600)⁸³⁷ ve Boğazköy Kuzey Batı Yamaç'ta (NWH 3 MÖ 730-634/633)⁸³⁸ görülmektedir. Dışa yatay çekilerek kalınlaştırılmış ağız kenarlı, kapak yuvasız kraterlerin (**Kr. Tip 2.2 Levha 53/504-505**) benzer form özellikleri yansıtan örnekleri Kaman-Kalehöyük IId1-3⁸³⁹, Porsuk IV⁸⁴⁰ ve Çadır Höyük'ün EDC tabaklarından bilinmektedir⁸⁴¹. Bu tabaka içerisinde yer alan kraterlerin bir diğer tipini kapak yuvalılar oluşturmaktadır. Bunlardan Kr. Tip 4.2 (**Levha 54/512-514**) dışa kalınlaştırmış ağız kenarı ile karakterize olmaktadır. Bu tip kapak yuvalı kraterler Orta Anadolu'da Demir Çağı'na özgü olup Kaman-Kalehöyük'te ilk EDC tabakasında (IId1-3 MÖ 1200-800) kendini göstermektedir⁸⁴². Bununla birlikte söz

⁸³² T. Özgüç- N. Özgüç, "Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947", Lev. XXXII/11.

⁸³³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 90/KL90-P59, Taf. 94/KL92/M10, KL93-P2.

⁸³⁴ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 55/80.

⁸³⁵ Schmidt, *The Alişar Höyük Seasons of 1928 and 1929 Part I*, Pl. XXXII/b 1180:42.

⁸³⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 91/KL88/1488, KL90-M64 (IId1-3), Taf. 132/ KL89-M386, KL89-M387, Taf. 137/KL88-P177 (IId2-3).

⁸³⁷ Özgüç, "Maşat Höyük II, Fig. J/ 19-22.

⁸³⁸ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 5/37

⁸³⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 83/KL92-M32, Taf. 91/KL90-P135, KL90-P178

⁸⁴⁰ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 54/72.

⁸⁴¹ Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", 70-71, Fig. 4/a.

⁸⁴² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 97/KL90-P160, KL90-P170.

konusu höyüğün IIc2-3 (MÖ 900-700) tabakasından⁸⁴³ da bilinen benzer formları Porsuk III (MÖ 8. yüzyıl)⁸⁴⁴, Boğazköy Büyükkaya (MÖ 9. yüzyıl)⁸⁴⁵ ve Kuzey Batı Yamaç (NWH 3 MÖ 730-634/633)⁸⁴⁶, Maşat Höyük III. yapı katı (MÖ 750-650/600)⁸⁴⁷, Alishar IV⁸⁴⁸ ve Kırşehir Yassıhöyük'ün⁸⁴⁹ ODC'ye tarihlenen seramikleri arasında görmek mümkündür. Ayrıca Gordion yıkım tabakasından da (MÖ 800) benzer ağız profiline sahip kraterler bulunmaktadır⁸⁵⁰. Yapılan karşılaştırmalar bu form tipinin EDC'nin sonlarıyla ortaya çıktığını ve ODC'nin başlarıyla yaygınlaşmış olabileceğini düşündürmektedir.

Kınık Höyük tabaka V seramikleri içerisinde depolama kapları olarak kullanılan pitoslarda (P.) bulunmaktadır. Bunlardan dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarına sahip pitoslar (**P. Tip 1 Levha 56/527-528**) düzgünleştirilmiş (smoothed) yüzey ve orta mal özelliği yansıtmaktadır. Bu tip pitosların hem form hem de mal özellikleri açısından benzerleriyle Kaman-Kalehöyük IId1-3 (MÖ 1200-800)⁸⁵¹ ve Porsuk IV (MÖ 1100-850)⁸⁵² tabakalarında karşılaşılmaktadır. Üçgen biçimli, dışa çapraz çekilerek kalınlaştırılmış ağız kenarı ile pitosların bir başka alt grubunu P. Tip 2.1 oluşturmaktadır (**Levha 56/530-531, Levha 57/537-539**). Bu tip pitoslar özellikle Kaman-Kalehöyük⁸⁵³ ve Porsuk'un⁸⁵⁴ EDC tabakalarında yaygın olup, genellikle boya bezemeli oluşları ile dikkati çekmektedir. Bu form tipiyle Porsuk'un ODC'ye verilen III. tabakasından hiç karşılaşılmamaktadır. Bununla birlikte el yapımı benzerleri Boğazköy Büyükkaya'nın tabakalandırılmamış Erken Demir Çağ seramikleri içerisinde görülmektedir⁸⁵⁵. Ayrıca

⁸⁴³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 134/KL88-1023, Taf. 135/KL88-P238, Raf. 136/KL89-P522, Taf. 138/KL89-P514, KL88-P137, Taf. 139/KL89-P490.

⁸⁴⁴ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 87/224, Pl. 88/225.

⁸⁴⁵ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 67/4.

⁸⁴⁶ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 18/166.

⁸⁴⁷ Özgüç, *Maşat Höyük II*, Fig. J/8.

⁸⁴⁸ Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, 397, Fig. 447/4.

⁸⁴⁹ Masaka Omura, "Archaeological Surveys at Yassıhöyük", AAS, Vol. XVII, 2008, 140, Fig. 45/2, (97-169 pp).

⁸⁵⁰ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, Fig. 39/907-908.

⁸⁵¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 85/KL90-M75, Taf. 86/KL90-P180, Taf. 81/KL93-M59, Taf. 83/KL89-M235 (IId1-3), Taf. 130/KL88-1357, KL89-M113 (IIc2-3).

⁸⁵² Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 56/87, 82, Pl. 57/92.

⁸⁵³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 82/KL89-M233, Taf. 83/KL92-M58, KL92-P8, Taf. 84/KL90-M102, KL90-P179.

⁸⁵⁴ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 58/89.

⁸⁵⁵ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 35/4.

Boğazköy Büyükkaya (MÖ 9. yüzyıl)⁸⁵⁶ ve Elbistan Karahöyük'ün Post-Hitit (MÖ 1200-700)⁸⁵⁷ tabakalarında benzer formlarla karşılaşılmaktadır. Dışa kıvrık ağız yapısı ile karakterize olan pitosların Tip 2.2 (**Levha 57/543-545**) formu sadece bu tabakaya özgüdür. Kınık Höyük'te az sayıda örneği bulunan formun benzerine yalnızca Tarsus Gözlü Kule EDÇ (MÖ 1100-850) seramiklerinde rastlanmıştır⁸⁵⁸. Bu durum seramiklerin Kilikya Bölgesi'nden ithal edilmiş olabileceğini ve dolayısı ile bu dönemde bölge ile olan ticari ilişkilerin varlığını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Pitosların Tip 2.3 formu (**Levha 57/544**) boyun kısmındaki kabartmalı şerit ile dikkati çekmekte ve benzer bir örneği Tarsus Gözlü Kule'ni EDÇ tabakalarında (MÖ 1100-850) görülebilmektedir⁸⁵⁹.

Kınık Höyük'te kapalı formlar içerisinde yer alan testilerden (T.) Tip 1 (**Levha 58/545**) dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarına sahip olup, bu tabakada az sayıda örnek ile temsil edilmektedir. Kabın, hem form hemde mal özelliği bakımından en yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük EDÇ tabakasında (IId1-3) görülmektedir⁸⁶⁰. Porsuk'ta ilk MÖ 8. yüzyıla tarihlendirilen III. tabakada ortaya çıkan formun⁸⁶¹ el yapımı benzerleri Boğazköy Büyükkaya'nın EDÇ'ye ait erken evre seramiklerinden bilinmektedir⁸⁶². Orta Anadolu dışında Malatya Arslantepe (MÖ 11-9. yüzyıl)⁸⁶³ ve Lidar Höyük (6e2/MÖ 1110-1075)⁸⁶⁴ gibi Fırat Bölgesi'ndeki yerleşimlerin EDÇ tabakalarında da benzer formları görmek mümkündür. Ancak farklı bir seramik kültür bölgesinin ürünü olan bu örneklerle, yalnızca form benzerliğine dayanarak doğrudan bir bağlantı kurmak oldukça zordur. Testiler içerisinde dışa çekik basit ağız kenarlılar (**T. Tip 2.1 Levha 58/552-555**) en yaygın form türüdür. Tamamı orta mal özelliği yansıtan bu tip testilerde yüzey ya düzgünleştirilerek (smoothed) bırakılmış ya da perdahlanmıştır. Alfonso, bu formun ODÇ'de yerel üretiminin olduğunu destekleyen bir hamur grubunun, Kınık

⁸⁵⁶ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 70/7, 8.

⁸⁵⁷ T. Özgüç-N. Özgüç, *Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, Lev. XXXII/15-16.

⁸⁵⁸ Hanfmann, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus*, 118/220, Pl. 118/227

⁸⁵⁹ Hanfmann, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, Volume III/ The Iron Age*,

⁸⁶⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 99/KL92-M11, Taf 100/KL90-M57, Taf. 101/KL90-M74.

⁸⁶¹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 85/196.

⁸⁶² Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 4/4.

⁸⁶³ Federico Manuelli, "Foreign Influences and Local Tradition in The Iron Age Pottery Production from Arslantepe. Evidence From The New Excavations of The Neo-Hittite Levels", *Mezopotamia XLV*, Torino 2010, 74, Fig. 5/4.

⁸⁶⁴ Üwe Müller, *Die Eisenzeitliche Keramik Von Lidar Höyük*, Heidelberg, 1996, 113, DB 06/13, 16.

Höyük yüzey araştırmasından ele geçen bir seramikte bulunduğunu belirtmektedir⁸⁶⁵. Demir Çağ'a ait hem boyalı hemde boyasız benzerlerine Kaman-Kalehöyük'te ilk IId1-3 tabakasında (MÖ 1200-800) rastlanmakla birlikte IIC2-3 tabakasıyla (MÖ 900-700)⁸⁶⁶ bu formun artış gösterdiği görülmektedir. Özellikle ODC başlarıyla yaygınlaştığı anlaşılan bu tip testiler Porsuk'ta sadece III. tabakada (MÖ 8-7)⁸⁶⁷, Boğazköy Büyükkaya'da ise el yapımı olanlar EDC'de⁸⁶⁸, çark yapımı olanlar ODC seramikleri içinde kendini göstermektedir⁸⁶⁹. Dışa çapraz çekik ağız kenarlı testilerin (**T. Tip 2.2 Levha 59/562-564**) hem form hemde mal özellikleri açısından, boyalı ve boyasız benzerleriyle yalnızca Kaman-Kalehöyük IIC2-3 (MÖ 900-700) tabakasında rastlanmaktadır⁸⁷⁰. Tip 2.4 (**Levha 60/568**) nadir görülen bir testi formu olup benzeri yalnızca Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasından bilinmektedir⁸⁷¹. Tabaka V'e ait testiler içinde en yaygın form T. Tip 2.5'tir. Dışa eğik kalınlaştırılmış ağız kenarlı bu formun hem el (**Levha 60/570**), hemde çarkta yapılmış örnekleri bulunmaktadır (**Levha 60/571-577**). Boğazköy Büyükkaya'nın EDC'ye ait orta evre seramikleri (MÖ 1125-1065)⁸⁷² el yapımı, Kaman-Kalehöyük IId1-3⁸⁷³, Çadır Höyük⁸⁷⁴ ve Tarsus Gözlü Kule⁸⁷⁵ ise çark yapımı benzer örnekleri içermektedir. Dip 2.6 (**Levha 61/581**) boyun kısmındaki kabartmalı şerit ile dikkati çekmekte benzer örnekleri Porsuk III'ten bilinmektedir⁸⁷⁶. Yonca ağızlı testiler bu tabakada oldukça az sayıda olup iki parça seramikle temsil edilmektedir (**T. Tip 5 Levha 63/587-588**). Çark yapımı orta mal özelliğine sahip bu formların birebir benzerlerini Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasında görmek mümkündür⁸⁷⁷.

⁸⁶⁵ Lorenzo D'el Alfonso, "Early and Middle Iron Age Pottery "... 47.

⁸⁶⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 98/KL87-414 (IId1-3), Taf. 140/KL89-M224, KL89-M203, KL89-M262 (IIC2-3).

⁸⁶⁷ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 84/188, 190.

⁸⁶⁸ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 4/3 (Erken evre MÖ 1180-1125), Taf. 16/3 (Orta evre MÖ 1125-1065).

⁸⁶⁹ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 63/6-8.

⁸⁷⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 142/KL89-P411, KL89-P425, KL89-P427, KL90-M107.

⁸⁷¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 100/KL90-P139, KL90-P185.

⁸⁷² Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 16/11.

⁸⁷³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 99/KL92-M94, KL93-M9, Taf. 100/KL90-M58, KL90-M51.

⁸⁷⁴ Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", Fig. 5a/c.

⁸⁷⁵ Hanfmann, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus*, 115/122.

⁸⁷⁶ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 85/191-194

⁸⁷⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 103/KL89-M232, KL93-M173

Tabaka V seramikleri arasında biri sıg bir çanak ya da tabak (**Tip 1 Levha 64/595**) diğeri çömlek biçimli (**Tip 3 Levha 64/597**) minyatür kaplarda ele geçmiştir. Her ikiside çark üretimi ve orta mal özelliği yansıtan bu kaplar günlük kullanımdan ziyade dinsel amaçlı ya da çocuk oyuncuğı olarak kullanılmış olmalıdır⁸⁷⁸. Bu minyatür kaplardan Tip 1'e ait benzer formlar (**Levha 64/595**), özellikle Boğazköy/Hattuşa⁸⁷⁹, Kuşaklı⁸⁸⁰, Vezirköprü/Oymağaç⁸⁸¹ ve Kaman-Kalehöyük (III 12-13)⁸⁸² gibi yerleşimlerin Geç Tunç Çağ (MÖ 13. yüzyıl) tabakalarından bilinmektedir. Genellikle devetüyü-bej tonlarda hamur rengine sahip bu kaplar, Hitit seri üretim seramikleri olarak bilinmektedir. Bununla birlikte Kaman-Kalehöyük⁸⁸³, Boğazköy Büyükkaya⁸⁸⁴ ve Orta Karadeniz Bölgesi'ndeki Vezirköprü/Oymağaç'ın Demir Çağ çukurlarından⁸⁸⁵ birebir olmasa da, benzer minyatür kapların ele geçtiği görülmektedir. Ne yazık ki çömlek biçimli minyatür kabımızın benzer bir örneği ile yayınlarda karşılaşılmamıştır.

Kınık Höyük tabaka V boyalı seramikleri bezeme özelliklerine göre değerlendirildiğinde hem güney hem de kuzey bölgesinin özelliklerini taşıdığı anlaşılmaktadır. Ancak batı bölgesi yani Gordion etkili az sayıda bezemenin, boyalı örnekler arasında bulunduğu da görülmektedir. Seramikler üzerinde görülen ve ağırlıklı olarak şerit motiflerin kullanıldığı iki renkli boyama EDC'de Kaman-Kalehöyük, Porsuk ve Kilisetepe gibi güney bölgesinden bilinirken, tek renkli mat koyu kahve ile boyanmış zengin geometrik motifler daha çok Kızılırmak yayı ve çevresinin ODC bezeme anlayışında görülmektedir. Boya bezemeli örnekler içerisinde yer alan aplike geyik figürü (**Levha 28/249**) ve meander motif ile birlikte kombinasyon yapılmış şua demetleri (**Levha 54/513**) özellikle Alişar IV silüet stil bezeme geleneğini tanımlayıcı

⁸⁷⁸ Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2012, 96.

⁸⁷⁹ Andreas Müller-Karpe, *Hethitische Töpferei Der Oberstadt Von Hattuša, Ein Beitrag zur Kenntnis spät-großreichszeitlicher Keramik und Töpferbetriebe unter Zugrundelegung der Grabungsergebnisse von 1978-82 in Boğazköy*, *Marburger Studien zur Vor-Und Frühgeschichte Band 10*, 1988, Taf. 41/N1a.

⁸⁸⁰ Andreas Müller-Karpe, Dirk Paul Mielke, Andreas Hüser, Peter İan Kuniholm, Maryanne Newton, Nichole Riches, Hidetoshi Tsumoto und Tadashi Katsuno, "Untersuchungen in Kuşaklı 2003", *Mitteilungen Der Deutschen Orient-Gesellschaft Zu Berlin (MDOG)*, Number 136, Berlin 2004, 145, Abb. 5/10.

⁸⁸¹ Vezirköprü/Oymağaç Demir Çağ seramiklerinin incelenmesi amacıyla kazıya yapılan ziyaret sırasında yerleşimin Geç Tunç Çağ tabakalarına ait çok sayıda çanak biçimli minyatür kap görülmüştür.

⁸⁸² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 35/KL92-M143.

⁸⁸³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 106

⁸⁸⁴ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 17/10, 11(Orta evre MÖ 1125-1065); Taf. 72/13-16.

⁸⁸⁵ Yılmaz, *Vezirköprü/Oymağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, Levha 96/6.

niteliktedir⁸⁸⁶. Tabakanın tek (**Levha 35/337, Levha 54/513, Levha 72/671**) ve iki renkli (**Levha 71/662**) seramiklerinde birkaç farklı tipte ancak seyrek karşılaştığımız meander motiflerin benzer örnekleri özellikle Porsuk III (MÖ 8. yüzyıl)⁸⁸⁷, Tepebağları (MÖ 8. yüzyıl)⁸⁸⁸ ve Konya Alaattintepe’de görülmektedir⁸⁸⁹. Bezemeler içerisinde en sevileni zikzak ve yay (fisto) motifleridir. Çoğunlukla derin çanakların dudak üzerini süsleyen ve façetalarla birlikte kombine edilen zikzak motifler (**Levha 3/20, Levha 5/41, Levha 6/46, 49, Levha 8/64, Levha 9/67-68, Levha 11/81, Levha 28/249**) nadiren boyun (**Levha 70/644**) ve gövde parçalarında da karşımıza çıkmaktadır (**Levha 72/663-664**). Benzer form ve bezeme özelliği taşıyan örneklerini Kaman-Kalehöyük IId1-3 (MÖ 1200-800)⁸⁹⁰, Porsuk III (MÖ 8-7. yüzyıl)⁸⁹¹, Alishar IV⁸⁹², Konya çevresi araştırmaları⁸⁹³, Tokat-Sivas illeri⁸⁹⁴ ve Bolkardağ (Niğde)⁸⁹⁵ yüzey araştırmalarında ve ele geçen seramiklerde görmek mümkündür. Birbirine paralel uzanan açık yay (fisto) motifleri (**Levha 10/74**) ve bunların içi çizgi ile taranmış biçimleri (**Levha 11/84**) dışa çekik ağız kenarlı derin çanaklar ve kraterler (**Levha 52/499, 53/505**) üzerine uygulanmış olup benzerleri Kaman-Kalehöyük IIc2-3⁸⁹⁶, Porsuk III⁸⁹⁷, Alishar IV⁸⁹⁸, Boğazköy Büyükkaya⁸⁹⁹, Cami Höyük⁹⁰⁰, Ovaören⁹⁰¹ ve Ereğli bölgesi yüzey araştırmasında⁹⁰² ele geçmiştir. Dikey (**Levha 3/20, Levha 36/345**) ve yatay olmak üzere iki farklı düzende yapılmış (**Levha**

⁸⁸⁶ Alishar IV silüet stil seramiklerinin görüldüğü yerleşimler için bkz. dn. 341-361

⁸⁸⁷ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 63/32, Pl. 81/159, 157, 162, Pl. 82/163, 166.

⁸⁸⁸ Aykut Çınaroğlu, “Tepebağları Kazısında Demir Devri”, VIII. TTK/I, Ankara 1979, 127, Res. 3.

⁸⁸⁹ Bahar, *Demir Çağında Konya ve Çevresi*, Lev. X/2, Lev. XXXIV/3; Akurgal, *Phrygische Kunst*, 47, Taf. 22.

⁸⁹⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 71/KL90-P101.

⁸⁹¹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 60/9.

⁸⁹² Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, Fig. 433/19, Fig. 444/32.

⁸⁹³ H. Bahar-Ö. Koçak, Çiz. 63/6.

⁸⁹⁴ Gail E. S. Durbin, “Iron Ages Pottery from the Provinces of Tokat and Sivas”, *Anat. St.*, Vol. 21, 1971, 104, Fig. 3/10 (99-124pp)

⁸⁹⁵ Behin Aksoy, “Prehistoric and Early Historic Pottery of Bolkardağ Mining District”, *La Cappadoce Méridionale Jusqu'à La Fin De L'époque Romaine Etat Des Recherches, éditées par Brigitte Le GUEN-POLLET et Olivier Pelon*, Paris 1991, Pl. V/6 (11-14pp).

⁸⁹⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 112/KL89-P73, Taf. 115/KL89-P202, Taf. 117/KL89/P414.

⁸⁹⁷ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 60/ Pl. 60/ 4, Pl. 76/114, Pl. 63/27, Pl. 65/65, Pl. 66/69, Pl. 67/70

⁸⁹⁸ Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, Fig. 432-433/ 13-14; Schmidt, *The Alishar Hüyük Seasons of 1928 and 1929 Part I*, Pl. XXXII/ b 1180:42

⁸⁹⁹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 1/35, Taf. 7 /57; Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 41/7.

⁹⁰⁰ Akçay, Lev. 82/8.

⁹⁰¹ Akçay, Lev. 86/5.

⁹⁰² Mellaart, “Iron Age Pottery From Southern Anatolia”, Pl. 1/11.

34/319, Levha 70/647, 648) kapalı yay motiflerinin (fisto) ise benzer kombinasyonları Kaman-Kalehöyük IIc2-3 (MÖ 900-700)⁹⁰³, Alishar⁹⁰⁴ (MÖ 9-8. yüzyıl), Kültepe (MÖ 9-7. yüzyıl)⁹⁰⁵, Maşat Höyük (MÖ 750-650/600)⁹⁰⁶ ve Boğazköy Büyükkaya'da görülmektedir (MÖ 9. yüzyıl)⁹⁰⁷. Bu motifin özellikle Kızılırmak yayı ve çevresindeki yerleşimlerde Orta Demir Çağ'da oldukça popüler olduğu anlaşılmaktadır. Balıkkılcığı motifi oldukça azdır (**Levha 7/52-53, Levha 9/66**). Orta Anadolu Demir Çağ seramiklerinde de çok sık karşılaşılmayan motifin form, mal ve bezeme özellikleri bakımından benzerleri sadece Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakasından bilinmektedir⁹⁰⁸. Yaygın olarak görülen bir diğer motif iç içe (konsantrik) dairelerdir. İkili (**Levha 3/20**), üçlü (**Levha 35/337, Levha 36/342, Levha 70/647**) ve bunların merkez noktalı biçimleri (**Levha 35/339, Levha 71/662, Levha 72/666**) başta Alishar⁹⁰⁹ olmak üzere Orta Anadolu'nun pek çok Demir Çağ merkezinde görülebilmektedir⁹¹⁰. Seramikler üzerine birbirinden farklı ve zengin kompozisyonlarla işlenen motifin özellikle Orta Demir Çağ'ın başlarıyla birlikte kendini gösterdiği ve Demir Çağ'ın sonlarına kadar yapımının devam ettiği anlaşılmaktadır. İç içe daire motifinin en dış ve içteki kısım kalın diğerleri ince yapılmış çoklu biçimleri bölgenin seramik kültürüne yabancısıdır (**Levha 71/661, Levha 73/674, 676**). Orta Anadolu Demir Çağ seramiklerinde daha çok doldurma motif olarak kullanılan iç içe dairelerden tamamen farklı bir üslupta yapılan bu örneklerde, motif oldukça büyük ve ana bezeme unsurudur. Her ikisinde çark yapımı ve orta mal özelliği yansıtan seramiklerden Levha 71/661, beyaza çalan krem rengi bir astar üzerine iki renkte boyanmışken diğer ikisinin devetüyü renkte bir astar üzerine sadece siyah

⁹⁰³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 147/KL89-P307.

⁹⁰⁴ Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, Fig. 439/19.

⁹⁰⁵ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, 17, Fig. 57

⁹⁰⁶ Özgüç, *Maşat Höyük II*, Fig. H/10-11.

⁹⁰⁷ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 63/1.

⁹⁰⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 73/KL89-P370.

⁹⁰⁹ Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II* Fig. 469/3-5 (İkili), 18 (İkili merkez noktalı), Fig. 465/1 (üçlü); Schmidt, *The Alishar Hüyük Seasons of 1928 and 1929 Part I*, Pl. XXXV/b 1180:53 (ikili merkez noktalı), Pl. XXXVI/196 (Üçlü merkez noktalı)

⁹¹⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 114/KL88-P241, Taf. 118/KL88-P230, Taf. 119/KL89-P208 (ikili), Taf. 132/KL-P93, Taf. 146/KL-P70 (ikili merkez noktalı), Taf. 134/KL88-1023 (üçlü merkez noktalı); Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 83/175, 178 (Üçlü); Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 56/10, Taf. 75/2 (ikili merkez noktalı), Taf. 58/8, Taf. 74/9, 20 (İkili); Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, Pl. XXXIV/4, Pl. XXVIII/9 (üçlü merkez noktalı); Özgüç, *Maşat Höyük II*, Fig. I/5, Fig. J/1, Fig. 38 (ikili), Fig. J/21 (ikili merkez noktalı); Genz "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", Fig. 3/2, 8, 9 (İkili).

renkte boyalı oldukları gözlenmiştir. Bu şekilde yapılmış iç içe daire motifler özellikle Kıbrıs Geometrik Dönem “White Painted Ware (Beyaz Boyalı Kaplar)” ve “Bichrome Ware (İki Renkli Kaplar)” olarak tanımlanan seramiklerden bilinmektedir⁹¹¹. Gjerstand katkı türü, yüzey özellikleri, renk ve motiflere bağlı olarak 7 gruba ayırdığı bu seramiklerden⁹¹² özellikle II. ve III. tipe ait parçaların Kilikya Bölgesi’ndeki merkezlerde yerel üretildiği ifade edilmektedir⁹¹³. Bölgede gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında çok sayıda fırın atığının tespit edildiği Tarsus’un üretim merkezi olabileceği önerilmektedir⁹¹⁴. Diğer yandan Kinet Höyük’te de Kıbrıs tipi boyalı kapların üretildiği fırınların varlığı bu kapların bölgede tek bir üretim merkeziyle sınırlanmadığını göstermektedir⁹¹⁵. Kilikya Bölgesi’nde gerek ithal gerekse yerel Kıbrıs tipi boyalı kaplar Orta Demir Çağ’da yoğunluk kazanmakta ve MÖ 850-700 yılları arasına tarihlendirilmektedir⁹¹⁶. Bu dönem Kıbrıs Geometrik III ile çağdaştır⁹¹⁷. Gerek form gerekse motiflerin işleniş biçimleri ile Kıbrıs kaplarına çok benzeyen Kilikya Kıbrıs tipi boyalıları, kil özellikleri ile birbirlerinden ayrılmaktadır⁹¹⁸. Kıbrıs üretimi kaplarda kil kalitesi oldukça yüksek olup homojen ve katkısız bir özelliğe sahiptir. Ancak Kilikya üretimi yerel kapların daha düşük kalitede, kireç, taşçık ve kum katkılı olduğu belirtilmektedir⁹¹⁹. Bu bilgiler Levha 71/661 ve Levha 73/674, 676’nın Kıbrıs üretimi olmadığını açık bir şekilde göstermektedir. Diğer yandan örneklerimizin kil özelliğinin Kilikya bölgesi ile uygunluğu⁹²⁰ ve sayıca azlığı Kilikya’dan ithal edilmiş olma olasılığını güçlendirmektedir. Kilikya merkezlerinden ele geçmiş, örneklerimizle benzer seramikler⁹²¹ MÖ 850-700 arasına tarihlendirilmiştir. Bu durum Kınık Höyük’te Kilikya

⁹¹¹ Einar Gjerstand, *The Cypro-Geometric, Cypro-Achaic and Cypro-Classical Periods*, The Swedish Cyprus Expedition Vol. IV, Part II, Stockholm, 1948, Fig. III/15, Fig. XXII/6, 14

⁹¹² Gjerstand, *The Cypro-Geometric, Cypro-Achaic and Cypro-Classical Periods*, 48-68.

⁹¹³ Gjerstand, *The Cypro-Geometric, Cypro-Achaic and Cypro-Classical Periods*, 259.

⁹¹⁴ Gjerstand, *The Cypro-Geometric, Cypro-Achaic and Cypro-Classical Periods*, 259.

⁹¹⁵ Nurettin Arslan, *Kilikya Demir Çağ Seramiği, İthal Boyalı Seramikler ve İlişkiler*, İstanbul, 2010, 86.

⁹¹⁶ Nurettin Arslan, *Kilikya Bölgesi Demir Çağ Seramiği*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1998, 95.

⁹¹⁷ Gjerstand, *The Cypro-Geometric, Cypro-Achaic and Cypro-Classical Periods*, 427.

⁹¹⁸ Gjerstand, *The Cypro-Geometric, Cypro-Achaic and Cypro-Classical Periods*, 259.

⁹¹⁹ Kıbrıs ve Kıbrıs tipi Kilikya boyalı seramiklerinin kil özellikleri hakkındaki bilgiler Prof. Dr. Murat Durukan ile yapılan görüşmeler ile edinilmiştir. Prof. Dr. Murat Durukan, örneklerimizin kil kalitesi ve katkı türünün kesinlikle Kıbrıs üretimine ait olmadığını belirtmiştir. Verdiği yararlı bilgilerden dolayı kendisine çok teşekkür ederim.

⁹²⁰ Prof. Dr. Murat Durukan örneklerin kil özelliğinin Kilikya Bölgesi’ne özgü olduğunu belirtmektedir.

⁹²¹ Kelenderis ve Kilisetepe örnekleri için bkz. Arslan, *Kilikya Bölgesi Demir Çağ Seramiği*, Lev. 31/247-255; Tarsus örneği için bkz. Einar Gjerstand, “Cilician Studies”, *Revue Archéologique* 6.3, 1934, Fig. 3 (155-203 pp); Sirkeli Höyük için bkz. Barthel Hrouda, “Vorläufiger Bericht über die

Bölgesi ile ticari ilişkilerin tabaka V'in sonlarıyla başladığını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca Tyre⁹²² ve Al Mina⁹²³ gibi yerleşimlerin MÖ 850'lere tarihlendirilen tabakalarında Kıbrıs ithali benzer seramikler görülmektedir.

Kınık Höyük'te söz konusu tabakadan ele geçmiş bir başka iç içe daire motifi yine bölgenin boyama geleneğinde bilinmeyen bir stilde yapılmış olmasıyla dikkati çekmektedir (**Levha 55/525**). Bezeme kompozisyonu, paralel şeritlerin sınırladığı dar bir kuşak içerisinde, dörder sıra triglifin metoplara ayırdığı alanlara iç içe üçlü dairelerin yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Kil içerisindeki kireç katkısı seramiğin yüzeyinde çıplak gözle görülebilmektedir. Kınık Höyük seramiklerinin kil yapısında kireç bulunmakla birlikte bu denli yoğunlukta değildir. Daha çok Kilikya Bölgesi'nin kil özelliğini yansıtan bu parçanın benzer kompozisyonla işlenmiş örnekleri Tarsus Gözlü Kule⁹²⁴ ve Yumuktepe'nin⁹²⁵ Erken (MÖ 1100-850) ve Orta Demir Çağ (MÖ 850-700) tabakalarında görülebilmektedir. Kınık Höyük'te tek bir paraçadan ibaret bu örneğin kil yapısı ve boya bezeme stiline dayanarak Kilikya Bölgesi'nden ithal edilmiş olabileceği söylenebilir. İç içe yarım daire motifleri tek bir parça seramik üzerinde görülmektedir (**Levha 74/683**). Yatay bir şerit altına olasılıkla üç ya da daha fazla iç içe dairenin yerleştirilmesi ile oluşturulmuş motifin benzerleri Porsuk IV⁹²⁶, Kilise Tepe⁹²⁷ ve Yumuktepe⁹²⁸ gibi yerleşimlerin Erken Demir Çağ tabakalarından bilinmektedir. Çanakların ağız kısmına yapılan façetalar en sık karşılaşılan motif türüdür. Daha çok açık paralel yay dizileri ve zikzak motiflerle bir arada kullanılan motifin tek başına süslemede yer aldığı örneklerde bulunmaktadır (**Levha 5/38, 39, Levha 6/50, Levha 9/71, Levha 23/191, Levha 27/240, Levha 29/ 261**). Orta Anadolu'da Demir Çağ'ın tüm evrelerinde görülebilen bu motifin form, mal ve bezeme korrelasyonu bakımından benzerleri Kaman-

Ausgrabungsergebnisse auf dem Sirkeli Höyük/Südtürkei von 1992-1996", *İst. Mitt.* 47, Tübingen 1997, Taf. 5/5

⁹²² Patricia Maynor Bical, *The Pottery of Tyre*, England 1978, Pl. XXVIII/1, 2 (Tabaka X MÖ 850)

⁹²³ Joan Du Plat Taylor, "The Cypriot and Syrian Pottery From Al Mina, Syria", *Iraq*, Vol. 21, No.1, 1959, Pl. XXI/8, 9(62-92 pp).

⁹²⁴ Hanfmann, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus*, 55/27, 56/31

⁹²⁵ Arslan, *Kilikya Demir Çağ Seramiği, İthal Boyalı Seramikler ve İlişkiler*, Lev. 1/8.

⁹²⁶ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 50/42, Pl. 54/74, Pl. 55/77.

⁹²⁷ Connie Hansen-Nicholas Postgate, "Pottery from Level II", *Excavation at Kilise Tepe 1994-1998 From Bronzw Age to Byzantine in Western Cilicia, Volume 1*, Edited by Nicholas Postgate and David Thomas, British İnstitute at Ankara 2007, Fig. 251, 253 (343-370 pp); Arslan, *Kilikya Demir Çağ Seramiği, İthal Boyalı Seramikler ve İlişkiler*, Lev. 1 /1, 4, 5.

⁹²⁸ Arslan, *Kilikya Demir Çağ Seramiği, İthal Boyalı Seramikler ve İlişkiler*, 43, Lev. 5/43.

Kalehöyük IId1-3⁹²⁹, IId2-3⁹³⁰ ve Porsuk III⁹³¹ tabakalarında görülmektedir. Ayrıca Alişar⁹³², Kültepe⁹³³, Boğazköy Büyükkaya⁹³⁴ ve Çadır Höyük⁹³⁵ gibi yerleşimlerin Orta Demir Çağ tabakalarında benzer form ve bezeme kombinasyonlu örnekleri görmek mümkündür. Sevilen bir diğer bezeme ögesi dalga motiflerdir. Tabaka V seramikleri içerisinde 5 farklı tipiyle⁹³⁶ karşımıza çıkan motifin, birbirine paralel uzanan **Levha 30/272**'deki gibi benzer form ve bezeme özelliği yansıtan örnekleri, başta Alişar (MÖ 9-8.yüzyıl)⁹³⁷ olmak üzere, Boğazköy Büyükkaya (MÖ 9.yüzyıl)⁹³⁸, Çadır Höyük (MÖ 1000-500)⁹³⁹ ve Kaman-Kalehöyük (IId2-3 MÖ 900-700)⁹⁴⁰ gibi Kızılırmak havzasının doğusu ve güneyindeki yerleşimlerde görülmektedir. Bununla birlikte üçer ya da ikişer sıra paralel şeritlerin sınırladığı yatay kuşaklar arasına, dalga motiflerin yerleştirilmesi ile oluşturmuş süsleme (**Levha 59/562, Levha 71/655**) ise yalnızca Kızılırmak havzasının batı bölümünden bilinmektedir. Sams, "Wavy Line Stil" olarak tanımlanan bu bezeme stilinin Gordion'a özgü olduğunu ve özellikle yıkım tabakasında (MÖ 800) yoğunluk kazandığını ifade etmektedir⁹⁴¹. Bu stilin Kızılırmak'ın doğusuna yabancı olduğunu belirten Özkaya, Doğu Frigya'da karşılaşılan dalga çizgilerin daha çok yardımcı bezeme unsuru olarak kullanıldığını belirtmektedir. Bu nedenle stilin Batı Frigya'da yerel geliştiği düşüncesindedir⁹⁴². Gordion'da ağırlıklı olarak fincan/bardak türü kaplar ve yonca ağızlı testiler üzerine uygulanan bezeme⁹⁴³, Porsuk III⁹⁴⁴ ve Midas Kenti'nde⁹⁴⁵ ele geçen seramiklerde de görülmektedir. Dupré Porsuk örneğinin Frig üretimi yerel bir taklit

⁹²⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 71/ KL90-P103, KL90-P109, KL90-P13.

⁹³⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 109/KL88-P57, KL89-P19, KL89-P32, KL89-P481, KL89-P491, Taf. 111/KL89-P110, Taf. 112/KL88-P122, KL89-P516, KL89-P40.

⁹³¹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 63/29, 30, 42, 33, 43, Pl. 64/44, 35.

⁹³² Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, Fig. 432-433/3, 4, 5, 6, 10.

⁹³³ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, 14, Fig. 9.

⁹³⁴ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 41/11, 12, 13.

⁹³⁵ Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", Fig. 2/1, 4.

⁹³⁶ Dalga motifin çeşitleri için Bölüm 4.4'e bakınız.

⁹³⁷ Von der Osten, *The Alişar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, Fig. 438/33.

⁹³⁸ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 43/ 12.

⁹³⁹ Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", Fig. 2/4.

⁹⁴⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 117/KL89/P489, KL89-P305.

⁹⁴¹ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, 155.

⁹⁴² Özkaya, 94.

⁹⁴³ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, Pl. 50/598-600, Pl. 58/632, Pl. 72/705-708, Pl. 85/778-780.

⁹⁴⁴ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 81/153.

⁹⁴⁵ Haspels, Pl. 9/1, 4, 6.

olduğunu ileri sürmektedir ⁹⁴⁶ . Nitekim örneklerimiz ve Gordion benzerleri karşılaştırıldığında gerek form gerekse mal özellikleri ile farklılık gösterdikleri anlaşılmaktadır. Gordion’da söz konusu bezeme çoğunlukla ince nitelikte, astarlı ve iyi perdahlı bir yüzey üzerine uygulanırken Kınık örneklerinin daha kaba ve orta mal özelliği yansıtan seramiklerde yer aldığı görülmektedir. Mat siyah boya kullanılarak yapılmış her iki örneğimiz bu yönüyle Gordion’la benzer olsa da Levha 59/562’deki gibi bir form tipi Gordion’dan bilinmemektedir. Kısaca, mal özellikleri ve form tiplerinde görülen farklılık Kınık Höyük örneklerinin Gordion taklidi yerel bir ürün olabileceklerine işaret etmektedir. Ayrıca yapılan karşılaştırmalar, Kınık Höyük’te tabaka V’in sonlarının Gordion yıkım tabakası ile çağdaş olması gerektiğini açık bir şekilde göstermektedir.

Bu tabaka seramiğinde eşkenar dörtgen (baklava dilimi) ya köşeleri üçgenlere bağlı, içi ağ taralı (**Levha 29/253, Levha 74/689**) ya da içi tamamen doldurulmuş şekilde işlenmiştir (**Levha 74/686**). Bir başka versiyonun da ise iç içe geçmiş ve merkeze doğru küçülen eşkenar dörtgenler dikkati çekmektedir (**Levha 55/524**). Eşkenar dörtgenlerin bu tipinde, en dıştaki eşkenar dörtgenin iki yan köşesinde dairesel bir süsleme, diğer köşelerinde ise uçları hafif döndürülmüş “T” ler görülmektedir. Ayrıca eşkenar dörtgenlerin ara boşlukları bir dolu bir boş olacak şekilde noktalarla doldurulmuştur. Kınık Höyük’te tek bir parça ile temsil edilen örneğin diğer Demir Çağ merkezlerinde bir benzerine rastlanmamıştır. Bu nedenle söz konusu seramiğin ithal ya da taklit olabileceğine dair bir öneride bulunmak şu aşamada mümkün değildir. Diğer yandan eşkenar dörtgenlerin içi ağ taralı ve doldurulmuş biçimleri Alishar⁹⁴⁷, Kaman-Kalehöyük IId1-3 (MÖ 1200-800)⁹⁴⁸, IId2-3⁹⁴⁹(900-700), Gordion yıkım tabakası (MÖ 800)⁹⁵⁰, Boğazköy Büyükkaya (MÖ 9. yüzyıl)⁹⁵¹ ve Kuzey Batı Yamaç (NWH 4 MÖ 760)⁹⁵² gibi birçok yerleşimden bilinmektedir. Bu tabakada ele geçen bir krater boyun parçasında ise üçer sıra triglifin metoplara ayırdığı alanlara, bir dolu bir boş olacak şekilde yerleştirilen

⁹⁴⁶ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, 97.

⁹⁴⁷ Schmidt, *The Alishar Hüyük Seasons of 1928-1929 Part I*, Pl. XXXVII/b 742:6, Pl. XLIV/b 1182:3

⁹⁴⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 74/KL90-P112, Taf. 102/KL90-P148, KL90-P148.

⁹⁴⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 109/KL89-P339 (içi dolu), Taf. 115/KL89/P309 (içi ağ taralı), Taf. 137/KL89-P109, KL89-P512.

⁹⁵⁰ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, Fig. 28/803 (içi dolu), Fig. 29/808(içi ağ taralı), Fig. 36/882.

⁹⁵¹ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 44/11, Taf. 65/3, 5 (içi dolu), Taf. 58/3 (içi ağ taralı).

⁹⁵² Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 35/329.

kelebek motifi görülmektedir (**Levha 55/521**). Bu seramiğin form, mal ve bezeme özelliği açısından birebir benzeri Kültepe eski yapı katında (MÖ 9-7. yüzyıl) ele geçmiştir⁹⁵³. Üçgenler (**Levha 34/316, Levha 35/336, Levha 36/341, 344**)⁹⁵⁴, dama tahtası (**Levha 70/649**)⁹⁵⁵, iç içe aç (Levh 72/669)⁹⁵⁶, “S” dizisi (**Levha 30/271**)⁹⁵⁷ ve ağ tarama (**Levha 71/656**)⁹⁵⁸ görülen diğer motif türleri olup benzer örnekleri Alishar (MÖ 9-8. yüzyıl), Boğazköy Büyükkaya (MÖ 9.yüzyıl), Kaman-Kalehöyük (IId1-3 MÖ 1200-800), Porsuk (III MÖ 8-7. yüzyıl) ve Suluca Karahöyük/Hacıbektaş (MÖ 8. yüzyıl) gibi yerleşimlerde görülmektedir.

Baskı bezeme 10 parça seramik üzerinde görülmektedir (**Levha 21/170, Levha 65/607, Levha 75/693-696, Levha 76/697, 699-700**). Kil nemli iken baskı bezemenin yapıldığı, baskı aletinin seramik yüzeyinde bıraktığı pürüzlü yüzey dokusundan anlaşılmaktadır. Plastik şeritler üzerinde çentikler, “V”, içi içe üçgenler, zikzak ve çarpı görülen motif türleri olup daha çok pitos olabilecek iri boyutlu kapların kulp ve gövdelerine uygulanmışlardır. Bunlardan **Levha 65/606**’daki iri kulp parçasının tepe kısmı düğme şeklinde kabarık olup üzerine beşgen şeklinde bir baskı bezeme yapılmıştır. Ayrıca kulp altına parmak baskı uygulanmıştır. Benzer biçimli kulplar Porsuk III⁹⁵⁹ ve Gordion yıkım tabakasında⁹⁶⁰ görülmektedir. Diğer yandan **Levha 76/698** ve **699** ip baskı kullanılarak bezenmiş olmaları ile dikkati çekmektedir. Benzer teknikte yapılmış bir örneği Boğazköy Büyükkaya’nın EDC’ye ait erken evresinde (MÖ 1185-1125) görülebilmektedir⁹⁶¹. Ayrıca seramiklerimizdeki diğer baskı bezemelerin benzer işleniş

⁹⁵³ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Cıvarı*, Fig. 77-97 (Sağ alttan üçüncü).

⁹⁵⁴ Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, Pl. XXXV/b 1180: 36; Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 51/522; Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 74/KL90-P143; Sams, *The Early Phrygian Pottery*, Pl. 73/709 (dışı bir hatla sınırlandırılmış içi ağ taralı üçgen), Pl 87/301 (ters ağ taralı üçgen).

⁹⁵⁵ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, Pl. 82/156.

⁹⁵⁶ Kemal Balkan-Osman Sümer, “ 1967 Yılı Hacıbektaş (Suluca Karahöyük) Kazısı Ön Raporu”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, Sayı: XVI-II, , Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1968, Res. 11; Schmidt, *The Alishar Hüyük Seasons of 1928-1929 Part I*, Pl. XXXV/642; Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 56/10.

⁹⁵⁷ Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, Fig 444/33, Fig. 467/7.

⁹⁵⁸ Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, Fig. 452/10, Fig. 466/7; Schmidt, *The Alishar Hüyük Seasons of 1928-1929 Part I*, Pl. XLIV/b 36:49.

⁹⁵⁹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L’Age Du Bronze Et De L’Age Du Fer*, Pl. 89/231.

⁹⁶⁰ Sams, *The Early Phrygian Pottery*, Pl. 134/937.

⁹⁶¹ Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 4/13

sahip örnekleri yine Boğazköy Büyükkaya (EDÇ orta evre MÖ 1125-1065)⁹⁶², Midas kenti⁹⁶³, Tarsus Gözlükule (MÖ 1100-850)⁹⁶⁴ ve Lidar Höyük'ün EDÇ tabakalarından⁹⁶⁵ bilinmektedir.

⁹⁶² Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit Funde Aus Den Grabungskampagnen 1993 bis 1998*, Taf. 18/12, 13.

⁹⁶³ Haspels, *Phrygie Exploration Archeologique La Cite de Midas Ceramique et Trouvailles Diverses*, Pl. 33/b 8, Pl. 34/b 1, 2, 7

⁹⁶⁴ Hanfmann, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus*, 61/226.

⁹⁶⁵ Müller, *Die Eisenzeitliche Keramik Von Lidar Höyük*, 125/3 (6e2 tabakası).

5.2. TABAKA IV SERAMİKLERİ (ODÇ SONU-GDÇ BAŞLARI MÖ 8-6. YÜZYIL)

Kınık Höyük'te gerçekleştirilen sistemli stratigrafi çalışmaları tabaka IV'ün, seramik buluntuları ve mimari özellikleri ışığında ODÇ sonu-GDÇ başlarına tarihlendiğini ortaya koymuştur. Orta Anadolu Demir Çağı kronolojik dizininde yaklaşık MÖ 600-550 tarih aralığı GDÇ'in başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Genz'in⁹⁶⁶ MÖ 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başları olarak ifade ettiği bu süreç, Orta Anadolu'nun doğusunda özellikle seramik kültüründe izlenen değişimle kendini göstermektedir. Bu dönemde bölgeler arası kültürel ilişkilerin materyal kültürü üzerindeki etkileri Kınık Höyük seramiklerinde de izlenebilmektedir. Hem ODÇ'nin geç evre seramiği, hemde GDÇ özelliği taşıyan seramikleri bünyesinde taşıyan söz konusu tabakaya ait toplam 169 parça seramik aşağıda mal, form ve bezeme özellikleri ışığında değerlendirilecektir. Ayrıca elde edilen veriler bölgenin güvenilir stratigrafik verilere sahip Demir Çağ merkezleri ile karşılaştırılacaktır (**Harita 2**).

5.2.1. Mal Özellikleri

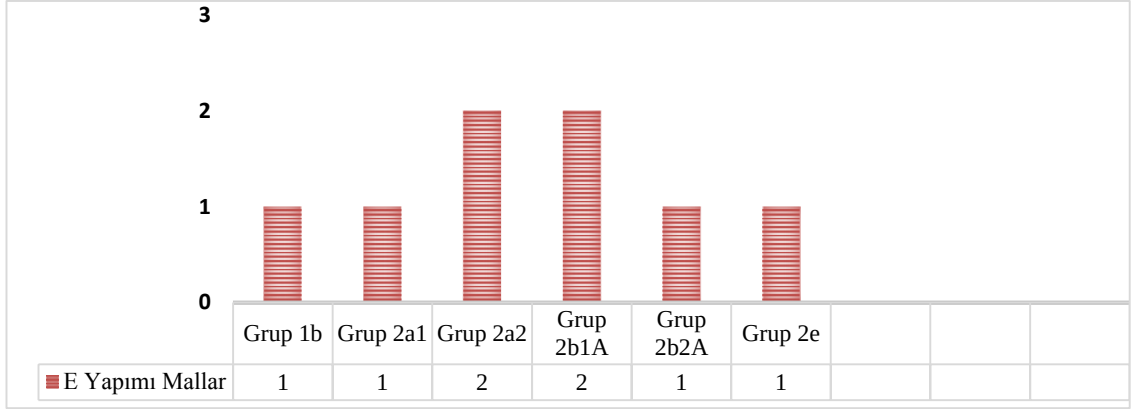
Bilindiği gibi Kızılırmak havzasının batısı ve doğusundaki yerleşimlerin EDÇ seramiklerinde hakim olan el yapımı seramikler ODÇ ile birlikte yerini çark üretimine bırakmıştır. Kuşkusuz bunda bu dönemde bölgede yaşanan siyasi gelişmeler ve bu siyasi gelişmelerin doğal sonucu olarak ortaya çıkan materyal kültüründeki değişimin büyük bir etkisi vardır. Ancak daha öncede ifade ettiğimiz gibi Orta Anadolu'nun güneyi bu dönemde Kızılırmak havzasının batı ve doğu kesiminde yer alan yerleşimlerin seramik kültüründen tamamen farklı bir tablo çizmekte, çark yapımı seramiklerin Demir Çağı'nın tüm evreleri boyunca en yoğun üretim tekniği olduğu görülmektedir. Diğer yandan el yapımı seramikler EDÇ'den GDÇ'ye kadar tüm evrelerde az sayıda da olsa karşımıza çıkmaktadır.

Tabaka IV seramikleri içerisinde el yapımı seramikler azınlıkta olup toplamda 8 parçadan ibarettir. Bunlardan yalnızca bir tanesi kaba mal (Grup 1) özelliği yansıtmakta diğerleri orta mal (Grup 2) karakteri sergilemektedir. El yapımı kaba nitelikteki Grup 1 malları iri boyutlu (2-3 mm) ve orta yoğunlukta katkı türlerine sahiptir. İri bitki ve taşçık bu grup malların belirgin özelliği olup seramiklerin kesit ve yüzeyinde rahatlıkla

⁹⁶⁶ Hermann Genz, "The Iron Age in Central Anatolia" (Ed. G. Tsetschladze) *The Black Sea, Greece, Anatolia and Europe in The First Millennium BC, Colloquia Antiqua 1*, 2011, 349.

izlenebilmektedir. Bitki katkısından dolayı hamuru gözenekli ve yumuşak sertliktedir. Seramiklerin yüzeyi düzgünleştirilerek (smoothed) bırakılmış her hangi bir astar ve perdah uygulanmamıştır. Söz konusu tabakaya ait kaba mallar tamamlanmamış oksidasyonlu ortamda fırınlanmıştır (Grup 1b). Bu nedenle seramik kırığının kesitinde açıktan koyu griye değişen bir öz oluşumu söz konusudur. Oksidasyonlu ortamda fırınlanmış el yapımı kaba mallarla (Grup 1a) bu tabaka seramiğinde karşılaşılmasıdır. Kapların kaba mal özellikleri ve özensiz işleniş biçimleri, ihtiyaca yönelik günlük kullanım amacıyla üretildiklerini düşündürmektedir.

Bölüm 5.1.1’de ele alınan tabaka V seramiklerinin mal grupları içerisinde de yer alan el yapımı orta mallar Grup 2 altında değerlendirilmiştir. Tabaka IV’te 7 parça seramikte temsil edilen Grup 2 malları orta büyüklükte (1 mm) katkı boyutu ve yoğunluğa sahiptir. Kuvarts, kireç, taşçık, ince bitki ve seyrek dağılımlı şamot belirlenebilen katkı türleridir. Yüzey astarlı ve sert perdahlıdır. Bu tabaka seramiğinde 3 farklı fırınlama tekniği ile karşılaşılmasıdır. Düzenli renklenme ile karakterize olan Grup 2a’nın alt tiplerini oluşturan Grup 2a1 ve Grup 2a2, Grup 2a’nın tüm genel özelliklerine sahiptir. Ancak Grup 2a1 açık kırmızı tonlarda (2.5 YR 5/6, 2.5YR 6/8), Grup 2a2 ise devetüyü/bej tonlarda (7.5YR 6/4, 10 YR 7/4) yüzey rengi ile birbirinden ayrılmaktadır. Tamamlanmamış oksidasyonlu ortamda fırınlanmış el yapımı tüm seramikleri kapsayan Grup 2b, hamur renkleri ve yüzey uygulamalarındaki farklılıklara göre Grup 2b1A ve Grup 2b2A olmak üzere iki alt tipe ayrılmaktadır. Grup 2b1A açık kırmızı renkli (2.5 YR 5/6, 2.5YR 6/8), astarlı ve sert perdahlı, Grup 2b2A ise devetüyü/bej renkli (7.5YR 6/4, 10YR 7/4) ve düzgünleştirilmiş yüzeyli seramikleri içermektedir. Grup 2e ile tanımlanan, seramik hamurunun içte redüksiyon, dış yüzeyde ise oksidasyon rengi gösterdiği “*reoksidasyon*” olarak adlandırılan mallar, düzgünleştirilmiş yüzey üzerine sert açık/ perdahlıdır. Yüzey rengi devetüyü/bej tonlarından açık kırmızıya değin değişmektedir. Bu mal grubuna ait yalnızca bir parça seramik bulunmaktadır (**Grafik 5.5**).

Grafik 5.5. Tabaka IV el yapımı kaba ve orta malların gruplara göre sayısal dağılımı

Kınık Höyük tabaka IV'e ait seramiklerin büyük çoğunluğu çark yapımı olup Grup 5 ile tanımlanan orta mal özelliği yansıtmaktadır. Bu tabaka seramiği içerisinde çark yapımı kaba mallar ile karşılaşılmamıştır. Grup 5, 121 parça ile tabakanın en yoğun mal grubunu oluşturmaktadır. Orta boyutta (1 mm), kuvars, kireç, taşçık, seyrek şamot ve ince bitki katkılı seramikleri kapsamaktadır. 6 farklı fırınlama tekniği ile karşılaşılan bu grup içerisinde oksidasyonlu ortamda fırınlanmış malları Grup 5a temsil etmektedir. Yüzey renkleri ve uygulamalarındaki farklılıklara göre birkaç alt tipi bulunmaktadır⁹⁶⁷. Bunlardan Grup 5a1 açık kırmızı (2.5YR 5/6, 2.5YR 5/8, 2.5YR 6/6, 2.5 YR 7/6, 10R 5/4, 10 R 6/6) yüzey ve hamur rengine sahipken, Grup 5a1A astarlı ve sert açık/perdahlı, Grup 5a1B ise düzgünleştirilmiş (smoothed) yüzey özelliği ile birbirinden ayrılmaktadır. Orta mallar içerisinde görülen diğer bir tip Grup 5a2'dir. Devetüyü/bej tonlarında (5 YR 6/6, 5 YR 7/3, 7.5 YR 6/4, 7.5 YR 6/6, 7.5 YR 7/6, 10 YR 6/3) hamur rengine sahip bu grubun yüzey uygulamalarındaki farklılıklara göre üç alt tipi tespit edilmiştir⁹⁶⁸. Bu alt tipler içerisinde düzgünleştirilmiş yüzey özelliğiyle Grup 5a2B sayıca en fazla olanıdır (**Grafik 5.6**). Düzenli renklemenin görüldüğü Grup 5a içerisinde, krem astarlı malları tanımlayan Grup 5a3, yine sayıca en fazla olan ikinci gruptur. Bu gruba giren seramiklerin büyük çoğunluğu boya bezemeli oluşları ile dikkati çekmektedir. Özenli işleniş biçimleri bu seramiklerin sofraya veya servis kapları olarak işlev gördüklerine işaret etmektedir. Az sayıda Grup 5a4 mal özelliği taşıyan seramikler de bu tabakada görülmektedir.

Tamamlanmamış oksidasyonlu ortamda fırınlanan bu neden hamurunda gri bir öze rastlanan Grup 5b malları, kuvars, kireç, taşçık ve ince bitki katkılıdır. İki farklı yüzey

⁹⁶⁷ Bkz. Bölüm 4.2.2.2.

⁹⁶⁸ Bkz. Bölüm 4.2.2.2.

renginin hakim olduğu bu grup seramiklerde, Grup 5b1 açık kırmızı, Grup 5b2 ise devetüyü/bej renkli seramikleri kapsamaktadır. Her iki grubun yüzey uygulamalarındaki farklılıklar kendi içindeki alt tiplerinin belirlenmesinde etkili olmuştur⁹⁶⁹. Özellikle bu iki grubun alt tipleri arasında düzgünleştirilmiş yüzeyli Grup 5b2B malları sayıca ağırlıktadır (**Grafik 5.6**). Seramik kesitinde düzensiz renklenmenin görüldüğü krem astarlı mallar ise Grup 5b3 ile karakterize edilmekte ve bu yönüyle Grup 5a3'ten ayrılmaktadır. Grup 5a3'ün, Grup 5b2B'den sonra sayıca ikinci yoğun grubu oluşturduğu anlaşılmaktadır. Tek bir parça seramikle temsil edilen Grup 5b4 kahverengi tonlarda hamur ve yüzey rengine sahip, astarlı ve sert perdahlıdır.

Redüksiyon ortamlı fırınlarda pişirilen çark yapımı seramikler Grup 5c ana mal grubu altında incelenmiştir. Daha önce Tabaka V seramiklerinde de görülen bu grup mallar gri (Grup 5c1) ve siyah (Grup 5c2) renkli oluşlarına göre iki tip altında değerlendirilmiştir. Ancak tabaka V seramiklerinde sadece gri mallar (Grup 5c1) görülürken, tabaka IV'te gri mallar yanında Grup 5c2 ile karakterize olan siyah malların ilk kez ortaya çıktığı gözlenmiştir. Bu gruba giren mallarının tamamı düzgünleştirilmiş yüzey üzeri sert açk/peredahlıdır. Matsumura, Kaman-Kalehöyük'te çark yapımı redüksiyon malların özellikle IIa6-IIc1 tabakasında (MÖ 700-500) artış gösterdiğini ifade etmektedir⁹⁷⁰.

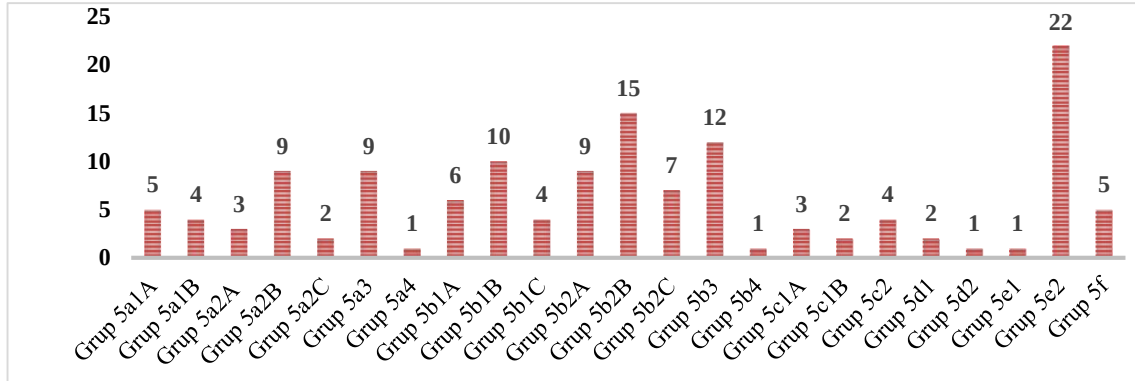
Kınık Höyük tabaka IV seramikleri arasında Grup 5d'yi kapsayan, kısa sürdürülen redüksiyon ortamda fırınlanmış seramikler yalnızca 3 parçadan ibarettir. Fırınlama ortamları nedeniyle yüzey renkleri gri veya siyah, hamur renkleri açık olan bu malların düzgünleştirilmiş yüzeyli (Grup 5d1) ve düzgünleştirilmiş yüzey üzeri sert açk/peredahlı (Grup 5d2) iki alt tipi bulunmaktadır.

Bu dönemin Grup 5 seramikleri arasında en baskın olan mal tipi Grup 5e'dir. Fırınlama veya kullanımdan kaynaklı yüzeylerinde alacalanma görülen bu mallar mutfak kabı olarak kullanılmış olmalıdır. Yüzey özelliklerine göre Grup 5e1 ve Grup 5e2 olmak üzere iki alt tipi tespit edilen bu mallardan, Grup 5e2 sayıca en yoğun olanıdır. Kapların gövde ve ağız iç kısımlarında kısmi sert açk/peredah izleri görülmektedir. Grup 5f ile

⁹⁶⁹ Bkz. Bölüm 4.2.2.2

⁹⁷⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 224.

karakterize edilen reoksidasyonlu mallar ise az sayıda da olsa bu dönem seramiğinde karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 5.6. Tabaka IV çark yapımı orta malların gruplara göre sayısal dağılımı

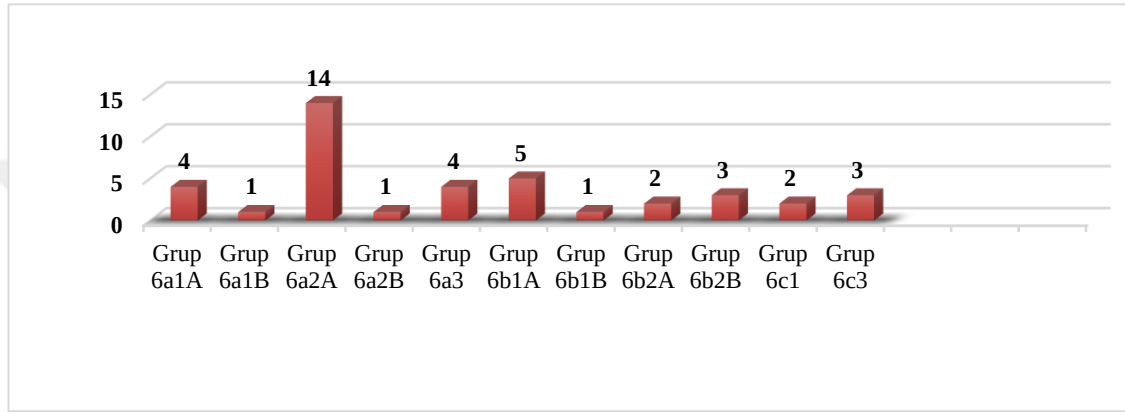
Bölüm 4.2.2.3'te detaylı olarak anlatılan Grup 6 malları, en fazla 0.5 mm katkı boyutu ve seyrek dağılımlı katkı türlerine sahip, ince nitelikli kaliteli malları kapsamaktadır. Bu döneme ait toplamda 40 parça seramik Grup 6 mal özelliği göstermektedir. Grup 6a ile tanımlanan oksidasyonlu mallar tabaka IV'te en baskın olanıdır. Yüzey ve hamur renklerindeki çeşitliliğe göre iki alt tipi belirlenen grubun, Grup 6a1 açık kırmızı, Grup 6a2 ise devetüyü/bej renkli malları içermektedir. Her iki grup yüzey işlenişlerindeki farklılıklara göre kendi içinde Grup 6a1A, Grup 6a1B, Grup 6a2A ve Grup 6a2B olarak alt tiplere ayrılmıştır. Bu alt tipler içerisinde astarlı ve sert açık/perdahlı seramikleri içeren Grup 6a2A, 14 parça ile sayıca en fazla olan gruptur (**Grafik 5.7**). Grup 6a'nın diğer bir alt tipi olan Grup 6a3 malları yüzeyinde görülen krem astarla diğerlerinden ayrılmaktadır. Kınık Höyük'te krem astarlı seramikler tamamen çark yapımı olup, özellikle tabaka V'te tabaka IV göre daha yoğun görülmekte ve ağırlıklı olarak orta mal (Grup 5) özelliği yansıtmaktadır (**Grafik 5.2**). Nitekim aynı seramik kültür bölgesini paylaşan Kaman-Kalehöyük'teki krem astarlı mallarında Kınık Höyük'te olduğu gibi orta mal özelliği gösterdiği, kireç ve bitki katkılı olduğu ifade edilmektedir⁹⁷¹.

Fırınlamadan dolayı hamurunda gri öz bulunan Grup 6b ince malları, Grup 6a'da olduğu gibi, yüzey renk ve işleniş biçimlerine göre kendi içinde Grup 6b1A, Grup 6b1B, Grup 6b2A ve Grup 6b2B olarak alt tiplere ayrılmıştır. Bunlardan kırmızımsı tonlarda yüzey rengine sahip, astarlı ve sert açık/perdahlı Grup 6b1A, söz konusu fırınlama tekniği

⁹⁷¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 233.

içinde sayıca yoğunlukta olan mallardır. Hamurunda gerek düzenli gerekse düzensiz renklenmenin görüldüğü ince malların % 57'lik oranı boya bezemelidir. Bu seramikler özenli sofra kapları olarak üretilmiş olmalıdır.

Bu tabakanın ince nitelikli redüksiyon malları Grup 6c'yi oluşturmaktadır. Grup 6c'nin alt tipi Grup 6c1 kireç, kum ve ince bitki katkılı olup parlak perdahlıdır. Görülen diğer bir alt tip Grup 6c3, yüzeyde uygulanan sert açık/perdah ile Grup 6c1 mallarından ayrılmaktadır.

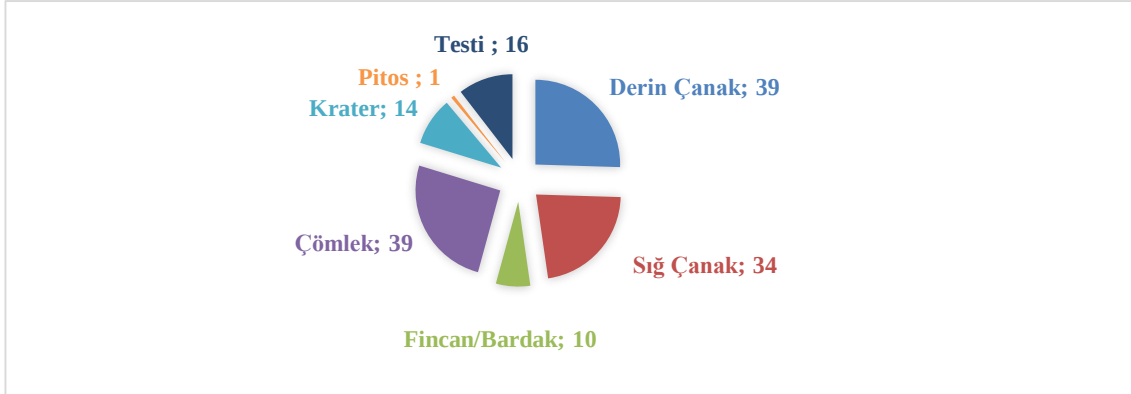

Grafik 5.7. Tabaka IV çark yapımı ince malların gruplara göre sayısal dağılım grafiği

5.2.2. Form Özellikleri

Kınık Höyük'te ODÇ sonu GDÇ başlarına tarihlenen toplam 185 parça seramiğin % 4'ünü el yapımı, % 90'ını ise çark yapımı seramikler oluşturmaktadır. Bunların % 49'u açık formlu, % 40'ı kapalı formludur. Geriye kalan % 11'lik oran ise kulp, dip/kaide, boyun ve gövde gibi seramik parçalarını kapsamaktadır. Tabaka V formlarında olduğu gibi bu tabaka seramiklerinde de büyük çoğunluğu çanaklar oluşturmaktadır. Fincanlar, bu dönem açık formlar içerisinde sayıca azdır. Kapalı forma sahip seramiklerde ise çömlekler yoğunlukta olup, onu sırasıyla testiler, kraterler ve pitoslar izlemektedir (**Grafik 5.8**). Dönemlere göre farklılaşan açık ve kapalı formların oranı, toplumların sosyo-ekonomik yapıları ve gereksinimleri ile doğru orantılıdır. Bu nedenle özellikle pişirme ve sunma gibi günlük kullanıma uygun çanak ve çömlekler, her toplumun gereksinim duyduğu ihtiyaçların başında gelmekte, pahalı olmadıkları için de tüm kazılarda yoğun olarak ele geçmektedir. Diğer yandan ince ve bezemeli lüks tüketim kapları, zaman aldığı ve çok emek gerektirdiği için toplumda alım gücü yüksek kesimin

ihtiyacına yönelik sınırlı sayıda üretilmektedir. Dolayısıyla kazısı yapılan yerleşimlerde az sayıda karşılaşılan bu tür seramikler yoğunluk açısından en düşük orana sahiptir.

Grafik 5.8. Tabaka IV formları sayısal dağılım grafiği

İncelenen tabaka IV seramiği içerisinde en yoğun karşılaşılan kap formlarının başında tabaka V’te de olduğu gibi derin çanaklar (D.Ç) gelmektedir. Ağız işlenişleri ve gövde yapılarına göre pek çok alt tipi tespit edilen bu formlardan basit ağız kenarlı tüm derin çanaklar D.Ç Tip 1 ile tanımlanmıştır. Bu tipin alt tipini oluşturan D.Ç Tip 1.1 yuvarlatılmış basit ağız kenarlı ve düz gövdelidir. Söz konusu dönem seramikleri arasında tek bir örneği bulunan form, çark yapımı ve orta mal özelliğine sahiptir (**Levha 1/4**). D.Ç Tip 1.2 formu, D.Ç Tip 1.1’den dış bükey gövde yapısı ve hafif içe döndürülmüş basit ağız işlenişi ile ayrılmaktadır. Ağız çapları ortalama 15 ile 25 cm arasında değişmektedir. Tamamı çark yapımı olup orta nitelikte mallardır (**Levha 1-2/ 11, 12, 16**). Bunlar arasında Levha 1/12 redüksiyon/indirgenmiş ortamda fırınlanmış gri mal özelliği göstermektedir. Gerek mal gerekse form özellikleri bu tip kapların gıda tüketiminde kullanılan sofrakabı olarak işlev gördüklerini ortaya koymaktadır. Tabakanın form grupları içerisinde yer alan D.Ç Tip 2 dik ağız kenarlı seramikleri kapsamaktadır. Yine ağız ve gövde işlenişlerine göre iki alt tipi bulunan formlardan basit dik ağız kenarlı ve yarı küresel gövdeli D.Ç Tip 2.1 ilk olarak bu tabakada ortaya çıkmıştır (**Levha 2/18**). Bu tipe giren sadece bir parça seramik bulunmakta olup, krem astarlı orta mal özelliği yansıtmaktadır. Kabın ağız kısmında kulp ya da tutamak türü bir eklentinin var olduğu görülmektedir. Kınık Höyük ODC sonu GDC başlarına ait seramiklerde karşılaşılan bir diğer form grubu kalınlaştırılmış ağız kenarlılardır (D.Ç Tip 3). Az örnekle temsil edilen bu tip çanakların ağız işleniş biçimlerindeki farklılıklara göre 4 alt tipi bulunmaktadır (**D.Ç Tip 3.1 Levha 3/23; Tip 3.4 Levha 4/32-34; Tip 3.5 Levha 5/37; Tip 3.6 Levha 5/42**). Dışa çekik ağız

kenarlı derin çanaklar (D.Ç Tip 4) bu dönemde de üretilmeye devam eden kap formları arasındadır. Bu dönem seramiklerinde D.Ç Tip 4.1 (**Levha 7, 79/56, 57; Levha 8, 79/59, 60, 61**), Tip 4.3 (**Levha 10, 81/77, 78, 79**), Tip 4.4 (**Levha 11, 81/ 85, 86, 87**), Tip 4.5 (**Levha 12/98**), Tip 4.6 (**Levha 13, 82/101, 102, 103**) ve Tip 4.7 (**Levha 13, 82/106**) görülen alt tiplerdir. Özellikle bu form tipleri içerisinde D.Ç Tip 4.1 ve Tip 4.4'deki seramiklerin boya bezemeli oluşları, özenli sofr a kapları olarak kullanım gördüklerini düşündürmektedir. İçe çekik ağız kenarlı derin çanakların (D.Ç Tip 5) alt tipi D.Ç Tip 5.1 tek bir parça seramikte temsil edilmektedir (**Levha 14/111**). Küresel gövde yapısı ve basit içe çekilmiş ağız işlenişi ile bu seramik, ince mal grubundandır. Bu tip çanaklar özellikle sıva gıdaların (örn. çorba gibi) tüketimine yönelik üretilmiş olmalıdır. Omurgalı derin çanaklar (D.Ç Tip 6) tabaka IV seramiği içinde karşılaşılan bir diğ er form grubudur. Ağız kenarlarına göre bir çok alt tipi tespit edilen bu formlardan D.Ç Tip 6.4 (**Levha 14/116**), Tip 6.7 (**Levha 15/124**), Tip 6.9 (**Levha 16/129**), Tip 6.10 (**Levha 17, 83/140, 141**) ve Tip 6.12 (**Levha 18/149-150**) karşılaşılan form türleridir. Bu formlardan “S” profilli yapısıyla Tip 6.10 ince mal özelliği ve ağız üzerinde yer alan boya bezemesi ile dikkati çekmektedir. Daha öncede ifade ettiğimiz gibi bu tür boya bezemeli ve ince nitelikteki mallar özenli sofr a ya da servis kapları olarak işlev görmüş olmalıdır. Tabaka V formları arasında da tek bir örneği görülen Tip 7, 12 cm ağız çapına sahip, kapak yuvalı ve ince mal özelliği göstermektedir (**Levha 20, 84/165**).

Kınık Höyük tabaka IV'ün açık formları içerisinde baskın olan bir diğ er form türü sığ olarak tanımladığımız çanaklardır (S.Ç). Ağız çapı yüksekliğinden fazla olan bu tür çanaklar, çok sığ olabildiği gibi hafif çukurumsu yapıda da olabilmektedir. Basit ağız kenarlı sığ çanakları içeren S.Ç Tip 1'in birçok alt tipi bulunmasına rağmen sadece S.Ç Tip 1.3 (**Levha 21/176-177**), bu tabakada görülmektedir. Daha önce tabaka V'ten bilinmeyen bu form ilk kez bu tabakayla kendini göstermiştir. Her iki örnek oksidasyonlu ortamda fırınlanmış, ince mal özelliği yansıtmaktadır. Diğ er yandan dik ağız kenarlı formları kapsayan S.Ç Tip 2'ye ait seramikler sayıca azdır. Bu tipin alt tipleri içerisinde yer alan S.Ç Tip 2.1 (**Levha 22/180-182, 186**), Tip 2.2 (**Levha 22/187**) ve Tip 2.3 (**Levha 23/192-193**) görülen formlar arasındadır. Bunlardan Levha 23/193 yüzeyden ele geçmiş olmasına rağmen mal ve form özelliği ile Levha 23/192 ile neredeyse aynıdır. Bu nedenle Levha 23/193'teki seramik, tabaka IV altında değerlendirilmiştir. Kalınlaştırılmış ağız kenarlı formlar baskın olmasa da görülmektedir (S.Ç Tip 3). Yuvarlatılarak hafif içe

kalınlaştırılmış basit ağız yapısı ve yayvan gövde biçimiyle Tip 3.1'e giren toplamda 4 parça seramik bulunmaktadır (**Levha 25, 86/210-213**). Tamamı çark üretimi olup, orta ve ince mal özelliği yansıtmaktadır. Bu tipin diğer alt gruplarını, dışa eğik kalınlaştırılmış (**S.Ç Tip 3.2 Levha 25, 86/215-217**), içe yuvarlatılarak kalınlaştırılmış (**S.Ç Tip 3.3 Levha 26, 86/222-224**) ve içe düz çekilerek kalınlaştırılmış ağız kenarlılar (**S.Ç Tip 3.6 Levha 27/242**) oluşturmaktadır. Bu dönemin dışa çekik ağız kenarlı sığ çanakları S.Ç Tip 4 altında değerlendirilmiştir. Bir çok alt tipi bulunan formun Tip 4.1'i sadece bu tabakaya özgüdür. Hafif dışa döndürülmüş ağız yapısı ile **Levha 29/250** ince mal, **Levha 29/251** ise orta mal kalitesinde üretilmiştir. Her ikisi de çark yapımı ve ortalama 12-15 cm ağız çapına sahiptir. Sığ çanakların görülen diğer bir alt grubu S.Ç Tip 4.2'dir (**Levha 29/254-256**). Dışa yatay çekilerek, üçgen biçimde kalınlaştırılmış ağız kenarı ile karakterize olan bu tipin seramiklerinde ağız çapı 12 ile 26 cm arasında değişmektedir. Ağız çaplarında gözlenen değişiklik yemek kabı ya da servis kabı olarak kullanılmış olduklarını göstermektedir. S.Ç Tip 4.3 (**Levha 29/259**) giren tek bir parça seramik bulunmaktadır. El yapımı olan bu örnek, reoksidasyon ortamda fırınlanmış, kısmen sert açık perdahlı olup orta mal niteliğindedir. S.Ç Tip 4.4 (**Levha 29/262-263**) ve Tip 4.6'ya ait (**Levha 30, 88/273-275**) az sayıda örnek bulunmaktadır. Özellikle Tip 4.6 örneklerinin tümü boya bezemeli oluşu ile dikkati çekmektedir. Omurgalı sığ çanaklar (S.Ç Tip 6) ise bu dönem seramiklerinde iki farklı alt tipte karşımıza çıkmaktadır (**S.Ç Tip 6.1 Levha 32/293; Tip 6.9 Levha 33/311**). Tüm örnekler çark üretimi olup sadece birer parça seramikle temsil edilmektedir. S.Ç Tip 6.9 formu ilk kez tabaka IV'te ortaya çıkmış ve tabaka III (Akamenid Dönem)'te de görülmeye devam etmiştir. Kapak yuvalı sığ çanaklar ise (S.Ç Tip 7) tek bir örnek ile temsil edilmektedir (**Levha 33, 89/314**). 15 cm ağız çapına sahip örnek ince mal özelliğine sahip ve iç kısmı iki renkte (siyah ve kırmızı) boya bezemelidir.

Fincan/bardak (F.) türü açık kaplar bu dönemde sayıca azdır. Bu forma sahip toplamda 10 adet seramik mevcuttur. Bunlardan 6 tanesi ağız profili, 4 tanesi boya bezemeli gövde parçasını içermektedir (**Levha 36, 92/346, 347, 348, 351**). 3 ana tipi bulunan fincanların F. Tip 1 örnekleri dışa açılan basit ağız kenarlıdır (**Levha 34, 90/322-324**). Ağız çapları 8-10 cm arasında değişmektedir. Tüm çark yapımı ve Grup 6 ince mal özelliğine sahiptir. Bu formun dik ağız kenarlı (F. Tip 2) örnekleri ağız işlemlerinde karşılaşılan farklılıklara göre 3 alt tipe ayrılmaktadır (**F. Tip 2.1, Tip 2.2, Tip 2.3**). Ancak

bunlar içerisinde sadece Tip 2.2 ye ait iki parça seramik bu döneme aittir (**Levha 35, 91/330-331**). Ağız çapları 8 ile 9 cm arasında değişen bu tipin örnekleri çark yapımı, orta (Grup 5) ve ince mal (Grup 6) özelliği göstermektedir. Dışa çekik ağız kenarlı fincan/bardak formlarını tanımlayan F. Tip 3 ise tek bir örnek ile temsil edilmektedir (**Levha 35/335**). Oldukça kaliteli ince mal özelliği yansıtan form çark yapımı ve iki renkli (siyah ve kırmızı) boya bezemelidir. Orta Anadolu’da Kaman-Kalehöyük, Porsuk, Kınık Höyük ve Kilisetepe’nin EDÇ tabakalarında iki renkli boyamanın varlığı bilinmektedir. Ancak EDÇ’da mat ve soluk renkte olan ve doğrudan düzgünleştirilmiş yüzey üzerine uygulanan iki renkli boyamanın, GDÇ başları ile yerini astarlı ve perdahlı yüzey üzerine daha parlak siyah ve kırmızı boya kullanımına bıraktığı görülmektedir. Kınık Höyük’te bu tür kaplar ince mal özellikleri ve boya bezemeli oluşları ile özenli sofraya takımları olarak işlev görmüş olmalıdır.

İncelenen Kınık Höyük tabaka IV’ün kapalı formları içerisinde en yoğun görülen form tipi çömleklerdir. Diğer form gruplarında olduğu gibi ağız ve gövde biçimlerine göre alt tiplere ayrılan çömleklerin, içe yatık gövdeli (dış bükey) ve basit ağız kenarlı boyunsuz tipleri (Çö. Tip 1) ile bu dönemde hiç karşılaşılmamış ancak Akamenid Dönem’de yeniden görülmeye başlamıştır. Buradan Orta Anadolu’da GTÇ’den itibaren görülmeye başlanan formun, Kınık Höyük’te EDÇ sonlarıyla üretiminin durduğu ve uzun bir aradan sonra Akamenid dönemle yeniden üretilmeye başladıkları anlaşılmaktadır. Bu durum bölgedeki yeni kültür hareketliliği ile bağlantılı olmalıdır. Boyunsuz, dik basit ağız kenarlı ve iç bükey gövdeli Çö. 2.1 formu bu dönemde yaygın görülen bir diğer alt tiptir (**Levha 37/361-366, 381-382, 385**). Tümü çark yapımı ve orta mal özelliği taşıyan bu çömleklerin yüzeylerinde izlenebilen alacalanma, pişirme amaçlı kullanılmış olabileceklerine işaret eder niteliktedir. Dik basit ağız kenarı içe kalınlaştırılmış çömlekler (Çö. Tip 2.2) değerlendirilen seramikler içerisinde sadece bir örnekten ibarettir (**Levha 40/387**). Bu seramik yüzeyde izlenen alacalanma, mal ve form özellikleri dikkate alındığında yine pişirme amaçlı işlev görmüş olmalıdır. Söz konusu dönemin kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekleri Çö. Tip 3.2 (**Levha 40/392-393**), Tip 3.3 (**Levha 42/400-401**), Tip 3.4 (**Levha 42/406**) ve Tip 3.5 (**Levha 42/407**)’in alt gruplarında görülmektedir. Bu alt gruplardan Çö. Tip 3.2 form özelliği gösteren Levha 40/392 dudak üzerinde görülen boya bezemesi ile pişirmeden ziyade farklı bir amaca (örn. saklama veya servis) hizmet etmiş olmalıdır. Dışa çekik ağız kenarlı boyunsuz çömlekler (Çö. Tip 4)

sayıca en baskın olan gruptur. Ağız ve gövde işlenişlerine göre 8 alt tipi belirlenen formun Çö. Tip 4.1'e giren sadece 2 örneği bulunmaktadır (**Levha 43/411-412**). Bu örneklerden **Levha 43/411** alacalı orta mal (Grup 5e2), **Levha 43/412** redüksiyon atmosferde fırınlanmış siyah orta mal (Grup 5c2) özelliği göstermektedir. Her ikisinde çark yapımı olan bu seramiklerin mal ve form özellikleri pişirme amacına hizmet ettiklerini destekler niteliktedir. Çö. Tip 4'ün karşılaşılan diğer alt tipleri ise Çö. Tip 4.3 (**Levha 45/432-436**), Tip 4.4 (**Levha 46/443**), Tip 4.5 (**Levha 46/446**), Tip 4.6 (**Levha 46/450-451**), Tip 4.7 (**Levha 47/457-459**) ve Tip 4.8 (**Levha 48/467-468**)'dir. Bu alt tipler içerisinde Çö. Tip 4.3 formunun tabaka V'te tek bir parça ile temsil edilen örneklerinin tabaka IV ile artış gösterdiği dikkati çekmektedir. Ayrıca tabaka III (Akamenid Dönem)'te de aynı form tipinin üretilmeye devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu durum formun ilk ortaya çıktığı ve gelişim gösterdiği dönemin saptanmasında az da olsa katkı sağlamaktadır. Ancak, çalışmamız sınırlı sayıda seramik üzerinde gerçekleştiği için form tiplerinin ortaya çıkışı ve gelişim dönemlerini net olarak ortaya koymak şuan için mümkün gözükmemektedir. Çömleklerin Tip 4.4 ve Tip 4.5 formları ise tabaka V'ten bilinmemektedir. Her iki tip form, ilk kez bu tabakayla kendini göstermektedir. Kısa boyunlu çömleklerden sadece Çö. Tip 6.1 formu (**Levha 50/478-479**) az sayıda örnekle bu dönemde görülmektedir. Ağız çapları 16-18 cm arasında değişen bu kapların da pişirme amaçlı kullanıldıkları muhtemeldir.

Geniş boyunlu çömlekler olarakta bilinen kraterlere tabakaka IV seramiklerinde de rastlanmaktadır. Bu seramiklerden 12 tanesi ağız profili, 2 tanesi de krater boyun (**Levha 55, 94/523**) ve gövde kısmına (**Levha 55, 95/526**) ait olup toplamda 14 adettir. Kapak yuvasız (Kr. Tip 1, Kr. Tip 2) ve kapak yuvalı (Kr. Tip 3, Kr. Tip 4) oluşlarına göre tiplere ayrılan formun Kr. Tip 1.1 ait iki örneği bulunmaktadır (**Levha 52, 93/494-495**). Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarları ile karakterize olan bu tipin örnekleri 32-40 cm arasında değişen ağız çapına sahiptir. Çark yapımı, orta mal özelliği gösteren (Grup 5) her iki örnek boya bezemelidir. Pişirme işlevi görmediği açık olan bu kaplar, hazırlık amaçlı kullanılan mutfak kapları olabilir. Kapak yuvasız kapların görülen diğer alt tipleri Tip 1.2 (**Levha 52/500**), Tip 2.1 (**Levha 53/502-503**) ve Tip 2.2 (**Levha 53/506-507**)'dir. Kapak yuvalı kraterleri tanımlayan Kr. Tip 3 (**Levha 53/509**) ve Tip 4 sayıca azdır. Özellikle 4 alt tipi bulunan Tip 4'ün, sadece Kr. Tip 4.3'e giren örnekleri bu dönemde mevcuttur (**KR. Tip 4.3 Levha 54, 94/516-519**). Kraterlerin kapak yuvalı bu türleri, katı

veya sıvı besinlerin içine bir şey düşmesini engelleyeceğinden, saklama amaçlı işlev görmüş olmalıdır.

Depolama amaçlı kullanılan büyük boyutlu ve kalın cidarlı pitosların (P.) bu döneme ait bir örneği bulunmaktadır. Dışa çapraz çekilerek kalınlaştırılmış P. Tip 2.1 formuna ait bu seramik (**Levha 57/540**), 41 cm ağız çapına sahip, çark yapımı ve orta mal (Grup 5a2A) özelliği taşımaktadır.

Tabaka IV'ün kapalı formları içerisinde baskın olan ikinci kap türü testilerdir (**Grafik 5.8**). Boyunlu ve yonca ağızlı olmak üzere iki tipi bulunmaktadır. Boyunlu testiler T. Tip 1, Tip 2 ve Tip 3 altında değerlendirilirken, yonca ağızlı testiler T. Tip 4 ve Tip 5 altında ele alınmıştır. Her iki gruba ait testiler ağız işlenişlerindeki farklılıklara göre alt tiplere ayrılmıştır. Bunlardan dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı testiler T. Tip 1 altında incelenmiştir. T. Tip 1'e giren iki parça örnek olup (**Levha 58/546-547**) her ikisinde çark yapımı orta mal özelliği göstermektedir. Ağız çapları 8-10 arasında değişmektedir. Tip 2, testiler içerisinde sayıca en fazla olan gruptur. Ağız işlenişlerine göre alt tiplere ayrılan formun, dışa çekik basit ağız kenarlı (**T. Tip 2.1 Levha 58/556-558, 561**), dışa çapraz çekik ağız kenarlı (**T. Tip 2.2 Levha 59/565-566**) ve dışa eğik kalınlaştırılmış ağız kenarlı formları (**T. Tip 2.5 Levha 61/578, 580**) bu dönemde mevcuttur. Diğer yandan dışa kıvrık ağız yapısı ile bilinen T. Tip 3, tek bir örnekle temsil edilmektedir (**Levha 61/582**). Yonca ağızlı testilerin basit, kalınlaştırılmış ağız kenarlı örnekleri Tip 4.1'i kapsamaktadır (**Levha 61/583-584**). Yalnızca iki parça seramiğin bulunduğu bu tip, çark yapımı ve orta mal özelliğindedir. Testilerin bu tipiyle ilk tabaka IV'te karşılaşmış, Kınık Höyük'ün diğer tabakalarında görülmemiştir. Dışa eğik kalınlaştırılmış yonca ağızlı testileri kapsayan T. Tip 4.2 ise yine iki örnekle bilinmektedir (**Levha 62, 97/585-586**). Bu örneklerden Levha 62, 97/587 çok renkli boya bezemeli oluşu ile dikkati çekmektedir. Oldukça özenli bir işçiliğe sahip bu testinin lüks bir sofrakabı olarak kullanıldığı aşikârdır.

Bu tabaka içerisinde kulplar sayıca çok azdır. Dikey şerit kulpların (Klp. Tip 1), gövdeden birleştiği yerde parmak baskılı (**Tip 1.1 Levha 65/604**) ve üzeri parmak baskılı (**Tip 1.2 Levha 65/605**) olan iki alt tipi bulunmaktadır. Her ikisinde elde biçimlendirilmiş bu kulplar Grup 2 orta mal özelliği göstermektedir. Bu dönemde karşılaşılan diğer bir kulp tipi ise yuvarlak kesitli Klp. Tip 2.2'dir (**Levha 66/609**). Gövdeye birleştiği yere

parmak baskı, üzerine ise “X” şeklinde bir baskı bezeme uygulanan kulp, el yapımı kaba mal grubundandır (Grup 1b). Çapı bilinmeyen ancak oldukça büyük boyutlu olduğu anlaşılan kulbun, pitos türü bir kaba ait olması muhtemeldir.

Bu dönem seramiklerinde düz dipler yanında **(Dip Tip 1.1 Levha 67/613-614, 616)**, halka kaide **(Kaide Tip 2 Levha 68/637)** ve alçak kaide **(Kaide Tip 3 Levha 69 /641-642)** örnekleri de görülmektedir. Bunlardan halka kaide ve alçak kaideye sahip örnekler ince mal özelliği taşımakta olup çanak türü sofraya kapları olmalıdır.

5.2.3. Bezeme Özellikleri

Orta Anadolu Bölgesi’nde boya bezeme geleneğinin özellikle ODÇ ile birlikte zirveye ulaştığı bilinen bir gerçektir. Tek, mat renkli ve ağırlıklı olarak kahverenginin tonları kullanılan bu boyama tekniğinde, geometrik motiflerle oluşturulmuş kompozisyonlar ve Alişar IV stilinin silüet geyiklerle bezenmiş örnekleri yoğunluktadır. O zamana değin tekdüze bir üretim gerçekleştiren çömlekçi atölyelerinin GDÇ ile birlikte boya bezeme stillerini değiştirdikleri gözlenmektedir⁹⁷². Geometrik motifler GDÇ’de da yapılmaya devam etmiş ancak yenilik olarak bezeme repertuarına iki veya çok renkli boyanmış bitkisel ve figüratif (çeşitli hayvan ve insan) motifler girmiştir⁹⁷³. Ağırlıklı olarak parlak siyah ve kırmızı rengin tercih edildiği iki renkli boyama yanında beyaz zeminli paneller içine yapılan bezeme anlayışı ilk GDÇ ile birlikte ortaya çıkmıştır⁹⁷⁴. GDÇ çanak çömleğinde görülen söz konusu bezeme stilineki değişim, Orta Anadolu ve Kuzey-Orta Anadolu Bölgesi’yle koşut Kınık Höyük seramiklerinde de izlenebilmektedir.

Kınık Höyük ODÇ sonu GDÇ başına tarihlenen tabaka IV seramikleri içerisinde boya bezemeliler en yaygın olanıdır (Tip 1). Kendi içinde tek renkli (Tip 1a), iki renkli (Tip 1b) ve çok renkli (Tip 1c) olmak üzere 3 gruba ayrılan boya bezemelerin, her bir gruba ait örneklerini bu dönemde görmek mümkündür. Bu dönemin tek renkli (Tip1a)

⁹⁷² Dönmez, “Yeni Arkeolojik Gelişmeler Işığında Orta Karadeniz Bölgesi Demir Çağı Kültürüne Genel Bir Bakış”, 147

⁹⁷³ Genz, “Late Iron Age Occupation on The Northwest Slope at Boğazköy”, 142; Dönmez, “Yeni Arkeolojik Gelişmeler Işığında Orta Karadeniz Bölgesi Demir Çağı Kültürüne Genel Bir Bakış”, 147-148; Şevket Dönmez, “Oluz Höyük Kazıları Işığında Kuzey-Orta Anadolu (Pontika Kappadokia) Akhaimenid Varlığına Güncel Bir Bakış”, *TÜBA-AR 18*, İstanbul, 2015, 79.

⁹⁷⁴ Sams, “Schools of Geometric Painting in Early Iron Age Anatolia”, 229; Kealhofer-Grave, “The Iron Age on The Central Anatolian Plateau”, 421; Dönmez, “Yeni Arkeolojik Gelişmeler Işığında Orta Karadeniz Bölgesi Demir Çağı Kültürüne Genel Bir Bakış”, 149-150.

seramikleri arasında yalnızca geometrik motifler (Tip 1a1) hakimdir. Tip 1a1 içerisinde şeritler (**Tip 1a11b Levha 13, 82/103; Tip 1a11a Levha 20, 84/165; Tip 1a11e Levha 30, 88/273-274, Levha 64, 97/603; Tip 1a11 Levha 35, 91/331; Tip 1a11b Levha 52, 93/495**), zikzaklar (**Tip 1a110a Levha 55, 94/523; Tip 1a110b Levha 7, 79/57, Levha 11, 81/87**), dış dizisi/mazgal meander (**Tip 1a112c Levha 8, 79/61, Tip 1a112d Levha 11, 81/86; Tip 1a112e Levha 34, 90/324**), tekli (**Tip 1a13e Levha 11, 81/85; Tip 1a13f Levha 52, 93/494**) ve ikili yay dizileri (fisto) (**Tip 1a13g Levha 10, 81/79**), dama tahtası (**Tip 1a114b Levha 31, 88/275**), dalgalar (**Tip 1a14d Levha 34, 90/323; Tip 1a14b Levha 55, 95/526; Tip 1a14b Levha 71, 100/659**), içi ağ taralı eşkenar dörtgen ve kombinasyonları (baklava) (**Tip 1a116b Levha 36, 92/347; Tip 1a116a Levha 74, 102/691**), çapraz paralel şeritler arasında nokta dizileri (**Tip 1a125 Levha 36, 92/348**), içi nokta dolgulu ağ tarama motif (**Tip 1a117b Levha 36, 92/351**), üçgenler (**Tip 1a115 Levha 40, 93/392; Tip 1a115 Levha 54, 94/517; Tip 1a115g Levha 71, 100/660**), paralel şeritler arasında çapraz taramalar (**Tip 1a121 Levha 70, 99/652**) ve yıldız motifi (**Tip 1a119 Levha 74, 102/690**) karşılaşılan başlıca motif türleridir. Söz konusu motiflerin tek başlarına kullanıldıkları örnekler yanında farklı kombinasyonları da görülmektedir. Tabaka IV'ün tek renkli geometrik motifleri içerisinde zikzakların ağırlıklı olarak derin çanakların dudak üzerinde ve façetalarla bir arada kullanıldıkları dikkati çekmektedir. Aynı uygulama diz dizisi/mazgal meander motifli örneklerde de görülmektedir. Bu dönemde tek renkli ince paralel şerit motifler çok yaygın olmayıp sınırlı sayıda derin çanağın hem iç hemde dış yüzeylerine uygulanmıştır. Kalın paralel şeritlerin ise sadece sığ çanakların iç kısmını dekore etmekte kullanıldığı gözlenmiştir. Tabaka V'te yoğun olarak karşılaştığımız yay motiflerinin (fisto) bu dönemde çok tercih edilmediği sınırlı sayıda örnekten anlaşılmaktadır. Yıldız motifi ilk bu tabakayla ortaya çıkmıştır. Kınık Höyük EDÇ sonu ODÇ başlarına ait (tabaka V) seramikler içerisinde çok sık karşılaştığımız konsantrik daire motifleri bu dönem seramiğinde hiç görülmemiştir.

Kınık Höyük'te iki renkli boyama daha önce de ifade ettiğimiz gibi ilk tabaka V'te (EDÇ sonu-ODÇ başı) kendini göstermiştir. Ancak herhangi bir astar veya perdah uygulanmadan doğrudan devetüyü/bej renkte, düzgünleştirilmiş (smoothed) yüzey üzerine mat ve soluk renkler kullanılarak oluşturulan bu bezeme stili, GDÇ iki renkli boyama geleneğinden tamamen farklılık göstermektedir. Çünkü Kınık Höyük GDÇ iki renkli seramikleri açık kırmızı (2.5YR 6/6, 2.5YR 6/8) veya kırmızımsı sarı (5YR 6/6,

5YR 6/8) tonlarda değişen hamur ve yüzey rengine sahip olup astarlı ve perdahlıdır. Siyah (10YR 2/1, 7.5YR 2.5/1) ve kırmızı (10R 5/6, 10R 5/8) en çok tercih edilen renklerdir. Bu dönem iki renkli seramikleri geometrik (Tip 1b1) ve bitkisel motiflerden (Tip 1b2) oluşmaktadır. Geometrik motiflerde en baskın bezeme türü ince şeritlerdir (Tip 1b11). Genellikle siyah ve kırmızının dönüşümlü kullanılması ile oluşturulan bu motif türü ikili (**Tip 1b11a Levha 33, 89/314**), üçlü (**Tip 1b11b Levha 17, 83/140-141, Levha 25, 86/216, Levha 35, 91/335, Levha 36, 92/346**), dördü (**Tip 1b11c Levha 73, 101/678**) ve beşli (**Tip 1b1d Levha 25, 86/213, Levha 26, 86/224, Levha 63, 97/594**) kombinasyonlarda yapılmışlardır. Diğer yandan ağız çapı bilinmeyen ancak dışa çekik ağız kenarlı derin bir çanak olduğunu düşündüğümüz tek bir örnekte, dudak üzerinin ters üçgen ve içi çarpılarla taranmış kafes panellerle dekore edildiği görülmektedir (**Tip 1b1 Levha 13, 82/106**). Yüzeyden ele geçmiş bu örneğin mal ve boya bezeme özellikleri tabaka IV karakteri sergilemektedir. Bu nedenle bu tabaka içinde değerlendirilmiştir. İnce şerit motifler ana bezeme unsuru olarak çoğunlukla sığ çanakların iç kısmına uygulanırken, fincan/bardak (**Levha 35, 91/335; Levha 36, 92/346**) ve testi türü (**Levha 63, 97/594; Levha 73, 101/678**) kaplarda gövde veya boyun kısmının süslenmesinde tercih edilmişlerdir. Bazı örneklerde ise bu motifin içi ağ taralı ters üçgenler ve bunlar arasına yerleştirilmiş yıldız motifleri ile bir arada kullanıldıkları görülmektedir (**Levha 17, 83/140-141**). İki renkli boya bezemeler içerisinde bitkisel motiflere giren (Tip 1b2) tek bir örnek bulunmaktadır (**Tip 1b2 Levha 74, 102/692**). Dört yapraklı çiçek biçimli rozet motif, beyaz renkte boyanmış bir zemin üzerine koyu kırmızımsı kahve renkte (5YR 3/2) yapılmıştır. Motifin her bir yaprağı, orta kısmından geçen dikine çizgilerle kesilmiştir. Yine yüzeyden ele geçen bu seramiğin mal özellikleri ve benzer örnekleri GDÇ başlarına ait olduğunu destekler niteliktedir.

Kınık Höyük tabaka IV seramikleri arasında beyaz panel üzerine çok renkli boya ile yapılan bezemeler (Tip 1c) yoğun olmamakla birlikte sınırlı sayıda örnekte görülebilmektedir. Bossert'in "*Etikettenartigem Dekor (Etiket Biçimli Dekor)*" olarak tanımladığı bu boyama tekniği⁹⁷⁵, GDÇ için karakteristik olup Orta Anadolu ve Kuzey-Orta Anadolu'yu içine alan geniş bir coğrafi alanda izlenebilmektedir⁹⁷⁶. Kınık Höyük

⁹⁷⁵ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, 31

⁹⁷⁶ Bölüm 5.2.4'te yer alan karşılaştırma bölümünde bu bezeme geleneğinin görüldüğü yerleşimler anlatılmıştır.

çok renkli boya bezemeler beyaz panel üzerine geometrik (Tip 1c1) ve figüratif ve bitkisel motiflerden (Tip 1c2) oluşmaktadır. Çok renkli geometrik motifler üçlü paralel şeritler (**Tip 1c1a1 Levha 74, 102/681**) ve “X” motifinden ibarettir (**Tip 1c1a2 Levha 73, 101/680**). Üçlü paralel şeritler koyu sarımsı kahve (10YR 3/3) renkte boyanmış olup, bu şeritlerin sınırladığı alanın siyah renkte boyandığı anlaşılmaktadır. Diğer bir örneği oluşturan “X” motif ise siyah ve koyu kırmızımsı kahverenkte (2.5YR 3/4) üç sıra bir çerçeve ile sınırlandırılmış bir metop içerisine yerleştirilmiştir (**Tip 1c1a2 Levha 73, 101/680**). Motif, birbirini çapraz kesen içi boş kalın şeritlerle oluşturulmuş ve merkezi boyanarak doldurulmuştur. Her iki örnek testi ya da çömlek türü kaplara ait olması muhtemel gövde parçaları üzerinde yer almaktadır.

Kınık Höyük’te bu dönemin en dikkat çekici boya bezemesi ise beyaz panel üzerine yapılmış, hem figüratif hemde bitkisel motifin bir arada uygulandığı örnektir (**Levha 62, 97/586**)⁹⁷⁷. Açık kırmızımsı yüzey rengine sahip (2.5YR 6/6) yonca ağızlı bir testinin gövde kısmına uygulanan bu boya bezemede, beyaz panelin üzeri üçer sıra ince siyah çizgi ve bir kırmızı banttıan oluşan dikine çizgilerle metoplara bölünmüştür. 6 metoptan oluştuğu düşünülen açık renkli panelin metoplarının ikisinde, merkezinde konsantrik eşkenar dörtgen ve bu eşkenar dörtgenin her bir köşesine yerleştirilmiş dört lotus çiçeği yer almaktadır. Lotus çiçeklerinin dışa doğru kıvrık siyah renkte boyalı taç yapraklarının arasında yukarı doğru uçları sivrilerek çıkan üç yaprak daha bulunmaktadır. Bu yaprakların dış hatları siyah ile belirginleştirilip içleri kırmızı ile boyanmıştır. Diğer iki metopta ise birinde sadece arka bacağı, diğerinde ise arka bacak ve kısa kuyruğu görülebilen bir geyik resmedilmiştir. Çark yapımı Grup 5a1A orta mal özelliği taşıyan formun ağız ve şerit biçimli kulpunun elde yapıldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu dönem seramiği içerisinde insan figürüyle hiç karşılaşılmamıştır. Ayrıca yine Bossert tarafından “*bizarre style (tuhaf stil)*” olarak isimlendirilen⁹⁷⁸ ve ne oldukları tanımlanamayan garip yaratıklarda Kınık Höyük tabaka IV seramiklerinde rastlanmamıştır.

Baskı bezeme (Tip 2) tabaka IV’te oldukça azdır. Tek bir örneği bulunan motif (**Levha 76/700**), üzerinde yer alan yaprağı andıran şeklinden dolayı bitkisel bezeme (Tip 2b) grubu altında değerlendirilmiştir. Bu baskı bezeme, daire şeklinde yapılmış ve daha

⁹⁷⁷ Bu seramik Lorenzo D’Alfonso tarafından daha önce yayınlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. D’Alfonso, “Ninfee in Cappadocia”, 611-618.

⁹⁷⁸ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, 66-71.

sonra kap yüzeyine applike edilmiş bir alan üzerine hamur nemli iken uygulanmıştır. Hamurun nemli olduğu baskı bezemenin uygulandıktan sonra yüzeyde bıraktığı pütürlükten anlaşılmaktadır. Ardından kabın yüzeyi krem rengi bir astar ile kaplanarak işlem tamamlanmıştır. Motif, çark yapımı bir gövde parçası üzerine uygulanmış olup Grup 5b3 orta mal özelliği yansıtmaktadır.

5.2.4. Karşılaştırma

Kınık Höyük tabaka IV seramiklerinde, özellikle boya bezeme stiline izlenen değişim, yerleşimin GDÇ'nin erken evresinde yeni kültür öğelerinden etkilenmeye başladığının somut göstergesidir. Nitekim bu dönemde bilhassa, Orta Anadolu Bölgesi'nin doğu ve orta bölümünde izini sürebildiğimiz **(Harita 2)** bezeme geleneğindeki söz konusu değişimin, Kınık Höyük'te de eş zamanlı gerçekleştiği açık bir şekilde görülebilmektedir. Bu bölümde tabaka IV'ün seramik buluntuları mal, form ve bezeme korelasyonu ışığında benzer örnekleriyle karşılaştırılacak ve tarihlendirilmelerine yönelik veriler ortaya konmaya çalışılacaktır.

İncelenen dönem seramikleri arasında açık formlu, basit ağız kenarlı ve düz gövdeli derin çanakların tek bir örneği bulunmaktadır **(D.Ç. Tip 1.1 Levha 1/4)**. Çark üretimi olan bu formun, hem mal hemde form özellikleri açısından benzerleri Kaman-Kalehöyük Ila6-IIc1 (MÖ 600-580)⁹⁷⁹ tabakası, Porsuk III (MÖ 8-7. yüzyıl)⁹⁸⁰ ve Kuşaklı/Sarissa'da (Evre VI-VII MÖ 600-500)⁹⁸¹ görülmektedir. Ayrıca Değirmentepe, Kale Köy ve Köşkerbaba gibi yerleşimlerin MÖ 8-7. yüzyıl aralığına tarihlendirilen seramikleri arasında benzer formların varlığı bilinmektedir⁹⁸². Yuvarlatılmış basit ağız kenarı ve dış bükey gövde yapısı ile D.Ç Tip 1.2'nin **(Levha 1-2/11, 12, 16)** mal ve form özellikleri bakımından benzer örneklerini Kaman-Kalehöyük'ün ODÇ sonu-GDÇ başına tarihlendirilen Ila6-IIc1 (MÖ 600-580)⁹⁸³ ve Akamenid döneme verilen Ila3-5 (MÖ 580-330) tabakası⁹⁸⁴, Alishar V (MÖ I. Binin ikinci yarısı)⁹⁸⁵, Boğazköy Büyükkale I (MÖ 7-

⁹⁷⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 159/KL88-3206

⁹⁸⁰ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 80/141,148, 152

⁹⁸¹ Klaus Josef Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Rahden, Westf 2010, Taf. 26/40, Taf. 27/38

⁹⁸² Ökse, *Mitteleisenzeitliche Keramik Zentral-Ostanatoliens: Mit dem Schwerpunkt Karakaya-Stauseegebiet am Euphrat*, Abb. 309, 311, 312

⁹⁸³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 151/KL87-3131, KL88-1454, Taf. 152/KL87-3170, KL87-3262, KL88-1276, Taf. 159/KL87-3205

⁹⁸⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 201/KL86-1271

⁹⁸⁵ Von der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, 53, Fig. 57/6-7

5. yüzyıl)⁹⁸⁶, Kuşaklı/Sarissa (Evre VI-VII MÖ 600-500)⁹⁸⁷ ve Vezirköprü/Oymağaç'ta⁹⁸⁸ görmek mümkündür. Ayrıca gri mal özelliğine sahip **D.Ç 1.2 Levha 1/12'** nin gerek mal gerekse form açısından benzerleri Gordion'un Orta Frig olarak tanımlanan YHSS 5 (MÖ 700-550) evresi⁹⁸⁹, Topaklı⁹⁹⁰, Pazarlı⁹⁹¹ ve İ. Todd'un Niğde civarında gerçekleştirdiği yüzey araştırmasından⁹⁹² bilinmektedir

Basit dik ağız yapısı ile karakterize olan ve tek bir parça seramikte temsil edilen D.Ç Tip 2.1 (**Levha 2/18**) krem astarlı olup mal ve form korelasyonu bakımından benzer bir örneği bulunamamıştır. Ancak benzer form özelliği gösteren paralellerini Kuşaklı evre VI-VII⁹⁹³ seramikleri içerisinde görmek mümkündür.

Hafif içe yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı D.Ç Tip 3.1 (**Levha 3/23**) formun yakın benzerleri ise Porsuk III (MÖ 8-7. yüzyıl)⁹⁹⁴, Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1 (MÖ 600-580)⁹⁹⁵ ve IIa3-5 (MÖ 580-330) tabakası⁹⁹⁶, Boğazköy Büyükkale I (MÖ 7-5. yüzyıl)⁹⁹⁷ ve Alişar V'te (MÖ I. Binin ikinci yarısı)⁹⁹⁸ karşımıza çıkmaktadır. Dış bükey gövde yapısı ve içe yatay kalınlaştırılmış ağız kenarlı D.Ç Tip 3.4'ün (**Levha 4/32-35**) yine mal ve form özellikleri bakımından paralellere Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1⁹⁹⁹ ve IIa3-5 tabakası¹⁰⁰⁰, Porsuk III¹⁰⁰¹, Boğazköy Büyükkale I¹⁰⁰², Alaca Höyük¹⁰⁰³ ve Kuşaklı/Sarissa evre VI-VII seramiklerinde¹⁰⁰⁴ rastlanmaktadır. Kalınlaştırılmış ağız

⁹⁸⁶ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 69/777, Taf. 71/810-814, Taf. 73/837, 840

⁹⁸⁷ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 16/20, 23, 25, Taf. 17/14, Taf. 20/15-21

⁹⁸⁸ Yılmaz, *Vezirköprü/Oymağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, 301, Levha 4/6, 7

⁹⁸⁹ Henrickson, "Politics, Economics, and Ceramic Continuity at Gordion in The Late Second and First Millennia B.C.", 133, Fig. 14, 135, Fig. 16/8-9.

⁹⁹⁰ Polacco, "Topaklı-1972 Field Expedition Dig Preliminary Reports", Res. 20

⁹⁹¹ Koşay, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Pazarlı Hafriyat Raporu/Les Fouilles de Pazarlı, Entreprises par la Societe D'histoire Turque*, Lev. XV/6230

⁹⁹² Summers, "Grey Ware and The Eastern Limits of Phrygia", 252, Fig. 23.3/2

⁹⁹³ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 15/9, 14, Taf. 20/5

⁹⁹⁴ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 62/23.

⁹⁹⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 152/KL88-1457.

⁹⁹⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 201/KL87-3223.

⁹⁹⁷ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 71/814.

⁹⁹⁸ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, 53, Fig. 57/9.

⁹⁹⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 152/KL87-3667, KL87-3353

¹⁰⁰⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 193/KL87-3364

¹⁰⁰¹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 61/26

¹⁰⁰² Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 66/718, 722

¹⁰⁰³ Koşay, Hamit Z.- Akok, Mahmut, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940 1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor/Ausgrabungen von Alaca Höyük Vorbericht Über Die Forschungen und Entdeckungen von 1940-1948*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1966, Lev.75/Üstten 15. sıradaki çizim.

¹⁰⁰⁴ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 21/8

kenarlı derin çanaklar içerisinde D.Ç Tip 3.5 (**Levha 5/37**) ve Tip 3.6 (**Levha 5/42**) sayıca çok azdır. Bu dönemde her iki gruba ait sadece birer örnek bulunmakta olup mal ve form açısından benzerleri Kaman-Kaehöyük IIa6-IIc1 (MÖ 600-580)¹⁰⁰⁵, IIa3-5 (MÖ 580-330)¹⁰⁰⁶ ve Maşat Höyük II. yapı katında (MÖ 600-450)¹⁰⁰⁷ görülmektedir. Bununla birlikte Lidar Höyük (6a evresi MÖ 600-500)¹⁰⁰⁸ ve Değirmentepe (MÖ 8-7. yüzyıl)¹⁰⁰⁹ gibi Fırat Bölgesi yerleşimlerinde de benzer forma sahip örnekler bulunmaktadır.

Tabaka IV seramikleri arasında dışa çekik ağız kenarlı çanaklar da (D.Ç Tip 4) önemli yer tutmaktadır. Bunlardan D.Ç Tip 4.1'in (**Levha 6/56-57, 59-61**) çok sayıda boyalı ve boyasız benzerleri başta Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1¹⁰¹⁰ ve Porsuk III (MÖ 8-7.yüzyıl)¹⁰¹¹ olmak üzere Alişar V¹⁰¹², Kululu (Geç evre MÖ 7. yüzyıl sonu- 6. yüzyılın ilk yarısı)¹⁰¹³ ve Karatepe seramikleri arasında görülmektedir¹⁰¹⁴. Dışa ve içe çekilerek kalınlaştırılmış ağız yapısı ve yarı küresel gövde biçimiyle D.Ç Tip 4.3 formu bu dönemde az sayıda örnek ile temsil edilmektedir. Kınık Höyük EDC sonu-ODÇ başı (tabaka V) seramiklerinde sayıca daha yoğun olan bu form tipinin hem boyalı hemde boyasız örnekleri tabaka IV de görülmektedir (**D.Ç Tip 4.3 Levha 10/77-79**). Benzer mal ve form özelliğine sahip örnekleri Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1¹⁰¹⁵, Porsuk III¹⁰¹⁶, Kululu (Geç evre)¹⁰¹⁷, Alaca Höyük¹⁰¹⁸ ve Göllüdağ'ın GDÇ evresinden¹⁰¹⁹ bilinmektedir. Dışa çekik ağız kenarlı derin çanakların diğer bir alt tipini oluşturan D.Ç Tip 4.4 (**Levha 11/85-87**) Orta Anadolu Demir Çağ seramiklerinde yaygın olan bir form türüdür. Kınık Höyük

¹⁰⁰⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 154/KL87-3186, KL88-1001

¹⁰⁰⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 194/KL87-3162, KL87-3319, Taf. 195/KL87-3840.

¹⁰⁰⁷ Özgüç, *Maşat Höyük II. Şek.-Fig. H/15*

¹⁰⁰⁸ Müller, *Die Eisenzeitliche Keramik Von Lidar Höyük*, AB. 31/10, 21

¹⁰⁰⁹ Ökse, *Mitteleisenzeitliche Keramik Zentral-Ostanatoliens: Mit dem Schwerpunkt Karakaya-Stauseegebiet am Euphrat*, Abb. 102.

¹⁰¹⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 152/KL88-P675, Taf. 153/KL88-1413

¹⁰¹¹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 63/30, 32, Pl. 64/36, Pl. 69/49, Pl. 69/54

¹⁰¹² Osten, *The Alışar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, 53, Fig. 57/20

¹⁰¹³ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe*, 40, Res./Fig. 110

¹⁰¹⁴ Darga, "Karatepe-Azatiwattaya Kalesinin Çanak Çömlek Buluntuları", Lev. VIII/31

¹⁰¹⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 161/KL88-1321

¹⁰¹⁶ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl.67/63, Pl. 73/93, Pl. 73/102,

¹⁰¹⁷ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe*, 40, Res./Fig. 109.

¹⁰¹⁸ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Levha 75.

¹⁰¹⁹ Tezcan, "1969 Göllüdağ Kazısı", 25, Res. 27

örneklerinde neredeyse tümü boya bezemelidir. Boya bezemenin bu tür kaplarda sadece dışa çekik ağız kenarına uygulandığı dikkati çekmektedir. Tabaka IV'e ait örneklerin tamamı çark yapımı, orta ve ince mal özelliğine sahiptir (**Levha 11/85-87**). Söz konusu örneklerin gerek boyalı gerekse boyasız, benzer mal ve form özellikleri yansıtan paralelleri Posuk III'te mevcuttur¹⁰²⁰. Ayrıca Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1¹⁰²¹, Boğazköy Büyükkale I¹⁰²², Alishar V¹⁰²³, Maşat Höyük II. yapı katı (MÖ 7. yüzyıl sonu-6. yüzyıl başı), Kuşaklı evre VI-VII (MÖ 600-500)¹⁰²⁴, Büyük Güllücek¹⁰²⁵, Ovaören/Yassihöyük¹⁰²⁶ ve Göllüdağ¹⁰²⁷ benzer örneklerin görüldüğü diğer yerleşimlerdir. Bu dönemde dışa çekik ağız kenarlı derin çanakların D.Ç Tip 4.5 (**Levha 12/98**), Tip 4.6 (**Levha 101-103**) ve Tip 4.7'ye (**Levha 13/106**) giren örnekleri de görülmektedir. Bu form tiplerinin yine mal ve form korelasyonu açısından yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1 (MÖ 600-580)¹⁰²⁸, Porsuk III (MÖ 8-7.yüzyıl)¹⁰²⁹ ve Kusaklı evre VI-VII'de (MÖ 600-500)¹⁰³⁰ karşımıza çıkmaktadır. Özellikle ağız üzerinin iki renkli boyanmış olması ile dikkati çeken D.Ç Tip 4.7 (**Levha 13/106**)'nin benzer boyama ve form özelliği yansıtan paralel örnekleri Alaca Höyük (I. tabaka)¹⁰³¹, Kululu (Geç evre MÖ 7. yüzyıl sonu-6.yüzyıl ilk yarısı)¹⁰³², Camihöyük¹⁰³³ ve Ovaören/Yassihöyük'ün GDÇ tabakalarında¹⁰³⁴ ele geçmiştir.

İçe çekik basit ağız kenarlı ve yarı küresel gövdeli derin çanaklar tabaka IV'te tek bir örnek ile temsil edilmektedir (**D.Ç Tip 5.1 Levha 14/111**). Çark yapımı ve ince mal özelliği (Grup 6b2B) taşıyan bu seramiğin hem mal hemde form açısından benzerlerini

¹⁰²⁰ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 65/57, Pl. 66/48, Pl. 73/101

¹⁰²¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 152/KL88-1452

¹⁰²² Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 78/932, Taf. 80/955, Taf. 81/967

¹⁰²³ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, 53, Fig. 57/20

¹⁰²⁴ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 28/6

¹⁰²⁵ Hamit Z. Koşay-Mahmut Akok, "Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Büyük Güllücek Kazısı 1947 ve 1949'daki Çalışmalar Hakkında İlk Rapor", Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1957, Lev. IX/Üstten 8. Sıradaki çizim.

¹⁰²⁶ Şenyurt-Akçay-Kamış, "Ovaören 2012 Yılı Kazıları", 74, Çizim 2/5

¹⁰²⁷ Tezcan, "1969 Göllüdağ Kazısı", 25, Res. 26

¹⁰²⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 156/KL87-3097

¹⁰²⁹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 66/ 61, Pl. 74/99

¹⁰³⁰ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 27/24-27

¹⁰³¹ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor/Ausgrabungen von Alaca Höyük*, 41, Lev. 69/AL. M 46

¹⁰³² Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe*, 40, Res./Fig. 115

¹⁰³³ Akçay, *Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında Tabal Ülkesi*, Levha 82/5

¹⁰³⁴ Ovaören/Yassihöyük'ün Gazi Üniversitesi laboratuvarında bulunan etütlük seramikler içerisinde dudak üzeri siyah ve kırmızı ile boyanmış benzer formlu çanaklar görülmüştür.

başta Kuşaklı/Sarissa evre VI-VII (MÖ 600-500)¹⁰³⁵ olmak üzere, Boğazköy Büyükkale I (MÖ 7-5.yüzyıl)¹⁰³⁶, Alishar V¹⁰³⁷, Alaca Höyük¹⁰³⁸, Kaman-Kalehöyük Ila3-5 (MÖ 580-330)¹⁰³⁹, Midas Kenti¹⁰⁴⁰, Kerkenes¹⁰⁴¹, Göllüdağ¹⁰⁴², Kuzey-Orta Anadolu'da Vezirköprü/Oymağaç¹⁰⁴³, Amasya da Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı mevkinde¹⁰⁴⁴, Fırat Bölgesi'nde ise Kale Köy (MÖ 8-7.yüzyıl)¹⁰⁴⁵ gibi yerleşimler de görmek mümkündür.

İncelenen tabaka seramikleri arasında omurgalı çanaklar az sayıdadır. Bunlardan D.Ç Tip 6/4 (**Levha 14/116**), Tip 6.7 (**Levha 15/124**), Tip 6.9 (**Levha 16/129**), Tip 6.10 (**Levha 17/140-141**) ve Tip 6.12 (**Levha 18/149-150**) görülen başlıca form tipleridir. Söz konusu formların hem mal hemde form açısından benzerleriyle Kaman-Kalehöyük Ila3-5 (MÖ 580-330)¹⁰⁴⁶, Boğazköy Büyükkale I (MÖ 7-5. yüzyıl)¹⁰⁴⁷, Çadır Höyük (MÖ 500-300)¹⁰⁴⁸ ve Kerkenes'te¹⁰⁴⁹ karşılaşılmaktadır. Diğer yandan "S" profilli D.Ç Tip 6.10 (**Levha 17/140-141**)'in iki renkli boyama tekniği GDÇ için karakteristik olup boyalı ve boyasız benzer örneklerini Alishar V (MÖ I. Binin ilk yarısı)¹⁰⁵⁰, Alaca Höyük¹⁰⁵¹, Maşat Höyük II. yapı katı (MÖ 7.yüzyıl sonu-6.yüzyıl başı)¹⁰⁵², Kuşaklı evre VI-VII (MÖ 600-

¹⁰³⁵ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 11, 12,13

¹⁰³⁶ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 74/853

¹⁰³⁷ Schmidt, *The Alishar Hüyük, Seasons of 1928 and 1929, Part II, Pl. I/b 450*

¹⁰³⁸ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor/Ausgrabungen von Alaca Höyük*, Lev. 75/ Üstten 13. sıradaki.

¹⁰³⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 191/KL87-3333, Taf. 192/KL87-3409

¹⁰⁴⁰ Haspel, *Phrygie Exploration Archeologique La Cite de Midas Ceramique et Trouvailles Diverses*, Pl. 28/3

¹⁰⁴¹ Françoise M.E. Summers - Ahmet Koral- Geoffrey Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An Interim Report on the Seasons of 1993 and 1994", *Anat.St.Vol. 45*, 1995, 48, Fig. 4/11

¹⁰⁴² Tezcan, "1969 Göllüdağ Kazısı", 26, Res. 31

¹⁰⁴³ Yılmaz, *Vezirköprü/Oymağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, Lev. 16/6, Lev. 17/5

¹⁰⁴⁴ Dönmez, "Ön Tarih ve Klasik Dönemlerde Amasya: Güncel Arkeolojik Bulgular", 27/Res. 9-10, Lev. 2/1, 3.

¹⁰⁴⁵ Ökse, *Mitteleisenzeitliche Keramik Zentral-Ostanatoliens: Mit dem Schwerpunkt Karakaya-Stauseegebiet am Euphrat*, Abb. 45

¹⁰⁴⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 202/KL86/1303

¹⁰⁴⁷ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 82/985, Taf. 84/1011-1012

¹⁰⁴⁸ Genz, "Iron Age Pottery from Çadır-Höyük", 170, Fig. 4/3

¹⁰⁴⁹ Summers-Koral-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An Interim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 48/Fig. 4/3

¹⁰⁵⁰ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, 54, Fig. 59/3-4

¹⁰⁵¹ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor/Ausgrabungen von Alaca Höyük*, Lev. 71/en alt sağdaki çizim.

¹⁰⁵² Özgüç, *Maşat Höyük II*, Şek./Fig. 1/2

500)¹⁰⁵³, Vezirköprü/Oymaağaç¹⁰⁵⁴ ve Ovaören-Yassıhöyük'te (YH Ia-Ib)¹⁰⁵⁵ görmek mümkündür. Özellikle Ovaören-Yassıhöyük GDÇ tabakasından ele geçmiş bir örnek iki renkli boyama stili ve form tipiyle oldukça benzerdir¹⁰⁵⁶.

D.Ç Tip 7'yi kapsayan kapak yuvalı çanaklar bu dönemde tek bir örnekler temsil edilmektedir (**Levha 20/165**). Çark yapımı ve Grup 6a1A ince mal özelliğine sahip kabın mal, form ve bezeme korelasyonu bakımında benzer örnekleri Porsuk III. tabakadan bilinmektedir¹⁰⁵⁷.

Kınık Höyük tabaka IV'te (ODÇ sonu-GDÇ başı) yer alan açık formlu kaplardan bir diğeri sığ çanaklardır (S.Ç). Basit ağız kenarlı sığ çanaklar (S.Ç Tip 1) kendi içinde bir kaç alt tipe ayrılmakta fakat sadece S.Ç Tip 1.3 formu bu dönemde görülmektedir (**Levha 21/176-177**). Çark yapımı, yayvan gövdeli ve hafif içe döndürülmüş ağız kenarlı bu çanakların, hem mal hem de form açısından yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1¹⁰⁵⁸ tabakasından bilinmektedir. Bununla birlikte Kuşaklı evre VI-VII¹⁰⁵⁹, Boğazköy Büyükkale I¹⁰⁶⁰, Alishar V¹⁰⁶¹ ve Kerkenes Dağı¹⁰⁶² gibi yerleşimlerin GDÇ seramikleri arasında benzer formlara rastlanmaktadır.

Dik ağız yapısına sahip S.Ç Tip 2 formu bu tabakada çok yaygın değildir. Yuvarlatılmış basit ağız kenarlı (**S.Ç Tip 2.1 Levha /180-182, 186**), basit ağız kenarlı ve eklentili (**Tip 2.2 Levha 22/187**) ve düz kare kesik ağız kenarlı (**S.Ç Tip 2.4 Lev. 23/192-193**) olmak üzere üç alt tipe ait toplam 7 parça seramik bulunmaktadır. Bunlardan Tip 2.2 (**Levha 22/187**)'nin hem mal hemde form özellikleri açısından yakın paralelleri Kaman-Kalehöyük IIa3-5 (MÖ 580-330)¹⁰⁶³, Alishar V (MÖ I. Binin ikinci yarısı)¹⁰⁶⁴, Çadır Höyük (VI. tabaka MÖ 500-300)¹⁰⁶⁵, Boğazköy Büyükkale IIa/Kuzeybatı Yamaç

¹⁰⁵³ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 28/7, 8, 12

¹⁰⁵⁴ Demir Çağ malzemesini görmek amacı ile Oymaağaç'a yaptığım ziyarette GDÇ'a tarihlendirilen benzer örneklerle karşılaşmıştır.

¹⁰⁵⁵ Şenyurt-Akçay-Kamış, "Ovaören 2012 Yılı Kazıları", 74/Çiz. 2/11-12

¹⁰⁵⁶ Akçay, *Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında Tabal Ülkesi*, 425/Lev. 86/10

¹⁰⁵⁷ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 75/112, 113, Pl. 76/108, 109

¹⁰⁵⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 191/KL86-P64, KL87-P19

¹⁰⁵⁹ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 25/37, Taf. 26/20

¹⁰⁶⁰ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 68/756

¹⁰⁶¹ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, 53, Fig. 57/11, 15

¹⁰⁶² Summers-Koral-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An Interim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 48, Fig. 4/1

¹⁰⁶³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 192/KL87-3409.

¹⁰⁶⁴ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, 53, Fig. 57/12, 13.

¹⁰⁶⁵ Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", 86, Fig. 14/d.

(MÖ 9-7. yüzyıl)¹⁰⁶⁶ ve Büyükkale I (MÖ 7-5. yüzyıl)¹⁰⁶⁷, Kuşaklı (Evre VI-VII MÖ 600-500)¹⁰⁶⁸, Maşat Höyük I. yapı katı (MÖ 450-300)¹⁰⁶⁹, Elbistan Karahöyük (son iki yapı katı MÖ 7-4. yüzyıl)¹⁰⁷⁰, Ovaören/Yassıhöyük¹⁰⁷¹, Göllüdağ¹⁰⁷², Orta Karadeniz bölgesinde Vezirköprü/Oymağaç (MÖ 600/550-330)¹⁰⁷³, Amasya¹⁰⁷⁴ ve Lâdik/Köyiçi yüzey araştırmalarında ele geçmiş¹⁰⁷⁵ GDÇ seramiklerinde görülmektedir. Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılabilirliği gibi söz konusu bu form tipi Orta Anadolu ve Kuzey-Orta Anadolu'nun GDÇ'si için tipik olup geniş bir coğrafi alana yayılmıştır. Diğer alt tiplere ait seramiklerin benzer mal ve form özellikleri yansıtan örnekleriyle yine Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1 (MÖ 600-580)¹⁰⁷⁶, Boğazköy Kuzeybatı Yamaç (MÖ 7-5. yüzyıl)¹⁰⁷⁷ ve Kuşaklı evre VI-VII¹⁰⁷⁸ de karşılaşmak mümkündür.

S.Ç Tip 3, tabaka IV sığ çanakları içerisinde sayıca en baskın olan form tipidir. Bir çok alt tipi bulunan formun S.Ç Tip 3.1'e giren örnekleri hafif yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarı ile tanınmaktadır (**Levha 25/210-213**). Boya bezemesiz örnekler yanında iki renkli boyanmış (siyah ve kırmızı) (**S.Ç Tip 3.1 Levha 25/213**) örnekleri de mevcuttur. Bu formlar içerisinde **S.Ç Levha 25/211**, redüksiyon/indirgenmiş ortamda fırınlanmış gri ince mal (Grup 6c3) özelliği ile dikkati çekmektedir. Benzer gri mal özelliği yansıtan formlar Gordion YHSS 5 (MÖ 700-550)¹⁰⁷⁹, Boğazköy Büyükkale

¹⁰⁶⁶ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", 134-135, Abb. 10/2, 3, 5, 10, Abb. 11/6.

¹⁰⁶⁷ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 70/791, Taf. 73/, 836, 848, Taf. 74/860

¹⁰⁶⁸ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 13/9-10, Taf. 14/5, Taf. 15/14, Taf. 18/9, 10, 13, 17, Taf. 23/12, 34.

¹⁰⁶⁹ Özgüç, *Maşat Höyük II. Şek.-Fig. H/8*.

¹⁰⁷⁰ Özgüç-Özgüç, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, Lev. XXXIV/1.

¹⁰⁷¹ Şenyurt-Akçay-Kamış, "Ovaören 2012 Yılı Kazıları", 74, Çizim 2/1

¹⁰⁷² Tezcan, "1969 Göllüdağ Kazısı", 26, Res. 30.

¹⁰⁷³ Yılmaz, *Vezirköprü/Oymağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, 313-314, Levha 10/5-6, 315-316 Levha 11/2, 6.

¹⁰⁷⁴ Dönmez, Şevket, "Ön Tarih ve Klasik Dönemlerde Amasya: Güncel Arkeolojik Bulgular", *TÜBA-AR* 16, İstanbul 2013, 50, Lev.3/1

¹⁰⁷⁵ Dönmez, "Orta Karadeniz Bölgesi'nde Önemli Bir Demir Çağı Yerleşmesi: Lâdik-Köyiçi Tepesi/Ikizarı", 80, Lev. 1/1-2

¹⁰⁷⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 151/KL87-3690, Taf.155/KL89-M73

¹⁰⁷⁷ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000" 136, Abb. 11/8, Abb. 12/3

¹⁰⁷⁸ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 21/2, 3, 6

¹⁰⁷⁹ Henricson, "Politics, Economics, and Ceramic Continuity at Gordion in The Late Second and First Millenia B.C.", 135, Fig. 16/8

Ila (MÖ 730-674/73)¹⁰⁸⁰, Büyükkale Ic (MÖ 7.yüzyıl ortaları)¹⁰⁸¹, Kaman-Kahöyük Ila6-Ila1¹⁰⁸² ve Ila3-5¹⁰⁸³ tabakalarında görülmektedir. Ayrıca İ.Todd'un 1964-1966 yılları arasında Kırşehir, Nevşehir ve Niğde ilini kapsayan Orta Anadolu Bölgesi yüzey araştırmasında, benzer mal ve form özelliği gösteren gri mallara rastlanmıştır¹⁰⁸⁴. Diğer yandan bu form tipine ait diğer örneklerin yine mal ve form korelasyonu bakımından benzerlerini Porsuk III (MÖ 8-7.yüzyıl)¹⁰⁸⁵ ve Boğazköy Kuzey Batı Yamaç (MÖ 7-5.yüzyıl)¹⁰⁸⁶ta görmek mümkündür. Bu dönemde S.Ç Tip 3.2 (**Levha 25/215-217**), Tip 3.3 (**Levha 26/222-224**) ve Tip 3.6 (**Levha 27//242**) karşılaşılan diğer form tipleri olup benzerleri Kaman-Kalehöyük Ila3-5¹⁰⁸⁷, Boğazköy Büyükkale I¹⁰⁸⁸, Alishar V¹⁰⁸⁹ ve Kerkenes'te¹⁰⁹⁰ ele geçmiştir

Dışa çekik ağız kenarlı sıg çanaklar (S.Ç Tip 4) tabaka IV seramiklerinde sayıca baskın olan diğer bir form türüdür. Ağız işlenişlerindeki farklılıklara göre bir çok alt tipi tespit edilen formun S.Ç Tip 4.1 (**Levha 29/250-251**), Tip 4.2 (**Levha 29/254-256**), Tip 4.3 (**Levha 29/259**), Tip 4.4 (**Levha 29/262-263**) ve Tip 4.6 (**Levha 30, 31/273-275**) giren örnekleri tabaka IV seramiklerinde görülmektedir. Özellikle bunlar içerisinde S.Ç Tip 4.6 formunu kapsayan **Levha 30/273** ve **274**'teki seramikler ağız içerisine yapılmış kalın kırmızı bant motifi ile dikkati çekmektedir. Orta Anadolu Demir Çağı seramiğinde kırmızı bant motifin ya da daha genel ifadeyle kırmızı renkte süslemenin GDÇ'ye özgü olduğu vurgulanmaktadır¹⁰⁹¹. Nitekim Kınık Höyük'te ilk söz konusu tabakada ortaya çıkan bu motifin özellikle Akamenid tabakada (tabaka III) daha da artışı gözlenmiştir. **Levha 30/273-274**'teki seramiklerin form ve bezeme korelasyonu açısından birebir benzerlerine ulaşılamamıştır. Ancak özellikle Porsuk III (MÖ 8-7.yüzyıl)¹⁰⁹² ve Kaman-

¹⁰⁸⁰ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 71/803

¹⁰⁸¹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 71/804

¹⁰⁸² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf.159/KL87-3205, Taf. 153/KL87-3686

¹⁰⁸³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 193/KL87-3767

¹⁰⁸⁴ Summers, "Grey Ware and The Eastern Limits of Phrygia", 252, Fig. 23.3/4

¹⁰⁸⁵ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 61/26, 12, Pl. 62/24

¹⁰⁸⁶ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", 136, Abb. 11/9, 11, 12

¹⁰⁸⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 191/KL87-3429, Taf. 201/KL87-3257

¹⁰⁸⁸ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 66/714

¹⁰⁸⁹ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, 53, Fig. 57/9, 11

¹⁰⁹⁰ Summers-Koral-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An Interim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 48, Fig. 4/8, 9

¹⁰⁹¹ Kealhofer-Grave, "The Iron Age on The Central Anatolian Plateau", 421

¹⁰⁹² Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 77/134, 129, 121

Kalehöyük IIa3-5¹⁰⁹³ tabakalarında benzer form özelliği gösteren kapları görmek mümkündür.

Sığ çanaklar içerisinde omurgalılar oldukça az sayıda olup 2 parça seramik ile temsil edilmektedir (S.Ç Tip 6.1 **Levha 32/293**; Tip 6.9 **Levha 33/311**). Yuvarlatılmış ağız kenarı hafif dışa açılan S.Ç Tip 6.1 formunun (**Levha 32/293**) en yakın benzeri Elbistan Karahöyük'ün Post Hitit tabakasında (MÖ 1200-700)¹⁰⁹⁴ karşımıza çıkarken, Tip 6.9'un (**Levha 33/311**) benzer formlu örneği Alaca Höyük'te¹⁰⁹⁵ görülmektedir.

Kapak yuvalı sığ çanaklar sadece tek bir örnekten ibarettir (**Tip 7 Lev. 33/314**). Çark yapımı ve ince mal özelliği taşıyan kabın iç kısmının iki renk kullanılarak (siyah ve kırmızı) yatay ince şerit motiflerle süslendiği dikkati çekmektedir. Söz konusu formun yakın benzerleri Porsuk III tabakası (MÖ 8-7. yüzyıl)¹⁰⁹⁶ ve Yassıhöyük (Kırşehir) yüzey araştırmalarından¹⁰⁹⁷ ele geçen Demir Çağ seramikleri arasında görülmektedir. Porsuk örneklerine bakındığında tek renkli ve gövde dışında dudak üzerinde bezendiği göze çarpmaktadır. Örneğimiz form açısından Porsuk örneklerine benzemekle birlikte boyama tekniği ile farklılık göstermektedir.

Kınık Höyük tabaka IV açık formları içerisinde fincan/bardak türü kaplarda bulunmaktadır. Ancak toplamda 6 parça seramik ile temsil edilen formun 3'ü F. Tip 1 (**Levha 34/322-324**), 2'si F. Tip 2.2 (**Levha 35/330-331**) ve 1 tanesi F. Tip 3.3 (**Levha 35/335**) alt grubuna aittir. Bunlar içerisinde dışa açılan basit ağız kenarlı F. Tip 1 örnekleri en yaygın olanıdır. Oldukça kaliteli ince mal özelliğine sahip ve boya bezemeli oluşları ile dikkati çekmektedirler. Bu yönüyle günlük kullanımdan ziyade özenli sofraya veya servis kapları olarak kullanıldığı açık olan formların benzer mal ve form özelliği taşıyan çok sayıda örneği Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1 (MÖ 600-580)¹⁰⁹⁸, Porsuk III (MÖ 8-7. yüzyıl)¹⁰⁹⁹, Kültepe (MÖ 8.yüzyıl sonu 7.yüzyılın ilk yarısı)¹¹⁰⁰, Maşat Höyük II. yapı

¹⁰⁹³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf.198/KL86-1166, KL87-3603, KL87-3858.

¹⁰⁹⁴ Özgüç-Özgüç, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, Lev. XXXV/2

¹⁰⁹⁵ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere ait İlk Rapor*, Lev. 75

¹⁰⁹⁶ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 76/114-117

¹⁰⁹⁷ M. Omura, "Archaeological Surveys at Yassıhöyük", Fig. 28/3

¹⁰⁹⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 185

¹⁰⁹⁹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 81, 82.

¹¹⁰⁰ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in the Iron Age*, 16-17, Res./ Fig. 32-49, Lev.XV/1-6, Lev. XVI/1a-b

katı (MÖ 7.yüzyıl sonu 6. yüzyıl başı)¹¹⁰¹ve Boğazköy Büyükkale I'den (MÖ 7-5. yüzyıl) bilinmektedir¹¹⁰².

Kınık Höyük'te ODC sonu-GDÇ başlarına (tabaka IV) ait seramikler içerisinde çömlekler, karşılaşılan bir diğer yaygın form türünü oluşturmaktadır. Büyük çoğunluğu yalın olan bu tür formların, az sayıda boya bezemeli örnekleri de mevcuttur. Çömlekler arasında Çö. Tip 2.1 (**Lev. 37-38/361-366, 381, 383, 385**) sayıca en baskın olanıdır. Basit ağız kenarlı ve iç bükey gövdeli bu form tipine giren örneklerin tamamı çark üretimi ve orta mal özelliği taşımaktadır. Formun gerek mal gerekse form açısından çok sayıda benzerini başta Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1¹¹⁰³, Porsuk III¹¹⁰⁴, Alaca Höyük¹¹⁰⁵, Maşat Höyük¹¹⁰⁶, Kuşaklı evre VI-VII¹¹⁰⁷ ve Ovaören/Yassıhöyük'te¹¹⁰⁸görmek mümkündür. Yuvarlatılmış dik ağız kenarı içe doğru kalınlaştırılmış Çö. Tip 2.2 (**Lev. 40/387**) formu tek bir parça seramiği içermektedir. Yine çark yapımı ve orta mal özelliğine sahip formun yakın bir benzerine Porsuk III. tabaka da rastlanmaktadır¹¹⁰⁹.

Çömleklerin Tip 3'e ait fomları Çö. Tip 3.2 (**Levha 40/392-393**), Tip 3.3 (**Levha 42/400-401**), Tip 3.4 (**Levha 42/406**) ve Tip 3.5 (**Levha 42/407**) giren seramikleri kapsamaktadır. Dış bükey gövde yapısına sahip Çö. Tip 3.2 (**Levha 40/392-393**) hem boyalı hemde boyasız örnekleri içermektedir. Dudak üzerinin kırmızımsı kahve renkte boyandığı **Levha 40/392**'deki örnek boyama stili ve form özelliği ile GDÇ karakteri yansıtmaktadır. Mal ve form özellikleri bakımından benzer örnekleri Boğazköy Büyükkale Ib (MÖ 650-600)¹¹¹⁰, Gölüdağ¹¹¹¹ ve Yassıhöyük (Kırşehir)¹¹¹² bilinmektedir. Dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömleklerin **Çö Tip 3.3** (

¹¹⁰¹ Özgüç, *Maşat Höyük II. Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi/A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, Şek.-Fig. I/En alt sağ köşedeki form.

¹¹⁰² Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 44/448, 452.

¹¹⁰³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 170/KL88-1214, KL88-1005, KL88-1004, KL88-1006

¹¹⁰⁴ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 86/207, 215

¹¹⁰⁵ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev. 76/Sağ baştan itibaren sayıldığında 16. sıradaki çizim.

¹¹⁰⁶ Özgüç, *Maşat Höyük II. Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi/A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, Şek.-Fig. N/19

¹¹⁰⁷ Powrozniak, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 42/7, 19

¹¹⁰⁸ Ovaören'in etütlük seramikleri üzerinde yapılan incelemelerde GDÇ'da benzer mal ve form özelliği gösteren seramikler vardır.

¹¹⁰⁹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 86/218

¹¹¹⁰ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 32/292, 294.

¹¹¹¹ Tezcan, "1969 Gölüdağ Kazısı", 22, Res. 18

¹¹¹² M. Omura, "Archaeological Surveys at Yassıhöyük", Fig. 37/5

Levha 400-401) formuyla Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1¹¹¹³, Kuşaklı evre VI-VII¹¹¹⁴ ve Alaca Höyük'te¹¹¹⁵ karşılaşılrken, Tip 3.4 (**Levha 42/406**) ve Tip 3.5 (**Levha 42/407**) formu Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1¹¹¹⁶ ve Maşat Höyük II. yapı katında¹¹¹⁷ görölmektedir.

Dışa çekik ağız kenarlı çömlekler (Çö. Tip 4) Orta Anadolu Demir Çağ seramiklerinde en sık karşılaşılan form türüdür Ağız ve gövde işlenişlerindeki farklılıklara göre birçok alt tipi tespit edilen formun Çö. Tip 4.1'e giren örnekleri (**Levha 43/411-412**) kısa çekik ağız kenarı ile tanınmaktadır. İki parça seramikte temsil edilen bu tipin mal ve form korelesyonu açısından benzerleri Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1 (MÖ 600-580)¹¹¹⁸ tabakasından bilinmektedir. Ayrıca Büyükkale Ia (MÖ 600)¹¹¹⁹, Kuşaklı evre VI-VII¹¹²⁰ ve Vezirköprü/Oymaağaç'ın¹¹²¹ GDÇ seramikleri arasında benzer forma sahip örnekler rastlanmaktadır. Söz konusu tabakada karşılaşılan diğer alt tipler Tip 4.2 (**Levha 43/419-424**), Tip 4.3 (**Levha 45/432-436**), Tip 4.4 (**Levha 46/443**), Tip 4.5 (**Levha 46/446**), Tip 4.6 (**Levha 46/450-451**), Tip 4.7 (**Levha 47/456-458**) ve Tip 4.8 (**Levha 467-468**)'dir. Belirtilen tüm alt tiplerin benzerlerini Kaman-Kalehöyük'ten Porsuk'a Boğazköy'den Maşat'a kadar birçok yerleşimin GDÇ seramiklerinde görmek mümkündür¹¹²².

Tabaka IV seramikleri arasında kraterlerin hem kapak yuvasız hemde kapak yuvalı biçimleriyle karşılaşılmaktadır. Söz konusu tabakada kapak yuvasız kraterler Kr. Tip 1.1 (**Levha 52/494-495**), Tip 1.2 (**Levha 52/500**), Tip 2.1 (**Levha 53/502-503**) ve Tip 2.2 (**Levha 53/506-507**)'yi kapsayan alt tiplerden oluşmaktadır. Tüm bu alt gruba giren kraterler sayıca az olup benzer forma sahip örnekleri Kaman-Kalehöyük IIa6-

¹¹¹³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 172/KL87-3194

¹¹¹⁴ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 37/8,10,11

¹¹¹⁵ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev. 76/Sağ baştan itibaren sayıldığında 5.sıradaki çizim

¹¹¹⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 170/KL89-M141, Taf. 172/KL87-3779

¹¹¹⁷ Özgüç, *Maşat Höyük II. Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi/A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, Şek.-Fig. M/9-10

¹¹¹⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 167/KL88-1425, KL88-1462

¹¹¹⁹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf..52/542

¹¹²⁰ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 43/28, 30, 35, 36

¹¹²¹ Yılmaz, *Vezirköprü/Oymaağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, Lev. 51/2

¹¹²² Alt tiplerin benzerleri için kataloğa bkz.

Iİc1¹¹²³, Alişar V¹¹²⁴, Büyükkale Ic¹¹²⁵ ve Kuşaklı evre VI-VII'de¹¹²⁶ görülmektedir. Diğer yandan kraterlerin kapak yuvalı biçimleri Orta Anadolu Demir Çağı seramiklerinde en yaygın form tipi olup EDC'den GDC'ye kadar Demir Çağın tüm evrelerinde görülebilmektedir. Ancak özellikle ODC'de Alişar IV seramikleriyle birlikte yoğun olarak üretildikleri gözlenmektedir. Kınık Höyük'te bu döneme ait kapak yuvalı kraterler de sayıca azdır. Toplamda 5 parça seramikle kendini gösteren formun Kr. Tip 3 (**Lev.53/509**) ve Tip 4.3 (**Levha 54/516-519**) giren örnekleri bu tabakada bulunmaktadır. Kr. Tip 3 (**Lev. 53/509**) kare biçimli kalınlaştırılmış ağız kenarı ile karakterize olup benzer formlar Alişar V¹¹²⁷, Boğazköy Büyükkale I¹¹²⁸ ve Kerkenes'ten¹¹²⁹ bilinmektedir. Diğer yandan Tip 4.3 giren örneklerin hem mal hemde form açısından benzerleri Kaman-Kalehöyük Iİa6-Iİc1¹¹³⁰, Porsuk III¹¹³¹, Boğazköy Büyükkale Ic¹¹³² ve Kuzey Batı Yamaç¹¹³³, Alacahöyük¹¹³⁴, Alişar V¹¹³⁵, Maşat Höyük II. yapı katı¹¹³⁶, Kültepe¹¹³⁷, Kululu¹¹³⁸, Kuşaklı evre VI-VII¹¹³⁹, Vezirköprü/Oymaağaç¹¹⁴⁰, Ovaören/Yassıhöyük¹¹⁴¹ ve Yassıhöyük (Kırşehir)¹¹⁴² gibi çok sayıdaki Demir Çağ yerleşimlerinde görülmektedir.

¹¹²³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 176/KL87-3107, Taf. 180/KL87/3104, KL87-3197

¹¹²⁴ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 67/2

¹¹²⁵ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 21/186

¹¹²⁶ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 56/9, 17

¹¹²⁷ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 66/7, 3

¹¹²⁸ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 26 /244

¹¹²⁹ Summers-Karol-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An İnterim Report on the Seasons of 1993 and 1994", Fig. 6/9

¹¹³⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 177/KL87-3462, KL87-1341, Taf. 181/KL87-3814, Taf. 182/KL89-M163

¹¹³¹ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 88/230, 229

¹¹³² Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 8/ 59, Taf. 25/228

¹¹³³ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", Abb. 20/2, 6

¹¹³⁴ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev. 77

¹¹³⁵ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 66/7

¹¹³⁶ Özgüç, *Maşat Höyük II. Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi/A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, Şek.- Fig. J/3

¹¹³⁷ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in the Iron Age*, 25, Fig. 77-97

¹¹³⁸ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in the Iron Age*, 41, Fig. 124

¹¹³⁹ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 15

¹¹⁴⁰ Yılmaz, *Vezirköprü/Oymaağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, Lev. 83/4

¹¹⁴¹ Şenyurt-Akçay-Kamış, "Ovaören 2012 Yılı Kazıları", Çiz. 2/15

¹¹⁴² M. Omura, "Archaeological Surveys at Yassıhöyük", Fig. 44/1

Depolama amaçlı kullanılan pitoslar Kınık Höyük tabaka IV seramiklerinde tek bir parçayla temsil edilmektedir. Dışa çapraz çekilerek kalınlaştırılmış ağız kenarlı bu pitos parçası (**P Tip 2.1 Levha 57/540**), çark yapımı ve orta mal özelliğine sahiptir. Bu kabın hem mal hemde form özelliği açısından yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1 tabakasından¹¹⁴³ bilinmektedir. Ancak form açısından benzer örneklerini Kuşaklı evre VI-VII'de¹¹⁴⁴ de görmek mümkündür.

Tabaka IV seramikleri içerisinde testilerde yer almaktadır. Boyunlu ve yonca ağızlı olmak üzere iki gruba ayrılan formun T. Tip 1, Tip 2.1, Tip 2.2, Tip 2.5 ve Tip 3 boyunlu testileri, Tip 4.1 ve Tip 4.2 ise yonca ağızlı testileri kapsamaktadır. Ağız işlenişlerindeki farklılıklara göre birçok alt tipi tespit edilen formun T. Tip 1'e (**Levha 58/546-547**) giren örnekleri dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarı ile karakterize olmaktadır. Bu tipin seramikleri çark üretimi olup ve orta mal özelliği yansıtmaktadır. Tipin mal ve form korelasyonu açısından benzerleri Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1¹¹⁴⁵ tabakasında görülmektedir. Ayrıca Kuşaklı evre VI-VII¹¹⁴⁶, Yassıhöyük (Kırşehir)¹¹⁴⁷ ve Amasya ili yüzey araştırmalarında¹¹⁴⁸ benzer form özelliği sergileyen örnekler mevcuttur. Dışa çekik basit ağız kenarlı testiler (**T. Tip 2.1 Levha 556-558, 561; Tip 2.2 Levha 59/565-566**) Orta Anadolu Demir Çağı seramiklerinde sevilen bir form türü olup Boğazköy Kuzey Batı Yamaç (MÖ 7-5. yüzyıl)¹¹⁴⁹, Kuşaklı evre VI-VII (MÖ 600-500)¹¹⁵⁰, Kaman-Kalehöyük IIc6-IIa1 (MÖ 600-580)¹¹⁵¹, Porsuk III (MÖ 8-7. yüzyıl)¹¹⁵² ve Yassıhöyük (Kırşehir) yüzey araştırmasında¹¹⁵³ ele geçen seramiklerden bilinmektedir. Yonca ağızlı testiler tabaka IV içerisinde oldukça azdır. Toplamda 4 parça seramik (**T. Tip 4.1 Levha 61/583-584; Tip 4.2 Levha 62/585-586**) testilerin bu türüne

¹¹⁴³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 165/KL87-3056, Taf. 166/KL87-3188, KL87-3263, KL89-M85

¹¹⁴⁴ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 33/9, 10, 12, 14, 15

¹¹⁴⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 184/KL87-3542, KL87-3543

¹¹⁴⁶ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 54/7

¹¹⁴⁷ M. Omura "Archaeological Surveys at Yassıhöyük", Fig. 57/7

¹¹⁴⁸ Dönmez, "Amasya province in the Iron Age", Fig. 3/2

¹¹⁴⁹ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", Abb. 17/13

¹¹⁵⁰ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 54/23, 29, 32

¹¹⁵¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf.183/KL88-P70, KL87-3249

¹¹⁵² Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 84/188, 190

¹¹⁵³ M. Omura "Archaeological Surveys at Yassıhöyük", Fig. 46/6

ait olup benzer örnekleri Kaman-Kalehöyük IIa6-IIc1 tabakası¹¹⁵⁴, Porsuk III¹¹⁵⁵ ve Kuşaklı evre VI-VII'te¹¹⁵⁶ görülmektedir. Özellikle söz konusu yonca ağızlı testiler içerisinde Levha 62/586'daki örnek beyaz panel üzerine çok renkli boyanmış olması ile dikkati çekmektedir. Orta ve Kuzey-Orta Anadolu GDÇ seramiklerinde yaygın karşılaşılan bu bezeme geleneğinin ürünlerini birçok yerleşimde görmek mümkündür¹¹⁵⁷.

Kınık Höyük tabaka IV'ten ele geçen seramikler içerisinde bir de ithal "*İonia Kâsesi*" yer almaktadır (**Levha 64, 97/603**). İlk kez Rhodos ve Samos'ta üretildikleri düşünülen¹¹⁵⁸ *İonya Kâseleri*'nin Ege, Akdeniz ve Karadeniz kıyılarındaki Grek koloni kentlerinde MÖ 7. yüzyıl ortalarıyla 6. yüzyıl sonlarında yaygın görüldüğü bilinmektedir¹¹⁵⁹. Kilikya Bölgesi'de Kelenderis¹¹⁶⁰, Meydancık Kale¹¹⁶¹, Yumuktepe¹¹⁶² ve Tarsus Gözlü Kule¹¹⁶³ gibi çok sayıda yerleşimde ele geçmiştir. Hanfmann özellikle Tarsus'ta ele geçen bu kâselerin Rodos'tan ithal edilmiş olabileceğini ileri sürmektedir¹¹⁶⁴. Kınık Höyükte tek bir parçadan ibaret olan bu ithal seramik, GDÇ başlarında Ege dünyası ile olan ticari ilişkilerin varlığını göstermesi açısından son derece önemlidir.

Tabaka IV seramikleri içerisinde az sayıda kulp ve dip/kaide parçaları da bulunmaktadır. Kulpların tamamı şerit biçimli olup oval (**Klp. Tip 1.1 Levha 65/604, Tip 1.2 Lev. 65/605**) veya yuvarlak kesitlidir (**Klp. Tip 2.2 Levha 66/609**). Benzer örnekleri Boğazköy Büyükkale Ib-Ia¹¹⁶⁵, Kuşaklı evre VI-VII¹¹⁶⁶ ve Tarsus Gözlü Kule'de¹¹⁶⁷ görülmektedir. Dip/kaide parçaları ise düz dipli (**Tip 1.1 Levha 67/613-616**),

¹¹⁵⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 186/KL87-3272, KL87-3811, KL87-3780, KL88-1340

¹¹⁵⁵ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 85/196

¹¹⁵⁶ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 50/12

¹¹⁵⁷ Beyaz panel üzerine çok renkli boya bezemenin görüldüğü yerleşimler için bkz: sayfa 261.

¹¹⁵⁸ E. Walter Karydi, *Ostgriechische Keramik, Alt-Ägina II*, 1982, 13.

¹¹⁵⁹ A. E. Furtwängler-E. Kienast, *Der Nordbau im Heraion von Samos, Samos III*, 1989, 81.

¹¹⁶⁰ Arslan, *Kilikya Demir Çağı Seramiği, İthal Boyalı Seramikler ve İlişkileri*, Lev. 51/349-351, 357-358

¹¹⁶¹ Arslan, *Kilikya Demir Çağı Seramiği, İthal Boyalı Seramikler ve İlişkileri*, Lev. 51/352, 353, 356

¹¹⁶² Veli Sevin-Tülay Özaydın, *Iron Age Levels, Mersin -Yumuktepe a Reappraisal*, Ed. Isabella Caneva, Veli Sevin, 2004, 89, Fig. 3/1-5; Tülay Özaydın, *Yumuktepe Demir Çağı Çanak-Çömleği*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Çağ Tarihi Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1999, Lev. XII-XIII

¹¹⁶³ Hanfmann, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, Volume III/ The Iron Age*, Fig. 96.

¹¹⁶⁴ G. M. Hanfmann, *On Some Eastern Greek Vases found at Tarsus, The Aegean and the Near East Studies Presented to Hetty Goldmann*, 1956, 167-168

¹¹⁶⁵ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 48/492

¹¹⁶⁶ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 45/29

¹¹⁶⁷ Hanfmann, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, Volume III/ The Iron Age*, Pl. 76/817, Pl. 79/915.

halka kaideli (**Tip 2 Levha 68/637**) ve alçak kaideli (**Tip 3 Levha 641-642**) olup benzer örneklerini Boğazköy Büyükkale Ib ¹¹⁶⁸ ve Kuşaklı evre VI-VII'da ¹¹⁶⁹ görmek mümkündür.

Kınık Höyük tabaka IV'ün boya bezemeli seramiklerine bakıldığında hem ODÇ geleneğini sürdüren tek renkli, hem de GDÇ karakteri yansıtan iki veya çok renkli boyamanın var olduğu gözlenmektedir. Ancak bu dönemde tek renkli seramiklerin bir önceki tabakaya göre oldukça azaldığı anlaşılmaktadır. Tek renkli seramiklerde feçatalarla birlikte kombine edilen zikzaklar (**Levha 7/57, Levha 11/87**), yay dizileri (**Levha 10/79, Levha 11/5**) ve mazgal meander (**Levha 11/86**) gibi geometrik motifler çanakların dudak üzerini süslerken içi ağ taralı eşkenar dörtgenler (**Levha 74/691**) ve kombinasyonlarının (**Levha 36/347; Levha 74/609**) daha çok fincan veya çömlek türü kapların gövde kısmını süslediği dikkati çekmektedir. ODÇ'den de bildiğimiz bu boya bezeme geleneğinin söz konusu döneme giren örneklerini Porsuk III (MÖ 8-7.yüzyıl)¹¹⁷⁰, ve Kültepe (geç evre MÖ 7. yüzyıl sonu 6. yüzyılın ilk yarısı)¹¹⁷¹ gibi yerleşimlerde görmekteyiz.

Bununla birlikte Kınık Höyük'te ODÇ sonu GDÇ başlarında görülen iki renkli boya bezeme, ağırlıklı olarak sığ çanakların iç veya dış yüzeyinin (**Levha 25/213, 216, Levha 26/224, Levha 33/314**) süslenmesinde tercih edilmiştir. Ancak fincan (**Levha 35/335, Levha 36/346**) veya testi türü kapların (**Levha 63/594, Levha 73/678**) boyun ve gövde kısımlarına uygulandıkları da görülmektedir. Siyah ve kırmızı rengin dönüşümlü kullanılması ile oluşturulmuş ince şerit motif en sevilen bezeme türüdür. Anadolu'da iki renkli boyama geleneğinin başlangıcı konusunda bazı görüşler bulunmaktadır. Akurgal¹¹⁷², Frig seramiklerinde iki renk boyamayı MÖ 7. yüzyılın bir yeniliği olarak kabul ederken, Sams¹¹⁷³ MÖ 7-6. yüzyıla kadar bu teknikle çok sık karşılaşılmadığını belirtmektedir. Diğer yandan DeVries¹¹⁷⁴, Tümüls H'de bir testinin gövdesine yapılmış iki renkli boyama ve J' de karşılaşılan panel dekorasyonun MÖ 7. yüzyıl sonlarında

¹¹⁶⁸ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 72/822,

¹¹⁶⁹ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 62/15-16, Taf. 63/2-4, 12, 13, 17

¹¹⁷⁰ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Pl. 63/27, 32, 31

¹¹⁷¹ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in the Iron Age*, 40, Res./Fig. 108-122

¹¹⁷² Akurgal, *Phrygische Kunst*, Ankara, 48-50.

¹¹⁷³ Sams, "Schools of Geometric Painting in Early Iron Age Anatolia", 229.

¹¹⁷⁴ DeVries- Sams-Voigt, "Gordion re-dating", 45-46.

başladığı ve dönemin ayırt edici bir özelliği olduğu görüşündedir. Sams¹¹⁷⁵, Tümülüs H'yi MÖ 7. yüzyılın üçüncü çeyreğine, Kohner¹¹⁷⁶ ise Tümülüs J'yi MÖ 620-600'lere tarihlemektedir. Dupre ise Porsuk'taki iki renk boyalı seramikleri MÖ 6-5. yüzyıl aralığına yerleştirmiştir¹¹⁷⁷. Bununla birlikte Genz¹¹⁷⁸, Çadır Höyük'te kırmızı ve siyah kullanılarak oluşturulmuş iki renkli süslemeyi Boğazköy Büyükkale IIa (MÖ 730-674/673) evresindeki¹¹⁷⁹ örneklerle karşılaştırarak Orta Demir Çağ sonlarına verilebileceğini ifade etmektedir. Kınık Höyük'te karşılaşılan bu boyama stiline en yakın paralelleri Boğazköy Büyükkale I¹¹⁸⁰, Alishar V¹¹⁸¹, Kaman-Kalehöyük IIa3-5¹¹⁸², Alaca Höyük¹¹⁸³, Çadır Höyük¹¹⁸⁴, Oymaağaç¹¹⁸⁵, Ovaören/Yassıhöyük¹¹⁸⁶ ve Mellart'ın 1951-1952 yılları arasında Anadolu'nun güney kesiminde yaptığı araştırmalarda¹¹⁸⁷ ele geçen seramiklerde görülmektedir.

Kınık Höyük'te beyaz panel üzerine tek veya çok renkli boya bezemeler sınırlı sayıda da olsa ele geçmiştir (**Levha 62/586, Levha 73/680, Levha 74/681, Levha 74/692**). GDÇ'de, Orta Anadolu Bölgesi'nin genelinde karşılaşılan bu boyama stiline Orta veya Kuzey Orta Anadolu'da faaliyet gösteren bir atölyede üretilmiş olabileceği düşünülmektedir¹¹⁸⁸. Özellikle, bu boyama geleneğinde üretilmiş buluntuların yoğunluğundan dolayı, Alishar akla gelen ilk yerdir¹¹⁸⁹. Alishar dışında Gordion¹¹⁹⁰, Ankara

¹¹⁷⁵ Sams, *The Phrygian Painted Pottery of Early Iron Age Gordion and Its Anatolian Setting*, 574.

¹¹⁷⁶ Kohner, *The Lesser Phrygian Tumuli Part I The Inhumation, The Gordion Excavations (1950-1973) Final Reports Volume II*, Edit. G.K. Sams, 59.

¹¹⁷⁷ Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, 111.

¹¹⁷⁸ Genz, "Iron Age Pottery from Çadır-Höyük", 160, Fig. 3:11

¹¹⁷⁹ Genz, "Die Eisenzeit in Zentralanatolien im Lichte der keramischen Funde vom Büyükkaya in Boğazköy/Hattusa", 54, Abb. 16.

¹¹⁸⁰ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 67, Çiz. 740; Taf. 86, Çiz. 1041, 1042

¹¹⁸¹ Schmidt, *The Alishar Hüyük, Seasons of 1928 and 1929, Part II*, Pl. II a-b

¹¹⁸² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Pl. 200 KL87-P11

¹¹⁸³ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, 41.

¹¹⁸⁴ Genz, "Iron Age Pottery from Çadır-Höyük", 170, Fig.4 Çiz. 1

¹¹⁸⁵ Rainer Czichon, "Çalışma Raporu 2006", (www.nerik.de), 2006, 3; Oymaağaç kazı deposunu açarak Demir Çağ malzemesinin görülmesini sağlayan Rainer Czichon'a teşekkür ederim.

¹¹⁸⁶ Mehmet Kaplan-Pervin Arıkan-Yakup Kalaycı-Süleyman Yücel Şenyurt-Atakan Akçay-Yalçın Kamış, "Inorganic Paint Pigment Analysis in Ovaören Ceramics by Micro XRF Spectrometry", *International Interdisciplinary Journal of Scientific Research* Vol. 1, No. 1, 2014, 162, Fig. 5a

¹¹⁸⁷ Mellaart "Iron Age Pottery From Southern Anatolia", Pl. 3 Çiz. 45; Pl. 4 Çiz. 53, 55, 57, 65, 66

¹¹⁸⁸ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in the Iron Age*, 20.

¹¹⁸⁹ Bu boyama geleneğinin Alishar'daki örnekleri için bkz: Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 41/c 36, Fig. 42/c 89, Fig. 43/d 2357, Fig. 61/5-6, Fig. 65/7, Fig. 73/a 821, Fig. 74/4-5, Fig. 75/1-5, Fig. 76/3, 5, 6; Schmidt, *The Alishar Hüyük, Seasons of 1928 and 1929, Part II*, Pl. IX/b 742:8

¹¹⁹⁰ Kohler, *The Lesser Phrygian Tumuli Part I The Inhumation, The Gordion Excavations (1950-1973) Final Reports Volume II*, Pl. X/TumB 15, 16, Pl 39/TumJ 36

Ulus kazısı¹¹⁹¹, Boğazköy/Büyükale I¹¹⁹², Çadır Höyük¹¹⁹³, Maşat Höyük (I. ve II. tabaka)¹¹⁹⁴, Kültepe¹¹⁹⁵, Pazarlı¹¹⁹⁶, Eskiypar¹¹⁹⁷, Kerkenes¹¹⁹⁸, Kuşaklı evre VI-VII (MÖ 600-500)¹¹⁹⁹, Tavium¹²⁰⁰, Oluz Höyük (2B tabakası MÖ 425-300)¹²⁰¹, Oymağaç¹²⁰², Ladik-Köyiçi Tepesi¹²⁰³, Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı¹²⁰⁴, Bolos Höyük¹²⁰⁵, Akalan¹²⁰⁶, Kaman-Kalehöyük (IIa3-5 MÖ 580-330)¹²⁰⁷, Kırşehir Yassıhöyük (I-III. yapı katı MÖ 6-4.yüzyıl)¹²⁰⁸, Ovaören-Yassıhöyük¹²⁰⁹, Porsuk (III. tabaka)¹²¹⁰, Topaklı Höyük¹²¹¹, Zank Höyük¹²¹², Sultanhanı¹²¹³, Elbistan Karahöyük¹²¹⁴, Kayapınar Höyüğü (Tokat)¹²¹⁵, Seyitömer Höyük¹²¹⁶ ve Konya Karapınar (MÖ 600)¹²¹⁷ yanında

¹¹⁹¹ Mustafa Metin- Mehmet Akalın, "Ankara Ulus Kazısı Frig Seramiği", *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1998 Yıllığı*, Ankara 1999, Lev. V Res. 10/d

¹¹⁹² Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 102, Res. 30, Taf. 106 Res. 164, 171.

¹¹⁹³ Genz, "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", 170, Fig. 4/8.

¹¹⁹⁴ Özgüç, *Maşat Höyük II*, Lev. 66 Res. 6, Lev. 74 Res. 6, Lev. 76-77

¹¹⁹⁵ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, Lev. XVII Res. 3 a-b; Lev. XVIII Res. 2, Lev. XIX Res. 2; Pl. XXVI Res. 7

¹¹⁹⁶ Koşay, *Pazarlı Hafriyat Raporu*, Lev. XLIX, Lev. LII, Lev. LIII.

¹¹⁹⁷ Bayburtluoğlu, "Eskiypar Phryg Çağı", 177, Res. 19, 178, Res. 23-24.

¹¹⁹⁸ Schmidt, "Test Excavations in The City on Kerkemes", 264, Fig. 60/K62, K27

¹¹⁹⁹ Powrozniak, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 70/9.

¹²⁰⁰ Karl Strobel-Christoph Gerber, "TAVIUM (Büyüknemes, Provinz Yozgat)-Ein regionales Zentrum Anatoliens Bericht über den Stand der Forschungen nach den ersten drei Kampagnen (1997-1999)", *İSTMİTT/50*, Tübingen 2000, 257, Abb. 15/d

¹²⁰¹ Dönmez, "Oluz Höyük: Kuzey-Orta Anadolu'nun Krâli Pers Merkezi", 131, Res. 45a-b, Res. 46; Dönmez, "Oluz Höyük Kazıları Işığında Kuzey-Orta Anadolu (Pontika Kappadokia) Akhaimenid Varlığına Güncel Bir Bakış", 89, Fig. 19a-e

¹²⁰² Mehmet Ali Yılmaz, *Vezirköprü/Oymağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2015, Lev. 119-122.

¹²⁰³ Dönmez "Orta Karadeniz Bölgesi'nde Önemli Bir Demir Çağı Yerleşmesi: Lâdik-Köyiçi Tepesi/Ikizari", Res. 13, 16, 17,

¹²⁰⁴ Dönmez, "Ön Tarih ve Klasik Dönemlerde Amasya: Güncel Arkeolojik Bulgular", Res. 13, 18, 16

¹²⁰⁵ Durbin, "Iron Age Pottery from the Provinces of Tokat and Sivas", Fig. 6/42

¹²⁰⁶ Cummer, "Iron Age Pottery from Akalan", Abb. 2/30, Abb. 3/41

¹²⁰⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 222 KL86-150 (IIa3-5)

¹²⁰⁸ M. Omura, "2009 Yılı Yassıhöyük Kazıları", 367, Res. 5

¹²⁰⁹ Akçay, *Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında Tabal Ülkesi*, 430, Lev. 91.

¹²¹⁰ Dupré, Porsuk III'te ele geçen beyaz panel üzerine çok renkli seramikleri MÖ 6-5. yüzyıl aralığına vermektedir. Dupré, *Porsuk I, La Ceramique de L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, 111, Pl. 98/264-265.

¹²¹¹ Polacco, "Topaklı-1974 Field Expedition Excavation", 75, Fig. 4

¹²¹² Atilla Türker, "Avanos Arkeolojisi Üzerine Bir Değerlendirme", *Avanos Sempozyumu Bildirileri 23-25 Ekim 2014*, (ed. Adem Öger), 2014, 117, Res. 8

¹²¹³ Emre, "Sultanhanı Höyüğü'nde 1971-1972 yıllarında Yapılan Kazılar", Res.-Fig. 19

¹²¹⁴ T. Özgüç- N. Özgüç, *Karahöyük Hafriyatı Raporu*, Lev. XV/6, Lev. XXII/1.

¹²¹⁵ Temizer, "Kayapınar Höyüğü Buluntuları", Res. 3

¹²¹⁶ Çakalgöz, *Seyitömer Höyüğü Kazıları Işığında Eskişehir, Afyon, Kütahya çevresinde Bulunan Frig Keramiği*, 192, Eser No. 292, 296

¹²¹⁷ Gülay Tigel, "Kocabaş Koleksiyonundaki Karapınar Kaynaklı Frig Vazoları", VIII. TTK, Kongreye Sunulan Bildiriler I. Cilt, Ankara 1979, Lev. 330c Res. 5; Güldem Polat, *A Group of Phrygian Pottery*

Doğu Anadolu’da Arslantepe’ye (II. tabaka)¹²¹⁸ kadar uzanan geniş bir coğrafyada bu boyama geleneğinin örnekleriyle karşılaşılmalıdır. Kınık Höyük’te beyaz zemin üzerine çok renkli boyanmış örnekler içerisinde özellikle **Levha 62, 97/586**’daki örnek oldukça ilgi çekicidir. Burada yonca ağızlı bir testinin gövde kısmına açılan metoplar içerisinde lotus çiçekleri ve geyif figüründen oluşan bir kompozisyonun uygulandığı görülmektedir. Kınık Höyük’te işlenen bu lotus çiçekleri şekil itibariyle, Doğu Grek seramiğinin Oryantalizan evresine ait “ *Orta Yaban Keçisi Stili (Middle Wild Goat Style)*” olarak adlandırılan seramikler üzerindeki lotusları anımsatmaktadır¹²¹⁹. Belirtilen bu stili, Cook¹²²⁰ Erken (MÖ 660-640), Orta I (MÖ 640-625), Orta II (MÖ 625-600) ve Geç (MÖ 600-575) olarak dört evreye ayırmış ve tarihlendirilmiştir. Özellikle Güney İonya’da MÖ 7. yüzyılın son çeyreğinde üretilen boyalı seramikler için lotus motiflerinin karakteristik olduğu bilinmektedir¹²²¹. Lotus çiçeği gibi Rodos üretimi olan yonca ağızlı testiler de MÖ 7. yüzyıl sonlarına özgüdür¹²²². Bu motifin Rodos dışında, Samos, Milet¹²²³, Efes¹²²⁴, Klozomenai¹²²⁵, Daskleion¹²²⁶ ve Aiolis¹²²⁷ gibi yerleşimlerde Oryantalizan Dönem’e ait paralelleri bulunmaktadır. Alfonso, lotus çiçeklerinin işlenişlerinde görülen benzerliklerden dolayı Oryantalizan Dönem’de Kınık Höyük ile Ege Dünyası arasında doğrudan bir ilişkinin olduğunu düşünmektedir. Ancak Kınık’taki lotus motifinin görüldüğü testinin Orta Anadolu’ya özgü boyama geleneğini yansıttığını bu nedenle Ege üretimi değil yerel olduğunu belirtmektedir¹²²⁸. Nitekim daha öncede ifade ettiğimiz gibi,

from The Archaeological Museum of İstanbul/İstanbul Arkeoloji Müzelerinden Bir Grup Frig Seramiği, İstanbul 1993, Fig.-Res. 13, 17, Fig.-Res. 10

¹²¹⁸ Manuelli, Federico, “Pottery As An Indicator of Changing İterregional Relations in The Upper Euphrates Valey, The Case of The Late Bronze-İron Age Assemblages from Arslantepe/Malatya”, ANES 42, Across The Border: Late Bronze-İron Age Relations Between Syria and Anatolia, Proceedings of a Symposium held at the Research Center of Anatolian Studies, Koç Universty, İstanbul May 31-June 1, 2010 (Ed. K. Aslıhan Yener), Leuven-Paris-Walpole, 2013, Fig. 7/15

¹²¹⁹ Robert Manuel Cook - Pierre Dupont, *East Greek Pottery*, London and New York 1998, 32-46.

¹²²⁰ Robert Manuel Cook, *Greek Painted Pottery*, London 1972. 118-121

¹²²¹ Cook-Dupont 1998, 32-46

¹²²² Helana Kantor, *Plant Ornament. İts Origin and Developmant in the Ancien Near East*, tesi didottoranto, Oriental İnstitute of Chicago, 1945, 809-839 (pubblicata online nel 199: <http://oi.uchicago.edu>); Walter, *Frühe Samische Gefasse Chronologie und Lands chafts stile Ostgriechischer Gefasse*, Taf.121; Taf.131 Res. 630

¹²²³ Samos ve Milet örnekleri için bkz. E. Walter-Kariydi, *Samische Gefasse Des 6. Jahrhunderts v. Chr.*, Bonn, 1973.

¹²²⁴ Greenewalt, “Ephesian Ware”, Pl. 9 Çiz. 4

¹²²⁵ Bilge Hürmüzlü, *Klazomenai-Akpınar Nekropolis*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir 2003, Fig. 19.

¹²²⁶ Gül Demir Gürtekin, “Wild Goat Style Pottery from Daskyleion”, *Arkeoloji Dergisi IV*, 1996, 87-95.

¹²²⁷ İren, *Aioliche Orientalisierende Keramik*, Taf. 11; Taf. 21; Taf. 24 Res. 123-124

¹²²⁸ D’Alfonso, “Ninfee in Cappadocia”, 562-564.

yonca ağızlı testinin gövde kısmında yer alan krem renkli panel Orta Anadolu Geç Demir Çağ boyalı seramikleri için karakteristiktir ve yukarıda belirtilen birçok yerleşimden bilinmektedir. Dolayısıyla örneğimizin Güney İonya etkisinde yapılmış Orta Anadolu'ya özgü yerel bir ürün olduğu açıktır.

Bu dönemin çok renkli bitkisel motifleri içerisinde dört yapraklı rozet motifte görülmektedir (**Levha 74, 102/692**). Yine beyaz renkli bir zemin üzerine koyu kahverengi kullanılarak boyanmış motifin, benzer örnekleri Alishar V (MÖ I. Binin ikinci yarısı)¹²²⁹, Boğazköy Büyükkale I (MÖ 7-5. yüzyıl)¹²³⁰, Kaman-Kalehöyük¹²³¹, Büyük Güllücek¹²³² ve Oluz Höyük III. mimari tabaka (MÖ 500-425)¹²³³ bilinmektedir.

Kınık Höyük tabaka IV seramikleri arasında tek bir parça seramikte temsil edilen baskı bezemeli seramikte bulunmaktadır (**Levha 76/700**). Bir gövde parçasına (olasılıkla pitos) applike edilmiş daire biçimli çıkıntının üzerine uygulanan bu bitkisel motifin kazıma tekniği ile yapılmış benzerleri Tarsus Gözlü Kule'nin MÖ 700-600 yılları arasına verilen Asur Dönemi seramiği¹²³⁴ içerisinde ve Göllüdağ¹²³⁵ da görülmektedir. Motif her iki örnekte pitos kulpları üzerine işlenmiştir.

¹²²⁹ Schmidt, *The Alishar Hüyük, Seasons of 1928 and 1929, Part II*, 44, Fig. 46 Res. a 824

¹²³⁰ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 139 Res. 1256

¹²³¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, Taf. 277/KL87-31 (tabakalandırılmamış seramikler)

¹²³² Koşay –Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Büyük Güllücek Kazısı 1947 ve 1949'daki Çalışmalar Hakkında İlk Rapor/Ausgeführt Durch Die Türkische Historische Gesellschaft Vorbericht Über Die Arbeiten Von 1947 und 1949*, Lev. VIII

¹²³³ Gözde Dinarlı, *Oluz Höyük Demir Çağı Bitkisel Bezemeli Çanak-Çömleği*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2013, Levha 3/6, Levha 6/16,

¹²³⁴ Hanfmann, "The Iron Age Pottery of Tarsus", Pl. 86/1149

¹²³⁵ Tezcan, "1968 Göllüdağ Kazısı", 235, Res. 37

5.3. TABAKA III SERAMİKLERİ (AKAMENİD DÖNEM MÖ 6-4.YÜZYIL)

MÖ 546 yılında Pers Kralı Kyros'un beklenmedik bir anda Lidya'yı fethi, Anadolu genelinde İran/Pers siyasi egemenliği ve kültür öğelerinin görülmeye başlayacağı bir sürecin fitilini de ateşlemiştir. Orta Anadolu Demir Çağı kronolojik dizininde Akamenid Dönem olarak tanımlanan bu süreç, İskender'in MÖ 330 yılında Anadolu'yu fethine kadar devam etmiştir. Yapılan araştırmalar Persler'in yönetimi altındaki halk üzerinde hiçbir zaman baskıcı bir otorite kullanmadıklarını göstermektedir¹²³⁶. Nitekim Gordion'un Akamenid evresi olarak tanımlanan YHSS 4 (MÖ 540-330) bunun net bir şekilde izlenebildiği tabakadan biridir. Çünkü söz konusu tabakada Akamenid dönemin izleri açık olmayıp daha çok Grek seramiklerinin baskınlığı dikkati çekmektedir¹²³⁷. Dolayısıyla bu durum Persler'in, idaresi altındaki halkın yalnızca politik rejime uymaları ile ilgilendikleri bir hoşgörü zihniyetine sahip olduklarını göstermektedir.

Kınık Höyük'te bu dönemim izleri, mimari ve materyal kültürü ışığında, tabaka III'te gözlenmiştir. Tabaka III, Gordion YHSS 4 (MÖ 540-330) ve Kaman-Kalehöyük IIa3-5 (MÖ 580-330) tabakalarıyla çağdaştır. Bununla birlikte Kaman-Kalehöyük IIa3-5 tabakasının ilk yarısı Lidya etkilerinden dolayı Gordion YHSS 5'in geç evresi, ikinci yarısının ise YHSS 4 ile çağdaş olduğu belirtilmektedir¹²³⁸. Ancak çalışılan Kınık Höyük tabaka III materyali içerisinde Lidya etkilerinin varlığını destekleyecek bir veriye rastlanmamıştır. Bu bölümde tabakaya ait toplam 248 parça seramik, *Bölüm 5.1* ve *5.2*'de olduğu gibi önce mal, form ve bezeme korelasyonu ışığında ele alınacak ardından güvenilir stratigrafik verilere sahip GDÇ merkezleri ile karşılaştırılacaktır (**Harita 3**).

5.3.1. Mal Özellikleri

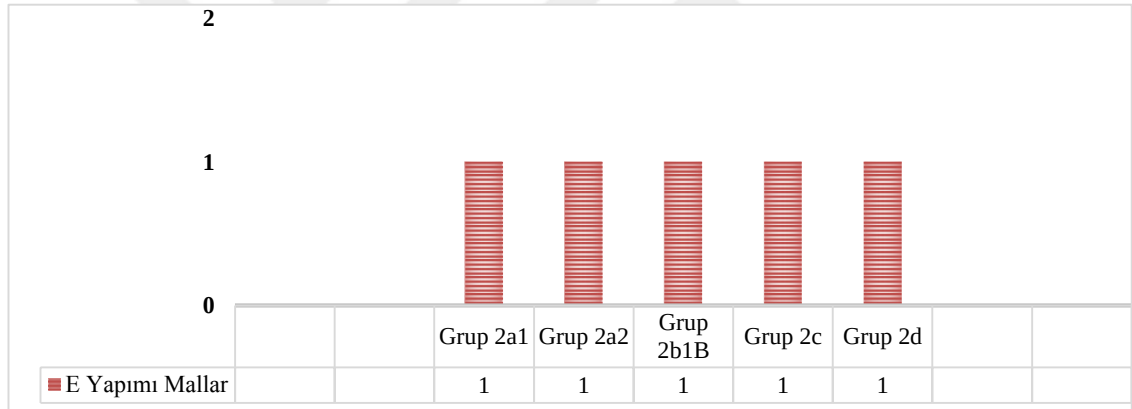
Kınık Höyük tabaka III seramikleri arasında el yapımı seramikler oldukça az sayıda olup % 2'lik gibi düşük bir orana sahiptir. Bu yüzdelik içerisinde toplam 5 adet seramikle temsil edilen el yapımı malların tümü Grup 2 olarak tanımlanan orta mal özelliği taşımaktadır. El yapımı kaba mallarla (Grup 1) bu dönem seramiğinde

¹²³⁶ Muhammad Abdulkadyrovich Dandamayev, "Achaemenid Imperial Policies and Provincial Governments", *Iranica Antiqua XXXIV*, 1999, 280.

¹²³⁷ Voigt-DeVries-Henrickson-Lawall-Marsh-Salzman-Young, "Fieldwork at Gordion: 1993-1995", 18; Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 563.

¹²³⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien*, 561.

karşılaşılmamaktadır. Orta büyüklükte (1 mm) katkı boyutu ve yoğunluğa sahip Grup 2 malları kuvars, kireç, taşçık, ince bitki ve seyrek dağılım gösteren şamot katkılıdır. Bu tabaka seramiğinde 4 farklı fırınlama tekniği ile karşılaşılmaktadır. Oksidasyonlu ortamda fırınlanan seramiklerin alt grubunu oluşturan Grup 2a1 ve Grup 2a2 yüzey renkleri ile birbirinden ayrılmaktadır. Grup 2a1 açık kırmızı tonlarda (2.5 YR 5/6, 2.5YR 6/8), Grup 2a2 ise devetüyü/bej tonlarda (7.5YR 6/4, 10 YR 7/4) yüzey rengine sahip malları kapsamaktadır. Yüzeyleri astarlı ve sert açkı perdahlıdır. Bu tabakanın el yapımı orta malları içerisinde tamamlanmamış oksidasyonlu ortamda fırınlanmış seramikleri içeren Grup 2b'nin sadece Grup 2b1B mal özelliği taşıyan seramikleri bulunmaktadır. 2.5YR 6/8 ya da 2.5 YR 5/6 gibi açık kırmızı-kırmızı tonlarında yüzey rengine sahip bu mallar düzgünleştirilmiş (smoothed) yüzey uygulaması ile dikkati çekmektedir. Tam redüksiyonlu Grup 2c ve fırınlama atmosferleri anlaşılamayan Grup 2d malları, tabakada karşılaşılan diğer el yapımı orta mal gruplarıdır (**Grafik 5.9**).

Grafik 5.9. Tabaka III el yapımı orta malların gruplara göre sayısal dağılımı

Kınık Höyük'ün tüm Demir Çağı evrelerinde olduğu gibi tabaka III seramiklerinde de en büyük çoğunluğu % 98 oranla çark yapımı seramikler oluşturmaktadır. Çark yapımı seramikler arasında kaba mal grubuna giren (Grup 4) yalnızca 3 parça seramik bulunmakta olup her biri oksidasyon (Grup 4a), tamamlanmamış oksidasyon (Grup 4b) ve redüksiyondan (4c) oluşan üç farklı atmosferde fırınlanmıştır. 2-3 mm katkı boyutuna sahip bu mallarda kuvars, taşçık, kireç ve bitki karşılaşılan katkı türleridir. İri boyutlu katkı türlerinden dolayı hamurları gevşek dokuludur. Mal özellikleri bu grup seramiklerin günlük kullanım amacıyla üretildiklerini göstermektedir.

Tabaka III çark yapımı seramiklerinde en baskın mal grubunu, 122 parça seramikle orta mallar (Grup 5) oluşturmaktadır. 6 farklı fırınlama tekniğiyle karşılaşılan

bu grup içerisinde oksidasyonlu mallar Grup 5a ile tanımlanmaktadır. Yüzey renk ve uygulama tekniklerinde gözlenen farklılıklara göre birçok alt tipi tespit edilen grubun, Grup 5a1A, Grup 5a1B, Grup 5a2A, Grup 5a2B, Grup 5a2C, Grup 5a3 ve Grup 5a4'ten oluşan malları bu tabakada görülmektedir. Bunlardan Grup 5a3 üzerinde yerlen alan kalın krem astarı ile dikkati çekmekte ve bu yönüyle grubun diğer mallarından ayrılmaktadır. Ayrıca bu grubun seramiklerinde karşılaşılan yoğun boya bezeme özenli sofra veya servis kapları olarak kullanılmış olabileceklerini göstermektedir.

Grup 5b ile tanımlanan, tamamlanmamış oksidasyonlu ortamda fırınlanmış mallar tabaka III'te en baskın olanıdır. Bu grubun tüm mallarında hamur gri bir öze sahip olup kuart, kireç, taşçık ve ince bitki gözlenen katkı türleri arasındadır. Grup 5a mallarında olduğu gibi yüzey renk ve uygulamalarında karşılaşılan çeşitliliğe göre birçok alt grubu bulunmaktadır. Bunlardan Grup 5b1 açık kırmızı ve Grup 5b2 ise devetüyü/bej renkli malları kapsamaktadır. Her iki grupta tespit edilen toplam 6 alt grup (Grup 5b1A, Grup 5b1B, Grup 5b1C, Grup 5b2A, Grup 5b2B ve Grup 5b2C) tabaka III seramiklerinde görülmektedir. Bu alt gruplar içerisinde kırmızı ya da kırmızımsı sarı tonlarda (2.5 YR 5/6, 2.5 YR 6/6, 10 R 4/4) yüzey rengine sahip, astarlı ve perdahlı Grup 5b1C malları sayıca en fazla olanıdır (**Grafik 5.10**). Grubun seramiklerinde kırmızı band motiften oluşan süsleme ağırlıktadır. Hamur kesitinde gri öz bulunan krem astarlı mallar Grup 5b3 olarak tanımlanmıştır. Kahverengi tonlarda hamur ve yüzey rengine sahip astarlı ve sert perdahlı Grup 5b4 ise Grup 5b1a'dan sonra sayıca en az karşılaşılan mal grubunu oluşturmaktadır (**Grafik 5.10**).

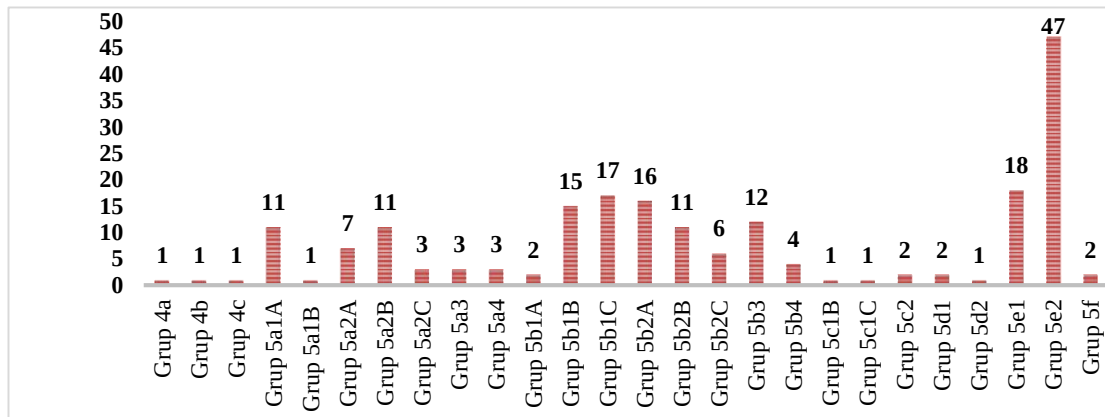
Redüksiyonlu ortamda fırınlanmış çark yapımı seramikleri içeren Grup 5c malları tabaka III'te oldukça azdır. Bu grubun özelliğini taşıyan 4 parça seramik bulunmaktadır. Bunlardan gri seramikler Grup 5c1, siyah olanlar ise Grup 5c2 altında değerlendirilmiştir. Grup 5c1'in alt tipleri Grup 5c1B ve Grup 5c1C tabaka III te karşılaşılan alt tiplerdir. Grup 5c'nin tüm genel özelliklerini taşıyan bu alt gruplardan Grup 5c1B düzgün yüzeyli ve sert açık perdahlı, Grup 5c1C ise yüzeyde izlenen ince krem astarlı yapısıyla birbirinden ayrılmaktadır. Siyah malları karakterize eden Grup 5c2, düzgünleştirilmiş yüzey üzerine sert açık perdahlıdır.

Kısa sürdürülen redüksiyonlu ortamda fırınlanmış bu nedenle dış yüzeyi gri (7.5 YR 6/1, 10 YR 4/1) veya siyah (7.5 YR 2.5/1), hamur kesiti ise kırmızımsı (5 YR 5/4) ve

sarımsı kırmızı (5YR 4/6) tonlarda olan Grup 5d, tabaka III'te yine az sayıda karşılaştığımız mal grubundandır. Yüzey uygulamalarındaki farklılıklarına göre iki alt tipi belirlenen mallardan Grup 5d1 düzgünleştirilmiş yüzeyli, Grup 5d2 ise sert açık perdahlıdır. Kuvart, kireç, taşçık, ince bitki ve az miktarda şamot bu grup mallarda gözlenen katkı türleridir.

Tabaka III'ün çark yapımı orta malları (Grup 5) içerisinde en yoğun olanı Grup 5e'yi kapsayan mallardır. Fırınlama ortamı belli olmayan bu nedenle yüzeyinde alacalanma gözlenen, düzensiz/kontROLSÜZ ortamda pişirilmiş bu grup mallar yüzey işlenişlerine göre iki alt grupta değerlendirilmiştir. Grup 5e1 malları astarlı ve sert açık/perdahlıdır. Bu gruba giren seramiklerin çanak türü kaplardan oluşması oldukça dikkat çekicidir. Bu durum eğer kapların fırınlama esnasındaki konumundan kaynaklanmıyorsa, kullanım amaçlarıyla ilişkili olmalıdır. Grup 5e2 ise düzgünleştirilmiş yüzey üzerinde yer yer karşılaşılan sert açık/perdah uygulaması ile Grup 5e1'den ayrılmaktadır. Grup 5e2, Grup 5e altındaki sayıca en fazla seramiği içeren alt gruptur. Grup 5e2'yi kapsayan seramiklerin neredeyse tamamı pişirme amaçlı kullanılan mutfak kaplarından oluşmaktadır.

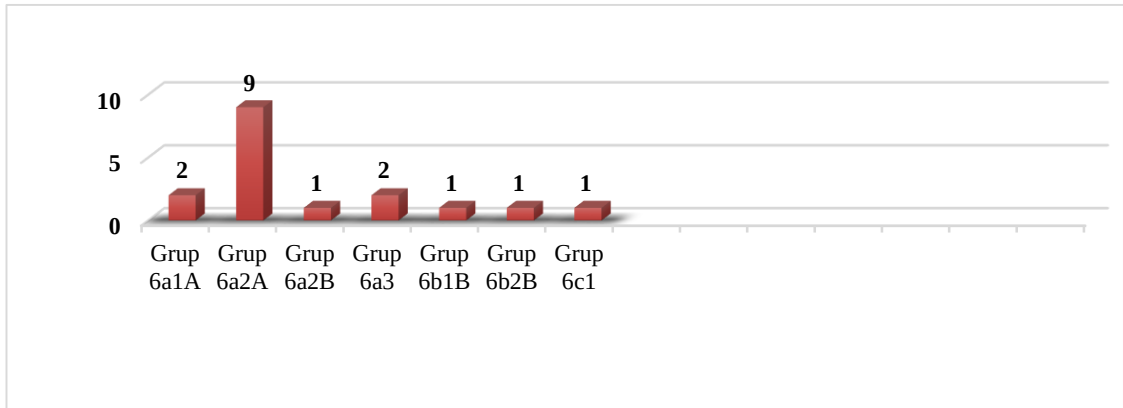
Reoksidasyonlu ortamda fırınlanmış seramikleri kapsayan Grup 5f sadece 2 parça seramikle kendini göstermektedir. Kapların dış yüzeyi açık, iç yüzeyinin ise tamamen gri renk aldığı bu grubun malları, kuvart, kireç, taşçık ve ince bitki katkıdır. Yüzeyleri astarlı ve sert açık/perdahlıdır. Bu fırınlama tekniği bir krater ve pitos parçasında karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 5.10. Tabaka III çark yapımı kaba ve orta malların gruplara göre sayısal dağılımı

Söz konusu tabakanın ince nitelikli kaliteli malları Grup 6 altında ele alınmıştır. Bu grubun malları en fazla 0.5 mm katkı boyutu ve seyrek dağılımlı katkı türlerine sahiptir. Kili arındırılmış olup kireç, kum, ince bitki ve şamot içeriğindeki katkı türlerini oluşturmaktadır. Sert ve sıkı dokulu bu grubun seramiklerinde, 3 farklı fırınlama tekniğiyle karşılaşılmaktadır. Bunlardan seramiğin yüzey ve hamurunda düzenli renklemenin görüldüğü oksidasyonlu mallar, Grup 6a'yı içermektedir. Grup 6a'nın yüzey renk ve uygulamalarındaki çeşitliliğe bağlı tespit edilen alt tipleri Grup 6a1A, Grup 6a2A, Grup 6a2B ve Grup 6a3 bu tabaka seramiğinde mevcuttur. İki parça seramiğin yer aldığı Grup 6a1A açık kırmızı (2.5 YR 6/8, 2.5 YR 7/6, 10 R 6/6) tonlarda yüzey ve kırmızımsı sarı (5 YR 6/6, 5 YR 6/8, 5 YR 7/8) hamur rengine sahiptir. Yüzeyleri astarlı ve perdahlıdır. Devetüyü /bej renkli malları kapsayan Grup 6a2'nin alt tipleri Grup 6a2A astarlı ve perdahlı, Grup 6a2B ise düzgünleştirilmiş yüzey özelliği ile birbirlerinden ayrılmaktadır. Her iki gruba giren toplam 10 adet seramik bulunmakta olup Grup 2a2A sayıca en baskın olanıdır (**Grafik 5.11**). Krem astarlı ince mallar az sayıda olup Grup 6a3 ile temsil edilmektedir. Tümü boya bezemeli olan örneklerin özenli sofra veya servis kabı olarak işlev gördükleri açıktır.

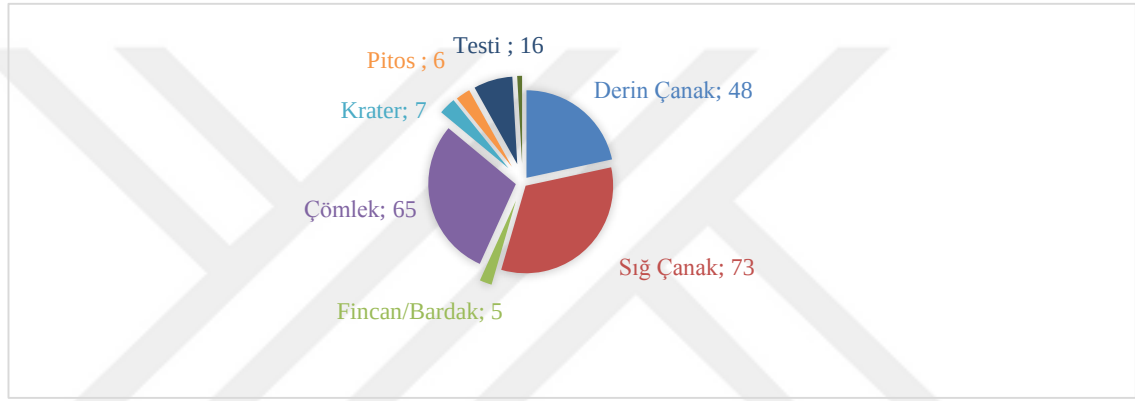
Çark yapımı ince malların, hamur kesitinde gri öz oluşumu bulunan, tamamlanmamış oksidasyonlu ortamda fırınlanmış malları, Grup 6b ile temsil edilmektedir. Kınık Höyük Tabaka III'te sadece iki parça seramikte rastlanan bu uygulama Grup 6b1B ve Grup 6b2B mallarında görülmektedir. Diğer yandan, redüksiyonlu ince mallar bu tabakada, oldukça seyrek olup tek bir parçadan ibarettir. Grup 6c1 mal özelliği taşıyan bu seramik, astarlı ve parlak perdah uygulaması ile dikkati çekmektedir.

Grafik 5.11. Tabaka III çark yapımı ince malların gruplara göre sayısal dağılım grafiği

5.3.2. Form Özellikleri

Kınık Höyük'te Akamenid Dönem'e tarihlenen toplam 248 parça seramiğin % 2'sini el yapımı % 98'ini ise çark yapımı seramikler oluşturmaktadır. Bu seramiklerden % 55'i açık formlu, % 41'i kapalı formludur. Geriye kalan % 4'lük oranı ise minyatür kaplar, zoomorfik kaplar, lekitos ve dip/kaide gibi seramik parçaları kapsamaktadır. Açık form grupları içerisinde çanaklar yoğunlukta olup fincanlar sayıca en az olanıdır. Diğer yandan kapalı forma sahip seramiklerde ise çömlekler baskın olup, ondan sonra sırasıyla testiler, kraterler ve pitoslar gelmektedir (**Grafik 5.12**). Minyatür ve zoomorfik kaplar 2'şer parça seramikle tabaka III'te nadir karşılaşılan diğer formlardır.

Grafik 5.12. Tabaka III formları sayısal dağılım grafiği

Kınık Höyük'ün incelenen tüm Demir Çağı evrelerinde olduğu gibi Akamenid Dönem seramiklerinde de en yoğun karşılaşılan kap formlarının başında çanaklar gelmektedir. Bu dönemde derin çanaklar sığ çanaklara oranla sayıca daha azdır. Derin çanakların yuvarlatılmış basit ağız kenarlı ve düz gövdeli D.Ç Tip 1.1 (**Levha 1/5**) formu bu dönemde tek bir parça seramikle temsil edilmektedir. 25 cm ağız çapına sahip form, el yapımı ve tam redüksiyonlu ortamda fırınlanmış, orta mal (Grup 2c) karakteri sergilemektedir. Özensiz işleniş biçimi ve mal özelliği bu tür çanakların günlük kullanım amacıyla üretilmiş olabileceklerini destekler niteliktedir. D.Ç Tip 1.1'den dış bükey gövde yapısı ve hafifçe içe döndürülmüş basit ağız işleniş ile ayrılan D.Ç Tip 1.2 (**Levha 2/13-15**), 14 ile 15 cm arasında değişen ağız çapına sahiptir. Tümü çark yapımı olup orta veya ince mal özelliği yansıtmaktadır. Dışa eğik, düz kesik ağızlı D.Ç Tip 1.3 (**Levha 2/17**) formuyla sadece bu tabakada karşılaşılmıştır. Ağız kısmında yarım daire biçiminde bir tutamağı bulunan kap, el yapımı orta mal özelliği taşımaktadır. Dik ağız kenarlı tüm seramikleri içeren D.Ç Tip 2'nin, alt grubunu oluşturan D.Ç Tip 2.2 (**Levha 2/19**) yine

sadece bu tabakaya özgü formlardan biridir. Dik ağız kenarı içe yuvarlatılarak kalınlaştırılmış bu form, 20 cm ağız çapına sahiptir. Çark yapımı olup redüksiyon ortamda fırınlanmış siyah mal (Grup 5c2) özelliği taşımaktadır. Kınık Höyük Akamenid Dönem (tabaka III) seramikleri arasında karşılaşılan bir diğer form grubu kalınlaştırılmış ağız kenarlılardır (D.Ç Tip 3). Ağız işleniş biçimlerindeki farklılıklara göre birkaç alt tipe ayrılan formun D.Ç Tip 3.2 (**Levha 3, 77/25-26**), Tip 3.3 (**Levha 4/29**), Tip 3.7 (**Levha 5/43**) ve Tip 3.8'e (**Levha 6/44-45**) giren alt grupları bu tabaka seramiğinde görülmektedir. Özellikle bunlar içerisinde Tip 3.7 (**Levha 5/43**) ve Tip 3.8 (**Levha 6/44-45**), 30-40 cm arasında değişen geniş ağız çapları ile farklı bir kullanıma hizmet etmiş olmalıdır. Dışa çekik ağız kenarlı derin çanaklar (D.Ç Tip 4) bu tabakada da görülmeye devam eden bir diğer form tipidir. Ancak sayıca oldukça azalan bu tipin D.Ç Tip 4.1 (**Levha 8/62**), Tip 4.3 (**Levha 10/80**), Tip 4.5 (**Levha 13 99-100**) ve Tip 4.7 (**Levha 13/107**)'ye giren örnekleri söz konusu tabakadan bilinmektedir. Bunlar içerisinde "S" profilli D.Ç Tip 4.5 (**Levha 13/99-100**) Kınık Höyük'ün tüm tabakalarında üretimi devam etmiş formların başında gelmektedir. İçe çekilmiş ve yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, küresel gövdeli D.Ç Tip 5.2 (**Levha 14/112**) formu ilk kez tabaka III'te kendini göstermiştir. Dudak üzerinin tek renkli geometrik motifle bezendiği göze çarpan kabın, çark yapımı ince mal (Grup 6a2A) özelliği yansıttığı görülmektedir. Bu tür özenle yapılmış narin kapların lüks sofralar olarak üretilmiş olabilecekleri ön görülebilir. Kınık Höyük tabaka III (Akamenid Dönem) seramikleri arasında en yoğun karşılaşılan form türü omurgalı çanaklardır (D.Ç Tip 6). Ağız kenarlarına göre birçok alt tipi tespit edilen bu formlardan D.Ç Tip 6.4 (**Levha 14/117**), Tip 6.5 (**Levha 15/119-121**), Tip 6.9 (**Levha 16/130-138**), Tip 6.10 (**Levha 17/142-143**), Tip 6.11 (**Levha 18/144-145**) ve Tip 6.12 (**Levha 18/151-163**)'den oluşan alt tipleri bu tabakada görülmektedir. Bunlar arasında Tip 6.4 (**Levha 14/117**) hemen ağız kısmına yapılan yuvarlak, yumru biçimli iki tutamağı ve gövdeye yatay konumlandırılmış urgan (rope) bezemesi ile dikkati çekmektedir. Çark yapımı orta mal özelliğine sahip kap, 41 cm'lik ağız çapı ile servis veya kısa süreli saklama amacıyla kullanılmış olabilir. Söz konusu tabaka seramiğinde yapılan incelemeler, omurgalı çanaklar içerisinde D.Ç Tip 6.9 (**Levha 16/130-138**) ve D.Ç Tip 6.12 (**Levha 18/151-163**) form gruplarında bir yığılmanın olduğunu göstermektedir. Özellikle her iki gruptaki kaplarda gözlenen mal, form ve bezeme özellikleri yanında benzer çap ölçüleri standart bir üretime işaret etmektedir.

Kınık Höyük Akamenid Dönem (tabaka III) açık formları içerisinde en baskın olanı sığ çanaklardır (S.Ç). Basit ağız kenarlı sığ çanakların tümünü kapsayan S.Ç Tip 1 ağız işleniş biçimlerine göre çeşitli alt tiplere ayrılmasına rağmen sadece S.Ç Tip 1.1 (**Levha 21/171-173**), Tip 1.2 (**Levha 21/175**) ve Tip 1.3'e (**Levha 21/178**) giren örneklerle bu tabakada rastlanmaktadır. Bir ya da iki örneklerle temsil edilen alt tiplerden **Levha 21/173** el yapımı orta mal özelliği (Grup 2e) ile dikkati çekmektedir. Dik ağız kenarlı sığ çanakların S.Ç Tip 2.1 (**Levha 22/183-185**)'i kapsayan örnekleri basit yuvarlatılmış ağız kenarı ile tanınmaktadır. Ağız çapları 18-40 cm arasında değişen kapların tümü çark yapımı ve orta mal niteliğindedir. Bunlardan 40 cm'lik ağız çapıyla **Levha 22/185**'servis kabı olarak kullanılmış olabilir. Dik ağızlı sığ çanakların sivriltilmiş (S.Ç Tip 2.3 **Levha 22/188-190**), üçgen biçimli kalınlaştırılmış (S.Ç Tip 2.6 **Levha 196-201**), dışa eğik kalınlaştırılmış (S.Ç Tip 2.7 **Levha 24/202**) ve "t" biçimli kalınlaştırılmış (Tip 2.8 **Levha 24/203-208**) ağız kenarlı örnekleride tabakada görülmektedir. Bunlardan S.Ç Tip 2.3 (**Levha 22/188-190**), Tip 2.6 (**Levha 196-201**) ve Tip 2.8 (**Levha 24/203-208**)'in bu tabakada yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bu durum formların, tabakaya özgü dönem modası olduğunu ortaya koymaktadır. Tabaka III'ün sığ çanakları arasında karşılaşılan diğer bir form tipi kalınlaştırılmış ağız kenarlılardır (S.Ç Tip 3). Yine ağız işleniş biçimlerindeki değişikliklere göre bir çok alt tipi belirlenen formun Tip 3.2 (**Levha 25/218-221**), Tip 3.3 (**Levha 26/225-231**), Tip 3.4 (**Levha 27/232**), Tip 3.5 (**Levha 27/235-238**) ve Tip 3.6'ya (**Levha 28/243-248**) giren örneklerini bu tabakada görmek mümkündür. Bunlardan, içe yatay çekilerek kalınlaştırılmış ağız kenarlı S.Ç Tip 3.6 (**Levha 28/243-248**) formunun bazı örneklerinde dudak üzerinin tek renkte geometrik motiflerle süslediği görülmektedir. Tümü çark yapımı olup orta mal grubuna girmektedir. Ağız çapları 22-34 cm arasındadır. Dışa çekik ağız kenarlı çanakların yalnızca iki alt tipi bu tabakadan bilinmektedir. Dışa ve içe çekilerek kalınlaştırılmış yarı küresel veya yayvan gövdeli S.Ç Tip 4.4 (**Levha 29-30/264-266**) çark yapımı ve orta mal özelliği sergilemektedir. Ağız çapları 22-25 cm arasında değişmektedir. Diğeri ise yatay düz ağız kenarı ile karakterize olmakta ve tek bir parça seramiği kapsamaktadır (S.Ç Tip 4.7 **Levha 31/276**). Bu form tipi sadece bu tabakada görülmektedir. Sığ çanakların İçe çekik ağız kenarlıları tabaka III'te en baskın olan form tipidir. Özellikle S.Ç Tip 5.1'i oluşturan örnekler oldukça fazladır (**Levha 31/281-291**). Tümü çark yapımı olan bu örneklerin bazılarında, iç ve dış yüzeyin astar boya ile yapılmış kırmızı bant

motifle bezendiği görülmektedir (**Levha 31-32/282, 288**). Bu formların standart bir üretime işaret ettiği açıktır. Tek bir örnekten ibaret olan S.Ç Tip 5.2 (**Levha 32/292**) ise içe çekilmiş ve yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarı ile tanınmaktadır. Çark yapımı ve orta mal özelliği taşıyan örnek 28 cm ağız çapına sahiptir. Kabın gövde kısmında yatay düzende yapılmış urgan (rope) baskı bezek bulunmaktadır. Omurgalı sıg çanaklar ise bu dönem seramiklerinde 5 farklı alt tipte karşımıza çıkmaktadır. Bunlar, Tip 6.4 (**Levha 32/297-298**), Tip 6.5 (**Levha 33/299-301**), Tip 6.7 (**Levha 33/306-308**), Tip 6.8 (**Levha 33/309-310**) ve Tip 6.9 (**Levha 33/312-313**)'dur. Bu formlardan Tip 6.7, Tip 6.8 ve Tip 6.9 bu tabakaya özgü olup Kınık Höyüğü'nün diğer tabakalarında bulunmamaktadır. Tümü çark yapımı olan seramikler orta veya ince mal özelliği göstermektedir.

Fincan/bardak türü kaplar tabaka III seramiğinde yalnızca 2 parçadan ibarettir. Dışa döndürülmüş basit ağız kenarlı F. Tip 1 (**Levha 34/325**) formu, çark yapımı ve ince mal özelliği yansıtırken, dik yuvarlatılmış basit ağız kenarlı F. Tip 2.2 (**Levha 35/332**) ise el yapımı, orta mal özelliği göstermektedir. Bu dönem seramikleri arasında az sayıda fincan türü kaplara ait boya bezemeli gövde parçaları da mevcuttur (**Levha 36, 92/349, 350, 352**). Özenle bezenmiş bu kaliteli fincanlar lüks sofralar olmalıdır.

Kınık Höyük Akamenid Dönem (Tabaka III) kapalı formları içerisinde en yoğun karşılaşılan form türünü çömlekler oluşturmaktadır. Diğer tüm form gruplarında olduğu gibi ağız ve gövde biçimlerine göre alt tiplere ayrılan çömleklerin, içe yatık dış bükey gövdeli biçimleri oldukça azdır. Bu dönemde tek bir örneği bulunan kap, Çö. Tip 1.3 (**Levha 37/356**) form özelliği taşımaktadır. 30 cm ağız çapına sahip form, el yapımı orta mal grubundandır. Basit dik ağız kenarlı Çö. Tip 2.1, söz konusu tabakada en yoğun karşılaşılan alt tiplerden biridir (**Levha 38/367-380, 384, 386**). Tümü çark yapımı olan bu formlarda, yüzey alacalı bir görünüme sahiptir. Bu tür kapların mal ve form özellikleri, gündelik hayatta pişirme amaçlı kullanılan mutfak kapları olduklarını göstermektedir. Çö. Tip 3'ü kapsayan seramikler az sayıda olup Çö. Tip 3.1 (**Levha 40/390**), Tip 3.2 (**Levha 394-395**), Tip 3.3 (**Levha 402-404**) ve Tip 3.6'ya (**Levha 42/408**) giren örnekleri bu tabakada mevcuttur. Bunlardan Tip 3.6 (**Levha 42/408**), düz, derin inen gövde yapısı ve dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarı ile oldukça ilgi çekicidir. 22 cm'lik ağız çapı olan kap, çark yapımı ve orta mal özelliği (Grup 5b1B) taşımaktadır. Form, içine sıvı gıdaların konulduğu (örn. çorba gibi) bir servis kabı olarak veya besinlerin kısa süreli saklanması amacıyla kullanılmış olabilir. Çömleklerin dışa çekik ağız kenarlılarının tümü

içine alan Çö. Tip 4 en baskın form tipidir. Ağız işleniş biçimindeki farklılıklara göre kendi içinde birçok alt tipi belirlenen formun, bu tabakaya giren örneklerini Çö. Tip 4.1 (**Levha 43/413-414**), Tip 4.2 (**Levha 44/425-430**), Tip 4.3 (**Levha 45/437-442**), Tip 4.4 (**Levha 46/444-445**), Tip 4.5 (**Levha 46/447**), Tip 4.7 (**Levha 47/460-463**) ve Tip 4.8 (**Levha 48/469**) oluşturmaktadır. Bunlardan dışa çekik ve hafif kıvrık ağız kenarlı çömleklerin (**Levha 45/437-442**) Kınık Höyük'te GDÇ başlarıyla ortaya çıktığı ve Akamenid dönem de de üretiminin devam ettiği anlaşılmaktadır. Kısa boyunlu, dik ağız kenarlı çömlekler bu dönemde karakteristik olup iki farklı tipiyle karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan Çö. Tip 5.1'e (**Levha 49/470-472**) giren örnekler basit yuvarlatılmış ağız kenarı, Tip 5.2 (**Levha 49/473-475**) ise içe eğimli kalınlaştırılmış ağız kenarı ile tanınmaktadır. Tümü çark yapımı olan bu seramikler, alacalı bir yüzeye sahip, orta mal özelliği (Grup 5e2) taşımaktadır. Bu kaplarında pişirme amaçlı işlev gördükleri mal ve form özelliklerinden anlaşılmaktadır. Kısa boyunlu çömleklerin Çö. Tip 6.1 (**Levha 50/480-486**) ve Tip 6.2'ye (**Levha 51/487-492**) giren örnekleri de tabaka III'te yer almaktadır. Bu tabakanın seramikleri üzerine yapılan incelemelerde Çö. Tip 6.2 formunun (**Levha 51/487-492**) sadece bu tabakaya özgü olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışılan Kınık Höyük tabaka III seramikleri arasında geniş boyunlu çömlekler olarak tanımlanan kraterlerin, kapak yuvasız biçimleri Kr. Tip 1.1 (**Levha 52/496-498**) ve Kr. Tip 2.2 (**Levha 53/508**) altında görülmektedir. Kr. Tip 1.1'i kapsayan örnekler dışa yuvarlatılarak, Kr. Tip 2.2 ise dışa çekilerek kalınlaştırılmış ağız kenarı ile birbirinden ayrılmaktadır. Tümü çark yapımı olup 25-48 cm arasında değişen ağız çapına sahiptir. Kapak yuvalı kraterlerin Tip 4.1 (**Levha 54/510-511**) formuyla ilk kez bu tabakada karşılaşılmıştır. 44-46 cm arasında değişen ağız çapına sahip bu kraterler, çark yapımı ve Grup 5b3 orta mal özelliği yansıtmaktadır. Kr. Tip 4.4 ise tek bir parça seramikte temsil edilmektedir (**Levha 54/520**). Bu krater tekniği ile dikkati çekmektedir. Çünkü kısa süreli redüksiyon ortamda fırınlanmış, bu nedenle dış yüzeyi gri kamur kesiti ise kırmızımsı kahve veya sarımsı kırmızı renkte kalmıştır. Hava akımının kontrol edilmesini gerektiren bu durum, bu dönemde çömlekçilerin seramik fırınlamada ulaştıkları bilgi birikimi ve teknik düzeyi göstermesi açısından son derece önemlidir.

Bu dönem seramikleri içerisinde depolama amaçlı kullanılan pitoslara da rastlanmaktadır. Toplamda 6 adet olan bu pitolar P. Tip 1 (**Levha 56/529**) ve Tip 2.1

(Levha 56/532-536) form özelliği göstermektedir. Bunlardan P. Tip 2.1, tabakada sayıca en baskın olanıdır.

Testiler, tabaka III kapalı formları içerisinde çömleklerden sonra en yoğun karşılaşılan ikinci form tipidir. Boyunlu ve yonca ağızlı olmak üzere iki tipi ile karşılaşılan testilerin T. Tip 1 **(Levha 58/547-551)** örnekleri dışa yuvarlatılak kalınlaştırılmış ağız kenarına sahiptir. Ağız çapları 8-15 cm arasında değişmekte olup çark yapımı orta mal özelliği taşımaktadır. Boyunlu testilerin dışa çekik ağız kenarlı Tip 2.1 **(Levha 59/559-561)**, Tip 2.3 **(Levha 59/567)**, Tip 2.4 **(Levha 60/569)** ve Tip 2.5'i **(Levha 61/579)** kapsayan örnekleri de tabaka III'te görülmektedir. Bunlardan dışa çapraz çekik ağız kenarlı ve boyun kısmı kabatma şertli T. Tip 2.3'ün **(Levha 59/567)** kısa süreli redüksiyon ortamda fırınlandığı bu nedenle dış yüzeyin siyah, hamur kesitinin ise sarımsı kırmızı renkte olduğu görülmektedir. Çark yapımı ve yüzeyi sert açkı/perdahlıdır. Yonca ağızlı testileri içeren Tip 5 en yoğun bu tabakada gözlenmektedir (Levha 589-593). Testilerin bu türünde ağız çapı 8 ile 10 cm arasında değişmektedir.

Diğer formlar başlığı altında ele aldığımız minyatür kaplar içerisinde çaydanlık **(Levha 64/596)** ve çömlekçik **(Levha 64/598)** biçimli iki kaba da rastlanmaktadır. Her ikisi de 6 cm ağız çapına sahiptir. Bu yönüyle oldukça küçük oldukları anlaşılan ve günlük kullanım için elverişli olmayan bu kapların, ritüel amaçlı ya da çocuk oynacağı olarak işlev gördükleri ön görülebilir.

Bu tabakanın en ilgi çekici seramikleri ise zoomorfik kaplardır. Hayvan biçimli olmaları nedeniyle bu isimle tanımlanan kaplardan biri yırtıcı bir kuş (kartal?) **(Levha 64, 97/599)**, diğeri ise keklük türü bir hayvana aittir **(Levha 64, 97/599-600)**. Figürlerin göz detayları kazıma yoluyla, baş ve gövde ayrıntıları krem rengi bir üzerine boyanarak yapılmıştır. Ayrıca kartal olması muhtemel **Levha 64, 97/599**'daki yırtıcı kuşun göz bebeğinin de işlendiği dikkatten kaçmamaktadır. Keklik biçimli kabın boyun kısmı dört sıra halinde, kırmızı renkte (2.5YR 4/6) içi dolu ters üçgenlerden oluşan geometrik motiflerle süslenmiştir. Bu ters üçgenler boyundan gövdeye doğru indikçe genişlemektedir. Gövdenin bezenmesinde ise 7 sıra halinde ince dik çizgi dizileri tercih edilmiştir. Kartal biçimli kabın boyanmasında kırmızımsı sarı (5YR 6/6) tonlarda bir renk kullanılmış ve bacaklarının çizgisel hatlarla boyandığı gözlenmiştir. Kapların gövdeleri çarkta, baş ve bacakları ise elde biçimlendirilmiştir. 2013 yılında Kınık Höyük A1

açmasında, A1548 kodlu tabana sahip oda içerisindeki küllü alandan ele geçen bu kapların, mimari süsleme öğeleri, terrakota kadın ve kuş figürinleri yanında küçükbaş hayvanlara ait kemik kalıntılarıyla bir arada ele geçmesi kurban ve tapınma etkinliklerinden kalan atıklar olarak yorumlanmasını gerektirmiştir¹²³⁹. Alfonso¹²⁴⁰, bu zoomorfik kapların Geç Akamenid Dönem'e ait olduğunu düşünmektedir.

Foto 5.1. A1 Açmasında zoomorfik kaplarla birlikte ele geçen buluntular (Fotoğraf Andrea Trameri)

Kazısı yapılan bir Demir Çağı yerleşiminin, Akamenid Dönem tabakalarının belirlenmesinde Grek ithal malları önemli bir ipucu kaynağıdır. Bu bağlamda 2013 yılında Kınık Höyük D açmasında ele geçen ve MÖ 5. yüzyıla tarihlenen bir lekitos parçası (**Levha 64, 97/602**) tabakanın D3 olarak tanımlanan evresinin Akamenid Dönem'e ait olduğunu ortaya koymuştur. Oldukça kaliteli olduğu gözlenen lekitos parçası 5 cm ağız çapına sahiptir. Astarlı, kırmızımsı sarı (5YR 6/6) renkte olan dış yüzeyi, siyah boya ile bezenmiştir.

Bu dönem seramikleri arasında kulp bulunmamaktadır. Bununla birlikte ağız kenarından tutamaklarla az sayıda da olsa karşılaşılmaktadır. Bunlar yarım daire biçimli (Tip 1.1) ve yuvarlak düğme veya yumru biçimli (Tip 1.2), kabın taşınmasını kolaylaştıran eklentilerdir.

¹²³⁹ Nancy Highcock-Pam Crabtree- Douglas V. Campana-Marco Capardoni-Anna Lanaro- Alvisse Mattesi- Naomi F. Miller-Philip Strosahal-Andrea Trameri and Lorenzo D'Alfonso, "Kınık Höyük, Niğde: A new Archaeological Project in Sounthern Cappadocia", *The Archaeology of Anatolia: Recent Discoveries (2011-2014) Volume 1*, Ed. Sharon R. Steadman and Gregory McMahon, Cambridge 2015, 107; Lanaro, Trameri, D'Alfonso, "Kınık Höyük ve Çevresinde Tapınma Etkinlikleri Konusunda Ortaya Çıkanlar", 68-70.

¹²⁴⁰Highcock-Crabtree-Campana-Capardoni-Lanaro-Mattesi-Miller-Strosahal-Trameri-D'Alfonso, "Kınık Höyük, Niğde: A new Archaeological Project in Sounthern Cappadocia", 109.

Tabaka III seramikleri arasında 14 adet dip/kaide parçası da bulunmaktadır. Bunlar içerisinde düz dipler ağırlıkta olup (**Dip Tip 1.1 Levha 67/615, 617-623; Tip 1.2 Levha 68/624-625; Tip 1.3 Levha 68/628**), halka kaideli örneklerde mevcuttur (**Tip 2 Levha 69/638-640**). Düz dipler daha çok çömlek türü kaplara, halka kaidelerin ise çanaklara ait oldukları anlaşılmaktadır.

5.3.3. Bezeme Özellikleri

İncelenen, Kınık Höyük Akamenid dönem seramiğinde boya bezemeliler oldukça azdır. Sadece tek renkli (Tip 1a) ve iki renkli (Tip 1b) boya bezeme geleneğinin örnekleri bulunmakta olup çok renkli boya bezeme ile (Tip 1c) karşılaşmamaktadır. Tip 1a'yı kapsayan tek renkli seramikler ağırlıklı olarak kalın şerit/bant motifler (**Tip 1a11e Levha 2, 77/14; Levha 16/131-132; Levha 20, 84/163; Levha 24, 85/203-207; Tip 1a11g Levha 31, 89/282, 285, 288**), paralel şeritler (**Tip 1a11c Levha 18, 84/144; Levha 22, 84-84/189-190**), ikili (**Tip 1a13g Levha 3, 77/25; Tip 1a13ğ Levha 24, 85/202; Levha 28, 87/243; Levha 30, 87/265; Levha 33, 89/312; Levha 52, 94/496**) ve tekli açık yay dizileri (**Tip 1a13e Levha 28, 87/244**), façetalar (**Tip 1a12a Levha 3, 77/26**), façeta ve mazgal meanderlerin bir arada kullanıldığı kombinasyonlar (**Tip 1a112d Levha 8, 80/62**), zikzaklar (**Tip 1a110 Levha 10, 81/80, Tip 1a110b Levha 14, 83/112**), üçgenler (**Tip 1a115d Levha 13, 82/100; Tip 1a115ğ Levha 36, 92/350**) ve ağ tarama gibi geometrik motiflerden oluşmaktadır (**Tip 1a117a Levha 3, 92/349, Levha 73/679**). Özellikle motifler içerisinde, kalın şerit ya da bant motifler, dönemin en sevilen bezemesidir. Ağırlıklı olarak sıg çanakların iç ve dış yüzeyinin süslenmesinde tercih edilen bu bezemenin, kırmızı ya da kahverengi boya kullanılarak uygulandığı görülmektedir. Bu dönemin tek renkli seramikleri arasında figüratif veya bitkisel motiflere rastlanmamıştır.

İki renkli boya bezeme (Tip 1b) bu dönem seramiğinde siyah-kırmızı, gri- kırmızı veya kırmızımsı kahve-açık kahve, rengi ile oluşturulmuştur. Motif türleri sınırlı olup, ince paralel şeritler (**Tip 1b11a Levha 21, 84/178**), kalın şerit/bant motifler (**Tip 1b11e Levha 17, 83/137**), paralel şerit ve kapalı yay dizileriyle oluşturulan kompozisyonlar (**Tip 1b12 Levha 74, 102/682**) seramiklerde karşılaşılan başlıca bezeme tipleridir. Tabaka IV'ten bildiğimiz beyaz panel üzerine çok renkli boya bezeme, bu dönem seramiklerinde hiç görülmemektedir.

Tabaka III seramiklerinde urgan baskı bezeme en sık karşılaşılan motif türüdür. Özellikle D.Ç Tip 6.12 formunda yoğunlaşan bu bezeme türü (**Levha 18-20/153,154-161, 162**) çanakların dış yüzeyine, tek veya iki sıra halinde uygulanmıştır.

5.3.4. Karşılaştırma

Bilindiği gibi Orta Anadolu Demir Çağı kronolojisinde yaklaşık olarak MÖ 550-330 tarih aralığı Geç Demir Çağı'nın geç evresi yani Akamenid Dönem olarak bilinmektedir. Kültürel etkileşim ve hareketliliğin yoğunlaştığı bu dönemde, bölgenin çanak çömlek üretimi geleneksel özelliklerini devam ettirirken çömlekçi ustaları yeni kültür öğelerini pişmiş toprak kaplara yansıtmayı da ihmal etmemişlerdir. Özellikle bu dönemde daha çok beyaz zemin üzerine işlenen karışık veya fantastik yaratıkların Kızılırmak yayı içerisinde oluğa yaygınlaştığı dikkati çekmektedir. Matsumura'nın¹²⁴¹, Akamenid Dönem için karakteristik olduğunu düşündüğü bu bezeme stili, Haspel tarafından "*Bizarre Stil (Tuhaf Stil)*"¹²⁴² olarak tanımlanmaktadır. Özgüç¹²⁴³, MÖ 6. yüzyılın ortalarından itibaren görülmeye başlayan bu stilin, bütün dış etkilere rağmen Anadolu'ya özgü olduğunu ve üretim merkezinin Orta veya Kuzey-Orta Anadolu Bölgesi'nde aranması gerektiğini ileri sürmektedir. Nitekim bu şekilde karışık veya fantastik yaratıkların işlendiği seramiklerin Orta Anadolu'daki dağılımı göz önünde bulundurulduğunda, Özgüç'ün bu fikrine katılmamak mümkün değildir. Diğer yandan "*Akamenid Kâseler*" olarak bilinen pişmiş toprak kaplara Maşat Höyük I. yapı katı (MÖ 450-300)¹²⁴⁴, Pazarlı¹²⁴⁵, Gordion YHSS 4 (MÖ 550-330)¹²⁴⁶, Hacimusalar (MÖ 4.yüzyıl)¹²⁴⁷, Seyitömer III. tabaka (MÖ 5-4.yüzyıl)¹²⁴⁸, Kuşaklı/Sarissa evre VI-VII (MÖ

¹²⁴¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, 536.

¹²⁴² Haspel, *Phrygie Exploration Archeologique La Cite de Midas Ceramique et Trouvailles Diverses*, 27.

¹²⁴³ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in the Iron Age*, 20.

¹²⁴⁴ Özgüç, *Maşat Höyük II. Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi*, 51, Şek.-Fig.I/11

¹²⁴⁵ Koşay, *Türk Tarik Kurumu Tarafından Yapılan Pazarlı Hafriyat Raporu*, Lev. XIV

¹²⁴⁶ Voigt.-DeVries-Henrickson-Lawall-Marsh-Gürsan-Young, "Fieldwork at Gordion: 1993-1995", Fig.30/h; Henrickson, "Politics, Economics, and Ceramic Continuity at Gordion in The Late Second and First Millenia B.C.", 143, Fig.19/2; Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 10/92-94

¹²⁴⁷ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 17/167-177

¹²⁴⁸ Gökhan Coşkun, "Achaemenid Bowls from Seyitömer Höyük" *OLBA XIX*, Mersin 2011, Fig.II/13, 15; Gökhan Coşkun, *Achaemenid Dönem Yerleşimi (III. Tabaka)*, (Ed. A. Nejat Bilgen) *Seyitömer I*, İstanbul 2015, 53, Fig. 55

600-500)¹²⁴⁹, Oluz Höyük 2B mimari tabaka (MÖ 425-300)¹²⁵⁰ ve Vezirköprü/Oymağaç (MÖ 600/550-330)¹²⁵¹ gibi yerleşimlerde rastlanması Pers kültür öğelerinin bölgedeki en güzel yansımaları olarak görülmelidir. Bu kültürün izleri batıda Sardes'ten¹²⁵² Doğu Anadolu'da Karagündüz¹²⁵³, Erzincan/Saz Tepe¹²⁵⁴ ve Ermenistan platosuna¹²⁵⁵ kadar izlenebilmektedir.

Çalışmamızın bu bölümünde Kınık Höyük tabaka III (Akamenid Dönem) seramikleri mal, form ve bezeme özellikleri göz önünde bulundurularak benzer örnekleriyle tarihlendirilmeye çalışılacaktır.

Bu dönem seramikleri içerisinde, tek bir örneği bulunan, yuvarlatılmış basit ağız kenarlı ve düz gövdeli derin çanaklar (**D.Ç Tip 1.1 Levha 1/5**), el yapımı redüksiyonlu gri mal özelliği sergilemektedir. Bu seramiğin gerek mal gerekse form özelliği bakımından çok yakın bir benzeri Kaman-Kalehöyük IIa3-5 tabakasından (MÖ 580-330)¹²⁵⁶ bilinmektedir. Yine form açısından bezer örnekleri Kuşaklı evre VI-VII'de (NM 600-500)¹²⁵⁷ görülebilmektedir. Dış bükey gövdeli ve basit ağız kenarlı çanakların (**D.Ç Tip 1.2 Levha 2/13-15**) mal ve form özelliklerine göre çok sayıda benzerini başta

¹²⁴⁹ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 28/14

¹²⁵⁰ Dönmez, Şevket- Naza-Dönmez, E.Emine "Amasya-Oluz Höyük Kazısı 2007 Dönemi Çalışmaları: İlk Sonuçları" *Belleten LXXIII*, 2009, Çiz. 2-3; Dönmez, "Oluz Höyük Kazıları Işığında Kuzey-Orta Anadolu (Pontika Kappadokia) Akhaimenid Varlığına Güncel Bir Bakış", 83, Fig. 14a-c, Fig. 15a-d

¹²⁵¹ Yılmaz, *Vezirköprü/Oymağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, Lev. 34/1-3

¹²⁵² Elspeth R. M. Dussinberre, "Satrapal Sardis: Achaemenid Bowls in an Achaemenid Capital", *AJA Vol. 103, No.1*, 1999, 89, Fig. 4/6, Fig.4/10, Fig.7/6, Fig.10/6; Elspeth R. M. Dussinberre, *Aspects of Empire in Achaemenid Sardis*, Cambridge University Press 2003, 183, Fig. 69

¹²⁵³ Veli Sevin, "Van/Karagündüz Kazılarının Işığında Doğu Anadolu Geç Demir Çağ Çanak Çömleği" (Ed. G.Arsebük-M.J.Mellink-W.Schirmer) *Karatepe'deki Işık-Halet Çambel'e sunulan yazılar/Light on Top of the Black Hill-Studies presented to Halet Çambel*, İstanbul 1998, Levha 3; Hatice Kalkan, *M.Ö. 6-4. Yüzyıllarda Doğu Anadolu: Arkeolojik Veriler Işığında Tarihsel ve Kültürel Değerlendirme*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2008, Levha KGH-III, Levha KGH-XXII: Davut Yiğitpaşa, *Arkeolojik Veriler Işığında Doğu Anadolu Geç Demir Çağ (MÖ 6-4.yy) Çanak Çömleği*", Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Van 2010, Lev. 10.

¹²⁵⁴ Mehmet Karaosmanoğlu-Halim Korucu, "Erzincan Ovasındaki Geç Demir Çağ Seramiklerinin Değerlendirilmesi" (Ed. M.İşık-B.Can) *Uluslararası Doğu Anadolu Güney Kafkasya Kültürleri Sempozyumu-Bildiriler II/International Symposium on East Anatolia South Caucasus Cultures-Proceedings II*, Cambridge Scholars Publishing, 2015, Figür 4; Mehmet İşık, *The Results of Survey in the Environs of Urartian Fortrees of Altintepe in Erzincan Eastern Anatolia (The Investigations of Public Settlement Areas and the Observations on Post-Urartian Period)*, *Proceeding of the 6th ICAANE*, Volume 2. Wiesbaden 2010, 276 265-278.

¹²⁵⁵ Lori Khatchadourian, *Social Logics Under Empire: The Armenian 'Highland Satrapy' and Achaemenid Rule*, ca. 600-300 BC, Doctor of Philosophy, Classical Art and Archaeology in the Universty of Michigan 2008, 468.

¹²⁵⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 202/KL87-3245

¹²⁵⁷ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 21/16

Kuşaklı (Evre VI-VI MÖ 600-500)¹²⁵⁸ olmak üzere, Boğazköy Büyükkale I¹²⁵⁹ ve Kuzey Batı Yamaç (MÖ 7-5.yüzyıl)¹²⁶⁰, Pazarlı¹²⁶¹ ve Gordion'un Geç Akamenid seramiklerinde (MÖ 4.yüzyıl)¹²⁶² görmek mümkündür.

Dik ağız kenarı içe yuvarlatılarak kalınlaştırılmış D.Ç Tip 2.2 (**Levha 2/19**) formu ile ilk kez bu tabakada ortaya çıkmıştır. Redüksiyon ortamda fırınlanmış siyah mal özelliği (Grup 5c2) taşıyan seramiğin mal ve form özelliklerine göre bire bir benzeri Kaman-Kalehöyük IIa3-5 (MÖ 580-330) tabakasında görülmektedir¹²⁶³.

Dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı ile karakterize olan D.Ç Tip 3.2 (**Levha 25-26**) örnekleri dudak üzerinin boya bezemeli oluşu ile dikkati çekmektedir. Tek renk kullanılarak boyanmış bu kapların mal, form ve bezeme korelasyonu açısından çok yakın benzeri Kerkenes'ten ele geçmiştir¹²⁶⁴. "T" biçimli ağız kenarı ve düz gövde yapısı ile tanımlanan D.Ç Tip 3.7 (**Levha 5/43**) yine ilk kez bu tabaka seramiğinde karşılaşılan form gruplarından biridir. Dudak üzerinin kırmızı renkte ince şerit motifle süslediği bu formun benzer bir örneğine Orta Anadolu GDÇ merkezlerinde rastlanmamıştır. Bununla birlikte Ermenistan platosundaki Tsaghkahovit'in Akamenid tabakasında (MÖ 600-300)¹²⁶⁵ benzer formlarla karşılaşılması oldukça ilginçtir. Bu durum hem formu temsil eden tek bir örneğin bulunması hemde form tipine sadece Ermenistan ovasında rastlanması başlangıçta bölgeyle olan bir takım ilişkileri düşündürse de mal ve bezeme özellikleri bu seramiğin Orta Anadolu'ya özgü olduğunu göstermektedir.

Küresel gövdeli ve dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı D.Ç Tip 3.8 (**Levha 6/44-45**) formu, Kaman-Kalehöyük'te ilk IIa6-IIc1 (600-580) tabakasıyla¹²⁶⁶ kendini göstermekte, ancak üretiminin IIa3-5 (mö 580-330) tabakasında da¹²⁶⁷ devam

¹²⁵⁸ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 16/21, 23, 24, Taf. 17/1, 2, 11,

¹²⁵⁹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Taf. 836, 838

¹²⁶⁰ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", 135, Abb. 10/8

¹²⁶¹ Koşay, *Türk Tarik Kurumu Tarafından Yapılan Pazarlı Hafriyat Raporu*, Lev. XIX

¹²⁶² Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 2/16, 24

¹²⁶³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 193/KL87-3405

¹²⁶⁴ Summers-Karol Ahmet-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An İnterim Report on the Seasons of 1993 and 1994", Fig 3/1

¹²⁶⁵ Khatchadourian, *Social Logics Under Empire: The Armenian 'Highland Satrapy' and Achaemenid Rule*, 481.

¹²⁶⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 161/KL87-56, KL87-3171, KL87-3714, KL87-3721, KL88-1321

¹²⁶⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 203/KL86-1171, KL86-1268

ettiği anlaşılmaktadır. Alaca Höyük¹²⁶⁸ ve Kerkenes'te¹²⁶⁹ bu seramiğin form açısından benzer örnekleriyle karşılaşılan diğer yerlerdir.

Dışa çekik ağızlı çanakların D.Ç Tip 4.3 (**Levha 10/80**) ve Tip 4.5 formu (**Levha 13/99-100**) Kınık Höyük'te Demir Çağın her evresinde görülmekte olup mal ve form özellikleri bakımından benzerleri Kaman-Kalehöyük Ila3-5 (MÖ 50-330)¹²⁷⁰, Alishar V (MÖ I. Binin ikinci yarısı)¹²⁷¹, Boğazköy Büyükkale I (MÖ 7-5.yüzyıl)¹²⁷², Çadır Höyük (VI. tabaka MÖ 500-300)¹²⁷³ ve Kuşaklı'dan (evre VI-VII MÖ 600-500)¹²⁷⁴ bilinmektedir. Dışa çapraz çekik ağız kenarlı D.Ç Tip 4.7 (**Levha 13/107**) formunun benzerlerini ise Boğazköy Büyükkale I¹²⁷⁵ ve Kuzey Batı Yamaç (MÖ 7-5.yüzyıl)¹²⁷⁶, Kaman-Kalehöyük Ila3-5¹²⁷⁷, Elbistan Karahöyük¹²⁷⁸, Alaca Höyük¹²⁷⁹ ve Çadır Höyük¹²⁸⁰ seramikleri arasında görmek mümkündür.

Omurgalı çanaklar içerisinde en baskın olan form gruplarından biri Tip 6.9 (**Levha 16/130-138**)'dur. Özellikle Kınık Höyük tabaka III'te yoğunlaşan bu form tipinde kapların bazılarını iç yüzünün kırmızı band bezeme ile süslendiği göze çarpmaktadır. Bunlar aynı ağız çapı, form ve bezeme özellikleriyle standart bir üretime işaret etmektedir. Bu formun mal, form ve bezeme korelasyonu açısından benzerlerini özellikle Gordion'un Geç Akamenid evre (MÖ 4. Yüzyıl) seramiklerinde görmek mümkündür¹²⁸¹. Diğer yandan benzer form özelliği yansıtan örnekleri ise Kaman-Kalehöyük Ila3-5 (MÖ

¹²⁶⁸ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev. 75 (En alt sol baştan 2 ve 3. sıradaki çizim)

¹²⁶⁹ Summers-Karol Ahmet-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An İnterim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 49, Fig. 5/4, 9

¹²⁷⁰ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 192/KL87-3370, Taf. 198/KL87-3388, KL87-3365

¹²⁷¹ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 57/33-35

¹²⁷² Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 81/963, 965-967

¹²⁷³ Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", Fig. 14/h, k

¹²⁷⁴ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, 143, Typ es 12/b

¹²⁷⁵ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 85/1025

¹²⁷⁶ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 84/1021

¹²⁷⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 198/KL87-3508

¹²⁷⁸ Özgüç-Özgüç, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, Lev. XXXIV/9

¹²⁷⁹ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev. 75

¹²⁸⁰ Genz, "Iron Age Pottery from Çadır-Höyük", 170, Fig. 4/3

¹²⁸¹ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, 168, Pl.1/5-6

580-330)¹²⁸², Maşat Höyük I. yapı katı (MÖ 450-300)¹²⁸³, Alaca Höyük¹²⁸⁴, Kerkenes¹²⁸⁵ ve Elbistan Karahöyük'te¹²⁸⁶ görülmektedir. Ayrıca Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Sos Höyük IIB tabakasında da (MÖ 750-300)¹²⁸⁷ benzer bir forma rastlanmaktadır. Omurgalı çanaklar içerisinde yoğun olarak karşılaşılan bir diğer form tipi ise D.Ç Tip 6.12'dir (**Levha 18/151-163**). Keskin omuz geçişi nedeniyle omurgalı çanaklar altında değerlendirildiğimiz bu form üçgen biçimli kalınlaştırılmış ağız kenarı ile tanınmaktadır. Bu tabaka örneklerinin neredeyse tamamında kabın dış yüzeyine işlenmiş urgan baskı bezeme dikkati çekmektedir. Özellikle Kınık Höyük tabaka III'te yoğunlaştığı gözlenen bu formun mal, form ve bezeme korelasyonu açısından çok yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük'ten (IIa3-5) bilinmektedir. Matsumura, bu formların Akamenid dönemin sonlarına ait olduğunu belirtmektedir¹²⁸⁸. Benzer ağız işlenişine sahip formlar Gordion Geç Akamenid dönem seramiklerinden de (MÖ 4.yüzyıl) bilinmektedir¹²⁸⁹.

Kınık Höyük tabaka III'te yer alan açık formlu kaplardan bir diğeri sığ çanaklardır. Ağız ve gövde işlenişine göre 4 alt tipe ayrılan basit ağız kenarlıların S.Ç Tip 1.1 (**Levha 21/171-173**), Tip 1.2 (**Levha 21/175**) ve Tip 1.3 (**Levha 21/178**) giren örnekleri bu tabakada mevcut olup mal ve form özelliklerine göre benzerleri Alishar V¹²⁹⁰, Boğazköy Büyükkale I¹²⁹¹, Kuşaklı evre VI-VII¹²⁹² ve Kaman-Kalehöyük IIa3-5¹²⁹³ tabakasında görülmektedir.

Sığ çanakların basit dik ağız kenarlı S.Ç Tip 2.1 (**Levha 22/183-185**) formu bu tabakada 3 parça seramikle kendini göstermektedir. Çark yapımı ve orta mal özelliği

¹²⁸² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 196/KL86-1358, Taf. 199/KL87-3684

¹²⁸³ Özgüç, *Maşat Höyük II. Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi*, Şek.-Fig. I/10

¹²⁸⁴ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev. 75

¹²⁸⁵ Summers-Karol-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An İnterim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 48, Fig. 4/3

¹²⁸⁶ Özgüç-Özgüç, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, Lev. XXXIV/8

¹²⁸⁷ Kalkan, *M.Ö. 6-4. Yüzyıllarda Doğu Anadolu: Arkeolojik Veriler Işığında Tarihsel ve Kültürel Değerlendirme*, Lev. SOS-I/2

¹²⁸⁸ Bu bilgi Kaman-Kalehöyük Demir Çağı malzemesinin incelenmesi amacıyla yaptığım ziyaret sırasında Kimiyoshi Matsumura tarafından verilmiştir.

¹²⁸⁹ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 2/22, Pl. 15/128

¹²⁹⁰ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 57/9

¹²⁹¹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 68/756-758

¹²⁹² Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 26/40, 41, 43

¹²⁹³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 191/KL87-P19

gösteren formun benzer örneklerine Kuşaklı evre VI-VII (MÖ 600-500)¹²⁹⁴, Kaman-Kalehöyük IIa3-5 (MÖ 580-330)¹²⁹⁵, Boğazköy Büyükkale I (MÖ 7-5.yüzyıl)¹²⁹⁶, Çadır Höyük (VI. tabaka 500-300)¹²⁹⁷ ve Alishar V'te¹²⁹⁸ rastlanmaktadır. Sivriltilmiş dik ağız kenarı ile karakterize olan ve bu yönüyle S.Ç Tip 2.1'den ayrılan S.Ç Tip 2.3 **(188-190)** yine ilk bu tabakada karşılaştığımız form tiplerinden bir diğeridir. Hem boya bezemeli hemde yalın işlenmiş formun, boya bezemesiz çok sayıda paralel örneği Kuşaklı'nın GDÇ tabakalarında (evre VI-VII) görülmektedir¹²⁹⁹. Ayrıca Gordion¹³⁰⁰, Alaca Höyük¹³⁰¹, Pazarlı¹³⁰² ve Konya çevresi araştırmalarında¹³⁰³ ele geçen seramiklerde benzer form özelliği yansıtan örnekleri görmek mümkündür. Dik, üçgen biçimli kalınlaştırılmış ağız kenarına sahip sığ çanaklar bu tabaka için karakteristik olup **(S.Ç Tip 2.6 Levha 196-201)** mal ve form özelliği bakımından benzerleri Gordion'dan bilinmektedir¹³⁰⁴. Yine ilk kez tabaka III'ye ortaya çıkan S.Ç Tip 2.8'in **(Levha 24/203-2007)** form ve bezeme özelliği Geç Akamenid-Erken Hellenistik Dönem karakteri sergilemektedir. Nitekim formun çok sayıda benzeri Gordion'un MÖ 4. yüzyıl sonlarına tarihlenen Erken Hellenistik seramiklerinde görülmektedir¹³⁰⁵.

Tabaka III seramikleri arasında kalınlaştırılmış ağız kenarları ile tanımlanan S.Ç Tip 3.3 **(Levha 26/225-231)** ve Tip 3.6 **(Levha 28/243-248)** sayıca en yoğun karşılaşılan form grupları olup benzer mal ve form özelliği taşıyan örnekleri Kaman-Kalehöyük IIa3-5 (MÖ 580-330)¹³⁰⁶, Boğazköy Büyükkale I (MÖ 7-5.yüzyıl)¹³⁰⁷, Kuşaklı evre VI-VII

¹²⁹⁴ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 27/18, 21, 27

¹²⁹⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 200/KL87-3293

¹²⁹⁶ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 73/839

¹²⁹⁷ Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", Fig. 14/j

¹²⁹⁸ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 57/7

¹²⁹⁹ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 26//2, 7, 8, 12

¹³⁰⁰ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 2/18

¹³⁰¹ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev. 75

¹³⁰² Koşay, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Pazarlı Hafriyat Raporu*, Lev. XIV/İlk çizim.

¹³⁰³ Bahar, *Demir Çağında Konya ve Çevresi*, Lev. XXXIX/12

¹³⁰⁴ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 2/21-22

¹³⁰⁵ Shannan Marie Stewart, *Gordion After the Knot: Hellenistic Pottery and Culture*, Doctorate of Philosophy in the Department of Classics of the College of Arts and Sciences, University of Minnesota, 2010, Fig. 203/108, 111, Fig. 204/120

¹³⁰⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 201/KL87-3257, KL87-3301

¹³⁰⁷ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 74/857

(MÖ 600-500)¹³⁰⁸, Kerkenes¹³⁰⁹ ve Alaca Höyük¹³¹⁰ GDÇ seramiklerinden bilinmektedir.

Dışa çekik ağız kenarlı sıg çanaklar bu dönemde iki tip altında karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan S.Ç Tip 4.4 (**Levha 29-30/264-266**) dışa ve içe çekilerek kalınlaştırılmış ağız kenarı ile karakterize olup benzer mal ve form özelliği sergileyen örnekleri Alişar V'te¹³¹¹ görülmektedir. Ayrıca Doğu Anadolu'da Büyüktepe'nin GDÇ tabakalarında¹³¹² benzer formlu örnekleri görmek mümkündür. Diğer bir form S.Ç Tip 4.7 (**Levha 31/276**) ise düz dışa çekik ağız kenarlı olup ilk kez bu tabakada ortaya çıkmıştır. Kabın mal ve form özelliklerine göre benzerleri Kerkenes¹³¹³, Kaman-Kalehöyük (IIa3-5 MÖ 580-330)¹³¹⁴, Boğazköy Büyükkale I (MÖ 7-5.yüzyıl)¹³¹⁵, Çadır Höyük (VI. tabaka MÖ 500-300)¹³¹⁶ ve Alaca Höyük'te¹³¹⁷ bulunmaktadır.

İçe çekik basit ağız kenarlı sıg çanaklar (S.Ç Tip 5.1 Levha 31-32/281-291) tabaka III'te en yoğun rastlanan form grubudur. Bazı örneklerde ağız iç ve dış kısmında kırmızı bant motif bulunmaktadır. Kınık Höyük'te Geç Akamenid karakteri sergileyen söz konusu kapların mal, form ve bezeme korelasyonu bakımından benzer örnekleri Gordion Geç Akamenid evre seramikleri (MÖ 4.yüzyıl)¹³¹⁸, Hacimusalar¹³¹⁹, Kuşaklı evre VI-VII (MÖ 600-500)¹³²⁰, Boğazköy Kuzey Batı Yamaç (MÖ 7-5.yüzyıl)¹³²¹, Alişar V¹³²²,

¹³⁰⁸ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 21/8

¹³⁰⁹ Summers-Karol-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An İnterim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 48, Fig. 4/5

¹³¹⁰ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev. 75

¹³¹¹ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 57/26

¹³¹² Kalkan, M.Ö. 6-4. Yüzyıllarda Doğu Anadolu: Arkeolojik Veriler Işığında Tarihsel ve Kültürel Değerlendirme, Levha: BYT-II/1-2

¹³¹³ Summers-Karol-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An İnterim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 48, Fig. 4/4

¹³¹⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 198/KL87-3508, KL87-3049

¹³¹⁵ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 84/1023

¹³¹⁶ Genz, "Iron Age Pottery from Çadır-Höyük", 170, Fig. 4/4

¹³¹⁷ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev. 75

¹³¹⁸ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 2/14, 15

¹³¹⁹ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 14/109-114

¹³²⁰ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 11/27, 29, Taf. 13/25, 26

¹³²¹ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", Abb. 10/16

¹³²² Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 57/14

Kerkenes¹³²³, Alaca Höyük¹³²⁴, Pazarlı¹³²⁵, Elbistan Karahöyük¹³²⁶, Süleymanhacı (Karaman)¹³²⁷ ve 1995 yılında Burney tarafından Tokat ve Sivas illerinde gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında¹³²⁸ ele geçmiştir. Ayrıca Kuzey-Orta Anadolu Bölgesi'nde Ladik/Köyiçi tepesi¹³²⁹, Asarağaç Kalesi (Samsun)¹³³⁰, Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı (Amasya)¹³³¹ ve Vezirköprü/Oymağaç'ta¹³³² benzer formlu örnekleri görmek mümkündür.

Omurgalı sığ çanaklardan S.Ç Tip 6.4 (**Levha 32/297-298**), Tip 6.5 (**Levha 33/299-301**), Tip 6.7 (**Levha 33/306-308**), Tip 6.8 (**Levha 33/309-310**) ve Tip 6.9 (**Levha 33/312-313**) tabaka III'te görülmektedir. Dışa çekik ağızlı, omurgalı sığ çanakların S.Ç Tip 6.4'e giren örneklerinin benzer mal ve form özelliği yansıtan çok sayıda paraleli, Kaman-Kalehöyük Akamenid tabakasından (IIa3-5)¹³³³ bilinmektedir. Ayrıca Boğazköy Büyükkale I¹³³⁴, Gordion (Geç Akamenid evre)¹³³⁵ ve Kelenderis'te (MÖ 6.yüzyıl sonu – erken 5.yüzyıl)¹³³⁶ benzer formlar görülmektedir. Yine ilk kez tabaka III'te rastlanan dik ağız kenarlı omurgalı çanakların, S.Ç Tip 6.7 (**Levha 33/306-308**) ve Tip 6.8 (**Levha 33/309-310**) formu az sayıda örnekler temsil edilmektedir. Her iki tipin mal ve form özelliği bakımından benzerleri Kaman-Kalehöyük IIa3-5 (MÖ 580-330)¹³³⁷, Kuşaklı evre VI-VII (MÖ 600-500)¹³³⁸, Büyükkale Ib-Ia (MÖ 600)¹³³⁹, Alaca

¹³²³ Summers-Karol-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An İnterim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 48, Fig. 4/11

¹³²⁴ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev.75

¹³²⁵ Koşay, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Pazarlı Hafriyat Raporu*, Lev. XIV (İkinci sıradaki çizim)

¹³²⁶ Özgüç-Özgüç, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, Lev. XXXII/4

¹³²⁷ H. Bahar'ın Konya çevresi yüzey araştırmalarında ele geçen bu parça Hellenistik Döneme verilmiştir. Bahar-Koçak, *Eskiçağ Konya Araştırmaları 2. Neolitik Çağ'dan Roma Dönemi Sonuna Kadar*, Çiz. 66/3

¹³²⁸ Durbin, "Iron Age Pottery from the Provinces of Tokat and Sivas", Fig. 7/80

¹³²⁹ Dönmez, "Orta Karadeniz Bölgesi'nde Önemli Bir Demir Çağı Yerleşmesi: Lâdik-Köyiçi Tepesi/Ikizari", 80, Lev.1/3

¹³³⁰ Dönmez, Şevket, "Samsun Asarağaç Kalesi", *Anadolu Araştırmaları XVI*, İstanbul 2002, 143, Fig. 1/3

¹³³¹ Dönmez, "Ön Tarih ve Klasik Dönemlerde Amasya: Güncel Arkeolojik Bulgular", 49, Lev. 1/1

¹³³² Yılmaz, *Vezirköprü/Oymağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, Lev. 17/3

¹³³³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 199/KL87-3092, KL87-3334, KL87-3337, KL87-3369, KL87-3766

¹³³⁴ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 84/1009

¹³³⁵ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 1/6

¹³³⁶ Arslan, *Kilikya Demir Çağı Seramiği, İthal Boyalı Seramikler ve İlişkiler*, Lev. 55/393

¹³³⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 194/KL87-3752, Taf. 196/KL87-487, KL87-3004, Taf. 202/KL87-3341

¹³³⁸ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 20/9-10

¹³³⁹ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 74/858

Höyük¹³⁴⁰, Kerkenes/Tilkigediği¹³⁴¹, Elbistan Karahöyük¹³⁴² ve Büyük Güllücek'ten¹³⁴³ bilinmektedir.

Kınık Höyük Akamenid Dönem (Tabaka III) seramikleri içerisinde fincan/bardak türü kaplar az sayıda da olsa bulunmaktadır. Bunlardan dışa açılan ağız kenarlı F. Tip 1 (**Levha 34/325**) çark yapımı ve oldukça kaliteli ince mal özelliği yansıtmaktadır. Benzer mal ve form özelliği gösteren örnekleri Gordion YHSS 4 (MÖ 540-330)¹³⁴⁴, Kaman-Kalehöyük IIa3-5 tabakasında (MÖ 580-330)¹³⁴⁵ ve Boğazköy Büyükkale Ia'da (MÖ 600)¹³⁴⁶ görülmektedir. Fincanların bir diğer türünü oluşturan F. Tip 2.2'nin (**Levha 35/332**) ise benzer formlu örnekleri Kuşaklı/Sarissa (evre VI-VII MÖ 600-500)¹³⁴⁷ ve Boğazköy Kuzey Batı Yamaç GDÇ seramiklerinden (MÖ 7-5.yüzyıl)¹³⁴⁸ bilinmektedir.

Tabaka III'ün kapalı formları arasında çömlekler en yaygın olanıdır. Ağız ve gövde işlenişlerine göre çeşitli alt tiplere ayrılan formun Çö. Tip 2.1'e giren örnekleri (**Levha 38/367-380, 384, 386**) söz konusu tabakada en yoğun karşılaşılan alt gruptur. Pişirme amaçlı kullanılan bu çömleklerin mal ve form korelasyonu bakımından çok sayıda benzeri Gordion (Geç Akamenid evre)¹³⁴⁹, Midas Kenti¹³⁵⁰, Kaman-Kalehöyük

¹³⁴⁰ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev. 75

¹³⁴¹ Summers-Karol-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An İnterim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 48, Fig. 4/7

¹³⁴² Özgüç-Özgüç, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, Lev. XXXIV/10

¹³⁴³ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Büyük Güllücek Kazısı 1947 ve 1949'daki Çalışmalar Hakkında İlk Rapor*, Lev. IX (Sağ baştaki)

¹³⁴⁴ Henrickson, "Politics, Economics, and Ceramic Continuity at Gordion in The Late Second and First Millenia B.C.", Fig. 19/1

¹³⁴⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 221/KL87-3331

¹³⁴⁶ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 46/474

¹³⁴⁷ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 54/26

¹³⁴⁸ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", Abb. 17/12, 14

¹³⁴⁹ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 9/80-81

¹³⁵⁰ Haspel, *Phrygie Exploration Archeologique La Cite de Midas Ceramique et Trouvailles Diverses*, Pl. 23/4

(IIa3-5)¹³⁵¹, Kuşaklı (evre VI-VII)¹³⁵², Boğazköy Kuzey Batı Yamaç¹³⁵³, Alaca Höyük¹³⁵⁴ ve Elbistan Karahöyük¹³⁵⁵ gibi yerleşimlerde görülmektedir.

Kınık Höyük'te Demir Çağı'nın her evresinde görülen dışa çekik ağız kenarlı çanakların Çö. Tip 4.1 (**Levha 43/413-414**) formu çark yapımı, orta mal özelliğine sahip olup benzer mal ve form karakteri taşıyan çok sayıda örneklerini Kuşaklı GDÇ seramiklerinde¹³⁵⁶ görmek mümkündür. Ayrıca Alaca Höyük¹³⁵⁷ ve Boğazköy Kuzey Batı Yamaç'ta¹³⁵⁸ da benzer formlarla karşılaşmaktadır. Çömleklerin Çö. Tip 4.2 (**Levha 44/425-430**) ve Tip 4.3'e (**Levha 45/437-442**) giren örnekleri tabaka III'te en sık rastlanan form tipi olup hem mal hemde form açısından benzerleri Kaman-Kalehöyük IIa3-5 tabakası (MÖ 580-330)¹³⁵⁹, Boğazköy Büyükkale I¹³⁶⁰ ve Kuzey Batı Yamaç (MÖ 7-5.yüzyıl)¹³⁶¹, Kuşaklı evre VI-VII (MÖ 600-500)¹³⁶², Alaca Höyük¹³⁶³, Kerkenes/Tilkigediği¹³⁶⁴ ve Gordion'un Geç Akamenid seramiğinde (MÖ 4.yüzyıl)¹³⁶⁵ görülebilmektedir. Ayrıca Kuzey-Orta Anadolu Bölgesi'ndeki İkiztepe¹³⁶⁶ ve Vezirköprü/Oymağaç GDÇ seramikleri (MÖ 600/550-330)¹³⁶⁷ arasında da benzer formlar bulunmaktadır.

¹³⁵¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 210/KL87-3346

¹³⁵² Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 42/19, 22

¹³⁵³ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", Abb 14/6, 14

¹³⁵⁴ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev.76 (Sol baştan sayıldığında 16.sıradaki çizim)

¹³⁵⁵ Özgüç-Özgüç, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, Lev. XXXII/12

¹³⁵⁶ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 43-44

¹³⁵⁷ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev.76 (Sol baştan 4.sıradaki çizim)

¹³⁵⁸ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", Abb. 14/4

¹³⁵⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 210/KL87-3501, KL86-1275

¹³⁶⁰ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 55/590-592

¹³⁶¹ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", Abb. 15/2, 4, 5

¹³⁶² Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 42/9-11,19

¹³⁶³ Koşay-Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Lev.76 (Sol baştan sayıldığında 14.sıradaki çizim)

¹³⁶⁴ Summers-Karol-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An İnterim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 50, Fig. 6/11

¹³⁶⁵ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 9/83

¹³⁶⁶ Bilgi, Önder, "İkiztepe in the Late İron Age", *Anat.St. Vol. 49*, 1999, Fig. 12/6-7

¹³⁶⁷ Yılmaz, *Vezirköprü/Oymağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, Lev. 68

Kısa boyunlu çömleklerin dik ağız kenarlı örneklerini kapsayan Çö. Tip 5.1 (**Levha 49/470-472**) ve Tip 5.2 (**Levha 49/473-475**) Kınık Höyük Akamenid Dönem için karakteristiktir. Söz konusu formların benzer mal ve form özelliği gösteren paralel örnekleri Kaman-Kalehöyük Ila3-5¹³⁶⁸, Kuşaklı¹³⁶⁹ ve Maşat Höyük I. yapı katında (MÖ 450-300)¹³⁷⁰ görülmektedir.

Dışa çekik ağız kenarlı, kısa boyunlu çömlekler Çö. Tip 6.1 ve Tip 6.2 olmak üzere iki alt grupta değerlendirilmiştir. Tümü çark yapımı ve orta mal özelliği gösteren formlardan Çö. Tip 6.1 (**Levha 50/480-486**) dışa kıvrılarak kalınlaştırılmış ağız kenarı ile tanınmaktadır. Bu form içerisinde bir adet sağlam kap bulunmaktadır (**Levha 50/480**). Benzer örneklerini Gordion (Geç Akamenid evre), Kaman-Kalehöyük Ila3-5, Çadır Höyük (VI. tabaka), Alishar V, Yassıhöyük (Kırşehir) ve Elbistan Karahöyük'te görmek mümkündür¹³⁷¹. Çö. Tip 6.2 (**Levha 51/587-492**) ise ilk bu tabakada görülmekte olup Maşat Höyük I. yapı katı (MÖ 450-300)¹³⁷², Kaman-Kalehöyük Ila3-5 (MÖ 580-330)¹³⁷³, Boğazköy Büyükkale Ib (MÖ 650-600)¹³⁷⁴, Kuşaklı evre VI-VII (MÖ 600-500)¹³⁷⁵ ve Gordion Geç Akamenid evre'den (MÖ 4.yüzyıl)¹³⁷⁶ bilinmektedir.

Kınık Höyük Akamenid Dönem (Tabaka III) seramikleri içerisinde kraterlerin kapak yuvasız biçimleri Kr. Tip 1.1 ve Kr. Tip 2.2 alt gruplarında görülmektedir. Bunlardan dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı Kr. Tip 1.1 (**Levha 52/496-498**), 3 adet seramikle temsil edilmekte olup benzer formu örnekleri Alishar V¹³⁷⁷, Kuşaklı evre VI-VII¹³⁷⁸, Boğazköy Kuzey Batı Yamaç¹³⁷⁹, Çadır Höyük (VI. tabaka)¹³⁸⁰ ve Kerkenes/Tilkigediği'nden¹³⁸¹ bilinmektedir. Diğer yandan kraterlerin Kr. Tip 2.2 (**Levha**

¹³⁶⁸ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 210/KL87-3346, Taf. 212/KL87-3638

¹³⁶⁹ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 42/20-21

¹³⁷⁰ Özgüç, *Maşat Höyük II. Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi*, Şek.-Fig. J/24

¹³⁷¹ Belirtilen tüm yerleşimlerdeki benzer örnekler için kataloga bkz.

¹³⁷² Özgüç, *Maşat Höyük II. Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi*, Şek.-Fig. J/25

¹³⁷³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 210/KL87-3385

¹³⁷⁴ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 55/598

¹³⁷⁵ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 42/18

¹³⁷⁶ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 6/57, Pl. 9/78

¹³⁷⁷ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 66/21

¹³⁷⁸ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 56/5, 7

¹³⁷⁹ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", Abb. 15/11-12

¹³⁸⁰ Ross, "Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009", Fig. 14/a

¹³⁸¹ Summers-Karol-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An Interim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 50, Fig. 6/6

53/508) formuyla yalnızca Kaman-Kalehöyük IIa3-5 tabakasında¹³⁸² karşılaşılmaktadır. Tabaka III'te yer alan kapak yuvalı kraterlerin Kr. Tip 4.1 (**Levha 54/510-511**) formu ilk bu tabakada ortaya çıkmıştır. Benzer işlenişe sahip kraterler Kaman-Kalehöyük'ün erken dönem tabakalarında bilinmekle birlikte Akamenid tabakasında görülmemektedir¹³⁸³. Diğer yandan formun çok yakın bir benzerine Maşat Höyük I. yapı katında (MÖ 450-300)¹³⁸⁴ rastlanmaktadır. Maşat Höyük'te de ilk Akamenid Dönem'de kendini gösteren form iri boyutlu kaplar altında değerlendirilmiştir. Ayrıca MÖ I. Binin ikinci yarısına tarihlendirilen Alişar V seramikleri arasında da benzer formu kraterler bulunmaktadır¹³⁸⁵. Bu tabada görülen bir diğer kapak yuvalı kraterleri Kr. Tip 4.4 (**Levha 54/520**) oluşturmaktadır. Tek bir örneği bulunan formun benzerleri Kuşaklı (evre VI-VII)¹³⁸⁶, Kaman-Kalehöyük (IIa3-5)¹³⁸⁷, Boğazköy Kuzey Batı Yamaç¹³⁸⁸, Alişar V¹³⁸⁹ ve Kültepe'nin geç evre seramiklerinden¹³⁹⁰ bilinmektedir.

Depolama kapları olarak işlev gören pitosların tabaka III'e ait örnekleri P. Tip 1 (**Levha 56/529**) ve P. Tip 2.1'de (**Levha 56/532-536**) yoğunlaşmaktadır. Bunlardan P. Tip 1 (**Levha 56/529**) dışı yuvarlatılara kalınlaştırılmış ağız kenarı ile karakterize olup benzer mal ve form özelliği gösteren örnekleri Kaman-Kalehöyük'te (IIa3-5)¹³⁹¹ görülmektedir. Pitosların P. Tip 2.1'e giren örnekleri (**Levha 56/532-536**) Orta Anadolu Demir Çağı'nda çok yaygın olup çok sayıda benzeri Kuşaklı (evre VI-VII), Boğazköy Büyükkale I, Kaman-Kalehöyük (IIa3-5) ve Alaca Höyük GDÇ seramiklerinden bilinmektedir¹³⁹².

Kınık Höyük tabaka III kapalı form grupları içerisinde yer alan testilerin T. Tip 1'e giren örnekleri (**Levha 58/547-551**) boyunlu olup dışı yuvarlatılarak kalınlaştırılmış

¹³⁸² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 218/KL87-3227

¹³⁸³ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, 185, 22112/21121

¹³⁸⁴ Özgüç, *Maşat Höyük II. Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi*, Şek.-Fig. M/17

¹³⁸⁵ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 66/22

¹³⁸⁶ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 56/12

¹³⁸⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 217/KL87-3022

¹³⁸⁸ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", Abb. 20/4

¹³⁸⁹ Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III*, Fig. 66/10-11

¹³⁹⁰ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, 25, Res.-Fig. 77-97 (94.çizim)

¹³⁹¹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 205/KL87-3683

¹³⁹² Belirtilen tüm yerleşimlerdeki benzer örnekler için kataloga bkz.

ağız işlenişi ile dikkati çekmektedir. Benzer mal ve form özelliği taşıyan örnekleri Kerkenes/Tilkigediği¹³⁹³, Kaman-Kalehöyük (IIa3-5)¹³⁹⁴ ve Yassıhöyük (Kırşehir) yüzey araştırmasından ele geçen I. Bin seramikleri içerisinde görülmektedir¹³⁹⁵. Dışa çekik ağız kenarlı boyunlu testilerin T. Tip 2.1 (**Levha 59/559-560**), Tip 2.3 (**Levha 59/567**), Tip 2.4 (**Levha 60/569**) ve Tip 2.5 (**Levha 61/579**) formları bu tabakada karşılaşılan diğer alt grupları oluşturmaktadır. Belirtilen tüm bu alt grupların benzer örneklerini Gordion (Geç Akamenid evre), Kaman-Kalehöyük (IIa3-5), Boğazköy Kuzey Batı Yamaç ve Kuşaklı (evre VI-VII)'de görülmek mümkündür¹³⁹⁶. Yonca ağızlı testileri kapsayan T. Tip 5 (**Levha 63/589-593**) formu ile en yoğun bu tabakada karşılaşılmıştır. Orta ve Kuzey Orta Anadolu Demir Çağı kapları içerisinde en sevilen formlardan biri olan yonca ağızlı testile genellikle çarkta yapılıp, ağız kısmı elde biçimlendirilmektedir. Kaman-Kalehöyük (IIa3-5/MÖ 580-330)¹³⁹⁷, Boğazköy Büyükkale I¹³⁹⁸ ve Kuzey Batı Yamaç (MÖ 7-5.yüzyıl)¹³⁹⁹, Kuşaklı evre VI-VII (MÖ 600-500)¹⁴⁰⁰, Gordion (Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl)¹⁴⁰¹ ve Vezirköprü/Oymağaç (MÖ 600/550-330)¹⁴⁰² benzer formların görüldüğü başlıca yerlerdir.

Diğer formlar başlığı altında ele alınan minyatür kaplara, az sayıda da olsa tabaka III'te rastlanmaktadır. Bu minyatür kaplardan biri çaydanlık diğeri ise çömlekçik (Levha 64/598) biçimlidir. Çaydanlık biçimli minyatür kabın (Levha 64/596) yakın bir benzeri Boğazköy Büyükkale I de¹⁴⁰³ görülmesine rağmen çömlekçik biçimli kabın bir benzerine rastlanmamıştır.

Kınık Höyük Akamenid Dönem (Tabaka III) buluntuları içerisinde kuşkusuz en önemli ve özel olanı pişmiş topraktan yapılmış zoomorfik kaplardır. Bu kaplardan **Levha**

¹³⁹³ Summers-Karol-Summers, "The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An İnterim Report on the Seasons of 1993 and 1994", 49, Fig. 5/6

¹³⁹⁴ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 220/KL87-3043, KL87-3428

¹³⁹⁵ M. Omura "Archaeological Surveys at Yassıhöyük", Fig. 47/3, 4, 5

¹³⁹⁶ Belirtilen tüm yerleşimlerdeki benzer örnekler için kataloga bkz.

¹³⁹⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 222/KL86-180

¹³⁹⁸ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 40/382

¹³⁹⁹ Genz, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000", Abb. 17/3

¹⁴⁰⁰ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 49/28, 29, 38, 40, 41, 42

¹⁴⁰¹ Toteva, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, Pl. 5/43-44

¹⁴⁰² Yılmaz, *Vezirköprü/Oymağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, Lev. 92/1-2

¹⁴⁰³ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 43/407

64, 97/599'daki örnek gaga işlenişi ile yırtıcı bir kuş olan kartalı, diğeri ise (**Levha 64, 97/600**) keklği anımsatmaktadır. Kapların gövdeleri çarkta biçimlendirildikten sonra baş kısımları elle yapılmıştır. Oldukça doğal bir üslupta işlenmiş olan zoomorfik kapların yüz ve gövdeleri tek renkli geometrik motiflerle süslenmiştir. Özel biçimlendirilmiş bu kapların dinsel bir amaca hizmet etmek için üretilmiş kült kapları oldukları aşıkardır. Nitekim daha öncede belirttiğimiz gibi Kınık Höyük'te A1 açmasındaki bir odanın kuzeydoğu köşesindeki küllü bir alanda ele geçen bu kaplar, tapınma etkinliklerinden kalan atıklar olarak yorumlanmıştır.

Foto 5.2. Zoomorfik kapların ele geçtiği oda ve küllü alandan ayrıntı.

Söz konusu zoomorfik kapların birebir benzer örnekleri ne yazık ki bulunamamıştır. Ancak oldukça güçlü bir Akamenid Dönem mimari tabakasına sahip Oluz Höyük'te devebaşı (2B tabakası/MÖ 425-300) ve boğa başı (2A tabakası/MÖ 300-200) şeklinde yapılmış kült kaplarının varlığı bilinmektedir¹⁴⁰⁴. Dönmez, Oluz Höyük 2. mimari tabakanın her ne kadar Anadolu'ya yabancı kimi kültür öğelerini bünyesinde barındırsa da çanak çömlek geleneğinde Geç Frig karakterinin devam ettiğini

¹⁴⁰⁴ Dönmez, "Oluz Höyük: Kuzey-Orta Anadolu'nun Krâli Pers Merkezi", Res. 20, Res. 49a-b; Dönmez, "Oluz Höyük Kazıları Işığında Kuzey-Orta Anadolu (Pontika Kappadokia) Akhaimenid Varlığına Güncel Bir Bakış", Fig. 20a-c, Fig.22a-d

belirtmektedir¹⁴⁰⁵. Nitekim Oluz Höyük 2B-2A mimari tabakalarında (MÖ 425-200) yoğunlaşan beyaz panel üzerine çok renkli seramikler, Geç Frig etkisinin devam ettiğini gösteren somut verilerdir.

Kınık Höyük tabaka III seramikleri arasında birde ithal iki lekitos parçası yer almaktadır (**Levha 64/601-602**). Özellikle bunlar içerisinde *The Class of Athens 581*'e ait Attika ithali lekitos parçası (**Levha 64, 97/602**) son derece önemlidir¹⁴⁰⁶. MÖ 5. yüzyıla tarihlendirilen ve Yunanistan'ın Attika bölgesinde üretilen bu tür seramikler şuana kadar Orta Anadolu'da Gordion¹⁴⁰⁷ ve Seyitömer (III. tabaka)¹⁴⁰⁸ gibi az sayıda yerleşimden ele geçmiştir. Diğer yandan Kilikya Bölgesi'ne MÖ 6. yüzyıldan itibaren ithal edildiği bilinen Attika üretimi seramiklere Tarsus Gözlükule¹⁴⁰⁹, Yumuktepe¹⁴¹⁰, Kelenderis¹⁴¹¹, Kinet Höyük¹⁴¹² ve Nagidos¹⁴¹³ gibi yerleşimlerde rastlanmaktadır. Kınık Höyük'te ele geçen Attika ithali lekitos bölge ile var olan ticari ilişkilerin somut göstergesidir. Ancak bu ticari ilişki doğrudan değil de dolaylı yolla gerçekleşmiş olmalıdır. Ya Sardes'ten başlayıp Orta Anadolu'ya oradan da Kilikya'ya uzanan Kral yolu ile ya da deniz yoluyla Kilikya kıyılarına ulaşan Attika malları, Kilikya kapıları vasıtasıyla Kınık Höyük'e gelmiş olmalıdır. Oldukça kaliteli ve lüks tüketim malları olan bu seramiklerin Akamenid zevkini yansıtan zengin ve varlıklı elit kesime ait olabileceği anlaşılmaktadır¹⁴¹⁴. Diğer yandan, Kınık Höyük tabaka III'ün materyal kültürü ile Gordion YHSS 4 ve Seyitömer

¹⁴⁰⁵ Dönmez, "Oluz Höyük Kazıları Işığında Kuzey-Orta Anadolu (Pontika Kappadokia) Akhaimenid Varlığına Güncel Bir Bakış", 78.

¹⁴⁰⁶ Mary B. Moore-Mary Zelia Pease Philippides, *Attic Black-Figured Pottery, The Athenian Agora Volume XXIII*, New Jersey, 1986, 43, 887-1124; Kurtz, *Athenian White Lekythoi Pattern and Painters*, 58-59, Res. 2a-c, 4a-c

¹⁴⁰⁷ DeVries, "The Attic Pottery from Gordion", 447-454

¹⁴⁰⁸ Gökhan Çoşkun, "Attic Pottery From Seyitömer Höyük/Seyitömer Höyük Attika Seramikleri", TÜBA-AR 13, 2010, 76, Fig. 5-6

¹⁴⁰⁹ Hetty Goldman, *Excavations at Gözlü Klu Tarsus Volume I*, 1950, 211.

¹⁴¹⁰ İsabilla Caneva, Gülgün Köroğlu, Kemalettin Köroğlu, Talay Özyayın, "2003 Yılı Yumuktepe Höyüğü Kazıları", 26. KST/2, Ankara 2005, 207.

¹⁴¹¹ Levent Zoroğlu, "Zwei Lekythoi des Klügmann-Malers aus Kelenderis", *Archäologischer Anzeiger Heft I*, 1999, 141-145.

¹⁴¹² Charles Gates, "Kinet Höyük (Classical Issos), A Harbor Town in Southeast Cilicia during the Persian and Hellenistic Periods", *Journal of Eastern Mediterranean Archaeology & Heritage Studies*, Vol. 3, No. 2, 2015, Fig. 6

¹⁴¹³ Murat Durukan-Erkan Alkaç "Nagidos Arkaik Dönem Seramikleri", (Ed. Serra Durugöl), *Dağlık Kilikya da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları Nagidos/Results of an Excavation in an Ancient City in Rough Cilicia*, 2007, 114.

¹⁴¹⁴ D'Alfonso- Highcock-Lanaro-Matessi- B. Tomassini-Tektaş-Trameri, "Kınık Höyük (Niğde), 2013 Yılı Kazısı", 502.

III. tabakasında karşılaşılan bu benzer unsurlar, bu dönemdeki Akamenid gücünün Anadolu'ya yayılımı ile ilişkili olmalıdır.

Tabaka III'e ait az sayıda dip/kaide parçası da bulunmaktadır. Düz dipler (**Dip Tip 1.1 Levha 67/617-623; Tip 1.2 Lev. 68/624-625; Tip 1.3 Levha 68/628**) ve halka kaideler (**Tip 2 Levha 69/638-640**) görülen başlıca tipler olup benzer örneklerini Kuşaklı, Gordion Geç Akamenid evre ve Alişar V seramikleri arasında görmek mümkündür¹⁴¹⁵.

Höyüğün Akamenid dönem boya benzemeli seramiklerine bakıldığında, artık boya bezemenin önceki dönemler kadar rağbet görmediği anlaşılmaktadır. Tek renkli seramikler de kırmızı band bezeme (**Levha 2/14; Levha 16/131, 132; Levha 31/282, 285, 288; Levha 69/639**) en sık karşılaşılan motif türü olup az sayıda facetelar (**Levha 3/26**) ve facetelarla kombinasyonu yapılmış ikili açık yay dizileri (**Levha 3/25; Levha 28/243**), zikzaklar (**Levha 10/80**), üçgen (**Levha 13/100; Levha 36/250**) ve ağ tarama (**Levha 36/349**) motifte görülmektedir. GDÇ'nin geç evresinde tek renkli geometrik motifli, boya benzemeli seramiklerinin üretimin devam ettiği Alişar V ve Maşat Höyük I. mimari tabakadan bilinmektedir.

İki renkli boya bezeme bu dönem seramiklerinde siyah ve kırmızı (**Levha 21/178**), gri ve kırmızı (**Levha 74/682**) ya da kahve ve kırmızımsı kahverengi (**Levha 17/137**) kullanılarak oluşturulmuştur. İncelenen tabaka seramiğinde yalnızca üç parça iki renkli boyanmış seramikle karşılaşılmıştır. Daha çok, renklerin dönüşümlü kullanılarak oluşturulduğu ince ve kalın şerit motifler ve fistolar bu dönem iki renkli seramiklerinde görülen başlıca motif türleridir. Belirtilen motif türlerinin ağırlıklı olarak çanakların iç ya da dış yüzeyinin süslenmesinde tercih edildiği dikkati çekmektedir. Benzer üslupta boyanmış iki renkli seramikler Alişar V¹⁴¹⁶, Boğazköy Büyükkale I¹⁴¹⁷, Kuşaklı evre VI-VII (MÖ 600-500)¹⁴¹⁸ ve Kaman-Kalehöyük IIa3-5 tabakasında¹⁴¹⁹ görülmektedir.

Daha önce *Bölüm 5.3.3*'te de belirttiğimiz gibi urgan baskı bezeme bu dönemin en sevilen motifleri arasındadır. Nemli veya yarı kurumuş seramiklerin dış yüzeyine kalın bir ipin bastırılması ile oluşturulan bu motif türünün Kınık Höyük'te D.Ç Tip 6.12 (**Levha**

¹⁴¹⁵ Kuşaklı'daki dip/kaidelerin benzer örnekleri için kataloğa bkz.

¹⁴¹⁶ Schmidt, *The Alishar Hüyük, Seasons of 1928 and 1929, Part II*, Pl. 2/b 227:7, b 226 I

¹⁴¹⁷ Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy*, Taf. 68/756-758

¹⁴¹⁸ Powroznik, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Taf. 67/4

¹⁴¹⁹ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Taf. 200/KL87-421

18/153-158, 160-162) form grubunda yoğun kullanıldığı dikkati çekmektedir. Benzer mal, form ve bezeme özelliği taşıyan çok sayıda örneğine Kaman-Kalehöyük'ün GDÇ geç evre seramiklerinde rastlanmıştır¹⁴²⁰. Ayrıca Seyitömer GDÇ seramikleri arasında da urgan baskı bezekle süslenmiş kapları görmek mümkündür¹⁴²¹

¹⁴²⁰ Kaman-Kalehöyük kazı deposunda benzer çok sayıda örnek görülmüştür. Kimiyoshi Matsumura sağladığı rahat çalışma ortamından dolayı çok teşekkür ederim.

¹⁴²¹ Çakalgöz, *Seyitömer Höyüğü Kazıları Işığında Eskişehir, Afyon, Kütahya çevresinde Bulunan Frig Keramiği*, Lev. 14, Lev. 89-90

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kuşkusuz insanoğlunun hayatında önemli bir dönüm noktasıdır pişmiş toprak kapların icadı. Ortaya çıktığı andan itibaren hayatı kolaylaştıran ve zaman içinde gelişen teknolojiyle birlikte form repertuarı da zenginleşen pişmiş toprak kaplar, günlük kullanımdan tutun da dini törenlerden mezar hediyelerine kadar yaşamın her alanında kendine yer edinmeyi başarmıştır. Üretildikleri günden itibaren artık yok olmaları mümkün olmayan bu buluntu grubu, günümüze kadar ulaşabilen ender materyallerin başında gelmektedir. Bu yönüyle arkeoloji çalışmalarının en önemli kaynağı olan pişmiş toprak kaplar, ait oldukları çağın sosyal, dinsel, kültürel ve ekonomik yapısının anlaşılmasında büyük kolaylık sağlamaktadır.

Niğde ili'ne bağlı Altunhisar ilçesinde yer alan Kınık Höyük, bulunduğu konumu itibariyle günümüzde Güney Kapadokya olarak tanımlanan bölgenin sınırları içerisine girmektedir. Demir Çağı'nda Tabal Krallığı'na ev sahipliği yapan bu bölge, elverişli coğrafi pozisyonu ve zengin obsidiyen kaynakları nedeniyle ilk çağlardan itibaren önemini korumuştur. Bölgede ilk 1964-1966 yılları arasında Ian Todd ile Aşıklı Höyük'te başlayan prehistorik dönem araştırmalarını, daha sonra Niğde Tepebağları, Pınarbaşı-Bor, Köşk Höyük, Kömürcü-Kaletepe ve Tepecik-Çiftlik Höyük kurtarma kazıları izlemiştir. Yapılan çalışmalar bölgedeki prehistorik yerleşimler ve obsidiyen ticareti konusunda önemli bulgular ortaya koymuştur.

1960'lı yıllarda Merrigi'nin Anadolu'ya yaptığı araştırma gezileri sırasında keşfettiği Kınık Höyük, daha sonrasında bölgede gerçekleştirilen sistemli yüzey araştırmaları ve 2011 yılından beri devam eden kazı çalışmaları ile bilim dünyasına tanıtılmıştır. Yaklaşık 5 yıldır süren kazı çalışmaları höyüğün Geç Tunç Çağ'dan Hellenistik Çağ'a değin kesintisiz iskâna sahne olduğunu ortaya koymuştur. Ancak yüzey araştırması sırasında höyükten toplanan seramikler, iskânın Erken Tunç Çağı'na kadar indiğini göstermektedir¹⁴²². Diğer yandan höyükte gerçekleştirilen kazı çalışmaları ve yüzey araştırmalarından elde edilen bulgular, en yoğun iskânın Demir Çağ'da gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Yerleşimin üç evreli Demir Çağı tabakaları A (A1, A2 ve A duvar), B, C ve D sektörlerinde açığa çıkartılmıştır. Sektörlerde açığa çıkartılan

¹⁴²² Lorenzo D'Alfonso, "Geo-Archaeological Survey in Northern Tyanitis and The Ancient History of Southern Cappadocia", *Studia Mediterranea* 22, (Ed. Lorenzo d'Alfonso, Maria Elena Balza and Clelia Mora), Pavia 2010, 31.

Demir Çağı mimarisi daha çok taş temel üzerine karpıçten yapılmış, tek odalı evlerden ibarettir. Bu evlerin bazılarının mutfak bazılarının da yiyecek üretimi ile ilişkili mekânlar oldukları ele geçen buluntular ışığında tespit edilmiştir¹⁴²³. Ayrıca bazı mekânlarda tapınma ile ilgili aktivitelerin gerçekleşmiş olabileceği anlaşılmaktadır¹⁴²⁴.

Orta Anadolu Bölgesi'nin anahtar Demir Çağı yerleşimlerinden Gordion, Boğazköy ve Kaman-Kalehöyük'te yıldır süregelen kazı çalışmaları, bölgenin Demir Çağı açısından oldukça önemli veriler ortaya koyarken, kronolojik çerçevesinin belirlenmesinde de yol gösterici olmuştur. Özellikle yerleşimlerin materyal kültürüne ait buluntular, bölgenin Demir Çağı'ndaki kültürel oluşumu ve etkileşim alanını görmemize olanak sağlamıştır. Buna rağmen hala birçok bilinmeyene sahip Orta Anadolu Bölgesi'nde bir elin parmaklarını geçmeyen yetersiz sayıdaki arkeolojik çalışmalar Demir Çağı'nı tam olarak aydınlatılmasına imkân vermemektedir. Bu anlamda bölgedeki son dönem kazılarından biri olan Kınık Höyük, Demir Çağı'nı çözülmeyi bekleyen bazı problemlerine ışık tutacak ve onu bir adım daha ileriye taşıyacak olması açısından oldukça önemlidir.

Çalışma konumuzu oluşturan Kınık Höyük Demir Çağı seramikleri, bölgenin güvenilir stratigrafik verilerine sahip yerleşimleri ışığında karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda Kınık Höyük'ün her bir tabakasına ait seramiklerin mal, form ve bezeme özelliklerinin nasıl olduğu, GTÇ'den EDC'ye geçişte bir sürekliliğin olup olmadığı, etkileşimde bulunduğu kültür bölgeleri ve ticari ilişkileri, aynı zamanda bu dönemde yaşayan halkların etnik yapısı gibi sorulara yanıtlar aranmaya çalışılmıştır.

Bilindiği gibi Hitit İmparatorluğu'nun yıkılışı, birçok alanda olduğu gibi seramik kültüründe de köklü değişimlere neden olmuştur. Hitit'in oldukça homojen olan çark üretimi standart kapları EDC ile birlikte yerini el yapımı, orta veya kaba nitelikli, perdahlı seramiklere bırakmıştır. Özellikle bölgenin batı ve kuzey-doğu kesimindeki yerleşimlerde izlenen bu değişimin¹⁴²⁵ güneyde daha farklı bir tablo çizdiği görülmüştür. Kaman-Kalehöyük, Porsuk ve Kınık Höyük gibi yerleşimleri içine alan bu seramik kültür

¹⁴²³ Bkz. Bölüm 3.2.2

¹⁴²⁴ Lanaro-Trameri, D'Alfonso, "Kınık Höyük ve Çevresinde Tapınma Etkinlikleri Konusunda Ortaya Çıkanlar", 63-74.

¹⁴²⁵ Genz, "The Early Iron Age in Central Anatolia", 185.

bölgesi, Hitit geleneğini sürdüren çark yapımı, tek veya iki renkli boyanmış seramikleri ile dikkati çekmektedir. Matsumura Kaman-Kalehöyük IId1-3'ten ele geçen çark yapımı boyalı seramiklerin Porsuk IV'te de bulunduğunu ancak kökeninin Porsuk V'le ilişkili olduğunu düşünmektedir¹⁴²⁶. Ona göre Kaman-Kalehöyük'ün daha erken tabakalarında görülmeyen bu boyalı seramik kültürü, güneydeki Kilise Tepe etkilidir. Hitit etkisi altında oluşan bu seramik kültürü, İmparatorluğun yıkılışından sonra bu kıyı bölgesinden kuzeye doğru yayılmış ve bölgesel olarak gelişmiştir¹⁴²⁷. Kilise Tepe'de 1994-1998 yılları arasında Postgate tarafından gerçekleştirilen kazı çalışmalarıyla yerleşimin GTÇ ve EDÇ tabakaları açığa çıkartmıştır¹⁴²⁸. Buna göre Tabaka III GTÇ'ye Tabaka II ise EDÇ tarihlendirilmiştir. Postgate de, yeni form ve süsleme öğelerinin görüldüğü Tabaka II'de ele geçen kırmızı boyalı şerit motiflerle süslenmiş seramiklerin, Porsuk IV ve Kaman-Kalehöyük IId1-3 tabakaları ile ilişkili olduklarını düşünmektedir¹⁴²⁹. Ayrıca ağırlıklı olarak el yapımı olan bu seramiklerin Boğazköy/Büyükaya'nın EDÇ seramikleriyle de benzerliğine dikkat çekmektedir¹⁴³⁰. Ancak her iki bölgenin kırmızı boyalı seramikleri arasında doğrudan bir ilişkinin olup olmadığına dair henüz hiçbir veri bulunmamaktadır.

EDÇ'de, Orta Anadolu'nun güneyindeki yerleşimler, seramik kültürü yanı sıra sur duvarlarının varlığıyla da farklılık göstermektedir. Kaman-Kalehöyük¹⁴³¹ ve Porsuk'tan¹⁴³² bilinen EDÇ sur duvarları Kınık Höyük'te de açığa çıkartılmıştır. Kınık Höyük'teki EDÇ surlarının Porsuk'ta olduğu gibi GTÇ surlarının üzerine yeniden inşaa edildiği anlaşılmaktadır¹⁴³³. Her ne kadar surların yapım tekniği Hitit'ten bazı

¹⁴²⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, 511, 555.

¹⁴²⁷ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, 555.

¹⁴²⁸ Heather D. Baker– Dominique Collon – John D. Hawkins– Tom Pollard –John Nicholas Postgate– Dorit Symington - David Thomas “Kilise Tepe 1994” *Anat.St. Vol.45*, 1995, 139-191; Connie K. Hansen – John Nicolas Postgate, “The Bronze to Iron Age Transition at Kilise Tepe” *Anat.St.Vol. 49. Anatolian Iron Ages 4. Proceedings of the Fourth Anatolian Iron Ages Colloquium Held at Mersin, 19-23 May 1997* (1999), 111-121.

¹⁴²⁹ Marie-Henriette Gates, “Archaeology in Turkey”, *AJA Vo. 101 No.2*, 1997, 261.

¹⁴³⁰ Postgate, John Nicholas, “The Chronology of the Iron Age seen from Kilise Tepe”, *A Re-Assessment of Iron Ages Chronology in Anatolia and Neighbouring Regions*, *ANES 45*, 2008,176.

¹⁴³¹ Matsumura-Omori, “The Iron Age Chronology In Anatolia Reconsidered: The Results of The Excavations at Kaman-Kalehöyük”, 444.

¹⁴³² Dominique Beyer, “From the Bronze Age to Iron Age at Zeyve Höyük/Porsuk: a Temporary Review”, “Geo-Archaeological Survey in Northern Tyanitis and The Ancient History of Southern Cappadocia”, (Ed. Lorenzo d'Alfonso, Maria Elena Balza and Clelia Mora), Pavia 2010, 97-109.

¹⁴³³ Lorenzo d'Alfonso- Clelia Mora-M. E. Gorrini, “The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015), *Athenaeum 104/2*, Pavia 2016, 592

değişiklikler gösterse de yerleşimde GTÇ'den ETÇ'ye geçişte bir sürekliliğin olduğu açıktır. Ayrıca savunma surları, yerleşimin kesinlikle küçük bir köy olmadığını aksine gelişkin bir kent organizasyonun varlığına da işaret etmektedir. Diğer yandan Kaman-Kalehöyük IId1-3 ve Porsuk IV yerleşimleri bir yangınla son bulurken, Kınık Höyük EDÇ tabakasında (Tabaka V) henüz böyle bir ize rastlanmamıştır. Dupre Porsuk IV'teki yıkım tabakasını III. Salmanasar'ın MÖ 837 yılında bölgeye yaptığı seferle açıklarken¹⁴³⁴ Matsumura, Kaman-Kalehöyük IId1-3'teki yangın tabakasının olası nedeni olarak o dönemde Kızılırmak Havzası'nın kuzeyinde önemli bir politik güç olan Kaşka saldırılarını önerilmektedir¹⁴³⁵. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Kınık Höyük'te bu dönemde bir yıkımın olduğuna dair henüz bir ize rastlanmamış olsa da güçlü savunma duvarlarının varlığı, yerleşimin bir takım güçlere karşı kendini koruma gereksinimi duyduğunu açık bir şekilde göstermektedir.

Bu çalışmada, Kınık Höyük'ün yaklaşık MÖ 11-4.yüzyıl aralığına tarihlenen Demir Çağı seramikleri, tabakaları ışığında incelenmiştir. Belli kriterler göz önünde bulundurularak oluşturulan mal, form ve bezeme gruplarından çok azı standart üretimin varlığına işaret etmektedir. Daha öncede ifade ettiğimiz gibi Orta Anadolu'nun batısı ve Kuzey-Orta Anadolu'da Erken Demir Çağ'da görülen seramik üretim teknolojisindeki değişim, Kınık Höyük'te görülmemektedir. Bu dönemde el yapımı seramikler Kınık Höyük'te de mevcut olup çok az sayıdadır ve EDÇ'den GDÇ'ye kadar seyrekte olsa görülmektedir. Bu nedenle Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinde üretim tekniklerine bağlı dönemsel ayırım yapılamamaktadır.

EDÇ sonu-ODÇ başlarına tarihlendirilen (MÖ 11-9. yüzyıl) tabaka V seramiklerinde, el yapımı seramikler mal özelliklerine göre Grup 1, Grup 2 ve Grup 3 altında değerlendirilmiştir. Yapılan incelemelerde bu dönem el yapımı seramiklerinde Grup 2 mallarının ön plana çıktığı gözlenmiştir. El yapımı redüksiyon mallar (Grup 2c) Gordion YHSS 7B ve Boğazköy Büyükkaya EDÇ seramikleri ile benzerlik göstermekte, bu seramiklerin Kınık Höyük'te sayıca azlığı, söz konusu bölgelerden ithal edilme olasılığını yükseltmektedir. Bu seramiklerin özensiz işleniş biçimleri, ihtiyaca göre yapılmış ev içi üretime işaret etmektedir. Nitekim Orta Anadolu Bölgesi'nin EDÇ

¹⁴³⁴ Dupre, *Porsuk I. La Ceramique de L'Age Dur Bronze et de L'Age du Fer*, 70

¹⁴³⁵ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, 566.

buluntusu veren yerleşmelerinde şimdiye kadar bir çömlekçi fırınına rastlanmaması bu görüşü desteklemektedir¹⁴³⁶.

Bu dönemin çark yapımı seramikleri içerisinde ise Grup 5 mallarının ağırlıkta olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle Grup 5 içerisinde krem astarlı mallar (Grup 5a3, 5ab3) ve fırınlama durumlarının belirsizliği nedeniyle yüzeyinde alacalanma izlenen mallar (Grup 5e) yoğunluktadır. Krem astarlı malların büyük çoğunluğu çanak formundan oluşmakta ve genellikle dudak üzerinin tek renkte, geometrik motiflerle süsleniği anlaşılmaktadır. Bu kapların özenli sofraya veya servis kapları olarak işlev gördükleri açıktır. Diğer yandan alacalı yüzey özelliği ile dikkati çeken Grup 5e malları çömlek formlarında ön plana çıkmaktadır. Bu grup seramiklerin mal ve form özelliklerinden dolayı pişirme amaçlı kullanılan mutfak kapları oldukları düşünülmektedir. Ayrıca bu dönemde devetüyü/bej renkli astarlı ve perdahlı ince malların (Grup 6a2A) yoğunlukta olduğu gözlenmiştir.

Tabaka V'in en yaygın kap formlarından biri olan çanaklar derin ve sığ olmak üzere iki grup altında incelenmiştir. Yapılan incelemelerde, derin çanakların D.Ç Tip 4.1, Tip 4.3 ve Tip 4.5 formunun bu tabakayla ortaya çıktığı ve GDC'nin geç evresine kadar üretimlerinin azalarak devam ettiği görülmüştür. Diğer yandan sığ çanakların S.Ç Tip 4.5 ve Tip 6.6 formlarının sadece bu tabakaya özgü oldukları anlaşılmıştır. Bunlar içerisinde S.Ç Tip 4.5 mal, form ve benzer çap ölçülerinden dolayı standart üretimi göstermektedir. Özellikle omurgalı S.Ç Tip 6.6'nın Orta Anadolu Bölgesi'ndeki GTÇ form repertuarının bir devamı niteliğinde olması, Kınık Höyük'te GTÇ'den ETÇ'ye geçişte var olan sürekliliğin bir diğer göstergesidir.

Bu dönemde geniş boyunlu çömlekler olarak bilinen kraterler ve depolama amaçlı kullanılan pitoslarda bulunmaktadır. Kraterlerin Kr. Tip 4.2 formu yine sadece tabaka V'te görülmekte diğer tabakalarda formun üretiminin devam etmediği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte pitos türü depolama küplerinin varlığı ise üretim fazlası ürüne, sosyal organizasyon ve merkezi otoritenin varlığına işaret etmektedir. Nitekim 2015 yılında C açmasındaki surların iç kısmında gerçekleştirilen sondaj çalışmasında çok büyük bir depolama çukuru tespit edilmiştir. Yaklaşık 5 m çapında ve 2.40 derinliğindeki bu depolama çukurunun etrafı tamamamen organik bir madde (saman) ile kaplanarak

¹⁴³⁶ Genz, "The Iron Age in Central Anatolia", 346.

izole edilmiştir ¹⁴³⁷ . Bu yönüyle Boğazköy Hattuşa ¹⁴³⁸ , Alaca Höyük ¹⁴³⁹ ve Kuşaklı/Sarissa ¹⁴⁴⁰ gibi yerleşimlerin Hitit dönemi büyük tahıl silolarını anımsatmaktadır. Ancak Hitit'in yıkılışından sonra bahsi geçen yerleşimlerin hiç birinde görülmeyen bu denli büyük tahıl depolama çukuruna Kınık Höyük'te rastlanması, Erken Demir Çağı'nda Hitit geleneğini sürdüren büyük depolama yapılarının varlığına işaret etmektedir. Dolayısıyla bu durum Hitit İmparatorluğu'nun yıkılışından sonra bölgede Hitit geleneklerini bilen ve sürdüren yerel yönetimlerin varlığını göstermektedir.

Tabaka V seramikleri hem tek hemde iki renkli seramiklerden oluşmaktadır. Özellikle düzgünleştirilmiş yüzey üzerine direk uygulanan mat kahverengi (Levha 93/448, 452) veya siyah ve kırmızı renk kullanılarak oluşturulmuş iki renkli boyama (Levha 93/455) Kaman-Kalehöyük IId1-3 ve Porsuk IV'ün EDÇ seramik geleneği ile doğrudan bağlantılıdır. Bu boya bezeme geleneğinde çok zengin olmayan bir motif repertuarı dikkati çekmektedir. Kalın şerit motifler ve seramiklerin ağız üzerine işlenmiş facetalar en sevilen bezeme türleridir. Ancak, bunların yanı sıra Alişar IV geleneğinde yapılmış iç içe daireler, şualar, geyik figürü ve zengin geometrik motiflerle bezenmiş seramiklere de bu tabaka da mevcuttur. Bu oldukça ilginçtir. Çünkü bu tür motifler Orta Anadolu Bölgesi'nde genellikle MÖ 8. yüzyıla tarihlendirilen Alişar IV'ün ODÇ seramiklerinden bilinmektedir. Ancak Kınık Höyük'te radyo karbon destekli bir tabakadan ele geçen bu seramikler, MÖ 10-9. yüzyıl aralığını vermektedir¹⁴⁴¹. Nitekim bu sonuç Gordion'da Alişar IV silüet malların ilk ortaya çıktığı, MÖ 800'lere tarihlendirilen yıkım tabakasının yeni kronolojisi ile de uyushmaktadır. Dolayısıyla tüm bu veriler bilinenin aksine Alişar IV seramiklerinin MÖ 10-9 yüzyıl arasındaki bir tarih aralığına çekilmesi gerektiğini göstermektedir. Kısaca, Kınık Höyük'te EDÇ'nin sonlarıyla kendini gösteren Alişar IV seramiklerinin üretimi MÖ 8. yüzyıla kadar devam etmiş olmalıdır.

¹⁴³⁷ Lorenzo d'Alfonso- Clelia Mora-M. E. Gorrini, "The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015), *Athenaeum* 104/2, Pavia 2016, 592

¹⁴³⁸ Jürgen Seeher, "Der althethitische Getreidesilokomplex", *Ergebnisse der Grabungen an den Osteichen und am mittleren Büyükkale-Nordwesthang in den Jahren 1996-2000*, (Ed. J. Seeher), Boğazköy-Berichte 8, Mainz 2006, 45-84

¹⁴³⁹ Aykut Çınaroğlu-Elif Genç, "Alaca Höyük 2001 Yılı Kazı Çalışmaları", 24. *KST/2*, Ankara 2003, 511.

¹⁴⁴⁰ Andreas Müller-Karpe, "1999-2000 Yıllarında Kuşaklı-Sarissa'da Yapılan Kazı ve Araştırmalar", 24. *KST/1*, Ankara 2003, 443 437-448

¹⁴⁴¹ Lorenzo d'Alfonso- Clelia Mora-M. E. Gorrini, "The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015), *Athenaeum* 104/2, Pavia 2016, 593

Tabaka V'in boyalı seramiklerinde, köken bölgesindekilerden tamamen farklı kap formları üzerine yine farklı bir üslupla uygulanmış, yerel çömlekçilerin yaptığı taklit kaplarda bulunmaktadır. Bunlardan biri Alişar IV taklidi aplike geyik figürlü çanaktır (Levha 28,87/249). Diğeri ise Gordion'un yıkım tabakasına özgü olan “*Wavy Line Stil*” de boyanmış testi formu ve bir gövde parçasıdır (Levha 59, 71/562, 655).

Bu tabaka da Kıbrıs Tipi “White Painted Ware (Beyaz Boyalı Kaplar)” ve “Bichrome Ware (İki Renkli Kaplar)” olarak tanımlanan Kilikya Boyalı seramikleri de ele geçmiştir. Oldukça az sayıda örneği bulunan bu seramiklerin kil özelliği Kilikya üretimi olduklarını ortaya koymuştur. Kilikya'da MÖ 850'lerde üretilmeye başlayan bu Kıbrıs tipi boyalı kaplara Kınık Höyük tabaka V'te rastlanması, EDC sonlarında Kilikya Bölgesi ile ticari ilişkilerin varlığını göstermesi açısından son derece önemlidir.

ODÇ sonu-GDÇ başlarına tarihlenen Kınık Höyük tabaka IV seramiklerinin (MÖ 8-6.yüzyıl) mal, form ve bezeme anlayışında bazı yenilikler göze çarpmaktadır. Bu dönem seramiklerinde çark yapımı orta nitelikli Grup 5 malları ve Grup 6 ile tanımlanan ince mallar yoğunluktadır. Grup 5 içerisinde en yaygın görülen alt tip yine yüzeyde alacalanma izlenen Grup 5e malları iken ince malların Grup 6a2A'da yoğunlaştığı belirlenmiştir. Büyük birçoğu boya bezemeli olan Grup 6a2A seramikleri, özenli sofrakapları olarak üretilmişlerdir. Özellikle bu dönemle birlikte redüksiyonlu malların oranındaki artış göze çarpmaktadır. Matsumura, Kaman-Kalehöyük'te bu tür malların IIa6-IIc1 tabakasıyla artış gösterdiğini saptamıştır¹⁴⁴². Nitekim Kınık Höyük'te de bu artış eş zamanlı gerçekleşmiştir. Kızılırmak yayı içerisindeki birçok yerleşimde de benzer bir gelişim izlenmektedir.

Açık formlar içerisinde bir önceki dönemde ortaya çıkan ve tabaka IV'te de üretilmeye devam eden çanakların, ilk kez bu tabakayla ortaya çıkan form tipleri de belirlenmiştir. Özellikle sığ çanaklarda gözlenen bu yeni form tipleri S.Ç Tip 1.3, Tip 2.1, Tip 2.2 ve Tip 4.1'dir. Kapalı formlar arasında, dışa çekik ve kıvrık ağız kenarlı çömlekler (Çö. Tip 4.3) bu tabakayla artış göstermiştir. Diğer yandan çömleklerin Çö. Tip 4.4 ve Tip 4.6 formları bu tabakayla birlikte üretilmeye başlayan diğer kap türleridir.

¹⁴⁴² Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, 224.

Kapalı formlar içerisinde yonca ağızlı testiler bu dönemin karakteristik formlarını oluşturmaktadır.

Bu dönem seramiğinin boya bezeme anlayışında da önemli değişimler izlenmiştir. Artık tek renkli mat boya ile süslenen seramikler eski rağbetini kaybetmiş, onun yerini daha parlak görünüme sahip iki renkli ve beyaz panel üzerine çok renkli süslemeler almıştır. Özellikle GDÇ'nin karakteristik boya bezeme geleneğini oluşturan beyaz panel üzerine çok renkli figüratif ve bitkisel motifler, bu dönemde bölgenin geniş bir bölümünde kendini göstermiştir. Kınık Höyük'te GDÇ'nin başlarında ortaya çıkan bu boya bezeme geleneğinin, Orta Anadolu ve Kuzey-Orta Anadolu Bölgesi'ndeki birçok yerleşimde GDÇ'nin geç evresinde yoğunluk kazandığı anlaşılmıştır. Diğer yandan tek renkli kırmızı boyalı ile yapılmış geometrik motifli seramikler de Kınık Höyük'te bu dönemde ortaya çıkmıştır.

Baskı bezeme Kınık Höyük Demir Çağı seramiklerinde çok nadir görülür. Bu dönemde sadece bit tane örneği bulunan ve bitkisel bir motifi andıran baskı bezemenin (Levha 76/700) benzerine Tarsus Gözlü Kule'nin MÖ 700-600 yılları arasına verilen Asur Dönemi seramiği içerisinde ve Göllüdağ da rastlanmıştır.

Tabaka IV'te ele geçen tek bir parçadan ibaret İonia Kâsesi ise bu dönemde Ege Dünyası ile olan ticari ilişkilerin somut bir göstergesidir.

Kınık Höyük'te, GDÇ'nin geç evresi olarak belirlenen Akamenid Dönem, tabaka III'te (MÖ 6-4.yüzyıl) tespit edilmiştir. Gordion YHSS 4 (MÖ 540-330) ve Kaman-Kalehöyük IIa3-5 (MÖ 580-330) tabakalarıyla çağdaş olan bu tabakada, el yapımı Grup 2 malları çok az sayıda bulunmakla birlikte, çark yapımı orta mallar (Grup 5) Kınık Höyük seramiklerinin genelinde en baskın mal grubunu olarak karşımıza çıkmaktadır. İnce malların bu dönemde görülen en yaygın alt tipi ise Grup 6a2A olmuştur.

Tabaka III açık formları içerisinde "T" biçimli ağız kenarına sahip düz gövdeli derin çanaklar (D.Ç Tip 3.7) ile "S"profilli, küresel gövdeli derin çanaklar (D.Ç Tip 3.8) bu döneme özgü form gruplarıdır. Omurgalı çanakların özellikle bu dönemde büyük bir artış gösterdiği dikkati çekmektedir. Bunlardan dışa çekik ağız kenarlı (D.Ç Tip 6.9) ve içe çekik üçgen biçimli ağız kenarlı omurgalı çanaklar (D.Ç Tip 6.12) standart form ve mal özellikleriyle öne çıkmaktadır. Aynı şekilde bu dönemin sığ çanakları içerisinde de birçok yeni formla karşılaşmakta, bunların bazılarının mal, form, benzer çap ve bezeme

özellikleri standart üretime işaret etmektedir. Kapalı formlar içerisinde dik ağız kenarlı (Çö. Tip 5.1, Tip 5.2) ve dışa çekik ağız kenarlı, kısa boyunlu çömleklerle (Çö. Tip 6.2) ilk kez bu tabakada rastlanmaktadır. Ayrıca Kr. Tip 4.1 formlu kapak yuvalı kraterler Akamenid dönemde ortaya çıkan ve üretilen kaplardan bir diğeridir. Kınık Höyük Akamenid dönem seramiklerinde göze çarpan yeni form tiplerindeki artış, Pers kültürünün toplumun istek ve beğenilerinde neden olduğu değişimle açıklanabilir.

Özel olarak üretilen ve boya bezemeli özenli işçiliği ile dikkati çeken kuş biçimli iki zoomorfik kap, bu döneme ait ünik eserler olup dinsel amaçlı kullanım gördükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca bu tabakada ele geçen ve MÖ 5. yüzyıla tarihlendirilen *The Class of Athens 581*'e ait Attika ithali lekitos parçası ise bu dönemde Yunanistan'ın Attika Bölgesi'yle olan bölgeler arası ticaretin kanıtını oluşturmaktadır.

Kınık Höyük Akamenid Dönem boyalı seramiklerinde boya bezemenin artık önemini iyice kaybetmeye başladığı görülmüştür. Tek renkli seramiklerin daha çok kırmızı ya da kahverengi tonlarda kalın şerit/band motiflerden oluştuğu gözlenmiştir. Özellikle kırmızı bant bezeme dönemin en sevilen süslemesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir önceki tabakada ortaya çıkan iki renkli boyama geleneği bu dönemde de devam etmiş ancak beyaz panel üzerine çok renkli boyanma bu dönem seramiklerinde görülmemiştir. Dönemin sevilen bir diğer süsleme ögesi ise urgan baskı bezek olup ağırlıklı olarak D.Ç Tip 6.12 formlu çanakların süslenmesinde tercih edilmiştir.

Bilindiği gibi, Orta Anadolu Bölgesi'nin EDÇ'de üç farklı kültür bölgesine ayrıldığı H. Genz ve K. Matsumura tarafından önerilmiştir. Yapılan bu çalışmadan elde edilen verilerle kazılardan ele geçen seramiklerin karşılaştırmaları Kınık Höyük'ün EDÇ sonu-ODÇ başlarında, içinde yer aldığı kültür bölgesinin belirlenmesinde yol gösterici olmuştur. Kızılırmak yayı içerisinde Delice ırmağı bu kültür bölgesinin sınırını oluşturmakta, kültürün yayılım alanı ırmağın güneyinde yer alan Kaman-Kalehöyük'ten Porsuk'a, Posuk'tan da Kilikya içlerine kadar uzanan geniş bir alanı kapsamaktadır. Daha öncede belirttiğimiz gibi EDÇ'de çark yapımı, tek ve iki renkli boyanmış seramikler bu kültür bölgesi için karakteristiktir. Söz konusu seramikler Kaman-Kalehöyük IId1-3, Posuk IV, Yassıhöyük/Kırşehir, Büklükale ve Kınık Höyük tabaka V'te ele geçmiştir. Bu dönemde Kızılırmak yayı içindeki Boğazköy, Çadır Höyük, Alacahöyük, Vezirköprü/Oymaağaç ve Oluz Höyük gibi yerleşimler el yapımı, devetüyü üzerine

kırmızı boya ile boyanmış seramikleriyle¹⁴⁴³, batısındaki Gordion (YHSS 7B-7A) ise yine el yapımı ancak koyu renkli, kazıma bezekli seramikleriyle farklı bir seramik kültür bölgesi oluşturmaktadır. Bu yönüyle Orta Anadolu'nun güneyi EDÇ'de söz konusu kültür bölgelerinden kesin çizgilerle ayrılmaktadır. Bununla birlikte Kınık Höyük'te EDÇ sonu-ODÇ başlarında Alişar IV seramikleriyle karakterize olan bir aplike geyik figürü¹⁴⁴⁴ yanı sıra çok sayıda zengin geometrik motiflerle süslü, tek renk mat boyalı seramikler, yerleşimin ODÇ başlarıyla Kızılırmak yayı içerisindeki kültür bölgesinin etkisi altına girdiğini de göstermektedir. Diğer yandan Frig çekirdek Bölgesi Gordion'da özellikle yıkım tabakasında (MÖ 800) yoğun olarak görülen baskı bezemeli seramikler Kınık Höyük'te hiç ele geçmemiştir. Ayrıca Frig boyalı olarak nitelendirebileceğimiz seramiklerde mevcut değildir. Ancak Kınık Höyük tabaka V'te Gordion yıkım tabakasına özgü "Wavy Line Stil" de taklit yerel kapların varlığı, bu dönemde iki yerleşim arasında bulunan kültürel etkileşimin kanıtı olarak görülmelidir.

Kınık Höyük'te ODÇ sonu-GDÇ başları (tabaka IV) ve Akamenid evrede (tabaka III), Orta Anadolu'nun genelinde izlenebilen bir tablo ortaya çıkmaktadır. Özellikle Kızılırmak yayı içi ve güneyini de içine alan bir bölgede, iki renkli ve beyaz panel üzerine çok renkli bitkisel motifler, karışık yaratık, hayvan ve insan figürleri ile süslenmiş bir seramik kültürü varlık göstermektedir. MÖ 6. yüzyılın ortalarıyla görülmeye başlayan bu üslup¹⁴⁴⁵, GDÇ'de Kızılırmak yayı içerisinde Orta Anadolu Bölgesi'nin geneline yayılmış durumdadır. Özellikle Kınık Höyük'te GDÇ başlarında görülen bu boya bezemeli seramikler, Orta ve Kuzey-Orta Anadolu Bölgesi'ndeki birçok yerleşimde GDÇ'nin geç evresi yani Akamenid Dönem'de de görülmektedir. Matsumura özellikle beyaz panel üzerine yapılmış fantastik yaratıkların Akamenid Dönem için karakteristik olduğunu ileri sürmektedir¹⁴⁴⁶. MÖ 7. yüzyıl sonu 6. yüzyıl başlarında Güney İonia bölgesinde görülmeye başlayan Doğu Grek etkileri, Kınık Höyük'te beyaz panel üzerine çok renkli işlenmiş lotus çiçeklerinde kendini göstermektedir. MÖ 6-4. Yüzyıla tarihlendirilen Akamenid Dönem'de ise Kınık Höyük özellikle Gordion YHSS 4, Kaman-

¹⁴⁴³ Bkz. Bölüm 2.3

¹⁴⁴⁴ 2015 yılı kazı sezonunda tabaka V'e ait çok sayıda Alişar IV silüet stilde tapılmış seramikler ele geçmiştir. Ancak bu çalışmada 2011-2013 yılı seramik buluntuları ele alındığı için söz konusu seramikler değerlendirmeye alınamamıştır.

¹⁴⁴⁵ Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, 19.

¹⁴⁴⁶ Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, 536.

Kalehöyük IIa3-5 ve Boğazköy Büyükkale I seramik kültür bölgesi özelliği yansıtmaktadır. Omurgalı ve içe çekik basit ağız kenarlı çanaklar bu dönemde Gordion Geç Akamenid eve seramikleriyle büyük benzerlik taşımaktadır. Ayrıca bu dönemde yerleşimde ele geçen Atika ithali Grek malları gelişmiş bölgelerarası ticaret sistemine işaret etmektedir.

Erken Dönem seramik çalışmalarında yaşanan en büyük zorluklardan biri ise kültür bölgelerindeki halkın etnik yapısının belirlenmesidir. Bu durum Orta Anadolu Bölgesi Demir Çağı çalışmalarında da karşılaşılan başlıca sorunlardan biridir. Çünkü bu bölge ve halklarına ilişkin yazılı ve arkeolojik verilerin eksiliği kimliklendirme çabalarını güçleştirmektedir. Diğer yandan Hitit ve Asur yazılı kaynakları bölgedeki toplulukları hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Hitit yazılı kaynakları, GTÇ’de krallığın kuzey sınırında bağımsız boylar halinde yaşayan, henüz yerleşik yaşama geçmemiş, barbar ve yağmacı bir halkın varlığından söz etmektedir¹⁴⁴⁷. Kaşkalar olarak bilinen bu halkların lokalizasyonlarına yönelik farklı öneriler bulunmakla birlikte¹⁴⁴⁸ son dönem çalışmaları Çorum, Amasya ve Samsun ilinin bulunduğu bölgeyi işaret etmektedir¹⁴⁴⁹. Tarih sahnesine ilk çıkışları I. Hantili (1590-1550) zamanında olan Kaşkalar, IV. Tuthaliya (MÖ 1250-1220) zamanına kadar Hitit kaynaklarında yer almıştır¹⁴⁵⁰. Söz konusu halklardan Asur yazılı kaynakları da bahsetmektedir. İlk olarak I. Tiglatpileser’in (MÖ 1115-1077) sefer kayıtlarında rastlanan Kaşki ismi¹⁴⁵¹, III. Tiglatpileser’in (MÖ 745-727) 3. yıl seferinde haraç aldığı krallar listesinde Kaşkalı Dadi-ilu olarak geçmektedir¹⁴⁵². Hitit kaynaklarında *Kaşka*, Asur kaynaklarında ise *Kaşki*, *Kaşku* ve *Kaşka* gibi adlarla tanımlanan bu halkların, Hitit’in yıkılışından sonra bölgenin kuzeydoğusunda ortaya çıkan EDC kültürünün temsilcileri oldukları

¹⁴⁴⁷ Bryce, Trevor, *The Kingdom of The Hittites, New Edition*, Oxford University Press, New York 2005, 47.

¹⁴⁴⁸ Veli Sevin, “MÖ I. Binyıl: Demir Çağı, Krallığın Koruyucuları” (Ed. M.Sözen), *Kapadokya*, 1998, 188.

¹⁴⁴⁹ Dönmez, Yeni Arkeolojik Gelişmeler Işığında Orta Karadeniz Bölgesi Demir Çağı Kültürüne Genel Bir Bakış, 146 .

¹⁴⁵⁰ Einar von Schuler, *Die Kaškaer, Ein Beitrag zur Ethnographie des Altes Kleinasien*, Walter de Gruyter & Co., Berlin, 1956, 22-23, 60-61.

¹⁴⁵¹ Luckenbil, *Ancient Records of Assyria and Babylonia, Historical Records of Assyria. Vol. I (LAR)*, 77/226.

¹⁴⁵² Luckenbil, *Ancient Records of Assyria and Babylonia, Historical Records of Assyria. Vol. I (LAR)*, 276/772.

düşünülmektedir¹⁴⁵³. Bununla birlikte Kaşkalar'ın tek bir etnik gruptan ziyade birçok farklı boyun bir araya gelerek oluşturduğu çok uluslu bir topluluğu tanımladığı önerilmektedir¹⁴⁵⁴. Ayrıca sanılanın aksine Kaşkalar'ın sadece göçebe boylardan oluşan yağmacı bir topluluk olmadıkları, en azından bazı boylarının II. Binden itibaren yerleşik düzene geçmiş oldukları ileri sürülmektedir¹⁴⁵⁵. Şimdiye kadar bölgede gerçekleştirilen arkeolojik çalışmalarda, Kaşkalar olarak bilinen halkara ait herhangi bir materyal kültürün izlerine rastlanamaması, söz konu halkaları sadece tanımlamaktan öteye götürememektedir.

MÖ 9. yüzyıl ortalarıyla, Asur yazılı kaynakları Kızılırmak yayı içi ve güneyi ile lokalize edilen Tabal Ülkesi'nden söz etmektedir¹⁴⁵⁶. İlkez III. Salmanasar (MÖ 858-824)'ın sefer kayıtlarında rastlanan Tabal kavramından 20 ile 24 arasında değişen yerel krallıklar olarak bahsedilmiştir¹⁴⁵⁷. Tabal toprakları, I. Argışti (MÖ 786-764) dönemine ait Urartu yazılı kaynaklarında ise “Tuaetehe Boyunun Ülkesi” olarak tanımlanmıştır¹⁴⁵⁸. Diğer yandan Nevşehir-Akaray yolu üzerindeki Topada Yazıtı'nda¹⁴⁵⁹ (MÖ 8. yılın ikinci çeyreği) 12 ayrı Tabal Krallığı'ndan söz edilmesi, Kaşka topluluklarında olduğu gibi Tabal Ülkesi'nde de merkezi bir otoritenin varlığından söz edilemeyeceğini göstermektedir. Tabal için “Krallık” ifadesinin kullanılması ise diğer Geç Hitit Şehir Devletleri'nden ayrılan siyasi yapılanmasını belirtmek için tanımlanan bir ifade olmalıdır¹⁴⁶⁰. Wittke¹⁴⁶¹, daha çok Asur kaynaklarına dayanan Tabal ismi ve kavramının, ortak kültür ve coğrafyayı paylaşan Orta Anadolu Platosu'ndaki halkaları birleştirici bir terim olduğunu düşünmektedir.

¹⁴⁵³ Hermann Genz, “Die Eisenzeit in Zentralanatolien im Lichte der keramischen Funde vom Büyükkaya in Bogazköy/Hattusa”, *TÜBA-AR* 3, 2000, 39-41; Mehmet Özsait- Nesrin Özsait, “Amasya Merzifon Araştırmaları”, *Anadolu Araştırmaları* 16, 2002, 536.

¹⁴⁵⁴ Serkan Demirel, “Hitit-Kaşka İlişkilerinde Yanıtı Aranan Bazı Sorular/Some Questiones of Required Reponse About Hittite – Kaška Relations”, *Akademik Bakış, Cilt 6, Sayı 12*, 2013, 197.

¹⁴⁵⁵ Demirel 2013, 200.

¹⁴⁵⁶ Anna Margherita Jasink, *Gli Stati Neo-Ittiti, Analisi Delle Fonti Scritte E Sintesi Storica*, Studia Mediterranea 10, Pavia 1995, 128.

¹⁴⁵⁷ Bkz. Bölüm 2.2.

¹⁴⁵⁸ Margaret R. Payne, *Urartu Çivi Yazılı Belgeler Katalogu, İstanbul 2006*, 151-159.

¹⁴⁵⁹ Hawkins, *Corpus of Hieroglyphic Luwian Inscriptions Volume I, Inscriptions of the Iron Age Part 2*, 451-461.

¹⁴⁶⁰ Akçay, *Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında Tabal Ülkesi*, 16.

¹⁴⁶¹ Wittke, *Musker und Phryger, Ein Beitrag zur Geschichte Anatoliens vom 12. Bis zum 7. Jh. v. Chr.*, 183.

Yapılan araştırmalar Alişar IV seramik geleneğinin esas yayılım alanının Tabal Bölgesi olduğu yönündedir¹⁴⁶². Summers’a göre Alişar IV’ ün çok sayıda ve en iyi örnekleri Niğde Bölgesi’nde bulunmaktadır¹⁴⁶³. Nitekim Kınık Höyük’te 2015 yılında ele geçen çeşitli Alişar IV seramik parçaları bu görüşü destekler niteliktedir¹⁴⁶⁴. Ancak bu seramiğin Tabal Bölgesi’ndeki yoğunluğu yanı sıra kuzeyde Tokat, Çorum ve Amasya Bölgesi’ne kadar geniş bir alanda yayılım göstermesi seramik üzerinden etnik yapıyı belirlemeyi zorlaştırmaktadır. Diğer yandan çalışılan bölge seramiğinin Asur kaynaklarında Tabal olarak tanımlanan bölgenin sınırları içerisinde yer alması, ODÇ başlarıyla bölgede görülmeye başlanan seramik kültürünün Tabal halkları ile ilişkilendirilmesinin yerinde olacağını düşündürmektedir. Bununla birlikte yıllarca bölgenin Demir Çağı seramikleri hep Frig olarak isimlendirilen etnik bir kökenle açıklanmaya çalışılmıştır. Ancak Orta Anadolu Bölgesi’nde EDÇ ile birlikte ortaya çıkan boyalı seramiklerin kökeninin Anadolu’ya dayandığının anlaşılması¹⁴⁶⁵ söz konusu kültürün Frig gibi etnik bir adla tanımlanmasını artık mümkün kılmamaktadır. Tüm etnik etiketten uzak, tarafsız bir terim olan “*Demir Çağı Kültürleri*” bu dönem için daha doğru bir tanımlama olarak gözükmektedir.

Kınık Höyük Demir Çağı seramikleri üzerine yaptığımız bu çalışmayla Demir Çağı’n bir takım problemlerine yanıtlar aranmış ancak kesin çözümlere ulaşılamamıştır. Diğer yandan, seramikler üzerinden bölgeler arası ilişkiler, etkileşimde bulunduğu kültür bölgeleri ve yerleşimin GTÇ’den EDÇ’ye geçişte bir süreklilik gösterdiği tespit edilebilmiştir. Elbette, ilerleyen yıllarda gerçekleşecek her çalışmadan elde edilecek yeni bulgular, ya yapılan tespitleri bir adım ileri götürecektir ya da geçerliliğini yitirecektir. Ancak, kuşkusuz Orta Anadolu Demir Çağı hakkında elde edilen her bilgi, kültürün bilinmeyenlerine ışık tutacak ve onu bir adım daha ileriye taşıyacaktır.

¹⁴⁶² Özgüç, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı*, 71; Akçay, 142 vd.

¹⁴⁶³ Geoffrey D. Summers, “East of Halys: thought on settlement patterns and historical geography in the late 2nd millennium and first half of the first millennium B.C.”, (ed. H. Bru-G. Labarre), *L’Anatolie des peuples, des cités et des cultures*, Paris 2014, 45.

¹⁴⁶⁴ Lorenzo d’Alfonso- Clelia Mora-M. E. Gorrini, “The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015), *Athenaeum* 104/2, Pavia 2016, 593.

¹⁴⁶⁵ Seeher “Hattuşa/Boğazköy’ün Yerleşim Tarihine Yeni Katkılar: Büyükkaya Kazılarında Toplu Bir Bakış”, 15-34.

KAYNAKÇA

- Adalı, Selim F., “Tugdamme and the Cimmerians: A Test of Piety in Assyrian Royal Inscriptions”, (Ed. L. Feliu, J. Llop, A. Millet Alba and J. Sanmartin), *Time and History in the Ancient Near East, Proceedings of the 56th Rencontre Assyriologique Internationale at Barcelona 26-30 July 2010*, Indiana, 2013, 587-593.
- Åkerström, Åke, *Die architektonischen Terrakotten Kleinasien*. Lund 1966.
- Akçay, Atakan, *Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında Tabal Ülkesi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Ankara 2011.
- Akkaya, Mustafa, “Objects Phrygiens en Bronze du Tumulus de Kaynarca”, *La Cappadoce Meridionale Jusqu’à La Fin De L’Epoque Romaine*, Edites par Brigitte Le Guen-Pollet et Olivier Pelon, 1991, 25-27.
- Aksoy, Behin, “Prehistoric and Early Historic Pottery of Bolkardağ Mining District”, *La Cappadoce Méridionale Jusqu’à La Fin De De L’époque Romaine Etat Des Recherches, éditées par Brigitte Le GUEN-POLLET et Olivier Pelon*, Paris 1991, 11-14.
- Akok, Mahmut, “Türk Tarih Kurumu Adına Konya Alaeddin Tepesinde 1941 yılında Yapılmış olan Arkeolojik Kazıda Elde Edilen Mimari Buluntular”, VII. *Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler I. Cilt*, Ankara, 1972, 60-63.
- Akurgal, Ekrem, *Phrygische Kunst*, Ankara 1955.
- Alp, Sedat, “Eine neue-glyphenhethitische Inschrift der Gruppe Kızıldağ-Karadağ aus der Nahe von Aksaray und die früher publizierten Inschriften derselben Gruppe. In Bittel”, (Ed. K., Houwink ten Cate, Ph. And Reiner, E.), *Anatolian Studies presented to Hans Gustav Güterbock on the occasion of his 65 th birthday*, İstanbul 1974, 17-27.

- Arcasoy, Ateş, *Seramik Teknolojisi*, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Anabilim Dalı Yayınları No:2, İstanbul 1983.
- Arslan, Nurettin, *Kilikya Bölgesi Demir Çağ Seramiği*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Konya 1998.
- Arslan, Nurettin, *Kilikya Demir Çağı Seramiği, İthal Boyalı Seramikler ve İlişkileri*, İstanbul 2010.
- Artel, Tarık, *Keramik ve Refrakter Malzeme*, Yapı Malzemesi, İstanbul 1969.
- Astour, Michael, “New Evidence on the Last days of Ugarit”, *AJA* 69, 1965, 253-258.
- Atlı, Nur Balkan - Binder, Didier, - Cauvin, Maria Claire, “The Aceramic Neolithic of Cenral Anatolia: Resent Finds in the Chipped Stone Industry “,(Eds. Güven Arsebük, Wulf Schirmer and Machteld Mellink), *In Light on Top of the Black Hill: Studies Presented to Halet Çambel*, İstanbul 1998, 81-94.
- Atlı, Nur Balkan - Binder, Didier, - Cauvin, Maria Claire, “Obsidian Sources, Workshops and Trade in Central Anatolia”, (Eds. M.Özdoğan & N. Başgelen), *Neolithic in Turkey*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1999, 133-145.
- Atlı, Nur Balkan - Binder, Didier, - Cauvin, Maria Claire – Faydalı, E., “1998 Kömürcü/Kaletepe Obsidiyen Atölyesi Kazısı”, *XXI. KST/ I*, Ankara 2000, 41-50.
- Atlı, Nur Balkan - Binder, Didier, “Les ataliers de taille d’obsidienne. Fouilles de Kümürcü-Kaletepe”, *Anatolia Antiqua IX*, 2001, 193-205.
- Azarpay, Guitty, *Urartian Arts and Artifact*, London 1968.
- Bahar, Hasan, *Demir Çağında Konya ve Çevresi*, Konya 1999.
- Bahar, Hasan-Koçak, Özdemir, *Eskiçağ Konya Araştırmaları 2. Neolitik Çağ’dan Roma Dönemi Sonuna Kadar*, Konya 2004.

- Baker, Heather D. – Collon, Dominique – Hawkins, John D. – Pollard, Tom – Postgate, John Nicholas. – Symington, Dorit - Thomas, David ,“Kilise Tepe 1994” *Anat.St. Vol.45*, 1995, 139-191.
- Balkan, Kemal - Sümer, Osman, “1967 yılı Hacibektaş (Suluca Karahöyük) Kazısı Önraporu” *TAD XVI-II*, Ankara 1968, 15-39.
- Balkan, Kemal - Sümer, Osman, “1968 yılı Hacibektaş Hüyüğü (Suluca Karahöyük) Ön Raporu” *TAD XVIII-I*, Ankara 1970, 37-49.
- Ballatti, Silvia - Balza, Maria Elena, “Kınık-Höyük and Southern Cappadocia (Turkey): Geo-Archaeological Activities, Landscapes and Social Spaces”, *Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie Band 207*, Bonn 2012, 93-104.
- Barnett, Richard D., “The Excavations of the British Museum at Toprak Kale, near Van”, *Iraq XII*, 1-43, 1950, 1-43.
- Barnett, Richard D., “Phrygia and The Peoples of Anatolia in The Iron Age/ II. The Newcomers and The Clash With Assyria”, *CAH, Volume II/2*, 1975 417-438.
- Bayburtluoğlu, İnci, “Eskiyapar Phryg Çağı” *VIII. TTK Cilt 1*, Ankara 1979, 293-303.
- Beal, Richard H. “Hittite Anatolia: A Political History” (Ed. Sharon R. Steadman-Gregory McMahon) *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia, 10.000-323 B.C.E.*, Oxford University Press, 2011, 579-603.
- Beckman, Gary J., *Hittite Diplomatic Texts*, Atlanta 1996.
- Belli, Oktay, “Nairi –Hubuşkia Ülkesi Araştırmaları”, *AST/ I*, İstanbul 1983, 31-40.
- Belli, Oktay, “Van ve Urartular”, *I. Van Gölü Havzası Sempozyumu*, İstanbul 2006,15-29.
- Belli, Oktay, *Urartu: Savaş ve Estetik*, İstanbul 2004.

- Berges, Dietrich - Nolle, Johannes, *Tyana, Archäologisch-historische Untersuchungen zum südwestlichen Kappadokien*, Band 55 I-II, Bonn 2000.
- Berndt-Ersöz, Susanne, "The Chronology and Historical Context of Midas", *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, 2008, 1-37.
- Beyer, Dominique, "From the Bronze Age to Iron Age at Zeyve Höyük/Porsuk: a Temporary Review", *Geo-Archaeological Survey in Northern Tyanitis and The Ancient History of Southern Cappadocia*, (Ed. Lorenzo d'Alfonso, Maria Elena Balza and Clelia Mora), Pavia 2010, 97-109.
- Bicai, Patricia Maynor, *The Pottery of Tyre*, England 1978.
- Bıçakçı, Erhan, "Tepecik-Çiftlik Höyüğü (Niğde) Kazısı Işığında Orta Anadolu Tarihöncesi Kùltürleri ile İlgili Yeni bir Değerlendirme", *TÜBA-AR IV*, 2001, 25-41.
- Bıçakçı, Erhan, "Tepecik-Çiftlik", *Vor der 12.000 Jahren in Anatolien Die ältesten Monumente der Menschheit*, Germany 2007, 470.
- Bilgi, Önder, "İkiztepe in the Late Iron Age", *Anat.St. Vol. 49*, 1999, 27-54.
- Bittel, Kurt, "Die James Simon-Grabung in Boğazköy September 1931", *MDOG/70*, 1932. 1-29.
- Bittel, Kurt - Güterbock, Hans-Gustav "Vorläufiger Bericht über die dritte Grabung in Boğazköy" *MDOG 72*, 1933, 1-53.
- Bittel K.- Güterbock H.G, "*Boğazköy I*", Neue Untersuchungen in der hethitischen Hauptstadt, Abh Berlin 1935.
- Bittel, Kurt - Naumann, Rudolf *Architektur, Topographie, Landeskunde und Siedlungsgeschichte. Boğazköy-Hattuša I*, Berlin 1952.
- Bittel, Kurt, *Hattusha: The Capital of the Hittites*. Oxford 1970.
- Bittel, Kurt, *Das Ende des Hethiterreiches aufgrund archaologischer Zeugnisse*, *Jb. Inst. Vorgeschichte der University Frankfurt*, 1977, 36-56.

- Blegen, Carl, *Troy I. General Introduction. The First and Second Settlements*, Princeton 1950.
- Boardman, John – Hayes, John, “Excavations at Tocræ I 1963-1965, The Archaic Deposits I”, *BSA Supp.*4, 1966, 111-115.
- Boer, Jan G. De, “The Kimmerian Invasions in Anatolia and the earliest Greek colonies in the Black Sea area”, *Eirene XLII*, 2006, 62-74.
- Boldrini, Sabrina, *Le ceramiche Ioniche*, 1994, 147-174.
- Bossert, Eva-Maria, “IV. Die Importierte Keramik aus den Phrygischen Schichten von Büyükkale (Boğazköy)”, *MDOG/94*, 1963, 53-71.
- Bossert, Eva-Maria, *Die Keramik Phrygischer Zeit von Boğazköy, Funde aus den Grabungskampagnen 1906, 1907, 1911, 1912, 1931-1939 und 1952-1960*, Berlin 2000.
- Breasted, James Henry, *Earlier Historical Records of Ramses III*, 1930.
- Brixhe, Claude, “Achéens et Phrygiens en Asie Mineure: approche comparative de quelques données lexicales”, *Sonderdruck aus: Novalis Indogermanica, Festschrift für Günter Neumann zum 80. Geburtstag*, Lekom Graz, 2002, 49-73.
- Bryce, Trevor, *The Kingdom of The Hittites, New Edition*, Oxford University Press, New York 2005.
- Burney, Charles A.-Lang, David M. *The Peoples of the Hills: Ancient Ararat and Caucasus*, London 1971.
- Cahill, Nicholas, “Lidya, Altın Mucize”, *Arkeoatlas, Son Tunç Çağı’ndan Hellenistik Döneme Anadolu’nun Arkeoloji Atlası*, 2012, 92-105.
- Caneva, Isabella- Koroğlu, Gülgün-Koroğlu, Kemalettin- Özaydın, Talay “2003 Yılı Yumuktepe Höyüğü Kazıları”, 26. *KST/2*, Ankara 2005, 203-214

- Casabonne, Olivier, “The Formation of Cappadocia: Iranian Populations and Achaemenid Influence”, (Ed. I. Delemen şn collaboration with O. Casabonne-Ş. Karagöz-O. Tekin), *The Achaemenid İmpact on Lacal Populations and Cultures in Anatolia*, 2007, 103-106
- Cook, Robert Manuel, *Greek Painted Pottery*, London 1972.
- Cook, Robert Manuel – Dupont, Pierre, *East Greek Pottery*, London and New York 1998.
- Coşkun, Gökhan, “Attic Pottery From Seyitömer Höyük/Seyitömer Höyük Attika Seramikleri”, *TÜBA-AR 13*, 2010, 61-76.
- Coşkun, Gökhan, “Achaemenid Bowls from Seyitömer Höyük” *OLBA XIX*, Mersin 2011, 57-80.
- Coşkun, Gökhan “Akhaemenid Dönem Yerleşimi (III. Tabaka)” (Ed. N. Bilgen) *Seyitömer Höyük I*, İstanbul 2015, 35-60.
- Courty M. A., “İdentification of Wheel Throwing on thebasis of Ceramic Surface Feature sand Microfabrics”, *Journal of Archaeological Science*,1995,17-50.
- Crespin, Anne-Sophie, “Between Phrygia and Cilicia: The Porsuk Area at the Beginning of the İron Age”, *Anatolian Iron Age 4. Proceedings of the Fourth Anatolian İron Ages Colloquiu Held at Mersin, 19-23 May 1997*, Ankara 1999, 61-71.
- Cummer, Willson W. “İron Age Pottery from Akalan”, *ISTMITT Band 26*, Tübingen 1976, 31-39
- Curtius Ludwig, *Kleine Funde aus Kleinasien, in Meine Vorderasienexpedition 1906 und 1907*, Bd. I, hrsg. von Grothe, H. 2 vols. Karl W. Hiersemann, Leipzig 1911.
- Czichon, Rainer, “Çalışma Raporu 2006”, (www.nerik.de)

- Çakalgöz, Sema *Seyitömer Höyüğü Kazıları Işığında Eskişehir, Afyon, Kütahya çevresinde Bulunan Frig Keramiği*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir 2011.
- Çınaroğlu, Aykut, “Tepebağları Kazısında Demir Devri” *VII. TTK, Cilt I*. Ankara 1979, 215-218.
- Çınaroğlu, Aykut, “Kemerhisar-Ambartepe 1986 Kazısı”, *IX. KST/ I*, Ankara 1987, 351-360.
- Çınaroğlu, Aykut – Genç, Elif, “Alaca Höyük 2001 Yılı Kazı Çalışmaları”, *24. KST/2*, Ankara 2003, 509-518.
- Çilingiroğlu, Altan, *Urartu ve Kuzey Suriye Siyasal ve Kültürel İlişkileri*, 1984.
- Çilingiroğlu, Altan, *Urartu Krallığı: Tarihi ve Sanatı*, İzmir 1997.
- Çilingiroğlu, Altan- Salvini, Mirjo, “When was the castle of Ayanis built and what is the meaning of the Word “suri”?” , *Anat. St. Vol. 49, I. Cilt*, 1999, 55
- D’Alfonso, Lorenzo, “Viaggi anatolici, dell’Università di Pavia, Rapporto preliminare della prima campagna di ricognizione archeologica nella Tyanide settentrionale”, *in Athenaeum XCV*, 2007, 819-836.
- D’Alfonso, Lorenzo, “Archaeological Survey in Northern Tiyanitis Preliminary Report of First Campaing (2006), of the University of Pavia”, *25. AST/ 3*, Ankara 2008, 1-12.
- D’Alfonso, Lorenzo,-Cleio, Mora, “Viaggi anatolici, dell’Università di Pavia, Rapporto preliminare della prima campagna di ricognizione archeologica nella Tyanide settentrionale” *in Athenaeum XCVI*, 2008, 825-840.
- D’Alfonso, Lorenzo,-Cleio, Mora, “Viaggi anatolici, dell’Università di Pavia, Rapporto preliminare della prima campagna di ricognizione archeologica nella Tyanide settentrionale” *in Athenaeum XCVII*, 2009, 645-655.

D'Alfonso, Lorenzo,-Cleio, Mora, "Viaggi anatolici, dell'Universita di Pavia, Rapporto preliminare della prima campagna di ricognizione archeologica nella Tyanide settentrionale", *Athenaeum* *XCVIII*, Pavia 2010, 569-581.

D'Alfonso, Lorenzo,-Cleio, Mora, "Viaggi Anatolici»Dell'universita' Di Pavia RapportoPreliminare Della Quarta Campagna DiRi cognizione Archeologicanelle Tyanitide Settentrionale", *Athenaeum* *Volume Novantottesimo II*, Pavia 2010, 569-576

D'Alfonso, Lorenzo, "Geo-Archaeological Survey in Northern Tyanitis and The Ancient History of Southern Cappadocia", *Studia Mediterranea* 22, (Ed. Lorenzo d'Alfonso, Maria Elena Balza and Clelia Mora), Pavia 2010, 27-52.

D'Alfonso, Lorenzo,-Cleio, Mora- Pieri, Bianca Tomassini, "Il passaggio dall'eta del Tardo Bronzo all'eta del Ferro in Cappadocia meridionale", in *S. Mazzoni, F. Pecchioli Daddi, G. Torri e A. D'Agostino Ricerche italiane in Anatolia, Risultati delle attivita sul campo per la ata del Bronzo e del Ferro*, Roma 2011, 69-109.

D'Alfonso, Lorenzo,-Cleio, Mora, "Il progetto Kınık Höyük, Missione Archeologica e Ricerche Storiche in Capadocia Meridionale (Tuchia), *Athenaeum* *I-II*, Pavia 2012, 529-540.

D'Alfonso, Lorenzo,-Cleio, Mora, "Missione archeologica in Cappadocia meridionale: campagna 2010", *Athenaeum* 99, Pavia 2011, 549-564.

D'Alfonso, Lorenzo, "Excavations at Kınık Höyük: A Preliminary Report on The First Campaing (Aug.-Oct. 2011), 34. *KST/ 1*, 2012, 387-398

D'Alfonso, Lorenzo,-Işıklı, Mehmet, "Kınık Höyük, Kapadokya'da Yeni Bir Kazı", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, *Sayı 139*, 2012, 16-26.

D'Alfonso, Lorenzo,- Ergürer, Hatice, "Archaeological Excavations at Kınık Höyük/Kınık Höyük 2011-2012 Yılı Kazıları", 35. *K.S.T/ 3*, 2013, 36-52

- D'Alfonso, Lorenzo, "Ninfee in Cappadocia", *L'officina Dello Sguardo scritti in omore di Maria Andalaria, a cura di Giulia Bordi, Iole Carlettini, Maria Luigia Fobelli, Maria Raffaella Menna, Paola Pogliani*, Italy 2014, 611-618.
- D'Alfonso Lorenzo - Ergürer, Hatice "Güney Kapadokya'da Demir Çağına Işık Tutacak Bir Arkeolojik Yerleşimin Keşfi: Kınık Höyük" (Ed. H.Kasapoğlu-M.A.Yılmaz) *Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 40. Yıl Kuruluş Armağanı*, Ankara 2014, 325-337
- D'Alfonso, Lorenzo - Highcock, Nancy- Lanaro, Anna – Matessi, Alvise – Pieri, B. Tomassini - Tektaş, Murat, Trameri, Andrea, "Kınık Höyük (Niğde), 2013 Yılı Kazısı", 36. KST/2, Ankara 2014, 489-516.
- D'Alfonso, Lorenzo -Maria Elena Gorrini-Clelia Mora, "Archaeological Excations at Kınık Höyük Preliminary Report of the Third Campaign (2013), *Athenaeum* 102, Pavia 2014, 565-585.
- D'Alfonso, Lorenzo -Maria Elena Gorrini-Clelia Mora, "Archaeological Excavations at Kınık Höyük-Niğde, Preliminary Report of The Fourth Campaign (2014)", *Athenaeum* 103/2, Pavia 2015, 626-627
- D'Alfonso, Lorenzo -Maria Elena Gorrini-Clelia Mora, "The Early Iron Age and Hellenistic Period at Kınık Höyük, South Central Anatolia, Report of the 5th campaign (2015), *Athenaeum* 104/2, Pavia 2016, 589-603.
- D'Alfonso, Lorenzo, "Early and Middle Iron Age Pottery".
- Darga, A. Muhibbe, "Karatepe-Azatiwattaya Kalesinin Çanak Çömlek Buluntuları", *An. Ar, Prof. Dr. U. Bahadır Alkım Hatıra Sayısı X*, 1986, 371-400.
- Delaporte, Louis, *Malatya Arslantepe*, Paris 1940.
- Delougaz, Pinhas, *Pottery from Diyala Region*. The University of Chicago, OIP, Vol. LXII, Chicago 1952.

- Demirel, Serkan, “Hitit-Kaşka İlişkilerinde Yanıtı Aranmış Bazı Sorular/Some Questions of Required Reponse About Hittite-Kaşka Relations”, *Akademik Bakış, Cilt 6, Sayı 12*, 2013, 193-203.
- DeVries, Keith, “The Attic Pottery from Gordion”, *Athenian Potters and Painters, The Conference Proceedings*, Edited by John H. Oakley, William D. E. Coulson, Olga Palagia, Oxbow Monography 67, 1997, 447-455.
- DeVries, Keith, “New Dates for Iron Age Gordion”, *Antiquity Vol. 77 No. 296*, 2003, 1-6.
- DeVries, Keith, “Greek Pottery and Gordion Chronology”, (Ed. Lisa Kealhofer), *Archaeology of Midas and The Phrygians Recent Work at Gordion*, 2005, 36-55.
- DeVries, Keith, “The Date of The Destruction Level at Gordion: Imports and The Local Sequence”, *Ancient Near Eastern Studies, Supplement 20, Anatolian Iron Ages 6*, Edited Altan Çilingiroğlu and Antonio Sagona, 2007, 79-101
- DeVries, Keith – Sams, G. Kenneth – Voigt, Mary M. “Gordion re-dating” (Ed. A.Çilingiroğlu-G. Darbyshire) *Anatolian Iron Ages 5, The proceedings of the Fifth Anatolian Iron Ages Colloquim held at Van, 6-10 August 2001, The British Institute of Archaeology at Ankara* 2005, 45-46.
- DeVries, Keith – Sams, G. Kenneth – Voigt, Mary M. “New Dates for Iron Age Gordion”, *Antiquity Vol. 77, No. 296*, 2003, 2-6.
- Dinarlı, Gözde, Gözde Dinarlı, *Oluz Höyük Demir Çağı Bitkisel Bezemeli Çanak-Çömleği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, İstanbul 2013.
- Dönmez, Şevket, “Samsun Asarağaç Kalesi”, *Anadolu Araştırmaları XVI*, İstanbul 2002, 133-144.
- Dönmez, Şevket, “Yeni Bulgular Işığında Orta Karadeniz Bölgesi Çanak-Çömleğine Bir Bakış”, *Anadolu/Anatolia 24*, 2003, 1-17.

- Dönmez, Şevket, “Akalan Hakkında Yeni Gözlemler”, *An.Ar. 17-1*, İstanbul 2004, 67-91.
- Dönmez, Şevket, “Orta Karadeniz Bölgesi’nde Önemli Bir Demir Çağı Yerleşmesi: Lâdik-Köyiçi Tepesi/Ikizari”, *An.Ar. 18-1*, İstanbul 2005a, 65-109.
- Dönmez, Şevket, “Amasya province in the Iron Age”, *Anatolian Iron Ages 5 Proceedings of the Fifth Anatolian Iron Ages Colloquium held at Van, 6-10 August 2001*, Ed. A. Çilingiroğlu and G. Darbyshire, Ankara 2005b, 65-74.
- Dönmez, Şevket- Naza-Dönmez, E.Emine “Amasya-Oluz Höyük Kazısı 2007 Dönemi Çalışmaları: İlk Sonuçları” *Belleten LXXIII*, 2009, 395-421
- Dönmez, Şevket, “Yeni Arkeolojik Gelişmeler Işığında Orta Karadeniz Bölgesi Demir Çağı Kültürüne Genel Bir Bakış” *An.Ar. XIX-2006*, İstanbul 2010, 137-196.
- Dönmez, Şevket, “Oluz Höyük 2007 ve 2008 Dönemi Çalışmaları: Değerlendirme ve Sonuçları” (Ed. Şevket Dönmez) *Kaşku Ülkesi’nin Önemli Kenti, Amasya-Oluz Höyük. 2007-2008 Dönemi Çalışmaları Genel Değerlendirmeler ve Ön Sonuçlar*, Ankara 2010, 59-69.
- Dönmez, Şevket “Oluz Höyük Kazısı Üçüncü Dönem (2009) Çalışmaları Değerlendirmeler ve Sonuçlar” *Colloquium Anatolicum/Anadolu Sohbetleri IX*, İstanbul 2010, 275-306.
- Dönmez, Şevket “Avrasyalı Savaşçı-Atlı Göçebeler’in Karadeniz Bölgesi’ndeki Varlıklarına Ait Yeni Kanıtlar” (Ed. A. Öztan-Ş. Dönmez) *Karadeniz’den Fırat’a Bilgi Üretimleri-Önder Bilgi’ye Armağan Yazılar*, Ankara 2011, 129-146
- Dönmez, Şevket “Oluz Höyük Kazısı Altıncı Dönem (2012) Çalışmaları: Değerlendirmeler ve Sonuçlar” *Colloquium Anatolicum/Anadolu Sohbetleri XII*, İstanbul 2013, 165-192.
- Dönmez, Şevket, “Oluz Höyük: Kuzey-Orta Anadolu’nun Krâli Pers Merkezi” (Ed. Ş. Dönmez) *Güneş Karadeniz’den Doğar/Lux ex Ponto Euxino, Sümer*

Atasoy'a Armağan Yazılar/Studies Presented in Honour of Sümer Atasoy, Ankara 2013, 103-140.

Dönmez, Şevket, “Ön Tarih ve Klasik Dönemlerde Amasya: Güncel Arkeolojik Bulgular”, *TÜBA-AR 16*, İstanbul 2013, 21-56.

Dönmez, Şevket, “Oluz Höyük Kazıları Işığında Kuzey-Orta Anadolu (Pontika Kappadokia) Akhaimenid Varlığına Güncel Bir Bakış”, *TÜBA-AR 18*, İstanbul, 2015, 71-107

Dolunay, Necati, “Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Çankırı Kapı Hafriyatı”, *Belleten Cilt: V*, 1941, 261-264.

Drews, Robert *The end of The Bronze Ages: Changes in Warfare and the Catastrophe ca. 1200*, Princeton University, 1993.

Dupre, Sylvestre, *Porsuk I. La Ceramique de L'Age Dur Bronze et de L'Age du Fer*, Paris, 1983

Durbin, Gail E.S. “Iron Age Pottery from the Provinces of Tokat and Sivas”, *Anat.St. Vol. 21*, 1971. 99-124.

Durukan, Murat-Alkaç, Erkan “Nagidos Arkaik Dönem Seramikleri”, (Ed. Serra Durugöl), *Dağlık Kilikya da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları Nagidos/Results of an Excavation in an Ancient City in Rough Cilicia*, 2007, 114

Dusinberre, Elspeth R. M, “Satrapal Sardis: Achaemenid Bowls in an Achaemenid Capital”, *AJA Vol. 103, No.1*, 1999, 73-102.

Dusinberre, Elspeth R. M, *Aspects of Empire in Achaemenid Sardis*, Cambridge University Press 2003.

Echt, Rudolf, *Kamid el-Löz, 5: DieStratigraphie*, Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde 34, Bonn 1984.

Edgerjon, William F. - Wilson, John A., *Historical Recorded of Ramesses III*, 1936.

- Edwards, G. Roger “ Gordion Reports, 1958”, *TAD Sayı: IX-1*, 1959, 12-13.
- Eichmann, Ricardo, *Uruk. Die Stratigraphie. Ausgrabungen in Uruk-Warka End bericht* 3, Berlin, 1989.
- Emre, Kutlu, “Sultanhanı Höyüğünde 1971-1972 yıllarında Yapılan Kazılar” *Anadolu (Anatolia) XV*, Ankara 1973, 87-118.
- Erdem, Aylin, *Doğu Anadolu’da Demir Çağ Yivli Keramik Geleneği*, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir 2009.
- Erdem Aylin Ü. - Konyar, Erkan “Urartu Çanak Çömleği/Urartian Pottery” (Ed. K. Köroğlu-E. Konyar) *Urartu, Doğu’da Değişim-Transformation in the East*, , İstanbul 2011, 268-287.
- Eroğlu, Engin, “Ege Göçleri ve I. Binde Anadolu”, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 1, Sayı 1*, 2014, 43-55.
- Erzen, Afif, *Doğu Anadolu ve Urartular*, 1992.
- Esin, Ufuk - Gülçur, Sevil - Kurar, Hikmet, “Aksaray, Nevşehir, Niğde İlleri 1996 Orak Yüzey Araştırması”, *AST 15/2*, Ankara, 1998, 233-246
- Esin, Ufuk- Harmankaya, Savaş, “Aşıklı Höyük”, (Ed. M. Özdoğan, ve N. Başgelen), *Anadolu’da Uygarlığın Doğuşu ve Avrupaya Yayılımı, Türkiye’de Neolitik Dönem Yeni Kazılar, Yeni Bulgular, Arkeoloji ve Sanat Yayınları*, İstanbul, 2007, 255-272.
- Faulkner, Raymond O., “Egypt: From the Inception of the Nineteenth Dynasty to the Death of Ramesses III, *CAH, Volume II/2*, 1975, 217-407.
- Fellows Charles, *A Journal Written During an Excursion in Asia Minor*, London 1838.
- Fischer, Franz, *Die Hethitische Keramik von Boğazköy*, Verlag Gebr. Mann, Berlin 1963.
- Frankfort Henri, *Studies in Early Pottery of the Near East II: Asia, Europe and the Aegean, and their Earliest Interrelations*, Royal Anthropological Institute Occasional Papers 8, London 1927.

- Freu, Jacques, “Des Grands Rois de Tarhuntašša aux Grands Rois de Tabal”, *Res Antiquae*, 2, 2005, 399-418.
- French, Elizabeth. “A Reassessment of the Mycenaean Pottery at Tarsus”, *Anatolian Studies*, Vol 25, 1975, 53-75.
- Freestone Ian, C., “Ceramic Petrography”, *American Journal of Archaeology*, Vol. 99 No.1, 1995, 111- 115.
- Furtwängler, A. E. – Kienast, E., *Der Nordbau im Heraion von Samos, Samos III*, 1989, 81.
- Gabriel, Albert, *Phrygie Exploration Archeologique, La Cite de Midas Topographie Le Site et Les Fouilles, Tome II*, Institut Français D’archeologie De Stamboul 1952.
- Gabriel, Albert, *Phrygie Exploration Archeologique, La Cite de Midas Architecture, Tome IV*, Institut Français D’archeologie De Stamboul 1965.
- Garstang, John, *Prehistoric Mersin, Yümük Tepe in Southern Turkey; the Neilson Expedition in Cilicia*. Oxford 1953.
- Gasche, Hermann – Tunca, Önhan “Guide to Archaeostratigraphic Classification and Terminology: Definitions and Principles” *Journal of Field Archaeology*, Vol. 10/3, 1983, 325-335.
- Gates, Marie-Henriette, “Archaeology in Turkey”, *AJA* Vol. 101 No.2, 1997, 241-305.
- Gates, Charles “Kinet Höyük (Classical Issos), A Harbor Town in Southeast Cilicia during the Persian and Hellenistic Periods”, *Journal of Eastern Mediterranean Archaeology & Heritage Studies*, Vol. 3 No. 2, 2015, 81-104
- Genouillac, Henri de, *Ceramique cappadocienne: inventoriée et décrite avec une introduction*, 2 vols, Paris 1926.
- Genz, Hermann, “The Early Iron Age in Central Anatolia in Light of Recent Research”, *Near Eastern Archaeology*, Vol. 63, No. 2, *Ethnoarchaeology II*, 2000, 111.

- Genz, Hermann, "Die Eisenzeit in Zentralanatolien im Lichte der keramischen Funde vom Büyükkaya in Bogazköy/Hattusa", *TÜBA-AR* 3, 2000, 35-54.
- Genz, Hermann, "Iron Age Pottery from Çadır-Höyük", *Anatolica* XXVII, 2001, 159-170
- Genz, Hermann, "The Early Iron Age in Central Anatolia", (Ed. B.Fischer-H. Genz-E. Jean-K.Köroğlu) *Identifying Changes: The Transition from Bronze Age to Iron Ages in Anatolia an its Neighbouring Regions, Proceedings of the International Workshop*, , İstanbul 2003, 179-192.
- Genz, Hermann, "Früheisenzeitliche Keramik von Büyükkale in Boğazköy/Hattuša" *ISTMITT Band* 53, 2003, 113-129.
- Genz, Hermann, *Büyükkaya I. Die Keramik der Eisenzeit, Funde Aus den Grabungs Kampagnen 1993 bis 1998*. 2004.
- Genz, Hermann, "Erste Ansätze zu einer Chronologie der frühen Eisenzeit in Zentralanatolien" (Ed. M. Novak, F. Prayon, A.M. Wittke) *Die Außenwirkung des späthethitischen Kulturraumes, : Güteraustausch, Kulturkontakt, Kulturtransfer : Akten der zweiten Forschungstagung des Graduiertenkollegs "Anatolien und seine Nachbarn" der Eberhard-Karls-Universität Tübingen (20. bis 22. November 2003)*. Münster: Ugarit-Verlag 2004, 219-236.
- Genz, Hermann, "Thoughts on the origin of the Iron Age pottery traditions in central Anatolia", *Anatolian Iron Ages 5*, Proceedings of the Fifth Anatolian Iron Ages colloquium held at Van, 6-10 August 2001, Edited by A. Çilingiroğlu and G. Darbyshire, Ankara 2005, 75-84.
- Genz, Hermann, "Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich Der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000" (Ed. J. Seeher) *Ergebnisse der Grabungen an den Ostteichen und am mittleren Büyükkale-Nordwesthang in den Jahren 1996-2000, Boğazköy-Berichte* 8, Mainz am Rhein 2006, 98-158.

- Genz, Hermann, "Late Iron Age Occupation on The Northwest Slope at Boğazköy" (A. Çilingiroğlu-A.Sagona) *Anatolian Iron Ages 6, The Proceedings of the Sixth Anatolian Iron Ages Colloquium held at Eskişehir, 16-20 August 2004*, Peeters 2007, 135-151.
- Genz, Hermann "The Iron Age in Central Anatolia" (Ed. G. Tsetskhladze) *The Black Sea, Greece, Anatolia and Europe in The First Millennium BC, Colloquia Antiqua 1*, 2011, 331-368.
- Gjerstand, Einar, "Cilician Studies", *Revue Archéologique* 6. 3, 1934, 155-203.
- Gjerstand, Einar, *The Cypro-Geometric, Cypro-Archaic and Cypro-Classical Periods, The Swedish Cyprus Expedition Vol. IV, Part II*, Stockholm, 1948.
- Grave, Peter-Kealhofer, Lisa-Marsh, Ben-Sams, G.Kenneth-Voigt, Mary-DeVries, Keith "Ceramic production and provenience at Gordion, Central Anatolia", *Journal of Archaeological Science* 36, 2009, 2162-2176.
- Grayson, Albert Kirk, "Tiglath-pileser III to Sargon II (744-705 B.C.) *CAH III/1, The Assyrian and Babylonian Empires and Other States of the Near East, from the Eighth to the Sixth Centuries B.C., Second edition*, 1991, 71-102.
- Greenewalt, Crawford H., "Ephesian Ware", *California Studies in Classical Antiquity Vol. 6*, 1973, 114.
- Greenewalt, Crawford H., "*When a Mighty Empire was Destroyed: The Common Man at the Fall of Sardis ca. 546 B. C.*", 1992, 252 (242-272)
- Greenewalt, Crawford H., "Croesus of Sardis and the Lydia Kingdom of Anatolia", *Civilization of the Ancient Near East*, 1995, 1173-1183.
- Greenewalt, Crawford H., "Sardis: A First Millenium B. C. E. Capital in Western Anatolia", (Ed. Sharon R. Steadman and Gregory McMahon), *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, 2011, 1112-1130.

- Goldman, Hetty, *Excavations at Gözlü Klu Tarsus Volume I*, 1950.
- Goldman, Hetty, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, Volume III/ The Iron Age*, Princeton University Press, 1963.
- Gorny, Ronald L., “The 2002-2005 Excavation Seasons at Çadır Höyük The Second Millennium Settlements”, *Anatolica XXXII*, 2006, 29-54.
- Gorny, Ronald L., “Çadır Höyük”, *The Oriental Institute 2006-2007 Annual Reports*, 2007, 18-33.
- Gorny, Ronald L.- McMahon, Gregory - Paley, Samuel- Lisa Kealhofer, “The Alishar Regional Project 1994”, *Anatolica No. XXI*, 1995, 65-100
- Gorny, Ronald L.- McMahon, Gregory - Paley, Samuel- Steadman, Sharon- Verhaaren, Bruce “The 2000 and 2001 seasons at Çadır Höyük in Central Turkey: A Preliminary Report” *Anatolica XXVII*, 2002, 109-136
- Gündoğdu, Cengiz, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu*, 2014
- Gülçur, Sevil “The Chalcolithic Period in Central Anatolia Aksaray-Niğde Region”, *Origini XXIV, Nuova Serie V*, 2012, 213-227.
- Gür, Barış, *Tunç Çağı’nı Sona Erdiren Halklar-Deniz Kavimleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2012.
- Gürtekin-Demir, Gül, “Wild Goat Style Pottery from Daskyleion”, *Arkeoloji Dergisi IV*, 1996, 87-95.
- Gürtekin-Demir, Gül, “An Eastern Mediterranean Painting Convention in Western Anatolia: Lydian Black-on-Red”, *Orientalia Lovaniensia Analecta 202, Intercultural Contacts in The Ancient Mediterranean*, 2011, 368-371
- Hachmann, Rolf *Vademecum der Grabung Kamid-el-Lōz*, Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde 6. Rudolf Haberlt Verlag, Bonn 1969.
- Hamilton, William J. *Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia; with Some Account of Their Antiquities and Geology*, Vol. I, London, 1842

- Hanfmann, George M.A, On Some Eastern Greek Vases found at Tarsus, *The Aegean and the Near East Studies Presented to Hetty Goldmann*, 1956, 165-184
- Hanfmann, George M.A, “The Iron Age Pottery of Tarsus” (Ed. H. Goldman) *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, Volume III Text-Plates, The Iron Age*, Princeton, New Jersey 1963, 18-160.
- Hansen, Connie K. - Postgate, J.Nicolas “The Bronze to Iron Age Transition at Kilise Tepe” *Anat.St. Vol. 49. Anatolian Iron Ages 4. Proceedings of the Fourth Anatolian Iron Ages Colloquium Held at Mersin, 19-23 May 1997* (1999), 111-121.
- Hansen, Connie - Postgate, Nicholas “Pottery from Level II”, *Excavation at Kilise Tepe 1994-1998 From Bronze Age to Byzantine in Western Cilicia, Volume : Text*, Edited by Nicholas Postgate and David Thomas, British Institute at Ankara 2007, 343-370.
- Hansen, Connie - Postgate, Nicholas “Pottery from Level II”, *Excavation at Kilise Tepe 1994-1998 From Bronze Age to Byzantine in Western Cilicia, Volume II: Appendices, References & Figures*, Edited by Nicholas Postgate and David Thomas, British Institute at Ankara 2007, 705-753.
- Harl, Kenneth W. “The Greeks in Anatolia: From The Migrations to Alexander The Great”, (Ed. S. R. Steadman and G. McMahon), *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, 2011, 752-774.
- Harris, Edward C. , *Principles of Archaeological Stratigraphy*, London 1989.
- Haspels, Caroline Henriette Emilie, *Phrygie Exploration Archeologique La Cite de Midas Ceramique et Trouvailles Diverses*, Institut Français D’archeologie De Stamboul Paris 1951.
- Haspels, Caroline Henriette Emilie, *The Highlands of Phrygia Sites and Monuments, Vol. II*, New Jersey 1971.

- Hawkins, John David “The Neo-Hittites States in Syria and Anatolia” *CAH III/1, The Prehistory of the Balkans, the Middle East and the Aegean World, Tenth to Eighth Centuries BC, Second edition*, 1982, 372-441
- Hawkins, John David “Anatolia: The end of the empire and after” *Die nachöstlichen Kulturen und Griechemland an der Wende vom 2. Zum 1. Jahrtausend v. Chr. Kolloquium des Sonderforschungsbereiches 295 “Kulturelle und sprachliche Kontakte” der Johannes Gutenberg-Universität Mainz, 11-12 Dezember 1998*. 143-151.
- Hawkins, John David, “Some Historical Problems of the Hieroglyphic Luwian Inscriptions”, *Anat. St.*, Vol. 29, 1979, 153-167.
- Hawkins John David – Postgate, J. Nicolas “Tribute from Tabal” *State Archives of Assyria Bulletin* 2, 1988, 31-40
- Hawkins, John David, The new inscription from Südburg of Boğazköy-Hattuša, *AA*, 1990, 305-314.
- Hawkins, John David, “The End of The Bronze Age in Anatolia: New Light From Recent Discoveries”, *Anatolian Iron Ages* 3, 1994, 91-94.
- Hawkins, John David, *Corpus of Hieroglyphic Luwian Inscriptions Volume I, Inscriptions of the Iron Age Part 2*, Berlin-Newyork 2000.
- Hawkins, John David, “Cilicia, the Amuq, and Aleppo: New Light in a Dark Age”, *Near Eastern Archaeology* 72, 2009, 164–173.
- Hellmuth, Anja, “The Chronological Setting of the so-called Cimmerian and Early Scythian Material from Anatolia” *A Re-Assessment of Iron Ages Chronology in Anatolia and Neighbouring Regions*, *ANES* 45, 2008, 102-122.
- Henrickson, Robert C. “Politics, Economics, and Ceramic Continuity at Gordion in The Late Second and First Millenia B.C.” (Ed. W.D. Kingery) *Social and Cultural Contexts of New Ceramic Technologies, Ceramics and Civilization VI.*, American Ceramic Society, Ohio 1993, 89-176.

Henrickson, Robert C. "Continuity and Discontinuity in the Ceramic Tradition of Gordion During The Iron Age", *Anatolian Iron Age 3, The Proceedings of the Third Anatolian Iron Ages Colloquium held at Van, 6-12 August 1990*, (Ed. A. Çilingiroğlu and D. H. French), Ankara 1994, 95-129.

Henrickson, Robert C.-Voigt, Mary M. "The Early Iron Age at Gordion: The Evidence From The Yassihöyük Stratigraphic Sequence" (Ed. N.Tuna-Z. Aktüre-M.Lynch), *Thracians and Phrygians: Problems of Parallelism*, Ankara 1998, 79-106.

Herodotos, *Herodot Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Çeviren: Müntekim Ökmen.

Highcock, Nancy- Crabtree, Pam- Campana, Douglas V.- Capardoni, Marco- Lanaro, Anna- Matessi, Alvize- Miller, Naomi F.- Strosahal, Philip-Trameri, Andrea- D'Alfonso, Lorenza, "Kınık Höyük, Niğde: A new Archaeological Project in Sounthern Cappadocia", (Ed. S. R. Steadman abd G. McMahon), *The Archaeology of Anatolia: Recent Discoveries (2011-2014) Volume 1*, Cambridge 2015, 98-126.

Horejs, Barbara, "Possibilities and Limitations in Analysing Ceramic Wares" (Ed. B. Horejs-R. Jung- P.Pavuk), *Analysing Pottery, Processing-Classification-Publication*, Bratislava 2010, 15-27.

Hrouda, Barthel, *Tell Halaf, Berlin* 1962.

Hrouda, Barthel, "Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungsergebnisse auf dem Sirkeli Höyük/Südtürkei von 1992-1996", *İst. Mitt.* 47, Tübingen 1997, 91 150.

Hulthén, Birgitta, *On Documentation of Pottery*, Lund 1974.

Hürmüzlü, Bilge, *Klazomenai-Akpınar Nekropolisi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir 2003.

Işıklı, Mehmet, *Yeni Asur Dönemi'nde Asur Devleti'nin Kuzey Yayılımı ve Bu Yayılımın Siyasi ve Ekonomik Nedenleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1998.

Mehmet Işıklı, The Results of Survey in the Environs of Urartian Fortrees of Altıntepe in Erzincan Eastern Anatolia (The Investigations of Public Settlement Areas and the Observations on Post-Urartian Period), *Proceeding of the 6th ICAANE*, Volume 2. Wiesbaden 2010, 276 265-278.

İren, Kaan, *Aiolische Orientalisierende Keramik*, İstanbul 2003.

Janeway, Brian, *Cultural Transition in the Northern Levant during the Early Iron Age as Reflected in the Aegean-Style Pottery at Tell Tayinat*, Doctor of Philosophy Department of Near and Middle Eastern Civilizations University of Toronto 2013.

Jasink, Anna Margherita, *Gli Stati Neo-Ittiti, Analisi Delle Fonti Scritte E Sintesi Storica*, *Studia Mediterranea* 10, Pavia 1995, 128.

Jones, R. E. *Greek and Cypriot Pottery: are view of scientific studies*, Athens 1986.

Kalkan, Hatice, *M.Ö. 6-4. Yüzyıllarda Doğu Anadolu: Arkeolojik Veriler Işığında Tarihsel ve Kültürel Değerlendirme*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir 2008.

Kantor, Helana, *Plant Ornament. Its Origin and Developmant in the Ancien Near East*, tesi didottoranto, Oriental İnstitute of Chicago, 1945, 809-839
(pubblicata online nel 1999: (<http://oi.uchicago.edu>))

Kaplan, Mehmet – Arıkan, Pervin – Kalaycı, Yakup - Şenyurt S.Yücel - Akçay Atakan - Kamış Yalçın, “İnorganic Paint Pigment Analysis in Ovaören Ceramics by Micro XRF Spectrometry”, *International İnterdisciplinary Journal of Secientific Research Vol. 1, No. 1*, 2014, 158-164.

- Karaosmanoğlu, Mehmet - Korucu, Halim “Altıntepe’den Bir Frig Seramiği”, (Ed. O. Tekin–M. H. Sayar–E.Konyar) *Tarhan Armağanı, M. Taner Tarhan’a Sunulan Makaleler*, 2013, 233-238
- Karaosmanoğlu, Mehmet - Korucu, Halim “Erzincan Ovasındaki Geç Demir Çağ Seramiklerinin Değerlendirilmesi” (Ed. M.İşıklı-B.Can) *Uluslararası Doğu Anadolu Güney Kafkasya Kültürleri Sempozyumu-Bildiriler II/International Symposium on East Anatolia South Caucasus Cultures- Proceedings II*, Cambridge Scholars Publishing, 2015, 132-147.
- Kealhofer, Lisa - Grave, Peter “The Iron Age on The Central Anatolian Plateau” (Ed. Sharon R. Steadman-Gregory McMahon) *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia, 10.000-323 B.C.E. , Oxford University Press*, 2011, 415-442.
- Kenyon, Kathleen, *Beginning in Archaeology*, London 1953.
- Khatchadourian, Lori, *Social Logics Under Empire: The Armenian ‘Highland Satrapy’ and Achaemenid Rule, ca. 600-300 BC*, Doctor of Philosophy, Classical Art and Archaeology in the Universty of Michigan 2008.
- Khatchadourian, Lori “The Iron Age in Eastern Anatolia” (Ed. Sharon R. Steadman-Gregory McMahon), *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia, 10.000-323 B.C.E. , Oxford University Press* 2011, 464-499.
- Kitchen Kenneth A., *Ramesside İnscriptions IV*, 1968.
- Kohler, Ellen L., *The Lesser Phrygian Tumuli Part I The İnhumation, The Gordion Excavations (1950-1973) Final Reports Volume II*, Edit. G.K. Sams, University Museum, Pennsylvania 1995.
- Koşay, Hamit Z. “Atatürk Gazi Orman Fidanlığında Bulunan Eserler”, *Türk Tarih, Arkeologya ve Etnografya Dergisi*, Sayı: I, 1933, 5-21.
- Koşay, Hamit Z. *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Hafriyatı- 1936’daki Çalışmalara ve Keşiflere ait ilk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1938.

Koşay Hamit Z. - Akok, Mahmut, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Büyük Güllücek Kazısı 1947 ve 1949'daki Çalışmalar Hakkında İlk Rapor/Ausgeföhrt Durch Die Türkische Historische Gesellschaft Vorbericht Über Die Arbeiten Von 1947 und 1949*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1957.

Koşay, Hamit Z.-Akok, Mahmut, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor/Ausgrabungen von Alaca Höyük Vorbericht Über Die Forchungen und Entdeckungen von 1940-1948*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1966.

Koşay, Hamit Z. *Türk Tarik Kurumu Tarafından Yapılan Pazarlı Hafriyat Raporu/Les Fouilles de Pazarlı, Entreprises par la Societe D'histoire Turque*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1941.

Koşay, Hamit Z. *Die Ausgrabungen von Alaca Höyük*, Vorbericht 1936, Türk Tarih Kurumu Yayınları 5, 2a, 1, 1944.

Koşay, Hamit Z. *Alaca Höyük Kazısı 1937-1939 İlk Rapor/Les Fouilles d'Alaca Höyük Rapport Preliminaire 1937-1939*, Türk Tarih Kurumu Yayınları 5, Ankara 1951.

Koşay, Hamit Z. *Türk Tarik Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere ait İlk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1966.

Koşay, Hamit Z. *Türk Tarik Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1963-1967 Çalışmaları ve Keşiflere ait İlk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1973.

Hamit Zübeyr Koşay-Mahmut Akok, *Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor/Ausgrabungen von Alaca Höyük Vorbericht Über Die Forchungen und Entdeckungen von 1940-1948*, 1966.

- Körte, Gustav - Körte, Alfred, *Gordion, Ergebnisse der Ausgrabung im Jahre 1900. Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts, Ergänzungsheft 5*, 1904.
- Kuniholm, Peter Ian, *The archaeological record: evidence and non-evidence for climatic change*, in: Runcorn, S. K. & Pecker, J. C. *The Earth's Climate and Variability of the Sun Over Recent Millennia. Philosophical Transactions of the Royal Society of London*, 1990.
- Kurt, Mehmet, "Yeni Asur Devleti'nin Kuzey Yayılımı ve Doğu Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası", *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Cilt 8, Sayı 1*, 2009, 1-13.
- Kurt, Mehmet "Tabal Ülkesi'nin Politik ve İdari Yapısı" *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 23, Konya 2010, 127-136.
- Kurtz, D. C., *Athenian White Lekythoi Pattern and Painters*, Oxford 1975.
- Laborde, Leon De, *Voyage de l'Asie Mineure*, 1838
- Lanaro, Anna – Trameri, Andrea - D'Alfonso, Lorenzo, "Kınık Höyük ve Çevresinde Tapınma Etkinlikleri Konusunda Ortaya Çıkanlar", *Arkeo ve Sanat*, 2015, 63-74.
- Leake, William Martin, *Journal of a Tour in Asia Minor, with Comparative Remarks on the Ancient and Modern Geography of that Country*, London 1824.
- Liverani, Mario, "The collapse of the near eastern regional system at the end of the bronze age: the case of Syria", in M.Rowlands, M. Larsen e K. Kristansen (edd.) *Centre and periphery in the ancient world*, Cambridge 1987, 66-73.
- London, Gloria - Shuster, R.D- Jacobs, L. "Ceramic Technology of Selected Hellenistic and Iron Age Pottery Based on Re-firing Experiments", *Leiden Journal of Pottery Studies, Volume 23*, 2007, 85-
- Loon, Van, *Urartian Art*, 1966.

- Luckenbill, D. David, *Ancient Records of Assyria and Babylonia, Historical Records of Assyria. vol. I, (LAR)* Chicago 1926.
- Macridy, Theodor, Une Citadelle Archaique du Pont, *Mitteilungen der Vorderasiatischen Gesellschaft* 4, 1907, 167-175.
- Macqueen, J. G., *Hititler ve Hitit Çağında Anadolu*, Ankara 2001.
- Manning, Sturt W. – Kromer, Bernd- Kuniholm, Peter Ian- Newton, Maryanne W., “Anatolian Tree Rings and a New Chronology for the East Mediterranean Bronze-İron Ages”, *Science* 294, 2001, 2532-2535.
- Manning, Sturt W. – Kromer, Bernd “Radiocarbon Dating Iron Age Gordion, and the Early Phrygian Destruction in Particular” (Ed. C.B. Rose-G.Darbyshire) *The New Chronology of Iron Age Gordion, Gordion Special Studies VI*, Philadelphia 2011, 123-154.
- Manning, P. G. “On The Origin of Grey and Black Colours of Ancient Pottery: Role of Fe and Ti+İons”, *Archaeometry* Vol. 17, Part 2, 1975, 233-235.
- Manuelli, Federico, “Foreign Influences and Local Tradition in The Iron Age Pottery Production from Arslantepe. Evidence From The New Excavations of The Neo-Hittite Levels”, *Mezopotamia XLV*, Torino 2010, 71-84.
- Manuelli, Federico, “From the Early to the Middle Iron Age: Development of the Pottery Inventories from the New Excavations at Arslantepe” (Ed. R. Matthews-J.Curtis), *Proceedings of the 7th International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East 12 April – 16 April 2010, the British Museum and UCL, London*. Wiesbaden 2012, 447-460.
- Manuelli, Federico, “Pottery As An Indicator of Changing İterregional Relations in The Upper Euphrates Valey, The Case of The Late Bronze-İron Age Assemblages from Arslantepe/Malatya”, *ANES 42, Across The Border: Late Bronze-İron Age Relations Between Syria and Anatolia, Proceedings of a Symposium held at the Research Center of Anatolian*

Studies, Koç University, İstanbul May 31-June 1, 2010 (Ed. K. Aslıhan Yener), Leuven-Paris-Walpole, 2013, 373-391.

Margaret, Heather - Miller, Louise, *Archaeological Approaches to Technology*, University of Toronto 2007.

Maspero, Guston, "Notes sur quelques points de Grammaire et d'Histoire", *Zeitschrift für ägyptische Sprache und Alterthumskunde* 19, 1881.

Matessi, Alvise- Capardoni, Marco- Lanaro, Anna, "Excavations at Kınık Höyük (Aug.- Oct. 2011): A Preliminary Report on the First Season", *ICANE, Warsaw 30 April-4 May 2012*, Wiesbaden 2013, 321-339

Matsumura, Kimiyoshi, "On the Manufacturing Techniques of Iron Age Ceramics From Kaman-Kalehöyük", *AAS Vol.IX, Kaman-Kalehöyük 9*, Tokyo 2000, 119-135.

Matsumura, Kimiyoshi "On the Manufacturing Techniques of Iron Age Ceramics from Kaman-Kalehöyük (II): The Cultural Influence of Phrygia at Kaman-Kalehöyük" *Kaman-Kalehöyük 10, Anatolian Archaeological Studies Vol. X*, Tokyo 2001, 101-110.

Matsumura, Kimiyoshi. *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, (Freie Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi), Berlin 2005.

Matsumura, Kimiyoshi "The Iron Age in Kaman-Kalehöyük: The Search for its Roots" (Ed. D. Bonatz, R.M.Czichon and F. J. Kreppner), *Fundstellen Gesammelte Schriften zur Archäologie und Geschichte Alt Vorderasiens ad honorem Hartmut Kühne*, , Wiesbaden: Harrassowitz Verlag 2008, 41-51.

Matsumura, Kimiyoshi, "A Note on Anatolian Iron Age Ceramic Chronology: Black Lustrous Ware with Diamond Faceting", *AAS, Vol. XVII*, 2008, 175-184.

- Matsumura, Kimiyoshi - Omori, Takayuki “The Iron Age Chronology In Anatolia Reconsidered: The Results of The Excavations at Kaman-Kalehöyük” *Proceedings of the 6th International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East, May, 5th-10th 2008*, Sapienza Universita di Roma 2010, 443-455.
- Matsumura, Kimiyoshi, “Büklükale Kazısı 2009”, 32. *KST/4*, 2011, 411-420.
- Matsunaga, Masaya- Nakai, İzumi, “Study On The Origin Of The Silver Luster On Gray Iron Age Pottery”, *AAS Vol. IX*, Japanese Institute of Anatolian Archaeology, 2000, 207-210.
- McMahon, Gregory, “The History of the Hittites”, *The Biblical Archaeologist Vol. 52*, No. 2/3, 1989, 62-77.
- Mellaart, James, “Iron Age Pottery From Southern Anatolia”, *Belleten Cilt: XIX, Sayı: 74*, 1955, 115-130.
- Mellaart, James, “Western Anatolia, Beycesultan and the Hittites”, *Mansel’e Armağan*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1974, 493-526.
- Mellink, Machteld J., “Mita, Mushki and Phrygians”, *Anadolu Araştırmaları, Helmuth Theodor Bossert’in Hatırasına Armağan*, İstanbul 1965, 317-325.
- Mellink, Machteld J., “Anatolia”, *CAH, Volume IV, Persia, Greece and the Western Mediterranean c. 525 to 479*, 1988, 211-216.
- Mellink, Machteld J., “The Native Kingdoms of Anatolia”, *CAH, Volume III/2*, 1991, 622-642.
- Merrigi, P., “*Alcuni monticoli di Kataonia*”, in *OA I/2*, 1962, 265-281.
- Merrigi, P., “*Terzo viaggio anatolico*”, in *OA II/2*, 1963, 275-299
- Metin, Mustafa- Akalın, Mehmet, “Ankara Ulus Kazısı Frig Seramiği”, *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1998 Yıllığı*, Ankara 1999, 141-161.

- Mikami, Tsugio - Omura, Sachihito, "1986 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları", IX. KST/II, Ankara 1987,1-20.
- Moran, William L., *Amarna Letters*, 1992
- Moore, Mary. B.- Philippides, Mary Zelia Pease, *Attic Black-Figured Pottery, The Athenian Agora Volume XXIII*, , New Jersey 1986
- Mori, Masao - Omura, Sachihito, "1988 Kırşehir, Yozgat ve Nevşehir İlleri Yüzey Araştırmaları", VII. AST, 1990, 295-310.
- Mori, Masao - Omura, Sachihito, "1988 Kaman-Kalehöyük Kazıları", XI. KST/I, Ankara 1990, 335-353.
- Munsell, Soil Color Charts, Revised Washable Edition, 2000.
- Muscarella, Oscar White, "Bronze and Iron", *Ancient Near Eastern Artifacts in the Metropolitan Museum*, New York, 1988, 417-423.
- Muscarella, Oscar White, "The Date of the Destruction of The Early Phrygian Priod at Gordion", *Ancient West and East, Volume II*, No. 2, 2003, 225-252.
- Muscarella, Oscar White, "Again Gordion's Early Phrygian Destruction Date: ca. 700 +/- B. C.", (Eds. Elif Genç-Duygu Çelik), *Aykut Çınaroğlu'na Armağan*, Ankara 2008, 175-187.
- Müller, Uwe, *Die Eisenzeitliche Keramik Von Lidar Höyük*, Heidelberg, 1996.
- Müller, Uwe, *Die Eisenzeitliche Keramik des Lidar Höyük*, 1999.
- Müller-Karpe, Andreas, *Hethitische Töpferei Der Oberstadt Von Hattuša, Ein Beitrag zur Kenntnis spät-großreichszeitlicher Keramik und Töpferbetriebe unter Zugrundelegung der Grabungsergebnisse von 1978-82 in Boğazköy, Marburger Studien zur Vor-Und Frühgeschichte Band 10*, 1988.
- Müller-Karpe, Andreas "1999-2000 Yıllarında Kuşaklı-Sarissa'da Yapılan Kazı ve Araştırmalar", 24. KST/1, Ankara 2003, 437-448.

- Müller-Karpe, Andreas- Mielke, Dirk Paul- Hüser, Andreas- Kuniholm, Peter İan-Newton, Maryanne- Riches, Nichole, Hidetoshi Tsumoto und Tadashi Katsuno, “Untersuchungen in Kuşaklı 2003”, *MD0G 136*, Berlin 2004, 137-172.
- Naumann, Rudolf, *Architektur Kleinasiens*, Tübingen 1971.
- Neve, Peter, Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1988, *AA*, 1989, 316-332.
- Neve, Peter, “Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1993” *AA*, *Heft 3*, 1994, 289-325.
- Nur, Amos - Cline, Eric H. “What triggered the collapse? Earthquake storm”, *Odyssey Magazine 32*, September/October 2001, 31-36.
- Olmstead, Albert T. *History of the Persian Empire*, University of Chicago Press, London 1948.
- Omori, Takayuki-Nakamura, Toshio “Radiocarbon Dating of Archaeological Materials Excavated at Kaman-Kalehöyük: Initial Report” *AAS XV*, 2006, 263-268.
- Omura, Sachihito, “1987 Kırşehir İli Sınırları İçinde Yapılan Yüzey Araştırmaları”, *VI. AST*, 1989, 55-570.
- Omura, Sachihito, “1987 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları”, *X. KST/I*, Ankara 1988, 353-368.
- Omura, Sachihito, “1989 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları”, *XII. KST/I*, Ankara 1991, 427-442.
- Omura, Sachihito, “1989 Yılı Kırşehir, Yozgat, Nevşehir, Aksaray İlleri Sınırları İçinde Yürütülen Yüzey Araştırmaları”, *VIII. AST*, 1991, 69-78.
- Omura, Sachihito, “1990 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları”, *XIII. KST/I*, Ankara 1992, 319-336.
- Omura, Sachihito, “1990 Yılı Orta Anadolu’da Yürütülen Yüzey Araştırmaları”, *IX. AST*, 1992, 541-560.

- Omura, Sachihito, “1992 Yılında İç Anadolu’da Yürütülen Yüzey Araştırmaları”, *XI. AST*, 1994, 311-336.
- Omura, Sachihito, “1993 Yılında İç Anadolu’da Yürütülen Yüzey Araştırmaları”, *XII. AST*, 1995, 215-244.
- Omura, Sachihito, “1994 Yılı İç Anadolu’da Yürütülen Yüzey Araştırmaları”, *XIII. AST/ II*, 1996, 243-272.
- Omura, Sachihito, “1995 Yılı İç Anadolu’da Yürütülen Yüzey Araştırmaları” *XIV. AST II*, Ankara 1997, 283-302.
- Omura, Sachihito, “1996 Yılı İç Anadolu’da Yürütülen Yüzey Araştırmaları”, *XV. AST/ II*, 1998, 41-50.
- Omura, Sachihito, “1998 Yılı İç Anadolu Yüzey Araştırmaları”, *17. AST/ 2*, 2000, 25-40.
- Omura, Sachihito, “1998 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları”, *21. KST/ I*, Ankara 1999, 217-228.
- Omura, Sachihito, “1999 Yılı İç Anadolu’da Yürütülen Yüzey Araştırmaları”, *18. AST/ 2*, 2001, 83-88.
- Omura, Sachihito, “2000 Yılı Orta Anadolu’da Yürütülen Yüzey Araştırmaları”, *19. AST/ 2*, 2002, 303-307.
- Omura, Sachihito, “2001 Yılı İç Anadolu’da Yürütülen Yüzey Araştırmaları”, *20. AST/ 2*, 2003, 271-284.
- Omura, Sachihito, “2003-2006 Yıllarında İç Anadolu’da Yapılmış Olan Yüzey Araştırmaları”, *25. AST/ 2*, 2008, 213-224.
- Omura, Masaka, “Archaeological Surveys at Yassihöyük”, *AAS, Vol. XVII*, 2008, 97-169.
- Omura, Masako, “2009 Yılı Yassihöyük Kazıları”, *32. KST/ 4*, 2011, 360-368.
- Opificius, Ruth “Altphrygische Keramik von Büyükkale (Boğazköy)”, *Vorläufiger Bericht über Ergebnisse der Ausgrabungen in Boğazköy in den Jahren 1962 und 1963*, 87, Berlin 1965, 81-89.

Ortmann, Winfried, “*Untersuchungen zur spathethitischen Kunst*”, Bonn 1971.

Otten, Heinrich, “Die letzte Phase des Hethitischen Großreiches nach den Texten,” in *Griechenland, die Ägäis und die Levante Während der «Dark Ages» vom 12. bis zum 9. Jh. v. Chr. Akten des Symposions von Stift Zwettl (NÖ) 11.-14. Okt. 1980*, hrsg. von Jalkotzy, D.S.: 1983, 13-21.

Ökse, A. Tuba, *Mitteleisenzeitliche Keramik Zentral-Ostanatoliens: Mit dem Schwerpunkt Karakaya-Stauseegebiet am Euphrat*. Berlin: D. Reimer. 1988.

Ökse, A. Tuba, “İmamoğlu in der Eisenzeit: Keramik” *Ist.Mitt.* 42, 1992, 31-66.

Ökse, A. Tuba, *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1999.

Ökse, A.Tuba, *Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2002.

Ökse, A.Tuba, *Önasya Arkeolojisinde Çanak Çömlek-Teknik özellikler, Biçimler-Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca Terimler*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2012.

Özaydın, Tülay, *Yumuktepe Demir Çağı Çanak-Çömleği*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Çağ Tarihi Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1999.

Özbaşaran, Mihriban, “Musular A general assesment on a new Neolithic site in Central Anatolia”, (Ed. M. Özdoğan and N. Başgelen), *Neolithic of Turkey*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1999, 147-155

Özbaşaran, Mihriban, “The Neolithic site of Musular, Central Anatolia”, *Anatolica* 26, 2000, 129-151.

Özbaşaran, Mihriban, “Musular”, *Vor der 12.000 Jahren in Anatolien Die ältesten Monumente der Menschheit*, Germany, 2007, 461.

- Özbaşaran, Mihriban, “The Neolithic on The Plateau”, (Ed. Sharon R. Steadman, G.McMahon), *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, 2011, 99-124.
- Özgüç, Nimet, “Niğde Tepe Bağları Höyüğü Kazısı”, *Belleten* 38, 1973, 442-443.
- Özgüç, Tahsin, *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/Kültepe and Its Vicinity in the Iron Age*, Ankara 1971.
- Özgüç, Tahsin, “Kültepe (Karahöyük) Hafriyatı 1950”, *Belleten Cilt: XVII, Sayı: 65-68*, Ankara 1953, 251-267.
- Özgüç, Tahsin, *Maşat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar/Excavations at Maşat Höyük and Investigations in Its Vicinity*, Ankara 1978.
- Özgüç, Tahsin, *Maşat Höyük II. Boğazköy’ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi/A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, Ankara 1982.
- Özgüç, Tahsin - Akok, Mahmut, “Die Ausgrabungen an Zwei Tumuli Auf Dem Mausoleumshügel Bei Ankara”, *Belleten Cilt: XI, Sayı: 41*, 1947, 57-85.
- Özgüç, Tahsin-Özgüç, Nimet, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyatı Raporu 1947*, Türk Tarih Kurumu Yayını, No. 7, Ankara 1949.
- Özkaya, Vecihi, *İÖ. Erken Birinci Binde Frig Boyalı Seramiği Doğu-Batı Siyasal ve Kültürel İlişkileri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 1992.
- Özsait, Mehmet, “Lés Céramiques du Fer Ancien dans le Régions d’Amasya et de Samsun”, (Ed. B. Fischer, H. Genz, E. Jean, K. Köroğlu), *İdentifiny Changes: The Transition from Bronze to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions, Proceedings of the International Workshop*, İstanbul, 2003, 199-212.

- Özsait, Mehmet, “2001 Yılı Samsun ve Amasya Yüzey Araştırmaları”, 20. AST-2, Ankara, 2003, 127-140
- Özsait, Mehmet - Özsait, Nesrin, “Amasya-Merzifon Araştırmaları”, *An.Ar.* 16, 2002, 527-552
- Öztaş, Aliye. “Köşk Höyük Anadolu Arkeolojisine Yeni Katkıları”, *Türkiye Bilimler Akademisi- Arkeoloji Dergisi* 5, TÜBA-AR, 2002, 55-69
- Paley, Samuel, “The Excavations at Çadır Höyük, 2004”, 27. KST/ 1, Ankara 2006, 351-366.
- Payne, Margaret R., *Urartu Çivi Yazılı Belgeler Katalogu*, İstanbul 2006.
- Pelon, Olivier, “Rapport Preliminaire Sur La Premiere Campagne De Fouilles A Porsuk-Ulukuşla (Turquie)”, *Syria*, T. 47, Fasc. 3/4, 1970, 279-286.
- Pelon, Olivier, “Rapport preliminaire sur la deuxieme et la troisieme campagne de fouilles a Porsuk-Ulukuşla (Turquie)” en 1970 et 1971, *Syria*, T. 49, Fasc. 3/4, 1972, 303-317.
- Pelon, Olivier, “The Site of Porsuk and Beginning of the Iron Age in Southern Cappadocia” (Ed. A. Çilingiroğlu-D.H. French) *Anatolian Iron Ages 3/Anadolu Demir Çağları 3*, , *The Proceedings of the Third Anatolian Iron Ages Colloquium held at Van, 6-12 August 1990, The British Institute of Archaeology at Ankara*, 1994, 157-162.
- Perrot, Georges – Guillaume, Edmond – Delbet, Jules, *Exploration Archeologique de la Galatie et de la Bithynie, d’une partie de la Phrygie, de la Cappadoce et du Pont*, 1872
- Pieri, Bianca Maria Tomassini, “*L’Anatolia Centro-Meridionale in Eta’Ittita, Gli insediamenti e le vie di comunicazione nel Paese Basso, con particolare attenzione alla regione di Tuwanuwa e alla via attraverso le Porte Cilicie*”, Università’Degli Studi Di Pavia, 2011, 40-42.
- Piotrovsky, Boris B., “*Urartu The Kingdom of Van and Its Art*”, 1967, 8.

Piotrovsky, Boris B., *Urartu*, 1969.

Polacco, Luigi, "Topaklı-The 1967 Campaign of Excavation", *TAD, Sayı: XIX-I*, Ankara 1972, 187-200.

Polacco, Luigi, "Topaklı-1971 Field Expedition Dig Preliminary Reports", *TAD, Sayı: XX-I*, Ankara 1973. 169-183.

Polacco, Luigi, "Topaklı-The 1969 Campaign of Excavation", *TAD, Sayı: XXI-1*, Ankara 1974, 147-158.

Polacco, Luigi, "Topaklı-1972 Field Expedition Dig Preliminary Reports", *TAD, Sayı: XXI-I*, Ankara 1974, 159-176.

Polacco, Luigi, "Topaklı-1973 Field Expedition Excavation", *TAD, Sayı: XXII-1*, Ankara 1975, 85-97.

Polacco, Luigi, "Topaklı-1974 Field Expedition Excavation", *TAD, Sayı: XXIII-2*, Ankara 1976, 67-76.

Polat, Güldem, *A Group of Phrygian Pottery from The Archaeological Museum of İstanbul/İstanbul Arkeoloji Müzelerinden Bir Grup Frig Seramiği*, İstanbul 1993.

Polat, Yasemin, *Daskyleion'da M.Ö 8.-5. Yüzyıllar arasında Gri Seramik*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2002.

Postgate, John Nicholas, "The Chronology of the Iron Age seen from Kilise Tepe", *A Re-Assessment of Iron Ages Chronology in Anatolia and Neighbouring Regions*, *ANES* 45, 2008, 166-187.

Powroznik, Klaus Josef, *Kuşaklı-Sarissa Band 5, Die Eisenzeit in Kuşaklı*, Rahden, Westf 2010.

Przeworski, St. "Die Lage von Pteria" *Archiv Orientalni* 1, 1929, 312-315.

Puchstein, Otto, Die Bauten von Boghaz-köy, *MDOG/35*, 1907, 59-71.

- Pullu, Selim, *Tabal Bölgesi Tarihi (MÖ I. Binyılın İlk Yarısında Tabal Kralığı'nın Siyasal ve Ekonomik Tarihi)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul 2006.
- Ramsay, William Mitchell, The Rock Necropoleis of Phrygia, *Studie in Asia Minor, JHS*, Vol. 3, 1882, 1-32.
- Ramsay, William Mitchell, On the Early Historical Relations Between Phrygia and Cappadocia, *JRAS* 15, 1883, 120-135.
- Ramsay, William Mitchell, A Study of Phrygian Art (Part 1) , *JHS*, Vol. IX, 1889, 350-382.
- Reimer, P.J. - Bard, E. - Bayliss, A. - Beck, J.W. - Blackwell, P.G. – Bronk Ramsey, C. - Buck, C.E. - Cheg, H. - Edwards, R.L. - Friedrich, M. - Grootes, P.M. - Guildersons, T.P.- Haflidason, H. - Hajdas, I. - Hatte, C. - Heaton, T.J. - Hogg, A.G. - Hughen, K.A. - Kaiser, K.F. - Kromer, B. - Manning, S.W. - Niu, M. - Reimer, R.W. - Richards, D.A. - Scott, E.M. - Southon, J.R. - Turney, C.S.M. - Van Der Plicht, J., *IntCal13 and MARINE13 Radiocarbon Age Calibration Curves 0-50000 Years calBP*, «Radiocarbon» 55/ 4, 2013, 1869-1887.
- Rice, Prudence M. *Pottery Analysis a Sourcebook*, The University of Chicago Press, Chicago and London 1987.
- Riis, Poul Jorgen, *Hama: Fouilles et Recherches 1931-1938, Vol. II/3, Les Cimetieres a Cremation*, Kopenhagen 1948.
- Robbins, Manuel *Collapse of Bronze Age the story of Greece, Troy, İsrail, Egypt and the Peoples of the Sea*, 2001.
- Roller, Lynn E. “Phrygian and The Phrygians”, (Eds. Sharon R. Steadman and Gregory McMahon) *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, 2011, 560-578.
- Ross, Jennifer “Çadır Höyük: The Upper South Slope 2006-2009” *Anatolica XXXVI*, 2010, 67-87.

- Romano İrene Bald, *The Terracotta Figurine sand Related Vessels, Godion Special Studies II*, G.G. Kenneth Sams, Series Editor, University Museum Monograph 86, Philadelphia 1995.
- Rotroff, Susan I. - Oliver, Andrew, *The Hellenistik Pottery from Sardis: Finds Through 1994*, Cambridge Mass. 2003.
- Rye, Owen S., *Pottery Technology Principles and Reconstruction*, Washington 1981.
- Salvini, Mirjo, "Historical İntroduction", *Urartu A Metalworking Center in The First Millenium B. C. E.*, 1991, 4-13.
- Salih, Yücel, *Stratigrafik Kat ve Tortul Dönem Kavramları Üzerine Görüşler*, Jeoloji Mühendisliği, 1992,41-45.
- Salvini, Mirjo, *Urartu Tarihi ve Kültürü*, İstanbul 2006.
- Sams, G. Kenneth, *The Phrygian Painted Pottery of Early İron Age Gordion and İts Anatolian Setting*, A Dissertation in Classical Archaeology (Phd), Pennsylvania University 1971.
- Sams, G. Kenneth, "Beer in the City of Midas", *Archaeology* 30, 1977, 108-115.
- Sams, G. Kenneth, "Schools of Geometric Painting in Early Iron Age Anatolia" *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology, Ankara-İzmir 23-30/IX/1973*, Vol. 1, 1978, 227-236.
- Sams, G. Kenneth, "İmports at Gordion Lydian and Persian Periods", *Expedition* Vol. 21, Num. 4, 1979, 6-17.
- Sams, G. Kenneth, "The Early Phrygian Period at Gordion: Toward a Cultural Identity" *Source-Notes in the History of Art*, Vol.VII, Nos.3/4 1988, 9-15.
- Sams, G. Kenneth, - Voigt, Mary M. "Work at Gordion in 1988" *XI. KST II* , Ankara 1990, 77-105.

- Sams, G. Kenneth, *The Early Phrygian Pottery, The Gordion Excavations, 1950-1973, Final Reports, Volume IV, Text and Illustrations*, The University Museum University of Pennsylvania 1994.
- Sams, G. Kenneth, "Midas of Phrygia", *Friglerin Gizemli Uygarlığı/The Mysterious Civilization of the Phrygians*, 2007, 59.
- Sams, G. Kenneth, "The End of The Late Bronze Age, Anatolia: The First Millenium, B. C. E. İn Historical Context", (Ed.Sharon R. Steadman and Gregory McMahon), Chapter 27, *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B. C. E.*, 2011, 604-622.
- Sams, G. Kenneth, "Artifacts", *The New Chronology of Iron Age Gordion, Gordion Special Studies VI*, 2011, 73.
- Sandars, Nancy K., "Thracians, Phrygians and Iron", *Academia Litterarum Bulgarica Primus Congressus Studiorum Thracicorum, Thracia III*, 1974, 195-202.
- Sevin, Veli, "The Early Iron Age in the Elazığ Region and the Problem of the Mushkians" *Anat. St. Vol.41*, 1991, 96-97.
- Sevin, Veli, "Van/Karagündüz Kazılarının Işığında Doğu Anadolu Geç Demir Çağ Çanak Çömleği" (Ed. G.Arsebük-M.J.Mellink-W.Schirmer) *Karatepe'deki Işık-Halet Çambel'e sunulan yazılar/Light on Top of the Black Hill-Studies presented to Halet Çambel*, İstanbul 1998, Levha 3.
- Sevin, Veli "MÖ I. Binyıl: Demir Çağı, Krallığın Koruyucuları" (Ed. M. Sözen), *Kapadokya*, 1998, 170-193.
- Sevin Veli - Özaydın Tülay, "Iron Age Levels", *Mersin –Yumuktepe a Reappraisal*, Ed. Isabella Caneva, Veli Sevin, 2004, 85-101.
- Schmidt, Erich F. "Test Excavations in The City on Kerkernes", *The American Journal of Semitic Languages and Literatures*, Vol. 45, No. 4, 1929, 221-174.
- Schmidt, Erich F. *The Alişar Hüyük Seasons of 1928-1929 Part I*, OIP, 1932.

Schmidt, Erich F. *The Alishar Hüyük, Seasons of 1928 and 1929, Part II*, The University of Chicago 1933.

Schoop Ulf-Dietrich,- Seeher, Jürgen “Absolute Chronologie in Boğazköy-Hattuša: Das Potential Der Radiokarbonaten” (Ed. D.P.Mielke-U.D.Schoop-J.Seeher) *Strukturierung und Datierung in der hethitischen Archäologie. BYZAS 4*, 2006, 53-75.

Schreiber, Nicola, *The Cypro-Phoenician Pottery of The Iron Age*, 307-312.

Seeher, Jürgen, “Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1994”, *AA, Heft 4*, 1995, 597-625.

Seeher, Jürgen, “Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1996”, *AA*, 1997, 317-341.

Seeher, Jürgen, “The Early Iron Age Settlement on Büyükkaya, Boğazköy: First Impressions” (Ed. N.Tuna-Z. Aktüre-M.Lynch), *Thracians and Phrygians: Problems of Parallelism*, Ankara 1998, 71-78.

Seeher, Jürgen, “Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1997” *AA, Heft 2*, 1998, 215-241.

Seeher, Jürgen, “Boğazköy-Hattuša 1998 Yılı Çalışmaları” *21. KST-1*, Ankara 2000, 299-308.

Seeher, Jürgen, “Hattuša/Boğazköy’ün Yerleşim Tarihine Yeni Katkılar: Büyükkaya Kazılarına Toplu Bir Bakış”, *TÜBA-AR 3*, 2000, 15-34.

Seeher, Jürgen, “Die Ausgrabungen in Boğazköy-Hattuša 1999” *Archäologischer Anzeiger, Heft 3*, 2000, 355-376

Seeher, Jürgen, “Unutulmuş Bir Kültür Yeniden Canlanıyor”, 1950’ye Kadar Hitit Araştırmaları, *Die Hethiter und Ihr Reich Das Volk Der 1000 Götter*, 2002, 390-393.

Seeher, Jürgen, “Der althethitische Getreidesilokomplex”, *Ergebnisse der Grabungen an den Ostteichen und am mittleren Büyükkale-Nordwesthang in den*

Jahren 1996-2000, (Ed. J. Seeher), Boğazköy-Berichte 8, Mainz 2006, 45-84.

Seeher, Jürgen, “After The Empire: Observations on The Early Iron Age in Central Anatolia” (Ed. I. Singer) *Ipamati Kistamati Pari Tumatimis: Luwian and Hittite Studies Presented to J. David Hawkins, on the Occasion of His 70th Birthday*. Institute of Archaeology, Tel Aviv University 2010, 220-229.

Shepard, Anna O, *Ceramics for The Archaeologist*, Carnegie Institution of Washington, Washington 1985.

Silistireli, Uğur, “Pınarbaşı ve Köşk Höyükleri”, V. KST, Ankara 1984, 81-85.

Silistireli, Uğur, “Köşk Höyüğü”, VI. KST, Ankara 1985, 31-36.

Silistireli, Uğur, “1984 Köşk Höyüğü”, VII. KST, Ankara 1986, 129-141.

Silistireli, Uğur, “1987 Köşk Höyüğü”, X. KST/ I, Ankara 1989, 61-65.

Silistireli, Uğur, “1988 Köşk Höyük Kazısı”, XI. KST/ I, Ankara 1990, 91-97.

Silistireli, Uğur, “1989 Köşk Höyük Kazısı”, XII. KST/ I, Ankara 1991, 95-104.

Singer, Itamar, “News Evidence on the End of the Hittite Empire”, (Ed. E. D. Oren), *The Sea Peoples and their World: A Reassessment*, Philadelphia 2000, 21-33.

Sivas, Taciser Tüfekçi, “Frigler ve Frig Uygarlığı/Phrygians and The Phrygian Civilization”, *Friglerin Gizemli Uygarlığı/The Mysterious Civilization of The Phrygians*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2012,11.

Stewart, Shannan Marie, *Gordion After the Knot: Hellenistic Pottery and Culture*, Doctorate of Philosophy in the Department of Classics of the College of Arts and Sciences, Univesity of Minnesota 2010.

Strobel, Karl – Gerber, Christoph, “TAVIUM (Büyüknefes, Provinz Yozgat)-Ein regionales Zentrum Anatoliens Bericht über den Stand der Forschungen

nach den ersten drei Kampagnen (1997-1999)”, *İSTMİTT/50*, Tübingen 2000, 215-265.

Strobon, “*Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV)*”, İstanbul 2000.

Summers, Geoffrey D. “Grey Ware and The Eastern Limits of Phrygia” (Ed.A. Çilingiroğlu-D.H. French) *Anatolian Iron Ages 3, The Proceedings of the Third Anatolian Iron Ages Colloquim held at Van, 6-12 August 1990*, 1994, 241-252.

Summers, M. E. F, Karol Ahmet, Geoffrey D. Summers, “The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An İnterim Report on the Seasons of 1993 and 1994”, *Anat. St. Vol. 45*, 1995, 43-68

Summers, Geoffrey D. “The Identification of İron Age City on Kerkenes Dağ in Central Anatolia”, *JNES*, Vol. 56, No. 2, 1997, 81-94

Summers, Geoffrey D. “Aspect of Material Culture at the Iron Age Capital on the Kerkenes Dağ in Central Anatolia” *ANES 43*, 2006, 164-202.

Summers, Geoffrey D. “Periodisation and Terminology in the Central Anatolian İron Ages: Archaeology, History and Audiences”, *ANES, A Re-Assessment of İron Ages Chronology in Anatolia and Neighbouring Regions, Proceedings of a Symposium held at Ege University, İzmir, Turkey (25-27 Mayıs 2005), Volume XLV*, 2008, 201-217.

Summer, Geoffrey D-Summers, Françoise, “A Preliminary İnterpretation of Remote Sensing and Selective Excavation at The Palatial Complex, Kerkenes”, *Anatolia Antiqua XVI*, 2008, 53-76.

Summers, Françoise - Summer, Geoffrey D., “Kapadokya’da Kerkenes Dağı (Yozgat) Üzerinde Bir Tepe”, *Arkeoloji ve Sanat, Sayı: 62-63*, İstanbul 1994, 3-20.

Summers, Geoffrey D.-Summers, Françoise- Branting, Scott “Megarons and Associated Structure at Kerkenes Dağ: An İnterim Report” *Anatolia Antiqua XII*, 2004, 7-41.

- Summers, Geoffrey D. "East of Halys: thought on settlement patterns and historical geography in the late 2nd millennium and first half of the first millennium B.C.", (ed. H. Bru-G. Labarre), *L'Anatolie des peuples, des cités et des cultures*, Paris 2014, 41-51.
- Şenyurt, Yücel-Erkmen, Hamza, *Tetikom Pasinler Ovası'nda Bir Demir Çağı Yerleşmesi/An Iron Age Settlement in Pasinler Plain*, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Projesi Arkeolojik Kurtarma Kazıları Proje Dökümanları: 1, Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi, Ankara 2005, 97-204.
- Şenyurt, Yücel – Kamış, Yalçın - Akçay, Atakan "Tasmasor Geç Demir Çağı Çanak Çömlek Buluntuları" (Ed. S.Yücel Şenyurt) *Tasmasor*, Ankara 2011, 117-258.
- Şenyurt, Yücel, "Nevşehir İli 1997 Yılı Yüzey Araştırması", 16. *AST/ 1*, 1999, 451-466.
- Şenyurt, Yücel – Akçay, Atakan - Kamış, Yalçın, "Ovaören 2012 Yılı Kazıları", 35. *KST/2*, 2014, 62-80.
- Şenyurt, Yücel – Akçay, Atakan - Kamış, Yalçın "Ovaören 2013 Yılı Kazıları" *KST 36, 2.Cilt*, Ankara 2014, 101-120.
- Schuler Einar von, *Die Kaškaer, Ein Beitrag zur Ethnographie des Altes Kleinasien*, Walter de Gruyter & Co., Berlin 1956.
- Taylor, Joan Du Plat, "The Cypriot and Syrian Pottery From Al Mina, Syria", *Iraq*, Vol. 21, No.1, 1959, Pl. XXI/8, 62-92.
- Tekin, Oğuz, *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İstanbul 2008.
- Temizer, Raci, "Kayapınar Höyüğü Buluntuları" *Belleten 18-71*, Ankara 1954, 317-330.
- Texier, Charles, *Description de l'Asie Mineure, faite par ordre du gouvernement Français de 1833 a 1837*, 20-93, I (1839)
- Tezcan, Burhan, "1968 Göllüdağ Kazısı", *TAD Sayı: XVII/2*, Ankara 1969, 211-235.

Tezcan, Burhan, “1969 Göllüdağ Kazısı”, *TAD Sayı: XXX*, Ankara 1992, 1-29.

Tigrel, Gülay, “Kocabaş Koleksiyonundaki Karapınar Kaynaklı Frig Vazoları”, *VIII*.

TTK, Kongreye Sunulan Bildiriler I. Cilt, Ankara 1979, 557-562.

Todd, Ian, “The Prehistory of Central Anatolia I. Neolithic Period”, *Studies in Mediterranean Archaeology 60*. Göteborg: P. Aström Forlag, 1980, 9.

Toteva, Galya Dechkova, *Local Cultures of Late Achaemenid Anatolia*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), University of Minnesota 2007.

Tülek, Füsün-Öğüt, Birgül, “The Iron Age in East Plain Cilicia –A First Assessment of The Iron Age Pottery from The Osmaniye Survey/Doğu Ovalık Kilikya’da Demir Çağ-Osmaniye Araştırması Demir Çağ Seramikleri Ön Değerlendirmesi”, *TÜBA-AR 16*, İstanbul 2013, 57-79.

Türker, Atila, “Avanos Arkeolojisi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Avanos Sempozyumu Bildirileri 23-25 Ekim 2014*, (Ed. Adem Öğer), 2014, 111-128

Türker, Atila, “Tunç Çağı’nda Nevşehir Kültürlerinin Araştırılması 2012-2013 Yılı Çalışma Raporu: Hacibektaş ve Çevresi”, 32. *KST/1*, Ankara 2014, 231-252.

Ünal, Ahmet, *Hititler Devrinde Anadolu I*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2002.

Ünal, Vuslat, “Zwei Graber Eurasischer Reiternomaden im nördlichen Zentralanatolien” *Beiträge zur Allgemeinen und Vergleichenden Archäologie 4*, 1982, 65-81.

Venturi, Fabrizio, “The Transition From The Late Bronze Age to The Early Iron Age at Tell Afis, Syria (Phases VII-III), (Ed. K. Aslıhan Yener), *ANES/42*, Paris 2013, 227-259.

Voigt, Mary M. “Excavations at Gordion 1988–89: The Yassihöyük Stratigraphic Sequence” (Ed. A.Çilingiroğlu and D.H. French) *Anatolian Iron Ages 3*, *The proceedings of the Third Anatolian Iron Ages Colloquim held at*

Van, 6-12 August 1990, *The British Institute of Archaeology at Ankara*, 1994, 265–293.

Voigt, Mary M. “Gordion: The Rise and Fall of an Iron Age Capital”, *Across the Anatolian Plateau Readings in the Archaeology of Ancient Turkey*, Edited by David C. Hopkins, Boston 2002, 187-196.

Voigt Mary M. “The Chronology of Phrygian Gordion” (Ed. S.W.Manning-M.J. Bruce) *Tree-Rings, Kings, and Old World Archaeology and Environment, Papers Presented in Honor of Peter Ian Kuniholm*, Oxford 2009, 219-238.

Voigt, Mary M. “Gordion: The Changing Political and Economic Roles of a first Millennium B.C.E. City” (Ed. Sharon R. Steadman-Gregory McMahon) *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia*, , Oxford University Press, 2011, 1069-1094.

Voigt, Mary M.- DeVries, Keith-Henrickson, Robert.C.-Lawall, Mark-Marsh, Ben-Gürsan, Salzman, Ayşe-Young, T.Cuyler Jr. “Fieldwork at Gordion: 1993-1995”, *Anatolica* XXIII, 1997, 1-59.

Voigt, Mary M. - Henrickson, Robert C., “Formation of the Phrygian State: The Early Iron Age at Gordion”, *Anat. St.*, Vol. 50, 2000, 37-54.

Voigt, Mary M. - Henrickson, Robert C., “The Early Iron Age at Gordion: The Evidence from the Yassıhöyük Stratigraphic Sequence”, *The Sea Peoples and Their World: A Reassessment*, edited by Eliezer D. Oren, University of Pennsylvania Philadelphia 2000, 327-360.

Von der Osten, H.H. - Schmidt, Erich F. *The Alishar Hüyük Season of 1927 Part I, OIP Volume IV, Researches in Anatolia, Volume II*, Chicago 1930.

Von der Osten, H.H. *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part 1, OIP Volume XXVIII, Researches in Anatolia, Volume VII*, Chicago 1937a.

Von der Osten, H.H. *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part II. OIP Volume XXIX, Researches in Anatolia, Volume VIII*, Chicago 1937b.

- Von der Osten, H.H. *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III. OIP Volume XXX, Researches in Anatolia, Volume IX*, Chicago 1937c.
- Zoroğlu, Levent, “Zwei Lekythoi des Klüggmann-Malers aus Kelenderis”, *Archäologischer Anzeiger Heft I*, 1999, 141-145.
- Wadsworth, Margaret, “A Potter’s Experience With The Method Of Firing Bucchero”, *Opuscula Romana XIV*, Boston 1983, 68
- Wäfler, Marcus, “Zu Status und Lage von Tabal”, *Orientalia* 52: 1983, 181-193.
- Walter, Von Hans, *Frühe Samische Gefässe Chronologie und Landschaftsstile Ostgriechischer Gefässe*, Bonn 1968.
- Walter-Karydi, E., *Samische Gefässe Des 6. Jahrhunderts v. Chr.*, Bonn, 1973.
- Walter-Karydi, E., *Ostgriechische Keramik, Alt-Ägina II*, 1982.
- Weeden, Mark "Tuwati and Wasusarma: Imitating The Behaviour of Assyria", *Iraq* 72, 2010, 39-61.
- Weiss, Barry, “The decline of Late Bronze Civilization as a possible Response to Climatic Change”, *Climatic Change* 4, 1982, 172-198.
- Wells, Martin Gregory, *A Cosmopolitan Village: The Hellenistic Settlement at Gordion*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), University of Minnesota 2012.
- Winckler, Hugo, “*Altorientalische Forschungen II, 1898-1900*”, 1901.
- Wittke, Anne-Marie, *Musker und Phryger, Ein Beitrag zur Geschichte Anatoliens vom 12. Bis zum 7. Jh. v. Chr.*, Wiesbaden 2004.
- Woolley, Leonard “The Iron-Age Graves of Carchemish” *Liverpool Annals of Archaeology and Anthropology XXVI*, 1939, 11-62.
- Yakar, Jak, “Anatolian Civilization Following The Disintegration of The Hittite Empire: An Archaeological Appraisal”, *Tel Aviv*, Volume 20, 1993, 3-28.

- Yakar, Jak, “Anatolian Chronology and Terminology “, *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia*, Edited by Sharon R. Steadman-Gregory McMahon, Oxford University Press 2011, 56-93.
- Yaylalı, Serap, *İÖ. 2. Bin Doğu Anadolu Boyalı Seramiği*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Erzurum 1993.
- Yılmaz, M. Ali, “Contributions to the Early Iron Age Problem in The Central Black Sea Region in Light of Vezirköprü/Oymaağaç Höyük Ceramics” *TÜBA-15*, 2014, 69-78.
- Yılmaz, M. Ali, *Vezirköprü/Oymaağaç Höyük Demir Çağ Seramikleri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2015.
- Yiğit, Turgut “Tabal” *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 40, 3-4, 2000, 177-189.
- Yiğitpaşa, Davut, *Arkeolojik Veriler Işığında Doğu Anadolu Geç Demir Çağ (MÖ 6-4.yy) Çanak Çömleği*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Van 2010.
- Young, Rodney S., “Gordion-1950”, *Univerity Museum Bulletin Vol. 16. No.1*, 1951, 3-20.
- Young, Rodney S., “Progress at Gordion, 1951-1952”, *Univerity Museum Bulletin Vol. 17. No.4*, 1953, 3-39.
- Young, Rodney S., “Goridon: Preliminary Report, 1953”, *AJA* 59, No. 1. 1955, 1-18.
- Young, Rodney S., “The Campaign of 1955 at Gordion: Preliminary Report”, *AJA* 60, N o. 3, 1956, 249-266.

Young, Rodney S., "Gordion 1956: Preliminary Report", *AJA* 61. No. 4, 1957, 319-331.

Young, Rodney S., "Gordion Campaign of 1957: Preliminary Report",
AJA 62. No. 2, 1958, 139-154.

Young, Rodney S., "Gordion Campaign of 1958: Preliminary Report", *AJA* 63, No. 3,
1959, 263-268.

Young, Rodney S., "Gordion Campaign of 1959: Preliminary Report", *AJA* 64, No. 3,
1960, 227-243.

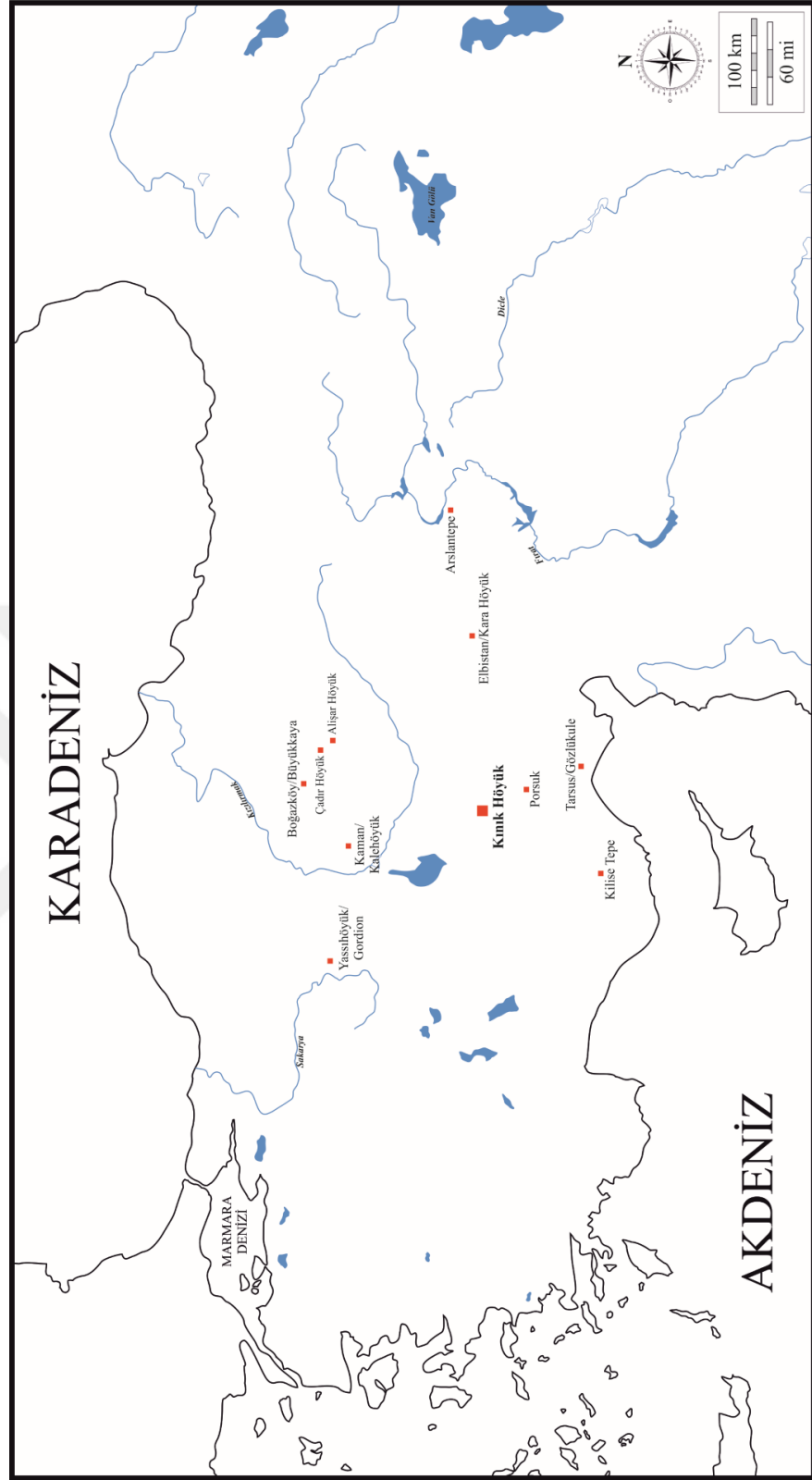
Young, Rodney S., "The 1961 Campaign at Gordion", *AJA* 66, No. 2, 1962, 153-168.

Young, Rodney S., "1963 Campaign at Gordion", *AJA* 68, No. 3, , 1964, 279-292

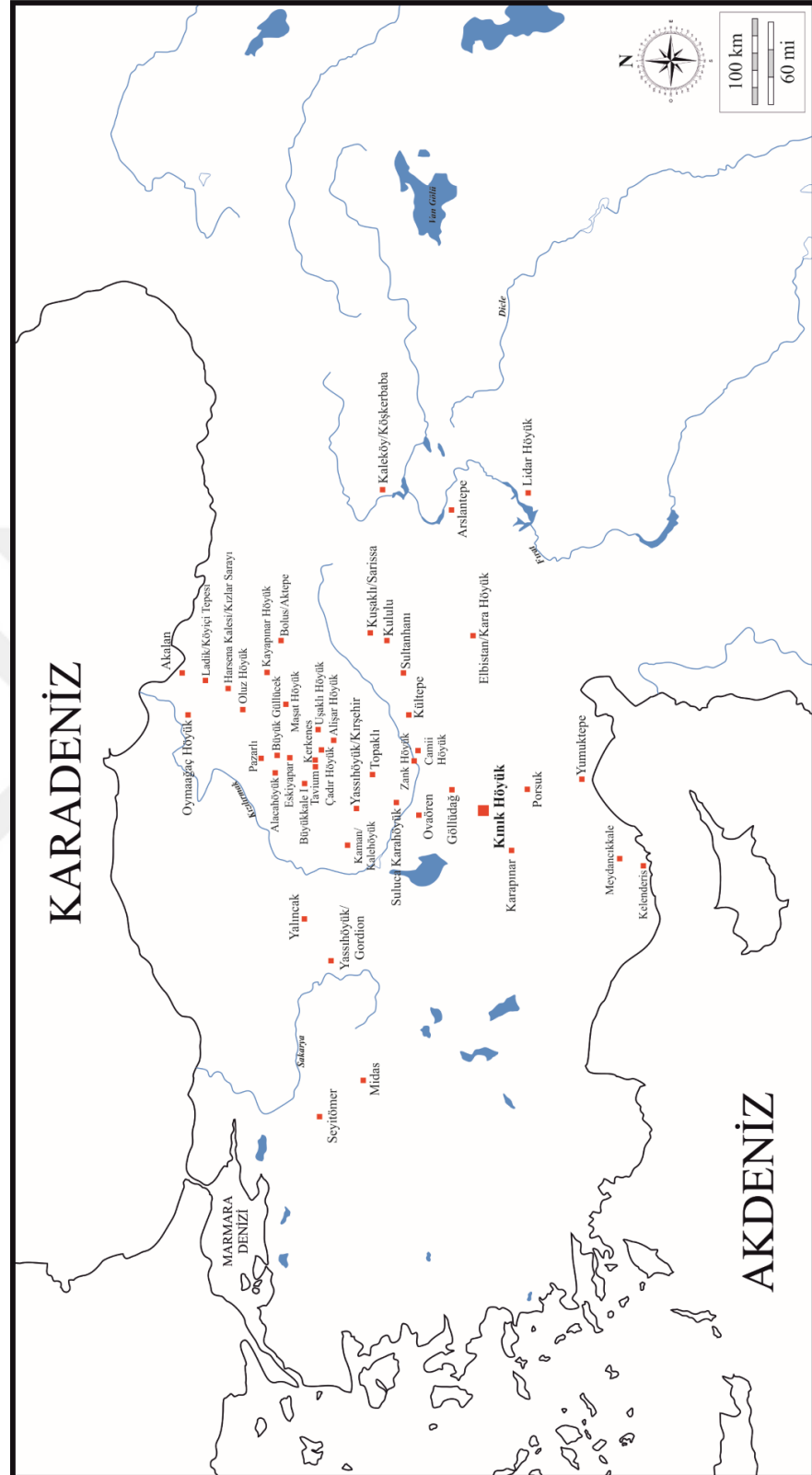
Young, Rodney S., "Gordion Campaign of 1965", *AJA* 70, No.3, 1966, 267-278.

Young, Rodney S., "Gordion Campaign of 1967", *AJA* 72, No.3, 1968, 231-241.

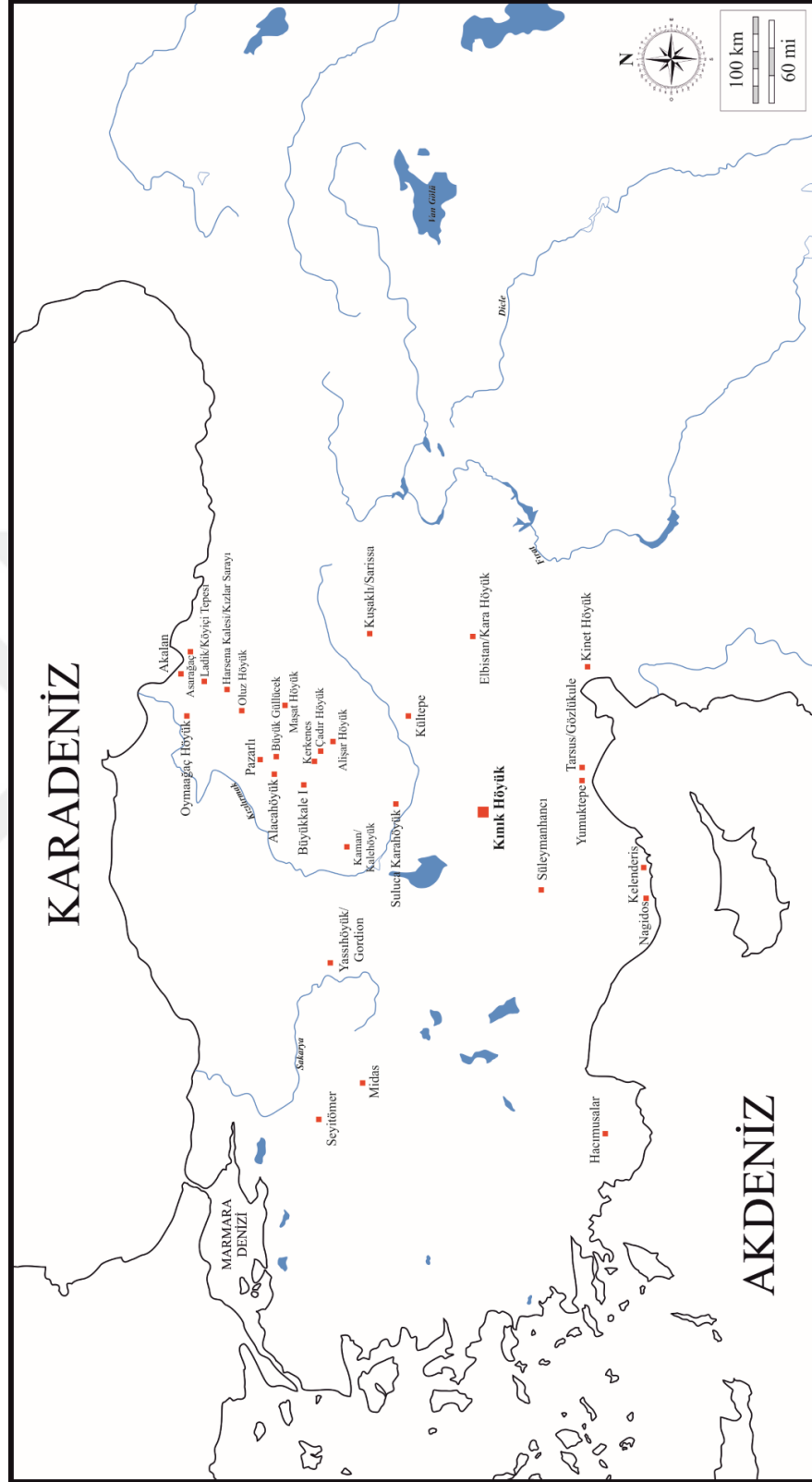
HARİTALAR

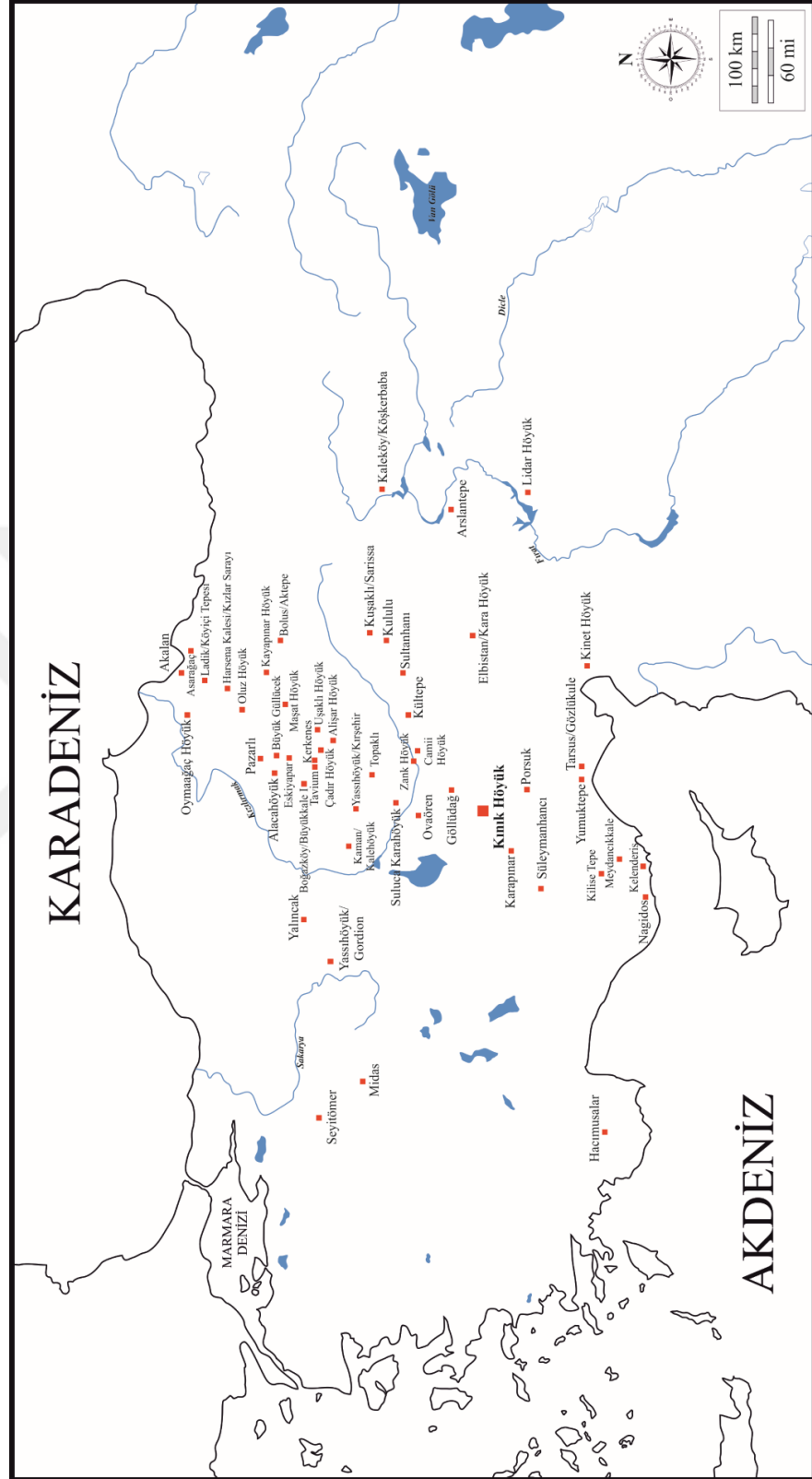
Harita 1: Kınık Höyük Tabaka V (EDÇ sonu-ODÇ başları) seramikleri ile karşılaştırılan Orta Anadolu Bölgesi Demir Çağı yerleşimleri

Harita 2: Kınık Höyük Tabaka IV (ODÇ sonu-GDÇ başları) seramikleri ile karşılaştırılan Orta Anadolu Bölgesi Demir Çağı yerleşimleri

Harita 3: Kınık Höyük Tabaka III (Akamenid Dönem) seramikleri ile karşılaştırılan Orta Anadolu Bölgesi Demir Çağı yerleşimleri

Harita 4: Karşılaştırmada kullanılan tüm Demir Çağı yerleşimlerini gösteren harita

KATALOG VE LEVHALAR

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

1	KIN11A. 9.199	Çark	D.Ç. Tip 1.1	5a1B		18	2.5YR 5/6	2.5YR 5/6	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf 76 KL92-M80, KL93-M53; Taf 77 KL88-1294 (IId1-3 MÖ 1200-800); Genz 2004: Taf 1/1, Taf. 5/1, 13, 26, Taf. 9/12; Ross 2010: Fig. 5a/a; Henrickson-Voigt 1998: Fig. 14/2-3 (YHSS 7A MÖ 1100-900)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

2	KIN13A. 161.16	Çark	D.Ç. Tip 1.1	5a2B		18	5YR 7/6	5YR 7/6	5YR 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf 76 KL92-M80, KL93-M53; Taf 77 KL88-1294 (Ild1-3 MÖ 1200-800); Genz 2004: Taf 1/1, Taf. 5/1, 13, 26, Taf. 9/12; Ross 2010: Fig. 5a/a; Henrickson-Voigt 1998: Fig. 14/2-3 (YHSS 7A MÖ 1100-900)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

3	KIN11C. 628.45	El	D.Ç. Tip 1.1	2e		22	5YR 6/4	5YR 6/4	10YR 3/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf 76 KL92-M80, KL93-M53; Taf 77 KL88-1294 (IId1-3 MÖ 1200-800); Genz 2004: Taf 1/1, Taf. 5/1, 13, 26, Taf. 9/12; Ross 2010: Fig. 5a/a; Henrickson-Voigt 1998: Fig. 14/2-3 (YHSS 7A MÖ 1100-900)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

4	KIN12A. 225.5	Çark	D.Ç. Tip 1.1	5a2B		20	7.5YR 7/4	10YR 7/3	2.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 159/KL88-3206 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983: Pl. 80/141,148, 152 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 26/40, Taf. 27/38 (Tabaka VI-VII MÖ 600-500); Ökse 1988: Abb. 309 (Değirmentepe), 311 (Kaleköy), 312 (Köşkerbaba)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

5	KIN11A. 3.34	El	D.Ç. Tip 1.1	2c		25	10YR 3/1	10YR 3/1	10YR 2/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 202/KL87-3245 (IIa3-5 MÖ 580-330); Powroznik 2010: Taf. 21/16 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

12	KIN13A. 254.2a	Çark	D.Ç. Tip 1.2	6c3		15	7.5YR 5/1	7.5YR 5/1	2.5YR 4/1
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 151/KL87-3131, KL88-1454, Taf. 152/KL87-3170, KL87-3262, KL88-1276, Taf. 159/KL87-3205 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580), Taf. 201/KL86-1271 (IIa3-5 MÖ 580-330); Osten 1937c: Fig. 57/6-7 (Alişar MÖ I. Binin ikinci yarısı); Bossert 2000: Taf. 69/777, Taf. 71/810-814, Taf. 73/837, 840 (Boğazköy Büyükkale I MÖ 7-5. yüzyıl); Powrozniak 2010: Taf. 16/20, 23, 25, Taf. 17/14, Taf. 20/15-21 (Kuşaklı Tabaka VI-VII MÖ 600-500); Yılmaz 2015: Levha 4/6 (Vezirköprü/Oymağaç MÖ 650/600-330); Henrickson 1993:133 Fig. 14, 135 Fig. 16/8-9 (Gordion YHSS 5 MÖ 700-550); Koşay 1941: Lev. XV/6230 (Pazarlı); Summers 1994:252, Fig. 23.3/2 (Niğde Cavarlı yaklaşık MÖ 7. yüzyıl); Polacco 1974: Res. 20 (MÖ 8-6. yüzyıl); Çakalgöz 2011: Foto 34/b (Seyitömer MÖ 7-6.yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

13	KIN13A. 148.10	Çark	D.Ç. Tip 1.2	5b1C		15	10R 4/4	10R 4/4	5YR 5/6- 5YR 4/1
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 16/21, 23, 24, Taf. 17/1, 2, 11 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Bossert 2000: Taf. 836, 838 (Büyükkale Ia MÖ 600); Genz 2006: 135, Abb. 10/8 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Koşay 1941: Lev. XIX (Pazarlı).							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

14	KIN13D. 1057.F.80 .12	Çark	D.Ç. Tip 1.2	5a1A	Tip 1a11f	14	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/8
	Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. 2/16, 24 (Gordion Geç Akamenid MÖ 4.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

15	KIN11A. 3.22	Çark	D.Ç. Tip 1.2	6b1B		14	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/8 10YR 6/4
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 16/21, 23, 24, Taf. 17/1, 2, 11 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Bossert 2000: Taf. 836, 838 (Büyükkale Ia MÖ 600); Genz 2006: 135, Abb. 10/8 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Koşay 1941: Lev. XIX (Pazarlı).							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

16	KIN13D. 1021.7	Çark	D.Ç. Tip 1.2	5a2B		26	5YR 6/4	5YR 6/4	5YR 6/6
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 151/KL87-3131, KL88-1454, Taf. 152/KL87-3170, KL87-3262, KL88-1276, Taf. 159/KL87-3205 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580), Taf. 201/KL86-1271 (IIa3-5 MÖ 580-330); Osten 1937c: Fig. 57/6-7 (Alişar MÖ I. Binin ikinci yarısı); Bossert 2000: Taf. 69/777, Taf. 71/810-814, Taf. 73/837, 840 (Boğazköy Büyükkale I MÖ 7-5. yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 16/20, 23, 25, Taf. 17/14, Taf. 20/15-21 (Kuşaklı Tabaka VI-VII MÖ 600-500); Yılmaz 2015: Levha 4/6 (Vezirköprü/Oymaağaç MÖ 650/600-330); Henrickson 1993:133 Fig. 14, 135 Fig. 16/8-9 (Gordion YHSS 5 MÖ 700-550)						
	Tarihleme		MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

17	KIN12A. 224.3	El	D.Ç. Tip 1.3	2a1		21	2.5YR 5/6	2.5YR 5/6	5YR 5/6
	Karşılaştırma	Tutamaklı benzer bir örneği bulunamamıştır. Ancak ağız işlenişi açısından bir benzeri Kaman-Kalehöyük'te görülmektedir. Bkz. Matsumura 2005: Taf. 191/KL87-3429 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

18	KIN11A. 15.67	Çark	D.Ç. Tip 2.1	5b3		22	5YR 7/6	10YR 8/3	5YR 6/6 10YR 6/4
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 15/9, 14, Taf. 20/5 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

19	KIN13A. 114.45	Çark	D.Ç. Tip 2.2	5c2		20	10YR 3/1	10YR 3/1	10YR 3/1 2.5Y 3/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 193/KL87-3405 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible][illegible]

22	KIN11C. 604.15	Çark	D.Ç. Tip 3.1	6a2A		16	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Matsunura 2005: Taf 71/KL90-M42, KL90-M351, Taf 72/KL92-M19 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 49/39, 34 (Porsuk IV MÖ. 1100-850); Genz 2004: Taf. 21/6 (Orta Evre MÖ.1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

24	KIN11C. 603.9	Çark	D.Ç. Tip 3.2	5a2C		24	10YR 7/4	10YR 7/4	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Dupre 1983: Pl. 48/21, 23 (Porsuk V MÖ. 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

25	KIN12A. 224.9+7	Çark	D.Ç. Tip 3.2	5b3	Tip 1a13g	24	10YR 8/3	10YR 8/3	5YR 7/6 10YR 5/2
		Karşılaştırma	Summers-Karol Ahmet-Summers 1995: Fig 3/1 (Kerkenes/Tilkigedigi)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

26	KIN13A. 133.14	Çark	D.Ç. Tip 3.2	5b3	Tip 1a12a	26	10YR 8/4	10YR 8/4	5YR 7/6 10YR 6/3
	Karşılaştırma		Summers-Karol Ahmet-Summers 1995: Fig 3/1 (Kerkenes/Tilkigeddiği)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

27	KIN11C. 609.17	El	D.Ç. Tip 3.3	2b1A		26	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6 2.5Y 6/2
	Karşılaştırma		Matsunura 2005: Taf. 72 KL90-P105 (Ild1-3 MÖ1200-800)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

28	KIN11A. 2.49	Çark	D.Ç. Tip 3.3	5b1B		20	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/8 10YR 6/4
	Karşılaştırma	Matsunura 2005: Taf. 72 KL90-P105 (IId1-3 MÖ1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

29	KIN13A. 989.6	Çark	D.Ç. Tip 3.3	4c		42	10YR 5/2	7.5YR 5/1	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 195/KL87-3840, KL88-1204; Toteva 2007: Pl. 3/34 (Gordion Geç Akamenid MÖ 4.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

31	KIN11C. 605.3	El	D.Ç. Tip 3.4	2b2B		30	10YR 6/3	7.5YR 5/3	10YR 6/3 10YR 5/2
	Karşılaştırma		Matsumura 2005:Taf. 72/KL92-M75 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 47 (MÖ 1100-850); Genz 2004: Taf.7/4 (Orta Evre MÖ 1125-1065)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible][illegible]

34	KIN12A. 214.9	Çark	D.Ç. Tip 3.4	5a2A		18	10YR 6/3	10YR 6/3	10YR 6/3
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 152/KL87-3667, KL87-3353 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580), Taf. 193/KL87-3364 (IIa3-5 MÖ 580-330); Dupré 1983: Pl. 61/26 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Bossert 2000: Taf. 66/718, 722 (Büyükkale I MÖ 7-5. yüzyıl); Powrozniak 2010: Taf. 21/8 (Kuşaklı evre VI-VII 600-500); Koşay-Akok 1966: Lev. 75/Üstten 15. Sırada (Alacahöyük)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

40	KIN11C. 609.33	Çark	D.Ç. Tip 3.6	6a3	Tip 1a112d	18	2.5Y 8/2	2.5Y 8/2	7.5YR 7/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. KL90-M29 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 48/21, 27, 23, 24 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Bezeme açısından benzer örneği için bkz. Dupré 1983: Pl. 63/32							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

42	KIN12A. 282.55	Çark	D.Ç. Tip 3.6	5a3		22	2.5Y 7/3	2.5Y 7/3	5YR 6/6
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 194/KL87-3162, KL87-3319, Taf. 195/KL87-3840 (IIa3-5 MÖ 580-330); Özgüç 1982: Şek.-Fig. H/15 (Maşat Höyük II. yapı katı MÖ 600-450); Müller 1996: AB. 31/10 (6a evresi MÖ 600-500)						
	Tarihleme		MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

43	KIN13A. 982.5	Çark	D.Ç. Tip 3.7	5b3	Tip 1a11	30	2.5Y 8/3	2.5Y 8/3	5YR 7/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Khatchadourian 2008: 481 (Tsaghkahovit/Ermenistan MÖ 600-300)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

44	KIN13A. 989.3	Çark	D.Ç. Tip 3.8	5b1A		40	2.5YR 7/4	10YR 8/3	2.5YR 6/8
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 161/KL87-56, KL87-3171, KL87-3714, KL87-3721, KL88-1321 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Taf. 203/KL86-1171, KL86-1268 (IIa3-5 MÖ 580-330); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük en alt sol baştan 2 ve 3. sıradaki çizim); Summers-Karol Ahmet-Summers 1995: 49, Fig. 5/4, 9 (Kerkenes)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

46	KIN11C. 603.7+ 609.10	El	D.Ç. Tip 4.1	2a1	Tip 1a110b	16	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf 71/KL90-M42, KL90-M97, KL90-M100, KL90-P106, KL90-P109, KL90-P120 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 2004: Pl. 49/39, 35, 40, 36 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Matsumura 2005: Taf. 71/KL90-P101 (IId1-3 MÖ 1200-800); Osten 1937b: Fig. 433/19 (Alişar IV MÖ 9-8. yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

58	KIN12A. 224.10	Çark	D.Ç. Tip 4.1	5b4		15	5YR 6/4	5YR 6/4	2.5YR 5/4 10YR 5/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 193/KL87-3314 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

60	KIN11A. 15.40	El	D.Ç. Tip 4.1	2b1A		22	5YR 7/6	7.5YR 6/4	5YR 6/6 10YR 6/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 152/KL88-P675, Taf. 153/KL88-1413 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983: Pl. 63/30, 32, Pl. 64/36, Pl. 69/49, Pl. 69/54 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Osten 1937c:53, Fig. 57/20 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı); Özgüç 1971: 40, Res./Fig. 110 (Kululu geç evre Geç evre MÖ 7. yüzyıl sonu- 6. yüzyılın ilk yarısı); Darga 1986: Lev. VIII/31 (Karatepe MÖ 8. yüzyıl sonu)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

61	KIN13A. 975.9	Çark	D.Ç. Tip 4.1	6a2A	Tip 1a112c	20	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8
	Karşılaştırma	Mal özelliği, form ve bezeme açısından en yakın benzeri Porsuk III. tabakada görülmektedir. Dupré 1983: Pl. 63/32 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

62	KIN11A. 3.18	Çark	D.Ç. Tip 4.1	6a1A	Tip 1a112d	18	7.5YR 7/6	2.5YR 6/8	5YR 7/8
	Karşılaştırma		Form ve bezeme açısından benzeri için bkz. Dupré 1983: Pl. 63/32 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

63	KIN11C. 632.39	Çark	D.Ç. Tip 4.2	5e2		48	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6 10R 5/1	7.5YR 7/6 10YR6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005:Taf. 72/KL92-M36 (IId1-3 MÖ 1200-800); Genz 2004:Taf. 7/6, 10 (El yapımı, Orta Evre MÖ 1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

65	KIN11C. 603.6	El?	D.Ç. Tip 4.3	2b2B		28	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	5YR 6/4 2.5Y 5/2
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 73/KL-P20, KL89-M137 (IId1-3 MÖ 1200-800)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible]

67	KIN11C. 606.5	Çark	D.Ç. Tip 4.3	5b3	Tip 1a110a	30	5YR 5/4	10YR 6/2	5YR 6/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 73/KL-P20, KL89-M137 (IId1-3 MÖ 1200-800); Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Matsumura 2005: Taf. 71/KL90-P101 (IId1-3 MÖ 1200-800); Osten 1937b: Fig. 433/19 (Alişar IV MÖ 9-8. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

69	KIN11C. 616.44	Çark	D.Ç. Tip 4.3	5b2A		28	7.5YR 6/3	7.5YR 6/3	7.5YR 6/3 10YR 5/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 73/KL-P20, KL89-M137 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

70	KIN11C. 628.18	Çark	D.Ç. Tip 4.3	5b2B		18	10YR 6/3	10YR 6/3	10YR 6/3 7.5YR 7/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 73/KL-P20, KL89-M137 (Ild1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

71	KIN111C. 636.4	Çark	D.Ç. Tip 4.3	5a3	Tip 1a12a	20	5Y 8/2	5Y 8/2	7.5YR 7/4
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 73/KL-P20, KL89-M137 (IId1-3 MÖ 1200-800); Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Dupré 1983: Pl. 63/29, 30, 42, 33, 43, Pl. 64/44, 35 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 71/ KL90-P103, KL90-P109, KL90-P13 (IId1-3), Taf. 109/KL88-P57, KL89-P19, KL89-P32, KL89-P481, KL89-P491, Taf. 111/KL89-P110, Taf. 112/KL88-P122, KL89-P516, KL89-P40 (IIC2-3 MÖ 900-700); Osten 1937b: Fig. 432-433/3, 4, 5, 6, 10; Özgüç 1971: 14, Fig. 9 (Kültepe MÖ 9-7.yüzyıl); Genz 2004: Taf. 41/11, 12, 13 (Büyükkaya MÖ 9.yüzyıl); Ross 2010: Fig. 2/1, 4 (MÖ 9-8. yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

72	KIN11C. 631.2	Çark	D.Ç. Tip 4.3	6a1B		24	10R 7/6	10R 6/4	10R 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 73/KL-P20, KL89-M137 (Ild1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

73	KIN11C. 631.3	Çark	D.Ç. Tip 4.3	5b3	Tip 1a117a	28	5Y 8/2	5Y 8/2	2.5YR 7/4 7.5YR 7/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 73/KL-P20, KL89-M137 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

79	KIN13D. 1021.15	Çark	D.Ç. Tip 4.3	5a.3	Tip 1a13g	17	2.5Y 8/3	2.5Y 8/3	5YR 6/6
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 161/KL88-1321 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983: Pl.67/63, Pl. 73/93, Pl. 73/102 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Özgüç 1971: Res./Fig. 109 (Kululu geç evre MÖ 7. yüzyıl sonu-6. yüzyıl ilk yarısı); Tezcan 1992: 25, Res. 27 (Göllüdağ); Bezeme ve form korelasyonu açısından benzer örnekler için bkz. Özgüç 1971: Res. Fig. 108-122 (Üst sağ köşedeki çizim) (Kululu geç evre MÖ 7. yüzyıl sonu-6. yüzyılın ilk yarısı)						
	Tarihleme		MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

80	KIN 11A.3.21	Çark	D.Ç. Tip 4.3	5a3	Tip 1a110a	24	10YR 8/3	10YR 8/3	7.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 192/KL87-3370 (IIa3-5 MÖ 580-330);							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

82	KIN11C. 603.17	Çark	D.Ç. Tip 4.4	5e2		25	7.5YR 6/4	10YR 7/3	5YR 7/3 2.5Y 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 73/KL89-370 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl 48/32 (Porsuk IV MÖ 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

83	KIN11C. 609.21	El	D.Ç. Tip 4.4	2b1A	Tip 1a115b	28	2.5 YR 6/8	2.5 YR 6/8	10R 6/8- 10YR 7/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 73/KL89-370 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl 48/32 (Porsuk IV MÖ 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

88	KIN13A. 942.8	Çark	D.Ç. Tip 4.4	5a2A	Tip 1a11c	18	5YR 6/6	5YR 6/6	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. 4/37 (Gordion Geç Akamenid MÖ 4. Yüzyıl); Osten 1937c: Fig. 57/20,21 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible][illegible]

91	KIN13A. 161.110	Çark	D.Ç. Tip 4.5	5b2C		12	2.5YR 7/8	2.5YR 7/8	2.5YR 7/8 5Y 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 75/KL90-M2, KL90-P9, KL90-P14, KL90-P15, KL93-M75 (IId1-3 MÖ 1200-800); Genz 2004: Taf. 32/10, 11, 12 (El yapımı örnekleri, orta evre MÖ 1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible][illegible]

95	KIN11C. 609.62	Çark	D.Ç. Tip 4.5	5b2A		20	7.5YR 4/3	10YR 7/3	5YR 6/6 5YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 75/KL90-M2, KL90-P9, KL90-P14, KL90-P15, KL93-M75 (IId1-3 MÖ 1200-800): Genz 2004: Taf. 32/10, 11, 12 (El yapımı örnekleri, orta evre MÖ 1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

97	KIN11C. 636.15	Çark	D.Ç. Tip 4.5	5a1A		16	10R 6/6	10R 6/6	10YR 6/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 75/KL90-M2, KL90-P9, KL90-P14, KL90-P15, KL93-M75 (IId1-3 MÖ 1200-800): Genz 2004: Taf. 32/10, 11, 12 (El yapımı örnekleri, orta evre MÖ 1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

99	KIN13A. 171.9	Çark	D.Ç. Tip 4.5	5b1C		20	10R 4/6	10R 4/6	10R 5/4 7.5YR 6/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 198/KL87-3388, KL87-3365 (IIa3-5 MÖ 580-330); Osten 1937c: Fig. 57/33-35 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı); Bossert 2000: Taf. 81/963, 965-967 (Büyükale I MÖ 7-5.yüzyıl); Ross 2010: Fig. 14/h, k (Çadır Höyük VI. tabaka MÖ 500-300)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible][illegible]

102	KIN13A. 153.5	Çark	D.Ç. Tip 4.6	5b2B		24	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4 7.5YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 156/KL87-3097 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983: Pl. 74/99 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

103	KIN13D. 1021.21	Çark	D.Ç. Tip 4.6	6a2A	Tip 1a11b	14	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Form açısından benzer örneği için bkz. Matsumura 2005: Taf. 156/KL87-3097 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

104	KIN11A. 9.154	Çark	D.Ç. Tip 4.7	5b2B		26	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 70/KL90-M36, Taf. 75 KL90-P14 (Iid1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

105	KIN11C. 628.33	Çark	D.Ç. Tip 4.7	5a2B	22		2.5YR 6/4	5YR 7/6	7.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 70/KL90-M36, Taf. 75 KL90-P14 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

107	KIN12A. 237.1	Çark	D.Ç. Tip 4.7	5a1A		26	10R 6/8	10R 6/8	10R 6/8
	Karşılaştırma	Bossert 2000: Taf. 85/1025 (Büyükkale I), Taf. 84/1021 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 198/KL87-3508 (IIa3-5 MÖ 580-330); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXIV/9 (Elbistan Karahöyük); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Genz 2001: 170, Fig. 4/3 (Çadır Höyük VI. tabaka MÖ 500-300)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

108	KIN11A. 9.224	Çark	D.Ç. Tip 5.1	5a2b		16	5YR 7/6	5YR 7/6	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005:Taf. 69/KL89-M138, Taf. 70/KL92-M39, KL93-M1 (IId1-3 MÖ 1200-800); Sams 1994: Fig 17/221 (NCT IVb 1000-900); El yapımı benzer formlar Genz 2004:Taf. 21/5 (Geç evre MÖ 1050-900)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

110	KIN 11A.2.28	El	D.Ç. Tip 5.1	2a2	Tip 1a12a	15	10YR 7/4	10YR 7/4	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005:Taf. 69/KL89-M138, Taf. 70/KL92-M39, KL93-M1 (IIId1-3 MÖ 1200-800); Sams 1994: Fig 17/221 (NCT IVb 1000-900); El yapımı benzer formlar Genz 2004:Taf. 21/5 (Geç evre MÖ 1050-900)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

111	KIN13A. 159.1	Çark	D.Ç. Tip 5.1	6b2B		18	7.5YR 6/4	2.5YR 6/4	7.5YR 6/4 7.5YR 6/1
	Karşılaştırma	Powroznic 2010: Taf. 11, 12,13 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Bossert 2000: Taf. 74/853 (Büyükale I MÖ 7-5.yüzyıl); Schmidt 1033: Pl. I/b 450 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı); Koşay-Akok 1966: Lev. 75/ Üstten 13. sıradaki (Alaca Höyük); Matsumura 2005: Taf. 191/KL87-3333, Taf. 192/KL87-3409 (IIa3-5 MÖ 580-330); Haspel 1951:Pl. 28/3 (Midas Kenti); Summers-Koral-Summers 1995: 48, Fig. 4/11 (Kerkenes); Tezcan 1992: 26, Res. 31(Göllüdağ); Yılmaz 2015: Lev. 16/6, Lev. 17/5 (Oymaağaç ODÇ-GDÇ MÖ 900-330); Dönmez 2013: 27/Res. 9-10, Lev. 2/1, 3 (Amasya Haşena Kalesi ve Kızlar Sarayı GDÇ); Ökse 1988: Abb. 45 (Kale Köy MÖ 8-6. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

112	KIN11A. 3.17	Çark	D.Ç. Tip 5.2	6a2A	Tip 1a110b	14	10YR 8/4	10YR 8/4	7.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Form açısından benzer bir örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

113	KIN11A. 9.174	Çark	D.Ç. Tip 6.1	5b2B		22	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	10R 6/6 2.5Y 4/1
	Karşılaştırma	Haspel 1951: Pl. 29/4 (Midas Kenti); Koşay –Akok 1966: Lev. 75 (Aalca Höyük)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

114	KIN111A. 9.162	El	D.Ç. Tip 6.2	2b1A		12	2.5YR 6/4	2.5YR 6/4	5YR 6/8 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 74/ KL94-M21, KL94-M190, Taf. 75/KL92-M46 (IId1-3 MÖ 1200-800); El yapımı form benzeri Genz 2004: Taf. 28/10 (Geç evre MÖ 1050-900)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

115	KIN11C. 628.15	Çark	D.Ç. Tip 6.3	6a2B		14	2.5YR 7/6	2.5YR 7/6	2.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 74/ KL94-M21, KL94-M190, Taf. 75/KL92-M46 (IId1-3 MÖ 1200-800); El yapımı form benzeri Genz 2004: Taf. 28/10 (Geç evre MÖ 1050-900)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

116	KIN12A. 282.20	Çark	D.Ç. Tip 6.4	5a1B		36	10R 7/6	10R 7/6	10R 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 202/KL86/1303 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

117	KIN13A. 179.5	Çark	D.Ç. Tip 6.4	5a1B	Tip 3a12f	41	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6 7.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Yumru biçimli tutamağa sahip formun bir benzerine rastlanmamıştır. Ancak mal özelliği tabaka III karakteri taşımaktadır.							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

118	KIN11C. 606.7	Çark	D.Ç. Tip 6.5	5a2A		20	5YR 6/6	5YR 6/6	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 44/7, 6 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Matsumura 2005:Taf. 69/KL90-M353 (IId1-3 MÖ 1200-900)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

120	KIN13A. 975.6	Çark	D.Ç. Tip 6.5	5e1		22	2.5YR 5/6	2.5YR 5/6	2.5YR 6/8
	Karşılaştırma	Mori-Omura 1990: Res. 11/2 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible][illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

124	KIN13A. 1216.10	Çark	D.Ç. Tip 6.7	5c1B		28	7.5YR 5/1	7.5YR 5/1	7.5YR 5/1 7.5YR 4/1
		Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 154/KL87-3432 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580)						
		Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

125	KIN11C. 636.10	Çark	D.Ç. Tip 6.8	5a4		26	2.5Y 6/2	2.5Y 6/2	7.5YR 6/62.5Y 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 79/KL92-M82 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

126	KIN11A. 2.20	Çark	D.Ç. Tip 6.9	5b2A	Tip 1a11d	27	10R 5/6	10R 5/6	10YR 6/4 10YR 4/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 75/KL90-P15, KL90-P10 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

127	KIN11C. 611.10	Çark	D.Ç. Tip 6.9	5b2A		24	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	10YR 7/4 2.5Y 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 75/KL90-P15, KL90-P10 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

128	KIN11C. 636.79	El	D.Ç. Tip 6.9	2b2B		30	5YR 6/6	5YR 6/6	10YR 5/3 2.5Y 5/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 75/KL90-P15, KL90-P10 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

129	KIN12A. 214.10	Çark	D.Ç. Tip 6.9	5f		18	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4 7.5YR 5/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 156/KL87-3798 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Bossert 2000: Taf. 82/985, Taf. 84/1011-1012 (Büyükale I MÖ 7-5.yüzyıl); Genz 2001:170, Fig. 4/3 (Çadır Höyük MÖ 500-300); Summers-Koral-Summers 1995:48/Fig. 4/3 (Kerkenes GDÇ)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

134	KIN13A. 132.15	Çark	D.Ç. Tip 6.9	5a3		18	7.5YR 5/2	10YR 7/3	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma		Toteva 2007: Pl.1/5-6 (Gordion Geç Akamenid MÖ 4.yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 196/KL86-1358, Taf. 199/KL87-3684 (IIa3-5 MÖ 580-330); Özgüc 1982: Şek.-Fig. I/10 (Maşat I. yapı katı MÖ 450-300); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Summers-Karol Ahmet-Summers 1995: 48, Fig. 4/3 (Kerkenes); Özgüc-Özgüc 1949: Lev. XXXIV/8 (Elbistan Karahöyük); Kalkan 2008: Lev. SOS-I/2 (Sos Höyük II B tabakası MÖ 750-300)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

135	KIN13A. 175.4	Çark	D.Ç. Tip 6.9	5b1C		18	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	5YR 6/3
	Karşılaştırma		Toteva 2007: Pl.1/5-6 (Gordion Geç Akamenid MÖ 4.yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 196/KL86-1358, Taf. 199/KL87-3684 (IIa3-5 MÖ 580-330); Özgüç 1982: Şek.-Fig. I/10 (Maşat I. yapı katı MÖ 450-300); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Summers-Karol Ahmet-Summers 1995: 48, Fig. 4/3 (Kerkenes); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXIV/8 (Elbistan Karahöyük); Kalkan 2008: Lev. SOS-I/2 (Sos Höyük IIB tabakası MÖ 750-300)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

136	KIN13A. 178.8	Çark	D.Ç. Tip 6.9	5a2B		17	10YR 7/4	10YR 7/4	10YR 7/4
	Karşılaştırma		Toteva 2007: Pl.1/5-6 (Gordion Geç Akamenid MÖ 4.yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 196/KL86-1358, Taf. 199/KL87-3684 (IIa3-5 MÖ 580-330); Özgüç 1982: Şek.-Fig. I/10 (Maşat I. yapı katı MÖ 450-300); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Summers-Karol Ahmet-Summers 1995: 48, Fig. 4/3 (Kerkenes); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXIV/8 (Elbistan Karahöyük); Kalkan 2008: Lev. SOS-I/2 (Sos Höyük IIB tabakası MÖ 750-300)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

137	KIN13A. 135.2	Çark	D.Ç. Tip 6.9	5a3	Tip 1b11e	28	2.5Y 8/3	2.5Y 8/3	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. I/11-12 (Gordion Geç Akamenid MÖ 4.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

138	KIN13A. 982.3	Çark	D.Ç. Tip 6.9	5b1C		18	7.5YR 6/4	2.5YR 6/6	2.5YR 5/6 7.5YR 5/1
	Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. 17/169-171 (Hacımusalar Geç Akamenid MÖ 4.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

139	KIN11C. 631.11	Çark	D.Ç. Tip 6.10	5a1B		14	10YR 5/2	10YR 6/4	2.5YR 5/8 7.5YR 6/4
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 75/KL92-M45, KL92-M66 (IId1-3 MÖ 1200-800); Sams 1994: Fig. 12/442 (Erken Frig Yıkım Tabakası MÖ 800)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible][illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

143	KIN13A. 985.1	Çark	D.Ç. Tip 6.10	5b4		18	7.5YR 4/3	7.5YR 4/2	7.5YR 4/3 5YR 5/1
	Karşılaştırma	Haspel 1951: Pl. 28/7 (Midas Kenti); Bossert 2000: Taf. 84/ 1005, 1008 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Toteva 2007: Pl. 12/a-b (Gordion Geç Akamenid MÖ 4.yüzyıl); Kalkan 2008: Levha: KGH-VII/2, Levha: KGH-XXIV/1 (Karagündüz)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

144	KIN13D. 1024.5	Çark	D.Ç. Tip 6.11	5b1C	Tip 1a11c	20	2.5YR5/6	2.5YR5/6	7.5YR 6/4 10YR 5/1
	Karşılaştırma	Mal, form ve bezeme özellikleri açısından bir bezeri bulunamamıştır. Ancak form biçimi bakımından benzer örnekleri için. Bkz: Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük, Sol baştan itibaren sayıldığında 14. sıradaki çizim); Koşay-Akok 1957: Lev. IX/ Sol baştan itibaren sayıldığında 4. Sıradaki çizim (Büyük Güllücek)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

145	KIN12A. 221.3	El	D.Ç. Tip 6.11	2d		18	10R 4/6 7.5YR2.5/1	2.5YR 4/4	7.5YR2.51 5YR 5/6
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 202/KL86-1303 (IIa3-5 MÖ 580-330)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

146	KIN111A. 9.341	Çark	D.Ç. Tip 6.12	5a1A		20	2.5YR 7/6	10YR 8/2	2.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 76/KL92-M68, KL92-M85, KL93-M149, KL92-M92 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

149	KIN12A. 40.10	Çark	D.Ç. Tip 6.12	5a1A		28	7.5YR 5/3	2.5YR 6/6	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Schmidt 1933: Pl. I/b 835 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı); Powroznik 2010: Taf. 13/33, Taf. 14/11 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Bossert 2000: Taf. 71/808 (Büyükkale Ib MÖ 650-600)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

150	KIN12A. 40.19	Çark	D.Ç. Tip 6.12	5b1B		28	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	5YR 6/6 5YR 5/1
	Karşılaştırma	Schmidt 1933: Pl. I/b 835 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı); Powroznik 2010: Taf. 13/33, Taf. 14/11 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Bossert 2000: Taf. 71/808 (Büyükkale Ib MÖ 650-600)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

151	KIN12A. 221.7	Çark	D.Ç. Tip 6.12	5e1		30	10R 4/1	10 R 5/6 7.5YR/2.5 1	7.5YR/2.5 1 5YR 6/8
	Karşılaştırma	Bu formun mal, form ve bezeme korelasyonu açısından çok yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük'te bulunmaktadır. Ayrıca Gordion Geç Akamenid evre de benzer ağız işlenişine sahip örnekleri görmek mümkündür. Gordion örnekleri için bkz: Toteva 2007: Pl. 2/22, Pl. 15/128							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

152	KIN13A. 101.40	Çark	D.Ç. Tip 6.12	5a1A		34	5YR 6/8	2.5YR 5/3	2.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Bu formun mal, form ve bezeme korelasyonu açısından çok yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük'te bulunmaktadır. Ayrıca Gordion Geç Akamenid evre de benzer ağız işlenişine sahip örnekleri görmek mümkündür. Gordion örnekleri için bkz: Toteva 2007: Pl. 2/22, Pl. 15/128							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible][illegible][illegible][illegible]

158	KIN13A. 138.5	Çark	D.Ç. Tip 6.12	5b1B	Tip 3a12f	46	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 5/8 10R 5/3
	Karşılaştırma	Bu formun mal, form ve bezeme korelasyonu açısından çok yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük'te bulunmaktadır. Ayrıca Gordion Geç Akamenid evre de benzer ağız işlenişine sahip örnekleri görmek mümkündür. Gordion örnekleri için bkz: Toteva 2007: Pl. 2/22, Pl. 15/128							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

159	KIN13A. 141.1	Çark	D.Ç. Tip 6.12	5a3		39	7.5YR 7/3	7.5YR 7/3	2.5YR 5/6
	Karşılaştırma	Bu formun mal, form ve bezeme korelasyonu açısından çok yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük'te bulunmaktadır. Ayrıca Gordion Geç Akamenid evre de benzer ağız işlenişine sahip örnekleri görmek mümkündür. Gordion örnekleri için bkz: Toteva 2007: Pl. 2/22, Pl. 15/128							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

160	KIN13A. 148.6	Çark	D.Ç. Tip 6.12	5b1B	Tip 3a12f	32	2.5YR 6/8	7.5YR 7/4	5YR 5/6 10YR 6/1
Karşılaştırma		Bu formun mal, form ve bezeme korelasyonu açısından çok yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük'te bulunmaktadır. Ayrıca Gordion Geç Akamenid evre de benzer ağız işlenişine sahip örnekleri görmek mümkündür. Gordion örnekleri için bkz: Toteva 2007: Pl. 2/22, Pl. 15/128							
Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

161	KIN13A. 148.11	Çark	D.Ç. Tip 6.12	5b1B	Tip 3a12f	30	5YR 6/3	5YR 6/3	2.5YR 5/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Bu formun mal, form ve bezeme korelasyonunu açısından çok yakın benzerleri Kaman-Kalehöyük'te bulunmaktadır. Ayrıca Gordion Geç Akamenid evre de benzer ağız işlenişine sahip örnekleri görmek mümkündür. Gordion örnekleri için bkz: Toteva 2007: Pl. 2/22, Pl. 15/128							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

164	KIN11C. 609.32	Çark	D.Ç. Tip 7	6b1A	Tip 1a11b	20	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6 10YR 6/2
		Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 75/10, Pl. 76/108, 109 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl)						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

165	KIN 13D.1021 .16	Çark	D.Ç. Tip 7	6a1A	Tip 1a11a	12	10R 6/6	10R 6/6	10YR 5/4
	Karşılaştırma		Dupré 1983: Pl. 75/10, Pl. 76/108, 109 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl)						
	Tarihleme		Yüzey buluntusu ancak mal ve form karakteri tabaka IV özelliği göstermektedir. MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)						

[illegible]

167	KIN11A. 12.11	Çark	S.Ç. Tip 1.1	5b3		23	7.5YR 8/4	7.5YR 8/4	2.5YR 6/8 10YR 5/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005:Taf. 76/KL92-M89, KL92-M80, KL93-M87 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

168	KIN 11C. 636.8	Çark	S.Ç. Tip 1.1	5b3		20	10YR 8/3	10YR 8/3	2.5Y 5/2 2.5Y 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005:Taf. 76/KL92-M89, KL92-M80, KL93-M87 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

169	KIN11C. 609.2	El	S.Ç. Tip 1.1	1a		19	10YR 8/3	2.5Y 8/3	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Genz 2004: Taf. 5/1, 5 (Orta Evre MÖ 1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

170	KIN11C. 611.8	El	S.Ç. Tip 1.1	1b		23	5YR 5/4	5YR 5/4	5YR 5/4 7.5YR 5/1
	Karşılaştırma		Ross 2010: Fig. 5a/f (MÖ 12-9)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

171	KIN12A. 211.17	Çark	S.Ç. Tip 1.1	6a2B		20	10YR 7/3	10YR 7/3	10YR 7/4
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 26/40, 41, 43 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Osten 1937c: Fig. 57/9 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

173	KIN11A. 3.31	El	S.Ç. Tip 1.1	2e		22	7.5YR 5/2	7.5YR 5/2	Gley 1 4/N
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 26/40, 41, 43 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Osten 1937c: Fig. 57/9 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

174	KIN 11A.2.31	Çark	S.Ç. Tip 1.2	5b1C		26	10YR 7/4	10R 6/6	7.5YR 6/4 10YR 5/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 69/KL94-M59 (IIId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

175	KIN11A. 3.30	Çark	S.Ç. Tip 1.2	5a2A	Tip 1a11c	20	10YR 7/3	10YR 7/3	10YR 7/3
	Karşılaştırma		Boya bezemelibBenzer bir örneği bulunamamıştır.						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

177	KIN13A. 1212.25	Çark	S.Ç. Tip 1.3	5b1B		21	2.5YR 7/6	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8 7.5YR 5/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 191/KL86-P64, KL87-P19 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Powrozniak 2010: Taf. 25/37, Taf. 26/20 (Kuşaklı VI-VII MÖ 600-500); Bossert 2000: Taf. 68/756 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Osten 1937c: 53, Fig. 57/11, 15 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı); Summers-Koral-Summers 1995: 48, Fig. 4/1							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)							

[illegible]

179	KIN11C. 628.46	Çark	S.Ç. Tip 1.4	6c2		24	10YR 5/1	5Y 7/2	2.5Y 6/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 76/KL93-M27 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

181	KIN13A. 920.7	Çark	S.Ç. Tip 2.1	6a2B		18	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf.155/KL89-M73 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Genz 2006: 136, Abb. 11/8 (Kuzey Batı Yamaç/NWH MÖ 7-5.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 21/2, 3, 6 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)							

182	KIN12A. 261.3	Çark	S.Ç. Tip 2.1	5a2C		32	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf.155/KL89-M73 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Genz 2006: 136, Abb. 11/8 (Kuzey Batı Yamaç/NWH MÖ 7-5.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 21/2, 3, 6 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)							

[illegible][illegible]

185	KIN 12A. 211.15	Çark	S.Ç. Tip 2.1	5d1		40	7.5YR 6/1	7.5YR 6/1	5YR 5/4
	Karşılaştırma	Summers-Karol -Summers 1995: 48, Fig. 4/12 (Kerkenes/Tilkigedigi)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible][illegible][illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

190	KIN13D. 1021.52	Çark	S.Ç. Tip 2.3	5a3	Tip 1a11f	17	10YR 5/3	10YR 7/4	7.5YR 5/6
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 26//2, 7, 8, 12 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Toteva 2007: Pl. 2/18 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Koşay 1941: Lev. XIV/İlk çizim (Pazarlı); Bahar 1999: Lev. XXXIX/12							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

191	KIN111C. 636.83	El	S.Ç. Tip 2.4	2b1A	Tip 1a12a	17	5YR 6/6	5YR 6/6	5YR 6/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma		Dupré 1983: Pl. 48/27 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Matsumura 2005: Taf. 71/KL90-P109, KL90-P120, KL90-P122, KL90-P13 (IId1-3 MÖ 1200-800); Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Dupré 1983: Pl. 63/29, 30, 42, 33, 43, Pl. 64/44, 35 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 71/ KL90-P103, KI90-P109, KL90-P13 (IId1-3), Taf. 109/KL88-P57, KL89-P19, KL89-P32, KL89-P481, KL89-P491, Taf. 111/KL89-P110, Taf. 112/KL88-P122, KL89-P516, KL89-P40 (IIC2-3 MÖ 900-700); Osten 1937b: Fig. 432-433/3, 4, 5, 6, 10; Özgüç 1971: 14, Fig. 9 (Kültepe MÖ 9-7.yüzyıl); Genz 2004: Taf. 41/11, 12, 13 (Büyük kaya MÖ 9.yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

192	KIN12A. 282.3	Çark	S.Ç. Tip 2.4	5b2B		32	7.5 YR 6/4	7.5 YR 6/4	7.7YR 7/6 10YR 5/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 151/KL87-3690 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Form açısından benzer örnekleri için bkz. Genz 2006: Abb. 12/3 (Kuzey Batı Yamaç/NWH MÖ 7-5.yüzyıl); Özgüç 1971: 14, Res./Fig. 8-31 (Üstten 7.sıradaki)(eski safha MÖ 9-7. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)							

193	KIN13A. 998.1	Çark	S.Ç. Tip 2.4	5e2		22	5YR 4/2	5YR 5/3	5YR 3/1 5YR 5/3
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 151/KL87-3690 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Form açısından benzer örnekleri için bkz. Genz 2006: Abb. 12/3 (Kuzey Batı Yamaç/NWH MÖ 7-5.yüzyıl); Özgüç 1971: 14, Res./Fig. 8-31 (Üstten 7.sıradaki)(eski safha MÖ 9-7. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)							

194	KIN11A. 9.239	Çark	S.Ç. Tip 2.5	5a2A		17	10YR 7/4	10YR 7/4	10YR 7/4
	Karşılaştırma	Sams 1994: Fig. 21/518 (Erken Frig Yıkım tabakası MÖ 800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

195	KIN11C. 628.20	Çark	S.Ç. Tip 2.6	5a1A		18	7.5YR 6/4	10R 5/4	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 76/KL92-M92 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl.45/12, 9 (Porsuk IV MÖ 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

196	KIN13A. 950.1	Çark	S.Ç. Tip 2.6	5b2A		28	7.5YR 6/4	2.5YR 6/6	7.5YR 6/4 2.5Y 6/1
		Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. 2/21-22 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4. yüzyıl)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

197	KIN13A. 950.3	Çark	S.Ç. Tip 2.6	5b2A		34	10YR 5/2	10YR 5/2	7.5YR 6/4 2.5YR 6/1
		Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. 2/21-22 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4. yüzyıl)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

198	KIN13A. 950.7	Çark	S.Ç. Tip 2.6	5b2A		28	7.5YR 6/6	7.5YR 4/2	2.5YR 6/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. 2/21-22 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

200	KIN13A. 979.1	Çark	S.Ç. Tip 2.6	5b2A		32	7.5YR 6/4	2.5YR 6/6	7.5YR 6/4 2.5Y 6/1
	Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. 2/21-22 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

201	KIN13A. 999.3	Çark	S.Ç. Tip 2.6	5e2		25	10YR 6/4	10YR 4/1	2.5YR 5/6 10YR 5/2
	Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. 2/21-22 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

202	KIN13A. 952.16	Çark	S.Ç. Tip 2.7	5b2A	Tip 1a13ğ	22	5YR 7/6	5YR 7/6	5YR 7/6 2.5Y 6/1
		Karşılaştırma	Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXIV/2 (Elbistan Karahöyük); Bahar 1999: Lev. XXXIX/1						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

203	KIN13A. 114.52	Çark	S.Ç. Tip 2.8	5e1	Tip 1a11d	26	10YR 7/3	10YR 7/3 10YR 4/1	5YR 6/6 5YR 4/3
	Karşılaştırma	Form açısından benzer örnekler için bkz: Toteva 2007: Pl. 4/171 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4. yüzyıl); Stewart 2010: Fig. 203/108, 111, Fig. 204/120 (Gordion MÖ 4.yüzyıl sonu)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

204	KIN13A. 132.13	Çark	S.Ç. Tip 2.8	5e1	Tip 1a11d	22	10YR 6/3	10YR 6/3 10YR 4/1	7.5YR 6/4 10YR 6/1
		Karşılaştırma	Form açısından benzer örnekler için bkz: Toteva 2007: Pl. 4/171 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4. yüzyıl); Stewart 2010: Fig. 203/108, 111, Fig. 204/120 (Gordion MÖ 4.yüzyıl sonu)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

208	KIN13A. 1216.7	Çark	S.Ç. Tip 2.8	5c1b		30	7.5YR 5/1	7.5YR 5/1	7.5YR 5/1
	Karşılaştırma	Haspel 1951: Pl. 29/10 (Midas Kenti)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

210	KIN12A. 214.26	El	S.Ç. Tip 3.1	2a2		24	7.5YR 6/4	7.5YR 7/4	10YR 5/3
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 61/26, 12- Pl. 62/24 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Genz 2006: 136, Abb. 11/9, 11, 12 (Boğazköy Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)							

[illegible]

212	KIN12A. 235.9	Çark	S.Ç. Tip 3.1	5b2B		35	5YR 7/6	5YR 7/6	5YR 7/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 61/26, 12- Pl. 62/24 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Genz 2006: 136, Abb. 11/9, 11, 12 (Boğazköy Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

213	KIN 12A. 250.14	Çark	S.Ç. Tip 3.1	5b1B	Tip 1b11d	18	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/8 10YR 6/2
	Karşılaştırma		Dupré 1983: Pl. 61/26, 12- Pl. 62/24 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Genz 2006: 136, Abb. 11/9, 11, 12 (Boğazköy Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Siyah ve kırmızı rengin kullanıldığı benzer boyama örnekleri için bkz. Bossert 2000: Taf. 67, Çiz. 740; Taf. 86, Çiz. 1041, 1042 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Schmidt 1933: Pl. II a-b (Alışar V); Matsumura 2005: Pl. 200 KL87-P11 (IIa3-5 MÖ 50-330); Koşay-Akok 1966: 41 (Alaca Höyük); Genz 2001:170, Fig.4 Çiz. 1 (Çadır Höyük VI MÖ 500-330); Czichon 2006: 3 (Oymaağaç GDÇ); Kaplan vd. 2014:162, Fig. 5a (Ovaören GDÇ); Mellart 1955: Pl. 3 Çiz. 45; Pl. 4 Çiz. 53, 55, 57, 65, 66						
	Tarihleme		MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)						

214	KIN11C 604.14	Çark	S.Ç. Tip 3.2	5b2B		18	10YR 6/3	10YR 5/2	7.5YR 5/4 10YR 5/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 71/KL93-M152 (İld1-3 MÖ 1200-800); El yapımı benzer formlar Genz 2004: Taf. 5/6 (Orta evre MÖ1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

215	KIN12A. 243.3	Çark	S.Ç. Tip 3.2	5b2A	Tip 1a11a	18	7.5YR 5/2	10YR 6/2	7.5YR 6/3 10YR 5/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 191/KL87-3429, KL97-3377 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 66/714 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

217	KIN12A. 282.8	Çark	S.Ç. Tip 3.2	5a1A		32	2.5YR 7/6	2.5YR 7/6	2.5YR 6/6 10YR 7/3
		Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 191/KL87-3429 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 66/714 (Büyükale I MÖ 7-5.yüzyıl)						
		Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)						

[illegible]

219	KIN13A. 999.2	Çark	S.Ç. Tip 3.2	5b1C		42	2.5YR 4/8	2.5YR 4/8	5YR 5/4 2.5Y 5/1
		Karşılaştırma	Form açısından benzer örnekler için bkz: Matsumura 2005: Taf. 201: KL87/3511 (IIa3-5 MÖ 580-330); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Henrickson 1994: Fig. 10.9/d (Gordion YHSS 4 MÖ 540-330)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible][illegible]

224	KIN12A. 214.3	Çark	S.Ç. Tip 3.3	5b2A	Tip 1b11d	18	5YR 6/4	5YR 6/4	5YR 6/4 5YR 6/1
Karşılaştırma			Matsumura 2005: Taf. 201/KL87-3257 (IIa3-5 MÖ 580-330); Osten 1937c: Fig. 57/9, 11 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı); Summers-Koral-Summers 1995: 48, Fig. 4/8, 9 (Kerkenes GDC); Siyah ve kırmızı rengin kullanıldığı benzer boyama örnekleri için bkz. Bossert 2000: Taf. 67, Çiz. 740; Taf. 86, Çiz. 1041, 1042 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Schmidt 1933: Pl. II a-b (Alişar V); Matsumura 2005: Pl. 200 KL87-P11 (IIa3-5 MÖ 50-330); Koşay-Akok 1966: 41 (Alaca Höyük); Genz 2001:170, Fig.4 Çiz. 1 (Çadır Höyük VI MÖ 500-330); Czichon 2006: 3 (Oymaağaç GDC); Kaplan vd. 2014:162, Fig. 5a (Ovaören GDC); Mellart 1955: Pl. 3 Çiz. 45; Pl. 4 Çiz. 53, 55, 57, 65, 66						
Tarihleme			MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)						

225	KIN13A. 978.6	Çark	S.Ç. Tip 3.3	5b1B		40	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	10R 6/8 2.5Y 6/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 201/KL87-3257, KL87-3301 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 74/857 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Summers-Karol-Summers 1995: 48, Fig. 4/5 (Kerkenes/Tilkigedigi); Çakalgöz 2011: Lev. 9/2, 6, 7 (Seyitömer MÖ 7-6. yüzyıl); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

226	KIN13A. 966.3	Çark	S.Ç. Tip 3.3	5b1B		22	2.5YR 6/6	5YR 6/3	7.5YR 6/4 5YR 5/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 201/KL87-3257, KL87-3301 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 74/857 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Summers-Karol-Summers 1995: 48, Fig. 4/5 (Kerkenes/Tilkigediği) ;Çakalgöz 2011: Lev. 9/2, 6, 7 (Seyitömer MÖ 7-6.yüzyıl); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

228	KIN12A. 261.5	Çark	S.Ç. Tip 3.3	6c1		15	5YR 2.5/1	5YR 2.5/1	10YR 4/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 201/KL87-3257, KL87-3301 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 74/857 (Büyükale I MÖ 7-5.yüzyıl); Summers-Karol-Summers 1995: 48, Fig. 4/5 (Kerkenes/Tilkigedigi); Çakalgöz 2011: Lev. 9/2, 6, 7 (Seyitömer MÖ 7-6.yüzyıl); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

229	KIN13A. 975.5	Çark	S.Ç. Tip 3.3	5e1		22	5YR 5/3 10YR 4/1	5YR 5/4 10YR 4/1	7.5YR 3/2 10YR 5/3
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 201/KL87-3257, KL87-3301 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 74/857 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Summers-Karol-Summers 1995: 48, Fig. 4/5 (Kerkenes/Tilkigeddiği);Çakalgöz 2011: Lev. 9/2, 6, 7 (Seyitömer MÖ 7-6.yüzyıl); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

232	KIN12A. 211.30	Çark	S.Ç. Tip 3.4	5b2B		28	7.5YR 6/3	7.5YR 6/3	7.5YR 6/3 7.5YR 4/1
		Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 195/KL87-3400 (IIa3-5 MÖ 580-330)						
		Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

233	KIN11C. 628.4	Çark	S.Ç. Tip 3.5	5b1C		26	10R 6/6	10R 6/6	10R 6/6 2.5Y 6/1
		Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 77/KL94-M30 (IId1-3 MÖ 1200-800)						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

234	KIN11C. 628.7	Çark	S.Ç. Tip 3.5	5b2A		24	7.5YR 6/4	10YR 7/4	7.5YR 6/4 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 77/KL94-M30 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

235	KIN13A. 982.6+7	Çark	S.Ç. Tip 3.5	5e1		34	7.5YR 6/4	10YR 7/3	10YR 6/4 10YR 5/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 194/KL87-3319, Taf. 201/KL86-1096 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

236	KIN13A. 983.2	Çark	S.Ç. Tip 3.5	5e2		42	7.5YR 5/2 7.5YR 3/1	7.5YR 5/2 7.5YR 3/1	10YR 5/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 194/KL87-3319, Taf. 201/KL86-1096 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

237	KIN13A. 975.11	Çark	S.Ç. Tip 3.5	5b2A		48	2.5YR 7/6	5YR 7/6	2.5YR 7/6 10YR 5/1
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 194/KL87-3319, Taf. 201/KL86-1096 (IIa3-5 MÖ 580-330)						
	Tarihleme		MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

238	KIN13A. 988.5	Çark	S.Ç. Tip 3.5	5b3	Tip 1a14a	21	10YR 7/4	10YR 7/4	2.5YR 7/6 5YR 6/2
	Karşılaştırma	Büya bezemeli bir örneği bulunamamıştır. Ancak form açısından benzeri için bkz. Matsumura 2005: Taf. 194/KL87-3319, Taf. 201/KL86-1096 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

239	KIN 11C. 628.32	Çark	S.Ç. Tip 3.6	5f		16	5YR 4/2	7.5YR 5/4	7.5YR 4/1
		Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl.47/31 (Porsuk IV MÖ. 1100-850)						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

240	KIN111C. 609.54	Çark	S.Ç. Tip 3.6	5b2C	Tip 1a12a	24	5YR 7/6	7.5YR 7/4	10YR 7/4 10YR 6/2
	Karşılaştırma		Dupré 1983: Pl.47/31 (Porsuk IV MÖ. 1100-850); Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Dupré 1983: Pl. 63/29, 30, 42, 33, 43, Pl. 64/44, 35 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 71/ KL90-P103, KI90-P109, KL90-P13 (IId1-3), Taf. 109/KL88-P57, KL89-P19, KL89-P32, KL89-P481, KL89-P491, Taf. 111/KL89-P110, Taf. 112/KL88-P122, KL89-P516, KL89-P40 (IIc2-3 MÖ 900-700); Osten 1937b: Fig. 432-433/3, 4, 5, 6, 10; Özgüç 1971: 14, Fig. 9 (Kültepe MÖ 9-7.yüzyıl); Genz 2004: Taf. 41/11, 12, 13 (Büyükkaya MÖ 9.yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

241	KIN11C. 615.50	Çark	S.Ç. Tip 3.6	5b2C		22	5YR 7/6	7.5YR 7/4	10YR 7/4 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl.47/31 (Porsuk IV MÖ. 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

242	KIN12A. 282.37	Çark	S.Ç. Tip 3.6	6b2B		27	10 YR 6/3	10 YR 6/3	10YR 6/3- 10YR 5/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 159/KL87-3357 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka VI)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

248	KIN13A. 940.11	Çark	S.Ç. Tip 3.6	5a2C	Tip 1a12a	25	2.5 YR 6/6	5YR 7/4	5YR 6/6
		Karşılaştırma	Özgüç 1971: 14, Res.-Fig./8-31 (Kültepe); Doğu Anadolu Bölgesi benzer formulu örnekler için bkz. Kalkan 2008: Levha: KGH-XXVII/4, 6 (Karagündüz)						

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

254	KIN12A. 250.3	Çark	S.Ç. Tip 4.2	5a2C		26	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 198/KL87-3508 (IIa3-5 MÖ 580-330); Dupré 1983: Pl. 72/88, 90, 91 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 28/21, 24 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
		MÖ 8-6. Yüzyıl (Tabaka IV)							

255	KIN12A. 228.6	Çark	S.Ç. Tip 4.2	5a2A		12	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 198/KL87-3508 (IIa3-5 MÖ 580-330); Dupré 1983: Pl. 72/88, 90, 91 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 28/21, 24 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. Yüzyıl (Tabaka IV)							

256	KIN12A. 235.2	Çark	S.Ç. Tip 4.2	6a2A		17	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 198/KL87-3508 (IIa3-5 MÖ 580-330); Dupré 1983: Pl. 72/88, 90, 91 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 28/21, 24 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. Yüzyıl (Tabaka IV)							

257	KIN11A. 9.96	Çark	S.Ç. Tip 4.3	6a3		24	2.5YR 7/6	7.5YR 8/3	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 48/38, Pl. 49/33, 34, 35, 36 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Matsumura 2005: Taf. 71/KL90-P103, KL90-P106, KL90-P119 (IId1-3 MÖ 1200-800); Orta Demir Çağ başlarına ait örnekleri için bakınız: Matsumura 2005: Taf. 109/KL88-P165, KL89-M1, KL89-M410, Taf. 110/KL89-P198, KL89-P501 (IIc2-3 MÖ 900-700)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

259	KIN12A. 235.13	El	S.Ç. Tip 4.3	2e		11	2.5Y 6/3	2.5YR 6/6	10 YR 4/1
	Karşılaştırma		Boya bezemeli benzer bir örnek için bkz. Matsumura 2005: TaF. 193/KL87/3314 (IIa3-5 MÖ 580-330)						
	Tarihleme		MÖ 8-6. Yüzyıl (Tabaka IV)						

260	KIN11C. 609.9	Çark	S.Ç. Tip 4.4	5A2B		18	5Y 8/2	5Y 8/2	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 48/32 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Matsumura 2005: Taf. 72/KL92-M36, Taf 73/KL-P20, KL89-P370 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

261	KIN11C. 603.22	El	S.Ç. Tip 4.4	2a1	Tip 1a12a	27	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8	10YR 7/3
	Karşılaştırma		Dupré 1983: Pl. 48/32 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Matsumura 2005: Taf. 72/KL92-M36, Taf 73/KL-P20, KL89-P370 (IId1-3 MÖ 1200-800); Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Dupré 1983: Pl. 63/29, 30, 42, 33, 43, Pl. 64/44, 35 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 71/ KL90-P103, K190-P109, KL90-P13 (IId1-3), Taf. 109/KL88-P57, KL89-P19, KL89-P32, KL89-P481, KL89-P491, Taf. 111/KL89-P110, Taf. 112/KL88-P122, KL89-P516, KL89-P40 (IIC2-3 MÖ 900-700); Osten 1937b: Fig. 432-433/3, 4, 5, 6, 10; Özgüç 1971: 14, Fig. 9 (Kültepe MÖ 9-7.yüzyıl); Genz 2004: Taf. 41/11, 12, 13 (Büyükkaya MÖ 9.yüzyıl); Ross 2010: Fig. 2/1, 4 (MÖ 9-8. yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

262	KIN12A. 214.15	Çark	S.Ç. Tip 4.4	5b2A		16	10YR 4/2	10YR 4/2	2.5Y 6/2- 10YR 4/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Ta. 192/KL87-3366, KL874470 (IIa3-5 MÖ 580-330); Dupre 1983: Pl. 65/66 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. Yüzyıl (Tabaka IV)							

263	KIN12A. 235.12	Çark	S.Ç. Tip 4.4	5b2C		22	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6	2.5YR 6/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Ta. 192/KL87-3366, KL874470 (IIa3-5 MÖ 580-330); Dupre 1983: Pl. 65/66 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. Yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

264	KIN13A. 114.8	Çark	S.Ç. Tip 4.4	5b1C	Tip 1a11f	22	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4 7.5YR 5/1
	Karşılaştırma		Osten 1937c: Fig. 57/26 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı)						
	Tarihleme		MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

265	KIN13A. 171.11	Çark	S.Ç. Tip 4.4	5b2A	Tip 1a13g	24	7.5YR 7/3	2.5 YR 6/6	2.5YR 6/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Osten 1937c: Fig. 57/28-29 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı); Doğu Anadolu'daki benzer formulu örnekler için bkz. Kalkan 2008: Levha: BYT-II/1-2 (Büyüktepe/Bayburt GDÇ)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

266	KIN13A. 180.5	Çark	S.Ç. Tip 4.4	5b2A		25	7.5YR 5/4	10YR 7/4	7.5YR 6/4 2.5YR 6/2
	Karşılaştırma	Osten 1937c: Fig. 57/28-29 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı); Doğu Anadolu'daki benzer formlu örnekler için bkz. Kalkan 2008: Levha: BYT-II/1-2 (Büyüktepe/Bayburt GDÇ)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

267	KIN11A. 12.13	Çark	S.Ç. Tip 4.5	5b2B		13	10YR 8/3	10YR 8/3	10YR 8/3 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 75/KL93-M142 (İld1-3 MÖ 1200-800): El yapımı benzer formlar Genz 2004: Taf. 2/8 (Erken evre MÖ 1180-1125), Taf. 8/16-18 (Orta Evre MÖ 1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

268	KIN11C. 603.24	Çark	S.Ç. Tip 4.5	6a2A	Tip 1a11c	18	10YR 8/3	10YR 8/3	2.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 75/KL93-M142 (İld1-3 MÖ 1200-800); El yapımı benzer formlar Genz 2004: Taf. 2/8 (Erken evre MÖ 1180-1125), Taf. 8/16-18 (Orta Evre MÖ 1125-1065); Miken IIIC benzerleri (MÖ 12-11) French 1975: Fig 16 (Tarsus); Venturi 2013: 258, Fig. 15/3 (Tell Afis) ; Janeway 2013: 370, Pl.4/3 (Tell Tayinat)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

269	KIN11C. 609.26	Çark	S.Ç. Tip 4.5	6a2A	Tip 1a11c	16	10YR 7/4	10YR 7/4	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 75/KL93-M142 (IId1-3 MÖ 1200-800): El yapımı benzer formlar Genz 2004: Taf. 2/8 (Erken evre MÖ 1180-1125), Taf. 8/16-18 (Orta Evre MÖ 1125-1065); Miken IIIC benzerleri (MÖ 12-11) French 1975: Fig 16 (Tarsus); Venturi 2013: 258, Fig. 15/3 (Tell Afis) ; Janeway 2013: 370, Pl.4/3 (Tell Tayinat)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

270	KIN11C. 609.31	Çark	S.Ç. Tip 4.5	6a2A	Tip 1a11c	16	10YR 8/3	10YR 8/3	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 75/KL93-M142 (IId1-3 MÖ 1200-800): El yapımı benzer formlar Genz 2004: Taf. 2/8 (Erken evre MÖ 1180-1125), Taf. 8/16-18 (Orta Evre MÖ 1125-1065); Miken IIIC benzerleri (MÖ 12-11) French 1975: Fig 16 (Tarsus); Venturi 2013: 258, Fig. 15/3 (Tell Afis) ; Janeway 2013: 370, Pl.4/3 (Tell Tayinat)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

271	KIN11C. 603.11	Çark	S.Ç. Tip 4.6	6a1A	Tip 1a120	21	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf.75/KL90-M2, KL90-P14, KL90-P15, KL89-P414 (IId1-3 MÖ 1200-800); Orta Demir Çağ benzerleri Dupré 1983: Pl. 74/105, 107 (Porsuk III MÖ 8-7); Osten 1937b: 384, Fig. 434/11, 12, 17, 38; Genz 2004: Taf. 43//5, 7, Taf. 45/11 (Büyükkaya MÖ 9. yüzyıl); Bossert 2000: Taf. 79/938, 940, 943 (Büyükkale II MÖ. 8. yüzyıl); Genz 2001: 169, Fig 3/1-2 (Çadır Höyük MÖ 1000-500); Özgüç 1971.14, Fig. 8-31 (17-20) (Kültepe Eski Yapı Katı MÖ 9-7); Matsumura 2005: Taf. 116/KL88-P181, KL89-P318, Taf. 117/KL89-P142, KL89-P441 vd. (IIc2-3 MÖ 900-700)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

273	KIN12A.40.15	Çark	S.Ç. Tip 4.6	5b1B	Tip 1a11d	24	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	5YR 6/6 10YR 3/1
-----	--------------	------	--------------	------	-----------	----	-----------	-----------	---------------------

Karşılaştırma Dupré 1983: Pl. 77/134, 129, 121 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Matsumura 2005: Taf.198/KL86-1166, KL87-3603, KL87-3858 (IIa3-5 MÖ 580-330)

Tarihleme MÖ 8-6. Yüzyıl (Tabaka IV)

274	KIN 12A.40.1 1+12+16	Çark	S.Ç. Tip 4.6	5b1B	Tip 1a11d	22	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	5YR 6/6 10YR 3/1
-----	-------------------------	------	--------------	------	-----------	----	-----------	-----------	---------------------

Karşılaştırma Dupré 1983: Pl. 77/134, 129, 121 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Matsumura 2005: Taf.198/KL86-1166, KL87-3603, KL87-3858 (IIa3-5 MÖ 580-330)

Tarihleme MÖ 8-6. Yüzyıl (Tabaka IV)

275	KIN13A. İNTER.2	Çark	S.Ç. Tip 4.6	6a3	Tip 1a114b	23	10YR 7/3	10YR 7/3	5YR 5/6
-----	-----------------	------	--------------	-----	------------	----	----------	----------	---------

Karşılaştırma Yüzeyden ele geçen bu seramiğin mal, form ve bezeme özelliği dikkate alınarak yapılan karşılaştırmalar sonucu ODÇ başlarına ait olması gerektiği anlaşılmıştır. Benzer boyalı ve boyasız örnekleri için bkz. Genz 2004:Taf. 43/9, Taf. 44/1, 2, Taf. 45/10-11 (Boğazköy Büyükkaya MÖ 9. yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 116-117 (IIc2-3 MÖ 900-700); Osten 1937b: Fig. 434-435 (Alışar IV); Özgüç 1971:14, Res./Fig. 8-31 (Kültepe eski yapı katı MÖ 9-7. yüzyıl)

Tarihleme MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)

276	KIN13A. 1209.9	Çark	S.Ç. Tip 4.7	5b1C		34	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6 10YR 6/2
-----	----------------	------	--------------	------	--	----	-----------	-----------	-----------------------

Karşılaştırma Summers-Karol-Summers 1995: 48, Fig. 4/4 (Kerkenes/Tilkigedigi); Matsumura 2005: Taf. 198/KL87-3508, KL87-3049 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 84/1023 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Genz 2001: 170, Fig. 4/4 (Çadır Höyük VI. tabaka MÖ 500-300); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük);

Tarihleme MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)

277	KIN11C. 628.59	Çark	S.Ç. Tip 5.1	5c1A		15	10YR 4/1	10YR 4/1	10YR 4/1
-----	----------------	------	--------------	------	--	----	----------	----------	----------

Karşılaştırma Matsumura 2005: Taf. 70/KL90-M333, KL89-M181, KL92-M39 (IId1-3 MÖ 1200-800); Matsumura 2005: Taf. 107/KL89-M133, Taf. 120/KL87-3870, KL89-M55 (IIc2-3 MÖ 900-700)

Tarihleme MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

278	KIN11C. 628.2	El	S.Ç. Tip 5.1	2b1A		35	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/8 10YR 6/2
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 70/KL90-M333, KL89-M181, KL92-M39 (IId1-3 MÖ 1200-800); Matsumura 2005: Taf. 107/KL89-M133, Taf. 120/KL87-3870, KL89-M55 (IIc2-3 MÖ 900-700)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible]

280	KIN11A. 2.17	Çark	S.Ç. Tip 5.1	6a2B		14	10YR 8/3	2.5Y 6/2	10YR 7/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 70/KL90-M333, KL89-M181, KL92-M39 (II d1-3 MÖ 1200-800); Matsumura 2005: Taf. 107/KL89-M133, Taf. 120/KL87-3870, KL89-M55 (II c2-3 MÖ 900-700)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

283	KIN13A. 114.25	Çark	S.Ç. Tip 5.1	5a2B		15	7.5YR 7/3	2.5Y 8/2	5YR 6/4
	Karşılaştırma		Toteva 2007: Pl. 2/14, 15 (Gordion), Pl. 14/109-114 (Hacımusalar Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 11/27, 29, Taf. 13/25, 26 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Genz 2006: Abb. 10/16 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Osten 1937c: Fig. 57/14 (Alişar V MÖ I.Binin ikinci yarısı); Summers-Karol-Summers 1995: 48, Fig. 4/11 (Kerkenes/Tilkigediği); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Koşay 1941: Lev. XIV (İkinci sıradaki çizim-Pazarlı); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/4 (Elbistan Karahöyük); Bahar-Koçak 2004: Çiz. 66/3 (Süleymanhanıcı); Durbin 1971: Fig. 7/80; Dönmez 2005: 80, Lev.1/3 (Ladik/Köyici Tepesi); Dönmez 2002: 143, Fig. 1/3 (Samsun Asarağaç Kalesi ODÇ/GDÇ); Dönmez 2013: 49, Lev. 1/1 (Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı GDÇ); Yılmaz 2015: Lev. 17/3(Vezirköprü/Oymaağaç GDÇ)						
	Tarihleme		MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

285	KIN13A. 122.2	Çark	S.Ç. Tip 5.1	6a3	Tip 1a11f	25	10YR 7/3	10YR 7/3	2.5YR 6/6
	Karşılaştırma		Toteva 2007: Pl. 2/14, 15 (Gordion), Pl. 14/109-114 (Hacımusalar Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 11/27, 29, Taf. 13/25, 26 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Genz 2006: Abb. 10/16 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Osten 1937c: Fig. 57/14 (Alişar V MÖ I.Binin ikinci yarısı); Summers-Karol-Summers 1995: 48, Fig. 4/11 (Kerkenes/Tilkigedigi); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Koşay 1941: Lev. XIV (İkinci sıradaki çizim-Pazarlı); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/4 (Elbistan Karahöyük); Bahar-Koçak 2004: Çiz. 66/3 (Süleymanhancı); Durbin 1971: Fig. 7/80; Dönmez 2005: 80, Lev.1/3 (Ladik/Köyüçi Tepesi); Dönmez 2002: 143, Fig. 1/3 (Samsun Asarağaç Kalesi ODC/GDC); Dönmez 2013: 49, Lev. 1/1 (Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı GDC); Yılmaz 2015: Lev. 17/3 (Vezirköprü/Oymaağaç GDC)						
	Tarihleme		MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

286	KIN13A. 122.32	Çark	S.Ç. Tip 5.1	5a2B		24	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	5YR 6/6
	Karşılaştırma		Toteva 2007: Pl. 2/14, 15 (Gordion), Pl. 14/109-114 (Hacımusalar Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 11/27, 29, Taf. 13/25, 26 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Genz 2006: Abb. 10/16 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Osten 1937c: Fig. 57/14 (Alişar V MÖ I.Binin ikinci yarısı); Summers-Karol-Summers 1995: 48, Fig. 4/11 (Kerkenes/Tilkigedigi); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Koşay 1941: Lev. XIV (İkinci sıradaki çizim-Pazarlı); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/4 (Elbistan Karahöyük); Bahar-Koçak 2004: Çiz. 66/3 (Süleymanhancı); Durbin 1971: Fig. 7/80; Dönmez 2005: 80, Lev.1/3 (Ladik/Köyüçi Tepesi); Dönmez 2002: 143, Fig. 1/3 (Samsun Asarağaç Kalesi ODÇ/GDÇ); Dönmez 2013: 49, Lev. 1/1 (Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı GDÇ); Yılmaz 2015: Lev. 17/3 (Vezirköprü/Oymaağaç GDÇ)						
	Tarihleme		MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

288	KIN13A. 180.19	Çark	S.Ç. Tip 5.1	5b1C	Tip 1a11f	21	2.5YR 5/6	2.5YR 5/6	2.5YR 5/6 10YR 6/2
Karşılaştırma			Toteva 2007: Pl. 2/14, 15 (Gordion), Pl. 14/109-114 (Hacımusalar Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Powrozniak 2010: Taf. 11/27, 29, Taf. 13/25, 26 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Genz 2006: Abb. 10/16 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Osten 1937c: Fig. 57/14 (Alishar V MÖ I.Binin ikinci yarısı); Summers-Karol-Summers 1995: 48, Fig. 4/11 (Kerkenes/Tilkigediği); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Koşay 1941: Lev. XIV (İkinci sıradaki çizim-Pazarlı); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/4 (Elbistan Karahöyük); Bahar-Koçak 2004: Çiz. 66/3 (Süleymanhancı); Durbin 1971: Fig. 7/80; Dönmez 2005: 80, Lev.1/3 (Ladık/Köyüğü Tepesi); Dönmez 2002: 143, Fig. 1/3 (Samsun Asarağaç Kalesi ODC/GDÇ); Dönmez 2013: 49, Lev. 1/1 (Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı GDC); Yılmaz 2015: Lev. 17/3 (Vezirköprü/Oymaağaç GDC)						
Tarihleme			MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

289	KIN13A. 979.4	Çark	S.Ç. Tip 5.1	5e1		24	2.5Y 6/1	2.5Y 6/1	2.5Y 6/1
	Karşılaştırma		Toteva 2007: Pl. 2/14, 15 (Gordion), Pl. 14/109-114 (Hacımusalar Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 11/27, 29, Taf. 13/25, 26 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Genz 2006: Abb. 10/16 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Osten 1937c: Fig. 57/14 (Alishar V MÖ I.Binin ikinci yarısı); Summers-Karol-Summers 1995: 48, Fig. 4/11 (Kerkenes/Tilkigediği); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Koşay 1941: Lev. XIV (İkinci sıradaki çizim-Pazarlı); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/4 (Elbistan Karahöyük); Bahar-Koçak 2004: Çiz. 66/3 (Süleymanhancı); Durbin 1971: Fig. 7/80; Dönmez 2005: 80, Lev.1/3 (Ladik/Köyiçi Tepesi); Dönmez 2002: 143, Fig. 1/3 (Samsun Asarağaç Kalesi ODC/GDÇ); Dönmez 2013: 49, Lev. 1/1 (Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı GDC); Yılmaz 2015: Lev. 17/3 (Vezirköprü/Oymaağaç GDC)						
	Tarihleme		MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

290	KIN 13B.807. F.13.45	Çark	S.Ç. Tip 5.1	5a4		14	7.5YR 3/2	7.5YR 3/2	10YR 5/2
	Karşılaştırma		Toteva 2007: Pl. 14/124 (Hacımusalar Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Çakalgöz 2011: Lev. 16/1-2 (Seyitömer GDC)						
	Tarihleme		MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

291	KIN13D. 1024.3	Çark	S.Ç. Tip 5.1	5a1		15	2.5YR 4/6	2.5YR 4/6	2.5YR 5/8
	Karşılaştırma	Benzer düğme ya da yumru biçimli tutamağa sahip bir örneğe rastlanmamıştır. Ancak form açısından benzerleri için bkz: Toteva 2007: Pl. 14/124 (Hacımusalar Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Stewart 2010: Fig. 193/31, Fig 194/36, 38, 39, 40 (Gordion MÖ 4.yüzyıl sonu); Çakalgöz 2011: Lev. 16/1-2 (Seyitömer GDÇ MÖ 7-6.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

292	KIN13A. 221.1	Çark	S.Ç. Tip 5.2	5b4	Tip 3a2f	28	7.5YR 5/4	7.5YR 5/4	10R 6/6 10R 6/2
	Karşılaştırma		Form ve bezeme özelliği açısından benzer örneği için bkz. Çakalgöz 2011: Lev. 14/3 (Seyitömer GDC MÖ 7-6.yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

293	KIN12A. 202.5	Çark	S.Ç. Tip 6.1	6a2A		14	2.5YR 7/6	10YR 8/3	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXV/2 (Elbistan Karahöyük Post Hitit tabakası MÖ 1200-700)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

[illegible]

295	KIN 11C. 623.2	El	S.Ç. Tip 6.3	2a2		18	10YR 7/4	7.5YR 5/4	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma		Genz 2004: Taf. 8/14 (Orta Evre MÖ 1125-1065)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

296	KIN11C. 632.42	Çark	S.Ç. Tip 6.4	6a2A		16	10YR 7/3	10YR 7/3	10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 75/KL88-1230, KL88-1232 (IId1-3 MÖ. 1200-800); Dupré 1983: Pl. 44/4 (Porsuk IV MÖ 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible][illegible]

300	KIN13A. 135.18	Çark	S.Ç. Tip 6.5	5b1C		22	2.5YR 5/6	5YR 5/4	7.5YR 5/4- 7.5YR 5/2
	Karşılaştırma	Koşay-Akok 1966: Lev.75 (Alaca Höyük); Bossert 2000: Taf. 83/995 (Büyükale I MÖ 7-5.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

301	KIN13A. 950.11	Çark	S.Ç. Tip 6.5	5a1A		26	10R 6/6	10R 6/6	7.5YR 6/3
	Karşılaştırma	Koşay-Akok 1966: Lev.75 (Alaca Höyük); Bossert 2000: Taf. 83/995 (Büyükale I MÖ 7-5.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

302	KIN13A. 161.106	Çark	S.Ç. Tip 6.6	6a1A		25	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	10YR 6/3
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 74/KL94-M96, KL92-M70 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 44/6 (Porsuk IV MÖ 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

303	KIN11A. 9.60	Çark	S.Ç. Tip 6.6	5a2A		24	10YR 7/4	10YR 7/4	10YR 7/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 74/KL94-M96, KL92-M70 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 44/6 (Porsuk IV MÖ 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

304	KIN 11C. 636.90	Çark	S.Ç. Tip 6.6	5a2A		15	10YR 7/4	10YR 7/4	10YR 7/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 74/KL94-M96, KL92-M70 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 44/6 (Porsuk IV MÖ 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

305	KIN11C. 628.44	Çark	S.Ç. Tip 6.6	6a2A		22	10YR 7/4	10YR 7/4	10YR 6/4
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 74/KL94-M96, KL92-M70 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 44/6 (Porsuk IV MÖ 1100-850)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible]

307	KIN13A. 148.12	Çark	S.Ç. Tip 6.7	5a1B		16	2.5YR 7/6	2.5YR 7/6	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 194/KL87-3752, Taf. 196/KL87-487, KL87-3004, Taf. 202/KL87-3341 (IIa3-5 MÖ 580-330); Powroznik 2010: Taf. 20/9-10 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Koşay-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük); Summers-Karol-Summers 1995: Fig. 4/7 (Kerkenes/Tilkigedigi); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXIV/10 (Elbistan Karahöyük)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

308	KIN13A. 148.3	Çark	S.Ç. Tip 6.7	6a2B		21	10YR 8/3	10YR 8/3	2.5YR 7/6 2.5Y 8/3
	Karşılaştırma	Bossert 2000: Taf. 74/858 (Büyükale Ib-Ia MÖ 600); Summers-Karol-Summers 1995: Fig. 4/7 (Kerkenes/Tilkigeddiği)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

309	KIN12A. 211.22	Çark	S.Ç. Tip 6.8	5a2A		27	2.5Y 5/3	7.5YR 6/4	5YR 5/6
	Karşılaştırma	Koşay-Akok 1957: Lev. IX (Sağ baştaki) (Büyük Güllücek)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

310	KIN13A. 951.2	Çark	S.Ç. Tip 6.8	5e1		22	10R 4/4	10R 4/4 10R 4/1	10YR 3/1 2.5YR 4/8
		Karşılaştırma	Koşay-Akok 1957: Lev. IX (Sağ baştaki) (Büyük Güllücek)						
		Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

311	KIN12A. 235.1	Çark	S.Ç. Tip 6.9	5b2B		30	7.5YR 6/3	7.5YR 6/3	5YR 6/8 10YR 6/1
	Karşılaştırma	Özgüç-Akok 1966: Lev. 75 (Alaca Höyük)							
	Tarihleme	MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)							

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

314	KIN12A. 214.6	Çark	S.Ç. Tip 7.1	6a2A	Tip 1b11b	15	5YR 6/4	5YR 6/4	7.5YR 5/4
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 76/114-117 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Omura 2008: Fig. 28/3 (Yassihöyük/Kırşehir); Siyah ve kırmızı rengin kullanıldığı benzer boyama örnekleri için bkz. Bossert 2000: Taf. 67, Çiz. 740; Taf. 86, Çiz. 1041, 1042 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Schmidt 1933: Pl. II a-b (Alişar V); Matsumura 2005: Pl. 200 KL87-P11 (IIa3-5 MÖ 50-330); Koşay-Akok 1966: 41 (Alaca Höyük); Genz 2001:170, Fig.4 Çiz. 1 (Çadır Höyük VI MÖ 500-330); Czichon 2006: 3 (Oymaağaç GDC); Kaplan vd. 2014:162, Fig. 5a (Ovaören GDC); Mellart 1955: Pl. 3 Çiz. 45; Pl. 4 Çiz. 53, 55, 57, 65, 66							
	Tarihleme	MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)							

315	KIN11A. 9.229	El	F. Tip 1	2c		13	Gley1 3/N	Gley1 3/N	Gley1 3/N
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 102 (II d1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 51 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Sams 1994:52-57, Fig. 22/21, 41, 111, Fig. 23/617, Fig. 24/632, 638, 640, Fig. 25/644 ; Bossert 2000: Taf. 45/439, 443 (Büyük kaya MÖ. 9. yüzyıl), 447, 461, 470, 476, 477 (Büyük kale II MÖ. 8. yüzyıl); Osten 1937b: 358-360; Özgüç 1971: 16, Fig. 32-55 (M.Ö 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başları); Dupré 1983: Pl. 81-82 (Porsuk III MÖ 8-7); Matsumura 2005: Taf. 114-146 (II c2-3 MÖ 900-700)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

316	KIN13A. 163.1	Çark	F. Tip 1	6a2A	Tip 1b115c	10	7.5YR 7/3	7.5YR 7/3	2.5YR 5/8
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 102 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 51 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Sams 1994:52-57, Fig. 22/21, 41, 111, Fig. 23/617, Fig. 24/632, 638, 640, Fig. 25/644 ; Bossert 2000: Taf. 45/439, 443 (Büyükkaya MÖ. 9. yüzyıl), 447, 461, 470, 476, 477 (Büyükkale II MÖ. 8. yüzyıl); Osten 1937b: 358-360; Özgüç 1971: 16, Fig. 32-55 (M.Ö 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başları); Dupré 1983: Pl. 81-82 (Porsuk III MÖ 8-7); Matsumura 2005: Taf. 114-146 (IIC2-3 MÖ 900-700); Birebir olmasa da benzer bir motif türü Boğazköy Büyükkaya'da görülmektedir. Genz 2004: Taf. 68/3 (MÖ 9. Yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

319	KIN11C. 611.12	Çark	F. Tip 1	6a1A		6	5YR 7/6	10 YR 6/4	10 YR 6/4
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 102 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 51 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Sams 1994:52-57, Fig. 22/21, 41, 111, Fig. 23/617, Fig. 24/632, 638, 640, Fig. 25/644 ; Bossert 2000: Taf. 45/439, 443 (Büyükkaya MÖ. 9. yüzyıl), 447, 461, 470, 476, 477 (Büyükkale II MÖ. 8. yüzyıl); Osten 1937b: 358-360; Özgüç 1971: 16, Fig. 32-55 (M.Ö 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başları); Dupré 1983: Pl. 81-82 (Porsuk III MÖ 8-7); Matsumura 2005: Taf. 114-146 (IIC2-3 MÖ 900-700); Bezeme açısından benzer bir örneği ile karşılaşılmamıştır.						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

320	KIN11A. 2.2	Çark	F. Tip 1	6a1B		12	10R 5/4	10R 5/4	2YR 6/6
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 102 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 51 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Sams 1994:52-57, Fig. 22/21, 41, 111, Fig. 23/617, Fig. 24/632, 638, 640, Fig. 25/644 ; Bossert 2000: Taf. 45/439, 443 (Büyükkaya MÖ. 9. yüzyıl), 447, 461, 470, 476, 477 (Büyükkale II MÖ. 8. yüzyıl); Osten 1937b: 358-360; Özgüç 1971: 16, Fig. 32-55 (M.Ö 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başları); Dupré 1983: Pl. 81-82 (Porsuk III MÖ 8-7); Matsumura 2005: Taf. 114-146 (IIc2-3 MÖ 900-700)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

321	KIN11A.2.8	El	F. Tip 1	2c		10	Gley 1 2.5/N	Gley 1 2.5/N	Gley 1 2.5/N
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 102 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 51 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Sams 1994:52-57, Fig. 22/21, 41, 111, Fig. 23/617, Fig. 24/632, 638, 640, Fig. 25/644 ; Bossert 2000: Taf. 45/439, 443 (Büyükkaya MÖ. 9. yüzyıl), 447, 461, 470, 476, 477 (Büyükkale II MÖ. 8. yüzyıl); Osten 1937b: 358-360; Özgüç 1971: 16, Fig. 32-55 (M.Ö 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başları); Dupré 1983: Pl. 81-82 (Porsuk III MÖ 8-7); Matsumura 2005: Taf. 114-146 (IIc2-3 MÖ 900-700)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

322	KIN12A. 282.46	Çark	F. Tip 1	6a2A	Tip 1a3	10	7.5YR 6/6	7.5YR 6/6	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 185 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983: Pl. 81, 82 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Özgüç 1971: 16-17, Res./ Fig. 32-49, Lev.XV/1-6, Lev. XVI/1a-b (Kültepe MÖ 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl ilk yarısı); Özgüç 1982: Şek.-Fig. I/En alt sağ köşedeki form (Maşat II. yapı katı MÖ 7. yüzyıl sonu 6. yüzyıl başı); Bossert 2000: Taf. 44/448, 452 (Byükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Bezeme olasılıkla bir meander ve bu şekilde fincan türü kaplara yapılmış meanderler Porsuk yaygındır. Örnekler için bkz. Dupré 1983: Pl. 81/154, 159, 157, 162						
	Tarihleme		MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)						

323	KIN13A. 254.4	Çark	F. Tip 1	6a1A	Tip 1a14d	11	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 185 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983: Pl. 81, 82 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Özgüç 1971: 16-17, Res./ Fig. 32-49, Lev.XV/1-6, Lev. XVI/1a-b (Kültepe MÖ 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl ilk yarısı); Özgüç 1982: Şek.-Fig. I/En alt sağ köşedeki form (Maşat II. yapı katı MÖ 7. yüzyıl sonu 6. yüzyıl başı); Bossert 2000: Taf. 44/448, 452 (Byükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Bezeme ve form korelasyonu bakımından bir benzeri bulunamamıştır.						
	Tarihleme		MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)						

324	KIN13A. İTER.1	Çark	F. Tip 1	6b1A	Tip 1a112e	8	10R 5/6	10R 5/6	10R 7/6 2.5Y 7/2
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 185 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983: Pl. 81, 82 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Özgüç 1971: 16-17, Res./ Fig. 32-49, Lev.XV/1-6, Lev. XVI/1a-b (Kültepe MÖ 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl ilk yarısı); Özgüç 1982: Şek.-Fig. I/En alt sağ köşedeki form (Maşat II. yapı katı MÖ 7. yüzyıl sonu 6. yüzyıl başı); Bossert 2000: Taf. 44/448, 452 (Byükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Bezeme ve form korelasyonu bakımından bir benzeri bulunamamıştır.						
	Tarihleme		MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)						

325	KIN13A. 952.10	Çark	F. Tip 1	6a1A	Tip 1a11g	14	2.5YR 6/8	10R 5/6	2.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Henrickson 1993: Fig. 19/1 (Gordion YHSS 4 MÖ 540-330); Matsumura 2005: Taf. 221/ KL87-3331 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 46/474 (Büyükale Ia MÖ 600)							
	Tarihleme	MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)							

326	KIN11C. 609.15	Çark	F. Tip 2.1	5a2B		9	10YR 8/3	10YR 8/3	10YR 8/3
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 102/KL94-M193 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

327	KIN11A. 9.156	Çark	F. Tip 2.2	5a2B		9	10YR 8/3	10YR 8/3	10YR 8/3
		Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 51/51, 44, 46 (Porsuk IV MÖ 1100-850)						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

328	KIN11C. 628.30	Çark	F. Tip 2.2	5a2B		10	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 51/51, 44, 46 (Porsuk IV MÖ 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

329	KIN111C. 628.34	Çark	F. Tip 2.2	5a2B	Tip 1a11e	10	10YR 8/3	10YR 8/3	10YR 8/3
	Karşılaştırma		Dupré 1983: Pl. 51/51, 44, 46 (Porsuk IV MÖ 1100-850)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

330	KIN11A. 15.70	Çark	F. Tip 2.2	5a2B		9	10YR 7/3	2.5Y 8/3	7.5YR 6/3
	Karşılaştırma	Özgüç 1971: 70, Fig. 168 (Eğriköy/Kayseri geç evre MÖ 7.yüzyıl sonu-6.yüzyılın ilk yarısı)							
	Tarihleme	MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)							

331	KIN13A. 1212.30	Çark	F. Tip 2.2	6a2A		8	7.5YR 7/4	10YR 6/2	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Osten 1937c: Fig. 69/3 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı)							
	Tarihleme	MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

333	KIN11A. 9.178	Çark	F. Tip 2.3	5a2B		10	2.5Y 8/2	2.5Y 8/2	2.5Y 8/2
		Karşılaştırma	Benzer bir örneği bulunamamıştır.						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

334	KIN111C. 628.1	Çark	F. Tip 3	6a2B		8	10YR 8/3	10YR 8/3	10YR 8/3
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 102/KL94-M193 (IId1-3 MÖ 1200-800); Bossert 2000:Taf. 45/438 (Büyükkaya MÖ 9)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

335	KIN13A. 1216.22	Çark	F. Tip 3	6b1A	Tip 1b11b	10	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8
	Karşılaştırma		Özgüç 1971: 16, Şek.-Fig. 32-55 (Kültepe MÖ 8.yüzyıl sonu-7.yüzyıl başı); Bossert 2000: Taf. 47/491-494 (Büyükale I MÖ 7-5.yüzyıl); Siyah ve kırmızı rengin kullanıldığı benzer boyama örnekleri için bkz. Bossert 2000: Taf. 67, Çiz. 740; Taf. 86, Çiz. 1041, 1042 (Büyükale I MÖ 7-5.yüzyıl); Schmidt 1933: Pl. II a-b (Alişar V); Matsumura 2005: Pl. 200 KL87-P11 (IIa3-5 MÖ 50-330); Koşay-Akok 1966: 41 (Alaca Höyük); Genz 2001:170, Fig.4 Çiz. 1 (Çadır Höyük VI MÖ 500-330); Czichon 2006: 3 (Oymaağaç GDÇ); Kaplan vd. 2014:162, Fig. 5a (Ovaören GDÇ); Mellart 1955: Pl. 3 Çiz. 45; Pl. 4 Çiz. 53, 55, 57, 65, 66						
	Tarihleme		MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)						

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

338	KIN 11A.1.2	Çark	F. Tip 4	6b2A	Tip 1a19	11	5YR 7/6	5YR 7/6	2.5YR 7/8
	Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Balkan-Sümer 1968: Res. 10; Tezcan 1969: Res. 26							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

339	KIN11C. 655.6	Çark	F. Tip 4	6a2A	Tip 1a16d	10	5YR 7/6	10YR 7/4	7.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Birebir benzer kombinasyonlu bir örnek bulunamamıştır. Ancak iç içe üçlü daire motifin benzerleri için bkz. Schmidt 1932: Pl. XXXVI/196 (Alışar IV MÖ 9-8. yüzyıl); Matsumura 2005:Taf. 134/KL88-1023 (IIc2-3 MÖ 900-700); Özgüç 1971: Pl. XXXIV/4, Pl. XXVIII/9 (Kultepe MÖ 9-7. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

340	KIN11C. 604.19	Çark	F. Tip 4	6a2A	Tip 1a13b	8	10YR 7/4	10YR 7/4	10YR 7/4
		Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Schmidt 1932: Pl. XXXIV/900, 904 (Alişar IV MÖ 9-8. yüzyıl)						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

341	KIN11C. 605.4	Çark	F. Tip 4	5a1B	Tip 1a115g	11	10R 7/8	2.5YR 7/6	2.5YR 6/8
	Karşılaştırma	Form ve bezeme uyumu gösteren birebir örneği bulunamamıştır. Ancak, benzer işlenişe sahip örnekler için bkz. Matsumura 2005: Taf. 74/KL90-P143 (IId1-3 MÖ 1200-800); Sams 1994: Pl 87/301 (Teras dolgusu MÖ 900-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

342	KIN111C. 636.49	Çark	F. Tip 4	6a2A	Tip 1a16	12	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Form ve bezeme uyumu gösteren birebir örneği bulunamamıştır.. Ancak iç içe üçlü daire motifin benzerleri için bkz. Osten 1937b: Fig. 465/1 (Alışar IV MÖ 9-8.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

344	KIN11C. 603.1	Çark	F. Tip 4	6a2A	Tip 1a115f	11	7.5YR 8/4	2.5YR 8/2	7.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Form ve bezeme uyumu gösteren birebir örneği bulunamamıştır. Ancak benzer üçgen motifler için bkz. Osten 1937b: Pl. XXXV/b 1180: 36 (Alışar IV MÖ 9-8. yüzyıl); Bossert 2000: Taf. 51/522 (Büyükkaya MÖ 9.yüzyıl); Sams 1994; Pl. 73/709 (Yıkım tabakası MÖ 800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

345	KIN111C. 636.16+2 6	Çark	F. Tip 4	6a2A	Tip 1a13c	10	10YR 7/4	10YR 7/4	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Benzer kombinasyonlu bir örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

346	KIN12A. 282.45	Çark	F. Tip 4	6a2A	Tip 1b11b	11	5YR 6/6	5YR 6/6	5YR 6/6
	Karşılaştırma		Siyah ve kırmızı rengin kullanıldığı benzer boyalı örnekleri için bkz. Bossert 2000: Taf. 67, Çiz. 740; Taf. 86, Çiz. 1041, 1042 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Schmidt 1933: Pl. II a-b (Alışar V); Matsumura 2005: Pl. 200 KL87-P11 (IIa3-5 MÖ 50-330); Koşay-Akok 1966: 41 (Alaca Höyük); Genz 2001:170, Fig.4 Çiz. 1 (Çadır Höyük VI MÖ 500-330); Czichon 2006: 3 (Oymaağaç GDÇ); Kaplan vd. 2014:162, Fig. 5a (Ovaören GDÇ); Mellart 1955: Pl. 3 Çiz. 45; Pl. 4 Çiz. 53, 55, 57, 65, 66						
	Tarihleme		MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

347	KIN 12A. 201.18	Çark	F. Tip 4	6b2A	Tip 1a116b	9	7.5YR 7/6	10YR 7/4	2.5YR 6/6- 7.5YR 7/2
	Karşılaştırma	Benzer boyalı bir örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

348	KIN12A. 282.52B	Çark	F. Tip 4	6a2A	Tip 1a125	8	10YR 7/4	10YR 7/4	10YR 7/4
		Karşılaştırma	Benzer boyalı bir örneği bulunamamıştır.						
		Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

[illegible][illegible]

351	KIN13D. 1021.10	Çark	F. Tip 4	6a2A	Tip 1a117b	12	2.5Y 8/3	2.5Y 8/3	10YR 7/4
	Karşılaştırma		Benzer boyalı bir örneği bulunamamıştır.						
	Tarihleme		Yüzey buluntusu olan malzeme mal ve bezeme özelliği açısından Tabaka IV özelliği taşımaktadır. MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)						

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

353	KIN11A. 2.35	Çark	ÇÖ. Tip 1.1	5a3		22	2.5YR 6/6	10YR 7/3	2.5YR 6/8
		Karşılaştırma	Genz 2004: Taf. 10/1 (Orta evre MÖ 1125-1065)						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

354	KIN11A. 2.51	El	ÇÖ. Tip 1.1	2c		24	Gley 1 2.5/N	Gley 1 2.5/N	Gley 1 2.5/N
	Karşılaştırma		Genz 2004: Taf. 10/1 (Orta evre MÖ 1125-1065) Gordion kazı ve müze deposunda YHSS 7B evresine ait (MÖ 1100-900) benzer örnekler görülmüştür.						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

355	KIN11C. 632.24	Çark	ÇÖ. Tip 1.2	5a2B		22	10YR 7/3	10YR 7/3	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 80/KL90-M37, KL90/M84 (Ild1-3 MÖ 1200-800); Hanfmann 1963: 118/217 (MÖ. 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

356	KIN 11A.8.4	El	ÇÖ. Tip 1.3	2b1B		30	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	7.5YR 6/6 2.5YR 6/2
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 204/KL87-3229 (IIa3-5 MÖ 580-330)						
	Tarihleme		MÖ 6-4.yüzyıl (Tabaka III)						

357	KIN11A. 9.132	Çark	ÇÖ. Tip 1.4	5e2		16	7.5YR 6/4 7.5YR 4/1	7.5YR 6/4 7.5YR 4/1	5YR 6/4 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 52/55 (Posuk IV MÖ 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

360	KIN111A. 2.45	Çark	ÇÖ. Tip 2.1	5d2		13	7.5YR 2.5/1	7.5YR 2.5/1	5YR 4/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 88/KL90-M30, KL90-M77, KL90-M84 (MÖ 1200-800), Taf. 128/KL89-M186, KL89-M294, KL89-M358, KL90-M72 (IIc2-3 MÖ 900-700); Dupré 1983: Pl. 86/204-208, 213, 215, 217, 219 (Porsuk III MÖ 8-7); El yapımı benzer formlar Genz 2004: Taf. 11/11, 13, 16 (Orta evre MÖ 1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

361	KIN12A. 40.1+2	Çark	ÇÖ. Tip 2.1	5e2		13	7.5YR 5/3	5YR 6/4 7.5YR 3/1	7.5YR 4/2 7.5YR 6/4
	Karşılaştırma		Matsumura 2005:Taf. 170/KL88-1214, KL88-1005, KL88-1004, KL88-1006 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983:Pl. 86/207, 215 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Koşay-Akok 1966:Lev. 76/Sağ baştan itibaren sayıldığında 16. sıradaki çizim (Alaca Höyük); Özgüç 1982: Şek.-Fig. N/19 (Maşat Höyük); Powroznik 2010:Taf. 42/7, 19 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Fırat Bölgesi'ndeki benzer formlar için bk. Ökse 1988: Abb. 348 (Kale Köy MÖ 8-6.yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)						

362	KIN12A. 214.27	Çark	ÇÖ. Tip 2.1	5e2		14	5YR 4/2	5YR 3/1	5YR 3/2 5YR 4/3
Karşılaştırma			Matsumura 2005:Taf. 170/KL88-1214, KL88-1005, KL88-1004, KL88-1006 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983:Pl. 86/207, 215 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Koşay-Akok 1966:Lev. 76/Sağ baştan itibaren sayıldığında 16. sıradaki çizim (Alaca Höyük); Özgüç 1982: Şek.-Fig. N/19 (Maşat Höyük); Powrozniak 2010:Taf. 42/7, 19 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500) ;Fırat Bölgesi'ndeki benzer formlar için bk. Ökse 1988: Abb. 348 (Kale Köy MÖ 8-6.yüzyıl)						
Tarihleme			MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)						

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

379	KIN 13A.966. F.209.2	Çark	ÇÖ. Tip 2.1	5e2		14	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6 2.5YR 6/2	2.5YR 6/6 2.5YR 6/2
	Karşılaştırma		Toteva 2007: Pl. 9/80-81 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Haspel 1951: Pl. 23/4 (Midas Kenti); Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3346 (IIa3-5 MÖ 580-330); Powrozniak 2010: Taf. 42/19, 22 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Genz 2006: Abb 14/6, 14 (Boğazköy Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Koşay-Akok 1966: Lev.76 (Sol baştan sayıldığında 16.sıradaki çizim/Alaca Höyük); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/12 (Elbistan Karahöyük)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

380	KIN13A. 940.9	Çark	ÇÖ. Tip 2.1	5a2C		16	7.5 YR 5/3	7.5 YR 6/4	5YR 6/6
	Karşılaştırma		Toteva 2007: Pl. 9/80-81 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Haspel 1951: Pl. 23/4 (Midas Kenti); Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3346 (IIa3-5 MÖ 580-330); Powrozniak 2010: Taf. 42/19, 22 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Genz 2006: Abb 14/6, 14 (Boğazköy Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Koşay-Akok 1966: Lev.76 (Sol baştan sayıldığında 16.sıradaki çizim/Alaca Höyük); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/12 (Elbistan Karahöyük)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

381	KIN13D. 1021.47	Çark	ÇÖ. Tip 2.1	5e2		19	5YR 6/6	10YR 4/1 5YR 6/6	10YR 4/2 5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005:Taf. 170/KL88-1214, KL88-1005, KL88-1004, KL88-1006 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983:Pl. 86/207, 215 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Koşay-Akok 1966:Lev. 76/Sağ baştan itibaren sayıldığında 16. sıradaki çizim (Alaca Höyük); Özgüç 1982: Şek.-Fig. N/19 (Maşat Höyük); Powroznik 2010:Taf. 42/7, 19 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500);Fırat Bölgesi'ndeki benzer formlar için bk. Ökse 1988: Abb. 348 (Kale Köy MÖ 8-6.yüzyıl)							
	Tarihleme	Yüzey buluntusu olan malzeme mal ve form özelliği açısından Tabaka IV özelliği taşımaktadır. MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

385	KIN13D. 1021.5	Çark	ÇÖ. Tip 2.1	5e2		10	10YR 5/3	10YR 7/4 10YR 4/1	7.5YR 5/6 7.5YR 4/4
	Karşılaştırma		Matsumura 2005:Taf. 170/KL88-1214, KL88-1005, KL88-1004, KL88-1006 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983:Pl. 86/207, 215 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Koşay-Akok 1966:Lev. 76/Sağ baştan itibaren sayıldığında 16. sıradaki çizim (Alaca Höyük); Özgüç 1982: Şek.-Fig. N/19 (Maşat Höyük); Powrozniak 2010:Taf. 42/7, 19 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500);Fırat Bölgesi’ndeki benzer formlar için bk. Ökse 1988: Abb. 348 (Kale Köy MÖ 8-6.yüzyıl)						
	Tarihleme		Yüzey buluntusu olan malzeme mal ve form özelliği açısından Tabaka IV özelliği taşımaktadır. MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)						

386	KIN12A. 252.10	Çark	ÇÖ. Tip 2.1	5e2	14	5YR 6/3	5YR 6/4 10YR 5/1	5YR 6/3 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. 9/80-81 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Haspel 1951: Pl. 23/4 (Midas Kenti); Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3346 (IIa3-5 MÖ 580-330); Powrozniak 2010: Taf. 42/19, 22 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Genz 2006: Abb 14/6, 14 (Boğazköy Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Koşay-Akok 1966: Lev.76 (Sol baştan sayıldığında 16.sıradaki çizim/Alaca Höyük); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/12 (Elbistan Karahöyük)						
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

387	KIN12A. 282.5	Çark	ÇÖ. Tip 2.2	5e2		18	2.5Y 7/3	2.5Y 7/3 10YR4/1	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 86/218 (Porsuk III MÖ 8-7.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

388	KIN11A. 9.33	Çark	ÇÖ. Tip 3.1	5b2A		25	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6	7.5YR 6/8 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 80/KL92/M72 (IId1-3 MÖ 1200-800): El yapımı benzer formlar Genz 2004: Taf. 10/14, Taf. 11/5 (Orta Evre MÖ 1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

389	KIN11A. 2.4	Çark	ÇÖ. Tip 3.1	6a1A		14	7.5YR 6/4	2.5YR 5/8	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 80/KL92/M72 (IId1-3 MÖ 1200-800): El yapımı benzer formlar Genz 2004: Taf. 10/14, Taf. 11/5 (Orta Evre MÖ 1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

390	KIN13A. 1209.13	Çark	ÇÖ. Tip 3.1	5e2		14	5YR 4/1	5YR 4/1 7.5YR 5/2	7.5YR 5/2
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 43/34, 36, 37 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

391	KIN11C. 606.6	Çark	ÇÖ. Tip 3.2	5a2B		14	7.5YR 5/2	7.5YR 5/2	5YR 5/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 85/KL90-M365, Taf. 88/KL92-M97 (IId1-3 MÖ 1200-800), Taf. 122/KL88-1282, Taf. 124/KL89-M126 (IIc2-3 MÖ 900-700); Genz 2004: Taf. 27/4, Taf. 35/5 (El yapımı Geç evre MÖ 1050-900); Hanfmann 1963: 132/912 (MÖ 850-700)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

392	KIN12A. 282.24	Çark	ÇÖ. Tip 3.2	5a3	Tip 1a115	23	7.5YR 6/4	2.5Y 7/3	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Bossert 2000: Taf. 32/292, 294 (Büyükkale Ib MÖ 650-600); Omura 2008: Fig. 37/5 (Yassihöyük/Kırşehir); Tezcan 1992: 22, Res. 18 (Göllüdağ)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

393	KIN12A. 235.6 B	Çark	ÇÖ. Tip 3.2	5a2B		32	5Y 7/2	5Y 7/2	2.5Y 6/8
	Karşılaştırma	Bossert 2000: Taf. 32/292, 294 (Büyükkale Ib MÖ 650-600); Omura 2008: Fig. 37/5 (Yassihöyük/Kırşehir); Tezcan 1992: 22, Res. 18 (Göllüdağ)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

394	KIN11A. 3.12	Çark	ÇÖ. Tip 3.2	5b2B		28	7.5YR 7/6	2.5Y 8/3	7.5YR 7/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 204/KL87-3425, KL86-1106 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

396	KIN11A. 9.158	Çark	ÇÖ. Tip 3.3	5b2B		24	5YR 6/6	5YR 6/6	10YR 7/8 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 80/KL89-M246, Taf. 88/KL93-M50 (IId1-3 MÖ 1200-800), Taf. 128/KL88-1223, KL88-1349, KL89-M72 (IIC2-3 MÖ 900-700); El yapımı benzer formlar Genz 2004: Taf. 3/6, 7, 9 (Erken evre MÖ 1180-1125), Taf. 11/10, 13/4 (Orta evre MÖ 1125-1065), Taf 23/ 2 (Geç eve MÖ 1070-990)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

398	KIN11C. 632.30	Çark	ÇÖ. Tip 3.3	5b2B		26	10YR 7/2	10YR 7/2	10YR 6/3- 7.5YR 7/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 80/KL89-M246, Taf. 88/KL93-M50 (IId1-3 MÖ 1200-800), Taf. 128/KL88-1223, KL88-1349, KL89-M72 (IIc2-3 MÖ 900-700); El yapımı benzer formlar Genz 2004: Taf. 3/6, 7, 9 (Erken evre MÖ 1180-1125), Taf. 11/10, 13/4 (Orta evre MÖ 1125-1065), Taf 23/ 2 (Geç eve MÖ 1070-990)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

400	KIN13A. 157.3	Çark	ÇÖ. Tip 3.3	5b2C		18	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4- 10R 5/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 172/KL87-3194 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Powroznik 2010: Taf. 37/8,10,11 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Koşay-Akok 1966: Lev. 76/Sağ baştan itibaren sayıldığında 5.sıradaki çizim (Alca Höyük); Tezcan 1992: 22, 19 (Göllüdağ); Omura 2008: Fg. 38/2 (Yassihöyük/Kırşehir)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

402	KIN13A. 139.26	Çark	ÇÖ. Tip 3.3	5a2B		29	10YR 8/3	10 YR 8/3	5YR 5/6
		Karşılaştırma	Koşay-Akok 1966: Lev. 76/Sağ baştan 4.sıradi çizim (Alaca Höyük); Matsumura 2005: Taf. 204/KL86-1400 (IIa3-5 MÖ 580-330)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

403	KIN12A. 223.9	Çark	ÇÖ. Tip 3.3	5b2C		17	5YR 7/3	5YR 7/3	2.5YR 6/6 7.5YR 6/1
		Karşılaştırma	Koşay-Akok 1966: Lev. 76/Sağ baştan 4.sıradi çizim (Alaca Höyük); Matsumura 2005: Taf. 204/KL86-1400 (IIa3-5 MÖ 580-330)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

404	KIN12A. 252.3	Çark	ÇÖ. Tip 3.3	5b2B		22	2.5YR 7/6	2.5YR 7/6	5YR 6/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Koşay-Akok 1966: Lev. 76/Sağ baştan 4.sıradi çizim (Alaca Höyük); Matsumura 2005: Taf. 204/KL86-1400 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

406	KIN13A. 157.6	Çark	ÇÖ. Tip 3.4	5b2B		35	5Y 7/2	10YR 7/2	2.5YR 6/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 172/KL87-3779 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

407	KIN111A. 15.75	Çark	ÇÖ. Tip 3.5	5c2		8	7.5YR 2.5/1	7.5YR 2.5/1	7.5YR 2.5/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 170/KL89-M141 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Özgüç 1982: Şek.-Fig. M/9-10 (Maşat II.yapı katı MÖ 7.yüzyıl sonu 6.yüzyıl başı)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

408	KIN13A. 952.9	Çark	ÇÖ. Tip 3.6	5b1B		22	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	10YR 5/3 10YR 4/1
	Karşılaştırma	Formun benzer bir örneğine rastlanmamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

410	KIN11A. 9.152	El	ÇÖ. Tip 4.1	2e		18	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4 10YR 4/1	7.5YR 3/1 2.5YR 4/1
	Karşılaştırma		Genz 2004: Taf. 11/ 12, Taf. 12/1, 12, 14 (Orta evre MÖ 1125-1065), Taf. 23/4, 11, 13 (Geç evre MÖ 1050-900); Matsumura 2005: Taf. 87/KL90-M48, KL94-M191 (MÖ 1200-800)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

411	KIN12A. 282.19	Çark	ÇÖ. Tip 4.1	5e2		16	10YR 7/4 10YR 2/1	10YR 7/4 10YR 2/1	10YR 4/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 167/KL88-1425, KL88-1462 (MÖ 600-580); Bossert 2000: Taf. 52/542 (Büyükale Ia MÖ 600); Powroznik 2010: Taf. 43/28, 30, 35, 36 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Yılmaz 2015: Lev. 51/2 (GDÇ MÖ 600/550-330);Fırat Bölgesi'ndeki benzer formlar için bk. Ökse 1992: Abb. 4/62							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

413	KIN13A. 978.21	Çark	ÇÖ. Tip 4.1	5b2C		18	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4 7.5YR 5/2
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 43-44(Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Koşay-Akok 1966: Lev.76 (Sol baştan 4.sıradaki çizim/Alaca Höyük); Genz 2006: Abb. 14/4							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible][illegible]

416	KIN11C. 628.28	Çark	ÇÖ. Tip 4.2	5a1B		16	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/8
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 87/KL90-M339, KL90-M359, KL93-M83, KL92-M18 (II d1-3 MÖ 1200-800), Taf. 127/KL87-3620, KL88-1234, KL89-M76, KL89-M109, KL89-M272 (II c2-3 MÖ 900-700); Dupré 1983: Pl. 87/220-222 (Porsuk III MÖ 8. yüzyıl); Genz 2004: Taf. 52-53 (MÖ 9. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

417	KIN11C. 628.13	Çark	ÇÖ. Tip 4.2	5f		16	5YR 5/4	5YR 5/4	5YR 4/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 87/KL90-M339, KL90-M359, KL93-M83, KL92-M18 (IId1-3 MÖ 1200-800), Taf. 127/KL87-3620, KL88-1234, KL89-M76, KL89-M109, KL89-M272 (IId2-3 MÖ 900-700); Dupré 1983: Pl. 87/220-222 (Porsuk III MÖ 8. yüzyıl); Genz 2004: Taf. 52-53 (MÖ 9. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

418	KIN11C. 628.58	Çark	ÇÖ. Tip 4.2	5e2		16	7.5YR 6/3	5YR 6/4 10YR 4/1	10YR 5/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 87/KL90-M339, KL90-M359, KL93-M83, KL92-M18 (IId1-3 MÖ 1200-800), Taf. 127/KL87-3620, KL88-1234, KL89-M76, KL89-M109, KL89-M272 (IId2-3 MÖ 900-700); Dupré 1983: Pl. 87/220-222 (Porsuk III MÖ 8. yüzyıl); Genz 2004: Taf. 52-53 (MÖ 9. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

425	KIN13A. 148.7+8	Çark	ÇÖ. Tip 4.2	5e2		15	2.5YR 2.5/1	7.5YR 6/3 10YR 4/1	7.5YR 5/3
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3501, KL86-1275 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 55/590-592 (Büyük kale I); Genz 2006: Abb. 15/2, 4, 5 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 42/9-11,19 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Koşay-Akok 1966: Lev.76 (Sol baştan sayıldığında 14.sıradaki çizim/Alaca Höyük); Summers-Karol-Summers 1995: 50, Fig. 6/11 (Kerkenes/Tilkigedigi); Toteva 2007: Pl. 9/83 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

426	KIN13A. 148.14	Çark	ÇÖ. Tip 4.2	5a1A		11	10R 6/6	10R 6/6	2.5YR 5/8
		Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3501, KL86-1275 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 55/590-592 (Büyükale I); Genz 2006: Abb. 15/2, 4, 5 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 42/9-11,19 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500);Koşay-Akok 1966: Lev.76 (Sol baştan sayıldığında 14.sıradaki çizim/Alaca Höyük); Summers-Karol-Summers 1995: 50, Fig. 6/11 (Kerkenes/Tilkigedigi); Toteva 2007: Pl. 9/83 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

427	KIN13A. 981.4	Çark	ÇÖ. Tip 4.2	5e2		19	5YR 6/4	10YR 3/1 5YR 6/4	10YR 3/1 2.5YR 6/6
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3501, KL86-1275 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 55/590-592 (Büyükale I); Genz 2006: Abb. 15/2, 4, 5 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 42/9-11,19 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500);Koşay-Akok 1966: Lev.76 (Sol baştan sayıldığında 14.sıradaki çizim/Alaca Höyük); Summers-Karol-Summers 1995: 50, Fig. 6/11 (Kerkenes/Tilkigeddiği); Toteva 2007: Pl. 9/83 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

428	KIN13A. 988.24	Çark	ÇÖ. Tip 4.2	5e2		24	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	5YR 7/4 7.5YR 6/3
		Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 211/KL87-3064 (IIa3-5 MÖ 580-330)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

429	KIN12A. 256.4	Çark	ÇÖ. Tip 4.2	5b2C		14	5YR 6/4	5YR 6/4	5YR 6/4 10YR 5/2
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3501, KL86-1275 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 55/590-592 (Büyükale I); Genz 2006: Abb. 15/2, 4, 5 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 42/9-11,19 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Koşay-Akok 1966: Lev.76 (Sol baştan sayıldığında 14.sıradaki çizim/Alaca Höyük); Summers-Karol-Summers 1995: 50, Fig. 6/11 (Kerkenes/Tilkigedigi); Toteva 2007: Pl. 9/83 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

430	KIN12A. 264.1	Çark	ÇÖ. Tip 4.2	5e2		19	7.5YR 5/3	7.5YR 5/3 7.5YR 4/2	2.5YR 5/6 7.5YR 4/2
		Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3501, KL86-1275 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 55/590-592 (Büyükkale I); Genz 2006: Abb. 15/2, 4, 5 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 42/9-11,19 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500);Koşay-Akok 1966: Lev.76 (Sol baştan sayıldığında 14.sıradaki çizim/Alaca Höyük); Summers-Karol-Summers 1995: 50, Fig. 6/11 (Kerkenes/Tilkigedigi); Toteva 2007: Pl. 9/83 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

431	KIN11C. 617.14	Çark	ÇÖ. Tip 4.3	5b1B		25	2.5YR 5/6	2.5YR 6/8	10R 6/6 10YR 4/2
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 87/KL90-M339, KL90-M359, KL93-M83, KL92-M18 (IId1-3 MÖ 1200-800), Taf. 127/KL87-3620, KL88-1234, KL89-M76, KL89-M109, KL89-M272 (IIc2-3 MÖ 900-700); Dupré 1983: Pl. 87/220-222 (Porsuk III MÖ 8. yüzyıl); Genz 2004: Taf. 52-53 (MÖ 9. yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible][illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

440	KIN12A. 269.2	Çark	ÇÖ. Tip 4.3	5e2		14	5YR 6/4	5YR 6/4 10YR 4/1	5YR 6/4 10YR 5/2
	Karşılaştırma		Powrozniak 2010: Taf. 42/4, 8, 33 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Genz 2006: Abb. 14/10, 12 (Boğazköy Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 211/KL86-1141, KL87-3087, Taf. 213/KL87-3786 (IIa3-5 MÖ 580-330) ; Koşay-Akok 1966: Lev. 76/Soldan sayıldığında 15 ve 18. sıradaki çizim; Yılmaz 2015: Lev. 68 (Vezirköprü/Oymaağaç GDÇ MÖ 600/550-330); Bilgi 1999: Fig. 12/6-7 (İkiztepe GDÇ)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

441	KIN13A. 988.31	Çark	ÇÖ. Tip 4.3	5e2		18	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4 10YR 4/1	5YR 6/6 2.5YR 6/1
	Karşılaştırma		Powrozniak 2010: Taf. 42/4, 8, 33 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Genz 2006: Abb. 14/10, 12 (Boğazköy Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 211/KL86-1141, KL87-3087, Taf. 213/KL87-3786 (IIa3-5 MÖ 580-330) ; Koşay-Akok 1966: Lev. 76/Soldan sayıldığında 15 ve 18. sıradaki çizim; Yılmaz 2015: Lev. 68 (Vezirköprü/Oymaağaç GDÇ MÖ 600/550-330); Bilgi 1999: Fig. 12/6-7 (İkiztepe GDÇ)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

442	KIN11A. 8.7	Çark	ÇÖ. Tip 4.3	5a1A		15	10R 5/4	10R 5/4	5YR 6/6
	Karşılaştırma		Powrozniak 2010: Taf. 42/4, 8, 33 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Genz 2006: Abb. 14/10, 12 (Boğazköy Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Matsumura 2005: Taf. 211/KL86-1141, KL87-3087, Taf. 213/KL87-3786 (IIa3-5 MÖ 580-330) ; Koşay-Akok 1966: Lev. 76/Soldan sayıldığında 15 ve 18. sıradaki çizim; Yılmaz 2015: Lev. 68 (Vezirköprü/Oymaağaç GDÇ MÖ 600/550-330); Bilgi 1999: Fig. 12/6-7 (İkiztepe GDÇ)						
	Tarihleme		MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

443	KIN12A. 235.15	Çark	ÇÖ. Tip 4.4	5d1		19	10YR 4/1	10YR 4/1	10YR 5/2 5YR 5/6
	Karşılaştırma	Form tipi açısından benzer örneği için bkz. Matsumura 2005: Taf. 170/ KL87-3606 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580), Taf. 212/KL87-3239 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

444	KIN13A. 114.9	Çark	ÇÖ. Tip 4.4	5e2		12	10YR 7/2	10YR 7/2 10YR 3/1	7.5YR 6/4 10YR 4/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3044, Taf. 212/KL87-3239, KL87-3383 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

452	KIN11A. 12.10	Çark	ÇÖ. Tip 4.7	5a2B	Tip 1a11	22	10YR 8/4	10YR 8/4	10YR 8/4
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 56/87, 82, Taf. 57/85 (seri a), Taf. 58/89 (seri b) (Porsuk IV MÖ 1100-850); Matsumura 2005: Taf. 82/KL89-M233, KL90-M340, KL90-P182, Taf. 83/KL92-M32, KL92-M58, KL92-P8, Taf. 85/KL93-P17 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

453	KIN11C. 631.8A	Çark	ÇÖ. Tip 4.7	5a2B		15	10YR 7/4	10YR 7/4	10YR 7/4
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 56/87, 82, Taf. 57/85 (seri a), Taf. 58/89 (seri b) (Porsuk IV MÖ 1100-850); Matsumura 2005: Taf. 82/KL89-M233, KL90-M340, KL90-P182, Taf. 83/KL92-M32, KL92-M58, KL92-P8, Taf. 85/KL93-P17 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

454	KIN11C. 623.5	Çark	ÇÖ. Tip 4.7	5a2C		26	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 56/87, 82, Taf. 57/85 (seri a), Taf. 58/89 (seri b) (Porsuk IV MÖ 1100-850); Matsumura 2005: Taf. 82/KL89-M233, KL90-M340, KL90-P182, Taf. 83/KL92-M32, KL92-M58, KL92-P8, Taf. 85/KL93-P17 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

456	KIN11C. 604.20	Çark	ÇÖ. Tip 4.7	5b2B		26	10YR 8/3	10YR 8/3	10YR 8/3 10YR 4/1
		Karşılaştırma	Dupré 1983: Pl. 56/87, 82, Taf. 57/85 (seri a), Taf. 58/89 (seri b) (Porsuk IV MÖ 1100-850); Matsumura 2005: Taf. 82/KL89-M233, KL90-M340, KL90-P182, Taf. 83/KL92-M32, KL92-M58, KL92-P8, Taf. 85/KL93-P17 (IId1-3 MÖ 1200-800)						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

457	KIN 12A. 225.3	Çark	ÇÖ. Tip 4.7	5b2B		26	7.5YR 6/3	7.5YR 6/3	10YR 6/3 10YR 4/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 163/KL88-1465, Taf. 166/KL87-3691, KL88-1347 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Koşay-Akok 1966: Lev. 76 (Alaca Höyük); Emre 1973: Res.- Fig. 18 (Sultanhanı geç evre)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

[illegible]

459	KIN13A. 957.5	Çark	ÇÖ. Tip 4.7	5b2B		28	5YR 6/4	5YR 6/4	5YR 6/4 10YR 4/1
		Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 163/KL88-1465, Taf. 166/KL87-3691, KL88-1347 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Koşay-Akok 1966: Lev. 76 (Alaca Höyük); Emre 1973: Res.- Fig. 18 (Sultanhanı geç evre)						
		Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

460	KIN13A. 940.4	Çark	ÇÖ. Tip 4.7	5b2A		13	5YR 7/4	5YR 7/4	10 YR 6/3 2.5 YR 5/1
		Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 213/KL86-1163 (IIa3-5 MÖ 580-330)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

461	KIN12A. 221.1B	Çark	ÇÖ. Tip 4.7	5b2B		12	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4	5YR 6/6 5YR 6/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 213/KL87-3160 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

468	KIN12A. 250.8	Çark	ÇÖ. Tip 4.8	5e2		26	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6 10YR 4/1	7.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Form açısından benzer örnekler; Özgüç 1982: Şek.-Fig. M/10,11 (Maşat II. yapı katı MÖ 7.yüzyıl sonu-6.yüzyıl başı); Summers-Karol-Summers 1995: Fig. 6/10; Matsumura 2005: Taf. 173/KL87-3173 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

469	KIN13A. 152.1	Çark	ÇÖ. Tip 4.8	4a		27	7.5YR 6/6	7.5YR 6/6	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 212/KL87-3523 (IIa3-5 MÖ 580-330); Summers-Karol-Summers 1995: Fig. 6/10 (Kerkenes/Tilkigedigi)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible][illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

473	KIN13A. 939.3	Çark	ÇÖ. Tip 5.2	5e2		16	10YR 5/2	10YR 4/2	7.5YR 4/3 2.5YR 6/1
	Karşılaştırma	Çakalgöz 2011: Lev. 49/2, Lev. 58/2 (Seyitömer MÖ 7-6.yüzyıl); Şenyurt-Erkmen 2005: 155, Fig. 87/12 (Tetikom/Pasinler GDÇ)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

474	KIN13A. 940.5	Çark	ÇÖ. Tip 5.2	5e2		14	2.5YR 4/3	10YR 3/1 2.5YR 4/3	10YR 3/1 2.5YR 4/3
	Karşılaştırma	Çakalgöz 2011: Lev. 49/2, Lev. 58/2 (Seyitömer MÖ 7-6.yüzyıl); Şenyurt-Erkmen 2005: 155, Fig. 87/12 (Tetikom/Pasinler GDÇ)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

475	KIN12A. 256.9	Çark	ÇÖ. Tip 5.2	5e2		19	10YR 3/1	2.5YR 5/6- 5YR 2.5/1	2.5YR 5/6 5YR 2.5/1
	Karşılaştırma	Çakalgöz 2011: Lev. 49/2, Lev. 58/2 (Seyitömer MÖ 7-6.yüzyıl); Şenyurt-Erkmen 2005: 155, Fig. 87/12 (Tetikom/Pasinler GDÇ)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

476	KIN11A. 9.170	Çark	ÇÖ. Tip 6.1	5c1C		16	10YR 3/1	10YR 3/1	10YR 3/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 88/KL90-M83 (IId1-3 MÖ 1200-800), Taf. 129/KL89-M251 (IIc2-3 MÖ 900-700); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/11 (MÖ 1200-700)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

485	KIN13A. 975.8	Çark	ÇÖ. Tip 6.1	5b3		14	2.5YR 6/4	7.5YR 6/4	10R 7/6 7.5YR 6/1
	Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. 6/59 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/11 (Elbistan Karahöyük); Genz 2001: Fig. 4/12 (Çadır Höyük VI. tabaka MÖ 500-300); Schmidt 1933: Pl. I/b 168 (Alışar V MÖ I. Binin ikinci yarısı)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

486	KIN13D. 1024.8	Çark	ÇÖ. Tip 6.1	5e2		13	5YR 3/1	2.5YR 4/3 5YR 2.5/1	5YR 2.5/1 2.5YR 5/6
	Karşılaştırma	Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/11 (Elbistan Karahöyük); Genz 2001: Fig. 4/12 (Çadır Höyük VI. tabaka MÖ 500-300); Schmidt 1933: Pl. I/b 168 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

488	KIN12A. 221.2	Çark	ÇÖ. Tip 6.2	5a1A		21	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Özgüç 1982: Şek.-Fig. J/25 (Maşat I. yapı katı MÖ 450-330); Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3385 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 55/598 (Büyükale Ib MÖ 650-600); Powroznik 2010: Taf. 42/18 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Toteva 2007: Pl. 6/57, Pl. 9/78 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Durbin 1971: Fig. 7/61							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

491	KIN13A. 950.16	Çark	ÇÖ. Tip 6.2	5e2		14	10YR 8/3 10YR 2/1	10YR 8/3 10YR 2/1	10YR 2/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3385 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 55/598 (Büyükale Ib MÖ 650-600); Powroznik 2010: Taf. 42/18 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Toteva 2007: Pl. 6/57, Pl. 9/78 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Durbin 1971: Fig. 7/61							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

492	KIN13A. 975.4	Çark	ÇÖ. Tip 6.2	5e2		16	10YR 8/3 10YR 2/1	10YR 8/3 10YR 2/1	10YR 2/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 210/KL87-3385 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 55/598 (Büyükale Ib MÖ 650-600); Powroznik 2010: Taf. 42/18 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Toteva 2007: Pl. 6/57, Pl. 9/78 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Durbin 1971: Fig. 7/61							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

493	KIN13A. 158.1	Çark	KR. Tip 1.1	5a2C		48	5YR 6/6	5YR 6/6	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 97/KL90-P190, KL90-P170 (IIId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

494	KIN12A. 282.27	Çark	KR. Tip 1.1	5a1A	Tip 1a13f	40	5YR 6/8	5YR 6/8	5YR 6/8
		Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 176/KL87-3107, Taf. 180/KL87/3104, KL87-3197 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Osten 1937c: Fig. 67/2 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı); Bossert 2000: Taf. 21/186 (Büyükale 1c MÖ 674/73-650); Genz 2006: Abb. 15/11 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 56/9, 17 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Dönmez 2005: Fig. 2/9 (Amasya/Onhoroz Tepe GDÇ); Bezeme ve form uyumu gösteren bir benzeri bulunamamıştır.						
		Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible][illegible][illegible]

498	KIN13A. 942.9	Çark	KR. Tip 1.1	5a3		25	5YR 7/4	5YR 7/4	2.5YR 5/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 217/KL86-1353 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

499	KIN11C. 636.48	Çark	KR. Tip 2.1	5b1C	Tip 1a13f	42	2.5YR 7/6	2.5YR 6/6	7.5YR 6/4 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 90/KL90-P59, Taf. 94/KL92/M10, KL93-P2 (IId1-3 1200-800); Dupré 1983: Pl. 55/80 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Bezeme açısından benzeri: Schmidt 1932: Pl. XXXII/b 1180:42 (Alişar IVbM? MÖ 9-8. yüzyıl); Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Schmidt 1932: Pl. XXXII/ b 1180:42 (Alişar IV MÖ 9-8. yüzyıl); Dupré 1983: Pl. 60/ Pl. 60/ 4, Pl. 76/114 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

500	KIN12A. 235.14	Çark	KR. Tip 2.1	5f		?	10YR 6/3	10YR 6/3	10YR 4/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 175/KL88-1319 (IIa6-IIc1 M 600-580)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

501	KIN111C. 604.7	Çark	KR. Tip 2.1	5a2C		22	10YR 7/4	10YR 7/4	10YR 7/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 91/KL88/1488, KL90-M64 (IIId1-3 MÖ 1200-800), Taf. 132/KL89-M386, KL89-M387, Taf. 137/KL88-P177 (IIc2-3 MÖ 900-700); Özgüç 1982: Fig. J/ 19-22 (III. yapı katı MÖ 750-650/600); Bossert 2000: Taf. 5/37 (NWH 3 MÖ 730-634/633)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible][illegible]

504	KIN11C. 604.4	Çark	KR. Tip 2.2	5b2B		25	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4 10YR 4/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 83/KL92-M32, Taf. 91/KL90-P135, KL90-P178 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 54/72 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Ross 2010: Fig. 4/a (MÖ 12-9. Yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

505	KIN11C. 638.2	Çark	KR. Tip 2.2	5b3	Tip 1a13g	26	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4 10YR 4/1
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 83/KL92-M32, Taf. 91/KL90-P135, KL90-P178 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 54/72 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Ross 2010: Fig. 4/a (MÖ 12-9. Yüzyıl) ; Bezeme açısından benzer örnekleri için bkz. Matsumura 2005: Taf. 112/KL89-P73, Taf. 115/KL89-P202, Taf. 117/KL89/P414 (IIc2-3 MÖ 900-700); Dupré 1983: Pl. 63/27, Pl. 65/65, Pl. 66/69, Pl. 67/70 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Osten 1937b: Fig. 432-433/ 13-14 (Alişar IV MÖ 9-8. yüzyıl); Bossert 2000: Taf. 1/35, Taf. 7 /57 (Büyükkaya MÖ 9. yüzyıl); Mellart 1955: Pl. 1/11(MÖ 800) ; Akçay 2011: Lev. 82/8 (Cami Höyük MÖ 8.yüzyıl), Lev. 86/5 (Ovaören MÖ 8. yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible]

507	KIN12A. 227.2	Çark	KR. Tip 2.2	5a2B		25	7.5YR 7/3	7.5YR 7/3	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Form açısından benzer örnekler; Matsumura 2005: Taf. 175/KL88-1319, Taf. 177/KL87-3660 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580), Taf. 215/KL86-1280 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

508	KIN13A. 951.8	Çark	KR. Tip 2.2	5a4		38	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	7.5YR 5/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 218/KL87-3227 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

515	KIN11C. 609.53	Çark	KR. Tip 4.3	5f		27	10YR 7/3	10YR 7/3	10YR 6/1
		Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 134/KL89-P348 (Iic2-3 900-700)						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

518	KIN13A. 957.3	Çark	KR. Tip 4.3	5c1A		35	10YR 5/1	10YR 5/1	2.5Y 7/1
-----	---------------	------	-------------	------	--	----	----------	----------	----------

Karşılaştırma Matsumura 2005: Taf. 177/KL87-3462, KL87-1341, Taf. 181/KL87-3814, Taf. 182/KL89-M163 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Dupré 1983: Pl. 88/230, 229 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Bossert 2000: Taf. 8/ 59, Taf. 25/228 (Büyükale 1c MÖ 674/73-650); Genz 2006:Abb. 20/2, 6 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Koşay-Akok 1966: Lev. 77 (Alaca Höyük); Osten 1937c:Fig. 66/7 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı); Özgüç 1982: Şek.- Fig. J/3 (Maşat Höyük II. yapı katı MÖ 7.yüzyıl sonu-6.yüzyıl başı); Özgüç 1971:Fig. 77-97 (Kültepe geç evre MÖ 7.yüzyıl sonu-6.yüzyılın ilk yarısı), Fig. 124 (Kululu geç evre MÖ 7.yüzyıl sonu-6.yüzyılın ilk yarısı); Powroznik 2010: Taf. 15 (Kuşaklı evre VI-VII); Omura 2008: Fig. 44/1 (Yassihöyük/Kırşehir); Şenyurt-Akçay-Kamış 2014: Çiz. 2/15 (Ovaören/Yassihöyük GDÇ tabakası)

Tarihleme MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)

519	KIN12A. 282.10	Çark	KR. Tip 4.3	5b4		30	7.5YR 4/3	7.5YR 4/3	7.5YR 5/3 10YR 4/2
-----	----------------	------	-------------	-----	--	----	-----------	-----------	--------------------

Karşılaştırma Matsumura 2005: Taf. 181/KL88-1324 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Osten 1937c: Fig. 66/12 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı)

Tarihleme MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)

520	KIN13A. 950.2	Çark	KR. Tip 4.4	5d1		46	2.5YR 6/1	2.5YR 6/1	2.5YR 6/3
-----	---------------	------	-------------	-----	--	----	-----------	-----------	-----------

Karşılaştırma Powroznik 2010: Taf. 56/12 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Matsumura 2005: Taf. 217/KL87-3022 (IIa3-5 MÖ 580-330); Genz 2006: Abb. 20/4 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Osten 1937c:Fig. 66/10-11 (Alişar V MÖ I.Binin ikinci yarısı); Özgüç 1982: 25, Res.-Fig. 77-97 (94.çizim) (Kültepe geç evre MÖ 7.yüzyıl sonu 6. Yüzyılın ilk yarısı)

Tarihleme MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)

521	KIN11C. 609.13	Çark	KR. Boyun	5a2B	Tip 1a123	-	10YR 8/4	10YR 8/4	10YR 8/4
-----	----------------	------	-----------	------	-----------	---	----------	----------	----------

Karşılaştırma Özgüç 1971: Fig. 77-97 (Sağ alttan üçüncü) (Kültepe eski yapı katı (MÖ 9-7. yüzyıl)

Tarihleme MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)

522	KIN12A. 51.10	Çark	KR. Boyun	5a2A	Tip 1a127	-	10YR 6/3	10YR 6/3	10YR 6/3
-----	---------------	------	-----------	------	-----------	---	----------	----------	----------

Karşılaştırma Akamenid döneme verilen benzer bir örneği bulunamamıştır. Ancak benzer boya bezemeli krater kulpları Alişar IV'te görülmektedir. Bkz. Osten 1937b: Fig. 457/7

Tarihleme MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

523	KIN13A. 159.4	Çark	KR. Boyun	5b3	Tip 1a110a	-	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4 10YR 6/2
		Karşılaştırma	Benzer boyalı bir örneği bulunmamıştır.						
		Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

524	KIN11C. 636.20	Çark	KR. Gövde	5b3	Tip 1a116d	43	10R 6/6	2.5YR 8/3	10R 6/6 10YR 6/2
		Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer bir örneği bulunamamıştır.						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

525	KIN111C. 636.81	El	KR. Gövde	1a	Tip 1a16c	40	10YR 7/4	10YR 7/4	10YR 7/4
		Karşılaştırma	Kilikya Bölgesi ithali olabilir. Hanfmann 1963: 55/27, 56/31 (Tarsus Gözlü Kule Erken Demir Çağ MÖ 1100-850), 66/358a (Orta Demir Çağ MÖ 850-700); Arslan 2010: Lev. 1/8 (Yumuktepe Erken Demir Çağ MÖ 1100-850)						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

526	KIN13A. 903.2	Çark	KR. Gövde	5b3	Tip 1a14b	35	2.5Y 8/2	2.5Y 8/2	10YR 4/2 10YR 6/1
	Karşılaştırma	Benzer boyalı bir örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

527	KIN11C. 638.3	Çark	P. Tip 1	5b3		40	7.5YR 6/4	2.5Y 8/2	7.5YR 6/4 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 85/KL90-M75, Taf. 86/KL90-P180 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 56/87, 82 (Porsuk IV MÖ 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

528	KIN11C. 636.47	Çark	P. Tip 1	5b2B		50	5YR 7/6	5YR 7/6	5YR 7/6 10YR 6/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 85/KL90-M75, Taf. 86/KL90-P180 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 56/87, 82 (Porsuk IV MÖ 1100-850)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

529	KIN12A. 223.7	Çark	P. Tip 1	5a3		42	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4	7.5YR 7/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 205/KL87-3683 (IIa3-5 MÖ 580-330); Koşay-Akok 1966: Lev. 76 (Alaca Höyük)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

530	KIN11A. 9.188	Çark	P. Tip 2.1	5b2B		40	5YR 7/4	5YR 7/4	5YR 7/4 10YR 6/2
	Karşılaştırma		Matsumura 2005: Taf. 82/KL89-M233, Taf. 83/KL92-M58, KL92-P8, Taf. 84/KL90-M102, KL90-P179 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 58/89 (Porsuk IV MÖ 1100-850); El yapımı benzer örnekler Genz 2004: Taf. 35/4 (Tabakalandırılmamış Erken Demir Çağ seramikleri)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

531	KIN11C. 604.30	Çark	P. Tip 2.1	5b2B		50	10R 6/4	10R 6/4	10R 6/4 10YR 6/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 82/KL89-M233, Taf. 83/KL92-M58, KL92-P8, Taf. 84/KL90-M102, KL90-P179 (IId1-3 MÖ 1200-800); Duprè 1983: Pl. 58/89 (Porsuk IV MÖ 1100-850); El yapımı benzer örnekler Genz 2004: Taf. 35/4 (Tabakalandırılmamış Erken Demir Çağ seramikleri)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

534	KIN13A. 942.4	Çark	P. Tip 2.1	5b3		32	10R 7/4	10R 7/4	10R 6/6 2.5Y 6/1
		Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 33/16, 17, 19 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Bossert 2000: Taf. 99 /1132 (Büyükale I); Koşay-Akok 966: Lev. 76 (Alaca Höyük)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

535	KIN13A. 133.18	Çark	P. Tip 2.1	5b2B		50	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4	7.5YR 6/4 7.5YR 4/1
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 33/16, 17, 19 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Bossert 2000: Taf. 99 /1132 (Büyükale I); Koşay-Akok 966: Lev. 76 (Alaca Höyük)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

537	KIN11C. 636.7	Çark	P. Tip 2.1	5a1A		40	5YR 6/6	5YR 6/6	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 81/KL93-M59, Taf. 83/KL89-M235 (Ild1-3), Taf. 130/KL88-1357, KL89-M113 (Ilc2-3); Dupré 1983: Pl. 57/92 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Genz 2004: Taf. 70/7, 8 (Büyükkaya MÖ 9. yüzyıl); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/15-16 (Post Hitit MÖ 1200-700)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

538	KIN11C. 635.1	Çark	P. Tip 2.1	5b1A		34	5YR 7/6	2.5Y 8/3	2,5YR 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 81/KL93-M59, Taf. 83/KL89-M235 (Ild1-3), Taf. 130/KL88-1357, KL89-M113 (Iic2-3); Dupré 1983: Pl. 57/92 (Porsuk IV MÖ 1100-850); Genz 2004: Taf. 70/7, 8 (Büyükkaya MÖ 9. yüzyıl); Özgüç-Özgüç 1949: Lev. XXXII/15-16 (Post Hitit MÖ 1200-700)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

545	KIN11C. 631.17	Çark	T. Tip 1	6a2C		8	10R 7/6	10R 7/6	10R 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 99/KL92-M11, Taf 100/KL90-M57, Taf. 101/KL90-M74 (IId1-3 MÖ 1200-800); Dupré 1983: Pl. 85/196 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl); Form açısından benzer örnekler Genz 2004: Taf. 4/4 (El yapımı, erken evre MÖ 1180-1125); Manuelli 2010: Fig. 5/4 (Arslantepe III. tabaka Erken Demir Çağ sonları MÖ 11-9.yüzyıl); Müller 1996: DB 06/13, 16 (Lidar Höyük, Tabaka 6e2 MÖ 1110-1075)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

547	KIN12A. 211.1	Çark	T. Tip 1	5b1B		8	5YR 6/4	2.5YR 7/6	2.5YR 7/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 54/ 37(Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

548	KIN13A. 133.12	Çark	T. Tip 1	6a2A	Tip 1a11	7	10YR 7/4	10YR 7/4	2.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Omura 2008: 142, Fig. 47/3, 4 (Yassıhöyük/Kırşehir MÖ I. Bin seramikleri)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

549	KIN13A. 171.2	Çark	T. Tip 1	5a3	Tip 1a11b	12	5YR 5/4	5YR 5/4	2.5YR 5/6
		Karşılaştırma	Omura 2008: 142, Fig. 47/3, 4 (Yassıhöyük/Kırşehir MÖ I. Bin seramikleri)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

550	KIN13A. 961.2	Çark	T. Tip 1	5b2C		14	7.5YR 6/4	10R 7/4	2.5YR 7/4 10YR 4/1
	Karşılaştırma	Summers-Karol-Summers 1995: 49, Fig. 5/6 (Kerkenes/Tilkigedigi); Matsumura 2005: Taf. 220/KL87-3043, KL87-3428 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

551	KIN13A. 148.5	Çark	T. Tip 1	5a3		15	5YR 6/4	5YR 6/4	5YR 6/6
		Karşılaştırma	Summers-Karol-Summers 1995: 49, Fig. 5/6 (Kerkenes/Tilkigedigi); Matsumura 2005: Taf. 220/KL87-3043, KL87-3428 (IIa3-5 MÖ 580-330)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

[illegible]

553	KIN111C. 609.8	Çark	T. Tip 2.1	6b1A	Tip 1a11	13	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 98/KL87-414 (IId1-3 MÖ 1200-800), Taf. 140/KL89-M224, KL89-M203, KL89-M262 (IIc2-3 MÖ 900-800); Dupré 1983: Pl. 84/188, 190 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Genz 2004: Taf. 4/3 (Erken evre MÖ 1180-1125), Taf. 16/3 (Orta evre MÖ 1125-1065); Genz 2004: Taf. 63/6-8 (MÖ 9.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

554	KIN111C. 636.45	Çark	T. Tip 2.1	5a2C	Tip 1a11	9	10YR 8/3	10YR 8/3	10YR 7/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 98/KL87-414 (IId1-3 MÖ 1200-800), Taf. 140/KL89-M224, KL89-M203, KL89-M262 (IIc2-3 MÖ 900-800); Dupré 1983: Pl. 84/188, 190 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Genz 2004: Taf. 4/3 (Erken evre MÖ 1180-1125), Taf. 16/3 (Orta evre MÖ 1125-1065); Genz 2004: Taf. 63/6-8 (MÖ 9.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible][illegible]

558	KIN13D. 1021.13	Çark	T. Tip 2.1	5a1a		10	7.5YR 7/3	7.5YR 7/3	7.5YR 7/3
	Karşılaştırma	Genz 2006: Abb. 17/13 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Powroznik 2010: Taf. 54/23, 29, 32 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Matsumura 2005: Taf.183/KL88-P70, KL87-3249 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Omura 2008: Fig. 46/6 (Yassihöyük/Kırşehir); Boya bezemeli örnekler için bkz: Dupré 1983: Pl. 84/188, 190 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

559	KIN12A. 211.11	Çark	T. Tip 2.1	5a3		10	2.5Y 8/3	2.5Y 8/3	2.5Y 8/3
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 129//KL86-1409, KL87-3235, KL86-1111, KL87-3083 (IIa3-5 MÖ 580-330); Toteva 2007: Pl. 5/47; Genz 2006: Abb. 17/13 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

561	KIN12A. 217.4	Çark	T. Tip 2.1	5b3		14	10YR 8/2	10YR 8/2	10YR 8/2 10YR 4/1
	Karşılaştırma		Genz 2006: Abb. 17/13 (Kuzey Batı Yamaç MÖ 7-5.yüzyıl); Powrozniak 2010: Taf. 54/23, 29, 32 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Matsumura 2005: Taf.183/KL88-P70, KL87-3249 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Omura 2008: Fig. 46/6 (Yassıhöyük/Kırşehir); Boya bezemeli örnekler için bkz: Dupré 1983: Pl. 84/188, 190 (Porsuk III MÖ 8-6.yüzyıl)						
	Tarihleme		Yüzey buluntusu olup mal ve form özelliği tabaka IV karakteri yansıtmaktadır. MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

[illegible][illegible][illegible]

565	KIN11A. 15.68	Çark	T. Tip 2.2	5b2C		14	2.5Y 8/3	2.5Y 8/3	2.5Y 8/3 10YR 4/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005:Taf. 183/KL87-3720 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Omura 2008: Fig. 46/6 (Yassihöyük/Kırşehir)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

567	KIN13A. 171.5	Çark	T. Tip 2.3	5d2		12	2.5YR 5/1	10YR 4/1	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Toteva 2007: Pl. 19/198 (Hacımusalar), Pl. 5/50 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4. yüzyıl); Osten 1937c: Fig. 69/18 (Alişar V MÖ I. Binin ikinci yarısı)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

568	KIN11A. 9.172	Çark	T. Tip 2.4	5b3		13	10YR 7/3	10YR 7/3	7.5YR 6/6 7.5YR 5/1
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 100/KL90-P139, KL90-P185 (IId1-3 MÖ 1200-800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

569	KIN13A. 988.7	Çark	T. Tip 2.4	5b1B		9	5YR 7/6	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8 10YR 4/1
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 54/15 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

570	KIN11A. 9.203	El	T. Tip 2.5	1b		13	7.5YR 6/3	7.5YR 6/3	7.5YR 6/3 10R 4/1
	Karşılaştırma	Genz 2004: Taf. 16/11 (El yapımı orta evre MÖ 1125-1065); Matsumura 2005: Taf. 99/KL92-M94, KL93-M9, Taf. 100/KL90-M58, KL90-M51 (IId1-3 MÖ 1200-800); Ross 2010: Fig. 5a/c (MÖ 12-9. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

571	KIN11A. 9.32	Çark	T. Tip 2.5	5a2C		12	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6	7.5YR 7/6
	Karşılaştırma	Genz 2004: Taf. 16/11 (El yapımı orta evre MÖ 1125-1065); Matsumura 2005: Taf. 99/KL92-M94, KL93-M9, Taf. 100/KL90-M58, KL90-M51 (İİd1-3 MÖ 1200-800); Ross 2010: Fig. 5a/c (MÖ 12-9. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

572	KIN11A. 9.184	Çark	T. Tip 2.5	5b2C		12	5YR 7/6	5YR 7/6	5YR 7/6 10YR 4/1
	Karşılaştırma		Genz 2004: Taf. 16/11 (El yapımı orta evre MÖ 1125-1065); Matsumura 2005: Taf. 99/KL92-M94, KL93-M9, Taf. 100/KL90-M58, KL90-M51 (IId1-3 MÖ 1200-800); Ross 2010: Fig. 5a/c (MÖ 12-9. yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

573	KIN11A. 9.155	Çark	T. Tip 2.5	5b2B	Tip 1a122	12	10YR 7/3	10YR 7/3	110YR 7/3 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Genz 2004: Taf. 16/11 (El yapımı orta evre MÖ 1125-1065); Matsumura 2005: Taf. 99/KL92-M94, KL93-M9, Taf. 100/KL90-M58, KL90-M51 (IId1-3 MÖ 1200-800); Ross 2010: Fig. 5a/c (MÖ 12-9. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

574	KIN11A. 2.3	Çark	T. Tip 2.5	5a2B		12	10YR 6/3	10YR 6/3	10YR 6/3
	Karşılaştırma	Genz 2004: Taf. 16/11 (El yapımı orta evre MÖ 1125-1065); Matsumura 2005: Taf. 99/KL92-M94, KL93-M9, Taf. 100/KL90-M58, KL90-M51 (IId1-3 MÖ 1200-800); Ross 2010: Fig. 5a/c (MÖ 12-9. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

575	KIN11A. 9.133	Çark	T. Tip 2.5	5b2C		11	5YR 7/6	5YR 7/6	10YR 6/3 2.5Y 5/1
	Karşılaştırma		Genz 2004: Taf. 16/11 (El yapımı orta evre MÖ 1125-1065); Matsumura 2005: Taf. 99/KL92-M94, KL93-M9, Taf. 100/KL90-M58, KL90-M51 (IId1-3 MÖ 1200-800); Ross 2010: Fig. 5a/c (MÖ 12-9. yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

577	KIN11A. 2.24	Çark	T. Tip 2.5	5a1B		13	2.5YR 7/6	2.5YR 7/6	2.5YR 7/6
	Karşılaştırma		Genz 2004: Taf. 16/11 (El yapımı orta evre MÖ 1125-1065); Matsumura 2005: Taf. 99/KL92-M94, KL93-M9, Taf. 100/KL90-M58, KL90-M51 (IId1-3 MÖ 1200-800); Ross 2010: Fig. 5a/c (MÖ 12-9. yüzyıl)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible]

579	KIN13A. 940.13	Çark	T. Tip 2.5	5a2B		13	5YR 6/6	5YR 6/6	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 220/KL86-1312 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

580	KIN13D. 1021.2	Çark	T. Tip 2.5	5a1A		10	5YR 6/4	5YR 6/4	5YR 6/4
	Karşılaştırma		Omura 2008: Fig 47/9 (Yassihöyük/Kırşehir)						
	Tarihleme		Yüzey buluntusu olup mal ve form özelliği tabaka IV karakteri yansıtmaktadır. Bu nedenle bu tabaka altında değerlendirilmiştir. MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

[illegible]

582	KIN13A. 903.20	Çark	T. Tip 3	5b1B		9	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Summers-Karol-Summers 1995: Fig. 5/7 (Kerkenes/Tilkigedigi); Matsumura 2005: Taf. 219/KL86-1301 (IIa3-5 MÖ 580-330)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

583	KIN12A. 40.26	Çark	T. Tip 4.1	5b1A		13	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 186/ KL87-3811 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Powroznik 2010: Taf. 50/12, Taf. 51/30 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

584	KIN12A. 282.28	Çark	T. Tip 4.1	5a1B		6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 186/KL87-3272 (IIa6-IIc1 MÖ 600-580); Powroznik 2010: Taf. 50/12, Taf. 51/30 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible][illegible]

588	KIN11C. 628.40	Çark	T. Tip 5	5a2B		10	5YR 7/6	5YR 7/6	5YR 7/6
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 103/KL89-M232, KL93-M173 (IId1-3 MÖ 1200-800); Form açısından benzeri Manuelli 2010: Fig. 5/5 (Erken Demir Çağ sonları MÖ 11-9. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

590	KIN12A. 211.8	El	T. Tip 5	2a1		12	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8	2.5YR 6/8
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 222/KL86-180 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 40/382 (Boğazköy Büyükkale); Genz 2006: Abb. 17/3 (Kuzey Batı Yamaç); Powroznik 2010: Taf. 49/28, 29, 38, 40, 41, 42 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Toteva 2007: Pl. 5/43-44 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Yılmaz 2015: Lev. 92/1-2 (Vezirköprü/Oymağaç MÖ 600/550-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

591	KIN12A. 223.6	Çark	T. Tip 5	5b2C		8	2.5YR 6/6	7.5YR 6/3	2.5YR 6/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 222/KL86-180 (IIa3-5 MÖ 580-330); Bossert 2000: Taf. 40/382 (Boğazköy Büyükkale); Genz 2006: Abb. 17/3 (Kuzey Batı Yamaç); Powroznik 2010: Taf. 49/28, 29, 38, 40, 41, 42 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500); Toteva 2007: Pl. 5/43-44 (Gordion Geç Akamenid evre MÖ 4.yüzyıl); Yılmaz 2015: Lev. 92/1-2 (Vezirköprü/Oymaağaç MÖ 600/550-330)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

594	KIN13A. 975.7	Çark	T. Boyun	5b2A	Tip 1b11d	-	10R 6/3	5YR 7/6	5YR 7/6- 10R 6/2
	Karşılaştırma		İki renkli boyanmış benzer bir örneği bulunamamıştır. Ancak boyama geleneği ve mal özelliği GDÇ başları için karakteristiktir. Siyah ve kırmızı rengin kullanıldığı benzer boyama örnekleri için bkz. Bossert 2000: Taf. 67, Çiz. 740; Taf. 86, Çiz. 1041, 1042 (Büyükkale I MÖ 7-5.yüzyıl); Schmidt 1933: Pl. II a-b (Alışar V); Matsumura 2005: Pl. 200 KL87-P11 (IIa3-5 MÖ 50-330); Koşay-Akok 1966: 41 (Alaca Höyük); Genz 2001:170, Fig.4 Çiz. 1 (Çadır Höyük VI MÖ 500-330); Czichon 2006: 3 (Oymaağaç GDÇ); Kaplan vd. 2014:162, Fig. 5a (Ovaören GDÇ); Mellart 1955: Pl. 3 Çiz. 45; Pl. 4 Çiz. 53, 55, 57, 65, 66						
	Tarihleme		MÖ 8-6. Yüzyıl (Tabaka IV)						

[illegible][illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

598	KIN13D. 1024.7	Çark	Min. K. Tip 3	5a1B		6	10YR 6/2	10YR 6/2	10YR 6/2
		Karşılaştırma	Benzer form özelliği gösteren paralel bir örneğine GDÇ merkezlerinde rastlanmamıştır.						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

[illegible][illegible]

601	KIN13A. 999.4	Çark	Lekitos	-		4,5	5YR 5/4	5YR 5/4	2.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Çoşkun 2010: Fig. 4/50 (Seyitömer III. tabaka MÖ 5-4.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

604	KIN12A. 202.6	El	KLP. Tip 1.1	2a2		-	5YR 7/6	5YR 7/6	5YR 7/6
	Karşılaştırma		Bossert 2000: Taf. 48/492 (Büyükkale Ib-Ia MÖ 674/73-547)Powrozniak 2010: Taf. 45/29 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)						
	Tarihleme		MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

605	KIN12A. 214.16	El	KLP. Tip 1.2	2b2A	Tip 2a8	6	10YR 7/4	10YR 7/4	10YR 7/4 10YR 6/2
	Karşılaştırma		Parmak baskılı benzer bir örnek için bkz. Hanfmann 1963: Pl. 76/817, Pl. 79/915 (Tarsus Gözlü Kule MÖ 850-700)						
	Tarihleme		MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

606	KIN11C. 631.15	El	KLP. Tip 1.3	2b2A	Tip 2a	-	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Benzer tepe kısmı yumrulu kulplar için bkz Dupré 1983: Pl 96/231, 252, 253							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

607	KIN11C. 611.15	El	KLP. Tip 1.4	2a2A	Tip 2a1	-	2.5Y 8/3	2.5Y 8/3	2.5Y 7/3 10YR 7/1
	Karşılaştırma	Benzer bir kulp örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

608	KIN11A. 12.14	El	KLP. Tip 2.1	2a2		-	10YR 8/4	10YR 8/4	10YR 8/4
	Karşılaştırma	Osten 1937b: 393, Fig. 411/6							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

609	KIN13A. 290.1	El	KLP. Tip 2.2	1b	Tip 2a2	-	7.5YR 6/3	7.5YR 6/3	5YR 7/6 10YR 4/1
	Karşılaştırma	Benzer bir örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

611	KIN11C. 609.34	El	KLP. Tip 3	3a	Tip 1a118a	-	2.5Y 8/2	2.5Y 8/2	2.5Y 8/2
	Karşılaştırma		Osten 1937b: Fig. 441/7, 8, 10, Fig. 442/1, 3, 5, 12, 18, Fig. 453, Fig. 454 (Alışır IV MÖ 9-8. yüzyıl); Dupré 1983: Pl. 90/238, 235, 236 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl) ; Matsumura 2005: Taf. 144/KL86-P211, KL89-P18 (Iİc2-3 MÖ 900-700); Genx 2004: Taf. 73/8-10; Özgüç 1971: Fig. 64-76 (MÖ 9-7. yüzyıl); Özgüç 1982: Fig. I/12, Fig. 140-141 (Maşat Höyük III. yapı katı MÖ 750-650/600)						
	Tarihleme		MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

612	KIN11C. 628.6	Çark	DİP. Tip 1.1	1b		10	7.5YR 6/4	10YR 7/3	7.5YR 7/4 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Genz 2004: Taf. 17/13 (Erken Demir Çağ orta evre MÖ 1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

615	KIN12A. 211.31	Çark	DİP. Tip 1.1	5e2		9	7.5YR 5/2	7.5YR 5/2 10YR 4/1	7.5YR 5/2 10YR 4/1
		Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 62/15-16, Taf. 63/2-4, 12, 13, 17 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)						
		Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

616	KIN12A. 202.3	Çark	DİP. Tip 1.1	5b2B		10	5YR 6/3	10YR 6/2	10YR 6/6 2.5Y 6/1
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 62/15-16, Taf. 63/2-4, 12, 13, 17 (Kuşaklı evre VI-VII MÖ 600-500)							
	Tarihleme	Yüzey buluntusu ancak mal ve form karakteri tabaka IV özelliği göstermektedir. MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

[illegible]

618	KIN12A. 217.6	Çark	DİP. Tip 1.1	5b1B		10	10R 6/4	10R 6/4	10R 6/4 10YR 6/1
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 62/1-3, Taf. 63/17-19 (Kuşaklı MÖ 600-500); Osten 1937c: Fig. 79/7 (Aliar V MÖ I. Binin ikinci yarısı)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

619	KIN12A. 269.3	Çark	DİP. Tip 1.1	5b1B		9	10R 6/4	10R 6/4	10R 6/4 10YR 6/1
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 62/1-3, Taf. 63/17-19 (Kuşaklı MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

620	KIN13A. 978.11	Çark	DİP. Tip 1.1	5e2		11	2.5YR 4/3	5YR 5/3 10YR 4/1	5YR 5/6 10YR 5/2
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 62/1-3, Taf. 63/17-19 (Kuşaklı MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

621	KIN12A. 223.8	Çark	DİP. Tip 1.1	5b2B		14	5YR 7/4	7.5YR 6/3	7.5YR 6/3 10YR 5/2
		Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 62/1-3, Taf. 63/17-19 (Kuşaklı MÖ 600-500)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

622	KIN12A. 252.6	Çark	DİP. Tip 1.1	5a2B		10	2.5YR 8/2	2.5YR 8/2	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 62/1-3, Taf. 63/17-19 (Kuşaklı MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

623	KIN12A. 269.5	Çark	DİP. Tip 1.1	5e2		13	10YR 8/2	10YR 8/2 10YR 4/1	7.5YR 7/6 10YR 6/1
		Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf. 63/13-14 (Kuşaklı MÖ 600-500)						
		Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)						

624	KIN13A. 988.1	Çark	DİP. Tip 1.2	5e2		10	7.5YR 5/2	5YR 5/2 10YR 4/1	10YR 3/1 2.5YR 5/3
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf.63/32, 34 (Kuşaklı MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

625	KIN12A. 269.9	Çark	DİP. Tip 1.2	5e2		8	5YR 6/4	5YR 6/4 10YR 3/1	2.5YR 6/8
	Karşılaştırma	Powroznik 2010: Taf.63/32, 34 (Kuşaklı MÖ 600-500)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

[illegible]

634	KIN11C. 603.2	El	KAİDE Tip 2	2a1		10	5YR 7/4	5YR 7/4	5YR 7/4
	Karşılaştırma	Matsumura 2005: Taf. 107/KL88-23 (IIc2-3 MÖ 900-700); Dupré 1983: Pl. 94/266 (Gri seramik, Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Genz 2004: Taf. 4/10-11 (Erken Demir Çağ erken evre MÖ 1180-1125); Sams 1994: Fig. 18/487, Fig. 19/494 (Yıkım tabakası MÖ 800)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible][illegible]

637	KIN12A. 235.7	Çark	KAİDE Tip 2	6a1A		6	2.5YR 7/6	2.5YR 7/6	5YR 6/8
	Karşılaştırma	Bossert 2000: Taf. 72/826 (Büyükkale Ib MÖ 650-600)							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

638	KIN12A. 224.5	Çark	KAİDE Tip 2	5b1A		15	2.5YR 7/8	2.5YR 7/8	2.5YR 7/8 10YR 4/1
	Karşılaştırma	Çakalgöz 2011: Lev. 112/1 (Seyitömer MÖ 7-6.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 6-4. yüzyıl (Tabaka III)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

645	KIN11C. 611.16	Çark	-	5b2A	Tip 1a123b	9	2.5YR 5/6	10YR 7/4	10YR 7/4 10YR 6/2
		Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer bir örneği bulunamamıştır.						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible]

647	KIN11C. 609.45	Çark	-	5a3	Tip 1a13a	8	10YR 7/4	2.5Y 8/3	2.5Y 8/3
		Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Osten 1937b: Fig. 439/19 (Alişar IV MÖ 9-8. Yüzyıl)						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

[illegible]

649	KIN11C. 628.17	Çark	-	6a1A	Tip 1a114a	9	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer örneği için bkz. Dupré 1983: Pl. 81/156 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

650	KIN11C. 611.13	Çark	-	6a2A	Tip 1a113a	9	10YR 7/3	10YR 7/3	7.5YR 6/4
	Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer bir örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

651	KIN11C. 636.71	Çark	-	6a1A	Tip 1a121	9	2.5YR 6/6	2.5YR 6/6	10YR 7/4
	Karşılaştırma	Bezeme açısında bezer örnekler için bkz. Bossert 2000: Taf. 36/238 (Büyükkale I MÖ 7.yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

652	KIN 13A.903. 21+22	Çark	-	6a1B	Tip 1a121	6	5YR 6/3	10R 6/6	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Benzer boyalı bir örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)							

653	KIN11C. 636.73	Çark	-	6a2A	Tip 1a16c	12	7.5YR 7/4	10YR 8/2	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Dupré 1983: Pl. 92/256 (Porsuk III MÖ 8-6. yüzyıl); Genz 2004: Taf. 56/3, 5 (Büyükaya MÖ 9.yüzyıl); Bossert 2000: Taf 95/111 (Büyükaya)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

654	KIN11C. 636.41A	Çark	-	6a2A	Tip 1a3	14	2.5Y 8/2	2.5Y 8/2	2.5Y 8/2
	Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer bir örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

663	KIN11A. 9.234	Çark	-	5b3	Tip 1a110a	22	10YR 7/4	2.5Y 8/3	2.5Y 8/3 10YR 6/1
		Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Osten 1937b: Fig. 444/32 (Alişar IV MÖ 9-8. yüzyıl); Bahar-Koçak 2004: Çiz. 63/6 (Orta Demir Çağ); Durbin 1971: 104, Fig. 3/10						
		Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)						

664	KIN11A. 9.95	Çark	-	5b2A	Tip 1a110a	18	7.5YR 6/4	5YR 6/6	7.5YR 6/4 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Osten 1937b: Fig. 444/32 (Alişar IV MÖ 9-8. yüzyıl); Bahar-Koçak 2004: Çiz. 63/6 (Orta Demir Çağ); Durbin 1971: 104, Fig. 3/10; Aksoy 1991: Pl. V/6							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

665	KIN11C. 636.17	Çark	-	5a3	Tip 1a3	20	2.5YR 7/6	2.5Y 8/2	2.5YR 7/6 10YR 6/2
	Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer bir örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

667	KIN11C. 636.18	Çark	-	5a3	Tip 1a126	13	2.5Y 8/3	5YR 6/6	5YR 6/6
	Karşılaştırma	Bezeme açısından benzer örnekler için bkz. Osten 1937b: Fig. 444/32 (Alişar IV MÖ 9-8. yüzyıl)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

679	KIN11A. 3.7	Çark	-	5b3	Tip 1a117a	24	2.5YR 7/6	2.5YR 8/2	2.5YR 7/6 10YR 6/1
		Karşılaştırma	Benzer boyalı bir örneği bulunamamıştır.						
		Tarihleme	MÖ 6-4 yüzyıl (Tabaka III)						

[illegible]

681	KIN12A. 217.2	Çark	-	5b2A	Tip 1c11	24	10YR 8/4	10YR 8/4	10YR 8/4 10YR 6/1
		Karşılaştırma	Osten 1937c:Fig. 45/d 2676 (Alişar V MÖ I. Binin ilinic yarısı)						
		Tarihleme	MÖ 8-6. yüzyıl (Tabaka IV)						

682	KIN12A. 273.1	Çark	-	5a3	Tip 1b12	18	2.5YR 7/6	2.5Y 8/3	2.5YR 6/8
	Karşılaştırma	İki renkli boyanmış benzer kompozisyonlu örnekler Alişar V'te görülmektedir. Bkz. Osten 1937c: Fig 62/11, 13 (Alişar V MÖ I.binin ikici yarısı)							
	Tarihleme	MÖ 6-4 yüzyıl (Tabaka III)							

[illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

690	KIN13A. 1216.1	Çark	-	5a3	Tip 1a119	-	10YR 8/4	10YR 8/4	10YR 8/4 10YR 6/2
		Karşılaştırma	Motif türü açısından benzer bir örneği için bkz. Tigrel 1979: 330 b, Res. 3 (Karapınar MÖ 7 yüzyıl sonu 6. Yüzyıl başı)						
		Tarihleme	MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)						

691	KIN12A. 282.16	Çark	-	5a3	Tip 1a116a	-	7.5YR 6/4	7.5YR 6/6	7.5YR 6/6
	Karşılaştırma	Osten 1937c: Fig. 61/1 (Alışar V MÖ I. Binin ikinci yarısı)							
	Tarihleme	MÖ 8-6.yüzyıl (Tabaka IV)							

[illegible][illegible][illegible]

Kat. No.	Kazı. No	Yapım	Form	Mal	Bezeme	Çap	İç Rengi	Dış Rengi	Hamur Rengi
----------	----------	-------	------	-----	--------	-----	----------	-----------	-------------

695	KIN 11A.9.18 3+190	Çark	-	5b3	Tip 2a6	50?	5YR 7/4	2.5Y 8/2	5YR 7/6- 2.5Y 6/1
	Karşılaştırma	Benzer baskı motife sahip bir örneği bulunamamıştır. Ancak Boğazköy Büyükkaya'da kazıma ile yapılmış benzer bir motif mevcuttur. Genz 2004: Taf. 18/15 (EDÇ orta evre MÖ 1125-1065)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

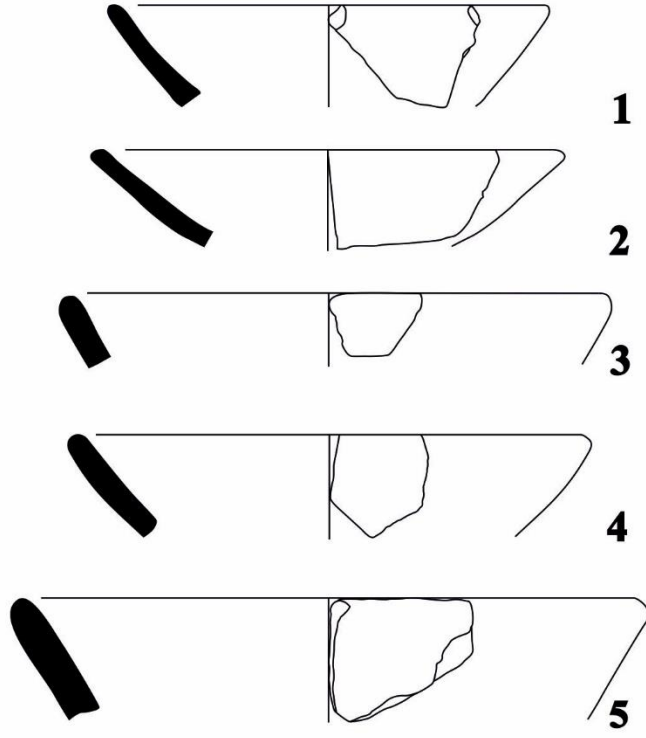
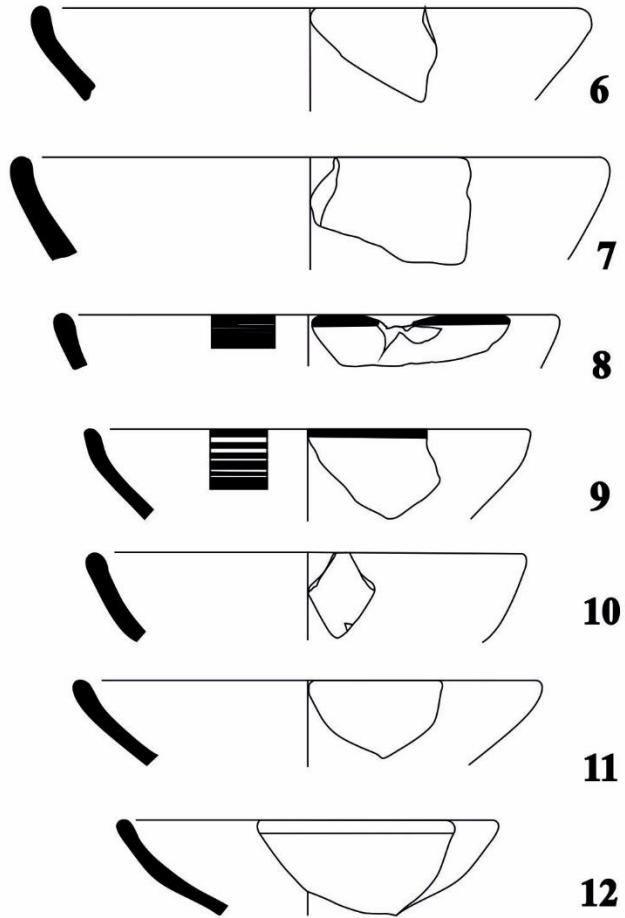
696	KIN11C. 636.76	Çark	-	5b3	Tip 2a5	-	7.5YR 7/4	5Y 8/2	7.5YR 7/4 5Y 7/2
	Karşılaştırma	Benzer baskı motife sahip bir örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

[illegible]

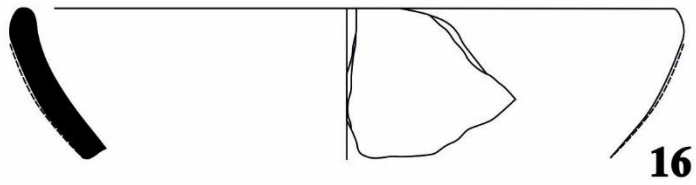
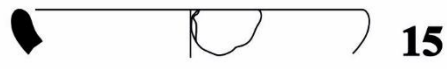
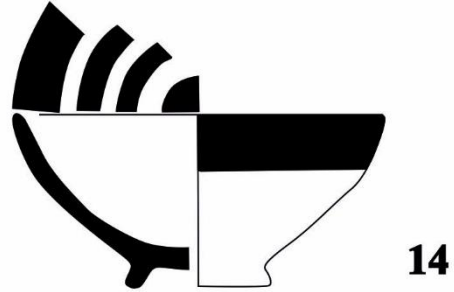
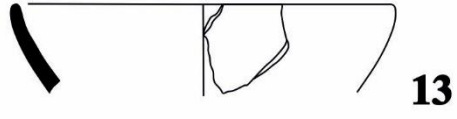
698	KIN11C. 603.5	El	-	1b	Tip 2a3	-	5YR 5/4	5YR 5/4	5YR 5/4 2.5YR 6/2
	Karşılaştırma	Benzer baskı motife sahip bir örneği bulunamamıştır.							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

699	KIN11C. 631.10	El	-	1b	Tip 2a6	-	5YR 5/4	5YR 5/4	5YR 5/4 2.5YR 6/2
	Karşılaştırma	Genz 2004: Taf. 4/13 (Erken Demir Çağ erken evre MÖ 1185-1125)							
	Tarihleme	MÖ 11-9. yüzyıl (Tabaka V)							

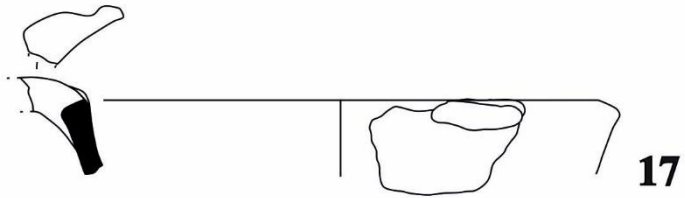
[illegible]

LEVHA 1**D.Ç
TİP 1.1****D.Ç
TİP 1.2**

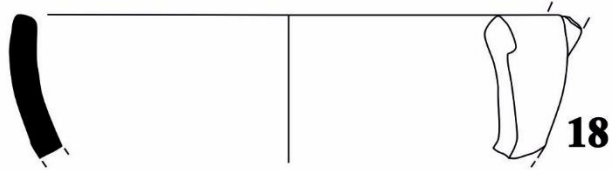
0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 2

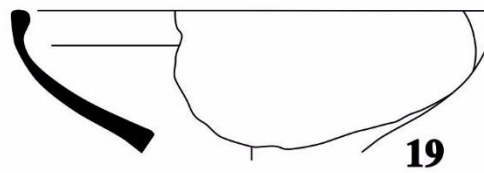
**D.Ç
TİP 1.2**

**D.Ç
TİP 1.3**

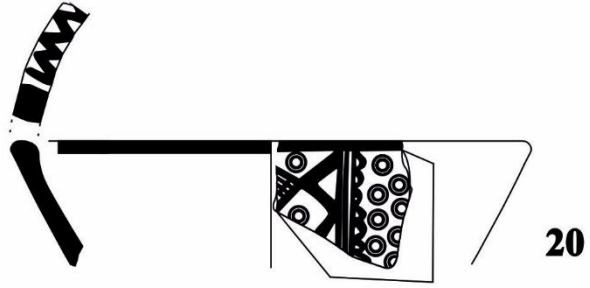
**D.Ç
TİP 2.1**

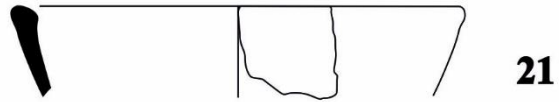
**D.Ç
TİP 2.2**

0 1 2 3 4 5 cm

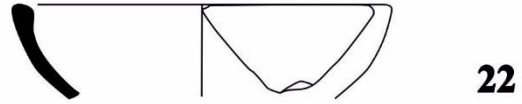
LEVHA 3

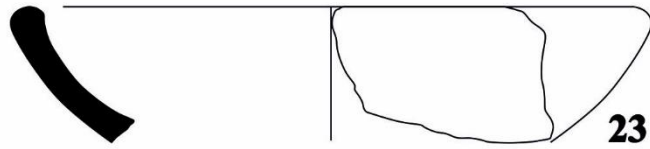
20

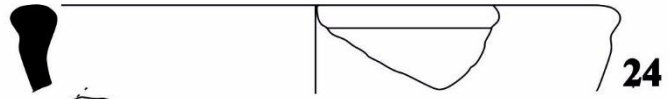
21

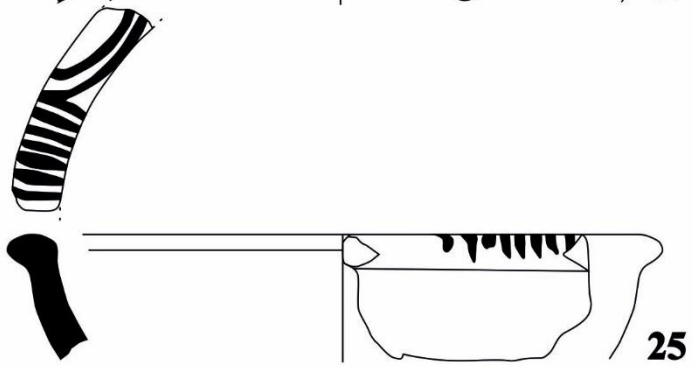
22

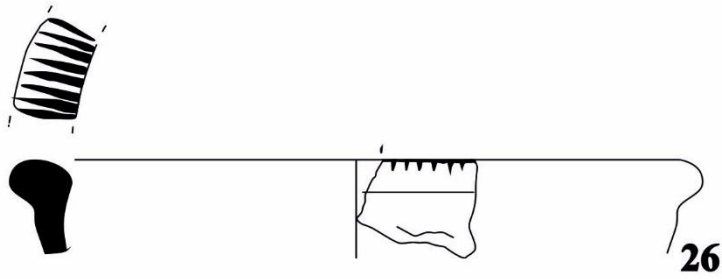
23

D.Ç
TİP 3.1

24

25

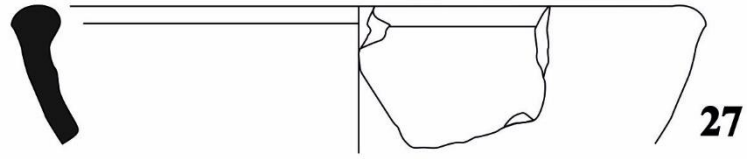

26

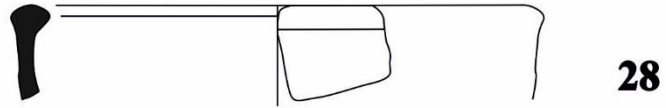
D.Ç
TİP 3.2

0 1 2 3 4 5 cm

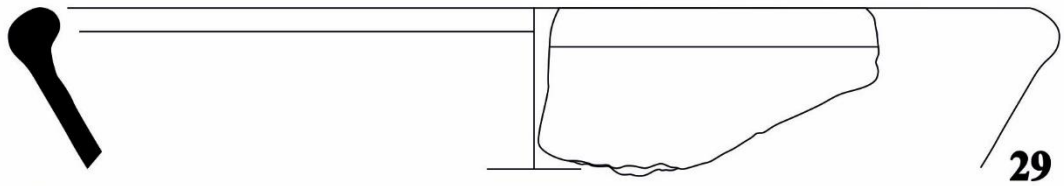
LEVHA 4

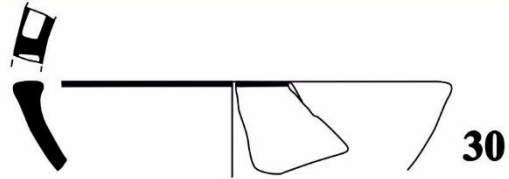
27

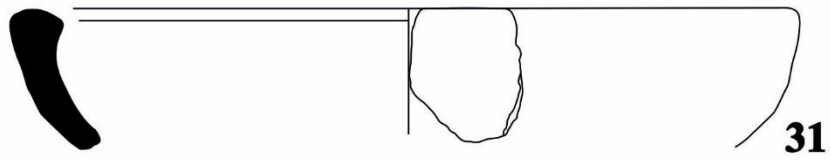
28

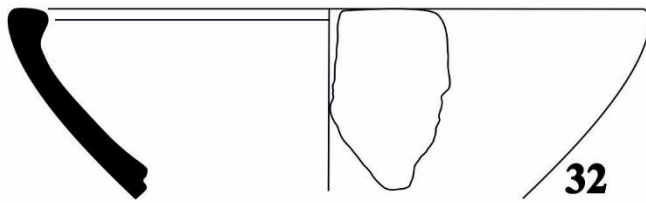
29

D.Ç
TİP 3.3

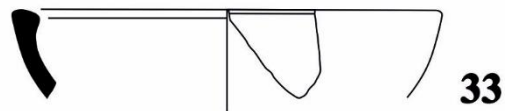
30

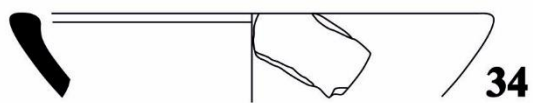
31

32

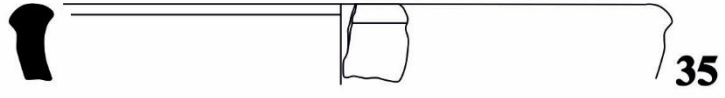
33

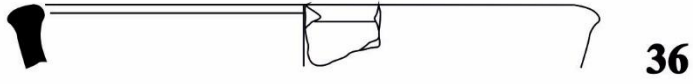
34

D.Ç
TİP 3.4

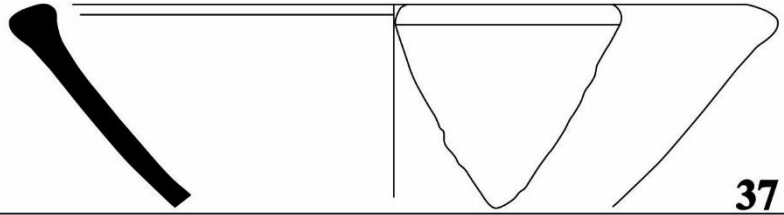
LEVHA 5

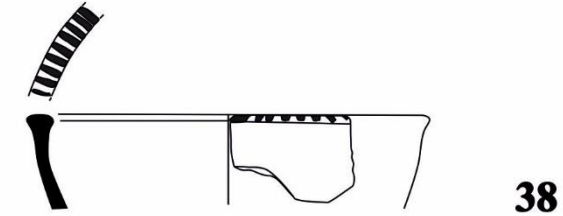
35

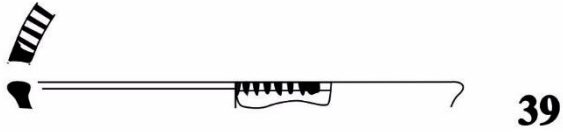
36

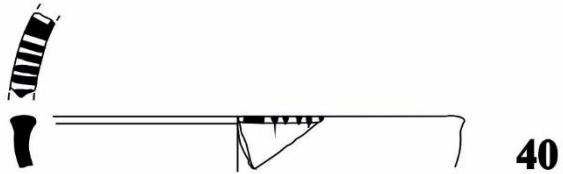
37

D.Ç
TİP 3.5

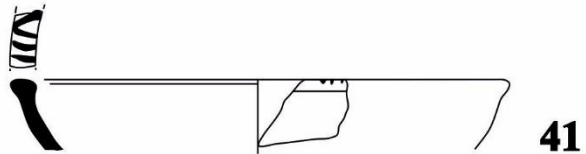
38

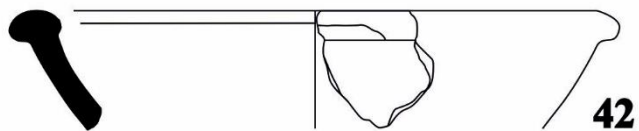
39

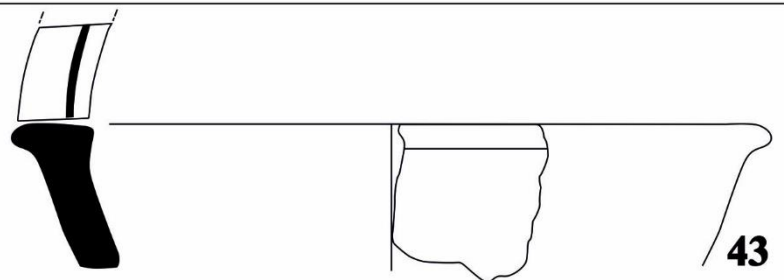
40

41

42

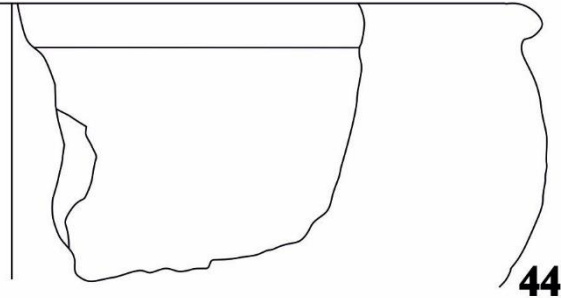
D.Ç
TİP 3.6

43

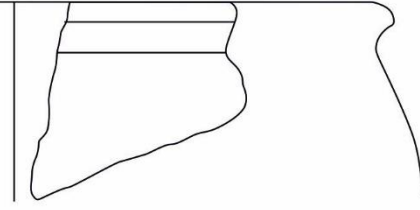
D.Ç
TİP 3.7

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 6

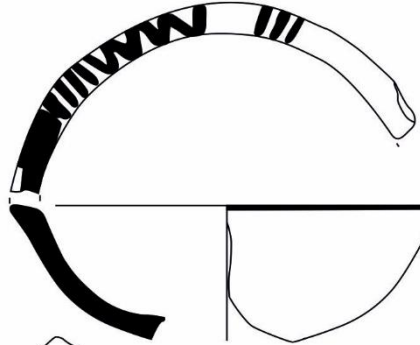

44

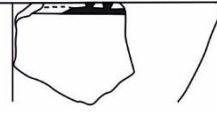

45

D.Ç
TİP 3.8

46

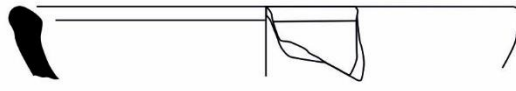
47

48

49

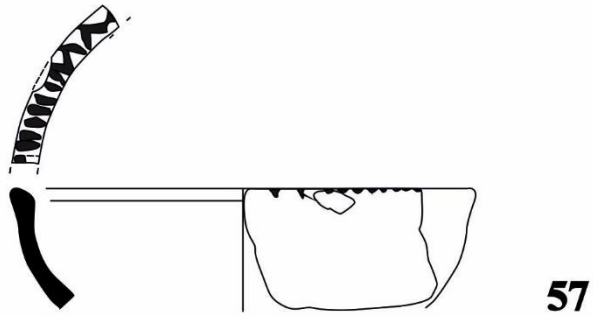
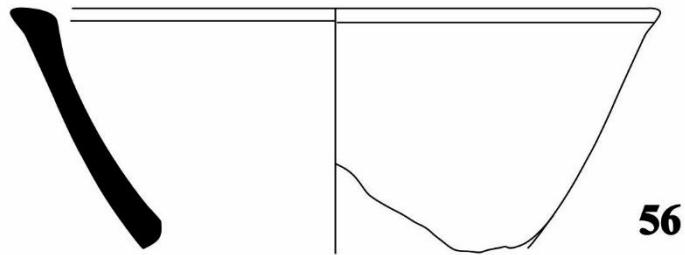
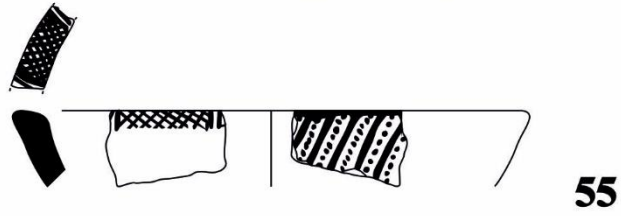
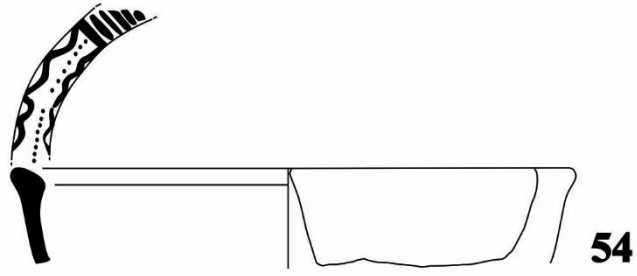
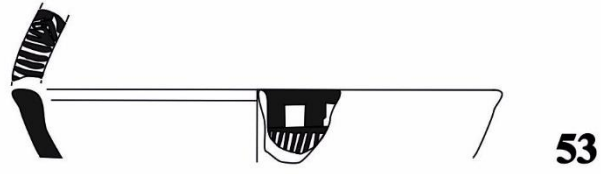
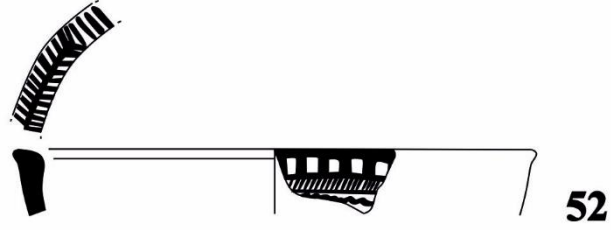
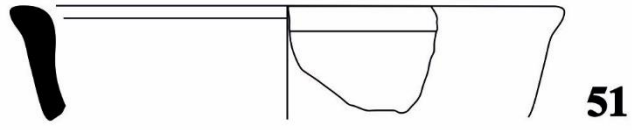

50

D.Ç
TİP 4.1

0 1 2 3 4 5 cm

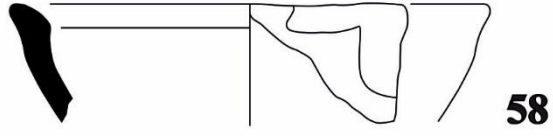
LEVHA 7

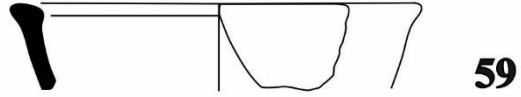
D.Ç
TİP 4.1

0 1 2 3 4 5 cm

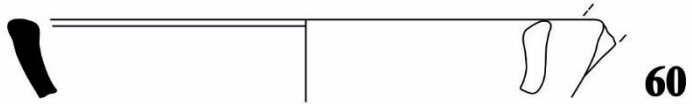
LEVHA 8

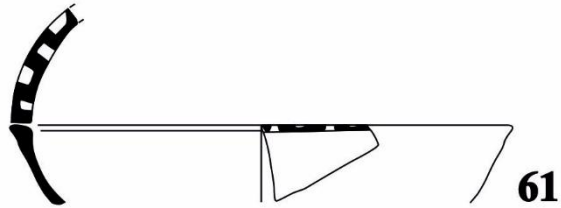
58

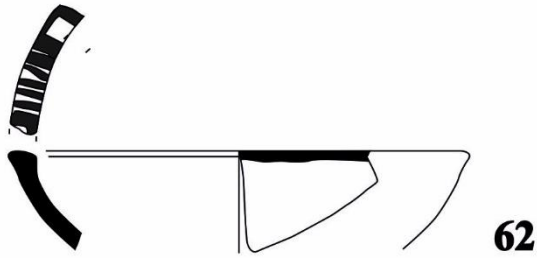
59

60

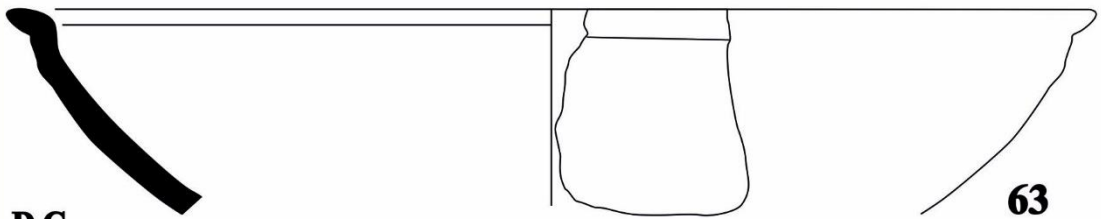

61

62

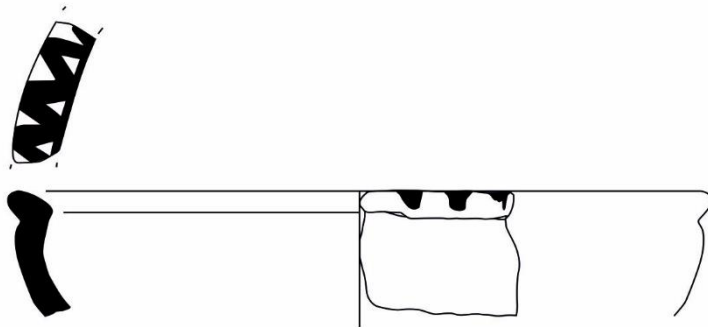
D.Ç
TİP 4.1

63

D.Ç
TİP 4.2

0 1 2 3 4 5 cm

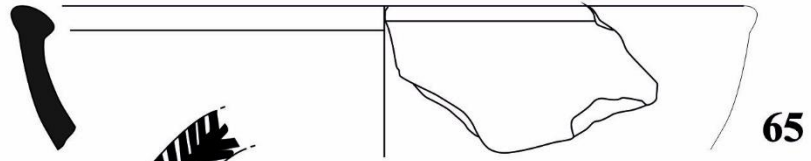

64

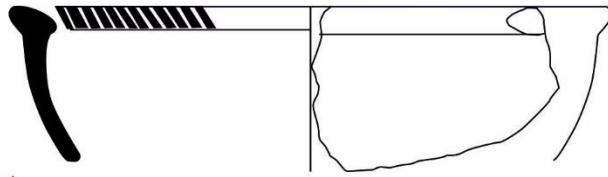
D.Ç
TİP 4.3

0 1 2 3 4 5 cm

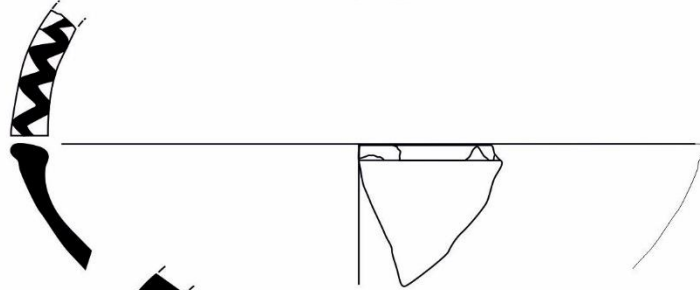
LEVHA 9

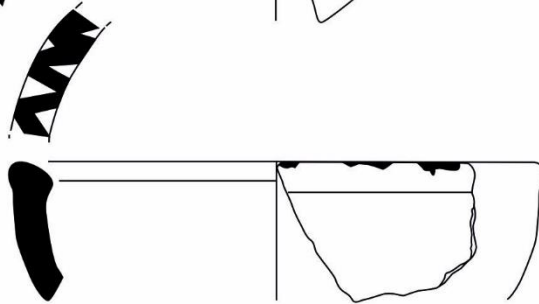
65

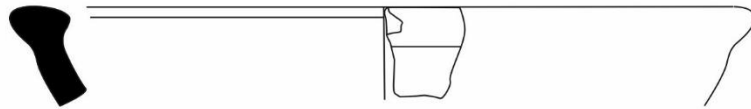
66

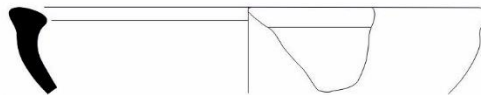
67

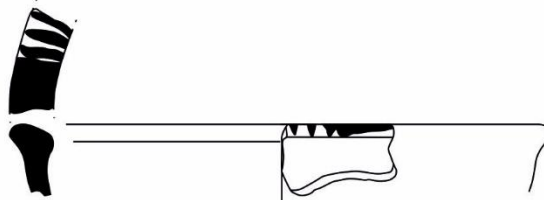
68

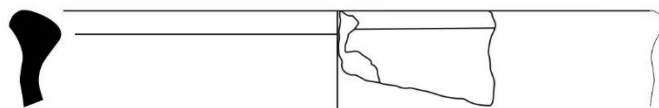
69

70

71

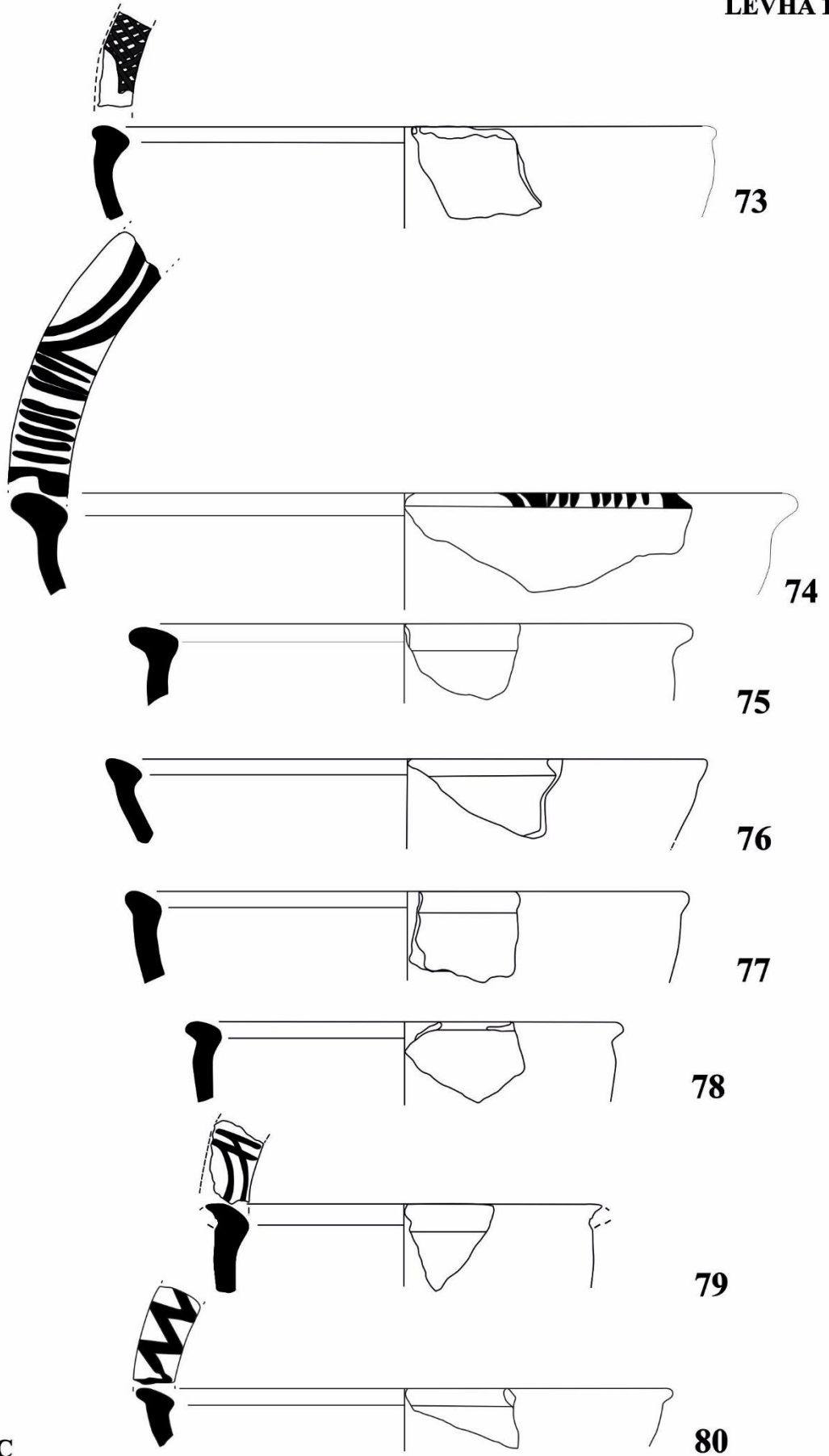

72

D.Ç
TİP 4.3

0 1 2 3 4 5 cm

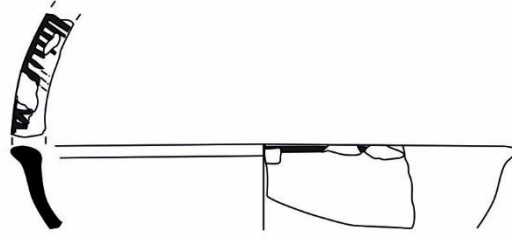
LEVHA 10

D.Ç
TİP 4.3

0 1 2 3 4 5 cm

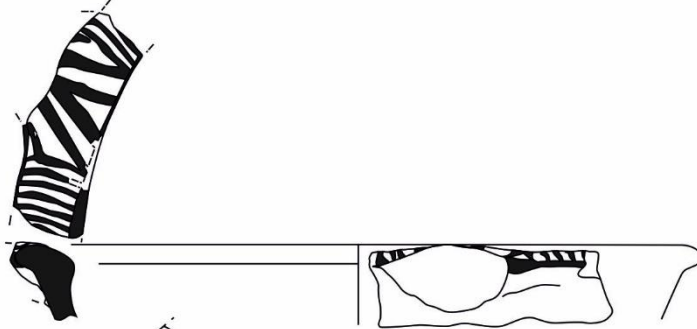
LEVHA 11

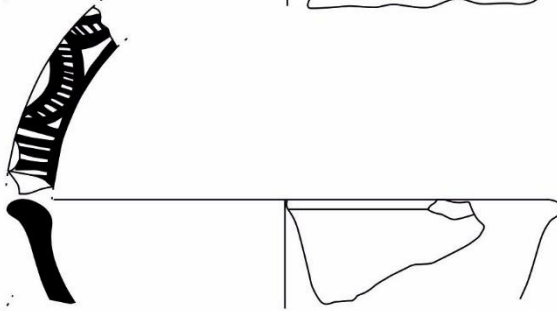
81

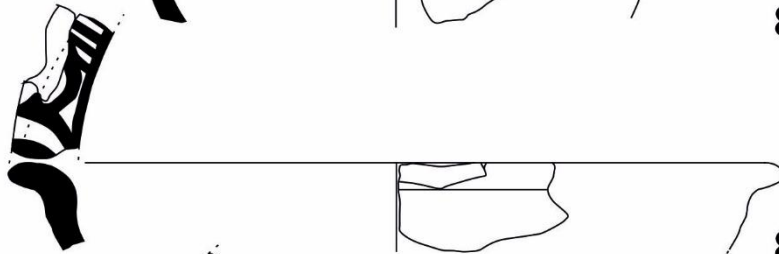
82

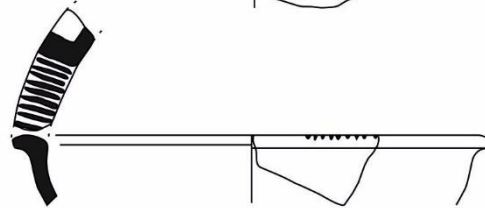
83

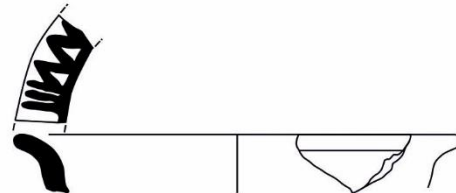
84

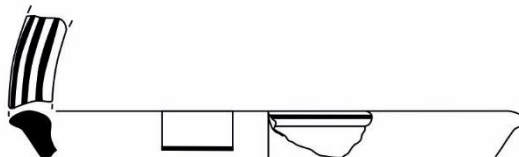
85

86

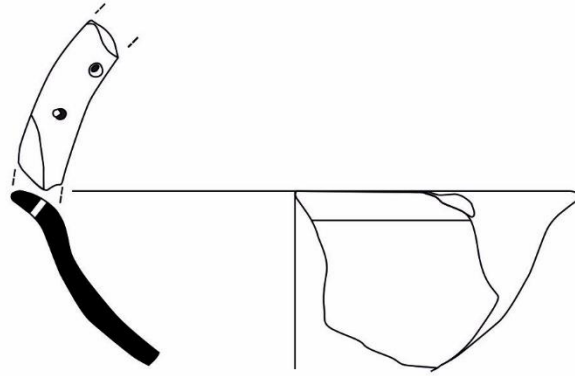
87

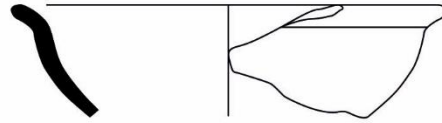
88

D.Ç
TİP 4.4

0 1 2 3 4 5 cm

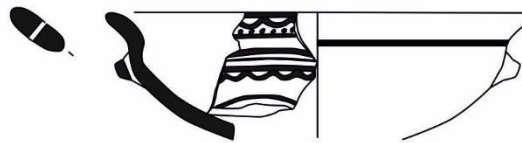
89

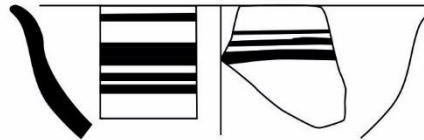
90

91

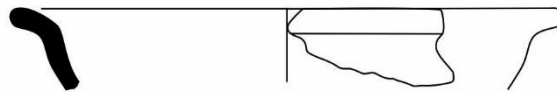
92

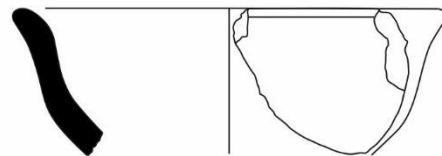
93

94

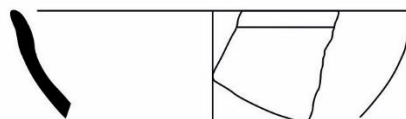
95

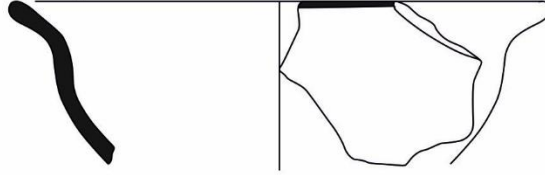
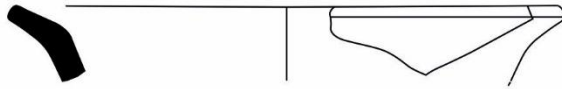
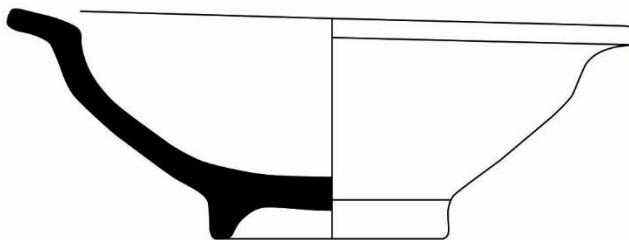
96

97

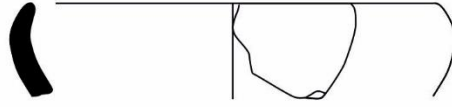

98

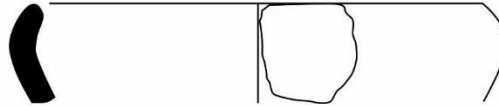
LEVHA 13**99****100****D.Ç
TİP 4.5****101****102****103****D.Ç
TİP 4.6****104****105****106****107****D.Ç
TİP 4.7**

0 1 2 3 4 5 cm

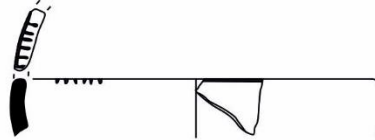
LEVHA 14

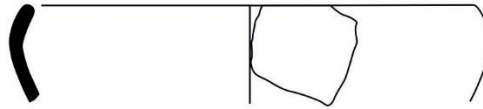
108

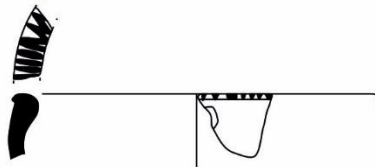
109

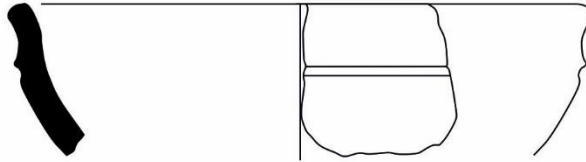
110

111

D.Ç
TİP 5.1

112

D.Ç
TİP 5.2

113

D.Ç
TİP 6.1

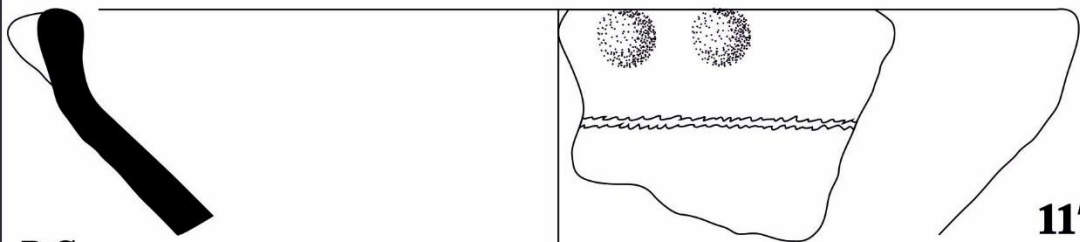
114

D.Ç
TİP 6.2

115

D.Ç
TİP 6.3

116

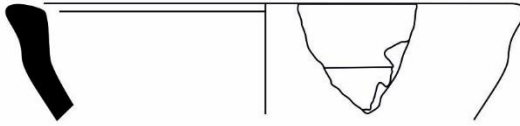

117

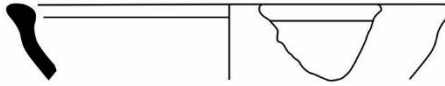
D.Ç
TİP 6.4

0 1 2 3 4 5 cm

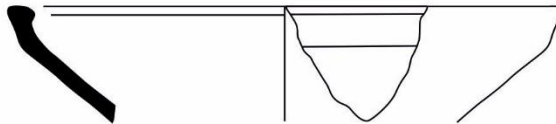
LEVHA 15

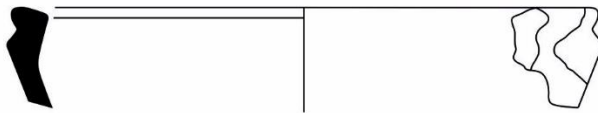
118

119

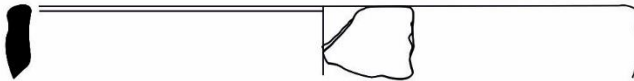
120

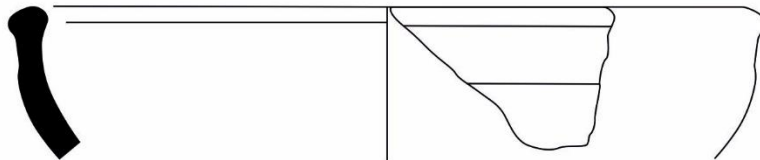
121

D.Ç
TİP 6.5

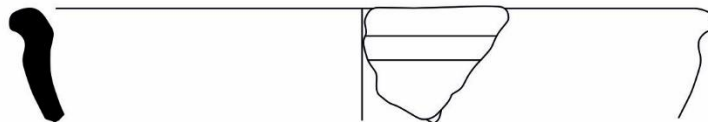
122

D.Ç
TİP 6.6

123

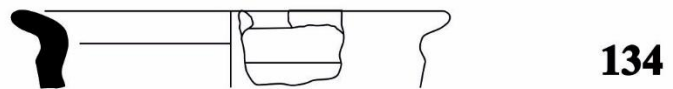
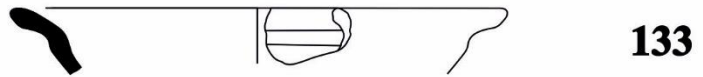
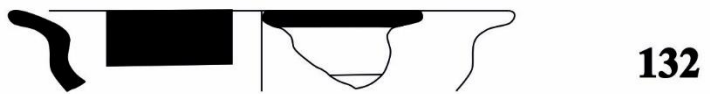
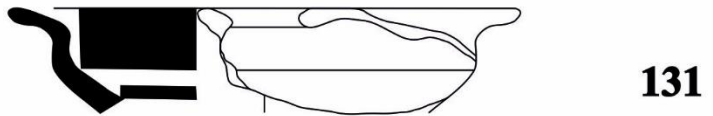
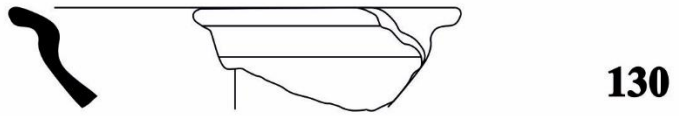
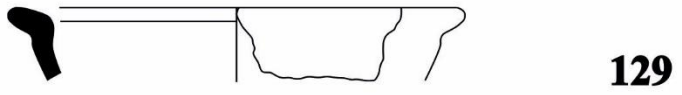
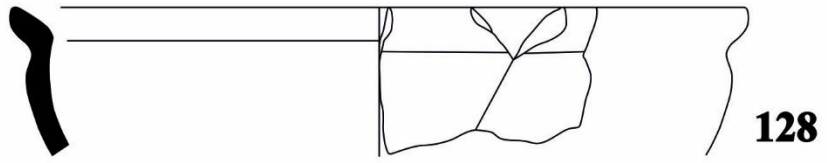
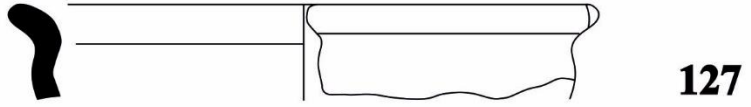
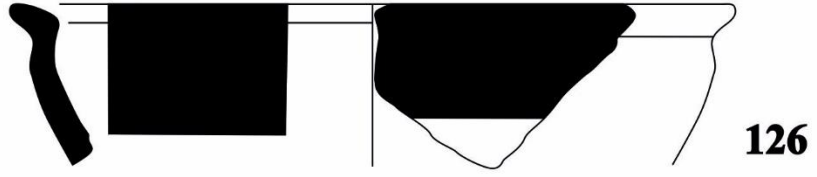
124

D.Ç
TİP 6.7

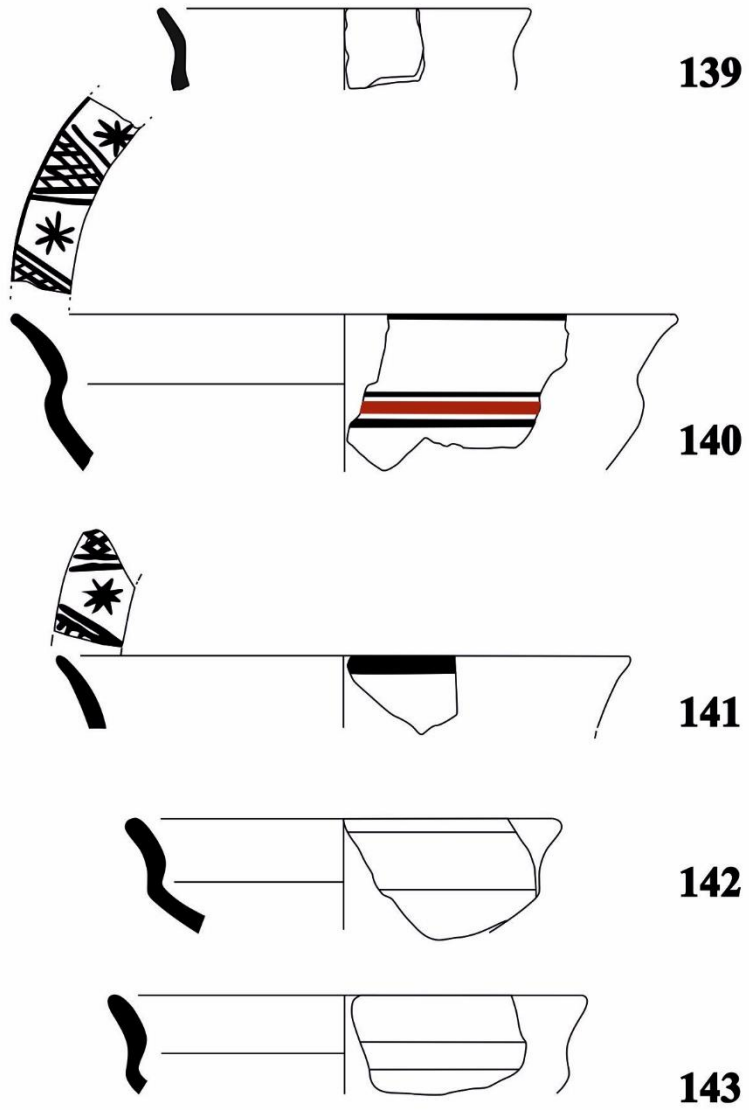
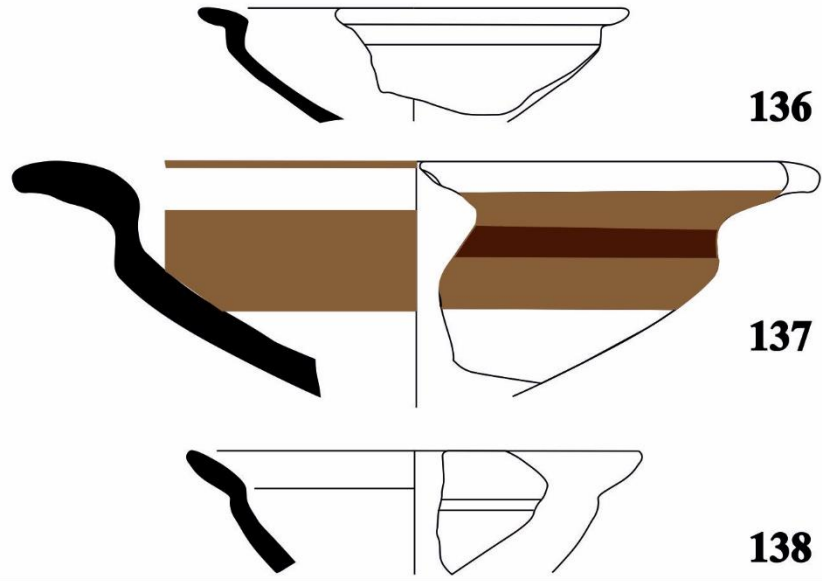
125

D.Ç
TİP 6.8

0 1 2 3 4 5 cm

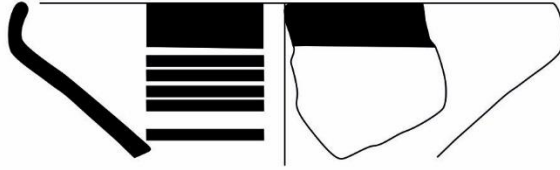
LEVHA 16

LEVHA 17

0 1 2 3 4 5 cm

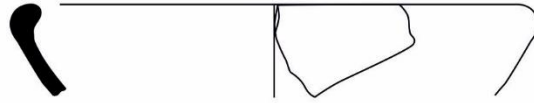
LEVHA 18

D.Ç
TİP 6.11

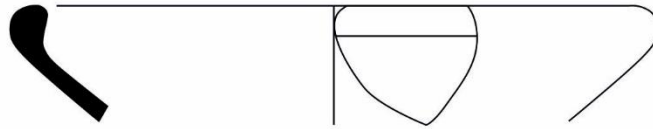
144

145

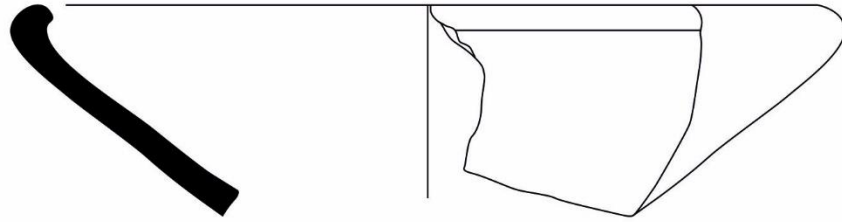
146

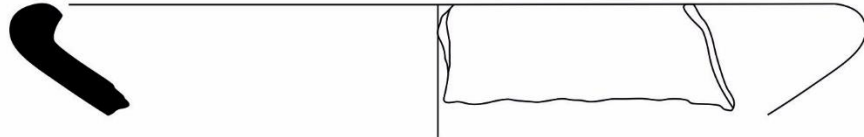
147

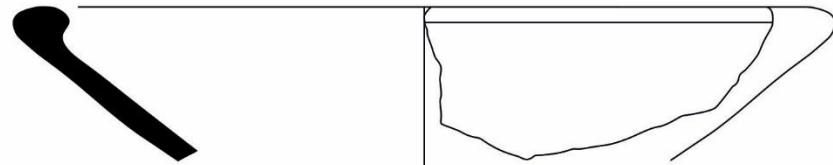
148

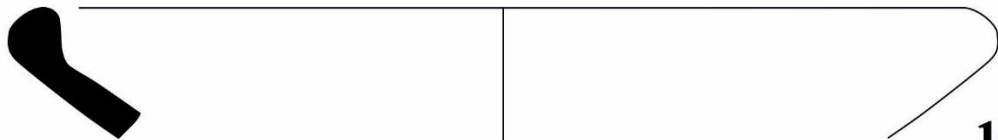
149

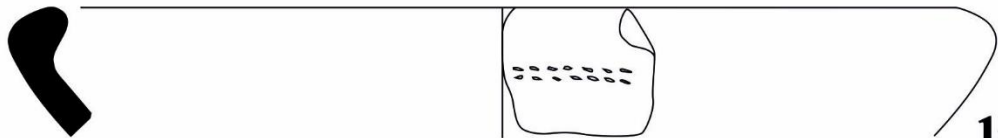
150

151

152

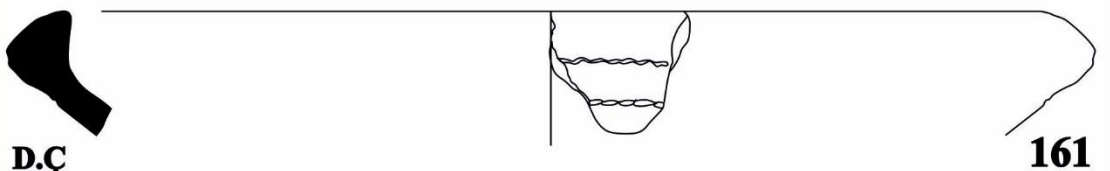
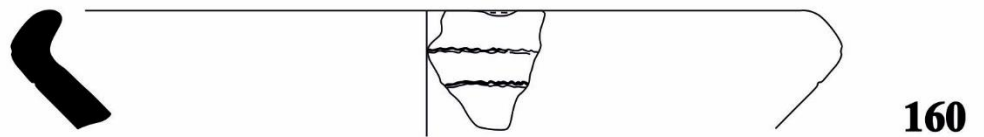
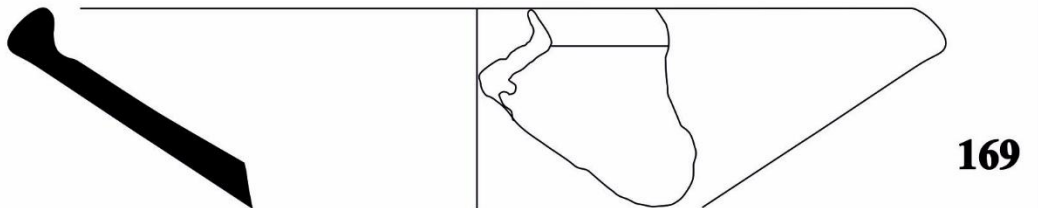
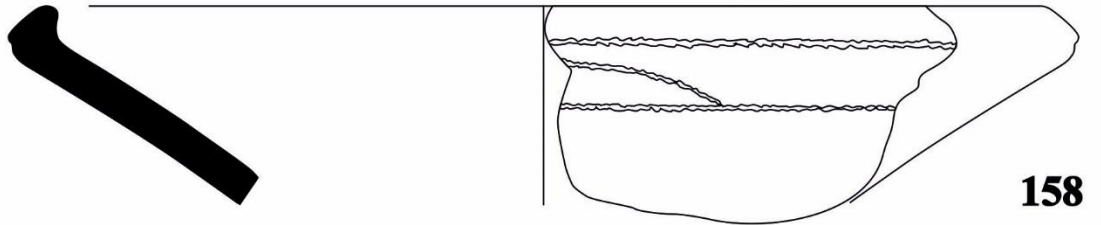
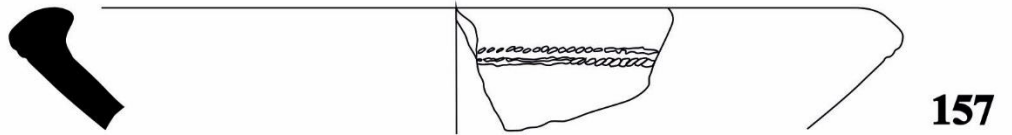
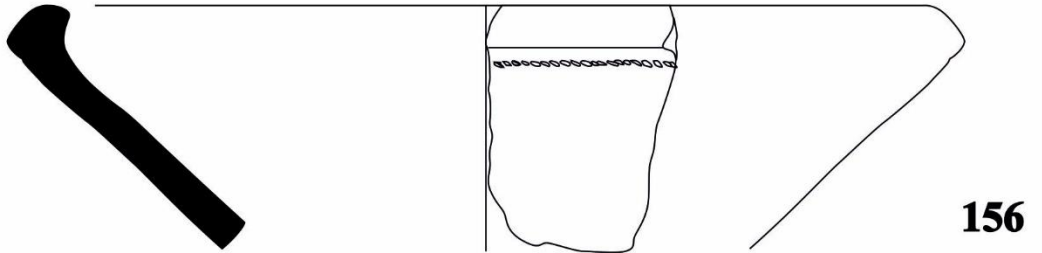
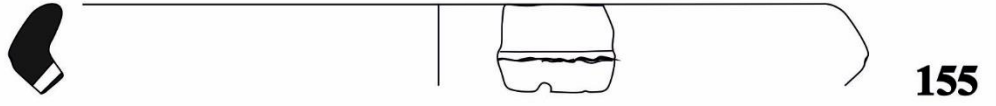
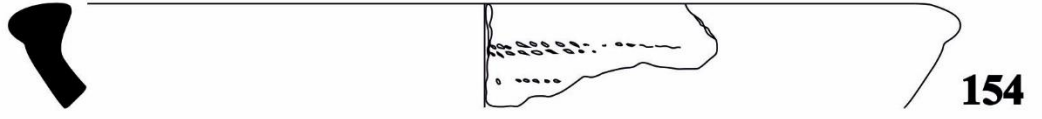

153

D.Ç
TİP 6.12

0 1 2 3 4 5 cm

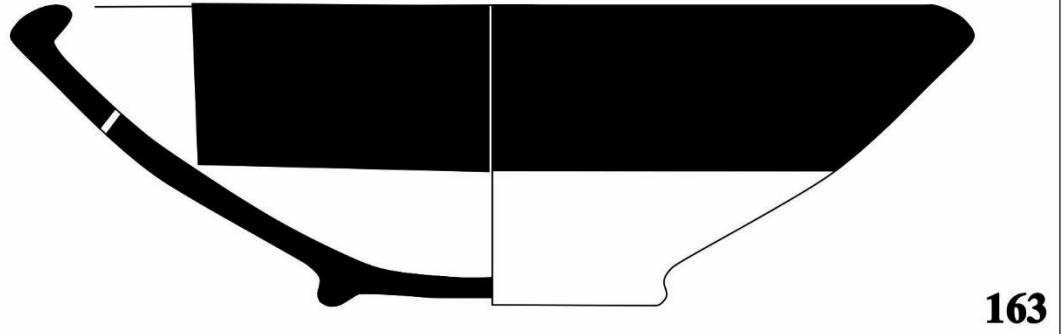
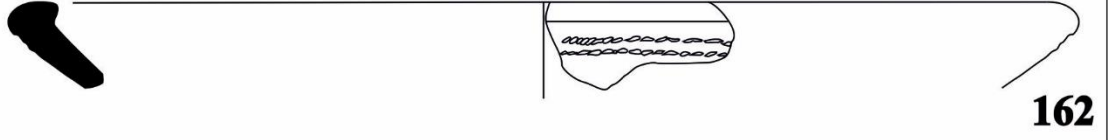
LEVHA 19

D.Ç
TİP 6.12

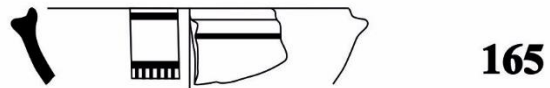
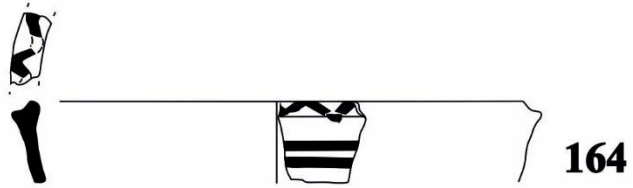
0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 20

D.Ç
TİP 6.12

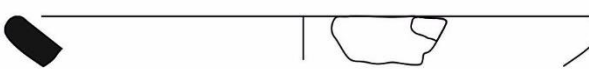
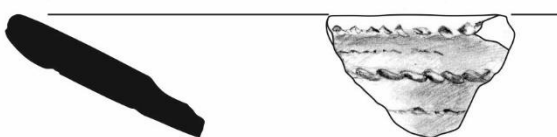
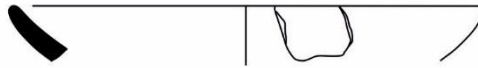
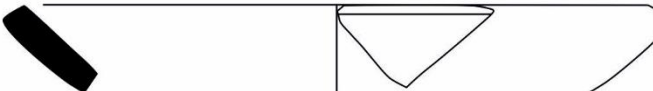
0 1 2 3 4 5 cm

D.Ç
TİP 7

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 21

S.Ç TİP 1.1		166
		167
		168
		169
		170
		171
		172
		173
S.Ç TİP 1.2		174
S.Ç TİP 1.3		175
S.Ç TİP 1.4		176
		177
		178
		179

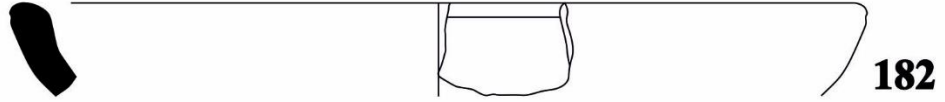
LEVHA 22

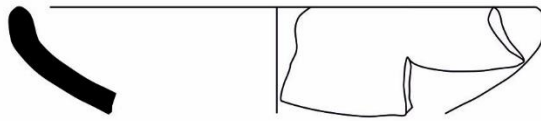
180

181

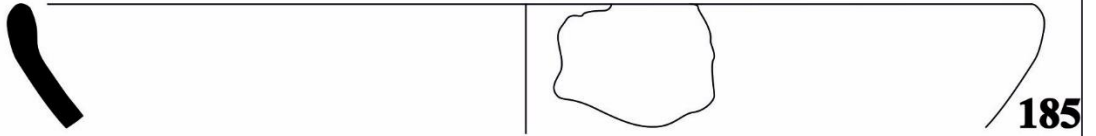
182

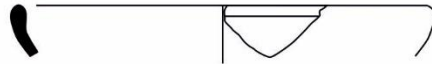
183

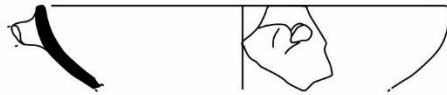
184

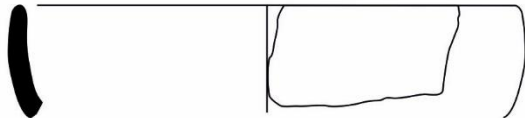
185

186

S.Ç
TİP 2.1

187

S.Ç
TİP 2.2

188

189

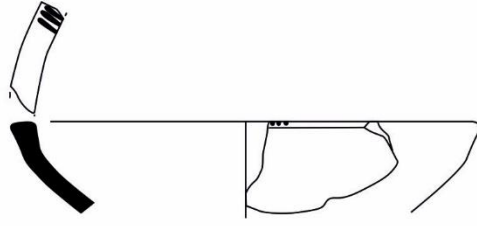

190

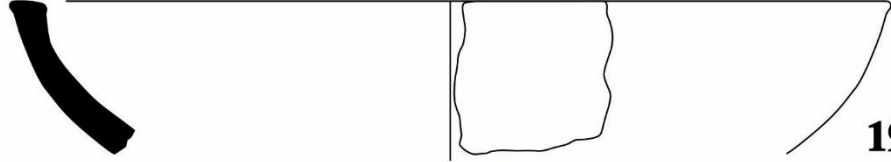
S.Ç
TİP 2.3

0 1 2 3 4 5 cm

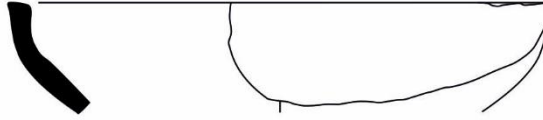
LEVHA 23

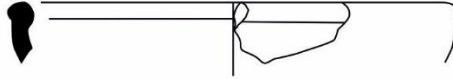
191

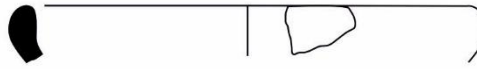
192

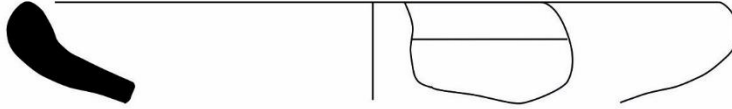
193

S.Ç
TİP 2.4

194

S.Ç
TİP 2.5

195

196

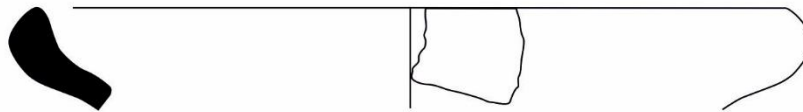
197

198

199

200

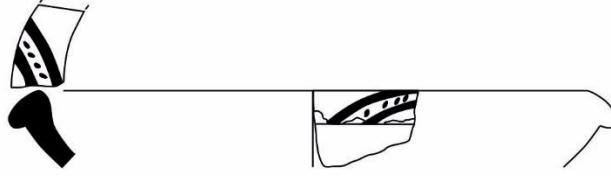

201

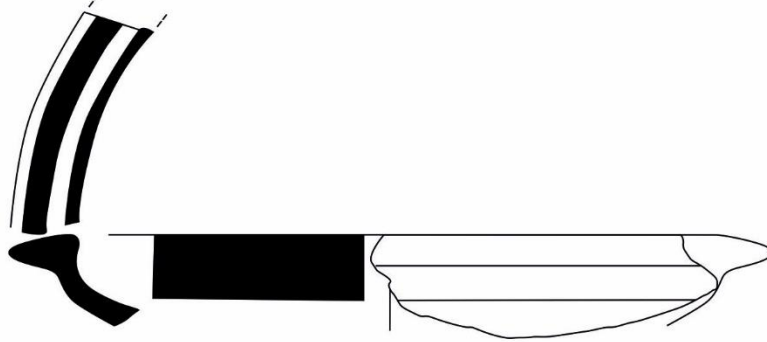
S.Ç
TİP 2.6

0 1 2 3 4 5 cm

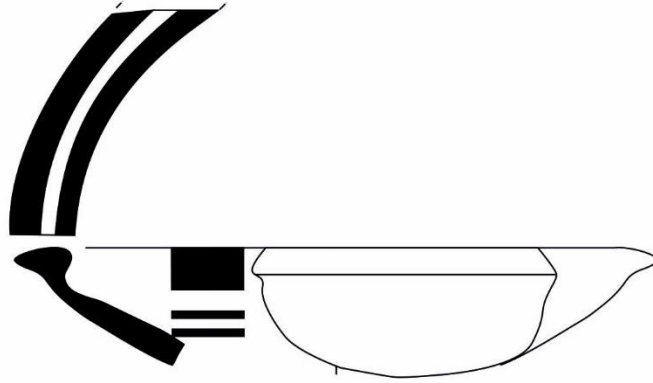
LEVHA 24

S.Ç
TİP 2.7

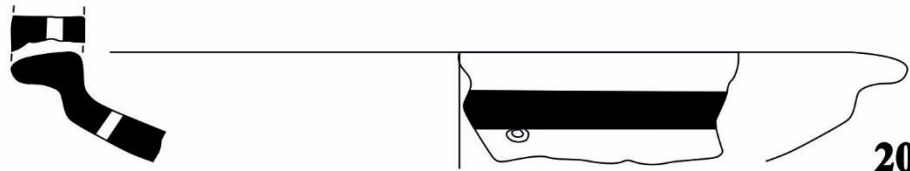
202

203

204

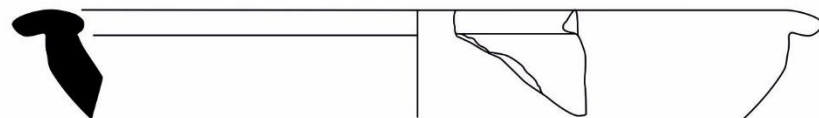
205

206

207

208

S.Ç
TİP 2.8

0 1 2 3 4 5 cm

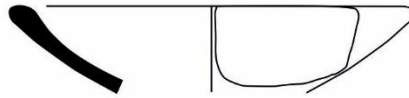
LEVHA 25

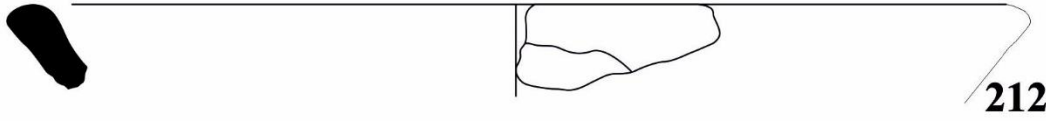
209

210

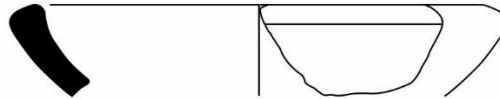
211

212

213

S.Ç
TİP 3.1

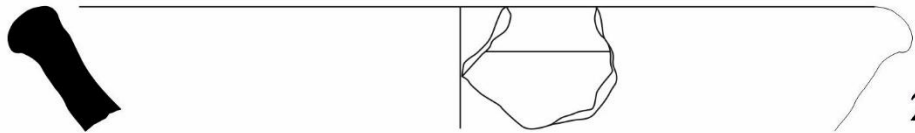
214

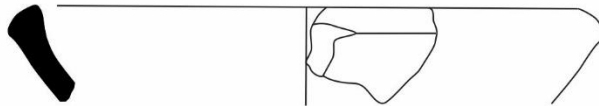
215

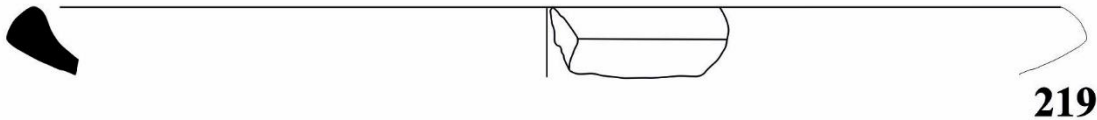
216

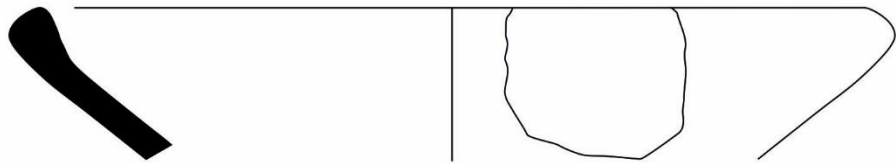
217

218

219

220

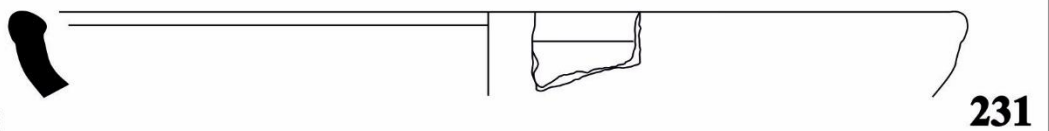
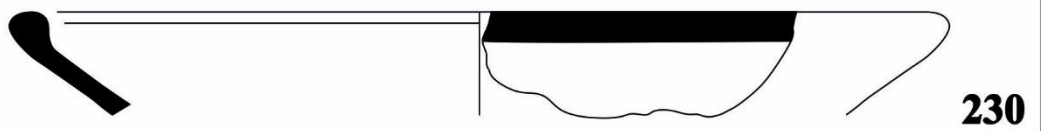
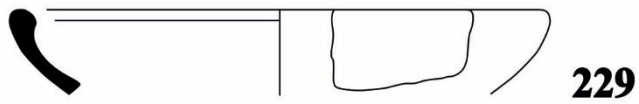
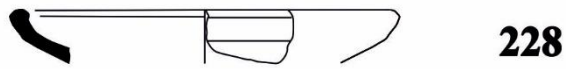
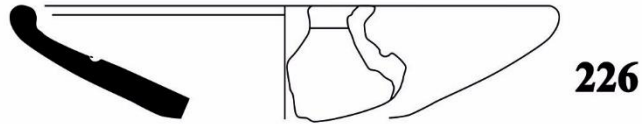
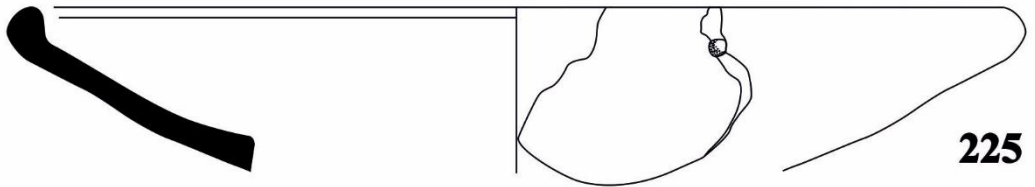
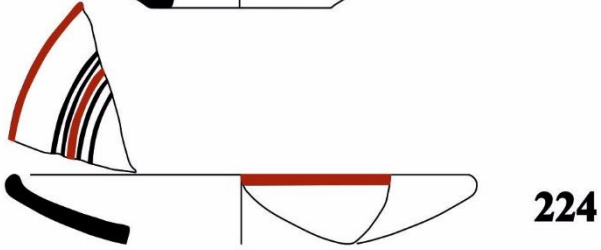
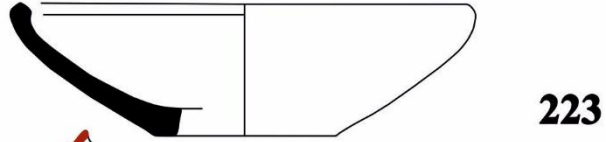
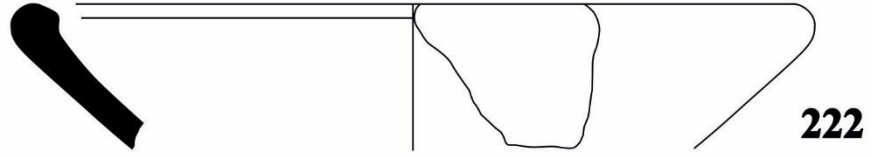

221

S.Ç
TİP 3.2

0 1 2 3 4 5 cm

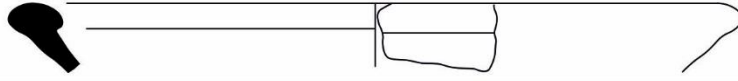
LEVHA 26

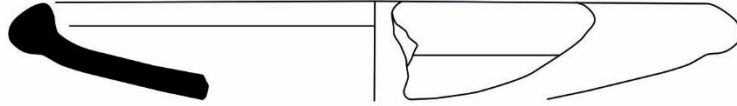
S.Ç
TİP 3.3

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 27

S.Ç
TİP 3.4

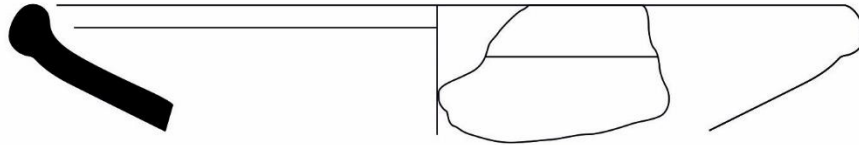
232

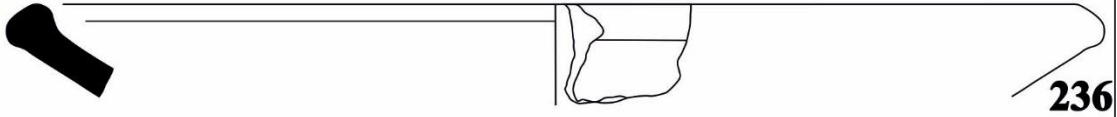
233

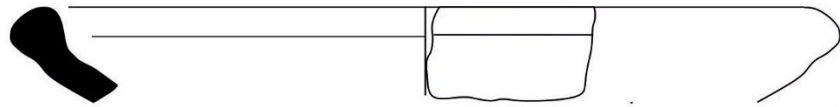
234

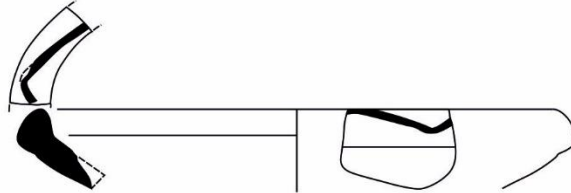
235

236

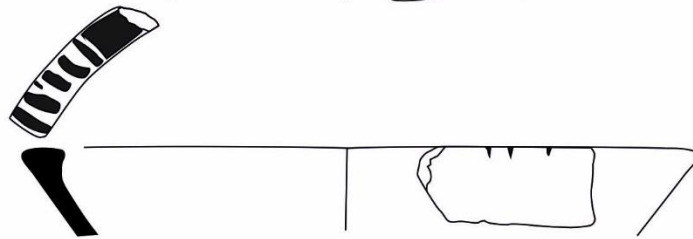
237

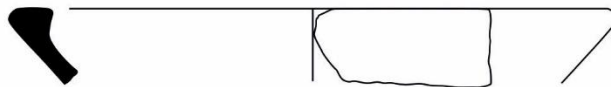
238

S.Ç
TİP 3.5

239

240

241

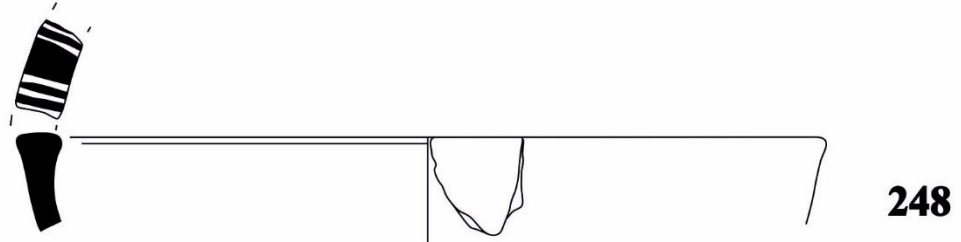
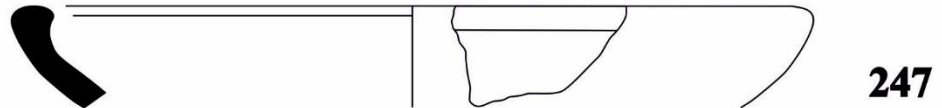
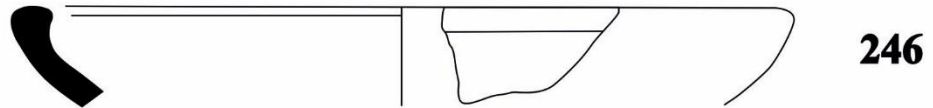
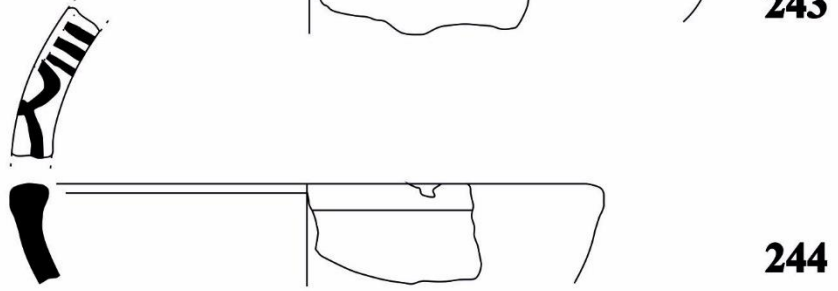
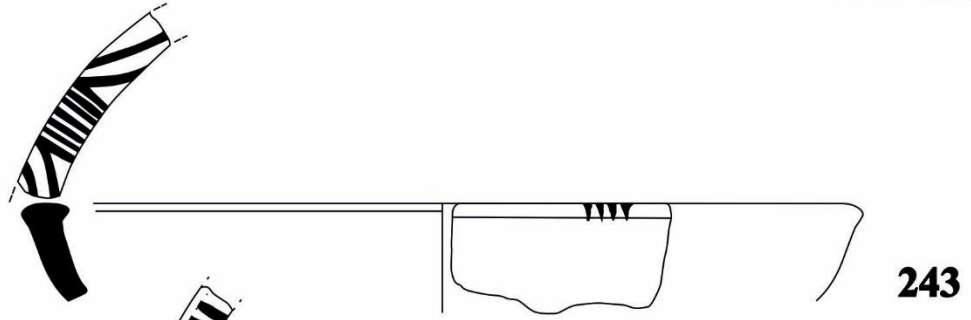

242

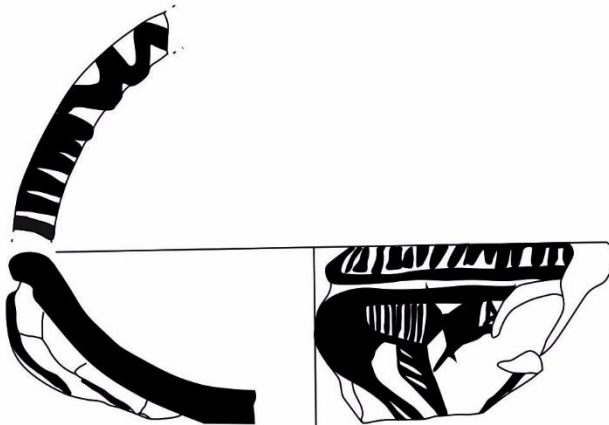
S.Ç
TİP 3.6

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 28

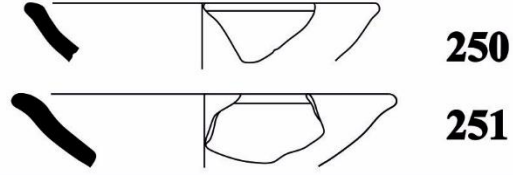
S.Ç
TİP 3.6

S.Ç
TİP 3.7

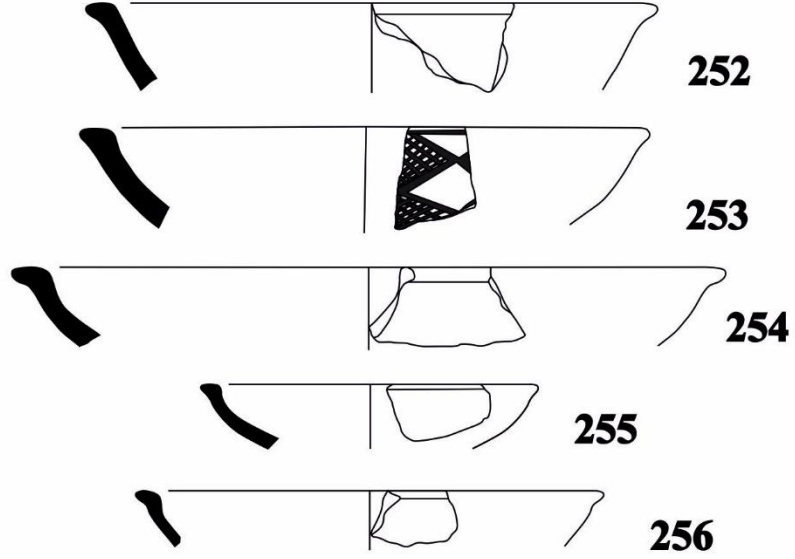
0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 29

S.Ç
TİP 4.1

250

251

S.Ç
TİP 4.2

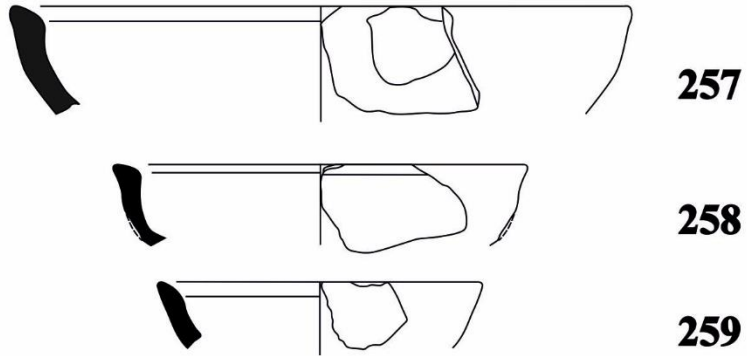
252

253

254

255

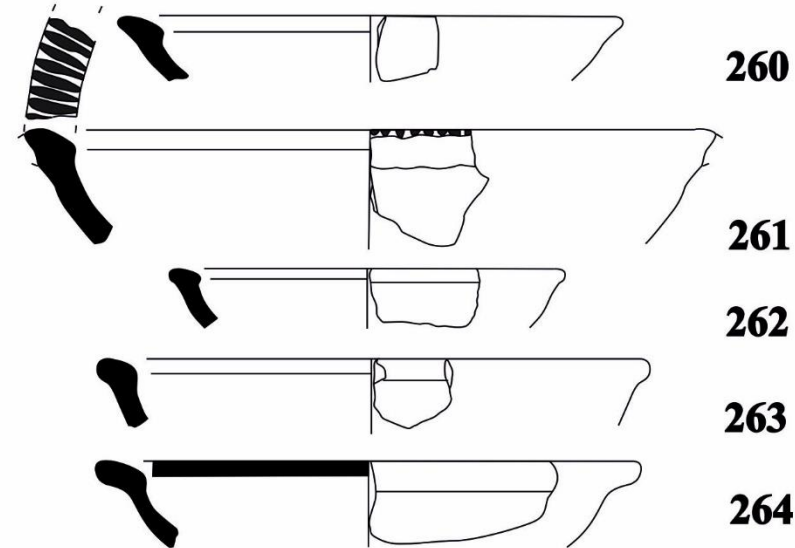
256

S.Ç
TİP 4.3

257

258

259

S.Ç
TİP 4.4

260

261

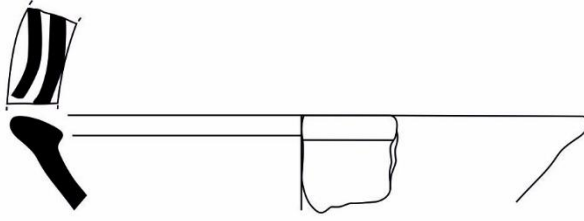
262

263

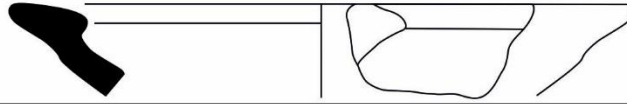
264

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 30

265

S.Ç
TİP 4.4

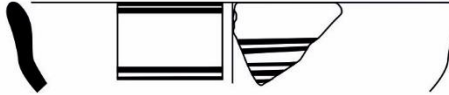
266

267

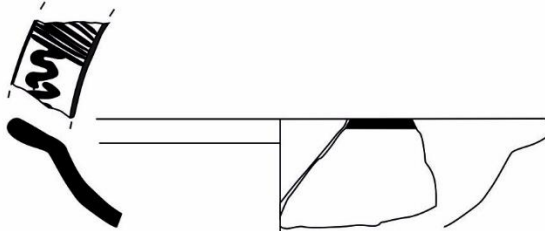
268

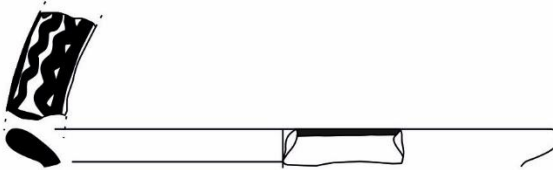
269

S.Ç
TİP 4.5

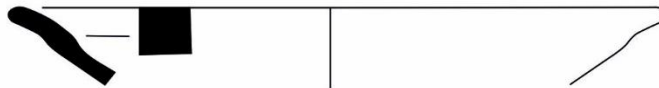
270

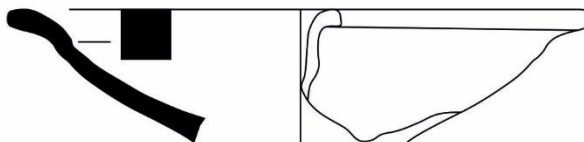
271

272

273

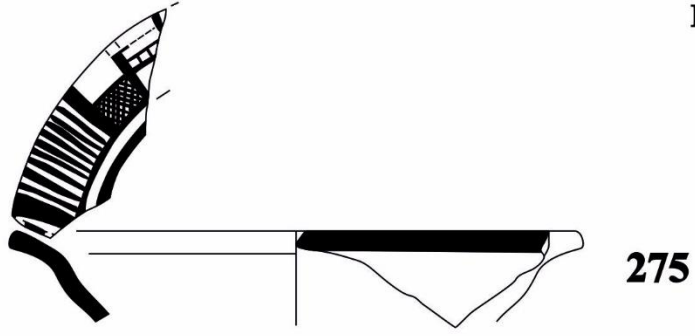
274

S.Ç
TİP 4.6

0 1 2 3 4 5 cm

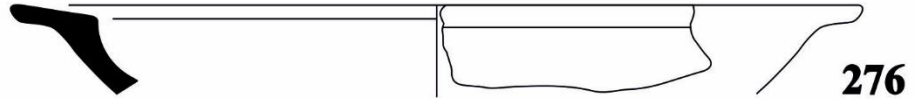
LEVHA 31

S.Ç
TİP 4.6

275

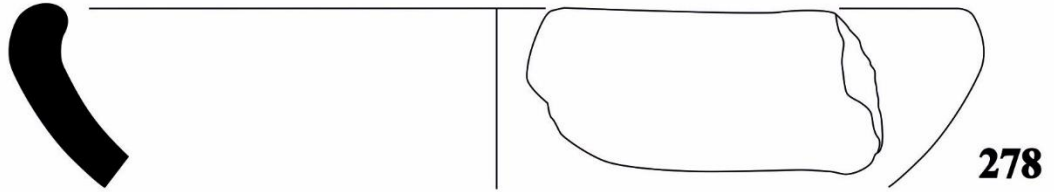
S.Ç
TİP 4.7

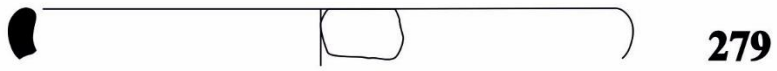
276

277

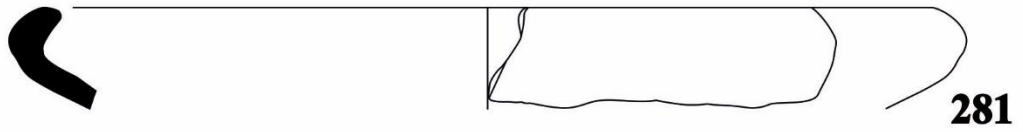
278

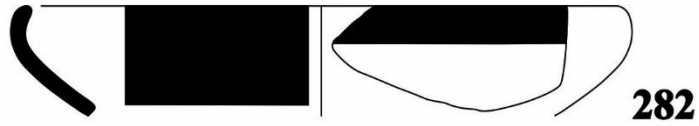
279

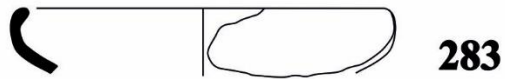
280

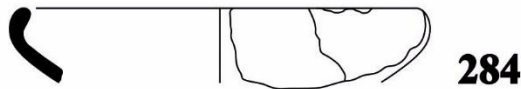
281

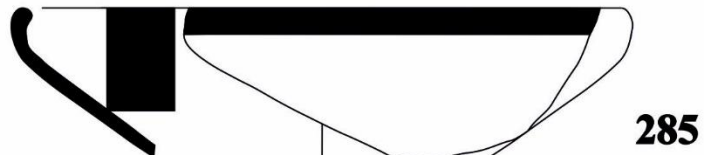
282

283

284

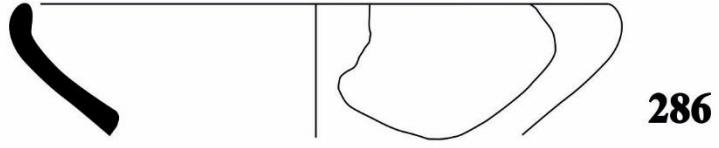

285

S.Ç
TİP 5.1

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 32

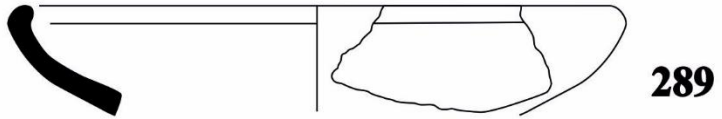
286

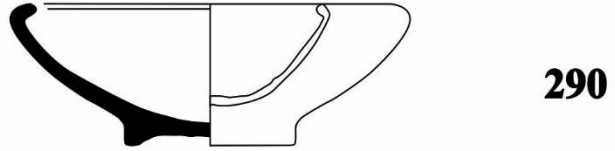
287

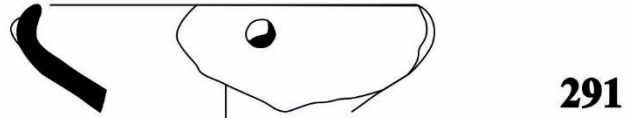
288

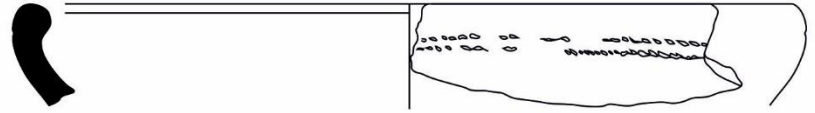
289

290

291

S.Ç
TİP 5.1

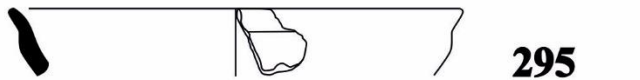
292

S.Ç
TİP 5.2

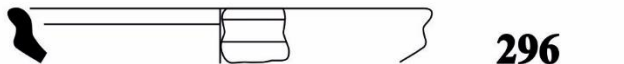
293

S.Ç
TİP 6.1

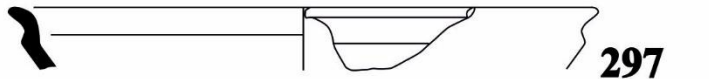
294

S.Ç
TİP 6.2

295

S.Ç
TİP 6.3

296

297

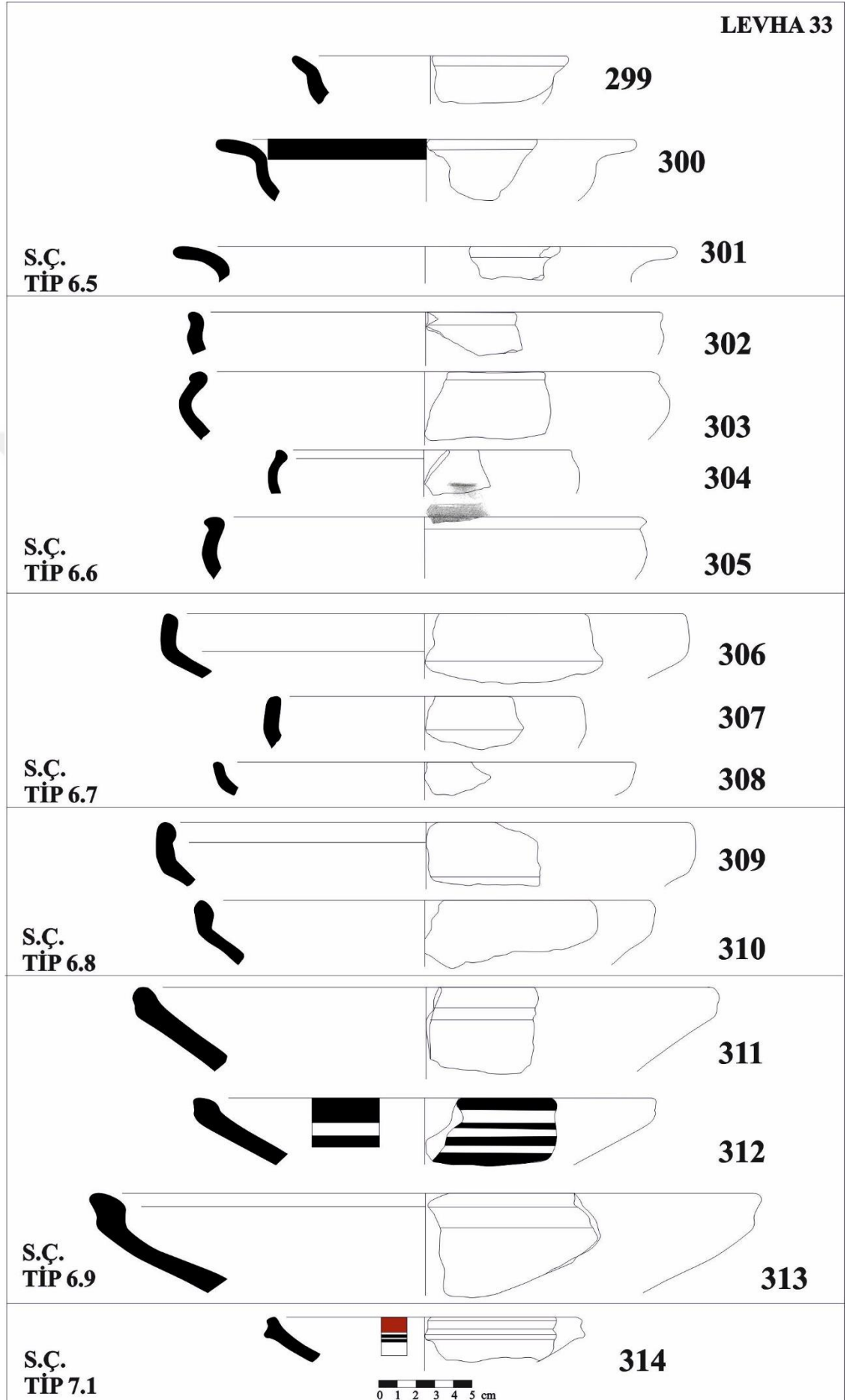

298

S.Ç
TİP 6.4

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 33

LEVHA 34

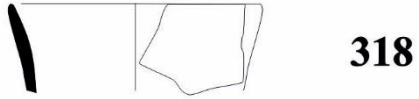
315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

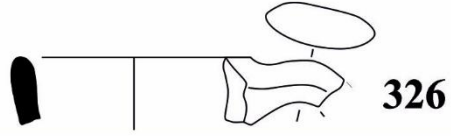

325

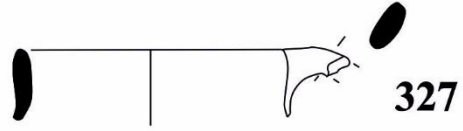
F.
TİP 1

0 1 2 3 4 5 cm

F.
TİP 2.1

326

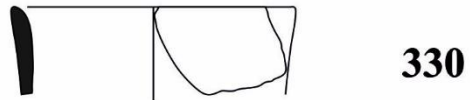
327

328

329

330

331

F.
TİP 2.2

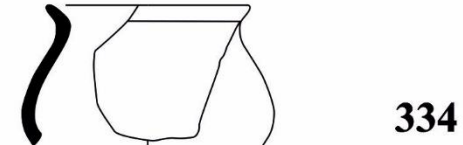
332

F.
TİP 2.3

333

F.
TİP 3

334

335

F.
Gövde

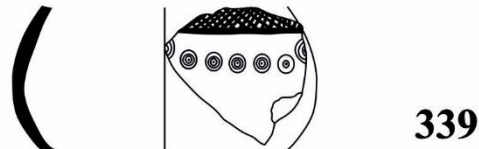
336

337

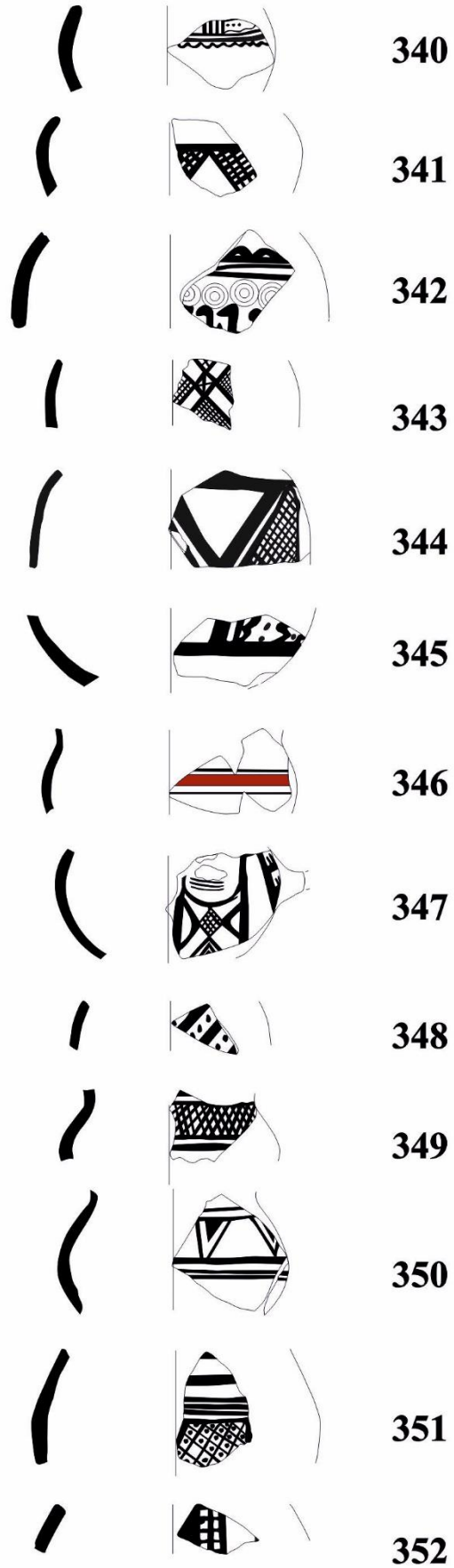

338

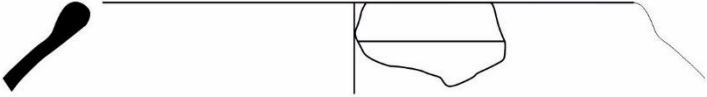
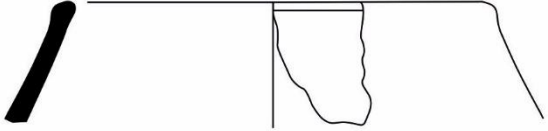
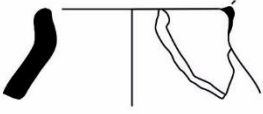
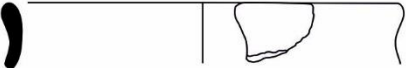
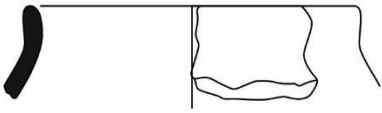
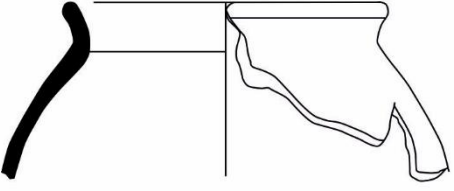
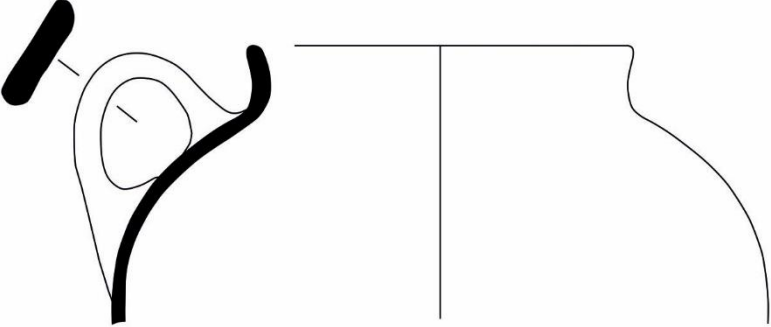

339

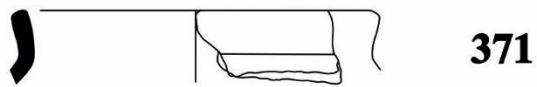
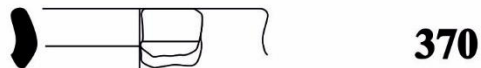
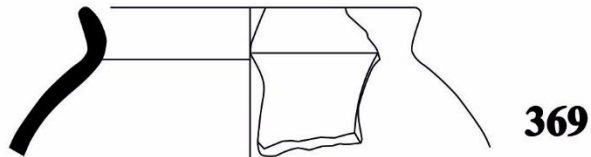
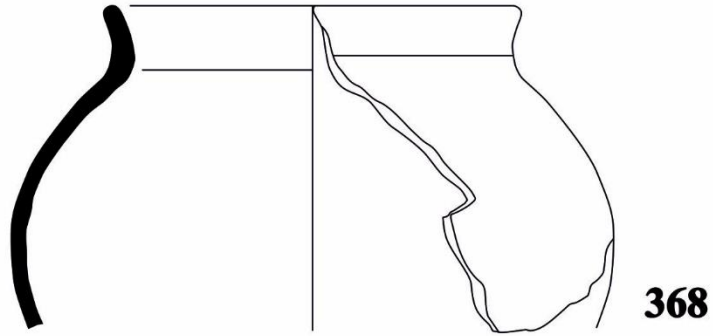
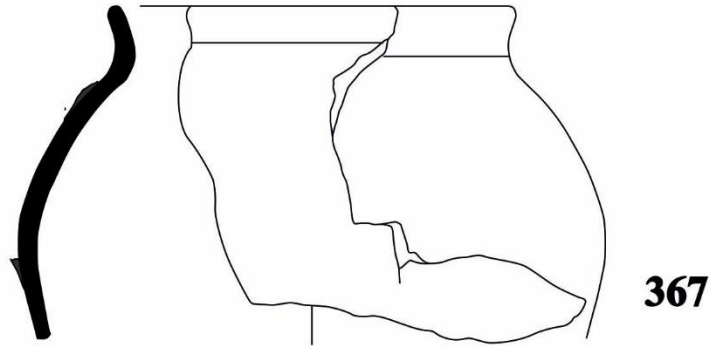
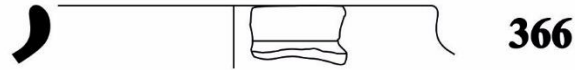
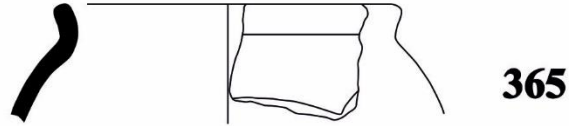
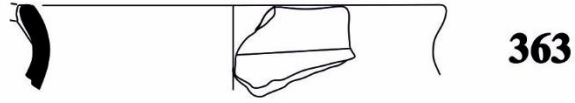
0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 37

Çö. TİP 1.1		353
		354
Çö. TİP 1.2		355
Çö. TİP 1.3		356
Çö. TİP 1.4		357
		358
		359
		360
		361
Çö. TİP 2.1		362

LEVHA 38

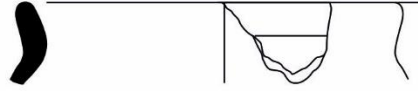
Çö.
TİP 2.1

0 1 2 3 4 5 cm

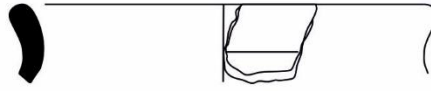
LEVHA 39

373

374

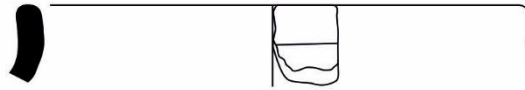
375

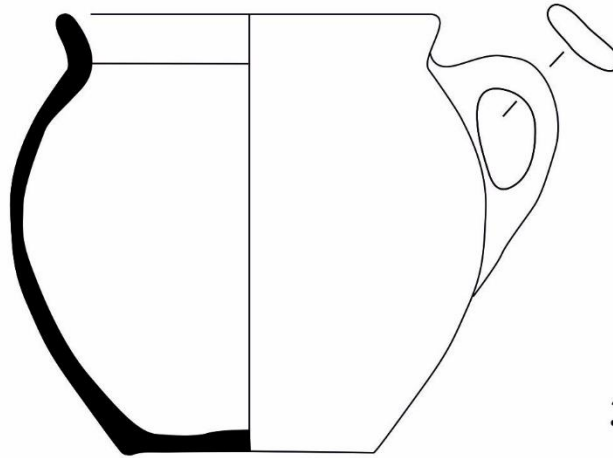
376

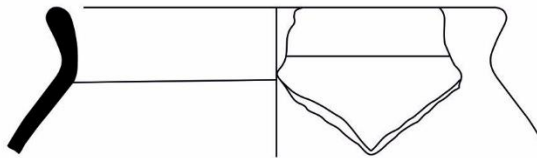
377

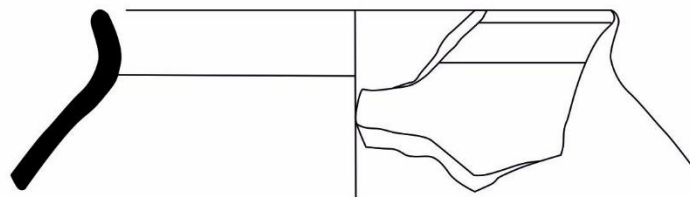
378

379

380

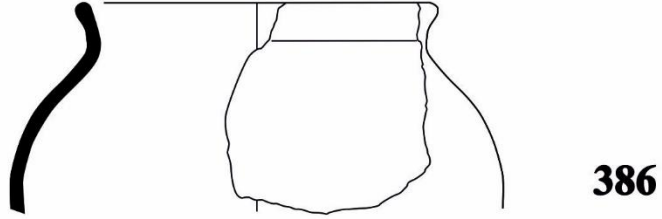
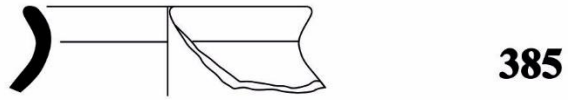
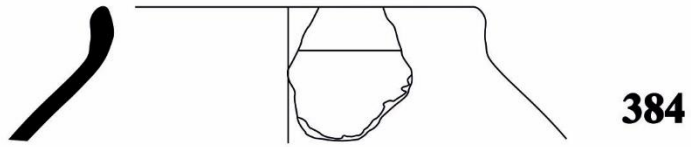
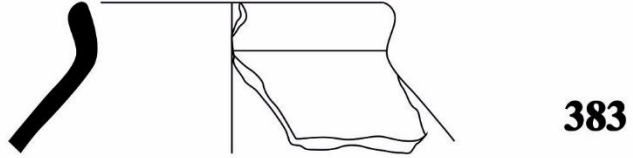
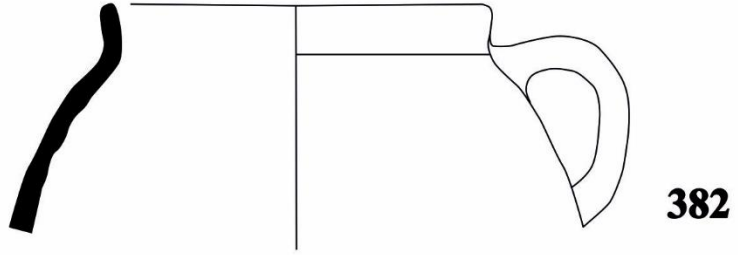

381

Çö.
TİP 2.1

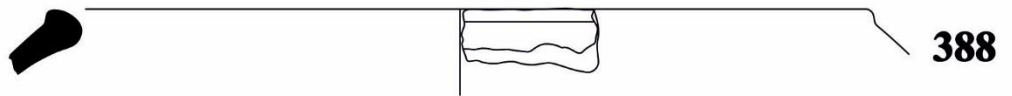
0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 40

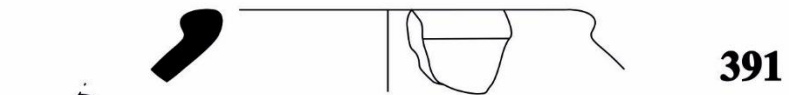

Çö.
TİP 2.1

Çö.
TİP 2.2

Çö.
TİP 3.1

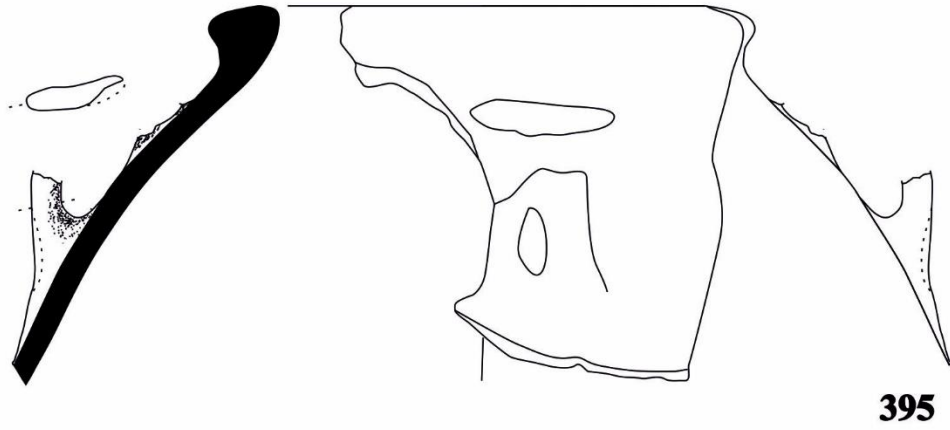
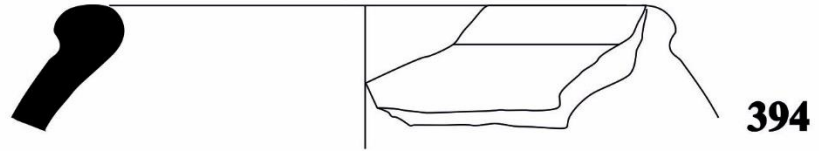
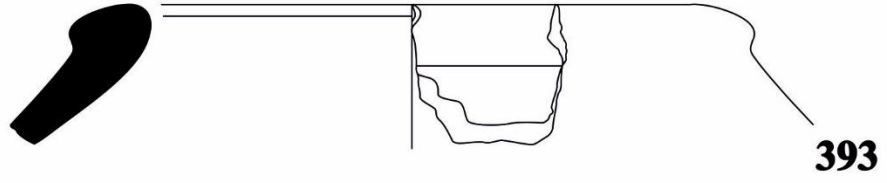

Çö.
TİP 3.2

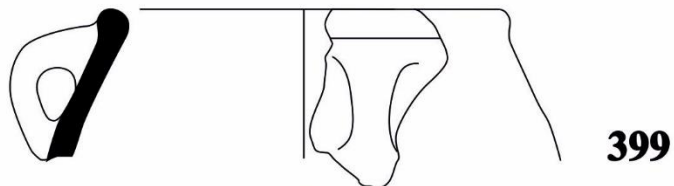
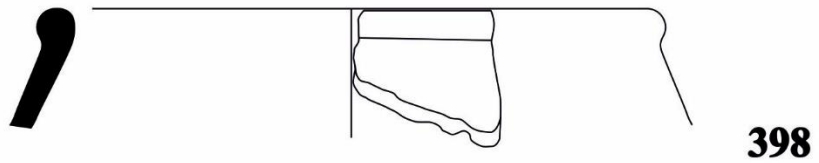
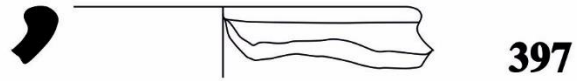
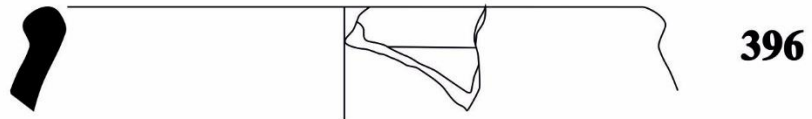

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 41

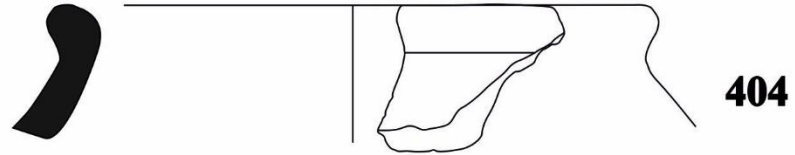
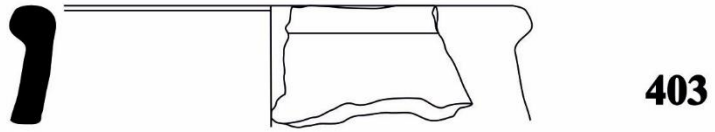
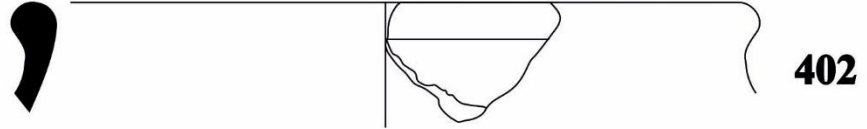
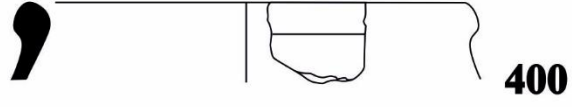
Çö.
TİP 3.2

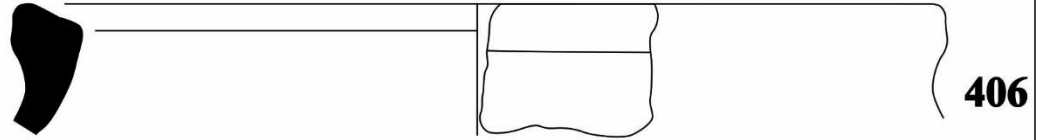
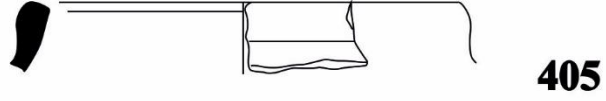
Çö.
TİP 3.3

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 42

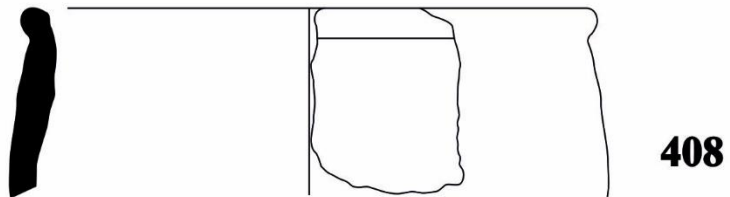
Çö.
TİP 3.3

Çö.
TİP 3.4

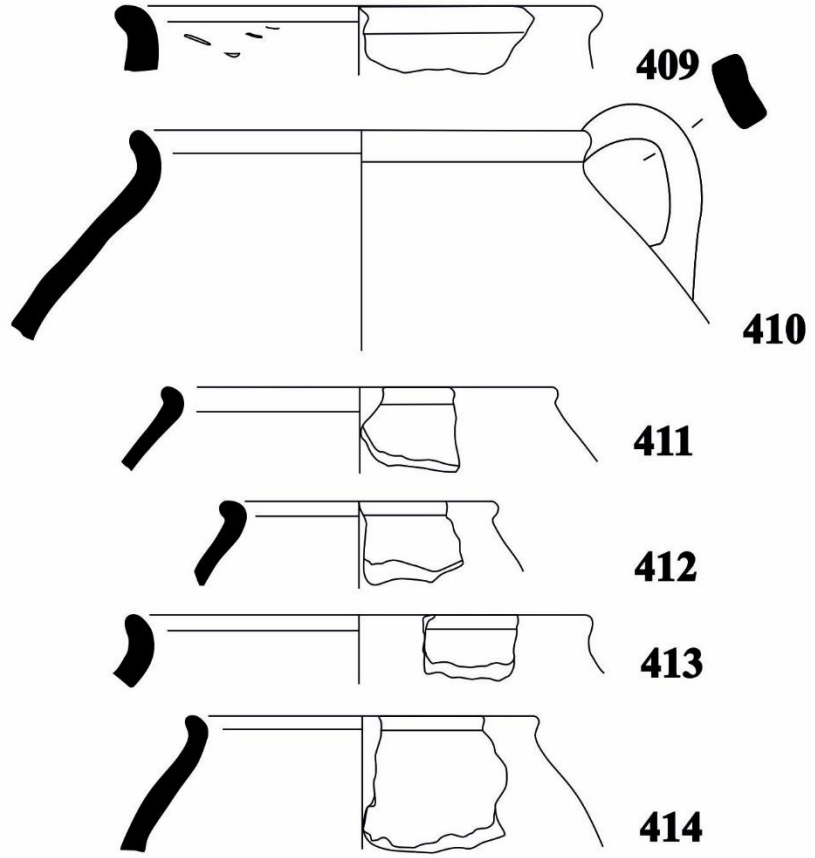
Çö.
TİP 3.5

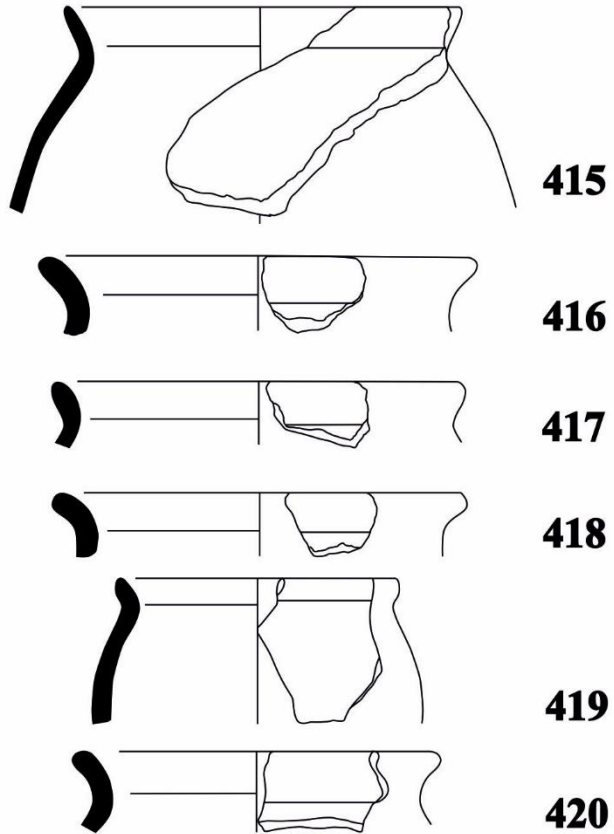
Çö.
TİP 3.6

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 43

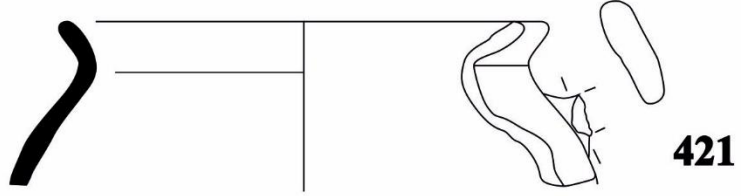
Çö.
TİP 4.1

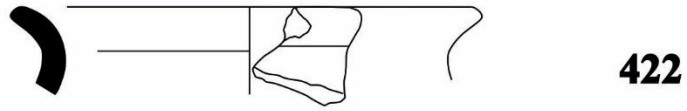
Çö.
TİP 4.2

0 1 2 3 4 5 cm

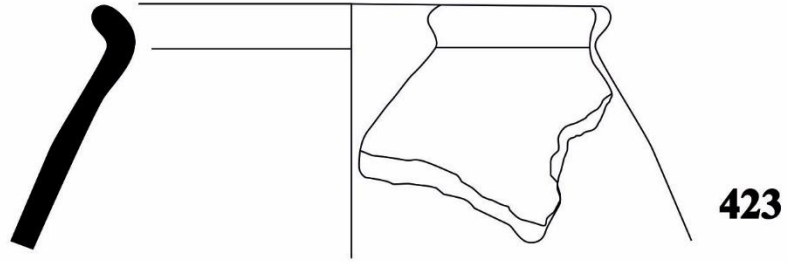
LEVHA 44

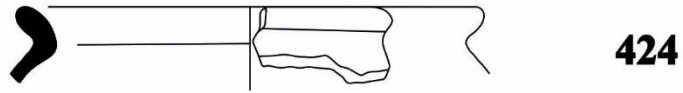
421

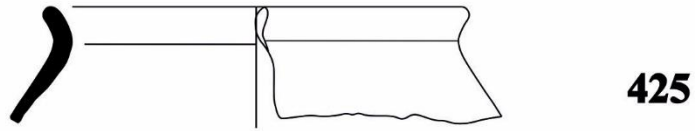
422

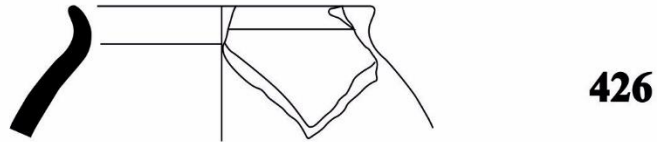
423

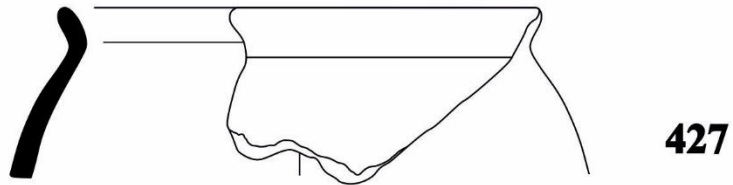
424

425

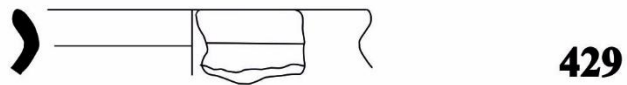
426

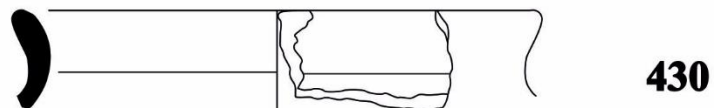
427

428

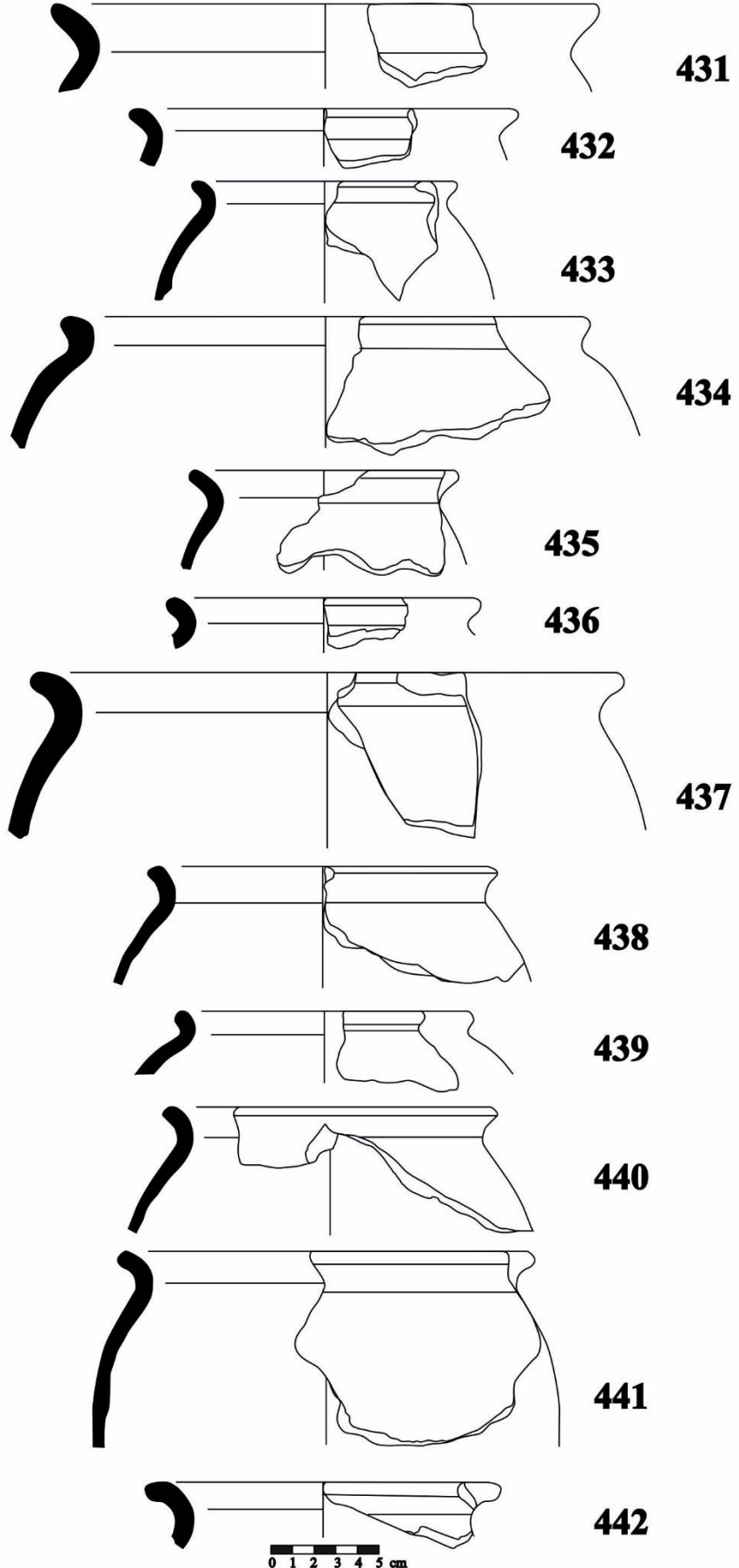

429

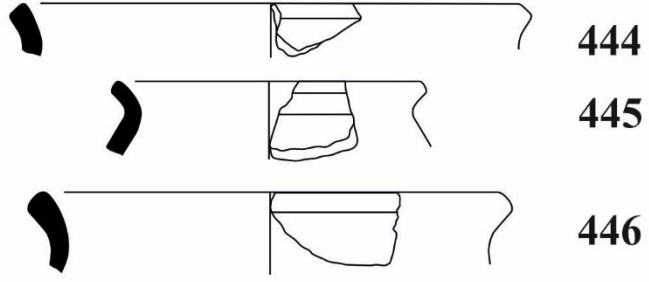
430

LEVHA 45

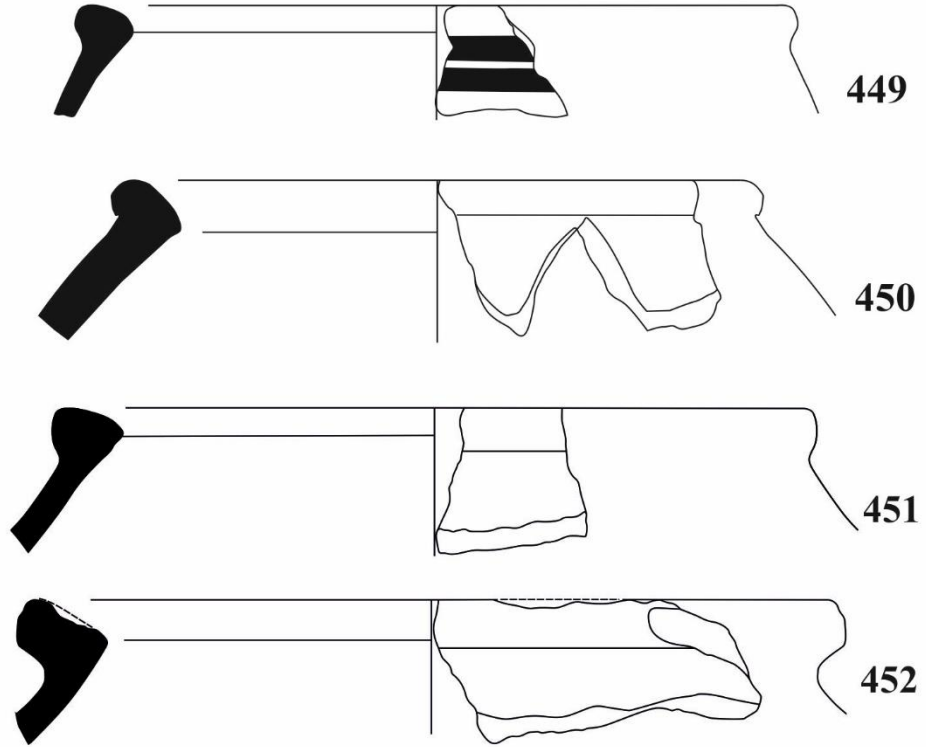
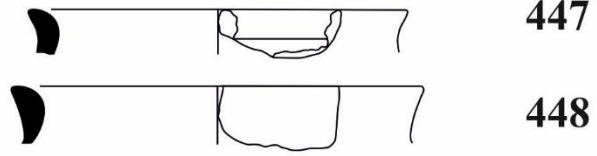

LEVHA 46

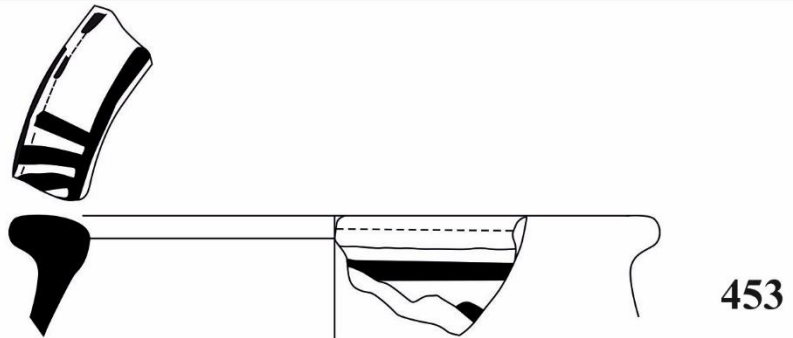
ÇÖ.
TİP 4.4

ÇÖ.
TİP 4.5

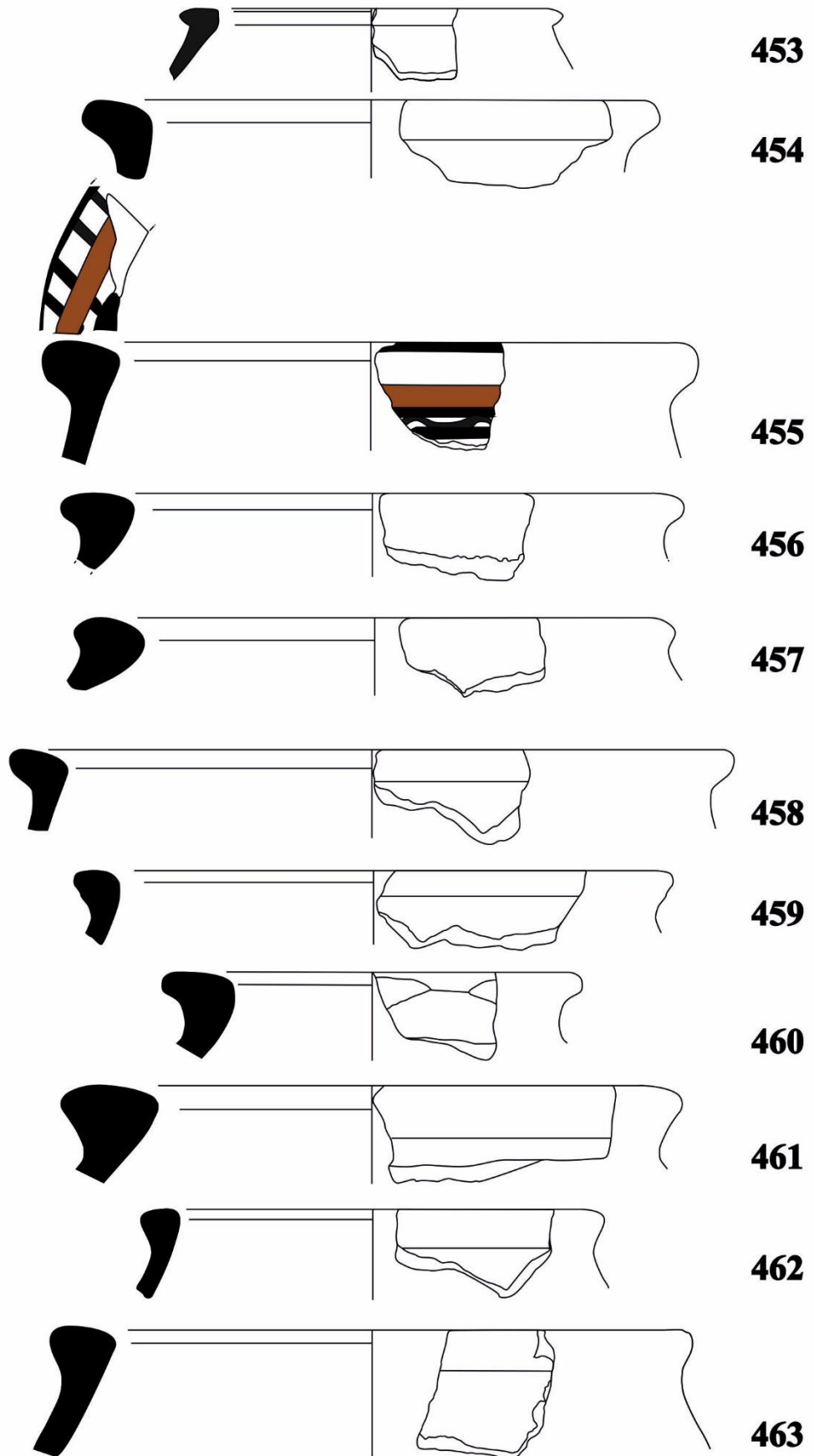
ÇÖ.
TİP 4.6

ÇÖ.
TİP 4.7

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 47

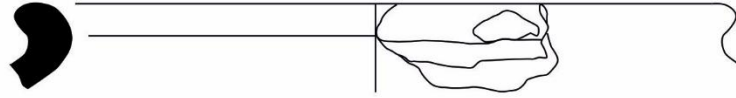
Çö.
TİP 4.7

0 1 2 3 4 5 cm

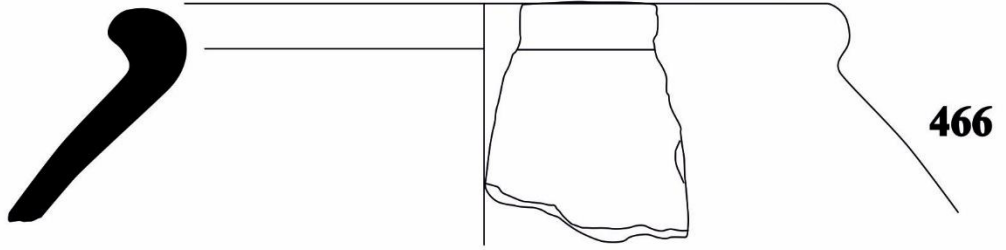
LEVHA 48

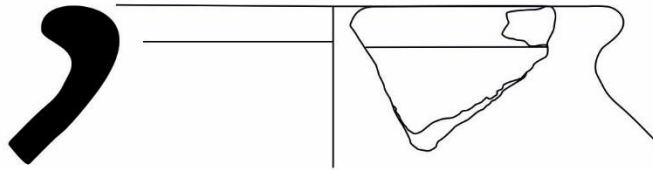
464

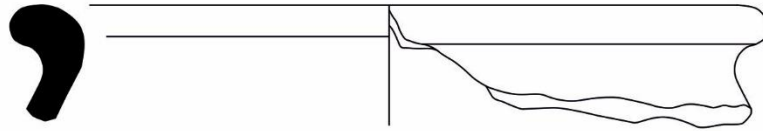
465

466

467

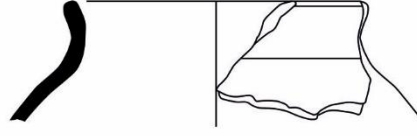

468

469

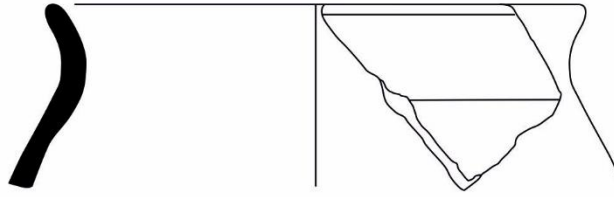
LEVHA 49

470

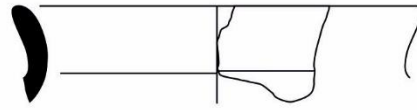

471

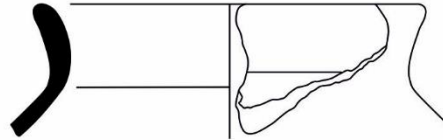

472

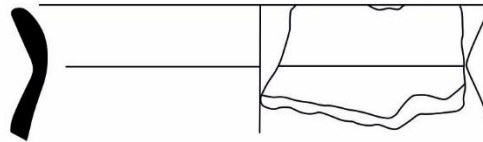
Çö.
TİP 5.1

473

474

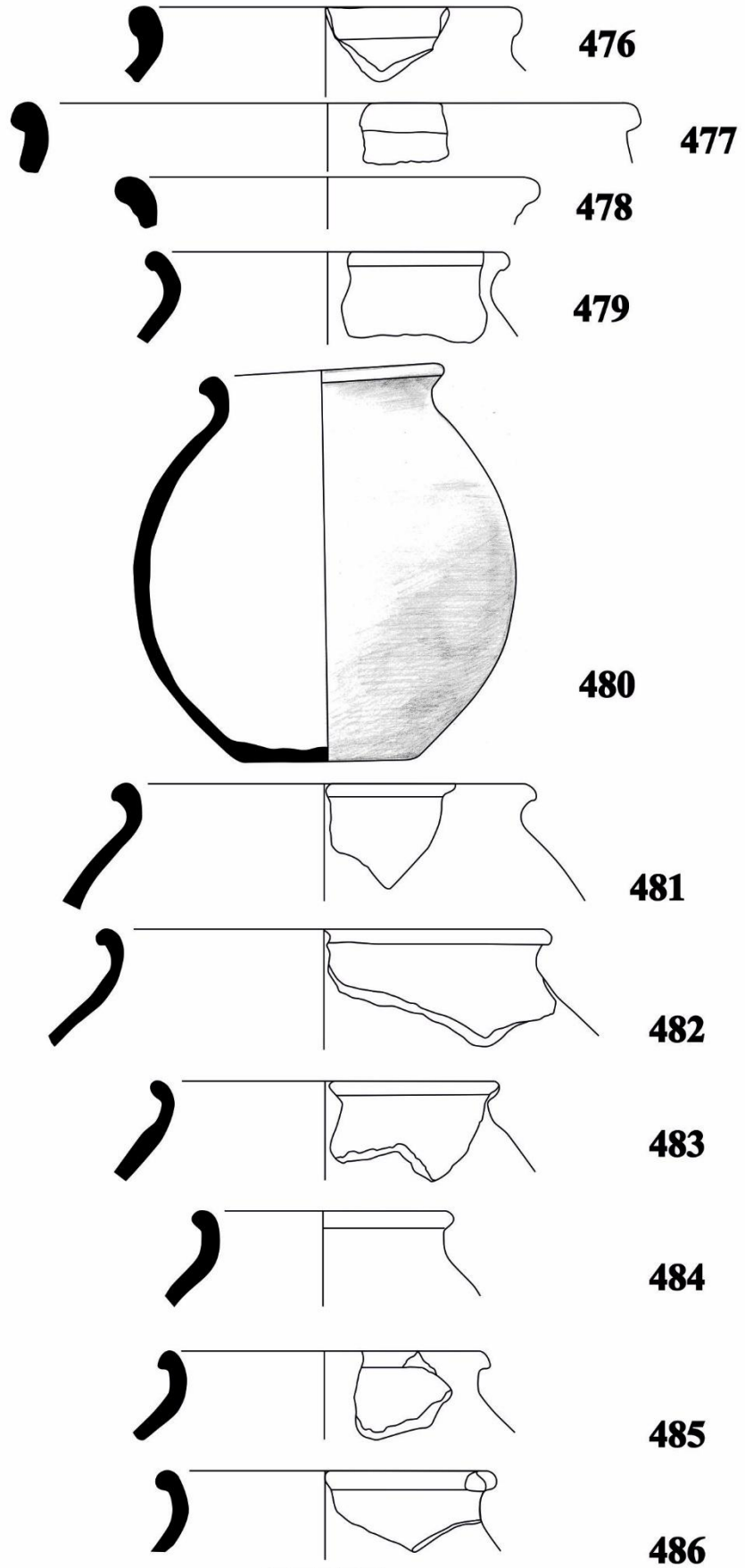

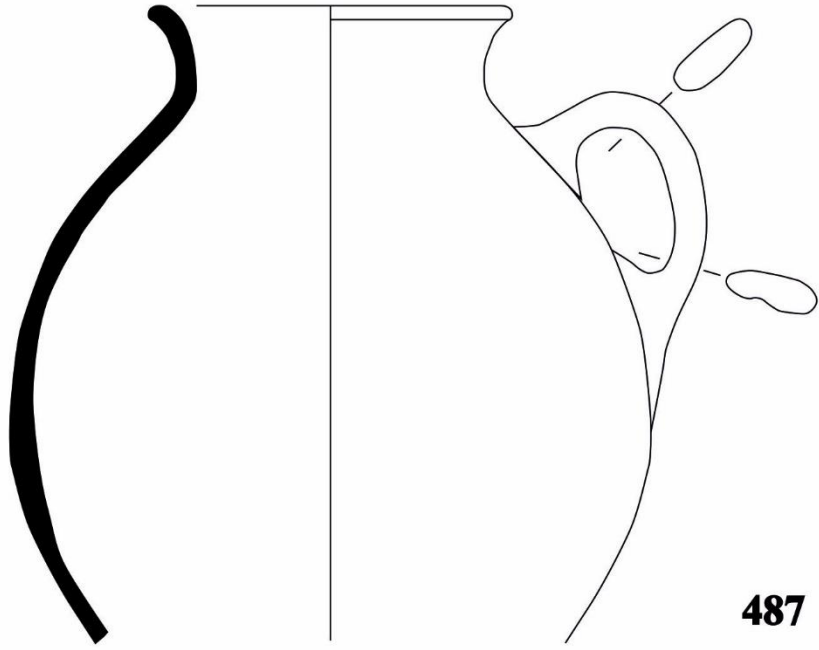
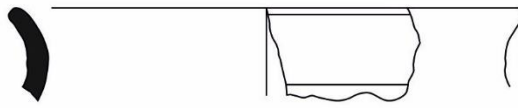
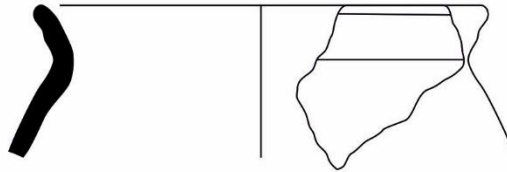
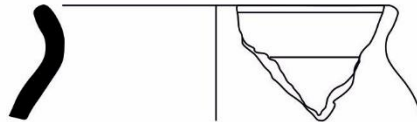
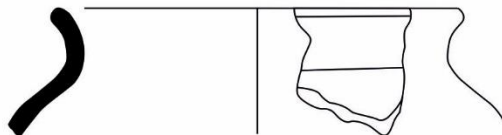
475

Çö.
TİP 5.2

0 1 2 3 4 5 cm

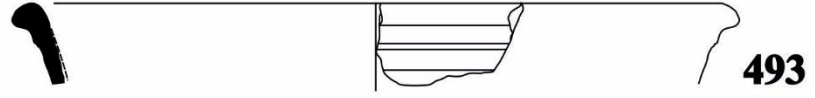
LEVHA 50

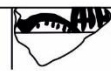
LEVHA 51**487****488****489****490****491****492****Çö.
TİP 6.2**

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 52

493

494

495

496

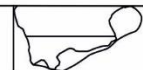

497

498

Kr.
TİP 1.1

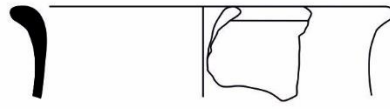
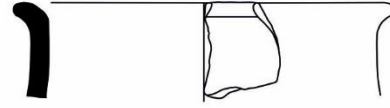
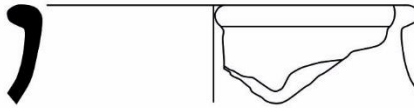
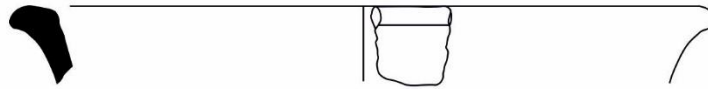
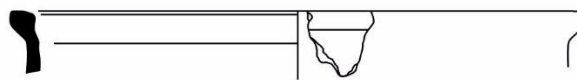
499

500

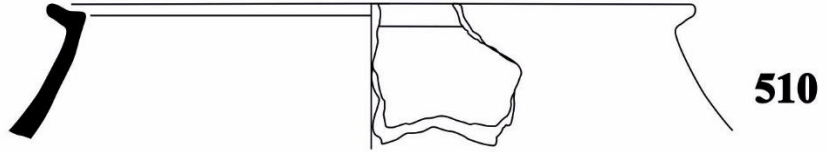
Kr.
TİP 1.2

LEVHA 53**501****502****503****Kr.
TİP 2.1****504****505****506****507****508****Kr.
TİP 2.2****509****Kr.
TİP 3**

0 1 2 3 4 5 m

LEVHA 54

510

511

Kr.
TİP 4.1

512

513

514

Kr.
TİP 4.2

515

516

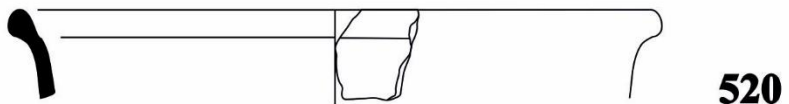
517

518

519

Kr.
TİP 4.3

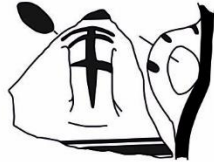
520

Kr.
TİP 4.4

LEVHA 55

521

522

523

Kr.
Boyun

524

525

526

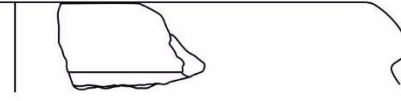
Kr.
Gövde

LEVHA 56

527

528

529

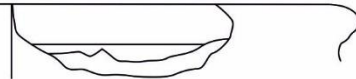
P.
TİP 1

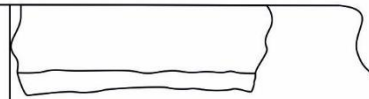
530

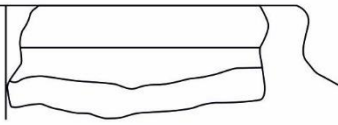
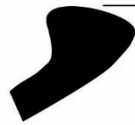
531

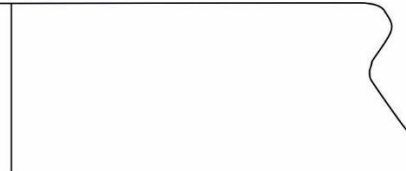
532

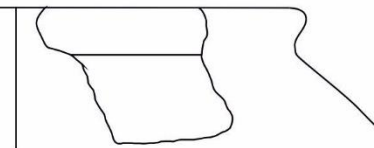
533

534

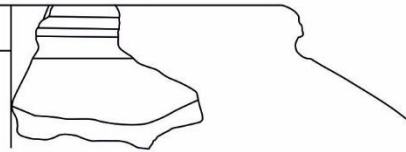
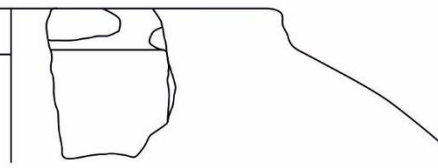
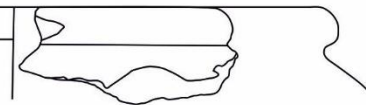
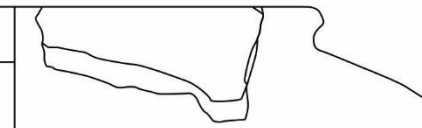
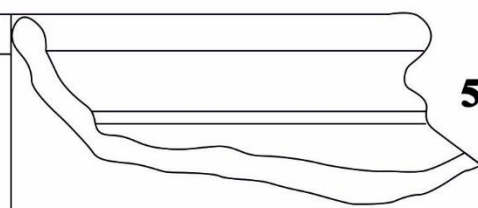
535

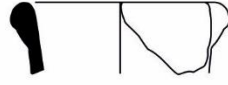
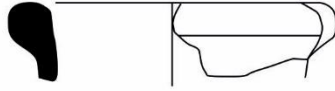
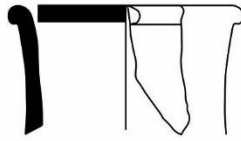
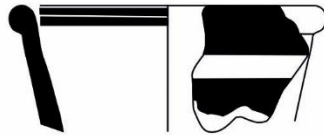
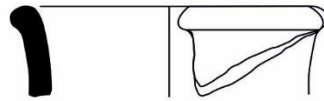
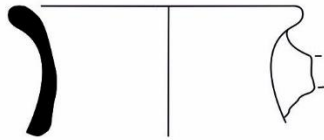
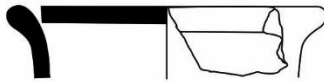
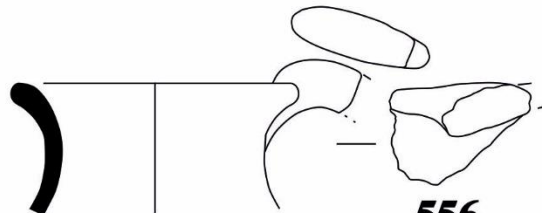

536

P.
TİP 2.1

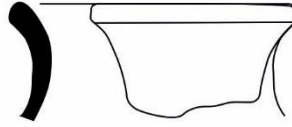

LEVHA 57**537****538****539****540****P.
TİP 2.1****541****542****543****P.
TİP 2.2****544****P.
TİP 2.3**

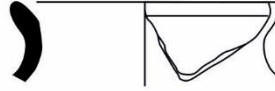
LEVHA 58**545****546****547****548****549****550****551****T.
TİP 1****552****553****554****555****556****T.
TİP 2.1**

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 59

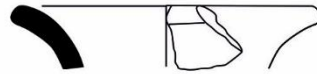
557

558

559

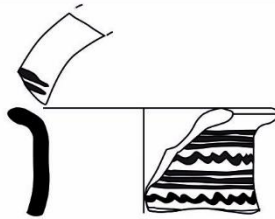

560

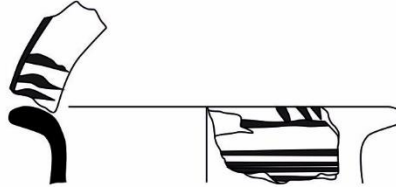

561

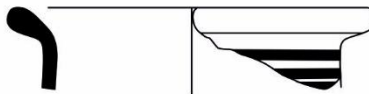
T.
TİP 2.1

562

563

564

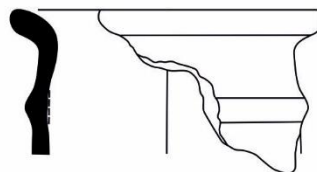

565

566

T.
TİP 2.2

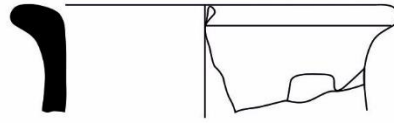

567

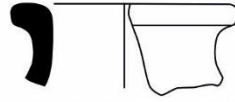
T.
TİP 2.3

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 60

T.
TIP 2.4

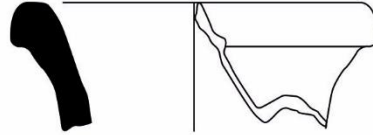
568

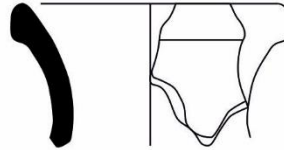
569

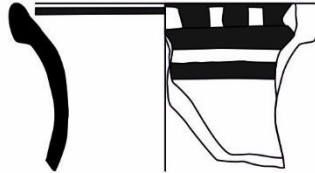
570

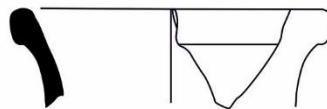
571

572

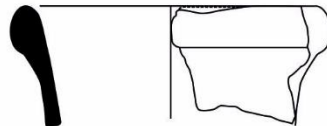
573

574

575

576

577

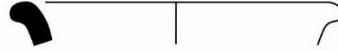
T.
TIP 2.5

0 1 2 3 4 5 cm

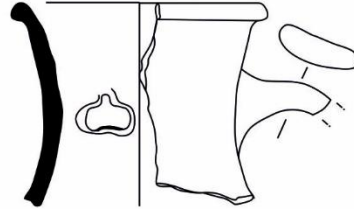
LEVHA 61

578

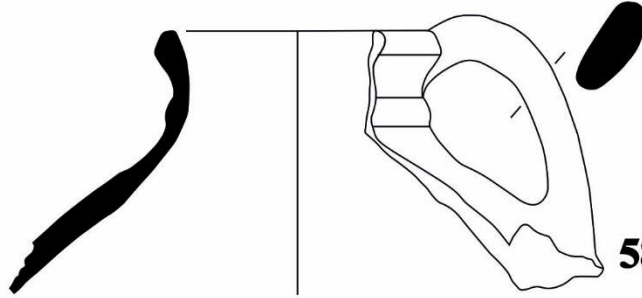

579

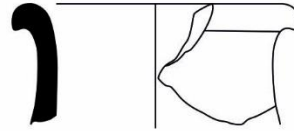
580

T.
TİP 2.5

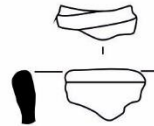
581

T.
TİP 2.6

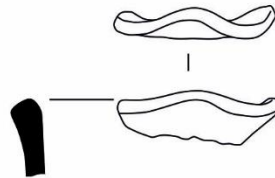

582

T.
TİP 3

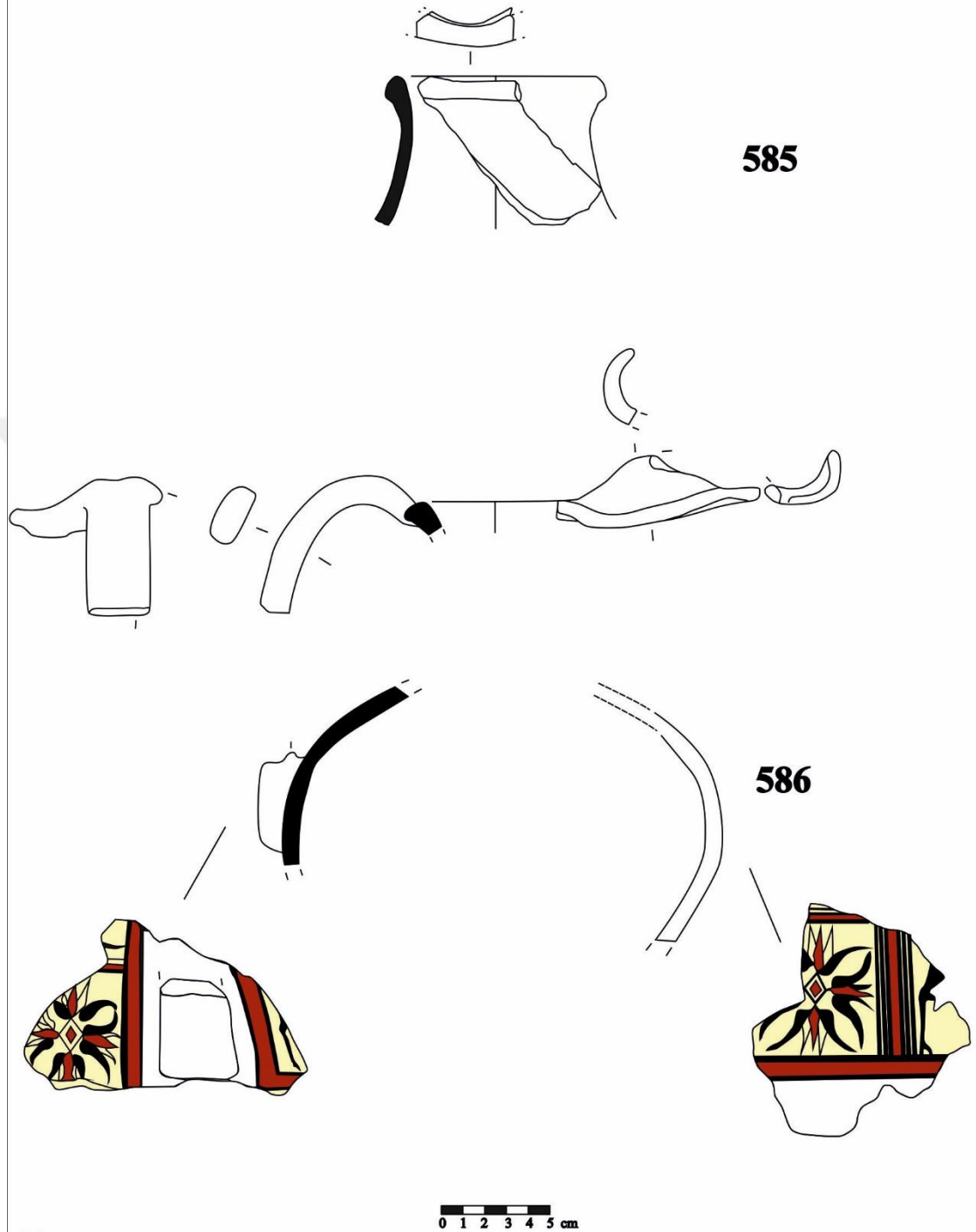
583

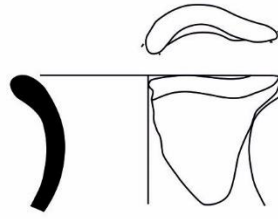
584

0 1 2 3 4 5 cm

T.
TİP 4.1

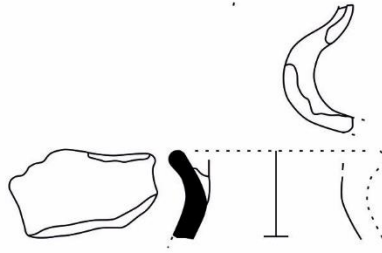
LEVHA 63

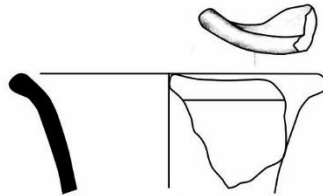
587

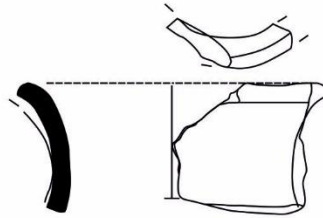
588

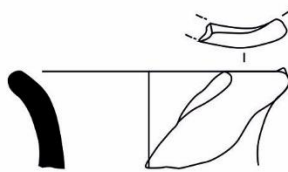
589

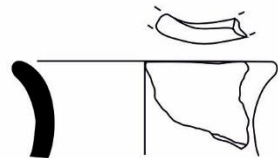
590

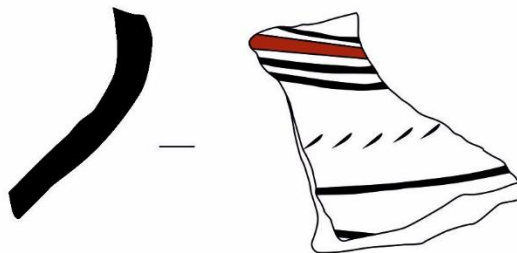
591

592

593

T.
TİP 5

594

T.
Boyun

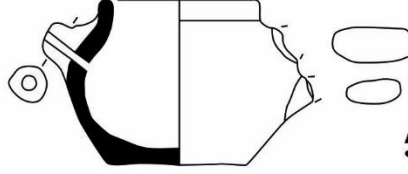
0 1 2 3 4 5 cm

Tip 1

595

Tip 2

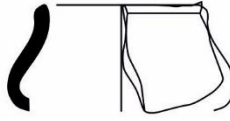

596

Tip 3

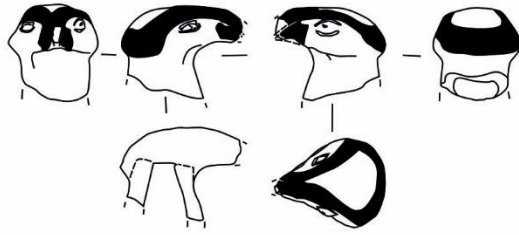

597

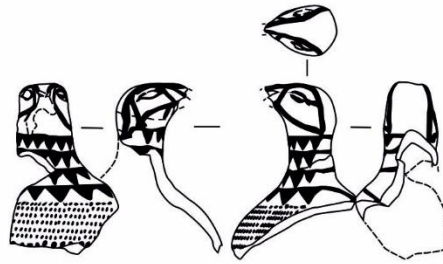

598

Minyatür
Kaplara (Min. K.)

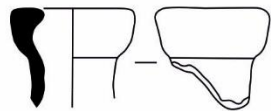

599

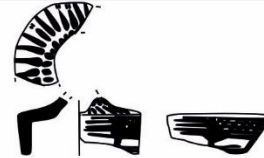

600

Zoomorfik
Kaplara

601

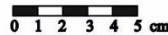
602

Lekitoslar

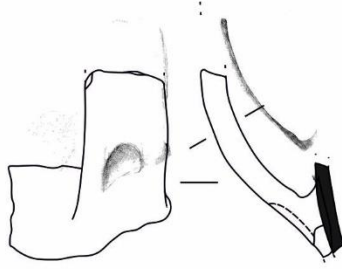
603

İonia Kasesi

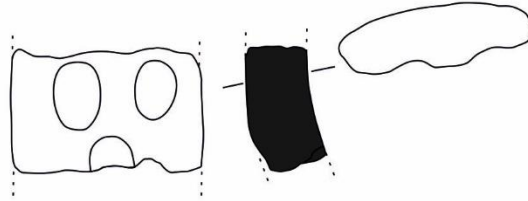
LEVHA 65

Klp.
TİP 1.1

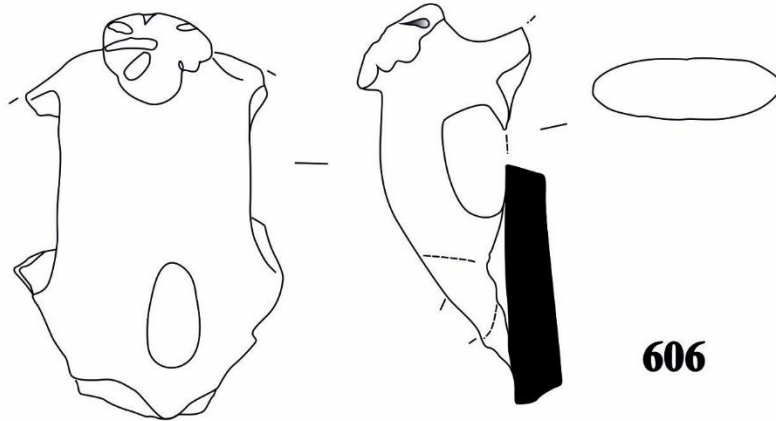
604

Klp.
TİP 1.2

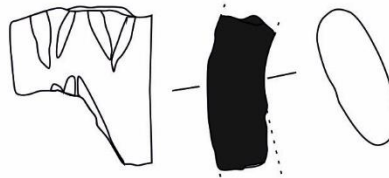
605

Klp.
TİP 1.3

606

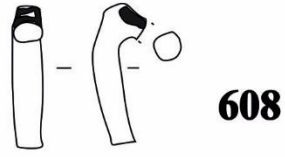
Klp.
TİP 1.4

607

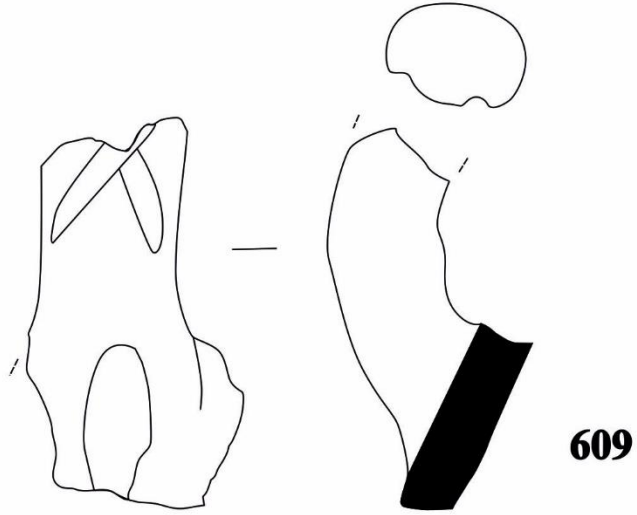
0 1 2 3 4 5 cm

Klp.
TİP 2.1

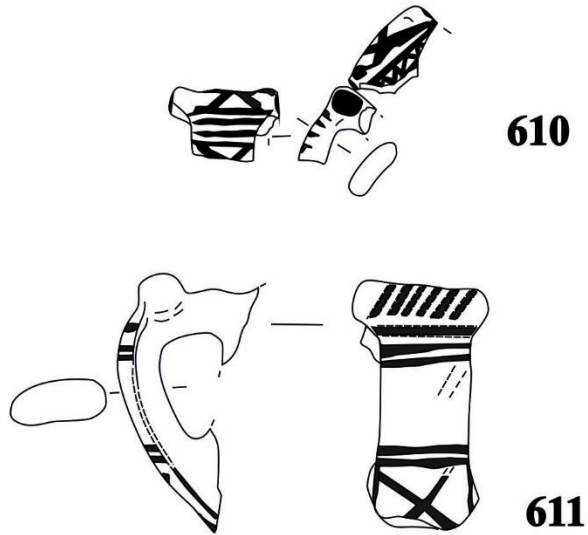
608

Klp.
TİP 2.2

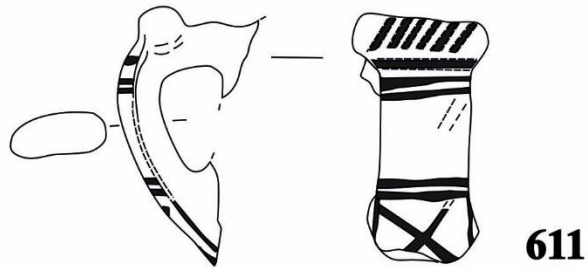

609

Klp.
TİP 3

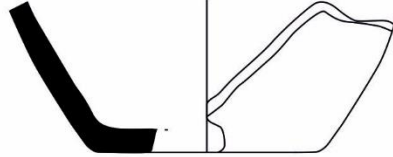
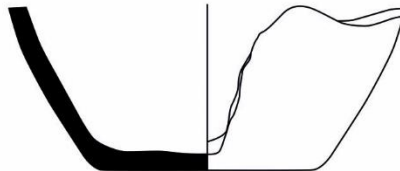
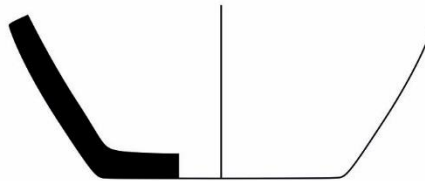
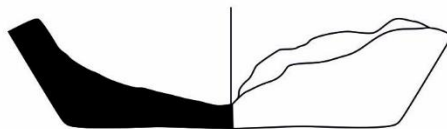
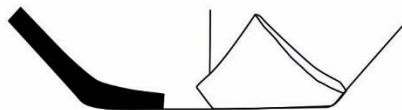

610

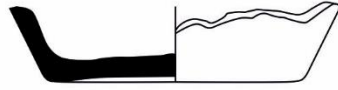
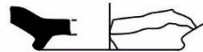
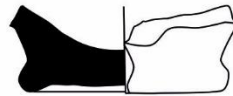
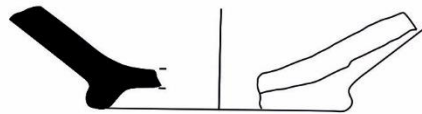
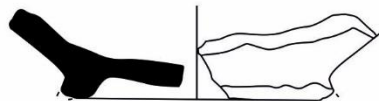
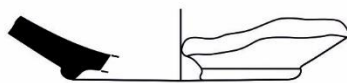
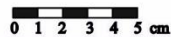
611

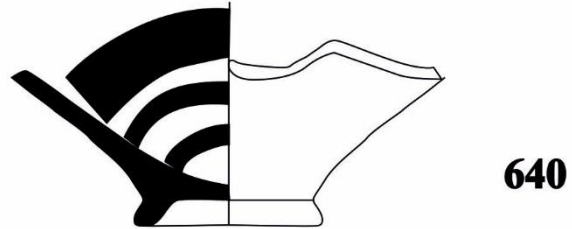
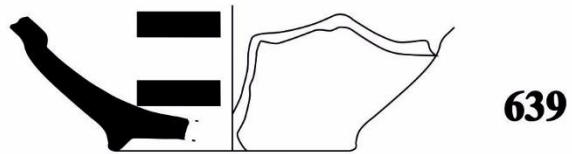
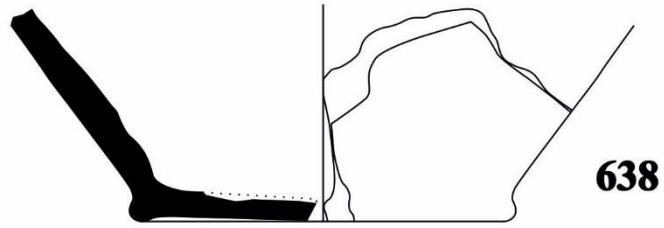
0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 67**612****613****614****615****616****617****618****619****620****621****622****623**

Dip
TİP 1.1

0 1 2 3 4 5 cm

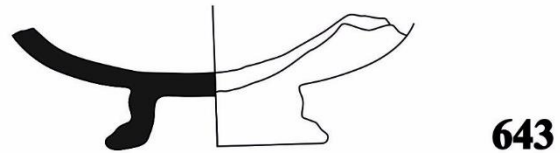
LEVHA 68**Dip
TİP 1.2****624****625****Dip
TİP 1.3****626****627****628****Dip
TİP 1.4****629****630****631****632****633****634****635****636****637****Kaide
TİP 2**

LEVHA 69

**Kaide
TİP 2**

**Kaide
TİP 3**

0 1 2 3 4 5 cm

**Kaide
TİP 4**

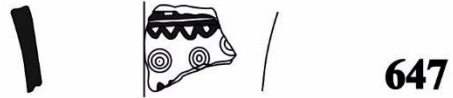
644

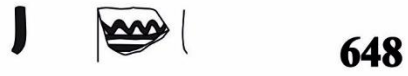
645

646

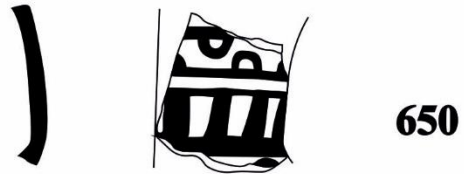
647

648

649

650

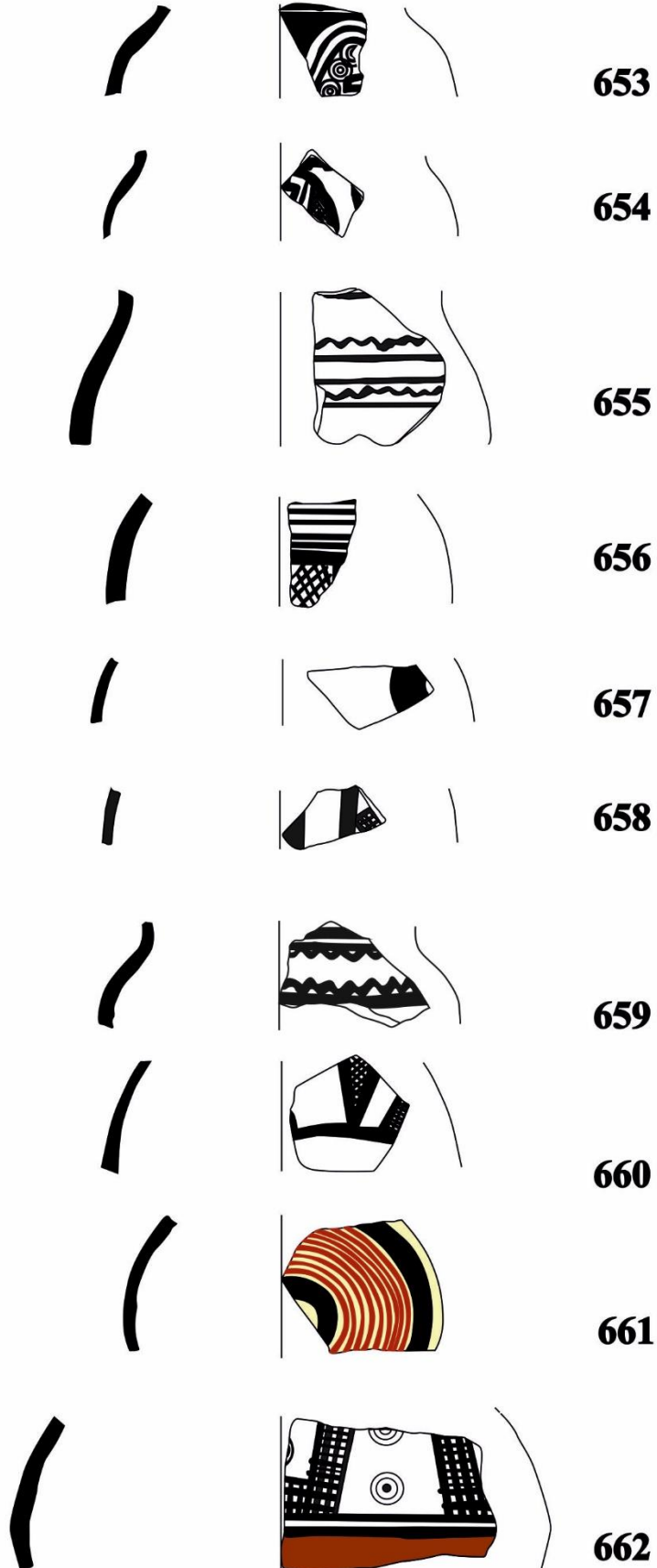

651

652

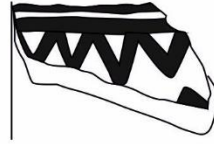
LEVHA 71

Gövde Parçaları

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 72

663

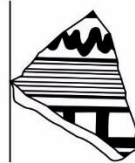
664

665

666

667

668

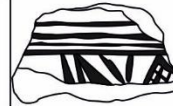
669

670

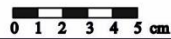

671

672

Gövde Parçaları

LEVHA 73

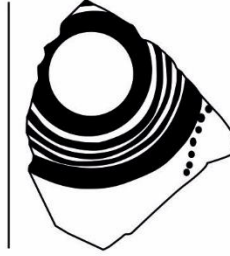
673

674

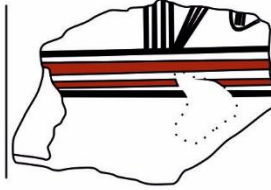
675

676

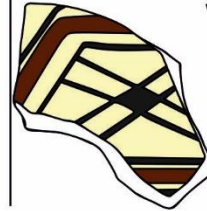
677

678

679

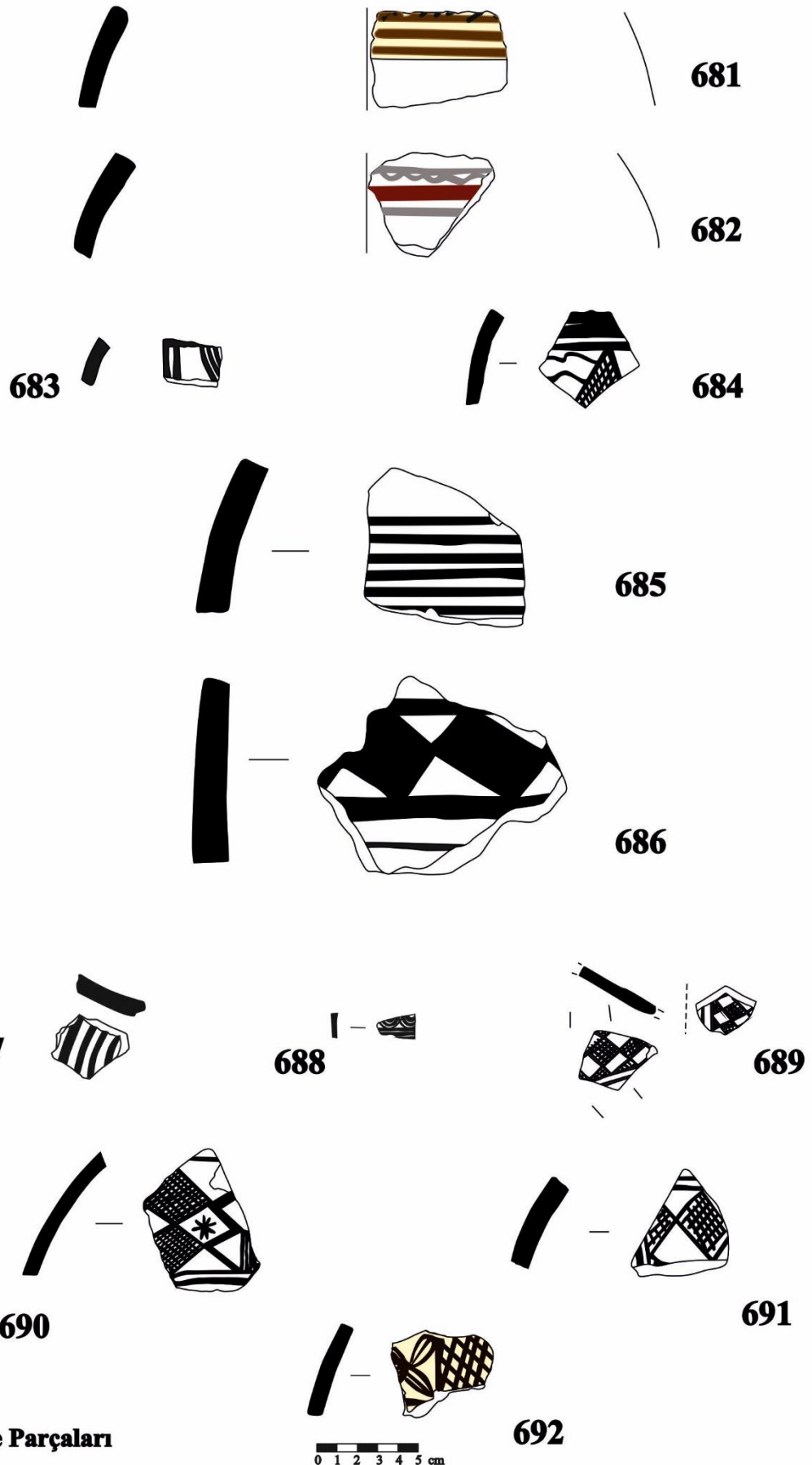

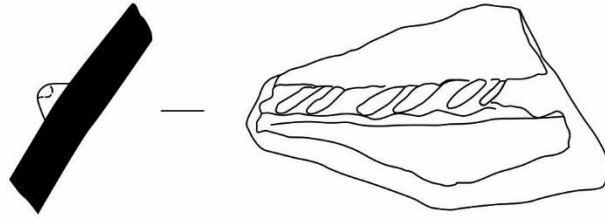
680

Gövde Parçaları

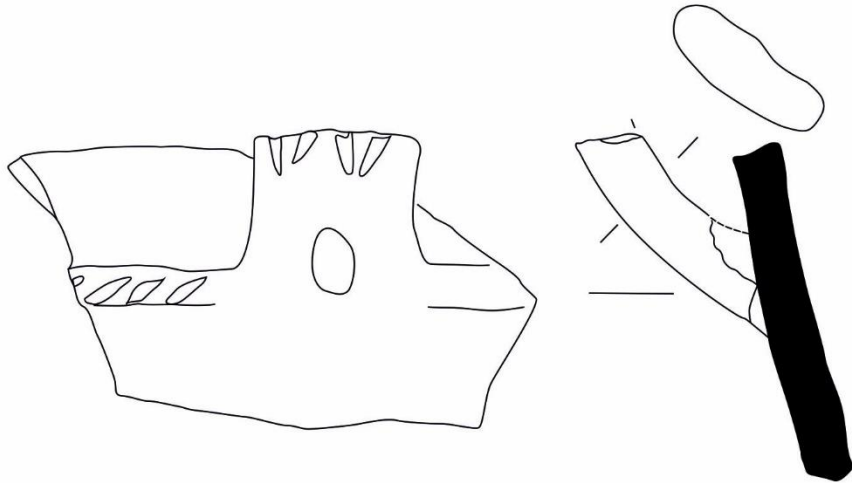
0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 74

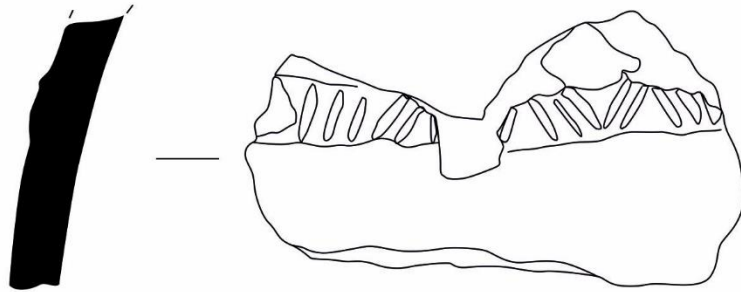

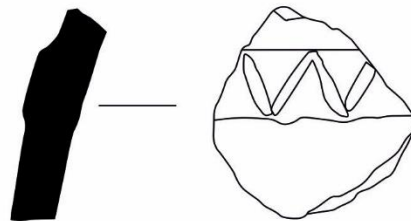
693

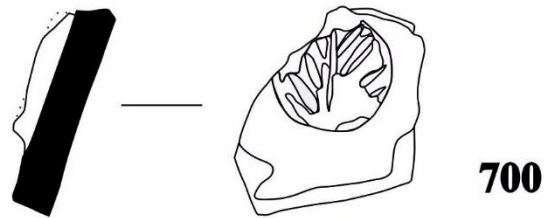
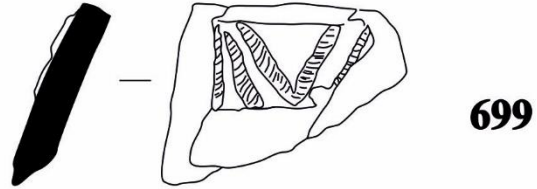
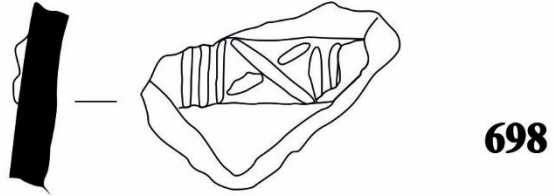
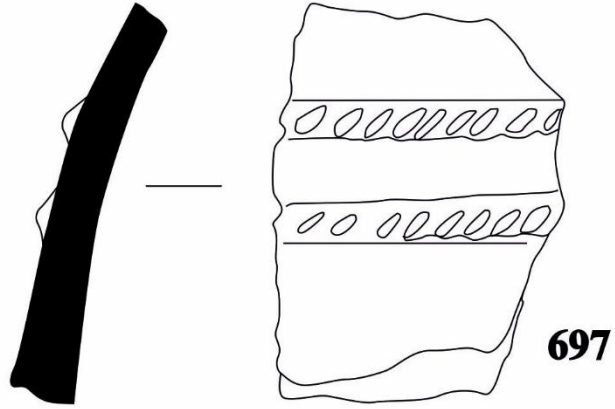
694

695

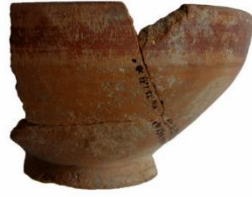

696

Baskı Bezek

0 1 2 3 4 5 cm

LEVHA 77**8****9****14****20****25****26****30**

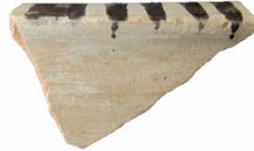
LEVHA 78

38

39

40

41

43

46

47

48

LEVHA 79**49****50****52****543****54****55****57****61**

LEVHA 80**62****64****66****67****68****71****73**

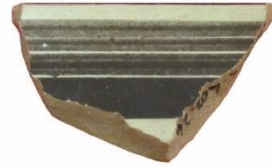
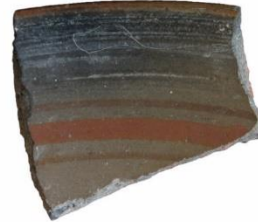
LEVHA 81

LEVHA 82**88****92****93****94****100****103****106**

LEVHA 83**110****112****122****126****131****132****137****140****141**

LEVHA 84**144****163****164****165****175****178****189**

LEVHA 85**190****191****202****203****204****205****206****207**

LEVHA 86**209****213****215****216****224****230****238****240**

LEVHA 87**243****244****248****249****253****261****264****265**

LEVHA 88**268****269****270****271****272****273****274****275**

LEVHA 89**282****285****288****300****312****314**

LEVHA 90

316

317

319

322

3243

324

325

329

LEVHA 91

331

335

336

337

338

339

340

341

342

343

LEVHA 92

344

345

346

347

348

349

350

351

352

LEVHA 93**392****401****448****452****455****494****495**

LEVHA 94**496****497****505****499****514****513****517****521****522****523****524**

LEVHA 95

525

526

537

548

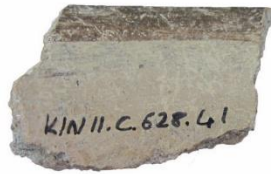
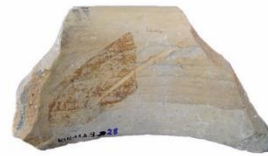

549

553

LEVHA 96**554****555****562****563****564****573****578**

LEVHA 97

586

594

599

600

602

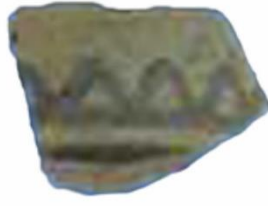

603

LEVHA 98**608****610****611****639****640****644****645****646****647**

LEVHA 99

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

LEVHA 100

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

LEVHA 101

670

671

672

673

674

675

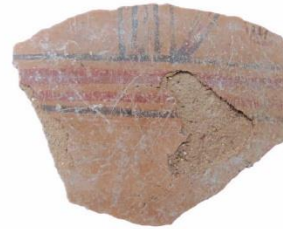
676

677

678

679

680

LEVHA 102

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Hatice Ergürer
Doğum Yeri ve Tarihi	İzmir/24.12.1981
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	- 2007 yılında Prof. Dr. Mehmet Karaosmanoğlu başkanlığında “Erzincan Altıntepe Kazı”. -2007 yılında Doç. Dr. Mehmet Işıklı başkanlığında “Erzincan Altıntepe Yüzey Araştırması”. -2007 yılında Prof. Dr. Cevat Başaran başkanlığında “Parion Kazısı” -2009 yılında Doç. Dr. Haluk Sağlamtimur başkanlığında “Siirt Çattepe Kazısı”. -2012 yılında Doç. Dr. Lorenzo D’el Alfonso başkanlığında “Niğde Kınık Höyük Kazısı”. -2013 yılında Doç. Dr. Lorenzo D’el Alfonso başkanlığında “Niğde Kınık Höyük Kazısı”. -2013 yılında Prof. Dr. Kenneth Sams ve Prof. Dr. Brain Rose başkanlığında “Gordion Kazısı”. -2014 yılında Doç. Dr. Lorenzo D’el Alfonso başkanlığında “Niğde Kınık Höyük Kazısı”.

	-2015 yılında Doç. Dr. Lorenzo D’el Alfonso başkanlığında “Niğde Kınık Höyük Kazısı”. -2015 yılında “Philadelphia Kazı Çalışmaları”.
İş Deneyimi	
Stajlar	-
Projeler	-
Çalıştığı Kurumlar	Atatürk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
İletişim	
E – Posta Adresi	h-ergurer@yandex.com
Tarih	2016